Chaṭṭhasaṅgītipiṭakaṁ

Suttantapiṭake Aṅguttaranikāye

PAÑCAKA CHAKKA SATTAKANIPĀTAPĀḶI

Buddhavasse 2552 Marammavasse 1370 AD. 2008

Romanized from Myanmar version published in 1997

Pāḷi Series 16

First published in 2008 by Ministry of Religious Affairs

Yangon, Myanmar

THE PĀḶI ALPHABET
IN BURMESE AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

အ a　 အာ ā　 ဣ i　 ဤ ī　 ဥ u　 ဦ ū　 ဧ e　 ဩ o

CONSONANTS WITH VOWEL "A"

က ka	ခ kha	ဂ ga	ဃ gha	င ṅa
စ ca	ဆ cha	ဇ ja	ဈ jha	ဉ ña
ဋ ṭa	ဌ ṭha	ဍ ḍa	ဎ ḍha	ဏ ṇa
တ ta	ထ tha	ဒ da	ဓ dha	န na
ပ pa	ဖ pha	ဗ ba	ဘ bha	မ ma

ယ ya　 ရ ra　 လ la　 ဝ va　 သ sa　 ဟ ha　 ဠ ḷa　 ံ ṁ

VOWELS IN COMBINATION

ာ ါ = ā　 ိ = i　 ီ = ī　 ု ု = u　 ူ ူ = ū　 ေ = e　 ော ေါ = o

က ka	ကာ kā	ကိ ki	ကီ kī	ကု ku	ကူ kū	ကေ ke	ကော ko
ခ kha	ခါ khā	ခိ khi	ခီ khī	ခု khu	ခူ khū	ခေ khe	ခေါ kho ...

CONJUNCT-CONSONANTS

က္က kka	င်္ဃ ṅgha	ဏ္ဌ ṇṭha	ဓျ dhya	ပ္လ pla	လ္လ lla
က္ခ kkha	စ္စ cca	ဏ္ဍ ṇḍa	ဓွ dhva	ဗ္ဗ pba	လျ lya
ကျ kya	စ္ဆ ccha	ဏ္ဏ ṇṇa	န္တ nta	ဗ္ဘ bbha	လှ lha
ကြိ kri	ဇ္ဇ jja	ဏှ ṇha	န္တွ ntva	ဗျ bya	ဝှ vha
က္လ kla	ဇ္ဈ jjha	တ္တ tta	န္ထ ntha	ဗြ bra	သ္တ sta
က္ဝ kva	ည ñña	တ္ထ ttha	န္ဒ nda	မ္ပ mpa	သ္တြ stra
ချ khya	ဉှ ñha	တွ tva	န္ဒြ ndra	မ္ဖ mpha	သ္န sna
ခွ khva	ဉ္စ ñca	တျ tya	န္ဓ ndha	မ္ဗ mba	သျ sya
ဂ္ဂ gga	ဉ္ဆ ñcha	တြ tra	န္န nna	မ္ဘ mbha	ဿ ssa
ဂ္ဃ ggha	ဉ္ဇ ñja	ဒ္ဒ dda	နျ nya	မ္မ mma	သ္မ sma
ဂျ gya	ဉ္ဈ ñjha	ဒ္ဓ ddha	နှ nha	မျ mya	သွ sva
ဂြ gra	ဋ္ဋ ṭṭa	ဒျ dya	ပ္ပ ppa	မှ mha	ဟ္မ hma
င်္က ṅka	ဋ္ဌ ṭṭha	ဒြ dra	ပ္ဖ ppha	ယျ yya	ဟွ hva
င်္ခ ṅkha	ဍ္ဍ ḍḍa	ဒွ dva	ပျ pya	ယှ yha	ဠှ ḷha
င်္ဂ ṅga					

၁	၂	၃	၄	၅	၆	၇	၈	၉	၀
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

Pañcakanipātapāḷi

Mātikā | Piṭṭhaṅka

1. Paṭhamapaṇṇāsaka

1. Sekhabalavagga

2. Balavagga

3. Pañcaṅgikavagga

Mātikā			Piṭṭhaṅka

Mātikā Piṭṭhaṅka

2. Dutiyapaṇṇāsaka

(6) 1. Nīvaraṇavagga

(7) 2. Saññāvagga

(8) 3. Yodhājīvavagga

(9) 4. Theravagga

Mātikā Piṭṭhaṅka

5. Pañcamapaṇṇāsaka

(21) 1. Kimilavagga

(22) 2. Akkosakavagga

(23) 3. Dīghacārikavagga

Pañcakanipātapāḷimātikā niṭṭhitā.

Chakkanipātapāḷi

Matikā | Piṭṭhaṅka

1. Paṭhamapaṇṇāsaka

1. Āhuneyyavagga

2. Sāraṇīyavagga

3. Anuttariyavagga

Mātikā Piṭṭhaṅka

Chakkanipātapāḷimātikā niṭṭhitā.

Sattakanipātapāḷi

Mātikā | Piṭṭhaṅka

Paṇṇāsaka

1. Dhanavagga

2. Anusayavagga

3. Vajjisattakavagga

4. Devatāvagga

5. Mahāyaññavagga

6. Abyākatavagga

7. Mahāvagga

8. Vinayavagga

9. Samaṇavagga

10. Āhuneyyavagga

11. Rāgapeyyāla

Sattakanipātapāḷimātikā niṭṭhitā.

Aṅguttaranikāya

Pañcakanipātapāḷi

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

1. Paṭhamapaṇṇāsaka

1. Sekhabalavagga

1. Saṁkhittasutta

1. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyaṁ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū Bhagavato paccassosuṁ. Bhagavā etadavoca—

Pañcimāni bhikkhave sekhabalāni[1]. Katamāni pañca? Saddhābalaṁ hirībalaṁ[2] ottappabalaṁ vīriyabalaṁ[3] paññābalaṁ. Imāni kho bhikkhave pañca sekhabalāni.

Tasmātiha bhikkhave evaṁ sikkhitabbaṁ "saddhābalena samannāgatā bhavissāma sekhabalena, hirībalena samannāgatā bhavissāma sekhabalena, ottappabalena samannāgatā bhavissāma sekhabalena, vīriyabalena samannāgatā bhavissāma sekhabalena, paññābalena samannāgatā bhavissāma sekhabalenā"ti. Evaṁ hi vo bhikkhave sikkhitabbanti. Idamavoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitaṁ abhinandunti. . Paṭhamaṁ.

---

1. Sekkhabalāni (Ka) 2. Hiribalaṁ (Sī, I) 3. Viriyabalaṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I)

2. Vitthatasutta

2. Pañcimāni bhikkhave sekhabalāni. Katamāni pañca? Saddhābalaṁ hirībalaṁ ottappabalaṁ vīriyabalaṁ paññābalaṁ. Katamañca bhikkhave saddhābalaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako saddho hoti, saddahati Tathāgatassa bodhiṁ "itipi so Bhagavā Arahaṁ Sammāsambuddho Vijjācaraṇasampanno Sugato Lokavidū Anuttaro purisadammasārathi Satthā devamanussānaṁ Buddho Bhagavā"ti. Idaṁ vuccati bhikkhave saddhābalaṁ.

Katamañca bhikkhave hirībalaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako hirīmā hoti, hirīyati kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena, hirīyati pāpakānaṁ akusalānaṁ dhammānaṁ samāpattiyā. Idaṁ vuccati bhikkhave hirībalaṁ.

Katamañca bhikkhave ottappabalaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako ottappī hoti, ottappati kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena, ottappati pāpakānaṁ akusalānaṁ dhammānaṁ samāpattiyā. Idaṁ vuccati bhikkhave ottappabalaṁ.

Katamañca bhikkhave vīriyabalaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako āraddhavīriyo viharati akusalānaṁ dhammānaṁ pahānāya kusalānaṁ dhammānaṁ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Idaṁ vuccati bhikkhave vīriyabalaṁ.

Katamañca bhikkhave paññābalaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako paññavā hoti, udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā, idaṁ vuccati bhikkhave paññābalaṁ. Imāni kho bhikkhave pañca sekhabalāni.

Tasmātiha bhikkhave evaṁ sikkhitabbaṁ "saddhābalena samannāgatā bhavissāma sekhabalena, hirībalena. Ottappabalena. Vīriyabalena. Paññābalena samannāgatā bhavissāma sekhabalenā"ti. Evaṁ hi kho bhikkhave sikkhitabbanti. . Dutiyaṁ.

3. Dukkhasutta

3. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme dukkhaṁ viharati savighātaṁ sa-upāyāsaṁ sapariḷāhaṁ, kāyassa ca bhedā paraṁ

maraṇā duggati pāṭikaṅkhā. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu assaddho hoti, ahiriko hoti. Anottappī hoti, kusīto hoti, duppañño hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme dukkhaṁ viharati savighātaṁ sa-upāyāsaṁ sapariḷāhaṁ, kāyassa ca bhedā paraṁ maraṇā duggati pāṭikaṅkhā.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme sukhaṁ viharati avighātaṁ anupāyāsaṁ apariḷāhaṁ, kāyassa ca bhedā paraṁ maraṇā sugati pāṭikaṅkhā. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu saddho hoti, hirīmā hoti, ottappī hoti, āraddhavīriyo hoti, paññavā hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme sukhaṁ viharati avighātaṁ anupāyāsaṁ apariḷāhaṁ, kāyassa ca bhedā paraṁ maraṇā sugati pāṭikaṅkhāti. . Tatiyaṁ.

4. Yathābhatasutta

4. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu assaddho hoti, ahiriko hoti, anottappī hoti, kusīto hoti, duppañño hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ sagge. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu saddho hoti, hirīmā hoti, ottappī hoti, āraddhavīriyo hoti, paññavā hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ saggeti. . Catutthaṁ.

5. Sikkhāsutta

5. Yo hi koci bhikkhave bhikkhu vā bhikkhunī vā sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattati, tassa diṭṭheva[1] dhamme pañca sahadhammikā vādānupātā[2] gārayhā ṭhānā āgacchanti. Katame pañca? Saddhāpi nāma te nāhosi kusalesu dhammesu, hirīpi nāma te nāhosi kusalesu dhammesu,

---

1. Diṭṭhe ceva (Sī)
2. Vādānuvādā (Aṁ 3. 26; Aṁ 1. 161 piṭṭhepi.)

ottappampi nāma te nāhosi kusalesu dhammesu, vīriyampi nāma te nāhosi kusalesu dhammesu, paññāpi nāma te nāhosi kusalesu dhammesu. Yo hi koci bhikkhave bhikkhu vā bhikkhunī vā sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattati, tassa diṭṭheva dhamme ime pañca sahadhammikā vādānupātā gārayhā ṭhānā āgacchanti.

Yo hi koci bhikkhave bhikkhu vā bhikkhunī vā sahāpi dukkhena sahāpi domanassena assumukho[1] rudamāno paripuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ carati, tassa diṭṭheva dhamme pañca sahadhammikā pāsaṁsā ṭhānā[2] āgacchanti. Katame pañca? Saddhāpi nāma te ahosi kusalesu dhammesu, hirīpi nāma te ahosi kusalesu dhammesu, ottappampi nāma te ahosi kusalesu dhammesu, vīriyampi nāma te ahosi kusalesu dhammesu, paññāpi nāma te ahosi kusalesu dhammesu. Yo hi koci bhikkhave bhikkhu vā bhikkhunī vā sahāpi dukkhena sahāpi domanassena assumukho rudamāno paripuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ carati, tassa diṭṭheva dhamme ime pañca sahadhammikā pāsaṁsā ṭhānā āgacchantīti. . Pañcamaṁ.

6. Samāpattisutta

6. Na tāva bhikkhave akusalassa samāpatti hoti, yāva saddhā paccupaṭṭhitā hoti kusalesu dhammesu. Yato ca kho bhikkhave saddhā antarahitā hoti assaddhiyaṁ pariyuṭṭhāya tiṭṭhati, atha akusalassa samāpatti hoti.

Na tāva bhikkhave akusalassa samāpatti hoti, yāva hirī paccupaṭṭhitā hoti kusalesu dhammesu. Yato ca kho bhikkhave hirī antarahitā hoti ahirikaṁ pariyuṭṭhāya tiṭṭhati, atha akusalassa samāpatti hoti.

Na tāva bhikkhave akusalassa samāpatti hoti, yāva ottappaṁ paccupaṭṭhitaṁ hoti kusalesu dhammesu. Yato ca kho bhikkhave ottappaṁ antarahitaṁ hoti anottappaṁ pariyuṭṭhāya tiṭṭhati, atha akusalassa samāpatti hoti.

---

1. Assumukhopi (Syā) 2. Pāsaṁsaṁ ṭhānaṁ (Syā)

Na tāva bhikkhave akusalassa samāpatti hoti, yāva vīriyaṁ paccupaṭṭhitaṁ hoti kusalesu dhammesu. Yato ca kho bhikkhave vīriyaṁ antarahitaṁ hoti kosajjaṁ pariyuṭṭhāya tiṭṭhati, atha akusalassa samāpatti hoti.

Na tāva bhikkhave akusalassa samāpatti hoti, yāva paññā paccupaṭṭhitā hoti kusalesu dhammesu. Yato ca kho bhikkhave paññā antarahitā hoti duppaññā[1] pariyuṭṭhāya tiṭṭhati, atha akusalassa samāpatti hotīti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Kāmasutta

7. Yebhuyyena bhikkhave sattā kāmesu laḷitā[2]. Asitabyābhaṅgiṁ[3] bhikkhave kulaputto ohāya agārasmā anagāriyaṁ pabbajito hoti, "saddhāpabbajito kulaputto"ti alaṁ vacanāya. Taṁ kissa hetu? Labbhā[4] bhikkhave yobbanena kāmā, te ca kho yādisā vā tādisā vā. Ye ca bhikkhave hīnā kāmā, ye ca majjhimā kāmā, ye ca paṇītā kāmā, sabbe kāmā "kāmā"tveva saṅkhaṁ gacchanti. Seyyathāpi bhikkhave daharo kumāro mando uttānaseyyako dhātiyā pamādamanvāya kaṭṭhaṁ vā kaṭhalaṁ[5] vā mukhe āhareyya, tamenaṁ dhāti sīghaṁ sīghaṁ[6] manasi kareyya, sīghaṁ sīghaṁ manasi karitvā sīghaṁ sīghaṁ āhareyya. No ce sakkuṇeyya sīghaṁ sīghaṁ āharituṁ, vāmena hatthena sīsaṁ pariggahetvā dakkhiṇena hatthena vaṅkaṅguliṁ karitvā salohitampi āhareyya. Taṁ kissa hetu? Atthesā bhikkhave kumārassa vihesā, nesā natthīti vadāmi. Karaṇīyañca kho etaṁ[7] bhikkhave dhātiyā atthakāmāya hitesiniyā anukampikāya anukampaṁ upādāya. Yato ca kho bhikkhave so kumāro vuddho hoti alaṁpañño, anapekkhā dāni[8] bhikkhave dhāti tasmiṁ kumāre hoti "attagutto dāni kumāro, nālaṁ pamādāyā"ti.

Evamevaṁ kho bhikkhave yāvakīvañca bhikkhuno saddhāya akataṁ hoti kusalesu dhammesu, hiriyā akataṁ hoti kusalesu dhammesu, ottappena akataṁ hoti kusalesu dhammesu, vīriyena akataṁ

---

1. Duppaññaṁ (Ka) 2. Palāḷitā (Sī) 3. Asitabyābhaṅgiṁ cepi (?)
4. Labbhā hi (Syā) 5. Kathalaṁ (Ka) 6. Sīghasīghaṁ (Sī)
7. Evaṁ (Ka) 8. Anapekkhā pana (Sī, Syā, Kaṁ)

hoti kusalesu dhammesu, paññāya akataṁ hoti kusalesu dhammesu. Anurakkhitabbo tāva me so bhikkhave bhikkhu hoti. Yato ca kho bhikkhave bhikkhuno saddhāya kataṁ hoti kusalesu dhammesu, hiriyā kataṁ hoti kusalesu dhammesu, ottappena kataṁ hoti kusalesu dhammesu, vīriyena kataṁ hoti kusalesu dhammesu, paññāya kataṁ hoti kusalesu dhammesu. Anapekkho dānāhaṁ[1] bhikkhave tasmiṁ bhikkhusmiṁ homi "attagutto dāni bhikkhu, nālaṁ pamādāyā"ti. . Sattamaṁ.

8. Cavanasutta

8. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu cavati nappatiṭṭhāti saddhamme. Katamehi pañcahi? Assaddho bhikkhave bhikkhu cavati nappatiṭṭhāti saddhamme, ahiriko bhikkhave bhikkhu cavati nappatiṭṭhāti saddhamme, anottappī bhikkhave bhikkhu cavati nappatiṭṭhāti saddhamme, kusīto bhikkhave bhikkhu cavati nappatiṭṭhāti saddhamme, duppañño bhikkhave bhikkhu cavati nappatiṭṭhāti saddhamme. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu cavati nappatiṭṭhāti saddhamme.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu na cavati patiṭṭhāti saddhamme. Katamehi pañcahi? Saddho bhikkhave bhikkhu na cavati patiṭṭhāti saddhamme, hirīmā bhikkhave bhikkhu na cavati patiṭṭhāti saddhamme, ottappī bhikkhave bhikkhu na cavati patiṭṭhāti saddhamme, āraddhavīriyo bhikkhave bhikkhu na cavati patiṭṭhāti saddhamme, paññavā bhikkhave bhikkhu na cavati patiṭṭhāti saddhamme. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu na cavati patiṭṭhāti saddhammeti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Paṭhama agāravasutta

9. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu agāravo appatisso cavati nappatiṭṭhāti saddhamme. Katamehi pañcahi? Assaddho bhikkhave bhikkhu agāravo appatisso cavati nappatiṭṭhāti saddhamme, ahiriko bhikkhave bhikkhu agāravo appatisso cavati nappatiṭṭhāti saddhamme, anottappī bhikkhave bhikkhu agāravo appatisso cavati nappatiṭṭhāti saddhamme,

---

1. Panāhaṁ (Sī, Syā, Kaṁ)

kusīto bhikkhave bhikkhu agāravo appatisso cavati nappatiṭṭhāti saddhamme, duppañño bhikkhave bhikkhu agāravo appatisso cavati nappatiṭṭhāti saddhamme. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu agāravo appatisso cavati nappatiṭṭhāti saddhamme.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu sagāravo sappatisso na cavati patiṭṭhāti saddhamme. Katamehi pañcahi? Saddho bhikkhave bhikkhu sagāravo sappatisso na cavati patiṭṭhāti saddhamme, hirīmā bhikkhave bhikkhu sagāravo sappatisso na cavati patiṭṭhāti saddhamme, ottappī bhikkhave bhikkhu sagāravo sappatisso na cavati patiṭṭhāti saddhamme, āraddhavīriyo bhikkhave bhikkhu sagāravo sappatisso na cavati patiṭṭhāti saddhamme, paññavā bhikkhave bhikkhu sagāravo sappatisso na cavati patiṭṭhāti saddhamme. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu sagāravo sappatisso na cavati patiṭṭhāti saddhammeti. . Navamaṁ.

10. Dutiya agāravasutta

10. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu agāravo appatisso abhabbo imasmiṁ dhammavinaye vuddhiṁ virūḷhiṁ vepullaṁ āpajjituṁ. Katamehi pañcahi? Assaddho bhikkhave bhikkhu agāravo appatisso abhabbo imasmiṁ dhammavinaye vuddhiṁ virūḷhiṁ vepullaṁ āpajjituṁ, ahiriko bhikkhave bhikkhu agāravo appatisso abhabbo imasmiṁ dhammavinaye vuddhiṁ virūḷhiṁ vepullaṁ āpajjituṁ, anottappī bhikkhave bhikkhu agāravo appatisso abhabbo imasmiṁ dhammavinaye vuddhiṁ virūḷhiṁ vepullaṁ āpajjituṁ, kusīto bhikkhave bhikkhu agāravo appatisso abhabbo imasmiṁ dhammavinaye vuddhiṁ virūḷhiṁ vepullaṁ āpajjituṁ, duppañño bhikkhave bhikkhu agāravo appatisso abhabbo imasmiṁ dhammavinaye vuddhiṁ virūḷhiṁ vepullaṁ āpajjituṁ. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu agāravo appatisso abhabbo imasmiṁ dhammavinaye vuddhiṁ virūḷhiṁ vepullaṁ āpajjituṁ.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu sagāravo sappatisso bhabbo imasmiṁ dhammavinaye vuddhiṁ virūḷhiṁ vepullaṁ āpajjituṁ. Katamehi pañcahi? Saddho bhikkhave bhikkhu sagāravo sappatisso bhabbo imasmiṁ

dhammavinaye vuddhiṁ virūḷhiṁ vepullaṁ āpajjituṁ, hirīmā bhikkhave bhikkhu -pa- ottappī bhikkhave bhikkhu -pa- āraddhavīriyo bhikkhave bhikkhu -pa- paññavā bhikkhave bhikkhu sagāravo sappatisso bhabbo imasmiṁ dhammavinaye vuddhiṁ virūḷhiṁ vepullaṁ āpajjituṁ. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu sagāravo sappatisso bhabbo imasmiṁ dhammavinaye vuddhiṁ virūḷhiṁ vepullaṁ āpajjitunti. . Dasamaṁ.

Sekhabalavaggo paṭṭhamo.

Tassuddānaṁ

Saṁkhittaṁ Vitthataṁ Dukkhā, Bhataṁ Sikkhāya pañcamaṁ.
Samāpatti ca Kāmesu, Cavanā dve Agāravāti.

---

2. Balavagga

1. Ananussutasutta

11. Pubbāhaṁ bhikkhave ananussutesu dhammesu abhiññāvosānapāramippatto paṭijānāmi. Pañcimāni bhikkhave Tathāgatassa Tathāgatabalāni, yehi balehi samannāgato Tathāgato āsabhaṁ ṭhānaṁ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṁ nadati, brahmacakkaṁ pavatteti. Katamāni pañca? Saddhābalaṁ hirībalaṁ ottappabalaṁ vīriyabalaṁ paññābalaṁ. Imāni kho bhikkhave pañca Tathāgatassa Tathāgatabalāni, yehi balehi samannāgato Tathāgato āsabhaṁ ṭhānaṁ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṁ nadati, brahmacakkaṁ pavattetīti. . Paṭhamaṁ.

2. Kūṭasutta

12. Pañcimāni bhikkhave sekhabalāni. Katamāni pañca? Saddhābalaṁ hirībalaṁ ottappabalaṁ vīriyabalaṁ paññābalaṁ. Imāni kho bhikkhave pañca sekhabalāni. Imesaṁ kho bhikkhave pañcannaṁ sekhabalānaṁ etaṁ aggaṁ etaṁ saṅgāhikaṁ etaṁ saṅghātaniyaṁ, yadidaṁ paññābalaṁ.

Seyyathāpi bhikkhave kūṭāgārassa etaṁ aggaṁ etaṁ saṅgāhikaṁ etaṁ saṅghātaniyaṁ, yadidaṁ kūṭaṁ. Evamevaṁ kho bhikkhave imesaṁ pañcannaṁ sekhabalānaṁ etaṁ aggaṁ etaṁ saṅgāhikaṁ etaṁ saṅghātaniyaṁ, yadidaṁ paññābalaṁ.

Tasmātiha bhikkhave evaṁ sikkhitabbaṁ "saddhābalena samannāgatā bhavissāma sekhabalena, hirībalena. Ottappabalena. Vīriyabalena. Paññābalena samannāgatā bhavissāma sekhabalenā"ti. Evaṁ hi vo bhikkhave sikkhitabbanti. . Dutiyaṁ.

3. Saṁkhittasutta

13. Pañcimāni bhikkhave balāni. Katamāni pañca? Saddhābalaṁ vīriyabalaṁ satibalaṁ samādhibalaṁ paññābalaṁ. Imāni kho bhikkhave pañca balānīti. . Tatiyaṁ.

4. Vitthatasutta

14. Pañcimāni bhikkhave balāni. Katamāni pañca? Saddhābalaṁ vīriyabalaṁ satibalaṁ samādhibalaṁ paññābalaṁ.

Katamañca bhikkhave saddhābalaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako saddho hoti, saddahati Tathāgatassa bodhiṁ "itipi so Bhagavā Arahaṁ Sammāsambuddho Vijjācaraṇasampanno Sugato Lokavidū Anuttaro purisadammasārathi Satthā devamanussānaṁ Buddho Bhagavā"ti. Idaṁ vuccati bhikkhave saddhābalaṁ.

Katamañca bhikkhave vīriyabalaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako āraddhavīriyo viharati akusalānaṁ dhammānaṁ pahānāya kusalānaṁ dhammānaṁ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Idaṁ vuccati bhikkhave vīriyabalaṁ.

Katamañca bhikkhave satibalaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako satimā hoti paramena satinepakkena samannāgato cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritā. Idaṁ vuccati bhikkhave satibalaṁ.

Katamañca bhikkhave samādhibalaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṁ savicāraṁ vivekajaṁ

pītisukhaṁ paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṁ vūpasamā ajjhattaṁ sampasādanaṁ cetaso ekodibhāvaṁ avitakkaṁ avicāraṁ samādhijaṁ pītisukhaṁ dutiyaṁ jhānaṁ upasampajja viharati. Pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati, sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṁvedeti, yaṁ taṁ ariyā ācikkhanti "upekkhako satimā sukhavihārī"ti, tatiyaṁ jhānaṁ upasampajja viharati. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṁ atthaṅgamā adukkhamasukhaṁ upekkhāsatipārisuddhiṁ catutthaṁ jhānaṁ upasampajja viharati. Idaṁ vuccati bhikkhave samādhibalaṁ.

Katamañca bhikkhave paññābalaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhaya gāminiyā. Idaṁ vuccati bhikkhave paññābalaṁ. Imāni kho bhikkhave pañca balānīti. . Catutthaṁ.

5. Daṭṭhabbasutta

15. Pañcimāni bhikkhave balāni. Katamāni pañca? Saddhābalaṁ vīriyabalaṁ satibalaṁ samādhibalaṁ paññābalaṁ. Kattha ca bhikkhave saddhābalaṁ daṭṭhabbaṁ? Catūsu sotāpattiyaṅgesu, ettha saddhābalaṁ daṭṭhabbaṁ. Kattha ca bhikkhave vīriyabalaṁ daṭṭhabbaṁ? Catūsu sammappadhānesu, ettha vīriyabalaṁ daṭṭhabbaṁ. Kattha ca bhikkhave satibalaṁ daṭṭhabbaṁ? Catūsu satipaṭṭhānesu, ettha satibalaṁ daṭṭhabbaṁ. Kattha ca bhikkhave samādhibalaṁ daṭṭhabbaṁ? Catūsu jhānesu, ettha samādhibalaṁ daṭṭhabbaṁ. Kattha ca bhikkhave paññābalaṁ daṭṭhabbaṁ? Catūsu ariyasaccesu, ettha paññābalaṁ daṭṭhabbaṁ. Imāni kho bhikkhave pañca balānīti. . Pañcamaṁ.

6. Punakūṭasutta

16. Pañcimāni bhikkhave balāni. Katamāni pañca? Saddhābalaṁ vīriyabalaṁ satibalaṁ samādhibalaṁ paññābalaṁ. Imāni kho bhikkhave pañca balāni. Imesaṁ kho bhikkhave pañcannaṁ balānaṁ etaṁ aggaṁ etaṁ saṅgāhikaṁ etaṁ saṅghātaniyaṁ, yadidaṁ paññābalaṁ. Seyyathāpi bhikkhave kūṭāgārassa etaṁ aggaṁ etaṁ saṅgāhikaṁ etaṁ saṅghātaniyaṁ, yadidaṁ kūṭaṁ. Evamevaṁ kho bhikkhave imesaṁ pañcannaṁ balānaṁ etaṁ aggaṁ etaṁ saṅgāhikaṁ etaṁ saṅghātaniyaṁ, yadidaṁ paññābalanti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Paṭhamahitasutta

17. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu attahitāya paṭipanno hoti no parahitāya. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu attanā sīlasampanno hoti, no paraṁ sīlasampadāya samādapeti. Attanā samādhisampanno hoti, no paraṁ samādhisampadāya samādapeti. Attanā paññāsampanno hoti, no paraṁ paññāsampa dāya samādapeti. Attanā vimuttisampanno hoti, no paraṁ vimuttisampadāya samāda peti. Attanā vimuttiñāṇadassanasampanno hoti, no paraṁ vimuttiñāṇadassana sampadāya samādapeti. Imehi kho bhikkhave pañcahi aṅgehi samannāgato bhikkhu attahitāya paṭipanno hoti no parahitāyāti. . Sattamaṁ.

8. Dutiyahitasutta

18. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu parahitāya paṭipanno hoti no attahitāya. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu attanā na sīlasampanno hoti, paraṁ sīlasampadāya samādapeti. Attanā na samādhisampanno hoti, paraṁ samādhisampadāya samādapeti. Attanā na paññāsampanno hoti, paraṁ paññāsampadāya samādapeti. Attanā na vimuttisampanno hoti, paraṁ vimuttisampadāya samādapeti. Attanā na vimuttiñāṇadassanasampanno hoti, paraṁ vimuttiñāṇadassanasampadāya samādapeti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu parahitāya paṭipanno hoti no attahitāyāti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Tatiyahitasutta

19. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu neva attahitāya paṭipanno hoti no parahitāya. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu attanā na sīlasampanno hoti, no paraṁ sīlasampadāya samādapeti. Attanā na samādhisampanno hoti, no paraṁ samādhisampadāya samādapeti. Attanā na paññāsampanno hoti, no paraṁ paññāsampadāya samādapeti. Attanā na vimuttisampanno hoti, no paraṁ vimuttisampadāya samādapeti. Attanā na vimuttiñāṇadassanasampanno hoti, no paraṁ vimuttiñāṇadassanasampadāya samādapeti. Imehi

kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu neva attahitāya paṭipanno hoti no parahitāyāti. . Navamaṁ.

10. Catutthahitasutta

20. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu attahitāya ca paṭipanno hoti parahitāya ca. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu attanā ca sīlasampanno hoti, parañca sīlasampadāya samādapeti. Attanā ca samādhisampanno hoti, parañca samādhisampadāya samādapeti. Attanā ca paññāsampanno hoti, parañca paññāsampadāya samādapeti. Attanā ca vimuttisampanno hoti, parañca vimuttisampadāya samādapeti. Attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno hoti, parañca vimuttiñāṇadassanasampadāya samādapeti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu attahitāya ca paṭipanno hoti parahitāya cāti. . Dasamaṁ.

Balavaggo dutiyo.

Tassuddānaṁ

Ananussutakūṭañca, Saṁkhittaṁ Vitthatena ca.
Daṭṭhabbañca puna Kūṭaṁ, cattāropi Hitena cāti.

---

3. Pañcaṅgikavagga

1. Paṭhama agāravasutta

21. So vata bhikkhave bhikkhu agāravo appatisso asabhāgavuttiko sabrahmacārīsu ābhisamācārikaṁ dhammaṁ paripūressatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati, ābhisamācārikaṁ dhammaṁ aparipūretvā sekhaṁ[1] dhammaṁ paripūressatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati, sekhaṁ dhammaṁ aparipūretvā sīlāni paripūressatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati, sīlāni aparipūretvā sammādiṭṭhiṁ paripūressatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati, sammādiṭṭhiṁ aparipūretvā sammāsamādhiṁ paripūressatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati.

---

1. Sekkhaṁ (Ka)

So vata bhikkhave bhikkhu sagāravo sappatisso sabhāgavuttiko sabrahmacārīsu ābhisamācārikaṁ dhammaṁ paripūressatīti ṭhānametaṁ vijjati, ābhisamācārikaṁ dhammaṁ paripūretvā sekhaṁ dhammaṁ paripūressatīti ṭhānametaṁ vijjati, sekhaṁ dhammaṁ paripūretvā sīlāni paripūressatīti ṭhānametaṁ vijjati, sīlāni paripūretvā sammādiṭṭhiṁ paripūressatīti ṭhānametaṁ vijjati, sammādiṭṭhiṁ paripūretvā sammāsamādhiṁ paripūressatīti ṭhānametaṁ vijjatīti. . Paṭhamaṁ.

2. Dutiya agāravasutta

22. So vata bhikkhave bhikkhu agāravo appatisso asabhāgavuttiko sabrahmacārīsu ābhisamācārikaṁ dhammaṁ paripūressatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati, ābhisamācārikaṁ dhammaṁ aparipūretvā sekhaṁ dhammaṁ paripūressatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati, sekhaṁ dhammaṁ aparipūretvā sīlakkhandhaṁ paripūressatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati, sīlakkhandhaṁ aparipūretvā samādhikkhandhaṁ paripūressatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati, samādhikkhandhaṁ aparipūretvā paññākkhandhaṁ paripūressatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati.

So vata bhikkhave bhikkhu sagāravo sappatisso sabhāgavuttiko sabrahmacārīsu ābhisamācārikaṁ dhammaṁ paripūressatīti ṭhānametaṁ vijjati, ābhisamācārikaṁ dhammaṁ paripūretvā sekhaṁ dhammaṁ paripūressatīti ṭhānametaṁ vijjati, sekhaṁ dhammaṁ paripūretvā sīlakkhandhaṁ paripūressatīti ṭhānametaṁ vijjati, sīlakkhandhaṁ paripūretvā samādhikkhandhaṁ paripūressatīti ṭhānametaṁ vijjati, samādhikkhandhaṁ paripūretvā paññākkhandhaṁ paripūressatīti ṭhānametaṁ vijjatīti. . Dutiyaṁ.

3. Upakkilesasutta

23. Pañcime bhikkhave jātarūpassa upakkilesā, yehi ukkilesehi upakkiliṭṭhaṁ jātarūpaṁ na ceva mudu hoti na ca kammaniyaṁ na ca pabhassaraṁ, pabhaṅgu ca, na ca sammā upeti kammāya. Katame pañca? Ayo lohaṁ tipu sīsaṁ sajjhaṁ[1]. Ime kho bhikkhave pañca jātarūpassa upakki

---

1. Sajjhu (Sī)

lesā, yehi upakkilesehi upakkiliṭṭhaṁ jātarūpaṁ na ceva mudu hoti na ca kammaniyaṁ na ca pabhassaraṁ, pabhaṅgu ca, na ca sammā upeti kammāya. Yato ca kho bhikkhave jātarūpaṁ imehi pañcahi upakkilesehi vimuttaṁ[1] hoti, taṁ hoti jātarūpaṁ mudu ca kammaniyañca pabhassarañca, na ca pabhaṅgu, sammā upeti kammāya, yassā yassā ca[2] piḷandhanavikatiyā ākaṅkhati, yadi muddikāya yadi kuṇḍalāya yadi gīveyyakāya[3] yadi suvaṇṇamālāya, tañcassa atthaṁ anubhoti.

Evamevaṁ kho bhikkhave pañcime cittassa upakkilesā, yehi upakkilesehi upakkiliṭṭhaṁ cittaṁ na ceva mudu hoti na ca kammaniyaṁ na ca pabhassaraṁ, pabhaṅgu ca, na ca sammā samādhiyati āsavānaṁ khayāya. Katame pañca? kāmacchando byāpādo thinamiddhaṁ[4] uddhaccakukkuccaṁ vicikicchā. Ime kho bhikkhave pañca cittassa upakkilesā yehi upakkilesehi upakkiliṭṭhaṁ cittaṁ na ceva mudu hoti na ca kammaniyaṁ na ca pabhassaraṁ, pabhaṅgu ca, na ca sammā samādhiyati āsavānaṁ khayāya. Yato ca kho bhikkhave cittaṁ imehi pañcahi upakkilesehi vimuttaṁ hoti, taṁ hoti cittaṁ mudu ca kammaniyañca pabhassarañca, na ca pabhaṅgu, sammā samādhiyati āsavānaṁ khayāya, yassa yassa ca abhiññāsacchi karaṇīyassa dhammassa cittaṁ abhininnāmeti abhiññāsacchikiriyāya. Tatra tatreva sakkhibhabbataṁ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati "anekavihitaṁ iddhividhaṁ paccanubhaveyyaṁ, ekopi hutvā bahudhā assaṁ, bahudhāpi hutvā eko assaṁ, āvibhāvaṁ tirobhāvaṁ tirokuṭṭaṁ tiropākāraṁ tiropabbataṁ asajjamāno gaccheyyaṁ seyyathāpi ākāse, pathaviyāpi ummujjanimujjaṁ kareyyaṁ seyyathāpi udake, udakepi abhijjamāno gaccheyyaṁ seyyathāpi pathaviyaṁ, ākāsepi pallaṅkena kameyyaṁ seyyathāpi pakkhī sakuṇo, imepi candimasūriye[5] evaṁmahiddhike evaṁmahānubhāve pāṇinā parimaseyyaṁ[6] parimajjeyyaṁ, yāva brahmalokāpi kāyena vasaṁ vatteyyan"ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṁ pāpuṇāti sati sati āyatane.

---

1. Vippamuttaṁ (Sī)
2. Yassa kassaci (Syā, I)
3. Gīveyyakena (Syā, Kaṁ, Ka; Aṁ 1. 255 piṭṭhepi.)
4. Thīnamiddhaṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I)
5. Candimasuriye (Sī, Syā, Kaṁ, I)
6. Parāmaseyyaṁ (Ka)

So sace ākaṅkhati "dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇeyyaṁ dibbe ca mānuse ca ye dūre santike cā"ti, tatra tatreva sakkhi bhabbataṁ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati "parasattānaṁ parapuggalānaṁ cetasā ceto paricca pajāneyyaṁ, sarāgaṁ vā cittaṁ 'sarāgaṁ cittan'ti pajāneyyaṁ, vītarāgaṁ vā cittaṁ 'vītarāgaṁ cittan'ti pajāneyyaṁ, sadosaṁ vā cittaṁ 'sadosaṁ cittan'ti pajāneyyaṁ, vītadosaṁ vā cittaṁ 'vītadosaṁ cittan'ti pajāneyyaṁ, samohaṁ vā cittaṁ 'samohaṁ cittan'ti pajāneyyaṁ, vītamohaṁ vā cittaṁ 'vītamohaṁ cittan'ti pajāneyyaṁ, saṁkhittaṁ vā cittaṁ 'saṁkhittaṁ cittan'ti pajāneyyaṁ, vikkhittaṁ vā cittaṁ 'vikkhittaṁ cittan'ti pajāneyyaṁ, mahaggataṁ vā cittaṁ 'mahaggataṁ cittan'ti pajāneyyaṁ, amahaggataṁ vā cittaṁ 'amahaggataṁ cittan'ti pajāneyyaṁ, sa-uttaraṁ vā cittaṁ 'sa-uttaraṁ cittan'ti pajāneyyaṁ, anuttaraṁ vā cittaṁ 'anuttaraṁ cittan'ti pajāneyyaṁ, samāhitaṁ vā cittaṁ 'samāhitaṁ cittan'ti pajāneyyaṁ, asamāhitaṁ vā cittaṁ 'asamāhitaṁ cittan'ti pajāneyyaṁ, vimuttaṁ vā cittaṁ 'vimuttaṁ cittan'ti pajāneyyaṁ, avimuttaṁ vā cittaṁ 'avimuttaṁ cittan'ti pajāneyyan'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṁ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati "anekavihitaṁ pubbenivāsaṁ anussareyyaṁ. Seyyathidaṁ[1]? Ekampi jātiṁ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṁsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṁvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṁvaṭṭavivaṭṭakappe 'amutrāsiṁ evaṁnāmo evaṁgotto evaṁvaṇṇo evamāhāro evaṁsukhadukkhappaṭisaṁvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṁ, tatrāpāsiṁ evaṁnāmo evaṁgotto evaṁvaṇṇo evamāhāro evaṁsukhadukkhappaṭisaṁvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno'ti. Iti sākāraṁ sa-uddesaṁ anekavihitaṁ pubbenivāsaṁ anussareyyan"ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṁ pāpuṇāti sati sati āyatane.

---

1. Seyyathīdaṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I)

So sace ākaṅkhati “dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passeyyaṁ cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate, yathākammūpage satte pajāneyyaṁ ‘ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṁ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṁ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapannā’ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passeyyaṁ cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate, yathākammūpage satte pajāneyyan”ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṁ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati “āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajjavihareyyan”ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṁ pāpuṇāti sati sati āyataneti. . Tatiyaṁ.

4. Dussīlasutta

24. * Dussīlassa bhikkhave sīlavipannassa hatūpaniso hoti sammāsamādhi, sammāsamādhimhi asati sammāsamādhivipannassa hatūpanisaṁ hoti yathābhūtañāṇadassanaṁ, yathābhūtañāṇadassane asati yathābhūtañāṇadassanavipannassa hatūpaniso hoti nibbidāvirāgo, nibbidāvirāge asati nibbidāvirāgavipannassa hatūpanisaṁ hoti vimuttiñāṇadassanaṁ. Seyyathāpi bhikkhave rukkho sākhāpalāsavipanno, tassa papaṭikāpi na pāripūriṁ gacchati, tacopi na pāripūriṁ gacchati, pheggupi na pāripūriṁ gacchati, sāropi na pāripūriṁ gacchati. Evamevaṁ kho bhikkhave dussīlassa sīlavipannassa hatūpaniso hoti sammāsamādhi, sammāsamādhimhi asati sammāsamādhivipannassa hatūpanisaṁ hoti yathābhūtañāṇadassanaṁ, yathābhūtañāṇadassane asati yathābhūtañāṇadassana vipannassa hatūpaniso

---

* Upari 175, 316, 472 piṭṭhepi.

hoti nibbidāvirāgo, nibbidāvirāge asati nibbidāvirāgavipannassa hatūpanisaṁ hoti vimuttiñāṇadassanaṁ.

Sīlavato bhikkhave sīlasampannassa upanisasampanno hoti sammāsamādhi, sammāsamādhimhi sati sammāsamādhisampannassa upanisasampannaṁ hoti yathābhūtañāṇadassanaṁ, yathābhūtañāṇadassane sati yathābhūtañāṇadassanasampannassa upanisasampanno hoti nibbidāvirāgo, nibbidāvirāge sati nibbidāvirāgasampannassa upanisasampannaṁ hoti vimuttiñāṇadassanaṁ. Seyyathāpi bhikkhave rukkho sākhāpalāsasampanno, tassa papaṭikāpi pāripūriṁ gacchati, tacopi pāripūriṁ gacchati, pheggupi pāripūriṁ gacchati, sāropi pāripūriṁ gacchati. Evamevaṁ kho bhikkhave sīlavato sīlasampannassa upanisasampanno hoti sammāsamādhi, sammāsamādhimhi sati sammāsamādhisampannassa upanisasampannaṁ hoti yathābhūtañāṇadassanaṁ, yathābhūtañāṇadassane sati yathābhūtañāṇadassana sampannassa upanisasampanno hoti nibbidāvirāgo, nibbidāvirāge sati nibbidāvirāga sampannassa upanisasampannaṁ hoti vimuttiñāṇadassananti. . Catutthaṁ.

5. Anuggahitasutta

25. Pañcahi bhikkhave aṅgehi anuggahitā sammādiṭṭhi cetovimuttiphalā ca hoti cetovimuttiphalānisaṁsā ca, paññāvimuttiphalā ca hoti paññāvimuttiphalānisaṁsā ca.

Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave sammādiṭṭhi sīlānuggahitā ca hoti, sutānuggahitā ca hoti, sākacchānuggahitā ca hoti, samathānuggahitā ca hoti, vipassanānuggahitā ca hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi aṅgehi anuggahitā sammādiṭṭhi cetovimuttiphalā ca hoti cetovimuttiphalānisaṁsā ca, paññāvimuttiphalā ca hoti paññāvimuttiphalānisaṁsā cāti. . Pañcamaṁ.

6. Vimuttāyatanasutta

26. Pañcimāni bhikkhave vimuttāyatanāni, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttaṁ vā cittaṁ vimuccati,

aparikkhīṇā vā āsavā parikkhayaṁ gacchanti, ananuppattaṁ vā anuttaraṁ yogakkhemaṁ anupāpuṇāti.

Katamāni pañca? Idha bhikkhave bhikkhuno Satthā dhammaṁ deseti aññataro vā garuṭṭhāniyo sabrahmacārī, yathā yathā bhikkhave tassa bhikkhuno Satthā dhammaṁ deseti aññataro vā garuṭṭhāniyo sabrahmacārī, tathā tathā so tasmiṁ dhamme atthapaṭisaṁvedī ca hoti dhammapaṭisaṁvedī ca, tassa atthapaṭisaṁvedino dhammapaṭisaṁvedino pāmojjaṁ[1] jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṁ vedeti[2] sukhino cittaṁ samādhiyati. Idaṁ bhikkhave paṭhamaṁ vimuttāyatanaṁ, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttaṁ vā cittaṁ vimuccati aparikkhīṇā vā āsavā parikkhayaṁ gacchanti, ananuppattaṁ vā anuttaraṁ yogakkhemaṁ anupāpuṇāti.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhuno na heva kho Satthā dhammaṁ deseti aññataro vā garuṭṭhāniyo sabrahmacārī, api ca kho yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ vitthārena paresaṁ deseti. Yathā yathā bhikkhave bhikkhu yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ vitthārena paresaṁ deseti, tathā tathā so tasmiṁ dhamme atthapaṭisaṁvedī ca hoti dhammapaṭisaṁvedī ca. Tassa atthapaṭisaṁvedino dhammapaṭisaṁvedino pāmojjaṁ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṁ vedeti, sukhino cittaṁ samādhiyati. Idaṁ bhikkhave dutiyaṁ vimuttāyatanaṁ, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttaṁ vā cittaṁ vimuccati, aparikkhīṇā vā āsavā parikkhayaṁ gacchanti, ananuppattaṁ vā anuttaraṁ yogakkhemaṁ anupāpuṇāti.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhuno na heva kho Satthā dhammaṁ deseti, aññataro vā garuṭṭhāniyo sabrahmacārī, nāpi yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ vitthārena paresaṁ deseti, api ca kho yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ vitthārena sajjhāyaṁ karoti. Yathā yathā bhikkhave bhikkhu yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ vitthārena sajjhāyaṁ karoti, tathā tathā so tasmiṁ dhamme atthapaṭisaṁvedī ca hoti dhammapaṭisaṁvedī ca. Tassa

---

1. Pāmujjaṁ (Sī, Syā, Kaṁ) Dī 3. 201 piṭṭhepi passitabbaṁ. 2. Vediyati (Sī)

atthapaṭisaṁvedino dhammapaṭisaṁvedino pāmojjaṁ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṁ vedeti, sukhino cittaṁ samādhiyati. Idaṁ bhikkhave tatiyaṁ vimuttāyatanaṁ, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino -pa- yogakkhemaṁ anupāpuṇāti.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhuno na heva kho Satthā dhammaṁ deseti, aññataro vā garuṭṭhāniyo sabrahmacārī, nāpi yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ vitthārena paresaṁ deseti, nāpi yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ vitthārena sajjhāyaṁ karoti, api ca kho yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ cetasā anuvitakketi anuvicāreti manasānupekkhati. Yathā yathā bhikkhave bhikkhu yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ cetasā anuvitakketi anuvicāreti manasānupekkhati, tathā tathā so tasmiṁ dhamme atthapaṭisaṁvedī ca hoti dhammapaṭisaṁvedī ca. Tassa atthapaṭisaṁvedino dhammapaṭisaṁvedino pāmojjaṁ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṁ vedeti, sukhino cittaṁ samādhiyati. Idaṁ bhikkhave catutthaṁ vimuttāyatanaṁ, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttaṁ vā cittaṁ vimuccati, aparikkhīṇā vā āsavā parikkhayaṁ gacchanti, ananuppattaṁ vā anuttaraṁ yogakkhemaṁ anupāpuṇāti.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhuno na heva kho Satthā dhammaṁ deseti, aññataro vā garuṭṭhāniyo sabrahmacārī, nāpi yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ vitthārena paresaṁ deseti, nāpi yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ vitthārena sajjhāyaṁ karoti, nāpi yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ cetasā anuvitakketi anuvicāreti manasānupekkhati, api ca khvassa aññataraṁ samādhinimittaṁ suggahitaṁ hoti sumanasikataṁ sūpadhāritaṁ suppaṭividdhaṁ paññāya. Yathā yathā bhikkhave bhikkhuno aññataraṁ samādhinimittaṁ suggahitaṁ hoti sumanasikataṁ sūpadhāritaṁ suppaṭividdhaṁ paññāya, tathā tathā so tasmiṁ dhamme atthapaṭisaṁvedī ca hoti dhammapaṭisaṁvedī ca. Tassa atthapaṭisaṁvedino dhammapaṭisaṁvedino pāmojjaṁ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṁ vedeti, sukhino cittaṁ samādhiyati. Idaṁ bhikkhave pañcamaṁ vimuttāyatanaṁ, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttaṁ vā

cittaṁ vimuccati, aparikkhīṇā vā āsavā parikkhayaṁ gacchanti, ananuppattaṁ vā anuttaraṁ yogakkhemaṁ anupāpuṇāti.

Imāni kho bhikkhave pañca vimuttāyatanāni, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttaṁ vā cittaṁ vimuccati, aparikkhīṇā vā āsavā parikkhayaṁ gacchanti, ananuppattaṁ vā anuttaraṁ yogakkhemaṁ anupāpuṇātīti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Samādhisutta

27. Samādhiṁ bhikkhave bhāvetha appamāṇaṁ nipakā patissatā, samādhiṁ bhikkhave bhāvayataṁ appamāṇaṁ nipakānaṁ patissatānaṁ pañca ñāṇāni paccattaññeva uppajjanti. Katamāni pañca? "Ayaṁ samādhi paccuppannasukho ceva āyatiṁ ca sukhavipāko"ti paccattaññeva ñāṇaṁ uppajjati, "ayaṁ samādhi ariyo nirāmiso"ti paccattaññeva ñāṇaṁ uppajjati, "ayaṁ samādhi akāpurisasevito"ti[1] paccattaññeva ñāṇaṁ uppajjati, "ayaṁ samādhi santo paṇīto paṭippassaddhaladdho ekodibhāvādhigato na sasaṅkhāraniggayhavāritagato"ti[2] paccattaññeva ñāṇaṁ uppajjati, "sato kho panāhaṁ imaṁ samāpajjāmi sato vuṭṭhahāmī"ti[3] paccattaññeva ñāṇaṁ uppajjati.

Samādhiṁ bhikkhave bhāvetha appamāṇaṁ nipakā patissatā, samādhiṁ bhikkhave bhāvayataṁ appamāṇaṁ nipakānaṁ patissatānaṁ imāni pañca ñāṇāni paccattaññeva uppajjantīti. . Sattamaṁ.

8. Pañcaṅgikasutta

28. Ariyassa bhikkhave pañcaṅgikassa sammāsamādhissa bhāvanaṁ desessāmi, taṁ suṇātha sādhukaṁ manasi karotha bhāsissāmīti. "Evaṁ bhante"ti kho te bhikkhū Bhagavato paccassosuṁ. Bhagavā etadavoca—

---

1. Mahāpurisasevitoti (Ka)
2. Na ca sasaṅkhāraniggayhavāritappatitoti (Sī), na ca sasaṅkhāraniggayhavāritapattoti (Syā), na ca sasaṅkhāraniggayhavārivāvaṭoti (Ka), na sasaṅkhāraniggayhavāriyādhigatoti (?) Dī 3. 234; Aṁ 1. 256; Aṁ 3. 225 piṭṭhepi.
3. So kho panāhaṁ imaṁ samādhiṁ satova samāpajjāmi, sato uṭṭhahāmīti (Sī, Syā, Kaṁ)

Katamā ca bhikkhave ariyassa pañcaṅgikassa sammāsamādhissa bhāvanā? Idha bhikkhave bhikkhu vivicceva kāmehi -pa- paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharati, so imameva kāyaṁ vivekajena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa vivekajena pītisukhena apphuṭaṁ hoti. Seyyathāpi bhikkhave dakkho nhāpako[1] vā nhāpakantevāsī vā kaṁsathāle nhānīyacuṇṇāni[2] ākiritvā udakena paripphosakaṁ paripphosakaṁ sanneyya, sāyaṁ nhānīyapiṇḍi[3] snehānugatā snehaparetā santarabāhirā phuṭā snehena na ca paggharinī. Evamevaṁ kho bhikkhave bhikkhu imameva kāyaṁ vivekajena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa vivekajena pītisukhena apphuṭaṁ hoti, ariyassa bhikkhave pañcaṅgikassa sammāsamādhissa ayaṁ paṭhamā bhāvanā.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu vitakkavicārānaṁ vūpasamā -pa- dutiyaṁ jhānaṁ upasampajja viharati, so imameva kāyaṁ samādhijena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa samādhijena pītisukhena apphuṭaṁ hoti. Seyyathāpi bhikkhave udakarahado gambhīro ubbhidodako[4], tassa nevassa puratthimāya disāya udakassa āyamukhaṁ, na pacchimāya disāya udakassa āyamukhaṁ, na uttarāya disāya udakassa āyamukhaṁ, na dakkhiṇāya disāya udakassa āyamukhaṁ, devo ca kālena kālaṁ sammā dhāraṁ nānuppaveccheyya[5], atha kho tamhāva udakarahadā sītā vāridhārā ubbhijjitvā tameva udakarahadaṁ sītena vārinā abhisandeyya parisandeyya paripūreyya paripphareyya, nāssa kiñci sabbāvato udakarahadassa sītena vārinā apphuṭaṁ assa. Evamevaṁ kho bhikkhave bhikkhu imameva kāyaṁ samādhijena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa samādhijena pītisukhena apphuṭaṁ hoti. Ariyassa bhikkhave pañcaṅgikassa sammāsamādhissa ayaṁ dutiyā bhāvanā.

---

1. Nahāpako (Sī, I)
2. Nahānīyacuṇṇāni (Sī, I)
3. Sāssa nahānīyapiṇḍī (Sī, Syā, Kaṁ)
4. Ubbhitodako (Syā, Kaṁ, Ka)
5. Devo ca na kālena ... anupaveccheyya (Dī 1. 70; Ma 2. 208 piṭṭhesu)

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu pītiyā ca virāgā -pa- tatiyaṁ jhānaṁ upasampajja viharati, so imameva kāyaṁ nippītikena sukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa nippītikena sukhena apphuṭaṁ hoti. Seyyathāpi bhikkhave uppaliniyaṁ vā paduminiyaṁ vā puṇḍarīkiniyaṁ vā appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṁvaḍḍhāni udakānuggatāni anto nimuggaposīni, tāni yāva caggā yāva ca mūlā sītena vārinā abhisannāni parisannāni paripūrāni paripphuṭāni, nāssa kiñci sabbāvataṁ uppalānaṁ vā padumānaṁ vā puṇḍarīkānaṁ vā sītena vārinā apphuṭaṁ assa. Evameva kho bhikkhave bhikkhu imameva kāyaṁ nippītikena sukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa nippītikena sukhena apphuṭaṁ hoti. Ariyassa bhikkhave pañcaṅgikassa sammāsamādhissa ayaṁ tatiyā bhāvanā.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu sukhassa ca pahānā -pa- catutthaṁ jhānaṁ upasampajja viharati, so imameva kāyaṁ parisuddhena cetasā pariyodātena pharitvā nisinno hoti, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa parisuddhena cetasā pariyodātena apphuṭaṁ hoti. Seyyathāpi bhikkhave puriso odātena vatthena sasīsaṁ pārupitvā nisinno assa, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa odātena vatthena apphuṭaṁ assa. Evameva kho bhikkhave bhikkhu imameva kāyaṁ parisuddhena cetasā pariyodātena pharitvā nisinno hoti, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa parisuddhena cetasā pariyodātena apphuṭaṁ hoti. Ariyassa bhikkhave pañcaṅgikassa sammāsamādhissa ayaṁ catutthā bhāvanā.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhuno paccavekkhaṇānimittaṁ suggahitaṁ hoti sumanasikataṁ sūpadhāritaṁ suppaṭividdhaṁ paññāya. Seyyathāpi bhikkhave aññova aññaṁ[1] paccavekkheyya, ṭhito vā nisinnaṁ paccavekkheyya, nisinno vā nipannaṁ paccavekkheyya. Evameva kho bhikkhave bhikkhuno paccavekkhaṇānimittaṁ suggahitaṁ hoti sumanasikataṁ sūpadhāritaṁ suppaṭividdhaṁ paññāya. Ariyassa bhikkhave pañcaṅgikassa sammāsamādhissa ayaṁ pañcamā[2] bhāvanā. Evaṁ bhāvite

---

1. Añño vā aññaṁ vā (Sī), añño vā aññaṁ (Syā, Kaṁ), añño aññaṁ (?)
2. Pañcamī (Sī)

kho bhikkhave bhikkhu[1] ariye pañcaṅgike sammāsamādhimhi evaṁ bahulīkate yassa yassa abhiññāsacchikaraṇīyassa dhammassa cittaṁ abhininnāmeti abhiññāsacchikiriyāya, tatra tatreva sakkhibhabbataṁ pāpuṇāti sati sati āyatane.

Seyyathāpi bhikkhave udakamaṇiko ādhāre ṭhapito pūro udakassa samatittiko kākapeyyo, tamenaṁ balavā puriso yato yato āvajjeyya[2] "āgaccheyya udakan"ti. Evaṁ bhante. Evamevaṁ kho bhikkhave bhikkhu evaṁ bhāvite ariye pañcaṅgike sammāsamādhimhi evaṁ bahulīkate yassa yassa abhiññāsacchikaraṇīyassa dhammassa cittaṁ abhininnāmeti abhiññāsacchikiriyāya, tatra tatreva sakkhibhabbataṁ pāpuṇāti sati sati āyatane.

Seyyathāpi bhikkhave same bhūmibhāge pokkharaṇī caturaṁsā ālibaddhā pūrā udakassa samatittikā kākapeyyā, tamenaṁ balavā puriso yato yato āliṁ muñceyya "āgaccheyya udakan"ti, evaṁ bhante. Evamevaṁ kho bhikkhave bhikkhu evaṁ bhāvite ariye pañcaṅgike sammāsamādhimhi evaṁ bahulīkate yassa yassa abhiññāsacchikaraṇīyassa dhammassa -pa- sati sati āyatane.

Seyyathāpi bhikkhave subhūmiyaṁ catumahāpathe[3] ājaññaratho yutto assa ṭhito odhastapatodo. Tamenaṁ dakkho yoggācariyo assadammasārathi abhiruhitvā vāmena hatthena rasmiyo gahetvā dakkhiṇena hatthena patodaṁ gahetvā yenicchakaṁ yadicchakaṁ sāreyyapi paccāsāreyyapi. Evamevaṁ kho bhikkhave bhikkhu evaṁbhāvite ariye pañcaṅgike sammāsamādhimhi evaṁ bahulīkate yassa yassa abhiññāsacchikaraṇīyassa dhammassa cittaṁ abhininnāmeti abhiññāsacchikiriyāya, tatra tatreva sakkhibhabbataṁ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati "anekavihitaṁ iddhividhaṁ paccanubhaveyyaṁ, ekopi hutvā bahudhā assaṁ -pa- yāva brahmalokāpi kāyena vasaṁ vatteyyan"ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṁ pāpuṇāti sati sati āyatane.

---

1. Evaṁ bhāvite kho bhikkhave (Sī) 2. Āvaṭṭeyya (Syā, Kaṁ)
3. Cātummahāpathe (Sī, I), catummahāpathe (Syā, Kaṁ)

So sace ākaṅkhati “dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇeyyaṁ dibbe ca mānuse ca ye dūre santike cā”ti, tatra tatreva sakkhi bhabbataṁ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati “parasattānaṁ parapuggalānaṁ cetasā ceto paricca pajāneyyaṁ, sarāgaṁ vā cittaṁ ‘sarāgaṁ cittan’ti pajāneyyaṁ, vītarāgaṁ vā cittaṁ ‘vītarāgaṁ cittan’ti pajāneyyaṁ. Sadosaṁ vā cittaṁ. Vītadosaṁ vā cittaṁ. Samohaṁ vā cittaṁ. Vītamohaṁ vā cittaṁ. Saṁkhittaṁ vā cittaṁ. Vikkhittaṁ vā cittaṁ. Mahaggataṁ vā cittaṁ. Amahaggataṁ vā cittaṁ. Sa-uttaraṁ vā cittaṁ. Anuttaraṁ vā cittaṁ. Samāhitaṁ vā cittaṁ. Asamāhitaṁ vā cittaṁ. Vimuttaṁ vā cittaṁ. Avimuttaṁ vā cittaṁ ‘avimuttaṁ cittan’ti pajāneyyan”ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṁ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati “anekavihitaṁ pubbenivāsaṁ anussareyyaṁ, seyyathidaṁ? Ekampi jātiṁ dvepi jātiyo -pa- iti sākāraṁ sa-uddesaṁ anekavihitaṁ pubbenivāsaṁ anussareyyan”ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṁ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati “dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena -pa- yāthākammūpage satte pajāneyyan”ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṁ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati “āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyan”ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṁ pāpuṇāti sati sati āyataneti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Caṅkamasutta

29. Pañcime bhikkhave caṅkame ānisaṁsā. Katame pañca? Addhānakkhamo hoti, padhānakkhamo hoti, appābādho hoti, asitaṁ pītaṁ khāyitaṁ sāyitaṁ sammā pariṇāmaṁ gacchati, caṅkamādhigato samādhi ciraṭṭhitiko hoti. Ime kho bhikkhave pañca caṅkame ānisaṁsāti. . Navamaṁ.

10. Nīgitasutta

30. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Kosalesu cārikaṁ caramāno mahatā bhikkhusaṁghena saddhiṁ yena Icchānaṅgalaṁ nāma Kosalānaṁ brāhmaṇagāmo tadavasari. Tatra sudaṁ Bhagavā Icchānaṅgale viharati Icchānaṅgalavanasaṇḍe. Assosuṁ kho Icchānaṅgalakā[1] brāhmaṇagahapatikā "samaṇo khalu bho Gotamo Sakyaputto Sakyakulā pabbajito Icchānaṅgalaṁ anuppatto Icchānaṅgale viharati Icchānaṅgalavanasaṇḍe, taṁ kho pana Bhavantaṁ Gotamaṁ evaṁ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato 'itipi so Bhagavā Arahaṁ Sammāsambuddho Vijjācaraṇasampanno Sugato Lokavidū Anuttaro purisadammasārathi Satthā devamanussānaṁ Buddho Bhagavā'ti, so imaṁ lokaṁ sadevakaṁ samārakaṁ sabrahmakaṁ sassamaṇabrāhmaṇiṁ pajaṁ sadevamanussaṁ sayaṁ abhiññā sacchikatvā pavedeti, so dhammaṁ deseti ādikalyāṇaṁ majjhekalyāṇaṁ pariyosānakalyāṇaṁ sātthaṁ sabyañjanaṁ kevalaparipuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānaṁ Arahataṁ dassanaṁ hotī"ti. Atha kho Icchānaṅgalakā brāhmaṇagahapatikā tassā rattiyā accayena pahūtaṁ khādanīyaṁ bhojanīyaṁ ādāya yena Icchānaṅgalavanasaṇḍo tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā bahidvārakoṭṭhake aṭṭhaṁsu uccāsaddamahāsaddā.

Tena kho pana samayena āyasmā Nāgito Bhagavato upaṭṭhāko hoti. Atha kho Bhagavā āyasmantaṁ Nāgitaṁ āmantesi "ke pana kho Nāgita uccāsaddamahāsaddā kevaṭṭā maññe macchavilope"ti. Ete bhante Icchānaṅgalakā brāhmaṇagahapatikā pahūtaṁ khādanīyaṁ bhojanīyaṁ ādāya bahidvārakoṭṭhake ṭhitā Bhagavantaññeva uddissa bhikkhusaṁghañcāti. Māhaṁ Nāgita yasena samāgamaṁ, mā ca mayā yaso. Yo kho Nāgita nayimassa nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhī assa akicchalābhī akasiralābhī, yassāhaṁ nekkhamma sukhassa pavivekasukkhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhī

1. Icchānaṅgalikā (Sī), upari 300; Aṁ 3. 154 piṭṭhesupi.

akicchalābhī akasiralābhī, so taṁ[1] mīḷhasukhaṁ middhasukhaṁ lābhasakkārasilokasukhaṁ sādiyeyyāti.

Adhivāsetu dāni bhante Bhagavā, adhivāsetu Sugato, adhivāsanakālo dāni bhante Bhagavato, yena yeneva dāni Bhagavā gamissati, taṁninnāva gamissanti brāhmaṇagahapatikā negamā ceva jānapadā ca. Seyyathāpi bhante thullaphusitake deve vassante yathāninnaṁ udakāni pavattanti. Evamevaṁ kho bhante yena yeneva dāni Bhagavā gamissati, taṁninnāva gamissanti brāhmaṇagahapatikā negamā ceva jānapadā ca. Taṁ kissa hetu? Tathā hi bhante Bhagavato sīlapaññāṇanti.

Māhaṁ Nāgita yasena samāgamaṁ, mā ca mayā yaso. Yo kho Nāgita nayimassa nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhī assa akicchalābhī akasiralābhī, yassāhaṁ nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī, so taṁ mīḷhasukhaṁ middhasukhaṁ lābhasakkārasilokasukhaṁ sādiyeyya. Asitapītakhāyitasāyitassa kho Nāgita uccārapassāvo, eso tassa nissando. Piyānaṁ kho Nāgita vipariṇāmaññathābhāvā uppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā, eso tassa nissando. Asubhanimittānuyogaṁ anuyuttassa kho Nāgita subhanimitte pāṭikulyatā[2] saṇṭhāti, eso tassa nissando. Chasu kho Nāgita phassāyatanesu aniccānupassino viharato phasse pāṭikulyatā saṇṭhāti, eso tassa nissando. Pañcasu kho Nāgita upādānakkhandhesu udayabbayānupassino viharato upādāne pāṭikulyatā saṇṭhāti, eso tassa nissandoti. . Dasamaṁ.

Pañcaṅgikavaggo tatiyo.

Tassuddānaṁ

Dve Agāravupakkilesā, Dussīlānuggahitena ca.
Vimuttisamādhipañcaṅgikā, Caṅkamaṁ Nāgitena cāti.

---

1. Sohaṁ (Ka), so (Syā, Kaṁ)
2. Paṭikkūlatā (Sī), pāṭikkulyatā (Syā, Kaṁ)

4. Sumanavagga

1. Sumanasutta

31. Ekaṁ samayaṁ -pa- Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho Sumanā rājakumārī pañcahi rathasatehi pañcahi rājakumārisatehi parivutā yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinnā kho Sumanā rājakumārī Bhagavantaṁ etadavoca—

Idhassu bhante Bhagavato dve sāvakā samasaddhā samasīlā samapaññā eko dāyako eko adāyako. Te kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjeyyuṁ. Devabhūtānaṁ pana nesaṁ[1] bhante siyā viseso siyā nānākaraṇanti.

"Siyā Sumane"ti Bhagavā avoca. Yo so Sumane dāyako, so amuṁ adāyakaṁ devabhūto samāno pañcahi ṭhānehi adhigaṇhāti, dibbena āyunā dibbena vaṇṇena dibbena sukhena dibbena yasena dibbena ādhipateyyena. Yo so Sumane dāyako, so amuṁ adāyakaṁ devabhūto samāno imehi pañcahi ṭhānehi adhigaṇhāti.

Sace pana te bhante tato cutā itthattaṁ āgacchanti, manussabhūtānaṁ pana nesaṁ bhante siyā viseso siyā nānākaraṇanti. "Siyā Sumane"ti Bhagavā avoca. Yo so Sumane dāyako, so amuṁ adāyakaṁ manussabhūto samāno pañcahi ṭhānehi adhigaṇhāti mānusakena āyunā mānusakena vaṇṇena mānusakena sukhena mānusakena yasena mānusakena ādhipateyyena. Yo so Sumane dāyako, so amuṁ adāyakaṁ manussabhūto samāno imehi pañcahi ṭhānehi adhigaṇhāti.

Sace pana te bhante ubho agārasmā anagāriyaṁ pabbajanti, pabbajitānaṁ pana nesaṁ bhante siyā viseso siyā nānākaraṇanti. "Siyā Sumane"ti Bhagavā avoca. Yo so Sumane dāyako, so amuṁ adāyakaṁ pabbajito samāno pañcahi ṭhānehi adhigaṇhāti yācitova bahulaṁ cīvaraṁ paribhuñjati appaṁ ayācito, yācitova bahulaṁ piṇḍapātaṁ

---

1. Tesaṁ (Sī)

paribhuñjati appaṁ ayācito, yācitova bahulaṁ senāsanaṁ paribhuñjati appaṁ ayācito, yācitova bahulaṁ gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṁ paribhuñjati appaṁ ayācito. Yehi kho pana sabrahmacārīhi saddhiṁ viharati, tyassa manāpeneva bahulaṁ kāyakammena samudācaranti appaṁ amanāpena, manāpeneva bahulaṁ vacīkammena samudācaranti appaṁ amanāpena, manāpeneva bahulaṁ manokammena samudācaranti appaṁ amanāpena, manāpaṁyeva bahulaṁ upahāraṁ upaharanti appaṁ amanāpaṁ. Yo so Sumane dāyako, so amuṁ adāyakaṁ pabbajito samāno imehi pañcahi ṭhānehi adhigaṇhātīti.

Sace pana te bhante ubho arahattaṁ pāpuṇanti, arahattappattānaṁ pana nesaṁ bhante siyā viseso, siyā nānākaraṇanti. Ettha kho panesāhaṁ Sumane na kiñci nānākaraṇaṁ vadāmi yadidaṁ vimuttiyā vimuttinti[1].

Acchariyaṁ bhante, abbhutaṁ bhante, yāvañcidaṁ bhante alameva dānāni dātuṁ, alaṁ puññāni kātuṁ, yatra hi nāma devabhūtassāpi upakārāni puññāni, manussabhūtassāpi upakārāni puññāni, pabbajitassāpi upakārāni puññānīti. Evametaṁ Sumane, alaṁ hi Sumane dānāni dātuṁ, alaṁ puññāni kātuṁ. Devabhūtassāpi upakārāni puññāni, manussabhūtassāpi upakārāni puññāni, pabbajitassāpi upakārāni puññānīti.

Idamavoca Bhagavā, idaṁ vatvāna[2] Sugato athāparaṁ etadavoca Satthā—

“Yathāpi cando vimalo, gacchaṁ ākāsadhātuyā.
Sabbe tārāgaṇe loke, ābhāya atirocati.

Tatheva sīlasampanno, saddho purisapuggalo.
Sabbe maccharino loke, cāgena atirocati.

Yathāpi megho thanayaṁ, vijjumālī satakkaku.
Thalaṁ ninnañca pūreti, abhivassaṁ vasundharaṁ.

Evaṁ dassanasampanno, Sammāsambuddhasāvako.
Macchariṁ adhigaṇhāti, pañcaṭhānehi paṇḍito.

---

1. Vimuttanti (Syā, Kaṁ)
2. Idaṁ vatvā (Sī, I) evamuparipi.

Āyunā yasasā ceva[1], vaṇṇena ca sukhena ca.
Sa ve bhogaparibyūḷho[2], pecca sagge pamodatī"ti. . Paṭhamaṁ.

2. Cundīsutta

32. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Rājagahe viharati Veḷuvane kalandakanivāpe atha kho Cundī rājakumārī pañcahi rathasatehi pañcahi ca kumārisatehi parivutā yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinnā kho Cundī rājakumārī Bhagavantaṁ etadavoca—

Amhākaṁ bhante bhātā Cundo nāma rājakumāro so evamāha "yadeva so hoti itthī vā puriso vā Buddhaṁ saraṇaṁ gato, dhammaṁ saraṇaṁ gato, saṁghaṁ saraṇaṁ gato, pāṇātipātā paṭivirato, adinnādānā paṭivirato, kāmesumicchācārā paṭivirato, musāvādā paṭivirato, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato, so kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁyeva upapajjati no duggatin"ti. Sāhaṁ bhante Bhagavantaṁ pucchāmi kathaṁrūpe kho bhante Satthari pasanno kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁyeva upapajjati no duggatiṁ, kathaṁrūpe dhamme pasanno kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁyeva upapajjati no duggatiṁ, kathaṁrūpe saṁghe pasanno kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁyeva upapajjati no duggatiṁ, kathaṁrūpesu sīlesu paripūrakārī kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁyeva upapajjati no duggatinti.

Yāvatā Cundi sattā apadā vā dvipadā vā catuppadā vā bahuppadā[3] vā rūpino vā arūpino vā saññino vā asaññino vā nevasaññināsaññino vā, Tathāgato tesaṁ aggamakkhāyati Arahaṁ Sammāsambuddho. Ye kho Cundi Buddhe pasannā, agge te pasannā, agge kho pana pasannānaṁ aggo vipāko hoti.

Yāvato Cundi dhammā saṅkhatā, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo tesaṁ aggamakkhā yati. Ye Cundi ariye aṭṭhaṅgike magge pasannā, agge te pasannā, agge kho pana pasannānaṁ aggo vipāko hoti.

---

1. Āyunā ca yasena ca (Ka)
2. Bhogaparibbūḷho (Sī)
3. Apādā vā dvipādā vā catuppādā vā bahuppādā vā (Sī) Aṁ 1. 343; Khu 1. 255 piṭṭhesupi.

Yāvatā Cundi dhammā saṅkhatā vā asaṅkhatā vā, virāgo tesaṁ[1] aggamakkhāyati, yadidaṁ madanimmadano pipāsavinayo ālayasamugghāto vaṭṭupacchedo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānaṁ. Ye kho Cundi virāge dhamme pasannā, agge te pasannā, agge kho pana pasannānaṁ aggo vipāko hoti.

Yāvatā Cundi saṁghā vā gaṇā vā, Tathāgatasāvakasaṁgho tesaṁ aggamakkhāyati, yadidaṁ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā, esa Bhagavato sāvakasaṁgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa. Ye kho Cundi saṁghe pasannā, agge te pasannā, agge kho pana pasannānaṁ aggo vipāko hoti.

Yāvatā Cundi sīlāni, ariyakantāni sīlāni tesaṁ[2] aggamakkhāyati yadidaṁ akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akammāsāni bhujissāni viññuppasatthāni aparāmaṭṭhāni samādhisaṁvattanikāni. Ye kho Cundi ariyakantesu sīlesu paripūrakārino, agge te paripūrakārino, agge kho pana paripūrakārīnaṁ aggo vipāko hotīti.

Aggato ve pasannānaṁ, aggaṁ dhammaṁ vijānataṁ.
Agge Buddhe pasannānaṁ, dakkhiṇeyye anuttare.

Agge dhamme pasannānaṁ, virāgūpasame sukhe.
Agge saṁghe pasannānaṁ, puññakkhette anuttare.

Aggasmiṁ dānaṁ dadataṁ, aggaṁ puññaṁ pavaḍḍhati.
Aggaṁ āyu ca vaṇṇo ca, yaso kitti sukhaṁ balaṁ.

Aggassa dātā medhāvī, aggadhammasamāhito.
Devabhūto manusso vā, aggappatto pamodatīti. . Tatiyaṁ.

3. Uggahasutta

33. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Bhaddiye viharati jātiyā vane. Atha kho Uggaho Meṇḍakanattā yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho Uggaho Meṇḍakanattā Bhagavantaṁ etadavoca—

---

1. Tesaṁ dhammānaṁ (Sī, I, Ka)
2. Ariyakantāni tesaṁ (Sī, Syā, Kaṁ)

Adhivāsetu me bhante Bhagavā svātanāya attacatuttho bhattanti. Adhivāsesi Bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho Uggaho Meṇḍakanattā Bhagavato adhivāsanaṁ viditvā uṭṭhāyāsanā Bhagavantaṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā pakkāmi.

Atha kho Bhagavā tassā rattiyā accayena pubbaṇhasamayaṁ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena Uggahassa Meṇḍakanattuno nivesanaṁ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho Uggaho Meṇḍakanattā Bhagavantaṁ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi. Atha kho Uggaho Meṇḍakanattā Bhagavantaṁ bhuttāviṁ onītapattapāṇiṁ ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho Uggaho Meṇḍakanattā Bhagavantaṁ etadavoca "imā me bhante kumāriyo patikulāni gamissanti, ovadatu tāsaṁ bhante Bhagavā, anusāsatu tāsaṁ bhante Bhagavā, yaṁ tāsaṁ assa dīgharattaṁ hitāya sukhāyā"ti.

Atha kho Bhagavā tā kumāriyo etadavoca—tasmātiha kumāriyo evaṁ sikkhitabbaṁ "yassa vo[1] mātāpitaro bhattuno dassanti atthakāmā hitesino anukampakā anukampaṁ upādāya, tassa bhavissāma pubbuṭṭhāyiniyo pacchānipātiniyo kiṁkārapaṭissāviniyo manāpacāriniyo piyavādiniyo"ti. Evaṁ hi vo kumāriyo sikkhitabbaṁ.

Tasmātiha kumāriyo evaṁ sikkhitabbaṁ "ye te bhattu garuno[2] bhavissanti 'mātā'ti vā 'pitā'ti vā 'samaṇabrāhmaṇā'ti vā, te sakkarissāma garuṁ karissāma[3] mānessāma pūjessāma, abbhāgate ca āsanodakena paṭipūjessāmā"ti[4]. Evaṁ hi vo kumāriyo sikkhitabbaṁ.

Tasmātiha kumāriyo evaṁ sikkhitabbaṁ "ye te bhattu abbhantarā kammantā 'uṇṇā'ti vā 'kappāsā'ti vā, tattha dakkhā bhavissāma

---

1. Yassa kho (Sī, Syā, Kaṁ)
2. Guruno (Ka)
3. Garukarissāma (Sī, Syā, Kaṁ, I)
4. Pūjessāmāti (Sī)

analasā tatrupāyāya vīmaṁsāya samannāgatā alaṁ kātuṁ alaṁ saṁvidhātun”ti. Evaṁ hi vo kumāriyo sikkhitabbaṁ.

Tasmātiha kumāriyo evaṁ sikkhitabbaṁ “yo so bhattu abbhantaro[1] antojano dāsāti vā pessāti vā kammakarāti vā, tesaṁ katañca katato jānissāma, akatañca akatato jānissāma, gilānakānañca balābalaṁ jānissāma, khādanīyaṁ bhojanīyañcassa paccaṁsena[2] saṁvibhajissāmā”ti[3]. Evaṁ hi vo kumāriyo sikkhitabbaṁ.

Tasmā tiha kumāriyo evaṁ sikkhitabbaṁ “yaṁ bhattā āharissati dhanaṁ vā dhaññaṁ vā rajataṁ vā jātarūpaṁ vā, taṁ ārakkhena[4] guttiyā sampādessāma, tattha ca bhavissāma adhuttī athenī asoṇḍī avināsikāyo”ti. Evaṁ hi vo kumāriyo sikkhitabbaṁ. Imehi kho kumāriyo pañcahi dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṁ maraṇā manāpakāyikānaṁ devānaṁ sahabyataṁ upapajjatīti.

Yo naṁ bharati sabbadā, niccaṁ ātāpi ussuko.
Sabbakāmaharaṁ posaṁ, bhattāraṁ nātimaññati.

Na cāpi sotthi bhattāraṁ, issācārena[5] rosaye.
Bhattu ca garuno sabbe, paṭipūjeti paṇḍitā.

Uṭṭhāhikā[6] analasā, saṅgahītaparijjanā.
Bhattu manāpaṁ[7] carati, sambhataṁ anurakkhati.

Yā evaṁ vattatī nārī, bhattu chandavasānugā.
Manāpā nāma te devā, yattha sā upapajjatīti. . Tatiyaṁ.

4. Sīhasenāpatisutta

34. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Vesāliyaṁ viharati Mahāvane Kūṭāgārasālāyaṁ. Atha kho Sīho senāpati yena Bhagavā tenupasaṅkami,

---

1. Abbhantare (Ka)
2. Paccayaṁ tena (Ka-Sī), paccayaṁsena (Syā, Kaṁ), paccayaṁ senāsanaṁ paccattaṁsena (Ka) Aṁ 3. 93 piṭṭhe.
3. Vibhajissāmāti (Sī, Syā, Kaṁ)
4. Taṁ ārakkhāya (Sī)
5. Icchācārena (Sī), issāvādena (I)
6. Uṭṭhāyikā (Syā, Kaṁ, Ka)
7. Manāpā (Sī)

upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho Sīho senāpati Bhagavantaṁ etadavoca—sakkā nu kho bhante Bhagavā sandiṭṭhikaṁ dānaphalaṁ paññāpetunti.

"Sakkā Sīhā"ti Bhagavā avoca, dāyako Sīha dānapati bahuno janassa piyo hoti manāpo, yampi Sīha dāyako dānapati bahuno janassa piyo hoti manāpo, idampi sandiṭṭhikaṁ dānaphalaṁ.

Puna caparaṁ Sīha dāyakaṁ dānapatiṁ santo sappurisā bhajanti, yampi Sīha dāyakaṁ dānapatiṁ santo sappurisā bhajanti, idampi sandiṭṭhikaṁ dānaphalaṁ.

Puna caparaṁ Sīha dāyakassa dānapatino kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati, yampi Sīha dāyakassa dānapatino kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati, idampi sandiṭṭhikaṁ dānaphalaṁ.

Puna caparaṁ Sīha dāyako dānapati yaṁ yadeva parisaṁ upasaṅkamati yadi khattiyaparisaṁ yadi brāhmaṇaparisaṁ yadi gahapatiparisaṁ yadi samaṇaparisaṁ, visārado[1] upasaṅkamati amaṅkubhūto. Yampi Sīha dāyako dānapati yaṁ yadeva parisaṁ upasaṅkamati yadi khattiyaparisaṁ yadi brāhmaṇaparisaṁ yadi gahapatiparisaṁ yadi samaṇaparisaṁ, visārado upasaṅkamati amaṅkubhūto. Idampi sandiṭṭhikaṁ dānaphalaṁ.

Puna caparaṁ Sīha dāyako dānapati kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjati, yampi Sīha dāyako dānapati kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjati. Idaṁ[2] samparāyikaṁ dānaphalanti.

Evaṁ vutte Sīho senāpati Bhagavantaṁ etadavoca "yānimāni bhante Bhagavatā cattāri sandiṭṭhikāni dānaphalāni akkhātāni, nāhaṁ ettha Bhagavato saddhāya gacchāmi, ahaṁpetāni jānāmi. Ahaṁ bhante dāyako dānapati, bahuno janassa piyo manāpo, ahaṁ bhante dāyako dānapati, maṁ santo sappurisā bhajanti, ahaṁ bhante dāyako dānapati, mayhaṁ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato "Sīho senāpati dāyako

---

1. Visāradova (Sī), upari 458 piṭṭhepi passitabbaṁ.
2. Idampi Sīha (Ka)

kārako saṁghupaṭṭhāko”ti, ahaṁ bhante dāyako dānapati, yaṁ yadeva parisaṁ upasaṅkamāmi yadi khattiyaparisaṁ yadi brāhmaṇaparisaṁ yadi gahapatiparisaṁ yadi samaṇaparisaṁ, visārado upasaṅkamāmi amaṅkubhūto. Yānimāni bhante Bhagavatā cattāri sandiṭṭhikāni dānaphalāni akkhātāni, nāhaṁ ettha Bhagavato saddhāya gacchāmi, ahampetāni jānāmi. Yañca kho maṁ bhante Bhagavā evamāha “dāyako Sīha dānapati kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjatī”ti. Etāhaṁ na jānāmi, ettha ca panāhaṁ Bhagavato saddhāya gacchāmīti. Evametaṁ Sīha evametaṁ Sīha, dāyako dānapati kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjatīti.

Dadaṁ piyo hoti bhajanti naṁ bahū,
Kittiñca pappoti yaso ca vaḍḍhati[1].
Amaṅkubhūto parisaṁ vigāhati,
Visārado hoti naro amaccharī.

Tasmā hi dānāni dadanti paṇḍitā,
Vineyya maccheramalaṁ sukhesino.
Te dīgharattaṁ tidive patiṭṭhitā,
Devānaṁ sahabyagatā ramanti te[2].

Katāvakāsā katakusalā ito cutā[3],
Sayampabhā anuvicaranti Nandanaṁ[4].
Te tattha nandanti ramanti modare,
Samappitā kāmaguṇehi pañcahi.
Katvāna vākyaṁ asitassa tādino,
Ramanti sagge[5] Sugatassa sāvakāti. . Catutthaṁ.

5. Dānānisaṁsasutta

35. Pañcime bhikkhave dāne ānisaṁsā. Katame pañca? Bahuno janassa piyo hoti manāpo, santo sappurisā bhajanti, kalyāṇo

---

1. Yasassa vaḍḍhati (Syā, Kaṁ), yasaṁ pavaḍḍhati (Ka)
2. Sahabyataṁ gatā ramanti (Sī), sahabyatā ramanti te (Ka)
3. Tato cutā (Sī)
4. Nandane (Syā, Kaṁ)
5. Ramanti Sumanā (Ka), kamanti sabbe (Syā, Kaṁ)

kittisaddo abbhuggacchati, gihidhammā anapagato[1] hoti, kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjati. Ime kho bhikkhave pañca dāne ānisaṁsāti.

Dadamāno piyo hoti, sataṁ dhammaṁ anukkamaṁ.
Santo naṁ sadā bhajanti[2], saññatā brahmacārayo.

Te tassa dhammaṁ desenti, sabbadukkhāpanūdanaṁ.
Yaṁ so dhammaṁ idhaññāya, parinibbāti anāsavoti. . Pañcamaṁ.

6. Kāladānasutta

36. Pañcimāni bhikkhave kāladānāni. Katamāni pañca? Āgantukassa dānaṁ deti, gamikassa dānaṁ deti, gilānassa dānaṁ deti, dubbhikkhe dānaṁ deti, yāni tāni navasassāni navaphalāni, tāni paṭhamaṁ sīlavantesu patiṭṭhāpeti. Imāni kho bhikkhave pañca kāladānānīti.

Kāle dadanti sappaññā, vadaññū vītamaccharā.
Kālena dinnaṁ ariyesu, ujubhūtesu tādisu.

Vippasannamanā tassa, vipulā hoti dakkhiṇā.
Ye tattha anumodanti, veyyāvaccaṁ karonti vā.
Na tena[3] dakkhinā ūnā, tepi puññassa bhāgino.

Tasmā dade appaṭivānacitto, yattha dinnaṁ mahapphalaṁ.
Puññāni paralokasmiṁ, patiṭṭhā honti pāṇinanti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Bhojanasutta

37. Bhojanaṁ bhikkhave dadamāno dāyako paṭiggāhakānaṁ pañca ṭhānāni deti. Katamāni pañca? Āyuṁ deti, vaṇṇaṁ deti, sukhaṁ deti, balaṁ deti, paṭibhānaṁ[4] deti. Āyuṁ kho pana datvā āyussa bhāgī hoti dibbassa vā mānusassa vā, vaṇṇaṁ datvā vaṇṇassa bhāgī hoti dibbassa vā mānusassa vā, sukhaṁ datvā sukhassa bhāgī hoti dibbassa vā

1. Gihidhammā anapeto (Sī, I), gihidhammamanupagato (Ka)
2. Santo bhajanti sappurisā (Sī) 3. Na tesaṁ (I, Ka) 4. Paṭibhāṇaṁ (Sī)

mānusassa vā, balaṁ datvā balassa bhāgī hoti dibbassa vā mānusassa vā, paṭibhānaṁ datvā paṭibhānassa bhāgī hoti dibbassa vā mānusassa vā. Bhojanaṁ bhikkhave dadamāno dāyako paṭiggāhakānaṁ imāni pañca ṭhānāni detīti.

Āyudo balado dhīro, vaṇṇado paṭibhānado.
Sukhassa dātā medhāvī, sukhaṁ so adhigacchati.

Āyuṁ datvā balaṁ vaṇṇaṁ, sukhañca paṭibhānakaṁ[1].
Dīghāyu yasavā hoti, yattha yatthūpapajjatīti. . Sattamaṁ.

8. Saddhasutta

38. Pañcime bhikkhave saddhe kulaputte ānisaṁsā. Katame pañca? Ye te bhikkhave loke santo sappurisā, te saddhaññeva paṭhamaṁ anukampantā anukampanti no tathā assaddhaṁ, saddhaññeva paṭhamaṁ upasaṅkamantā upasaṅkamanti no tathā assaddhaṁ, saddhaññeva paṭhamaṁ paṭiggaṇhantā paṭiggaṇhanti no tathā assaddhaṁ, saddhaññeva paṭhamaṁ dhammaṁ desentā desenti no tathā assaddhaṁ, saddho kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjati. Ime kho bhikkhave pañca saddhe kulaputte ānisaṁsā.

Seyyathāpi bhikkhave subhūmiyaṁ catumahāpathe mahānigrodho samantā pakkhīnaṁ paṭisaraṇaṁ hoti. Evamevaṁ kho bhikkhave saddho kulaputto bahuno janassa paṭisaraṇaṁ hoti bhikkhūnaṁ bhikkhūnīnaṁ upāsakānaṁ upāsikānanti.

Sākhāpattaphalūpeto[2], khandhimāva[3] mahādumo.
Mūlavā phalasampanno, patiṭṭhā hoti pakkhinaṁ.

Manorame āyatane, sevanti naṁ vihaṅgamā.
Chāyaṁ chāyatthikā[4] yanti, phalatthā phalabhojino.

Tatheva sīlasampannaṁ, saddhaṁ purisapuggalaṁ.
Nivātavuttiṁ atthaddhaṁ, sorataṁ sakhilaṁ muduṁ.

---

1. Paṭibhāṇakaṁ (Sī), paṭibhānado (Syā, Kaṁ, I, Ka)
2. Sākhāpattabahupeto (katthaci), sākhāpattapalāsūpeto (?)
3. Khandhimā ca (Sī)
4. Chāyatthino (Sī)

Vītarāgā vītadosā, vītamohā anāsavā.
Puññakkhettāni lokasmiṁ, sevanti tādisaṁ naraṁ.

Te tassa dhammaṁ desenti, sabbadukkhāpanūdanaṁ.
Yaṁ so dhammaṁ idhaññāya, parinibbāti anāsavoti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Puttasutta

39. Pañcimāni bhikkhave ṭhānāni sampassantā mātāpitaro puttaṁ icchanti kule jāyamānaṁ. Katamāni pañca? Bhato vā no bharissati, kiccaṁ vā no karissati, kulavaṁso ciraṁ ṭhassati, dāyajjaṁ paṭipajjissati, atha vā pana petānaṁ kālaṅkatānaṁ dakkhiṇaṁ anuppadassatīti. Imāni kho bhikkhave pañca ṭhānāni sampassantā mātāpitaro puttaṁ icchanti kule jāyamānanti.

* Pañca ṭhānāni sampassaṁ, puttaṁ icchanti paṇḍitā.
Bhato vā no bharissati, kiccaṁ vā no karissati.

Kulavaṁso ciraṁ tiṭṭhe, dāyajjaṁ paṭipajjati.
Atha vā pana petānaṁ, dakkhiṇaṁ anuppadassati.

Ṭhānānetāni sampassaṁ, puttaṁ icchanti paṇḍitā.
Tasmā santo sappurisā, kataññū katavedino.

Bharanti mātāpitaro, pubbe katamanussaraṁ.
Karonti nesaṁ kiccāni, yathā taṁ pubbakārinaṁ.

Ovādakārī bhataposī, kulavaṁsaṁ ahāpayaṁ.
Saddho sīlena sampanno, putto hoti pasaṁsiyoti.

Navamaṁ.

10. Mahāsālaputtasutta

40. Himavantaṁ bhikkhave pabbatarājaṁ nissāya mahāsālā pañcahi vaḍḍhīhi vaḍḍhanti. Katamāhi pañcahi? Sākhāpattapalāsena vaḍḍhanti, tacena vaḍḍhanti, papaṭikāya vaḍḍhanti, pheggunā vaḍḍhanti, sārena vaḍḍhanti. Himavantaṁ bhikkhave pabbatarājaṁ nissāya mahāsālā imāhi pañcahi vaḍḍhīhi vaḍḍhanti. Evamevaṁ kho bhikkhave saddhaṁ kulaputtaṁ nissāya antojano pañcahi vaḍḍhīhi vaḍḍhati.

---

* Abhi 4. 261 piṭṭhepi.

katamāhi pañcahi, saddhāya vaḍḍhati, sīlena vaḍḍhati, sutena vaḍḍhati, cāgena vaḍḍhati, paññāya vaḍḍhati. Saddhaṁ bhikkhave kulaputtaṁ nissāya antojano imāhi pañcahi vaḍḍhīhi vaḍḍhatīti.

Yathā hi pabbato selo, araññasmiṁ brahāvane.
Taṁ rukkhā upanissāya, vaḍḍhante te vanappatī.

Tatheva sīlasampannaṁ, saddhaṁ kulaputtaṁ imaṁ[1].
Upanissāya vaḍḍhanti, puttadārā ca bandhavā.
Amaccā ñātisaṁghā ca, ye cassa anujīvino.

Tyassa sīlavato sīlaṁ, cāgaṁ sucaritāni ca.
Passamānānukubbanti, ye bhavanti vicakkhaṇā.

Idha dhammaṁ caritvāna, maggaṁ[2] sugatigāminaṁ.
Nandino devalokasmiṁ, modanti kāmakāminoti. . Dasamaṁ.

Sumanavaggo catuttho.

Tassuddānaṁ

Sumanā Cundī Uggaho, Sīho Dānānisaṁsako.
Kālabhojanasaddhā ca, Puttasālehi te dasāti.

---

5. Muṇḍarājavagga

1. Ādiyasutta

41. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyaṁ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho Anāthapiṇḍiko gahapati yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinnaṁ kho Anāthapiṇḍikaṁ gahapatiṁ Bhagavā etadavoca— pañcime gahapati bhogānaṁ ādiyā. Katame pañca? Idha gahapati ariyasāvako uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi attānaṁ sukheti pīṇeti, sammā

---

1. Kulapatiṁ idha (Sī), kulaputtaṁ idha (Syā) 2. Saggaṁ (Syā, Ka)

sukhaṁ pariharati, mātāpitaro sukheti pīṇeti, sammā sukhaṁ pariharati, puttadāradāsakammakaraporise sukheti pīṇeti, sammā sukhaṁ pariharati. Ayaṁ paṭhamo bhogānaṁ ādiyo.

Puna caparaṁ gahapati ariyasāvako uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi mittāmacce sukheti pīṇeti, sammā sukhaṁ pariharati. Ayaṁ dutiyo bhogānaṁ ādiyo.

Puna caparaṁ gahapati ariyasāvako uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi, yā tā honti āpadā aggito vā udakato vā rājato vā corato vā appiyato vā dāyādato[1], tathārūpāsu āpadāsu bhogehi pariyodhāya vattati, sotthiṁ attānaṁ karoti. Ayaṁ tatiyo bhogānaṁ ādiyo.

Puna caparaṁ gahapati ariyasāvako uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi pañcabaliṁ kattā hoti ñātibaliṁ atithibaliṁ pubbapetabaliṁ rājabaliṁ devatābaliṁ. Ayaṁ catuttho bhogānaṁ ādiyo.

Puna caparaṁ gahapati ariyasāvako uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi, ye te samaṇabrāhmaṇā madappamādā paṭiviratā khantisoracce niviṭṭhā ekamattānaṁ damenti, ekamattānaṁ samenti, ekamattānaṁ parinibbāpenti, tathārūpesu samaṇabrāhmaṇesu uddhaggikaṁ dakkhiṇaṁ patiṭṭhāpeti sovaggikaṁ sukhavipākaṁ saggasaṁvattanikaṁ. Ayaṁ pañcamo bhogānaṁ ādiyo. Ime kho gahapati pañca bhogānaṁ ādiyā.

Tassa ce gahapati ariyasāvakassa ime pañca bhogānaṁ ādiye ādiyato bhogā parikkhayaṁ gacchanti. Tassa evaṁ hoti "ye vata bhogānaṁ ādiyā, te cāhaṁ ādiyāmi, bhogā ca me parikkhayaṁ gacchantī"ti. Itissa hoti avippaṭisāro, tassa ce gahapati ariyasāvakassa ime pañca bhogānaṁ ādiye ādiyato bhogā

---

1. Appiyato vā dāyādato vā (bahūsu) Aṁ 1. 379; upari 152 piṭṭhesupi.

abhivaḍḍhanti. Tassa evaṁ hoti "ye vata bhogānaṁ ādiyā, te cāhaṁ ādiyāmi, bhogā ca me abhivaḍḍhantī"ti. Itissa hoti[1] ubhayeneva avippaṭisāroti.

Bhuttā bhogā bhatā bhaccā[2], vitiṇṇā āpadāsu me.
Uddhaggā dakkhiṇā dinnā, atho pañcabalīkatā.
Upaṭṭhitā sīlavanto, saññatā brahmacārayo.

Yadatthaṁ bhogaṁ iccheyya, paṇḍito gharamāvasaṁ.
So me attho anuppatto, kataṁ ananutāpiyaṁ.

Etaṁ[3] anussaraṁ macco, ariyadhamme ṭhito naro.
Idheva naṁ pasaṁsanti, pecca sagge pamodatīti[4]. . Paṭhamaṁ.

2. Sappurisasutta

42. Sappuriso bhikkhave kule jāyamāno bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya hoti, mātāpitūnaṁ[5] atthāya hitāya sukhāya hoti, puttadārassa atthāya hitāya sukhāya hoti, dāsakammakaraporisassa atthāya hitāya sukhāya hoti, mittāmaccānaṁ atthāya hitāya sukhāya hoti, samaṇabrāhmaṇānaṁ atthāya hitāya sukhāya hoti.

Seyyathāpi bhikkhave mahāmegho sabbasassāni sampādento bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya hoti. Evamevaṁ kho bhikkhave sappuriso kule jāyamāno bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya hoti, mātāpitūnaṁ atthāya hitāya sukhāya hoti, puttadārassa atthāya hitāya sukhāya hoti, dāsakammakaraporisassa atthāya hitāya sukhāya hoti, mittāmaccānaṁ atthāya hitāya sukhāya hoti, samaṇabrāhmaṇānaṁ atthāya hitāya sukhāya hotīti.

Hito bahunnaṁ paṭipajja bhoge, taṁ devatā rakkhati dhammaguttaṁ.
Bahussutaṁ sīlavatūpapannaṁ, dhamme ṭhitaṁ na vijahati[6] kitti.

---

1. Itissa hoti avippaṭisāro, (Sī, Syā) 2. Gatā tacchā (Ka) 3. Evaṁ (Ka)
4. Pecca sagge ca modatīti (Sī, Syā) 5. Mātāpitunnaṁ (Sī, I)
6. Vijahāti (Sī, Syā, Kaṁ, I)

Dhammaṭṭhaṁ sīlasampannaṁ, saccavādiṁ hirīmanaṁ.
Nekkhaṁ jambonadasseva, ko taṁ ninditumarahati.
Devāpi naṁ pasaṁsanti, brahmunāpi pasaṁsitoti. . Dutiyaṁ.

3. Iṭṭhasutta

43. Atha kho Anāthapiṇḍiko gahapati yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinnaṁ kho Anāthapiṇḍikaṁ gahapatiṁ Bhagavā etadavoca—

Pañcime gahapati dhammā iṭṭhā kantā manāpā dullabhā lokasmiṁ. Katame pañca? Āyu gahapati iṭṭho kanto manāpo dullabho lokasmiṁ, vaṇṇo iṭṭho kanto manāpo dullabho lokasmiṁ, sukhaṁ iṭṭhaṁ kantaṁ manāpaṁ dullabhaṁ lokasmiṁ, yaso iṭṭho kanto manāpo dullabho lokasmiṁ, saggā iṭṭhā kantā manāpā dullabhā lokasmiṁ. Ime kho gahapati pañca dhammā kantā manāpā dullabhā lokasmiṁ.

Imesaṁ kho gahapati pañcannaṁ dhammānaṁ iṭṭhānaṁ kantānaṁ manāpānaṁ dullabhānaṁ lokasmiṁ na āyācanahetu vā patthanāhetu vā[1] paṭilābhaṁ vadāmi. Imesaṁ kho gahapati pañcannaṁ dhammānaṁ iṭṭhānaṁ kantānaṁ manāpānaṁ dullabhānaṁ lokasmiṁ āyācanahetu vā patthanāhetu vā paṭilābho abhavissa, ko idha kena hāyetha.

Na kho gahapati arahati ariyasāvako āyukāmo āyuṁ āyācituṁ vā abhinandituṁ vā, āyussa vāpi hetu āyukāmena gahapati ariyasāvakena āyusaṁvattanikā paṭipadā paṭipajjitabbā, āyusaṁvattanikā hissa paṭipadā paṭipannā āyupaṭilābhāya saṁvattati, so lābhī hoti āyussa dibbassa vā mānusassa vā.

Na kho gahapati arahati ariyasāvako vaṇṇakāmo vaṇṇaṁ āyācituṁ vā abhinandituṁ vā, vaṇṇassa vāpi hetu vaṇṇakāmena gahapati ariyasāvakena vaṇṇasaṁvattanikā paṭipadā paṭipajjitabbā, vaṇṇasaṁvattanikā hissa paṭipadā paṭipannā vaṇṇapaṭilābhāya saṁvattati, so lābhī hoti vaṇṇassa dibbassa vā mānusassa vā.

---

1. Na patthanāhetu vā (Syā, Kaṁ, I)

Na kho gahapati arahati ariyasāvako sukhakāmo sukhaṁ āyācituṁ vā abhinandituṁ vā, sukhassa vāpi hetu sukhakāmena gahapati ariyasāvakena sukhasaṁvattanikā paṭipadā paṭipajjitabbā, sukhasaṁvattanikā hissa paṭipadā paṭipannā sukhapaṭilābhāya saṁvattati, so lābhī hoti sukhassa dibbassa vā mānusassa vā.

Na kho gahapati arahati ariyasāvako yasakāmo yasaṁ āyācituṁ vā abhinandituṁ vā, yasassa vāpi hetu yasakāmena gahapati ariyasāvakena yasasaṁvattanikā paṭipadā paṭipajjitabbā, yasasaṁvattanikā hissa paṭipadā paṭipannā yasapaṭilābhāya saṁvattati, so lābhī hoti yasassa dibbassa vā mānusassa vā.

Na kho gahapati arahati ariyasāvako saggakāmo saggaṁ āyācituṁ vā abhinandituṁ vā, saggānaṁ vāpi hetu saggakāmena gahapati ariyasāvakena saggasaṁvattanikā paṭipadā paṭipajjitabbā, saggasaṁvattanikā hissa paṭipadā paṭipannā saggapaṭilābhāya saṁvattati, so lābhī hoti saggānanti.

Āyuṁ vaṇṇaṁ yasaṁ kittiṁ, saggaṁ uccākulīnataṁ.
Ratiyo patthayānena[1], uḷārā aparāparā.

Appamādaṁ pasaṁsanti, puññakiriyāsu paṇḍitā.
Appamatto ubho atthe, adhigaṇhāti paṇḍito.

Diṭṭhe dhamme ca[2] yo attho, yo cattho samparāyiko.
Atthābhisamayā dhīro, "paṇḍito"ti pavuccatīti. . Tatiyaṁ.

4. Manāpadāyīsutta

44. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Vesāliyaṁ viharati Mahāvane Kūṭāgārasālāyaṁ. Atha kho Bhagavā pubbaṇhasamayaṁ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena Uggassa gahapatino Vesālikassa nivesanaṁ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho Uggo gahapati Vesāliko yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ

---

1. Patthayamānena (Ka)
2. Diṭṭheva dhamme (Sī)

abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho Uggo gahapati Vesāliko Bhagavantaṁ etadavoca—

Sammukhā metaṁ bhante Bhagavato sutaṁ sammukhā paṭiggahitaṁ "manāpadāyī labhate manāpan"ti. Manāpaṁ me bhante sālapupphakaṁ[1] khādanīyaṁ, taṁ me Bhagavā paṭiggaṇhātu anukampaṁ upādāyāti. Paṭiggahesi Bhagavā anukampaṁ upādāya.

Sammukhā metaṁ bhante Bhagavato sutaṁ sammukhā paṭiggahitaṁ "manāpadāyī labhate manāpan"ti. Manāpaṁ me bhante sampannakolakaṁ sūkaramaṁsaṁ[2], taṁ me Bhagavā paṭiggaṇhātu anukampaṁ upādāyāti. Paṭiggahesi Bhagavā anukampaṁ upādāya.

Sammukhā metaṁ bhante Bhagavato sutaṁ sammukhā paṭiggahitaṁ "manāpadāyī labhate manāpan"ti. Manāpaṁ me bhante nibbattatelakaṁ[3] nāliyasākaṁ, taṁ me Bhagavā paṭiggaṇhātu anukampaṁ upādāyāti. Paṭiggahesi Bhagavā anukampaṁ upādāya.

Sammukhā metaṁ bhante Bhagavato sutaṁ sammukhā paṭiggahitaṁ "manāpadāyī labhate manāpan"ti. Manāpo me bhante sālīnaṁ odano vicitakāḷako[4] anekasūpo anekabyañjano, taṁ me Bhagavā paṭiggaṇhātu anukampaṁ upādāyāti. Paṭiggahesi Bhagavā anukampaṁ upādāya.

Sammukhā metaṁ bhante Bhagavato sutaṁ sammukhā paṭiggahitaṁ "manāpadāyī labhate manāpan"ti. Manāpāni me bhante kāsikāni vatthāni, tāni me Bhagavā paṭiggaṇhātu anukampaṁ upādāyāti. Paṭiggahesi Bhagavā anukampaṁ upādāya.

Sammukhā metaṁ bhante Bhagavato sutaṁ sammukhā paṭiggahitaṁ "manāpadāyī labhate manāpan"ti. Manāpo me bhante pallaṅko gonakatthato paṭalikatthato kadalimigapavarapaccattharaṇo[5] sa-uttaracchado ubhatolohitakūpadhāno, api ca bhante mayampetaṁ jānāma "netaṁ Bhagavato kappatī"ti. Idaṁ me bhante candanaphalakaṁ agghati adhikasatasahassaṁ, taṁ me

1. Sālipupphakaṁ (Ka)
2. Sampannasūkaramaṁsaṁ (Sī), sampannavarasūkaramaṁsaṁ (Syā)
3. Nibaddhatelakaṁ (I, Sī-Ṭṭha), nibbaṭṭatelakaṁ (Syā-Ṭṭha)
4. Vigatakālako (Syā, Kaṁ, I, Ka)
5. Kādalimigapavarapaccattharaṇo (Sī)

Bhagavā paṭiggaṇhātu anukampaṁ upādāyāti. Paṭiggahesi Bhagavā anukampaṁ upādāya. Atha kho Bhagavā Uggaṁ gahapatiṁ Vesālikaṁ iminā anumodanīyena anumodi—

“Manāpadāyī labhate manāpaṁ,
Yo ujjubhūtesu[1] dadāti chandasā.
Acchādanaṁ sayanamannapānaṁ[2],
Nānāppakārāni ca paccayāni.

Cattañca muttañca anuggahītaṁ[3],
Khettūpame arahante viditvā.
So duccajaṁ sappuriso cajitvā,
Manāpadāyī labhate manāpan”ti.

Atha kho Bhagavā Uggaṁ gahapatiṁ Vesālikaṁ iminā anumodanīyena anumoditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Atha kho Uggo gahapati Vesāliko aparena samayena kālamakāsi, kālaṅkato[4] ca Uggo gahapati Vesāliko aññataraṁ manomayaṁ kāyaṁ upapajji. Tena kho pana samayena Bhagavā Sāvatthiyaṁ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho Uggo devaputto abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṁ Jetavanaṁ obhāsetvā yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ aṭṭhāsi, ekamantaṁ ṭhitaṁ kho Uggaṁ devaputtaṁ Bhagavā etadavoca “kacci te Ugga yathādhippāyo”ti. Taggha me Bhagavā yathādhippāyoti. Atha kho Bhagavā Uggaṁ devaputtaṁ gāthāhi ajjhabhāsi—

“Manāpadāyī labhate manāpaṁ,
Aggassa dātā labhate punaggaṁ.
Varassa dātā varalābhi hoti,
Seṭṭhaṁ dado seṭṭhamupeti ṭhānaṁ.

---

1. Ujubhūtesu (Syā, Kaṁ, I)
2. Sayanamathannapānaṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I)
3. Anaggahītaṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I)
4. Kālakato (Sī, Syā, Kaṁ, I)

Yo aggadāyī varadāyī, seṭṭhadāyī ca yo naro.
Dīghāyu yasavā hoti, yattha yatthūpapajjatī"ti. . Catutthaṁ.

5. Puññābhisandasutta

45. Pañcime bhikkhave puññābhisandā kusalābhisandā sukhassāhārā sovaggikā sukhavipākā saggasaṁvattanikā iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṁvattanti.

Katame pañca? Yassa bhikkhave bhikkhu cīvaraṁ paribhuñjamāno appamāṇaṁ cetosamādhiṁ upasampajja viharati, appamāṇo tassa puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṁvattaniko iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṁvattati.

Yassa bhikkhave bhikkhu piṇḍapātaṁ paribhuñjamāno -pa-. Yassa bhikkhave bhikkhu vihāraṁ paribhuñjamāno -pa-. Yassa bhikkhave bhikkhu mañcapīṭhaṁ paribhuñjamāno -pa-.

Yassa bhikkhave bhikkhu gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṁ paribhuñjamāno appamāṇaṁ cetosamādhiṁ upasampajja viharati, appamāṇo tassa puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṁvattaniko iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṁvattati. Ime kho bhikkhave pañca puññābhisandā kusalābhisandā sukhassāhārā sovaggikā sukhavipākā saggasaṁvattanikā iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṁvattanti.

Imehi ca pana bhikkhave pañcahi puññābhisandehi kusalābhisandehi samannāgatassa ariyasāvakassa na sukaraṁ puññassa padhāṇaṁ gahetuṁ "ettako puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṁvattaniko iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṁvattatī"ti, atha kho asaṅkheyyo appameyyo mahāpuññakkhandhotveva saṅkhaṁ gacchati.

Seyyathāpi bhikkhave mahāsamudde na sukaraṁ udakassa pamāṇaṁ gahetuṁ "ettakāni udakāḷhakānī"ti vā "ettakāni udakāḷhakasatānī"ti

vā “ettakāni udakāḷhakasahassānī”ti vā “ettakāni udakāḷhakasatasahassānī”ti vā, atha kho asaṅkheyyo appameyyo mahā-udakakkhandhotveva saṅkhaṁ gacchati. Evamevaṁ kho bhikkhave imehi pañcahi puññābhisandehi kusalābhisandehi samannāgatassa ariyasāvakassa na sukaraṁ puññassa pamāṇaṁ gahetuṁ “ettako puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṁvattaniko iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṁvattatī”ti, atha kho asaṅkheyyo appameyyo mahāpuññakkhandhotveva saṅkhaṁ gacchatīti.

Mahodadhiṁ aparimitaṁ mahāsaraṁ,
Bahubheravaṁ ratnagaṇānamālayaṁ.
Najjo yathā naragaṇasaṁghasevitā[1],
Puthū savantī upayanti sāgaraṁ.

Evaṁ naraṁ annadapānavatthadaṁ,
Seyyānisajjattharaṇassa dāyakaṁ.
Puññassa dhārā upayanti paṇḍitaṁ,
Najjo yathā vārivahāva sāgaranti. . Pañcamaṁ.

6. Sampadāsutta

46. Pañcimā bhikkhave sampadā. Katamā pañca? Saddhāsampadā sīlasampadā sutasampadā cāgasampadā paññāsampadā. Imā kho bhikkhave pañca sampadāti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Dhanasutta

47. Pañcimāni bhikkhave dhanāni. Katamāni pañca? Saddhādhanaṁ sīladhanaṁ sutadhanaṁ cāgadhanaṁ paññādhanaṁ.

Katamañca bhikkhave saddhādhanaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako saddho hoti, saddahati Tathāgatassa bodhiṁ “itipi so Bhagavā -pa- Satthā devamanussānaṁ Buddho Bhagavā”ti. Idaṁ vuccati bhikkhave saddhādhanaṁ.

---

1. Macchagaṇasaṁghasevitā (Syā, Kaṁ, Ka) Saṁ 3. 349 piṭṭhepi passitabbaṁ.

Katamañca bhikkhave sīladhanaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako pāṇātipātā paṭivirato hoti -pa- surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Idaṁ vuccati bhikkhave sīladhanaṁ.

Katamañca bhikkhave sutadhanaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako bahussuto hoti -pa- diṭṭhiyā suppaṭividdho. Idaṁ vuccati bhikkhave sutadhanaṁ.

Katamañca bhikkhave cāgadhanaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako vigatamalamaccherena cetasā agāraṁ ajjhāvasati muttacāgo payatapāṇi vosaggarato yācayogo dānasaṁvibhāgarato. Idaṁ vuccati bhikkhave cāgadhanaṁ.

Katamañca bhikkhave paññādhanaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako paññāvā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. Idaṁ vuccati bhikkhave paññādhanaṁ. Imāni kho bhikkhave pañca dhanānīti.

* Yassa saddhā Tathāgate, acalā Suppatiṭṭhitā.
Sīlañca yassa kalyāṇaṁ, ariyakantaṁ pasaṁsitaṁ.

Saṁghe pasādo yassatthi, ujubhūtañca dassanaṁ.
"Adaliddo"ti taṁ āhu, amoghaṁ tassa jīvitaṁ.

Tasmā saddhañca sīlañca, pasādaṁ dhammadassanaṁ.
Anuyuñjetha medhāvī, saraṁ Buddhāna sāsananti. . Sattamaṁ.

8. Alabbhanīyaṭhānasutta

48. Pañcimāni bhikkhave alabbhanīyāni ṭhānāni samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṁ. Katamāni pañca? Jarādhammaṁ "mā jīrī"ti alabbhanīyaṁ ṭhānaṁ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṁ. Byādhidhammaṁ "mā byādhīyī"ti[1] -pa-. Maraṇadhammaṁ "mā mīyī"ti. Khayadhammaṁ "mā khīyī"ti. Nassanadhammaṁ "mā nassī"ti alabbhanīyaṁ ṭhānaṁ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṁ.

---

* Aṁ 1. 368 piṭṭhepi.

1. Jhādhidhammaṁ "mā jhāmīyī"ti (Sī, I)

Assutavato bhikkhave puthujjanassa jarādhammaṁ jīrati, so jarādhamme jiṇṇe na iti paṭisañcikkhati "na kho mayhevekassa[1] jarādhammaṁ jīrati, atha kho yāvatā sattānaṁ āgati gati cuti upapatti, sabbesaṁ sattānaṁ jarādhammaṁ jīrati. Ahañceva[2] kho pana jarādhamme jiṇṇe soceyyaṁ kilameyyaṁ paridevevyyaṁ, urattāḷiṁ kandeyyaṁ, sammohaṁ āpajjeyyaṁ, bhattampi me nacchādeyya, kāyepi dubbaṇṇiyaṁ okkameyya, kammantāpi nappavatteyyuṁ[3], amittāpi attamanā assu, mittāpi dummanā assū"ti. So jarādhamme jiṇṇe socati kilamati paridevati, urattāḷiṁ kandati, sammohaṁ āpajjati, ayaṁ vuccati bhikkhave assutavā puthujjano viddho savisena sokasallena attānaṁyeva paritāpeti.

Puna caparaṁ bhikkhave assutavato puthujjanassa byādhidhammaṁ byādhīyati -pa-. Maraṇadhammaṁ mīyati. Khayadhammaṁ khīyati. Nassanadhammaṁ nassati, so nassanadhamme naṭṭhe na iti paṭisañcikkhati "na kho mayhevekassa nassanadhammaṁ nassati, atha kho yāvatā sattānaṁ āgati gati cuti upapatti, sabbesaṁ sattānaṁ nassanadhammaṁ nassati, ahañceva kho pana nassanadhamme naṭṭhe soceyyaṁ kilameyyaṁ paridevevyyaṁ, urattāḷiṁ kandeyyaṁ, sammohaṁ āpajjeyyaṁ, bhattampi me nacchādeyya, kāyepi dubbaṇṇiyaṁ okkameyya, kammantāpi nappavatteyyuṁ, amittāpi attamanā assu, mittāpi dummanā assū"ti. So nassanadhamme naṭṭhe socati kilamati paridevati, urattāḷiṁ kandati, sammohaṁ āpajjati. Ayaṁ vuccati bhikkhave assutavā puthujjano viddho savisena sokasallena attānaṁyeva paritāpeti.

Sutavato ca kho bhikkhave ariyasāvakassa jarādhammaṁ jīrati, so jarādhamme jiṇṇe iti paṭisañcikkhati "na kho mayhevekassa jarādhammaṁ jīrati, atha kho yāvatā sattānaṁ āgati gati cuti upapatti, sabbesaṁ sattānaṁ jarādhammaṁ jīrati. Ahañceva kho pana jarādhamme jiṇṇe soceyyaṁ kilameyyaṁ paridevevyyaṁ, urattāḷiṁ kandeyyaṁ, sammohaṁ āpajjeyyaṁ, bhattampi me nacchādeyya, kāyepi dubbaṇṇiyaṁ okkameyya, kammantāpi nappavatteyyuṁ, amittāpi attamanā assu, mittāpi dummanā assū"ti. So jarādhamme jiṇṇe na socati na kilamati na paridevati, na urattāḷiṁ kandati, na sammohaṁ

1. Mayhamevekassa (Sī) 2. Ahañce (?) 3. Kammantopi nappavatteyya (Ka)

āpajjati. Ayaṁ vuccati bhikkhave sutavā ariyasāvako abbuhi[1] savisaṁ sokasallaṁ. Yena viddho assutavā puthujjano attānaṁyeva paritāpeti. Asoko visallo ariyasāvako attānaṁyeva parinibbāpeti.

Puna caparaṁ bhikkhave sutavato ariyasāvakassa byādhidhammaṁ byādhīyati -pa-. Maraṇadhammaṁ mīyati. Khayadhammaṁ khīyati. Nassanadhammaṁ nassati, so nassanadhamme naṭṭhe iti paṭisañcikkhati "na kho mayhevekassa nassanadhammaṁ nassati, atha kho yāvatā sattānaṁ āgati gati cuti upapatti, sabbesaṁ sattānaṁ nassanadhammaṁ nassati. Ahañceva kho pana nassanadhamme naṭṭhe soceyyaṁ kilameyyaṁ paridevеyyaṁ, urattāḷiṁ kandeyyaṁ, sammohaṁ āpajjeyyaṁ, bhattampi me nacchādeyya, kāyepi dubbaṇṇiyaṁ okkameyya, kammantāpi nappavatteyyuṁ, amittāpi attamanā assu, mittāpi dummanā assū"ti. So nassanadhamme naṭṭhe na socati na kilamati na paridevati, na urattāḷiṁ kandati, na sammohaṁ āpajjati. Ayaṁ vuccati bhikkhave sutavā ariyasāvako abbuhi savisaṁ sokasallaṁ. Yena viddho assutavā puthujjano attānaṁyeva paritāpeti. Asoko visallo ariyasāvako attānaṁyeva parinibbāpetīti.

Imāni kho bhikkhave pañca alabbhanīyāni ṭhānāni samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasminti.

* Na socanāya paridevanāya,
Atthodha labbhā[2] api appakopi.
Socantamenaṁ dukhitaṁ viditvā,
Paccatthikā attamanā bhavanti.

Yato ca kho paṇḍito āpadāsu,
Na vedhatī atthavinicchayaññū.
Paccatthikāssa dukhitā bhavanti,
Disvā mukhaṁ avikāraṁ purāṇaṁ.

---

1. Abbahi (Sī)
2. Attho idha labbhati (Syā), attho idha labbhā (I)
* Khu 5. 131 Jātakepi.

Jappena mantena subhāsitena,
Anuppadānena paveṇiyā vā.
Yathā yathā yattha[1] labhetha atthaṁ,
Tathā tathā tattha parakkameyya.

Sace pajāneyya alabbhaneyyo,
Mayā va[2] aññena vā esa attho.
Asocamāno adhivāsayeyya,
Kammaṁ daḷhaṁ kinti karomi dānīti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Kosalasutta

49. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyaṁ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho rājā Pasenadi Kosalo yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi.

(Tena kho pana samayena Mallikā devī kālaṅkatā hoti.)[3] Atha kho aññataro puriso yena rājā Pasenadi Kosalo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā rañño Pasenadissa Kosalassa upakaṇṇake ārocesi "Mallikā devī deva[4] kālaṅkatā"ti. Evaṁ vutte rājā Pasenadi Kosalo dukkhī dummano pattakkhandho adhomukho pajjhāyanto appaṭibhāno nisīdi.

Atha kho Bhagavā rājānaṁ Pasenadiṁ Kosalaṁ dukkhiṁ dummanaṁ pattakkhandhaṁ adhomukhaṁ pajjhāyantaṁ appaṭibhānaṁ viditvā rājānaṁ Pasenadiṁ Kosalaṁ etadavoca—pañcimāni mahārāja alabbhanīyāni ṭhānāni samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṁ. Katamāni pañca? Jarādhammaṁ "mā jīrī"ti alabbhanīyaṁ ṭhānaṁ -pa- na socanāya paridevanāya -pa- kammaṁ daḷhaṁ kinti karomi dānīti. . Navamaṁ.

10. Nāradasutta

15. Ekaṁ samayaṁ āyasmā Nārado Pāṭaliputte viharati Kukkuṭārāme. Tena kho pana samayena Muṇḍassa rañño Bhaddā devī

1. Yathā yathā yattha yattha (Ka)
2. Mayā vā (Syā, Kaṁ, I)
3. ( ) Natthi (Sī)
4. Deva devī (Syā, Kaṁ, I)

kālaṅkatā hoti piyā manāpā. So Bhaddāya deviyā kālaṅkatāya piyāya manāpāya neva nhāyati[1] na vilimpati na bhattaṁ bhuñjati, na kammantaṁ payojeti, rattindivaṁ[2] Bhaddāya deviyā sarīre ajjhomucchito. Atha kho Muṇḍo rājā Piyakaṁ kosārakkhaṁ[3] āmantesi "tena hi samma Piyaka Bhaddāya deviyā sarīraṁ āyasāya teladoṇiyā pakkhipitvā aññissā āyasāya doṇiyā paṭikujjatha, yathā mayaṁ Bhaddāya deviyā sarīraṁ cirataraṁ passeyyāmā"ti. "Evaṁ devā"ti kho Piyako kosārakkho Muṇḍassa rañño paṭissutvā Bhaddāya deviyā sarīraṁ āyasāya teladoṇiyā pakkhipitvā aññissā āyasāya doṇiyā paṭikujji.

Atha kho Piyakassa kosārakkhassa etadahosi "imassa kho Muṇḍassa rañño Bhaddā devī kālaṅkatā piyā manāpā, so Bhaddāya deviyā kālaṅkatāya piyāya manāpāya neva nhāyati, na vilimpati, na bhattaṁ bhuñjati, na kammantaṁ payojeti, rattindivaṁ Bhaddāya deviyā sarīre ajjhomucchito. Kaṁ[4] nu kho Muṇḍo rājā samaṇaṁ vā brāhmaṇaṁ vā payirupāseyya, yassa dhammaṁ sutvā sokasallaṁ pajaheyyā"ti.

Atha kho Piyakassa kosārakkhassa etadahosi "ayaṁ kho āyasmā Nārado Pāṭaliputte viharati Kukkuṭārāme, taṁ kho panāyasmantaṁ Nāradaṁ evaṁ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato 'paṇḍito viyatto[5] medhāvī bahussuto cittakathī kalyāṇapaṭibhāno vuddho ceva[6] arahā ca'[7]. Yaṁnūna Muṇḍo rājā āyasmantaṁ Nāradaṁ payirupāseyya, appeva nāma Muṇḍo rājā āyasmato Nāradassa dhammaṁ sutvā sokasallaṁ pajaheyyā"ti.

Atha kho Piyako kosārakkho yena Muṇḍo rājā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Muṇḍaṁ rājānaṁ etadavoca "ayaṁ kho deva āyasmā Nārado Pāṭaliputte viharati Kukkuṭārāme, taṁ kho panāyasmantaṁ Nāradaṁ evaṁ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato 'paṇḍito viyatto medhāvī bahussuto cittakathī kalyāṇapaṭibhāno vuddho

---

1. Nahāyati (Sī, Syā, Kaṁ, I) 2. Rattidivaṁ (Ka) 3. Sokārakkhaṁ (Syā)
4. Kiṁ (Ka) 5. Byatto (Sī, I), byatto (Syā, Kaṁ, Dī 2. 253)
6. Buddho ceva (Ka) 7. Arahā cā'ti (?)

ceva arahā ca'[1]. Yadi pana devo āyasmantaṁ Nāradaṁ payirupāseyya, appeva nāma devo āyasmato Nāradassa dhammaṁ sutvā sokasallaṁ pajaheyyā"ti. Tena hi samma Piyaka āyasmantaṁ Nāradaṁ paṭivedehi "kathaṁ hi nāma mādiso samaṇaṁ vā brāhmaṇaṁ vā vijite vasantaṁ pubbe appaṭisaṁvidito upasaṅkamitabbaṁ maññeyyā"ti. "Evaṁ devā"ti kho Piyako kosārakkho Muṇḍassa rañño paṭissutvā yenāyasmā Nārado tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṁ Nāradaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho Piyako kosārakkho āyasmantaṁ Nāradaṁ etadavoca—

"Imassa bhante Muṇḍassa rañño Bhaddā devī kālaṅkatā piyā manāpā, so Bhaddāya deviyā kālaṅkatāya piyāya manāpāya neva nhāyati, na vilimpati, na bhattaṁ bhuñjati, na kammantaṁ payojeti, rattindivaṁ Bhaddāya deviyā sarīre ajjhomucchito. Sādhu bhante āyasmā Nārado Muṇḍassa rañño tathā dhammaṁ desetu, yathā Muṇḍo rājā āyasmato Nāradassa dhammaṁ sutvā sokasallaṁ pajaheyyā"ti. Yassadāni Piyaka Muṇḍo rājā kālaṁ maññatīti.

Atha kho Piyako kosārakkho uṭṭhāyāsanā āyasmantaṁ Nāradaṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā yena Muṇḍo rājā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Muṇḍaṁ rājānaṁ etadavoca "katāvakāso kho deva āyasmatā Nāradena, yassadāni devo kālaṁ maññatī"ti. Tena hi samma Piyaka bhadrāni bhadrāni yānāni yojāpehīti. "Evaṁ devā"ti kho Piyako kosārakkho Muṇḍassa rañño paṭissutvā bhadrāni bhadrāni yānāni yojāpetvā Muṇḍaṁ rājānaṁ etadavoca "yuttāni kho te deva bhadrāni bhadrāni yānāni, yassadāni devo kālaṁ maññatī"ti.

Atha kho Muṇḍo rājā bhadraṁ yānaṁ[2] abhiruhitvā bhadrehi bhadrehi yānehi yena Kukkuṭārāmo tena pāyāsi mahaccā[3] rājānubhāvena āyasmantaṁ Nāradaṁ dassanāya. Yāvatikā yānassa bhūmi, yānena gantvā yānā paccorohitvā pattikova ārāmaṁ pāvisi. Atha kho Muṇḍo

---

1. Arahā cā'ti (?)
2. Bhadraṁ bhadraṁ yānaṁ (Syā, Kaṁ, Ka), bhaddaṁ yānaṁ (I)
3. Mahacca (bahūsu)

rājā yena āyasmā Nārado tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṁ Nāradaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinnaṁ kho Muṇḍaṁ rājānaṁ āyasmā Nārado etadavoca—

Pañcimāni mahārāja alabbhanīyāni ṭhānāni samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṁ. Katamāni pañca? Jarādhammaṁ "mā jīrī"ti alabbhanīyaṁ ṭhānaṁ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṁ, byādhidhammaṁ "mā byādhīyī"ti. Maraṇadhammaṁ "mā mīyī"ti. Khayadhammaṁ "mā khīyī"ti. Nassanadhammaṁ "mā nassī"ti alabbhanīyaṁ ṭhānaṁ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṁ.

Assutavato mahārāja puthujjanassa jarādhammaṁ jīrati, so jarādhamme jiṇṇe na iti paṭisañcikkhati. "Na kho mayhevekassa jarādhammaṁ jīrati, atha kho yāvatā sattānaṁ āgati gati cuti upapatti, sabbesaṁ sattānaṁ jarādhammaṁ jīrati. Ahañceva kho pana jarādhamme jiṇṇe soceyyaṁ kilameyyaṁ paridevayyaṁ, urattāḷiṁ kandeyyaṁ, sammohaṁ āpajjeyyaṁ, bhattampi me nacchādeyya, kāyepi dubbaṇṇiyaṁ okkameyya, kammantāpi nappavatteyyuṁ, amittāpi attamanā assu, mittāpi dummanā assū"ti. So jarādhamme jiṇṇe socati kilamati paridevati, urattāḷiṁ kandati, sammohaṁ āpajjati. Ayaṁ vuccati mahārāja assutavā puthujjano viddho savisena sokasallena attānaṁyeva paritāpeti.

Puna caparaṁ mahārāja assutavato puthujjanassa byādhidhammaṁ byādhīyati -pa- maraṇadhammaṁ mīyati. Khayadhammaṁ khīyati. Nassanadhammaṁ nassati, so nassanadhamme naṭṭhe na iti paṭisañcikkhati "na kho mayhevekassa nassanadhammaṁ nassati, atha kho yāvatā sattānaṁ āgati gati cuti upapatti, sabbesaṁ sattānaṁ nassanadhammaṁ nassati. Ahañceva kho pana nassanadhamme naṭṭhe soceyyaṁ kilameyyaṁ paridevayyaṁ, urattāḷiṁ kandeyyaṁ, sammohaṁ āpajjeyyaṁ, bhattampi me nacchādeyya, kāyepi dubbaṇṇiyaṁ okkameyya, kammantāpi nappavatteyyuṁ, amittāpi attamanā assu, mittāpi dummanā assū"ti. So nassanadhamme naṭṭhe socati kilamati paridevati, urattāḷiṁ kandati, sammohaṁ āpajjati. Ayaṁ vuccati mahārāja assutavā puthujjano viddho savisena sokasallena attānaṁyeva paritāpeti.

Sutavato ca kho mahārāja ariyasāvakassa jarādhammaṁ jīrati, so jarādhamme jiṇṇe iti paṭisañcikkhati, "na kho mayhevekassa jarādhammaṁ jīrati, atha kho yāvatā sattānaṁ āgati gati cuti upapatti, sabbesaṁ sattānaṁ jarādhammaṁ jīrati. Ahañceva kho pana jarādhamme jiṇṇe soceyyaṁ kilameyyaṁ paridevey yaṁ, urattāḷiṁ kandeyyaṁ, sammohaṁ āpajjeyyaṁ, bhattampi me nacchādeyya, kāyepi dubbaṇṇiyaṁ okkameyya, kammantāpi nappavatteyyuṁ, amittāpi attamanā assu, mittāpi dummanā assū"ti. So jarādhamme jiṇṇe na socati na kilamati na paridevati, na urattāḷiṁ kandati, na sammohaṁ āpajjati. Ayaṁ vuccati mahārāja sutavā ariyasāvako abbuhi savisaṁ sokasallaṁ, yena viddho assutavā puthujjano attānaṁyeva paritāpeti. Asoko visallo ariyasāvako attānaṁyeva parinibbāpeti.

Puna caparaṁ mahārāja sutavato ariyasāvakassa byādhidhammaṁ byādhīyati -pa- maraṇadhammaṁ mīyati. Khayadhammaṁ khīyati. Nassanadhammaṁ nassati, so nassanadhamme naṭṭhe iti paṭisañcikkhati, "na kho mayhevekassa nassanadhammaṁ nassati, atha kho yāvatā sattānaṁ āgati gati cuti upapatti, sabbesaṁ sattānaṁ nassanadhammaṁ nassati. Ahañceva kho pana nassanadhamme naṭṭhe soceyyaṁ kilameyyaṁ parideveyyaṁ, urattāḷiṁ kandeyyaṁ, sammohaṁ āpajjeyyaṁ, bhattampi me nacchādeyya, kāyepi dubbaṇṇiyaṁ okkameyya, kammantāpi nappavatteyyuṁ, amittāpi attamanā assu, mittāpi dummanā assū"ti. So nassanadhamme naṭṭhe na socati na kilamati na paridevati, na urattāḷiṁ kandati, na sammohaṁ āpajjati. Ayaṁ vuccati mahārāja sutavā ariyasāvako abbuhi savisaṁ sokasallaṁ, yena viddho assutavā puthujjano attānaṁyeva paritāpeti. Asoko visallo ariyasāvako attānaṁyeva parinibbāpeti.

Imāni kho mahārāja pañca alabbhanīyāni ṭhānāni samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasminti.

Na socanāya paridevanāya,
Atthodha labbhā api appakopi.
Socantamenaṁ dukhitaṁ viditvā,
Paccatthikā attamanā bhavanti.

Yato ca kho paṇḍito āpadāsu,
Na vedhatī atthavinicchayaññū.
Paccatthikāssa dukhitā bhavanti,
Disvā mukhaṁ avikāraṁ purāṇaṁ.

Jappena mantena subhāsitena,
Anuppadānena paveṇiyā vā.
Yathā yathā yattha labhetha atthaṁ,
Tathā tathā tattha parakkameyya.

Sace pajāneyya alabbhaneyyo,
Mayā va aññena vā esa attho.
Asocamāno adhivāsayeyya,
Kammaṁ daḷhaṁ karomi dānīti.*

Evaṁ vutte Muṇḍo rājā āyasmantaṁ Nāradaṁ etadavoca "ko nāmo[1] ayaṁ bhante dhammapariyāyo"ti. Sokasallaharaṇo nāma ayaṁ mahārāja dhammapariyāyoti. Taggha bhante sokasallaharaṇo[2], imaṁ hi me bhante dhammapariyāyaṁ sutvā sokasallaṁ pahīnanti.

Atha kho Muṇḍo rājā Piyakaṁ kosārakkhaṁ āmantesi "tena hi samma Piyaka Bhaddāya deviyā sarīraṁ jhāpetha, thūpañcassā karotha, ajjatagge dāni mayaṁ nhāyissāma ceva vilimpissāma, bhattañca bhuñjissāma, kammante ca payojessāmā"ti. . Dasamaṁ.

Muṇḍarājavaggo pañcamo.

Tassuddānaṁ

Ādiyo Sappuriso Iṭṭhā, Manāpadāyībhisandaṁ.
Sampadā ca Dhanaṁ Ṭhānaṁ, Kosalo Nāradena cāti.

Paṭhamo paṇṇāsako samatto.

---

* Khu 5. 131 piṭṭhe Jātakepi.

1. Ko nu kho (Sī, I)

2. Taggha bhante sokasallaharaṇo, taggha bhante sokasallaharaṇo (Sī, Syā, Kaṁ, I)

2. Dutiyapaṇṇāsaka

(6) 1. Nīvaraṇavagga

1. Āvaraṇasutta

51. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyaṁ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū Bhagavato paccassesuṁ. Bhagavā etadavoca—

Pañcime bhikkhave āvaraṇā nīvaraṇā cetaso ajjhārutā paññāya dubbalīkaraṇā. Katame pañca? Kāmacchando bhikkhave āvaraṇo nīvaraṇo cetaso ajjhāruho paññāya dubbalīkaraṇo. Byāpādo bhikkhave āvaraṇo nīvaraṇo cetaso ajjhāruho paññāya dubbalīkaraṇo. Thinamiddhaṁ bhikkhave āvaraṇaṁ nīvaraṇaṁ cetaso ajjhāruhaṁ paññāya dubbalīkaraṇaṁ. Uddhaccakukkuccaṁ bhikkhave āvaraṇaṁ nīvaraṇaṁ cetaso ajjhāruhaṁ paññāya dubbalīkaraṇaṁ. Vicikicchā bhikkhave āvaraṇā nīvaraṇā cetaso ajjhāruhā paññāya dubbalīkaraṇā. Ime kho bhikkhave pañca āvaraṇā nīvaraṇā cetaso ajjhāruhā paññāya dubbalīkaraṇā.

So vata bhikkhave bhikkhu ime pañca āvaraṇe nīvaraṇe cetaso ajjhāruhe paññāya dubbalīkaraṇe appahāya abalāya paññāya dubbalāya attatthaṁ vā ñassati, paratthaṁ vā ñassati, ubhayatthaṁ vā ñassati, uttari[1] vā manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṁ sacchikarissatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati. Seyyathāpi bhikkhave nadī pabbateyyā dūraṅgamā[2] sīghasotā hārahārinī, tassā puriso ubhato naṅgalamukhāni vivareyya. Evaṁ hi so bhikkhave majjhe nadiyā soto vikkhitto visaṭo byādiṇṇo neva[3] dūraṅgamo assa na[4] sīghasoto na[4] hārahārī[5]. Evamevaṁ kho bhikkhave so vata bhikkhu ime pañca āvaraṇe nīvaraṇe cetaso ajjhāruhe paññāya dubbalīkaraṇe appahāya abalāya paññāya dubbalāya

---

1. Uttariṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I) 2. Dūragamā (Sī) 3. Na ceva (Ka)
4. Na ca (Ka) 5. Hārahāriṇī (Sī)

attatthaṁ vā ñassati, paratthaṁ vā ñassati, ubhayatthaṁ vā ñassati, uttari vā manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṁ sacchikarissatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati.

So vata bhikkhave bhikkhu ime pañca āvaraṇe nīvaraṇe cetaso ajjhāruhe paññāya dubbalīkaraṇe pahāya balavatiyā paññāya attatthaṁ vā ñassati, paratthaṁ vā ñassati, ubhayatthaṁ vā ñassati, uttari vā manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṁ sacchikarissatīti ṭhānametaṁ vijjati. Seyyathāpi bhikkhave nadī pabbateyyā dūraṅgamā sīghasotā hārahārinī. Tassā puriso ubhato naṅgalamukhāni pidaheyya. Evaṁ hi so bhikkhave majjhe nadiyā soto avikkhitto avisaṭo abyādiṇṇo dūraṅgamo ceva assa sīghasoto ca hārahārī ca. Evamevaṁ kho bhikkhave so vata bhikkhu ime pañca āvaraṇe nīvaraṇe cetaso ajjhāruhe paññāya dubbalīkaraṇe pahāya balavatiyā paññāya attatthaṁ vā ñassati, paratthaṁ vā ñassati, ubhayatthaṁ vā ñassati, uttari vā manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṁ sacchikarissatīti ṭhānametaṁ vijjatīti. . Paṭhamaṁ.

2. Akusalarāsisutta

52. "Akusalarāsī"ti bhikkhave vadamāno pañca nīvaraṇe[1] sammā vadamāno vadeyya, kevalo hāyaṁ[2] bhikkhave akusalarāsi yadidaṁ pañca nīvaraṇā. Katame pañca? Kāmacchandanīvaraṇaṁ byāpādanīvaraṇaṁ thinamiddhanīvaraṇaṁ uddhaccakukkuccanīvaraṇaṁ vicikicchānīvaraṇaṁ. "Akusalarāsī"ti bhikkhave vadamāno ime pañca nīvaraṇe sammā vadamāno vadeyya, kevalo hāyaṁ bhikkhave akusalarāsi yadidaṁ pañca nīvaraṇāti. . Dutiyaṁ.

3. Padhāniyaṅgasutta

53. Pañcimāni bhikkhave padhāniyaṅgāni. Katamāni pañca? Idha bhikkhave bhikkhu saddho hoti, saddahati Tathāgatassa bodhiṁ "itipi so Bhagavā Arahaṁ Sammāsambuddho Vijjācaraṇasampanno Sugato Lokavidū Anuttaro purisadammasārathi Satthā devamanussānaṁ Buddho Bhagavā"ti. Appābādho

---

1. Ime pañca nīvaraṇe (Sī) 2. Hayaṁ (Sī), cāyaṁ (Syā, Kaṁ), sāyaṁ (Ka)

hoti appātaṅko samavepākiniyā gahaṇiyā samannāgato nātisītāya nāccuṇhāya majjhimāya padhānakkhamāya, asaṭho hoti amāyāvī yathābhūtaṁ attānaṁ āvikattā Satthari vā viññūsu vā sabrahmacārīsu, āraddhavīriyo viharati akusalānaṁ dhammānaṁ pahānāya kusalānaṁ dhammānaṁ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu, paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. Imāni kho bhikkhave pañca padhāniyaṅgānīti. . Tatiyaṁ.

4. Samayasutta

54. Pañcime bhikkhave asamayā padhānāya. Katame pañca? Idha bhikkhave bhikkhu jiṇṇo hoti jarāyābhibhūto. Ayaṁ bhikkhave paṭhamo asamayo padhānāya.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu byādhito hoti byādhinābhibhūto. Ayaṁ bhikkhave dutiyo asamayo padhānāya.

Puna caparaṁ bhikkhave dubbhikkhaṁ hoti dussassaṁ dullabhapiṇḍaṁ, na sukaraṁ uñchena paggahena yāpetuṁ. Ayaṁ bhikkhave tatiyo asamayo padhānāya.

Puna caparaṁ bhikkhave bhayaṁ hoti aṭavisaṅkopo, cakkasamārūḷhā jānapadā pariyāyanti. Ayaṁ bhikkhave catuttho asamayo padhānāya.

Puna caparaṁ bhikkhave saṁgho bhinno hoti, saṁghe kho pana bhikkhave bhinne aññamaññaṁ akkosā ca honti, aññamaññaṁ paribhāsā ca honti, aññamaññaṁ parikkhepā ca honti, aññamaññaṁ pariccajā ca honti. Tattha appasannā ceva nappasīdanti, pasannānañca ekaccānaṁ aññathattaṁ hoti. Ayaṁ bhikkhave pañcamo asamayo padhānāya. Ime kho bhikkhave pañca asamayā padhānāyāti.

Pañcime bhikkhave samayā padhānāya. Katame pañca? Idha bhikkhave bhikkhu daharo hoti yuvā susu kāḷakeso bhadrena yobbanena samannāgato paṭhamena vayasā. Ayaṁ bhikkhave paṭhamo samayo padhānāya.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu appābādho hoti appātaṅko samavepākiniyā gahaṇiyā samannāgato nātisītāya nāccuṇāya majjhimāya padhānakkhamāya. Ayaṁ bhikkhave dutiyo samayo padhānāya.

Puna caparaṁ bhikkhave subhikkhaṁ hoti susassaṁ sulabhapiṇḍaṁ, sukaraṁ uñchena paggahena yāpetuṁ. Ayaṁ bhikkhave tatiyo samayo padhānāya.

Puna caparaṁ bhikkhave manussā samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṁ piyacakkhūhi sampassantā viharanti. Ayaṁ bhikkhave catuttho samayo padhānāya.

Puna caparaṁ bhikkhave saṁgho samaggo sammodamāno avivadamāno ekuddeso phāsu viharati, saṁghe kho pana bhikkhave samagge na ceva aññamaññaṁ akkosā honti, na ca aññamaññaṁ paribhāsā honti, na ca aññamaññaṁ parikkhepā honti, na ca aññamaññaṁ pariccajā honti. Tattha appasannā ceva pasīdanti, pasannānañca bhiyyobhāvo[1] hoti. Ayaṁ bhikkhave pañcamo samayo padhānāya. Ime kho bhikkhave pañca samayā padhānāyāti. . Catutthaṁ.

5. Mātāputtasutta

55. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyaṁ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena Sāvatthiyaṁ ubho mātāputtā vassāvāsaṁ upagamiṁsu[2] bhikkhu ca bhikkhunī ca, te aññamaññassa abhiṇhaṁ dassanakāmā ahesuṁ. Mātāpi puttassa abhiṇhaṁ dassanakāmā ahosi, puttopi mātaraṁ abhiṇhaṁ dassanakāmo ahosi. Tesaṁ abhiṇhaṁ dassanā saṁsaggo ahosi, saṁsagge sati vissāso ahosi, vissāse sati otāro ahosi. Te otiṇṇacittā sikkhaṁ apaccakkhāya dubbalyaṁ anāvikatvā methunaṁ dhammaṁ paṭiseviṁsu.

Atha kho sambahulā bhikkhū yena Bhagavā tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdiṁsu, ekamantaṁ nisinnā kho te bhikkhū Bhagavantaṁ etadavocuṁ "idha bhante Sāvatthiyaṁ ubho

1. Bhiyyobhāvāya (Ka)
2. Upasaṅkamiṁsu (Ka)

mātāputtā vassāvāsaṁ upagamiṁsu bhikkhu ca bhikkhūnī ca, te aññamaññassa abhiṇhaṁ dassanakāmā ahesuṁ, mātāpi puttassa abhiṇhaṁ dassanakāmā ahosi, puttopi mātaraṁ abhiṇhaṁ dassanakāmo ahosi. Tesaṁ abhiṇhaṁ dassanā saṁsaggo ahosi, saṁsagge sati vissāso ahosi, vissāse sati otāro ahosi, te otiṇṇacittā sikkhaṁ apaccakkhāya dubbalyaṁ anāvikatvā methunaṁ dhammaṁ paṭiseviṁsū"ti.

Kiṁ nu so bhikkhave moghapuriso maññati "na mātā putte sārajjati, putto vā pana mātarī"ti. Nāhaṁ bhikkhave aññaṁ ekarūpampi samanupassāmi, evaṁ[1] rajanīyaṁ evaṁ kamanīyaṁ evaṁ madanīyaṁ evaṁ bandhanīyaṁ evaṁ mucchanīyaṁ evaṁ antarāyakaraṁ anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya. Yathayidaṁ bhikkhave itthirūpaṁ, itthirūpe bhikkhave sattā rattā giddhā gathitā[2] mucchitā ajjhosannā[3], te dīgharattaṁ socanti itthirūpavasānugā.

Nāhaṁ bhikkhave aññaṁ ekasaddampi. Ekagandhampi. Ekarakampi. Ekaphoṭṭhabbampi samanupassāmi evaṁ rajanīyaṁ evaṁ kamanīyaṁ evaṁ madanīyaṁ evaṁ bandhanīyaṁ evaṁ mucchanīyaṁ evaṁ antarāyakaraṁ anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya. Yathayidaṁ bhikkhave itthiphoṭṭhabbaṁ, itthiphoṭṭhabbe bhikkhave sattā rattā giddhā gathitā mucchitā ajjhosannā, te dīgharattaṁ socanti itthiphoṭṭhabbavasānugā.

Itthī bhikkhave gacchantīpi purisassa cittaṁ pariyādāya tiṭṭhati, ṭhitāpi -pa- nisinnāpi. Sayānāpi. Hasantīpi. Bhaṇantīpi. Gāyantīpi. Rodantīpi. Ugghātitāpi[4]. Matāpi purisassa cittaṁ pariyādāya tiṭṭhati. Yaṁ hi taṁ bhikkhave sammā vadamāno vadeyya "samantapāso mārassā"ti. Mātugāmaṁyeva sammā vadamāno vadeyya "samantapāso mārassā"ti.

Sallape asihatthena, pisācenāpi sallape.
Āsīvisampi āsīde[5], yena daṭṭho na jīvati.
Natveva eko ekāya, mātugāmena sallape.

---

1. Yaṁ evaṁ (Sī) 2. Gadhitā (Syā, I, Ka) 3. Ajjhopannā (bahūsu)
4. Ugghānitāpi (Sī) 5. Āsadde (Syā, Kaṁ)

Muṭṭhassatiṁ tā bandhanti, pekkhitena sitena ca[1].
Athopi dunnivatthena, mañjunā bhaṇitena ca.
Neso jano svāsīsado, api ugghātito mato.

Pañca kāmaguṇā ete, itthirūpasmiṁ dissare.
Rūpā saddā rasā gandhā, phoṭṭhabbā ca manoramā.

Tesaṁ kāmoghavūḷhānaṁ, kāme aparijānataṁ.
Kālaṁ gati[2] bhavābhavaṁ, saṁsārasmiṁ purakkhatā.

Ye ca kāme pariññāya, caranti akutobhayā.
Te ve pāraṅgatā loke, ye pattā āsavakkhayanti.

Pañcamaṁ.

6. Upajjhāyasutta

56. Atha kho aññataro bhikkhu yena sako upajjhāyo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā sakaṁ upajjhāyaṁ etadavoca "etarahi me bhante madhurakajāto ceva kāyo, disā ca me na pakkhāyanti, dhammā ca maṁ nappaṭibhanti, thinamiddhañca me cittaṁ pariyādāya tiṭṭhati, anabhirato ca brahmacariyaṁ carāmi, atthi ca me dhammesu vicikicchā"ti.

Atha kho so bhikkhu taṁ saddhivihārikaṁ bhikkhuṁ ādāya yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho so bhikkhu Bhagavantaṁ etadavoca "ayaṁ bhante bhikkhu evamāha 'etarahi me bhante madhurakajāto ceva kāyo, disā ca maṁ na pakkhāyanti, dhammā ca me nappaṭibhanti, thinamiddhañca me cittaṁ pariyādāya tiṭṭhati, anabhirato ca brahmacariyaṁ carāmi, atthi ca me dhammesu vicikicchā'ti".

Evaṁ hetaṁ bhikkhu hoti indriyesu aguttadvārassa bhojane amattaññuno jāgariyaṁ ananuyuttassa avipassakassa kusalānaṁ dhammānaṁ pubbarattāpararattaṁ bodhipakkhiyānaṁ dhammānaṁ bhāvanānuyogaṁ ananuyuttassa viharato yaṁ madhurakajāto ceva kāyo hoti, disā cassa

---

1. Mhitena ca (Syā, Kaṁ)
2. Gatiṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I)

na pakkhāyanti, dhammā ca taṁ nappaṭibhanti, thinamiddhañcassa cittaṁ pariyādāya tiṭṭhati, anabhirato ca brahmacariyaṁ carati, hoti cassa dhammesu vicikicchā. Tasmā tiha te bhikkhu evaṁ sikkhitabbaṁ "indriyesu guttadvāro bhavissāmi bhojane mattaññū jāgariyaṁ anuyutto vipassako kusalānaṁ dhammānaṁ pubbarattāpararattaṁ bodhipakkhiyānaṁ dhammānaṁ bhāvanānuyogaṁ anuyutto viharissāmī"ti. Evaṁ hi te bhikkhu sikkhitabbanti.

Atha kho so bhikkhu Bhagavatā iminā ovādena ovadito uṭṭhāyāsanā Bhagavantaṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā pakkāmi. Atha kho so bhikkhu eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṁ pabbajanti, tadanuttaraṁ brahmacariyapariyosānaṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi, "khīṇā jāti, vusitaṁ brahmacariyaṁ, kataṁ karaṇīyaṁ, nāparaṁ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro pana so bhikkhu arahataṁ ahosi.

Atha kho so bhikkhu arahattaṁ patto yena sako upajjhāyo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā sakaṁ upajjhāyaṁ etadavoca "etarahi me bhante na ceva[1] madhurakajāto kāyo, disā ca me pakkhāyanti, dhammā ca maṁ paṭibhanti, thinamiddhañca me cittaṁ na pariyādāya tiṭṭhati, abhirato ca brahmacariyaṁ carāmi, natthi ca me dhammesu vicikicchā"ti. Atha kho so bhikkhu taṁ saddhivihārikaṁ bhikkhuṁ ādāya yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho so bhikkhu Bhagavantaṁ etadavoca "ayaṁ bhante bhikkhu evamāha 'etarahi me bhante na ceva madhurakajāto kāyo, disā ca me pakkhāyanti, dhammā ca maṁ paṭibhanti, thinamiddhañca me cittaṁ na pariyādāya tiṭṭhati, abhirato ca brahmacariyaṁ carāmi, natthi ca me dhammesu vicikicchā'ti".

Evaṁ hetaṁ bhikkhu hoti indriyesu guttadvārassa bhojane mattaññuno jāgariyaṁ anuyuttasa vipassakassa kusalānaṁ dhammānaṁ pubbarattāpararattaṁ bodhipakkhiyānaṁ dhammānaṁ bhāvanānuyogaṁ anuyuttassa viharato yaṁ na ceva madhurakajāto kāyo hoti, disā cassa pakkhāyanti, dhammā

---

1. Na tveva (Sī)

ca taṁ paṭibhanti, thinamiddhañcassa cittaṁ na pariyādāya tiṭṭhati, abhirato ca brahmacariyaṁ carati, na cassa hoti dhammesu vicikicchā. Tasmā tiha vo bhikkhave evaṁ sikkhitabbaṁ "indriyesu guttadvārā bhavissāma, bhojane mattaññuno jāgariyaṁ anuyuttā vipassakā kusalānaṁ dhammānaṁ pubbarattāpararattaṁ bodhipakkhiyānaṁ dhammānaṁ bhāvanānuyogaṁ anuyuttā viharissāmā"ti. Evaṁ hi vo bhikkhave sikkhitabbanti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Abhiṇhapaccavekkhitabba ṭhānasutta

57. Pañcimāni bhikkhave ṭhānāni abhiṇhaṁ paccavekkhitabbāni itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā. Katamāni pañca? "Jarādhammomhi, jaraṁ anatīto"ti abhiṇhaṁ paccavekkhitabbaṁ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā, "byādhidhammomhi, byādhiṁ anatīto"ti abhiṇhaṁ paccavekkhitabbaṁ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā, "maraṇadhammomhi, maraṇaṁ anatīto"ti abhiṇhaṁ paccavekkhitabbaṁ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā, "sabbehi me piyehi manāpehi nānābhāvo vinābhāvo"ti abhiṇhaṁ paccavekkhitabbaṁ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā, "kammassakomhi, kammadāyādo kammayoni kammabandhu kammapaṭisaraṇo, yaṁ kammaṁ karissāmi kalyāṇaṁ vā pāpakaṁ vā, tassa dāyādo bhavissāmī"ti abhiṇhaṁ paccavekkhitabbaṁ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā.

Kiñca bhikkhave atthavasaṁ paṭicca "jarādhammomhi, jaraṁ anatīto"ti abhiṇhaṁ paccavekkhitabbaṁ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā. Atthi bhikkhave sattānaṁ yobbane yobbanamado, yena madena mattā kāyena duccaritaṁ caranti, vācāya duccaritaṁ caranti, manasā duccaritaṁ caranti. Tassa taṁ ṭhānaṁ abhiṇhaṁ paccavekkhato yo yobbane yobbanamado, so sabbaso pā pahīyati, tanu vā pana hoti. Idaṁ kho bhikkhave atthavasaṁ paṭicca "jarādhammomhi, jaraṁ anatīto"ti abhiṇhaṁ paccavekkhitabbaṁ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā.

Kiñci bhikkhave atthavasaṁ paṭicca "byādhidhammomhi, byādhiṁ anatīto"ti abhiṇhaṁ paccavekkhitabbaṁ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā. Atthi bhikkhave sattānaṁ ārogye ārogyamado, yena madena mattā

kāyena duccaritaṁ caranti, vācāya duccaritaṁ caranti, manasā duccaritaṁ caranti. Tassa taṁ ṭhānaṁ abhiṇhaṁ paccavekkhato yo ārogye ārogyamado, so sabbaso vā pahīyati, tanu vā pana hoti. Idaṁ kho bhikkhave atthavasaṁ paṭicca "byādhidhammomhi, byādhiṁ anatīto"ti abhiṇhaṁ paccavekkhitabbaṁ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā.

Kiñca bhikkhave atthavasaṁ paṭicca "maraṇadhammomhi, maraṇaṁ anatīto"ti abhiṇhaṁ paccavekkhitabbaṁ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā. Atthi bhikkhave sattānaṁ jīvite jīvitamado, yena madena mattā kāyena duccaritaṁ caranti, vācāya duccaritaṁ caranti, manasā duccaritaṁ caranti. Tassa taṁ ṭhānaṁ abhiṇhaṁ paccavekkhato yo jīvite jīvitamado, so sabbaso vā pahīyati, tanu vā pana hoti. Idaṁ kho bhikkhave atthavasaṁ paṭicca "maraṇadhammomhi, maraṇaṁ anatīto"ti abhiṇhaṁ paccavekkhitabbaṁ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā.

Kiñca bhikkhave atthavasaṁ paṭicca "sabbehi me piyehi manāpehi nānābhāvo vinābhāvo'ti abhiṇhaṁ paccavekkhitabbaṁ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā. Atthi bhikkhave sattānaṁ piyesu manāpesu yo chandarāgo, yena rāgena rattā kāyena duccaritaṁ caranti, vācāya duccaritaṁ caranti, manasā duccaritaṁ caranti. Tassa taṁ ṭhānaṁ abhiṇhaṁ paccavekkhato yo piyesu manāpesu chandarāgo, so sabbaso vā pahīyati tanu vā pana hoti. Idaṁ kho bhikkhave atthavasaṁ paṭicca "sabbehi me piyehi manāpehi nanābhāvo vinābhāvo"ti abhiṇhaṁ paccavekkhitabbaṁ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā.

Kiñca bhikkhave atthavasaṁ paṭicca "kammassakomhi, kammadāyādo kammayoni kammabandhu kammapaṭisaraṇo. Yaṁ kammaṁ karissāmi kalyāṇaṁ vā pāpakaṁ vā, tassa dāyādo bhavissāmī"ti abhiṇhaṁ paccavekkhitabbaṁ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā. Atthi bhikkhave sattānaṁ kāyaduccaritaṁ vacīduccaritaṁ manoduccaritaṁ. Tassa taṁ ṭhānaṁ abhiṇhaṁ paccavekkhato sabbaso vā duccaritaṁ pahīyati, tanu vā pana hoti. Idaṁ kho bhikkhave atthavasaṁ paṭicca "kammassakomhi, kammadāyādo kammayoni kammabandhu kammapaṭisaraṇo, yaṁ kammaṁ karissāmi kalyāṇaṁ vā pāpakaṁ vā, tassa dāyādo

bhavissāmī"ti abhiṇhaṁ paccavekkhitabbaṁ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā.

Sa kho[1] so bhikkhave ariyasāvako iti paṭisañcikkhati "na kho ahaññeveko jarādhammo[2] jaraṁ anatīto. Atha kho yāvatā sattānaṁ āgati gati cuti upapatti, sabbe sattā jarādhammā jaraṁ anatītā"ti, tassa taṁ ṭhānaṁ abhiṇhaṁ paccavekkhato maggo sañjāyati, so taṁ maggaṁ āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa taṁ maggaṁ āsevato bhāvayato bahulīkaroto saṁyojanāni sabbaso pahīyanti, anusayā byantīhonti.

"Na kho ahaññeveko byādhidhammo byādhiṁ anatīto. Atha kho yāvatā sattānaṁ āgati gati cuti upapatti, sabbe sattā byādhidhammā byādhiṁ anatītā"ti, tassa taṁ ṭhānaṁ abhiṇhaṁ paccavekkhato maggo sañjāyati, so taṁ maggaṁ āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa taṁ maggaṁ āsevato bhāvayato bahulīkaroto saṁyojanāni sabbaso pahīyanti, anusayā byantīhonti.

"Na kho ahaññeveko maraṇadhammo maraṇaṁ anatīto. Atha kho yāvatā sattānaṁ āgati gati cuti upapatti, sabbe sattā maraṇadhammā maraṇaṁ anatītā"ti, tassa taṁ ṭhānaṁ abhiṇhaṁ paccavekkhato maggo sañjāyati, so taṁ maggaṁ āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa taṁ maggaṁ āsevato bhāvayato bahulīkaroto saṁyojanāni sabbaso pahīyanti, anusayā byantīhonti.

"Na kho mayhevekassa sabbehi piyehi manāpehi nānābhāve vinābhāvo. Atha kho yāvatā sattānaṁ āgati gati cuti upapatti, sabbesaṁ sattānaṁ piyehi manāpehi nānābhāvo vinābhāvo"ti, tassa taṁ ṭhānaṁ abhiṇhaṁ paccavekkhato maggo sañjāyati, so taṁ maggaṁ āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa taṁ maggaṁ āsevato bhāvayato bahulīkaroto saṁyojanāni sabbaso pahīyanti, anusayā byantīhonti.

---

1. Sace (I, Ka)
2. Ahañceveko jarādhammomhi (Ka)

“Na kho ahaññeveko kammassako kammadāyādo kammayoni kammabandhu kammappaṭisaraṇo, yaṁ kammaṁ karissāmi kalyāṇaṁ vā pāpakaṁ vā, tassa dāyādo bhavissāmi. Atha kho yāvatā sattānaṁ āgati gati cuti upapatti, sabbe sattā kammassakā kammadāyādā kammayoni kammabandhu kammappaṭisaraṇā, yaṁ kammaṁ karissanti kalyāṇaṁ vā pāpakaṁ vā, tassa dāyādā bhavissantī”ti, tassa taṁ ṭhānaṁ abhiṇhaṁ paccavekkhato maggo sañjāyati, so taṁ maggaṁ āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa taṁ maggaṁ āsevato bhāvayato bahulīkaroto saṁyojanāni sabbaso pahīyanti, anusayā byantīhontīti.

Byādhidhammā jarādhammā, atho maraṇadhammino.
Yathā dhammā tathā sattā[1], jigucchanti puthujjanā.

Ahañce taṁ jiguccheyyaṁ, evaṁdhammesu pāṇisu.
Na metaṁ patirūpa’ssa, mama evaṁ vihārino.

Sohaṁ evaṁ viharanto, ñatvā dhammaṁ nirūpadhiṁ.
Ārogye yobbanasmiñca, jīvitasmiñca ye madā.

Sabbe made abhibhosmi, nekkhammaṁ daṭṭhu khemato[2].
Tassa me ahu ussāho, nibbānaṁ abhipassato.

Nāhaṁ bhabbo etarahi, kāmāni paṭisevituṁ.
Anivatti[3] bhavissāmi, brahmacariyaparāyaṇoti. . Sattamaṁ.

8. Licchavikumārakasutta

58. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Vesāliyaṁ viharati Mahāvane Kūṭāgārasālāyaṁ. Atha kho Bhagavā pubbaṇhasamayaṁ nivāsetvā pattacīvaramādāya Vesāliṁ piṇḍāya pāvisi, Vesāliyaṁ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṁ piṇḍapātapaṭikkanto Mahāvanaṁ ajjhogāhetvā aññatarasmiṁ rukkhamūle divāvihāraṁ nisīdi.

Tena kho pana samayena sambuhulā Licchavikumārakā sajjāni dhanūni ādāya kukkurasaṁghaparivutā Mahāvane anucaṅkamamānā anuvicaramānā

1. Santā (Syā, Kaṁ)
2. Nekkhamme daṭṭhu khemataṁ (Aṁ 1. 145 piṭṭhe) ubhayatthapi Aṭṭhakathāya sameti.
3. Anivattī (?)

addasu Bhagavantaṁ aññatarasmiṁ rukkhamūle nisinnaṁ, disvāna sajjāni dhanūni nikkhipitvā kukkurasaṁghaṁ ekamantaṁ uyyojetvā yena Bhagavā tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā tuṇhībhūtā tuṇhībhūtā pañjalikā Bhagavantaṁ payirupāsanti.

Tena kho pana samayena Mahānāmo Licchavi Mahāvane jaṅghāvihāraṁ anucaṅkamamāno addasa te Licchavikumārake tuṇhībhūte tuṇhībhūte pañjalike Bhagavantaṁ payirupāsante, disvā yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho Mahānāmo Licchavi udānaṁ udānesi "bhavissanti Vajjī, bhavissanti Vajjī"ti.

Kiṁ pana tvaṁ Mahānāma evaṁ vadesi "bhavissanti Vajjī, bhavissanti Vajjī"ti. Ime bhante Licchavikumārakā caṇḍā pharusā apānubhā[1]. Yānipi tāni kulesu paheṇakāni[2] pahīyanti ucchūti vā badarāti vā pūvāti vā modakāti vā saṁkulikāti vā[3], tāni vilumpitvā vilumpitvā khādanti. Kulitthīnampi kulakumārīnampi pacchāliyaṁ khipanti, te dānime tuṇhībhūtā tuṇhībhūtā pañjilikā Bhagavantaṁ payirupāsantīti.

Yassa kassaci Mahānāma kulaputtassa pañca dhammā saṁvijjanti, yadi vā rañño khattiyassa muddhāvasittassa[4], yadi vā raṭṭhikassa pettanikassa, yadi vā senāya senāpatikassa, yadi vā gāmagāmaṇikassa, yadi vā pūgagāmaṇikassa, ye vā pana kulesu paccekādhipaccaṁ kārenti, vuddhiyeva pāṭikaṅkhā no parihāni.

Katame pañca? Idha Mahānāma kulaputto uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi mātāpitaro sakkaroti garuṁ karoti māneti pūjeti, tamenaṁ mātāpitaro sakkatā garukatā mānitā pūjitā kalyāṇena manasā anukampanti "ciraṁ jīva, dīghamāyuṁ pālehī"ti. Mātāpitānukampitassa Mahānāma kulaputtassa vuddhiyeva pāṭikaṅkhā no parihāni.

---

1. Apajahāti (Sī), apāṭubhā (Syā, Kaṁ), apajahā (I), apānutā (katthaci)
2. Pahīnakāni (Sī), pahīṇakāni (Syā, Kaṁ, I) 3. Sakkhalikāti vā (Sī, I)
4. Muddhābhisittassa (Ka), upari 134, 136 piṭṭhesu passitabbaṁ.

Puna caparaṁ Mahānāma kulaputto uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi puttadāradāsakammakaraporise sakkaroti garuṁ karoti māneti pūjeti, tamenaṁ puttadāradāsakammakaraporisā sakkatā garukatā mānitā pūjitā kalyāṇena manasā anukampanti "ciraṁ jīva, dīghamāyuṁ pālehī"ti. Puttadāradāsakammakaraporisānukampitassa Mahānāma kulaputtassa vuddhiyeva pāṭikaṅkhā no parihāni.

Puna caparaṁ Mahānāma kulaputto uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi khettakammantasāmantasabyohāre[1] sakkaroti garuṁ karoti māneti pūjeti, tamenaṁ khettakammantasāmantasabyohārā sakkatā garukatā mānitā pūjitā kalyāṇena manasā anukampanti "ciraṁ jīva, dīghamāyuṁ pālehī"ti. Khettakammantasāmanta sabyohārānukampitassa Mahānāma kulaputtassa vuddhiyeva pāṭikaṅkhā no parihāni.

Puna caparaṁ Mahānāma kulaputto uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi yāvatā balipaṭiggāhikā devatā sakkaroti garuṁ karoti māneti pūjeti tamenaṁ balipaṭiggāhikā devatā sakkatā garukatā mānitā pūjitā kalyāṇena manasā anukampanti "ciraṁ jīva, dīghamāyuṁ pālehī"ti. Devatānukampitassa Mahānāma kulaputtassa vuddhiyeva pāṭikaṅkhā no parihāni.

Puna caparaṁ Mahānāma kulaputto uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi samaṇabrāhmaṇe sakkaroti garuṁ karoti māneti pūjeti, tamenaṁ samaṇabrāhmaṇā sakkatā garukatā mānitā pūjitā kalyāṇena manasā anukampanti "ciraṁ jīva, dīghamāyuṁ pālehī"ti. Samaṇabrāhmaṇānukampitassa Mahānāma kulaputtassa vuddhiyeva pāṭikaṅkhā no parihāni.

Yassa kassaci Mahānāma kulaputtassa ime pañca dhammā saṁvijjanti, yadi vā rañño khattiyassa muddhābhisittassa, yadi vā raṭṭhikassa

---

1. ...sāmantasaṁvohāre (Sī, I)

pettanikassa, yadi vā senāya senāpatikassa, yadi vā gāmagāmaṇikassa, yadi vā pūgagāmaṇikassa, ye vā pana kulesu paccekādhipaccaṁ kārenti, vuddhiyeva pāṭikaṅkhā no parihānīti.

Mātāpitukiccakaro, puttadārahito sadā.
Antojanassa atthāya, ye cassa anujīvino.
Ubhinnañceva atthāya, vadaññū hoti sīlavā.

Ñātīnaṁ pubbapetānaṁ, diṭṭhe dhamme ca jīvataṁ[1].
Samaṇānaṁ brāhmaṇānaṁ, devatānañca paṇḍito.
Vittisañjanano hoti, dhammena gharamāvasaṁ.

So karitvāna kalyāṇaṁ, pujjo hoti pasaṁsiyo.
Idheva naṁ pasaṁsanti, pecca sagge pamodatīti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Paṭhamavuḍḍhapabbajitasutta

59. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato dullabho vuḍhupabbajito. Katamehi pañcahi? Dullabho bhikkhave vuḍhupabbajito nipuṇo, dullabho ākappasampanno, dullabho bahussuto, dullabho dhammakathiko, dullabho vinayadharo. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato dullabho vuḍhupabbajitoti. . Navamaṁ.

10. Dutiyavuḍḍhapabbajitasutta

60. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato dullabho vuḍhupabbajito, katamehi pañcahi? Dullabho bhikkhave vuḍhupabbajito suvaco, dullabho suggahitaggāhi, dullabho padakkhiṇaggāhī, dullabho dhammakathiko, dullabho vinayadharo. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato dullabho vuḍhupabbajitoti. . Dasamaṁ.

Nīvaraṇavaggo paṭhamo.

Tassuddānaṁ

Āvaraṇaṁ Rāsi Aṅgāni, Samayaṁ Mātuputtikā.
Upajjhā Ṭhānā Licchavi, Kumārā aparā duveti.

---

1. Jīvinaṁ (Sī), jīvitaṁ (Syā, Kaṁ, I, Ka)

(7) 2. Saññāvagga

1. Paṭhamasaññāsutta

61. Pañcimā bhikkhave saññā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānā. Katamā pañca? Asubhasaññā maraṇasaññā ādīnavasaññā āhāre paṭikūlasaññā sabbaloke anabhiratasaññā[1]. Imā kho bhikkhave pañca saññā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānāti. . Paṭhamaṁ.

2. Dutiyasaññāsutta

62. Pañcimā bhikkhave saññā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānā. Katamā pañca? Aniccasaññā anattasaññā maraṇasaññā āhāre paṭikūlasaññā sabbaloke anabhiratasaññā. Imā kho bhikkhave pañca saññā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānāti. . Dutiyaṁ.

3. Paṭhamavaḍḍhisutta

63. Pañcahi bhikkhave vaḍḍhīhi vaḍḍhamāno ariyasāvako ariyāya vaḍḍhiyā vaḍḍhati, sārādāyī ca hoti varādāyī ca kāyassa. Katamāhi pañcahi? Saddhāya vaḍḍhati, sīlena vaḍḍhati, sutena vaḍḍhati, cāgena vaḍḍhati, paññāya vaḍḍhati. Imāhi kho bhikkhave pañcahi vaḍḍhīhi vaḍḍhamāno ariyasāvako ariyāya vaḍḍhiyā vaḍḍhati, sārādāyī ca hoti varādāyī ca kāyassāti.

Saddhāya sīlena ca yo pavaḍḍhati[2],
Paññāya cāgena sutena cūbhayaṁ.
So tādiso sappuriso vicakkhaṇo,
Ādīyatī sāramidheva attanoti. . Tatiyaṁ.

---

1. Anabhiratisaññā (Ka), upari 126, 244 piṭṭhesu passitabbaṁ.
2. Yodha vaḍḍhati (Sī)

4. Dutiyavaḍḍhisutta

64. Pañcahi bhikkhave vaḍḍhīhi vaḍḍhamānā ariyasāvikā ariyāya vaḍḍhiyā vaḍḍhati, sārādāyinī ca hoti varādāyinī ca kāyassa. Katamāhi pañcahi? Saddhāya vaḍḍhati, sīlena vaḍḍhati, sutena vaḍḍhati, cāgena vaḍḍhati, paññāya vaḍḍhati. Imāhi kho bhikkhave pañcahi vaḍḍhīhi vaḍḍhamānā ariyasāvikā ariyāya vaḍḍhiyā vaḍḍhati, sārādāyinī ca hoti varādāyinī ca kāyassāti.

Saddhāya sīlena ca yā pavaḍḍhati[1],
Paññāya cāgena sutena cūbhayaṁ.
Sā tādisī sīlavatī upāsikā,
Ādīyatī sāramidheva attanoti. . Catutthaṁ.

5. Sākacchasutta

65. * Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu alaṁsākaccho sabrahmacārīnaṁ. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu attanā ca sīlasampanno hoti, sīlasampadāya kathāya ca āgataṁ pañhaṁ byākattā hoti, attanā ca samādhisampanno hoti, samādhisampadāya kathāya ca āgataṁ pañhaṁ byākattā hoti, attanā ca paññāsampanno hoti, paññāsampadāya kathāya ca āgataṁ pañhaṁ byākattā hoti, attanā ca vimuttisampanno hoti, vimuttisampadāya kathāya ca āgataṁ pañhaṁ byākattā hoti, attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno hoti, vimuttiñāṇadassana sampadāya kathāya ca āgataṁ pañhaṁ byākattā hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṁsākaccho sabrahmacārīnanti. . Pañcamaṁ.

6. Sājīvasutta

66. + Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu alaṁsājīvo sabrahmacārīnaṁ. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu attanā ca sīlasampanno hoti, sīlasampadāya kathāya ca kataṁ pañhaṁ byākattā hoti, attanā ca samādhisampanno hoti, samādhisampadāya kathāya

---

* Upari 167 piṭṭhepi. 1. Yādhu vaḍḍhati (Sī) + Upari 168 piṭṭhepi.

ca kataṁ pañhaṁ byākattā hoti, attanā ca paññāsampanno hoti, paññāsampadāya kathāya ca kataṁ pañhaṁ byākattā hoti, attanā ca vimuttisampanno hoti, vimuttisampadāya kathāya ca kataṁ pañhaṁ byākattā hoti, attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno hoti, vimuttiñāṇadassanasampadāya kathāya ca kataṁ pañhaṁ byākattā hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṁsājīvo sabrahmacārīnanti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Paṭhama iddhipādasutta

67. Yo hi koci bhikkhave bhikkhu vā bhikkhūnī vā pañca dhamme[1] bhāveti, pañca dhamme[1] bahulīkaroti, tassa dvinnaṁ phalānaṁ aññataraṁ phalaṁ pāṭikaṅkhaṁ diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā.

Katame pañca? Idha bhikkhave bhikkhu chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṁ iddhipādaṁ bhāveti. Vīriyasamādhi. Cittasamādhi. Vīmaṁsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṁ iddhipādaṁ bhāveti ussoḷhiññeva pañcamiṁ[2]. Yo hi koci bhikkhave bhikkhu vā bhikkhunī vā ime pañca dhamme bhāveti, ime pañca dhamme bahulīkaroti, tassa dvinnaṁ phalānaṁ aññataraṁ phalaṁ pāṭikaṅkhaṁ diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitāti. . Sattamaṁ.

8. Dutiya iddhipādasutta

68. Pubbevāhaṁ bhikkhave sambodhā anabhisambuddho bodhisattova samāno pañca dhamme bhāvesiṁ, pañca dhamme bahulīkāsiṁ[3]. Katame pañca? Chandasamā dhipadhānasaṅkhārasamannāgataṁ iddhipādaṁ bhāvesiṁ. Vīriyasamādhi. Citta samādhi. Vīmaṁsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṁ iddhipādaṁ bhāvesiṁ ussoḷhiññeva pañcamiṁ. So kho ahaṁ bhikkhave imesaṁ ussoḷhipañcamānaṁ dhammānaṁ bhāvitattā bahulīkatattā yassa yassa abhiññāsacchikaraṇīyassa dhammassa cittaṁ abhininnāmesiṁ abhiññāsacchikiriyāya, tatra tatreva sakkhibhabbataṁ pāpuṇiṁ sati sati āyatane.

---

1. Ime pañca dhamme (Ka)
2. Ussoḷhīyeva pañcamī (Sī)
3. Bahulimakāsiṁ (Ka), bahulamakāsiṁ (Ka)

So sace ākaṅkhiṁ "anekavihitaṁ iddhividhaṁ paccanubhaveyyaṁ -pa- yāva brahmalokāpi kāyena vasaṁ vatteyyan"ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṁ pāpuṇiṁ sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhiṁ -pa- "āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyan"ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṁ pāpuṇiṁ sati sati āyataneti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Nibbidāsutta

69. Pañcime bhikkhave dhammā bhāvitā bahulīkatā ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṁvattanti.

Katame pañca? Idha bhikkhave bhikkhu asubhānupassī kāye viharati, āhāre paṭikūlasaññī, sabbaloke anabhiratasaññī[1], sabbasaṅkhāresu aniccānupassī, maraṇasaññā kho panassa ajjhattaṁ sūpaṭṭhitā hoti. Ime kho bhikkhave pañca dhammā bhāvitā bahulīkatā ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṁvattantīti. . Navamaṁ.

10. Āsavakkhayasutta

70. Pañcime bhikkhave dhammā bhāvitā bahulīkatā āsavānaṁ khayāya saṁvattanti. Katame pañca? Idha bhikkhave bhikkhu asubhānupassī kāye viharati, āhāre paṭikūlasaññī, sabbaloke anabhiratasaññī, sabbasaṅkhāresu aniccānupassī, maraṇasaññā kho panassa ajjhattaṁ sūpaṭṭhitā hoti. Ime kho bhikkhave pañca dhammā bhāvitā bahulīkatā āsavānaṁ khayāya saṁvattantīti. . Dasamaṁ.

Saññāvaggo dutiyo.

Tassuddānaṁ

Dve ca Saññā dve Vaḍḍhī ca, Sākacchena ca Sājīvaṁ.
Iddhipādā ca dve vuttā, Nibbidā cāsavakkhayāti.

---

1. Anabhiratisaññī (Ka), upari 126, 244 piṭṭhesu passitabbaṁ.

(8) 3. Yodhājīvavagga

1. Paṭhamacetovimuttiphalasutta

71. Pañcime bhikkhave dhammā bhāvitā bahulīkatā cetovimuttiphalā ca honti cetovimuttiphalānisaṁsā ca, paññāvimuttiphalā ca honti paññāvimuttiphalānisaṁsā ca.

Katame pañca? Idha bhikkhave bhikkhu asubhānupassī kāye viharati, āhāre paṭikūlasaññī[1], sabbaloke anabhiratasaññī, sabbasaṅkhāresu aniccānupassī, maraṇa saññā kho panassa ajjhattaṁ sūpaṭṭhitā hoti. Ime kho bhikkhave pañca dhammā bhāvitā bahulīkatā cetovimuttiphalā ca honti cetovimuttiphalānisaṁsā ca, paññāvimutti phalā ca honti paññāvimuttiphalānisaṁsā ca. Yato kho bhikkhave bhikkhu cetovimutto ca hoti, paññāvimutto ca hoti. Ayaṁ vuccati bhikkhave bhikkhu "ukkhittapaligho" itipi "saṁkiṇṇaparikho"[2] itipi "abbūḷhesiko" itipi "niraggaḷo" itipi "ariyo pannaddhajo pannabhāro visaṁyutto" itipi.

Kathañca bhikkhave bhikkhu ukkhittapaligho hoti? Idha bhikkhave bhikkhuno avijjā pahīnā hoti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṁkatā āyatiṁ anuppāda dhammā. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu ukkhittapaligho hoti.

Kathañca bhikkhave bhikkhu saṁkiṇṇaparikho hoti? Idha bhikkhave bhikkhuno ponobhaviko[3] jātisaṁsāro pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṁkato āyatiṁ anuppādadhammo. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu saṁkiṇṇaparikho hoti.

Kathañca bhikkhave bhikkhu abbūḷhesiko hoti? Idha bhikkhave bhikkhuno taṇhā pahīnā hoti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṁkatā āyatiṁ anuppāda dhammā. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu abbūḷhesiko hoti.

---

1. Paṭikkūlasaññī (Sī, Syā, Kaṁ, I)
2. Saṁkiṇṇaparikkho (Syā, Kaṁ)
3. Ponobbhaviko (Syā, Ka)

Kathañca bhikkhave bhikkhu niraggaḷo hoti? Idha bhikkhave bhikkhuno pañcorambhāgiyāni saṁyojanāni pahīnāni honti ucchinnamūlāni tālāvatthukatāni anabhāvaṁkatāni āyatiṁ anuppādadhammāni. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu niraggaḷo hoti.

Kathañca bhikkhave bhikkhu ariyo pannaddhajo pannabhāro visaṁyutto hoti? Idha bhikkhave bhikkhuno asmimāno pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṁkato āyatiṁ anuppādadhammo. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu ariyo pannaddhajo pannabhāro visaṁyutto hotīti. Paṭhamaṁ.

2. Dutiyacetovimuttiphalasutta

72. Pañcime bhikkhave dhammā bhāvitā bahulīkatā cetovimuttiphalā ca honti cetovimuttiphalānisaṁsā ca, paññāvimuttiphalā ca honti paññāvimuttiphalānisaṁsā ca. Katame pañca? Aniccasaññā, anicce dukkhasaññā, dukkhe anattasaññā, pahānasaññā, virāgasaññā. Ime kho bhikkhave pañca dhammā bhāvitā bahulīkatā cetovimuttiphalā ca honti cetovimuttiphalānisaṁsā ca, paññāvimuttiphalā ca honti paññāvimutti phalānisaṁsā ca. Yato kho bhikkhave bhikkhu cetovimutto ca hoti paññāvimutto ca. Ayaṁ vuccati bhikkhave bhikkhu "ukkhittapaligho" itipi "saṁkiṇṇaparikho" itipi "abbūḷhesiko" itipi "niraggaḷo" itipi "ariyo pannaddhajo pannabhāro visaṁyutto" itipi.

Kathañca bhikkhave bhikkhu ukkhittapaligho hoti? Idha bhikkhave bhikkhuno avijjā pahīnā hoti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṁkatā āyatiṁ anuppāda dhammā. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu ukkhittapaligho hoti.

Kathañca bhikkhave bhikkhu saṁkiṇṇaparikho hoti? Idha bhikkhave bhikkhuno ponobhaviko jātisaṁsāro pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṁkato āyatiṁ anuppādadhammo. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu saṁkiṇṇaparikho hoti.

Kathañca bhikkhave bhikkhu abbūḷhesiko hoti? Idha bhikkhave bhikkhuno taṇhā pahīnā hoti ucchinnamūlā tālāvatthukatā

anabhāvaṁkatā āyatiṁ anuppādadhammā. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu abbūḷhesiko hoti.

Kathañca bhikkhave bhikkhu niraggaḷo hoti? Idha bhikkhave bhikkhuno pañcorambhāgiyāni saṁyojanāni pahīnāni honti ucchinnamūlāni tālāvatthukatāni anabhāvaṁkatāni āyatiṁ anuppādadhammāni. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu niraggaḷo hoti.

Kathañca bhikkhave bhikkhu ariyo pannaddhajo pannabhāro visaṁyutto hoti? Idha bhikkhave bhikkhuno asmimāno pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṁkato āyatiṁ anuppādadhammo. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu ariyo pannaddhajo pannabhāro visaṁyutto hotīti. . Dutiyaṁ.

3. Paṭhamadhammavihārīsutta

73. Atha kho aññataro bhikkhu yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho so bhikkhu Bhagavantaṁ etadavoca "dhammavihārī dhammavihārīti bhante vuccati, kittāvatā nu kho bhante bhikkhu dhammavihārī hotī"ti.

Idha bhikkhu bhikkhu dhammaṁ pariyāpuṇāti Suttaṁ Geyyaṁ Veyyākaraṇaṁ Gāthaṁ Udānaṁ Itivuttakaṁ Jātakaṁ Abbhutadhammaṁ Vedallaṁ, so tāya dhammapariyattiyā divasaṁ atināmeti, riñcati paṭisallānaṁ, nānuyuñjati ajjhattaṁ cetosamathaṁ. Ayaṁ vuccati bhikkhu bhikkhu pariyattibahulo no dhammavihārī.

Puna caparaṁ bhikkhu bhikkhu yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ vitthārena paresaṁ deseti, so tāya dhammapaññattiyā divasaṁ atināmeti, riñcati paṭisallānaṁ, nānuyuñjati ajjhattaṁ cetosamathaṁ. Ayaṁ vuccati bhikkhu bhikkhu paññattibahulo no dhammavihārī.

Puna caparaṁ bhikkhu bhikkhu yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ vitthārena sajjhāyaṁ karoti, so tena sajjhāyena divasaṁ atināmeti, riñcati paṭisallānaṁ, nānuyuñjati ajjhattaṁ cetosamathaṁ. Ayaṁ vuccati bhikkhu bhikkhu sajjhāyabahulo no dhammavihārī.

Puna caparaṁ bhikkhu bhikkhu yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ cetasā anuvitakketi anucicāreti manasānupekkhati, so tehi dhammavitakkehi divasaṁ atināmeti, riñcati paṭisallānaṁ, nānuyuñjati ajjhattaṁ cetosamathaṁ. Ayaṁ vuccati bhikkhu bhikkhu vitakkabahulo no dhammavihārī.

Idha bhikkhu bhikkhu dhammaṁ pariyāpuṇāti Suttaṁ Geyyaṁ Veyyākaraṇaṁ Gāthaṁ Udānaṁ Itivuttakaṁ Jātakaṁ Abbhutadhammaṁ Vedallaṁ, so tāya dhammapariyattiyā na divasaṁ atināmeti, nāpi riñcati paṭisallānaṁ, anuyuñjati ajjhattaṁ cetosamathaṁ. Evaṁ kho bhikkhu bhikkhu dhammavihārī hoti.

Iti kho bhikkhu desito mayā pariyattibahulo, desito paññattibahulo, desito sajjhāyabahulo, desito vitakkabahulo, desito dhammavihārī. Yaṁ kho bhikkhu[1] Satthārā karaṇīyaṁ sāvakānaṁ hitesinā anukampakena anukampaṁ upādāya, kataṁ vo taṁ mayā. Etāni bhikkhu rukkhamūlāni etāni suññāgārāni, jhāyatha bhikkhu mā pamādattha, mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha, ayaṁ vo amhākaṁ anusāsanīti. . Tatiyaṁ.

4. Dutiyadhammavihārīsutta

74. Atha kho aññataro bhikkhu yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho so bhikkhu Bhagavantaṁ etadavoca "dhammavihārī dhammavihārīti bhante vuccati, kittāvatā nu kho bhante bhikkhu dhammavihārī hotī"ti.

Idha bhikkhu bhikkhu dhammaṁ pariyāpuṇāti Suttaṁ Geyyaṁ Veyyākaraṇaṁ Gāthaṁ Udānaṁ Itivuttakaṁ Jātakaṁ Abbhutadhammaṁ Vedallaṁ, uttari[2] cassa paññāya atthaṁ nappajānāti. Ayaṁ vuccati bhikkhu bhikkhu pariyattibahulo no dhammavihārī.

Puna caparaṁ bhikkhu bhikkhu yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ vitthārena paresaṁ deseti, uttari cassa paññāya atthaṁ nappajānāti. Ayaṁ vuccati bhikkhu bhikkhu paññattibahulo no dhammavihārī.

---

1. Yaṁ bhikkhu (Syā, Kaṁ, I)
2. Uttariṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I)

Puna caparaṁ bhikkhu bhikkhu yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ vitthārena sajjhāyaṁ karoti, uttari cassa paññāya atthaṁ nappajānāti. Ayaṁ vuccati bhikkhu bhikkhu sajjhāyabahulo no dhammavihārī.

Puna caparaṁ bhikkhu bhikkhu yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ cetasā anuvitakketi anuvicāreti manasānupekkhati, uttari cassa paññāya atthaṁ nappajānāti. Ayaṁ vuccati bhikkhu bhikkhu vitakkabahulo no dhammavihārī.

Idha bhikkhu bhikkhu dhammaṁ pariyāpuṇāti Suttaṁ Geyyaṁ Veyyākaraṇaṁ Gāthaṁ Udānaṁ Itivuttakaṁ Jātakaṁ Abbhutadhammaṁ Vedallaṁ, uttari cassa paññāya atthaṁ pajānāti. Evaṁ kho bhikkhu bhikkhu dhammavihārī hoti.

Iti kho bhikkhu desito mayā pariyattibahulo, desito paññattibahulo, desito sajjhāyabahulo, desito vitakkabahulo, desito dhammavihārī. Yaṁ kho bhikkhu Satthārā karaṇīyaṁ sāvakānaṁ hitesinā anukampakena anukampaṁ upādāya, kataṁ vo taṁ mayā. Etāni bhikkhu rukkhamūlāni etāni suññāgārāni, jhāyatha bhikkhu mā pamādattha, mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha, ayaṁ vo amhākaṁ anusāsanīti. . Catutthaṁ.

5. Paṭhamayodhājīvasutta

75. Pañcime bhikkhave yodhājīvā santo saṁvijjamānā lokasmiṁ. Katame pañca? Idha bhikkhave ekacco yodhājīvo rajaggaññeva disvā saṁsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti saṅgāmaṁ otarituṁ, evarūpopi[1] bhikkhave idhekacco[2] yodhājīvo hoti. Ayaṁ bhikkhave paṭhamo yodhājīvo santo saṁvijjamāno lokasmiṁ.

Puna caparaṁ bhikkhave idhekacco yodhājīvo sahati rajaggaṁ, api ca kho dhajaggaññeva disvā saṁsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti saṅgāmaṁ otarituṁ, evarūpopi bhikkhave idhekacco yodhājīvo hoti. Ayaṁ bhikkhave dutiyo yodhājīvo santo saṁvijjamāno lokasmiṁ.

Puna caparaṁ bhikkhave idhekacco yodhājīvo sahati rajaggaṁ, sahati dhajaggaṁ, api ca kho ussāraṇaññeva[3] sutvā saṁsīdati visīdati na santhambhati

---

1. Evarūpo (Sī) Abhi 3. 175 piṭṭhepi. 2. Ekacco (Sī) 3. Ussādanaṁyeva (Sī, I)

na sakkoti saṅgāmaṁ otarituṁ, evarūpopi bhikkhave idhekacco yodhājīvo hoti. Ayaṁ bhikkhave tatiyo yodhājīvo santo saṁvijjamāno lokasmiṁ.

Puna caparaṁ bhikkhave idhekacco yodhājīvo sahati rajaggaṁ, sahati dhajaggaṁ, sahati ussāraṇaṁ, api ca kho sampahāre haññati[1] byāpajjati, evarūpopi bhikkhave idhekacco yodhājīvo hoti. Ayaṁ bhikkhave catuttho yodhājīvo santo saṁvijjamāno lokasmiṁ.

Puna caparaṁ bhikkhave idhekacco yodhājīvo sahati rajaggaṁ, sahati dhajaggaṁ, sahati ussāraṇaṁ, sahati sampahāraṁ, so taṁ saṅgāmaṁ abhivijinitvā vijitasaṅgāmo tameva saṅgāmasīsaṁ ajjhāvasati, evarūpopi bhikkhave idhekacco yodhājīvo hoti. Ayaṁ bhikkhave pañcamo yodhājīvo santo saṁvijjamāno lokasmiṁ. Ime kho bhikkhave pañca yodhājīvā santo saṁvijjamānā lokasmiṁ.

Evamevaṁ kho bhikkhave pañcime yodhājīvūpamā puggalā santo saṁvijjamānā bhikkhūsu. Katame pañca? Idha bhikkhave bhikkhu rajaggaññeva disvā saṁsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti brahmacariyaṁ sandhāretuṁ[2]. Sikkhādubbalyaṁ āvikatvā sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattati. Kimassa rajaggasmiṁ, idha bhikkhave bhikkhu suṇāti "amukasmiṁ nāma gāme vā nigame vā itthī vā kumārī vā abhirūpā dassanīyā pāsādikā paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgatā"ti, so taṁ sutvā saṁsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti brahmacariyaṁ sandhāretuṁ, sikkhādubbalyaṁ āvikatvā sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattati, idamassa rajaggasmiṁ.

Seyyathāpi so bhikkhave yodhājīvo rajaggaññeva disvā saṁsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti saṅgāmaṁ otarituṁ, tathūpamāhaṁ bhikkhave imaṁ puggalaṁ vadāmi, evarūpopi bhikkhave idhekacco puggalo hoti. Ayaṁ bhikkhave paṭhamo yodhājīvūpamo puggalo santo saṁvijjamāno bhikkhūsu.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu sahati rajaggaṁ, api ca kho dhajaggaññeva disvā saṁsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti brahmacariyaṁ sandhāretuṁ,

---

1. Āhaññati (Sī)
2. Santhānetuṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I)

sikkhādubbalyaṁ āvikatvā sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattati. Kimassa dhajaggasmiṁ, idha bhikkhave bhikkhu na heva kho suṇāti "amukasmiṁ nāma gāme vā nigame vā itthī vā kumārī vā abhirūpā dassanīyā pāsādikā paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgatā"ti, api ca kho sāmaṁ passati itthiṁ vā kumāriṁ vā abhirūpaṁ dassanīyaṁ pāsādikaṁ paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgataṁ. So taṁ disvā saṁsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti brahmacariyaṁ sandhāretuṁ, sikkhādubbalyaṁ āvikatvā sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattati, idamassa dhajaggasmiṁ.

Seyyathāpi so bhikkhave yodhājīvo sahati rajaggaṁ, api ca kho dhajaggaññeva disvā saṁsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti saṅgāmaṁ otarituṁ. Tathūpamāhaṁ bhikkhave imaṁ puggalaṁ vadāmi, evarūpopi bhikkhave idhekacco puggalo hoti. Ayaṁ bhikkhave dutiyo yodhājīvūpamo puggalo santo saṁvijjamāno bhikkhūsu.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu sahati rajaggaṁ, sahati dhajaggaṁ, api ca kho ussāraṇaññeva sutvā saṁsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti brahmacariyaṁ sandhāretuṁ, sikkhādubbalyaṁ āvikatvā sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattati. Kimassa ussāraṇāya? Idha bhikkhave bhikkhuṁ araññagataṁ vā rukkhamūlagataṁ vā suññāgāragataṁ vā mātugāmo upasaṅkamitvā ūhasati[1] ullapati ujjagghati uppaṇḍeti, so mātugāmena ūhasiyamāno ullapiyamāno ujjagghiyamāno uppaṇḍiyamāno saṁsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti brahmacariyaṁ sandhāretuṁ, sikkhādubbalyaṁ āvikatvā sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattati, idamassa ussāraṇāya.

Seyyathāpi so bhikkhave yodhājīvo sahati rajaggaṁ, sahati dhajaggaṁ, api ca kho ussāraṇaññeva sutvā saṁsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti saṅgāmaṁ otarituṁ. Tathūpamāhaṁ bhikkhave imaṁ puggalaṁ vadāmi, evarūpopi bhikkhave idhekacco puggalo hoti. Ayaṁ bhikkhave tatiyo yodhājīvūpamo puggalo santo saṁvijjamāno bhikkhūsu.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu sahati rajaggaṁ, sahati dhajaggaṁ, sahati ussāraṇaṁ, api ca kho sampahāre haññati byāpajjati. Kimassa

---

1. Uhasati (Ka), ohasati (Syā, Kaṁ) Abhi 3. 177 piṭṭhepi.

sampahārasmiṁ? Idha bhikkhave bhikkhuṁ araññagataṁ vā rukkhamūlagataṁ vā suññāgāragataṁ vā mātugāmo upasaṅkamitvā abhinisīdati abhinipajjati ajjhottharati. So mātugāmena abhinisīdiyamāno abhinipajjiyamāno ajjhotthariyamāno sikkhaṁ apaccakkhāya dubbalyaṁ anāvikatvā methunaṁ dhammaṁ paṭisevati. Idamassa sampahārasmiṁ.

Seyyathāpi so bhikkhave yodhājīvo sahati rajaggaṁ, sahati dhajaggaṁ, sahati ussāraṇaṁ, api ca kho sampahāre haññati byāpajjati, tathūpamāhaṁ bhikkhave imaṁ puggalaṁ vadāmi, evarūpopi bhikkhave idhekacco puggalo hoti. Ayaṁ bhikkhave catuttho yodhājīvūpamo puggalo santo saṁvijjamāno bhikkhūsu.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu sahati rajaggaṁ, sahati dhajaggaṁ, sahati ussāraṇaṁ, sahati sampahāraṁ. So taṁ saṅgāmaṁ abhivijinitvā vijitasaṅgāmo tameva saṅgāmasīsaṁ ajjhāvasati. Kimassa saṅgāmavijayasmiṁ? Idha bhikkhave bhikkhu araññagataṁ vā rukkhamūlagataṁ vā suññāgāragataṁ vā mātugāmo upasaṅkamitvā abhinisīdati abhinipajjati ajjhottharati, so mātugāmena abhinisīdiyamāno abhinipajjiyamāno ajjhotthariyamāno viniveṭhetvā vinimocetvā yena kāmaṁ pakkamati. So vivittaṁ senāsanaṁ bhajati araññaṁ rukkhamūlaṁ pabbataṁ kandaraṁ giriguhaṁ susānaṁ vanapatthaṁ abbhokāsaṁ palālapuñjaṁ.

So araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṁ ābhujitvā ujuṁ kāyaṁ paṇidhāya parimukhaṁ satiṁ upaṭṭhapetvā. So abhijjhaṁ loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati, abhijjhāya cittaṁ parisodheti. Byāpāda padosaṁ pahāya abyāpannacitto viharati, sabbapāṇabhūtahitānukampī byāpādapadosā cittaṁ parisodheti. Thinamiddhaṁ pahāya vigatathinamiddho viharati, ālokasaññī sato sampajāno thinamiddhā cittaṁ parisodheti. Uddhaccakukkuccaṁ pahāya anuddhato viharati, ajjhattaṁ vūpasantacitto uddhaccakukkuccā cittaṁ parisodheti. Vicikicchaṁ pahāya tiṇṇavicikiccho viharati, akathaṁkathī kusalesu dhammesu vicikicchāya cittaṁ parisodheti. So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe vivicceva kāmehi -pa- catutthaṁ jhānaṁ upasampajja viharati.

So evaṁ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṁ khayañāṇāya cittaṁ abhininnāmeti. So “idaṁ dukkhan”ti yathābhūtaṁ pajānāti, “ayaṁ dukkhasamudayo”ti yathābhūtaṁ pajānāti, “ayaṁ dukkhanirodho”ti yathābhūtaṁ pajānāti, “ayaṁ dukkhanirodhagāminī paṭipadā”ti yathābhūtaṁ pajānāti, “ime āsavā”ti yathābhūtaṁ pajānāti, “ayaṁ āsavasamudayo”ti yathābhūtaṁ pajānāti, “ayaṁ āsavanirodho”ti yathābhūtaṁ pajānāti, “ayaṁ āsavanirodhagāminī paṭipadā”ti yathābhūtaṁ pajānāti. Tassa evaṁ jānato evaṁ passato kāmāsavāpi cittaṁ vimuccati bhavāsavāpi cittaṁ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṁ vimuccati, vimuttasmiṁ “vimuttam”iti ñāṇaṁ hoti, “khīṇā jāti vusitaṁ brahmacariyaṁ, kataṁ karaṇīyaṁ, nāparaṁ itthattāyā”ti pajānāti. Idamassa saṅgāmavijayasmiṁ.

Seyyāthāpi so bhikkhave yodhājīvo sahati rajaggaṁ, sahati dhajaggaṁ, sahati ussāraṇaṁ, sahati sampahāraṁ. So taṁ saṅgāmaṁ abhivijinitvā vijitasaṅgāmo tameva saṅgāmasīsaṁ ajjhāvasati, tathūpamāhaṁ bhikkhave imaṁ puggalaṁ vadāmi, evarūpopi bhikkhave idhekacco puggalo hoti. Ayaṁ bhikkhave pañcamo yodhājīvūpamo puggalo santo saṁvijjamāno bhikkhūsu. Ime kho bhikkhave pañca yodhājīvūpamā puggalā santo saṁvijjamānā bhikkhūsūti. . Pañcamaṁ.

6. Dutiyayodhājīvasutta

76. Pañcime bhikkhave yodhājīvā santo saṁvijjamānā lokasmiṁ. Katame pañca? Idha bhikkhave ekacco yodhājīvo asicammaṁ gahetvā dhanukalāpaṁ sannayhitvā viyūḷhaṁ saṅgāmaṁ otarati, so tasmiṁ saṅgāme ussahati vāyamati, tamenaṁ ussahantaṁ vāyamantaṁ pare hananti pariyāpādenti, evarūpopi bhikkhave idhekacco yodhājīvo hoti. Ayaṁ bhikkhave paṭhamo yodhājīvo santo saṁvijjamāno lokasmiṁ.

Puna caparaṁ bhikkhave idhekacco yodhājīvo asicammaṁ gahetvā dhanukalāpaṁ sannayhitvā viyūḷhaṁ saṅgāmaṁ otarati, so tasmiṁ saṅgāme

ussahati vāyamati, tamenaṁ ussahantaṁ vāyamantaṁ pare upalikkhanti[1], tamenaṁ apanenti, apanetvā ñātakānaṁ nenti. So ñātakehi nīyamāno appatvāva ñātake antarāmagge kālaṁ karoti, evarūpopi bhikkhave idhekacco yodhājīvo hoti. Ayaṁ bhikkhave dutiyo yodhājīvo santo saṁvijjamāno lokasmiṁ.

Puna caparaṁ bhikkhave idhekacco yodhājīvo asicammaṁ gahetvā dhanukalāpaṁ sannayhitvā viyūḷhaṁ saṅgāmaṁ otarati, so tasmiṁ saṅgāme ussahati vāyamati, tamenaṁ ussahantaṁ vāyamantaṁ pare upalikkhanti, tamenaṁ apanenti, apanetvā ñātakānaṁ nenti, tamenaṁ ñātakā upaṭṭhahanti paricaranti. So ñātakehi upaṭṭhahiyamāno paricariyamāno teneva ābādhena kālaṁ karoti, evarūpopi bhikkhave idhekacco yodhājīvo hoti. Ayaṁ bhikkhave tatiyo yodhājīvo santo saṁvijjamāno lokasmiṁ.

Puna caparaṁ bhikkhave idhekacco yodhājīvo asicammaṁ gahetvā dhanukalāpaṁ sannayhitvā viyūḷhaṁ saṅgāmaṁ otarati, so tasmiṁ saṅgāme ussahati vāyamati, tamenaṁ ussahantaṁ vāyamantaṁ pare upalikkhanti, tamenaṁ apanenti, apanetvā ñātakānaṁ nenti, tamenaṁ ñātakā upaṭṭhahanti paricaranti. So ñātakehi upaṭṭhahiyamāno paricariyamāno vuṭṭhāti tamhā ābādhā, evarūpopi bhikkhave idhekacco yodhājīvo hoti. Ayaṁ bhikkhave catuttho yodhājīvo santo saṁvijjamāno lokasmiṁ.

Puna caparaṁ bhikkhave idhekacco yodhājīvo asicammaṁ gahetvā dhanukalāpaṁ sannayhitvā viyūḷhaṁ saṅgāmaṁ otarati, so taṁ saṅgāmaṁ abhivijinitvā vijitasaṅgāmo tameva saṅgāmasīsaṁ ajjhāvasati, evarūpopi bhikkhave idhekacco yodhājīvo hoti. Ayaṁ bhikkhave pañcamo yodhājīvo santo saṁvijjamāno lokasmiṁ. Ime kho bhikkhave pañca yodhājīvā santo saṁvijjamānā lokasmiṁ.

Evamevaṁ kho bhikkhave pañcime yodhājīvūpamā puggalā santo saṁvijjamānā bhikkhūsu. Katame pañca? Idha bhikkhave bhikkhu aññataraṁ gāmaṁ vā

1. Upalikhanti (Ka)

nigamaṁ vā upanissāya viharati, so pubbaṇhasamayaṁ nivāsetvā pattacīvaramādāya tameva gāmaṁ vā nigamaṁ vā piṇḍāya pavisati arakkhiteneva kāyena arakkhitāya vācāya arakkhitena cittena anupaṭṭhitāya satiyā asaṁvutehi indriyehi. So tattha passati mātugāmaṁ dunnivatthaṁ vā duppārutaṁ vā, tassa taṁ mātugāmaṁ disvā dunnivatthaṁ vā duppārutaṁ vā rāgo cittaṁ anuddhaṁseti. So rāgānuddhaṁsitena cittena sikkhaṁ apaccakkhāya dubbalyaṁ anāvikatvā methunaṁ dhammaṁ paṭisevati.

Seyyathāpi so bhikkhave yodhājīvo asicammaṁ gahetvā dhanukalāpaṁ sannayhitvā viyūḷhaṁ saṅgāmaṁ otarati, so tasmiṁ saṅgāme ussahati vāyamati, tamenaṁ ussahantaṁ vāyamantaṁ pare hananti pariyāpādenti, tathūpamāhaṁ bhikkhave imaṁ puggalaṁ vadāmi, evarūpopi bhikkhave idhekacco puggalo hoti. Ayaṁ bhikkhave paṭhamo yodhājīvūpamo puggalo santo saṁvijjamāno bhikkhūsu.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu aññataraṁ gāmaṁ vā nigamaṁ vā upanissāya viharati, so pubbaṇhasamayaṁ nivāsetvā pattacīvaramādāya tameva gāmaṁ vā nigamaṁ vā piṇḍāya pavisati arakkhiteneva kāyena arakkhitāya vācāya arakkhitena cittena anupaṭṭhitāya satiyā asaṁvutehi indriyehi. So tattha passati mātugāmaṁ dunnivatthaṁ vā duppārutaṁ vā, tassa taṁ mātugāmaṁ disvā dunnivatthaṁ vā duppārutaṁ vā rāgo cittaṁ anuddhaṁseti. So rāgānuddhaṁsitena cittena pariḍayhateva kāyena, pariḍayhati cetasā. Tassa evaṁ hoti "yaṁnūnāhaṁ ārāmaṁ gantvā bhikkhūnaṁ āroceyyaṁ 'rāgapariyuṭṭhitomhi[1] āvuso rāgapareto, na sakkomi brahmacariyaṁ sandhāretuṁ, sikkhādubbalyaṁ āvikatvā sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattissāmī'ti". So ārāmaṁ gacchanto appatvāva ārāmaṁ antarāmagge sikkhādubbalyaṁ āvikatvā sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattati.

Seyyathāpi so bhikkhave yodhājīvo asicammaṁ gahetvā dhanukalāpaṁ sannayhitvā viyūḷhaṁ saṅgāmaṁ otarati, so tasmiṁ saṅgāme ussahati vāyamati, tamenaṁ ussahantaṁ vāyamantaṁ pare upalikkhanti, tamenaṁ apanenti, apanetvā ñātakānaṁ nenti. So ñātakehi nīyamāno

---

1. Rāgāyitomhi (Sī, Syā, Kaṁ)

appatvāva ñātake antarāmagge kālaṁ karoti, tathūpamāhaṁ bhikkhave imaṁ puggalaṁ vadāmi, evarūpopi bhikkhave idhekacco puggalo hoti. Ayaṁ bhikkhave dutiyo yodhājīvūpamo puggalo santo saṁvijjamāno bhikkhūsu.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu aññataraṁ gāmaṁ vā nigamaṁ vā upanissāya viharati, so pubbaṇhasamayaṁ nivāsetvā pattacīvaramādāya tameva gāmaṁ vā nigamaṁ vā piṇḍāya pavisati arakkhiteneva kāyena arakkhitāya vācāya arakkhitena cittena anupaṭṭhitāya satiyā asaṁvutehi indriyehi. So tattha passati mātugāmaṁ dunnivatthaṁ vā duppārutaṁ vā, tassa taṁ mātugāmaṁ disvā dunnivatthaṁ vā duppārutaṁ vā rāgo cittaṁ anuddhaṁseti. So rāgānuddhaṁsitena cittena pariḍayhateva kāyena, pariḍayhati cetassā. Tassa evaṁ hoti "yaṁnūnāhaṁ ārāmaṁ gantvā bhikkhūnaṁ āroceyyaṁ 'rāgapariyuṭṭhitomhi āvuso rāgapareto, na sakkomi brahmacariyaṁ sandhāretuṁ, sikkhādubbalyaṁ āvikatvā sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattissāmī'ti". So ārāmaṁ gantvā bhikkhūnaṁ āroceti "rāgapariyuṭṭhitomhi āvuso rāgapareto na sakkomi brahmacariyaṁ sandhāretuṁ, sikkhādubbalyaṁ āvikatvā sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattissāmī"ti.

Tamenaṁ sabrahmacārī ovadanti anusāsanti "appassādā āvuso kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā[1], ādīnavo ettha bhiyyo. Aṭṭhikaṅkalūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Maṁsapesūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Tiṇukkūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Aṅgārakāsūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Supinakūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Yācitakūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Rukkhaphalūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Asisūnūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Sattisūlūpamā kāmā vuttā

---

1. Bahūpāyāsā (Sī, Syā, Kaṁ, I) Vi 2. 175; Vi 4. 68; Ma 1. 182 piṭṭhesupi.

Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Sappasirūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Abhiramatāyasmā brahmacariye, māyasmā sikkhādubbalyaṁ āvikatvā sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattī”ti.

So sabrahmacārīhi evaṁ ovadiyamāno evaṁ anusāsiyamāno evamāha “kiñcāpi āvuso appassādā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Atha kho nevāhaṁ sakkomi brahmacariyaṁ sandhāretuṁ, sikkhādubbalyaṁ āvikatvā sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattissāmī”ti. So sikkhādubbalyaṁ āvikatvā sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattati.

Seyyathāpi so bhikkhave yodhājīvo asicammaṁ gahetvā dhanukalāpaṁ sannayhitvā viyūḷhaṁ saṅgāmaṁ otarati, so tasmiṁ saṅgāme ussahati vāyamati, tamenaṁ ussahantaṁ vāyamantaṁ pare upalikkhanti, tamenaṁ apanenti, apanetvā ñātakānaṁ nenti, tamenaṁ ñātakā upaṭṭhahanti paricaranti. So ñātakehi upaṭṭhahiyamāno paricariyamāno teneva ābādhena kālaṁ karoti, tathūpamāhaṁ bhikkhave imaṁ puggalaṁ vadāmi, evarūpopi bhikkhave idhekacco puggalo hoti. Ayaṁ bhikkhave tatiyo yodhājīvūpamo puggalo santo saṁvijjamāno bhikkhūsu.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu aññataraṁ gāmaṁ vā nigamaṁ vā upanissāya viharati, so pubbaṇhasamayaṁ nivāsetvā pattacīvaramādāya tameva gāmaṁ vā nigamaṁ vā piṇḍāya pavisati arakkhiteneva kāyena arakkhitāya vācāya arakkhitena cittena anupaṭṭhitāya satiyā asaṁvutehi indriyehi. So tattha passati mātugāmaṁ dunnivatthaṁ vā duppārutaṁ vā, tassa taṁ mātugāmaṁ disvā dunnivatthaṁ vā duppārutaṁ vā rāgo cittaṁ anuddhaṁseti. So rāgānuddhaṁsitena cittena pariḍayhateva kāyena, pariḍayhati cetasā. Tassa evaṁ hoti “yaṁnūnāhaṁ ārāmaṁ gantvā bhikkhūnaṁ āroceyyaṁ ‘rāgapariyuṭṭhitomhi āvuso rāgapareto, na sakkomi brahmacariyaṁ sandhāretuṁ, sikkhādubbalyaṁ āvikatvā sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattissāmī’ti”. So ārāmaṁ gantvā bhikkhūnaṁ āroceti “rāgapariyuṭṭhitomhi āvuso rāgapareto, na sakkomi

brahmacariyaṁ sandhāretuṁ, sikkhādubbalyaṁ āvikatvā sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattissāmī”ti.

Tamenaṁ sabrahmacārī ovadanti anusāsanti “appassādā āvuso kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Aṭṭhikaṅkalūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Maṁsapesūpamā kāmā vuttā Bhagavatā -pa-. Tiṇukkūpamā kāmā vuttā Bhagavatā. Aṅgārakāsūpamā kāmā vuttā Bhagavatā. Supinakūpamā kāmā vuttā Bhagavatā. Yācitakūpamā kāmā vuttā Bhagavatā. Rukkhaphalūpamā kāmā vuttā Bhagavatā. Asisūnūpamā kāmā vuttā Bhagavatā. Sattisūlūpamā kāmā vuttā Bhagavatā. Sappasirūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Abhiramatāyasmā brahmacariye, māyasmā sikkhādubbalyaṁ āvikatvā sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattī”ti.

So sabrahmacārīhi evaṁ ovadiyamāno evaṁ anusāsiyamāno evamāha “ussahissāmi āvuso vāyamissāmi āvuso abhiramissāmi āvuso, na dānāhaṁ āvuso sikkhādubbalyaṁ āvikatvā sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattissāmī”ti.

Seyyathāpi so bhikkhave yodhājīvo asicammaṁ gahetvā dhanukalāpaṁ sannayhitvā viyūḷhaṁ saṅgāmaṁ otarati, so tasmiṁ saṅgāme ussahati vāyamati, tamenaṁ ussahantaṁ vāyamantaṁ pare upalikkhanti, tamenaṁ apanenti, apanetvā ñātakānaṁ nenti, tamenaṁ ñātakā upaṭṭhahanti paricaranti. So ñātakehi upaṭṭhahiyamāno paricariyamāno vuṭṭhāti tamhā ābādhā, tathūpamāhaṁ bhikkhave imaṁ puggalaṁ vadāmi, evarūpopi bhikkhave idhekacco puggalo hoti. Ayaṁ bhikkhave catuttho yodhājīvūpamo puggalo santo saṁvijjamāno bhikkhūsu.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu aññataraṁ gāmaṁ vā nigamaṁ vā upanissāya viharati, so pubbaṇhasamayaṁ nivāsetvā pattacīvaramādāya tameva gāmaṁ vā nigamaṁ vā piṇḍāya pavisati rakkhiteneva kāyena rakkhitāya vācāya rakkhitena cittena upaṭṭhitāya satiyā saṁvutehi indriyehi.

so cakkhunā rūpaṁ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇamenaṁ cakkhundriyaṁ asaṁvutaṁ viharantaṁ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṁ. Tassa saṁvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyaṁ, cakkhundriye saṁvaraṁ āpajjati. Sotena saddaṁ sutvā. Ghānena gandhaṁ ghāyitvā. Jivhāya rasaṁ sāyitvā. Kāyena phoṭṭhabbaṁ phusitvā. Manasā dhammaṁ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇamenaṁ manindriyaṁ asaṁvutaṁ viharantaṁ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṁ. Tassa saṁvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyaṁ, manindriye saṁvaraṁ āpajjati. So pacchābhattaṁ piṇḍapātapaṭikkanto vivittaṁ senāsanaṁ bhajati araññaṁ rukkhamūlaṁ pabbataṁ kandaraṁ giriguhaṁ susānaṁ vanapatthaṁ abbhokāsaṁ palālapuñjaṁ, so araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṁ ābhujitvā ujuṁ kāyaṁ paṇidhāya parimukhaṁ satiṁ upaṭṭhapetvā. So abhijjhaṁ loke pahāya -pa-. So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe vivicceva kāmehi -pa- catutthaṁ jhānaṁ upasampajja viharati.

So evaṁ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṁ khayañāṇāya cittaṁ abhininnāmeti, so "idaṁ dukkhan"ti yathābhūtaṁ pajānāti -pa- nāparaṁ itthattāyāti pajānāti.

Seyyathāpi so bhikkhave yodhājīvo asicammaṁ gahetvā dhanukalāpaṁ sannayhitvā viyūḷhaṁ saṅgāmaṁ otarati, so taṁ saṅgāmaṁ abhivijinitvā vijitasaṅgāmo tameva saṅgāmasīsaṁ ajjhāvasati, tathūpamāhaṁ bhikkhave imaṁ puggalaṁ vadāmi, evarūpopi bhikkhave idhekacco puggalo hoti. Ayaṁ bhikkhave pañcamo yodhājīvūpamo puggalo santo saṁvijjamāno bhikkhūsu. Ime kho bhikkhave pañca yodhājīvūpamā puggalā santo saṁvijjamānā bhikkhūsūti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Paṭhama anāgatabhayasutta

77. Pañcimāni bhikkhave anāgatabhayāni sampassamānena alameva āraññikena[1] bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṁ

1. Āraññakena (sabbattha, upari 193; Vi 5. 335 piṭṭhesupi.)

appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya.

Katamāni pañca? Idha bhikkhave āraññiko bhikkhu iti paṭisañcikkhati "ahaṁ kho etarahi ekako araññe viharāmi, ekakaṁ kho pana maṁ[1] araññe viharantaṁ ahi vā maṁ ḍaṁseyya, vicchiko[2] vā maṁ ḍaṁseyya, satapadī vā maṁ ḍaṁseyya, tena me assa kālaṁkiriyā, so mamassa antarāyo. Handāhaṁ vīriyaṁ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāyā"ti. Idaṁ bhikkhave paṭhamaṁ anāgatabhayaṁ sampassamānena alameva āraññikena bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṁ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya.

Puna caparaṁ bhikkhave āraññiko bhikkhu iti paṭisañcikkhati "ahaṁ kho etarahi ekako araññe viharāmi, ekako kho panāhaṁ araññe viharanto upakkhalitvā vā papateyyaṁ, bhattaṁ vā bhuttaṁ me byāpajjeyya, pittaṁ vā me kuppeyya, semhaṁ vā me kuppeyya, satthakā vā me vātā kuppeyyuṁ, tena me assa kālaṁkiriyā, so mamassa antarāyo. Handāhaṁvīriyaṁ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāyā"ti. Idaṁ bhikkhave dutiyaṁ anāgatabhayaṁ sampassamānena alameva āraññikena bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṁ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya.

Puna caparaṁ bhikkhave āraññiko bhikkhu iti paṭisañcikkhati "ahaṁ kho etarahi ekako araññe viharāmi, ekako kho panāhaṁ araññe viharanto vāḷehi samāgaccheyyaṁ sīhena vā byagghena vā dīpinā vā acchena vā taracchena vā, te maṁ jīvitā voropeyyuṁ, tena me assa kālaṁkiriyā, so mamassa antarāyo. Handāhaṁ vīriyaṁ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāyā"ti. Idaṁ bhikkhave tatiyaṁ anāgatabhayaṁ sampassamānena alameva āraññikena bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena

---

1. Ekakaṁ kho pana (Syā, Kaṁ)   2. Vicchikā (Syā)

viharituṁ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya.

Puna caparaṁ bhikkhave āraññiko bhikkhu iti paṭisañcikkhati "ahaṁ kho etarahi ekako araññe viharāmi, ekako kho panāhaṁ araññe viharanto māṇavehi samāgaccheyyaṁ katakammehi vā akatakammehi vā, te maṁ jīvitā voropeyyuṁ, tena me assa kālaṁkiriyā, so mamassa antarāyo. Handāhaṁ vīriyaṁ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāyā"ti. Idaṁ bhikkhave catutthaṁ anāgatabhayaṁ sampassamānena alameva āraññikena bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṁ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya.

Puna caparaṁ bhikkhave āraññiko bhikkhu iti paṭisañcikkhati "ahaṁ kho etarahi ekako araññe viharāmi, santi kho panāraññe vāḷā amanussā, te maṁ jīvitā voropeyyuṁ, tena me assa kālaṁkiriyā, so mamassa antarāyo. Handāhaṁ vīriyaṁ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāyā"ti. Idaṁ bhikkhave pañcamaṁ anāgatabhayaṁ sampassamānena alameva āraññikena bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṁ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya.

Imāni kho bhikkhave pañca anāgatabhayāni sampassamānena alameva āraññikena bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṁ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāyāti. . Sattamaṁ.

8. Dutiya anāgatabhayasutta

78. Pañcimāni bhikkhave anāgatabhayāni sampassamānena alameva bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṁ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Katamāni pañca? Idha bhikkhave bhikkhu iti paṭisañcikkhati "ahaṁ kho etarahi daharo yuvā susukāḷakeso bhadrena yobbanena samannāgato paṭhamena

vayasā. Hoti kho pana so samayo, yaṁ imaṁ kāyaṁ jarā phusati, jiṇṇena kho pana jarāya abhibhūtena na sukaraṁ Buddhānaṁ sāsanaṁ manasi kātuṁ, na sukarāni araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevituṁ. Purā maṁ so dhammo āgacchati aniṭṭho akanto amanāpo, handāhaṁ paṭikacceva[1] vīriyaṁ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya, yenāhaṁ dhammena samannāgato jiṇṇakopi phāsuṁ[2] viharissāmī"ti. Idaṁ bhikkhave paṭhamaṁ anāgatabhayaṁ sampassamānena alameva bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṁ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu iti paṭisañcikkhati "ahaṁ kho etarahi appābādho appātaṅko samavepākiniyā gahaṇiyā samannāgato nātisītāya nāccuṇhāya majjhimāya padhānakkhamāya. Hoti kho pana so samayo, yaṁ imaṁ kāyaṁ byādhi phusati, byādhitena kho pana byādhinā abhibhūtena[3] na sukaraṁ Buddhānaṁ sāsanaṁ manasi kātuṁ, na sukarāni araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevituṁ. Purā maṁ so dhammo āgacchati aniṭṭho akanto amanāpo, handāhaṁ paṭikacceva vīriyaṁ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya, yenāhaṁ dhammena samannāgato byādhitopi phāsuṁ viharissāmī"ti. Idaṁ bhikkhave dutiyaṁ anāgatabhayaṁ sampassamānena alameva bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṁ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu iti paṭisañcikkhati "etarahi kho subhikkhaṁ susassaṁ sulabhapiṇḍaṁ sukaraṁ uñchena paggahena yāpetuṁ. Hoti kho pana so samayo, yaṁ dubbhikkhaṁ hoti dussassaṁ dullabhapiṇḍaṁ na sukaraṁ uñchena paggahena yāpetuṁ, dubbhikkhe kho pana manussā yena subhikkhaṁ tena saṅkamanti[4], tattha saṅgaṇikavihāro hoti ākiṇṇavihāro. Saṅgaṇikavihāre kho pana sati ākiṇṇavihāre na sukaraṁ Buddhānaṁ sāsanaṁ

---

1. Paṭigacceva (Sī)
2. Phāsu (I, Ka)
3. Byādhābhibhūtena (Sī, I, Ka)
4. Tenupasaṅkamanti (Ka)

manasi kātuṁ, na sukarāni araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevituṁ. Purā maṁ so dhammo āgacchati aniṭṭho akanto amanāpo, handāhaṁ paṭikacceva vīriyaṁ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya, yenāhaṁ dhammena samannāgato dubbhikkhepi phāsuṁ viharissāmī"ti. Idaṁ bhikkhave tatiyaṁ anāgatabhayaṁ sampassamānena alameva bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṁ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu iti paṭisañcikkhati "etarahi kho manussā samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṁ piyacakkhūhi sampassantā viharanti. Hoti kho pana so samayo, yaṁ bhayaṁ hoti aṭavisaṅkopo, cakkasamārūḷhā jānapadā pariyāyanti, bhaye kho pana sati manussā yena khemaṁ tena saṅkamanti. Tattha saṅgaṇikavihāro hoti ākiṇṇavihāro. Saṅgaṇikavihāre kho pana sati ākiṇṇavihāre na sukaraṁ Buddhānaṁ sāsanaṁ manasi kātuṁ, na sukarāni araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevituṁ. Purā maṁ so dhammo āgacchati aniṭṭho akanto amanāpo, handāhaṁ paṭikacceva vīriyaṁ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya, yenāhaṁ dhammena samannāgato bhayepi phāsuṁ viharissāmī"ti. Idaṁ bhikkhave catutthaṁ anāgatabhayaṁ sampassamānena alameva bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṁ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu iti paṭisañcikkhati "etarahi kho saṁgho samaggo sammodamāno avivadamāno ekuddeso phāsu viharati. Hoti kho pana so samayo, yaṁ saṁgho bhijjati. Saṁghe kho pana bhinne na sukaraṁ Buddhānaṁ sāsanaṁ manasi kātuṁ, na sukarāni araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevituṁ. Purā maṁ so dhammo āgacchati aniṭṭho akanto amanāpo, handāhaṁ paṭikacceva vīriyaṁ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya, yenāhaṁ dhammena samannāgato bhinnepi saṁghe phāsuṁ viharissāmī"ti. Idaṁ bhikkhave pañcamaṁ anāgatabhayaṁ sampassamānena alameva bhikkhunā

appamattena ātāpinā pahitattena viharituṁ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya.

Imāni kho bhikkhave pañca anāgatabhayāni sampassamānena alameva bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṁ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāyāti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Tatiya anāgatabhayasutta

79. Pañcimāni bhikkhave anāgatabhayāni etarahi asamuppannāni āyatiṁ samuppajjissanti, tāni vo[1] paṭibujjhitabbāni, paṭibujjhitvā ca tesaṁ pahānāya vāyamitabbaṁ.

Katamāni pañca? Bhavissanti bhikkhave bhikkhū anāgatamaddhānaṁ abhāvitakāyā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā, te abhāvitakāyā samānā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā aññe upasampādessanti, tepi[2] na sakkhissanti vinetuṁ adhisīle adhicitte adhipaññāya. Tepi bhavissanti abhāvitakāyā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā, te abhāvitakāyā samānā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā aññe upasampādessanti, tepi[3] na sakkhissanti vinetuṁ adhisīle adhicitte adhipaññāya. Tepi bhavissanti abhāvitakāyā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā. Iti kho bhikkhave dhammasandosā vinayasandoso, vinayasandosā dhammasandoso. Idaṁ bhikkhave paṭhamaṁ anāgatabhayaṁ etarahi asamuppannaṁ āyatiṁ samuppajjissati, taṁ vo paṭibujjhitabbaṁ, paṭibujjhitvā ca tassa pahānāya vāyamitabbaṁ.

Puna caparaṁ bhikkhave bhavissanti bhikkhū anāgatamaddhānaṁ abhāvitakāyā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā, te abhāvitakāyā samānā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā aññesaṁ nissayaṁ dassanti, tepi na sakkhissanti vinetuṁ adhisīle adhicitte adhipaññāya. Tepi bhavissanti abhāvitakāyā abhāvitasīlā

---

1. Kho (katthaci) 2. Te (Sī) 3. Te (?)

abhāvitacittā abhāvitapaññā, te abhāvitakāyā samānā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā aññesaṁ nissayaṁ dassanti, tepi na sakkhissanti vinetuṁ adhisīle adhicitte adhipaññāya. Tepi bhavissanti abhāvitakāyā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā. Iti kho bhikkhave dhammasandosā vinayasandoso, vinayasandosā dhammasandoso. Idaṁ bhikkhave dutiyaṁ anāgatabhayaṁ etarahi asamuppannaṁ āyatiṁ samuppajjissati, taṁ vo paṭibujjhitabbaṁ, paṭibujjhitvā ca tassa pahānāya vāyamitabbaṁ.

Puna caparaṁ bhikkhave bhavissanti bhikkhū anāgatamaddhānaṁ abhāvitakāyā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā, te abhāvitakāyā samānā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā abhidhammakathaṁ vedallakathaṁ kathentā kaṇhadhammaṁ okkamamānā na bujjhissanti. Iti kho bhikkhave dhammasandosā vinayasandoso, vinayasandosā dhammasandoso. Idaṁ bhikkhave tatiyaṁ anāgatabhayaṁ etarahi asamuppannaṁ āyatiṁ samuppajjissati, taṁ vo paṭibujjhitabbaṁ, paṭibujjhitvā ca tassa pahānāya vāyamitabbaṁ.

Puna caparaṁ bhikkhave bhavissanti bhikkhū anāgatamaddhānaṁ abhāvitakāyā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā, te abhāvitakāyā samānā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā ye te suttantā Tathāgatabhāsitā gambhīrā gambhīratthā lokuttarā suññatāppaṭisaṁyuttā, tesu bhaññamānesu na sussūsissanti, na sotaṁ odahissanti, na aññā cittaṁ upaṭṭhapessanti, na ca te dhamme uggahetabbaṁ pariyāpuṇitabbaṁ maññissanti. Ye pana te suttantā kavitā[1] kāveyyā cittakkharā cittabyañjanā bāhirakā sāvakabhāsitā, tesu bhaññamānesu sussūsissanti, sotaṁ odahissanti, aññā cittaṁ upaṭṭhapessanti, te ca dhamme uggahetabbaṁ pariyāpuṇitabbaṁ maññissanti. Iti kho bhikkhave dhammasandosā vinayasandoso, vinayasandosā dhammasandoso. Idaṁ bhikkhave catutthaṁ anāgatabhayaṁ etarahi asamuppannaṁ āyatiṁ samuppajjissati, taṁ vo paṭibujjhitabbaṁ, paṭibujjhitvā ca tassa pahānāya vāyamitabbaṁ.

---

1. Kavikatā (Sī, Syā, Kaṁ I Saṁ 1. 457 piṭṭhe ca) Ṭīkā oloketabbā.

Puna caparaṁ bhikkhave bhavissanti bhikkhū anāgatamaddhānaṁ abhāvitakāyā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā, te abhāvitakāyā samānā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā therā bhikkhū bāhulikā[1] bhavissanti sāthalikā okkamane pubbaṅgamā paviveke nikkhittadhurā, na vīriyaṁ ārabhissanti appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Tesaṁ pacchimā janatā diṭṭhānugatiṁ āpajjissati. Sāpi bhavissati bāhulikā sāthalikā okkamane pubbaṅgamā paviveke nikkhittadhurā, na vīriyaṁ ārabhissati appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Iti kho bhikkhave dhammasandosā vinayasandoso, vinayasandosā dhammasandoso. Idaṁ bhikkhave pañcamaṁ anāgatabhayaṁ etarahi asamuppannaṁ āyatiṁ samuppajjissati, taṁ vo paṭibujjhitabbaṁ, paṭibujjhitvā ca tassa pahānāya vāyamitabbaṁ. Imāni kho bhikkhave pañca anāgatabhayāni etarahi asamuppannāni āyatiṁ samuppajjissanti, tāni vo paṭibujjhitabbāni, paṭibujjhitvā ca tesaṁ pahānāya vāyamitabbanti. . Navamaṁ.

10. Catuttha anāgatabhayasutta

80. Pañcimāni bhikkhave anāgatabhayāni etarahi asamuppannāni āyatiṁ samuppajjissanti, tāni vo paṭibujjhitabbāni, paṭibujjhitvā ca tesaṁ pahānāya vāyamitabbaṁ.

Katamāni pañca? Bhavissanti bhikkhave bhikkhū anāgatamaddhānaṁ cīvare kalyāṇakāmā, te cīvare kalyāṇakāmā samānā riñcissanti paṁsukūlikattaṁ, riñcissanti araññavanapatthāni pantāni senāsanāni, gāmanigamarājadhānīsu osaritvā vāsaṁ kappessanti, cīvarahetu ca anekavihitaṁ anesanaṁ appatirūpaṁ āpajjissanti. Idaṁ bhikkhave paṭhamaṁ anāgatabhayaṁ etarahi asamuppannaṁ āyatiṁ samuppajjissati, taṁ vo paṭibujjhitabbaṁ, paṭibujjhitvā ca tassa pahānāya vāyamitabbaṁ.

Puna caparaṁ bhikkhave bhavissanti bhikkhū anāgatamaddhānaṁ piṇḍapāte kalyāṇakāmā, te piṇḍapāte kalyāṇakāmā samānā riñcissanti

---

1. Bāhullikā (Syā, Kaṁ) Aṁ 1. 71, 245 piṭṭhesupi.

piṇḍapātikattaṁ, riñcissanti araññavanapatthāni pantāni senāsanāni, gāmanigamarājadhānīsu osaritvā vāsaṁ kappessanti jivhaggena rasaggāni pariyesamānā, piṇḍapātahetu ca anekavihitaṁ anesanaṁ appatirūpaṁ āpajjissanti. Idaṁ bhikkhave dutiyaṁ anāgatabhayaṁ etarahi asamuppannaṁ āyatiṁ samuppajjissati, taṁ vo paṭibujjhitabbaṁ, paṭibujjhitvā ca tassa pahānāya vāyamitabbaṁ.

Puna caparaṁ bhikkhave bhavissanti bhikkhū anāgatamaddhānaṁ senāsane kalyāṇakāmā, te senāsane kalyāṇakāmā samānā riñcissanti rukkhamūlikattaṁ[1], riñcissanti araññavanapatthāni pantāni senāsanāni, gāmanigamarājadhānīsu osaritvā vāsaṁ kappessanti, senāsanahetu ca anekavihitaṁ anesanaṁ appatirūpaṁ āpajjissanti. Idaṁ bhikkhave tatiyaṁ anāgatabhayaṁ etarahi asamuppannaṁ āyatiṁ samuppajjissati, taṁ vo paṭibujjhitabbaṁ, paṭibujjhitvā ca tassa pahānāya vāyamitabbaṁ.

Puna caparaṁ bhikkhave bhavissanti bhikkhū anāgatamaddhānaṁ bhikkhunī sikkhamānāsamaṇuddesehi saṁsaṭṭhā viharissanti, bhikkhunīsikkhamānāsamaṇuddesehi saṁsagge kho pana bhikkhave sati etaṁ pāṭikaṅkhaṁ "anabhiratā vā brahmacariyaṁ carissanti, aññataraṁ vā saṁkiliṭṭhaṁ āpattiṁ āpajjissanti, sikkhaṁ vā paccakkhāya hīnāyāvattissanti". Idaṁ bhikkhave catutthaṁ anāgatabhayaṁ etarahi asamuppannaṁ āyatiṁ samuppajjissati, taṁ vo paṭibujjhitabbaṁ, paṭibujjhitvā ca tassa pahānāya vāyamitabbaṁ.

Puna caparaṁ bhikkhave bhavissanti bhikkhū anāgatamaddhānaṁ ārāmikasamaṇuddesehi saṁsaṭṭhā viharissanti, ārāmikasamaṇuddesehi saṁsagge kho pana bhikkhave sati etaṁ pāṭikaṅkhaṁ "anekavihitaṁ sannidhikāraparibhogaṁ anuyuttā viharissanti, oḷārikampi nimittaṁ karissanti pathaviyāpi haritaggepi". Idaṁ bhikkhave pañcamaṁ anāgatabhayaṁ etarahi asamuppannaṁ āyatiṁ samuppajjissati, taṁ vo paṭibujjhitabbaṁ, paṭibujjhitvā ca tassa pahānāya vāyamitabbaṁ.

---

1. Āraññakattaṁ (Syā, Kaṁ)

Imāni kho bhikkhave pañca anāgatabhayāni etarahi asamuppannāni āyatiṁ samuppajjissanti, tāni vo paṭibujjhitabbāni, paṭibujjhitvā ca tesaṁ pahānāya vāyamitabbanti. . Dasamaṁ.

Yodhājīvavaggo tatiyo.

Tassuddānaṁ

Dve Cetovimuttiphalā, dve ca Dhammavihārino.
Yodhājīvā ca dve vuttā, cattāro ca Anāgatāti.

(9) 4. Theravagga

1. Rajanīyasutta

81. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Rajanīye rajjati, dussanīye[1] dussati, mohanīye muyhati, kuppanīye[2] kuppati, madanīye majjati. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Rajanīye na rajjati, dussanīye na dussati, mohanīye na muyhati, kuppanīye na kuppati, madanīye na majjati. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cāti. . Paṭhamaṁ.

2. Vītarāgasutta

82. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca.

---

1. Dusanīye (Sī, Syā, Kaṁ, I)   2. Kupanīye (Sī, Syā, Kaṁ), kopanīye (I)

katamehi pañcahi? Avītarāgo hoti avītadoso hoti, avītamoho hoti, makkhī ca paḷāsī ca. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Vītarāgo hoti, vītadoso hoti, vītamoho hoti, amakkhī ca apaḷāsī ca. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cāti. . Dutiyaṁ.

3. Kuhakasutta

83. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Kuhako ca hoti lapako ca nemittiko[1] ca nippesiko ca lābhena ca lābhaṁ nijigīsitā[2]. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Na ca kuhako hoti na ca lapako na ca nemittiko na ca nippesiko na ca lābhena lābhaṁ nijigīsitā. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cāti. . Tatiyaṁ.

4. Assaddhasutta

84. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Assaddho hoti, ahiriko hoti, anottappī

---

1. Nimittiko (Syā, Kaṁ), nimittako (Ka)
2. Nijigiṁsitā (Sī, Syā, Kaṁ, I)

hoti, kusīto hoti, duppañño hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Saddho hoti, hirīmā hoti, ottappī hoti, āraddhavīriyo hoti, paññavā hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cāti. . Catutthaṁ.

5. Akkhamasutta

85. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Akkhamo hoti rūpānaṁ, akkhamo saddānaṁ, akkhamo gandhānaṁ, akkhamo rasānaṁ, akkhamo phoṭṭhabbānaṁ. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Khamo hoti rūpānaṁ, khamo saddānaṁ, khamo gandhānaṁ, khamo rasānaṁ, khamo phoṭṭhabbānaṁ. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cāti. . Pañcamaṁ.

6. Paṭisambhidāppattasutta

86. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Atthapaṭi sambhidāpatto hoti, dhammapaṭisambhidāpatto hoti, niruttipaṭisambhidāpatto hoti, paṭibhānapaṭisambhidāpatto hoti, yāni tāni sabrahmacārīnaṁ uccāvacāni kiṁkaraṇīyāni, tattha dakkho hoti analaso, tatrupāyāya vīmaṁsāya samannāgato alaṁ

kātuṁ alaṁ saṁvidhātuṁ. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cāti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Sīlavantasutta

87. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Sīlavā hoti, pātimokkhasaṁvarasaṁvuto viharati ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṁ sabyañjanaṁ[1] kevalaparipuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā[2] vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Kalyāṇavāco hoti kalyāṇavākkaraṇo poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagaḷāya atthassa viññāpaniyā, catunnaṁ jhānānaṁ ābhicetasikānaṁ diṭṭhadhammasukhavihārānaṁ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. Āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cāti. . Sattamaṁ.

8. Therasutta

88. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato thero bhikkhu bahujana-ahitāya paṭipanno hoti bahujana-asukhāya bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṁ.

Katamehi pañcahi? Thero hoti rattaññū cirapabbajito, ñāto hoti yasassī sagahaṭṭhapabbajitānaṁ[3] bahujanaparivāro, lābhī hoti cīvarapiṇḍapāta-senāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṁ, bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā

---

1. Sātthā sabyañjanā (Sī) 2. Dhatā (Sī, Syā, Kaṁ, I)
3. Gahaṭṭhapabbajitānaṁ (Sī)

majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṁ sabyañjanaṁ kevalaparipuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā appaṭividdhā. Micchādiṭṭhiko hoti viparītadassano, so bahujanaṁ saddhammā vuṭṭhāpetvā asaddhamme patiṭṭhāpeti. "Thero bhikkhu rattaññū cirapabbajito" itipissa diṭṭhānugatiṁ āpajjanti, "ñāto thero bhikkhu yasassī sagahaṭṭhapabbajitānaṁ bahujanaparivāro" itipissa diṭṭhānugatiṁ āpajjanti, "lābhī thero bhikkhu cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṁ" itipissa diṭṭhānugatiṁ āpajjanti, "bahussuto thero bhikkhu sutadharo sutasannicayo" itipissa diṭṭhānugatiṁ āpajjanti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu bahujana-ahitāya paṭipanno hoti bahujana-asukhāya bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṁ.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato thero bhikkhu bahujanahitāya paṭipanno hoti bahujanasukhāya bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṁ.

Katamehi pañcahi? Thero hoti rattaññū cirapabbajito, ñāto hoti yasassī sagahaṭṭhapabbajitānaṁ bahujanaparivāro, lābhī hoti cīvara piṇḍapāta senāsana gilānappaccaya bhesajja parikkhārānaṁ, bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṁ sabyañjanaṁ kevalaparipuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Sammādiṭṭhiko hoti aviparītadassano, so bahujanaṁ asaddhammā vuṭṭhāpetvā saddhamme patiṭṭhāpeti. "Thero bhikkhu rattaññū cirapabbajito" itipissa diṭṭhānugatiṁ āpajjanti, "ñāto thero bhikkhu yasassī sagahaṭṭhapabbajitānaṁ bahujanaparivāro" itipissa diṭṭhānugatiṁ āpajjanti, "lābhī thero bhikkhu cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṁ" itipissa diṭṭhānugatiṁ āpajjanti, "bahussuto thero bhikkhu sutadharo sutasannicayo" itipissa diṭṭhānugatiṁ āpajjanti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu bahujanahitāya paṭipanno hoti

bahujanasukhāya bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānanti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Paṭhamasekhasutta

89. Pañcime bhikkhave dhammā sekhassa bhikkhuno parihānāya saṁvattanti. Katame pañca? Kammārāmatā bhassārāmatā niddārāmatā saṅgaṇikārāmatā yathā vimuttaṁ cittaṁ na paccavekkhati. Ime kho bhikkhave pañca dhammā sekhassa bhikkhuno parihānāya saṁvattanti.

Pañcime bhikkhave dhammā sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṁvattanti. Katame pañca? Na kammārāmatā na bhassārāmatā na niddārāmatā na saṅgaṇi kārāmatā yathāvimuttaṁ cittaṁ paccavekkhati. Ime kho bhikkhave pañca dhammā sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṁvattantīti. . Navamaṁ.

10. Dutiyasekhasutta

90. Pañcime bhikkhave dhammā sekhassa bhikkhuno parihānāya saṁvattanti. Katame pañca? Idha bhikkhave sekho bhikkhu bahukicco hoti bahukaraṇīyo, viyatto kiṁkaraṇīyesu, riñcati paṭisallānaṁ, nānuyuñjati ajjhattaṁ cetosamathaṁ. Ayaṁ bhikkhave paṭhamo dhammo sekhassa bhikkhuno parihānāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave sekho bhikkhu appamattakena kammena divasaṁ atināmeti, riñcati paṭisallānaṁ, nānuyuñjati ajjhattaṁ cetosamathaṁ. Ayaṁ bhikkhave dutiyo dhammo sekhassa bhikkhuno parihānāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave sekho bhikkhu saṁsaṭṭho viharati gahaṭṭhapabbajitehi ananulomikena gihisaṁsaggena, riñcati paṭisallānaṁ, nānuyuñjati ajjhattaṁ cetosamathaṁ. Ayaṁ bhikkhave tatiyo dhammo sekhassa bhikkhuno parihānāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave sekho bhikkhu akālena gāmaṁ pavisati, atidivā paṭikkamati, riñcati paṭisallānaṁ, nānuyuñjati ajjhattaṁ cetosamathaṁ. Ayaṁ bhikkhave catuttho dhammo sekhassa bhikkhuno parihānāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave sekho bhikkhu yāyaṁ kathā ābhisallekhikā cetovivaraṇasappāyā. Seyyathidaṁ? Appicchakathā santuṭṭhikathā pavivekakathā asaṁsaggakathā vīriyārambhakathā sīlakathā samādhikathā paññākathā vimuttikathā vimuttiñāṇadassanakathā. Evarūpiyā kathāya na nikāmalābhī hoti na akicchalābhī na akasiralābhī[1], riñcati paṭisallānaṁ, nānuyuñjati ajjhattaṁ cetosamathaṁ. Ayaṁ bhikkhave pañcamo dhammo sekhassa bhikkhuno parihānāya saṁvattati. Ime kho bhikkhave pañca dhammā sekhassa bhikkhuno parihānāya saṁvattanti.

Pañcime bhikkhave dhammā sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṁvattanti. Katame pañca? Idha bhikkhave sekho bhikkhu na bahukicco hoti na bahukaraṇīyo, viyatto kiṁkaraṇīyesu, na riñcati paṭisallānaṁ, anuyuñjati ajjhattaṁ cetosamathaṁ. Ayaṁ bhikkhave paṭhamo dhammo sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave sekho bhikkhu na appamattakena kammena divasaṁ atināmeti, na riñcati paṭisallānaṁ, anuyuñjati ajjhattaṁ cetosamathaṁ. Ayaṁ bhikkhave dutiyo dhammo sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave sekho bhikkhu asaṁsaṭṭho viharati gahaṭṭha pabbajitehi ananulomikena gihisaṁsaggena, na riñcati paṭisallānaṁ, anuyuñjati ajjhattaṁ cetosamathaṁ. Ayaṁ bhikkhave tatiyo dhammo sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave sekho bhikkhu na atikālena gāmaṁ pavisati, nātidivā paṭikkamati, na riñcati paṭisallānaṁ, anuyuñjati ajjhattaṁ cetosamathaṁ. Ayaṁ bhikkhave catuttho dhammo sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave sekho bhikkhu yāyaṁ kathā ābhisallekhikā cetovivaraṇasappāyā. Seyyathidaṁ? Appicchakathā santuṭṭhikathā pavivekakathā asaṁsaggakathā vīriyārambhakathā sīlakathā samādhikathā paññākathā vimuttikathā vimuttiñāṇadassanakathā. Evarūpiyā

---

1. Kicchalābhī kasiralābhī (Sī, Syā, Kaṁ, I)

kathāya nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, na riñcati paṭisallānaṁ, anuyuñjati ajjhattaṁ cetosamathaṁ. Ayaṁ bhikkhave pañcamo dhammo sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṁvattati. Ime kho bhikkhave pañca dhammā sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṁvattantīti. . Dasamaṁ.

Theravaggo catuttho.

Tassuddānaṁ

Rajanīyo Vītarāgo, Kuhakāssaddha-akkhamā.
Paṭisambhidā ca Sīlena, Thero Sekhā pare duveti.

---

(10) 5. Kakudhavagga

1. Paṭhamasampadāsutta

91. Pañcimā bhikkhave sampadā. Katamā pañca? Saddhāsampadā sīlasampadā sutasampadā cāgasampadā paññāsampadā. Imā kho bhikkhave pañca sampadāti. . Paṭhamaṁ.

2. Dutiyasampadāsutta

92. Pañcimā bhikkhave sampadā. Katamā pañca? Sīlasampadā samādhisampadā paññāsampadā vimuttisampadā vimuttiñāṇadassanasampadā. Imā kho bhikkhave pañca sampadāti. . Dutiyaṁ.

3. Byākaraṇasutta

93. Pañcimāni bhikkhave aññābyākaraṇāni. Katamāni pañca? Mandattā momūhattā aññaṁ byākaroti, pāpiccho icchāpakato aññaṁ byākaroti, ummādā cittakkhepā aññaṁ byākaroki, adhimānena aññaṁ byākaroti, sammadeva aññaṁ byākarohi. Imāni kho bhikkhave pañca aññābyākaraṇānīti. . Tatiyaṁ.

4. Phāsuvihārasutta

94. Pañcime bhikkhave phāsuvihārā. Katame pañca? Idha bhikkhave bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṁ savicāraṁ vivekajaṁ pītisukhaṁ paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṁ vūpasamā -pa- dutiyaṁ jhānaṁ. Tatiyaṁ jhānaṁ. Catutthaṁ jhānaṁ upasampajja viharati. Āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ime kho bhikkhave pañca phāsuvihārāti. . Catutthaṁ.

5. Akuppasutta

95. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu nacirasseva akuppaṁ paṭivijjhati. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu atthapaṭisambhidāpatto hoti, dhammapaṭisambhidāpatto hoti, niruttipaṭisambhidāpatto hoti, paṭibhānapaṭisambhi dāpatto hoti, yathāvimuttaṁ cittaṁ paccavekkhati. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu nacirasseva akuppaṁ paṭivijjhatīti. . Pañcamaṁ.

6. Sutadharasutta

96. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu ānāpānassatiṁ āsevanto nacirasseva akuppaṁ paṭivijjhati. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu appaṭṭho hoti appakicco subharo susantoso jīvitaparikkhāresu. Appāhāro hoti anodarikattaṁ anuyutto. Appamiddho hoti jāgariyaṁ anuyutto. Bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṁ sabyañjanaṁ kevalaparipuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā, yathāvimuttaṁ cittaṁ paccavekkhati. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu ānāpānassatiṁ āsevanto nacirasseva akuppaṁ paṭivijjhatīti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Kathāsutta

97. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu ānāpānassatiṁ bhāvento nacirasseva akuppaṁ paṭivijjhati. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu appaṭṭho hoti appakicco subharo susantoso jīvitaparikkhāresu. Appāhāro hoti anodarikattaṁ anuyutto. Appamiddho hoti jāgariyaṁ anuyutto. Yāyaṁ kathā ābhisallekhikā cetovivaraṇasappāyā. Seyyathidaṁ? Appicchakathā -pa- vimuttiñāṇadassanakathā, evarūpiyā kathāya nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. Yathāvimuttaṁ cittaṁ paccavekkhati. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu ānāpānassatiṁ bhāvento nacirasseva akuppaṁ paṭivijjhatīti. . Sattamaṁ.

8. Āraññakasutta

98. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu ānāpānassatiṁ bahulīkaronto nacirasseva akuppaṁ paṭivijjhati. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu appaṭṭho hoti appakicco subharo susantoso jīvitaparikkhāresu. Appāhāro hoti anodarikattaṁ anuyutto. Appamiddho hoti jāgariyaṁ anuyutto. Āraññako hoti pantasenāsano, yathāvimuttaṁ cittaṁ paccavekkhati. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu ānāpānassatiṁ bahulīkaronto nacirasseva akuppaṁ paṭivijjhatīti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Sīhasutta

99. Sīho bhikkhave migarājā sāyanhasamayaṁ āsayā nikkhamati āsayā nikkhamitvā vijambhati, vijambhitvā samantā catuddisaṁ[1] anuviloketi, samantā catuddisaṁ[1] anuviloketvā tikkhattuṁ sīhanādaṁ nadati, tikkhattuṁ sīhanādaṁ naditvā gocarāya pakkamati. So hatthissa cepi pahāraṁ deti, sakkaccaññeva pahāraṁ deti no asakkaccaṁ. Mahiṁsassa[2] cepi pahāraṁ deti, sakkaccaññeva pahāraṁ deti no asakkaccaṁ. Gavassa cepi pahāraṁ deti, sakkaccaññeva pahāraṁ deti no asakkaccaṁ. Dīpissa

---

1. Catuddisā (Syā, Kaṁ, I, Ka); Aṁ 1. 342; Saṁ 2. 70 piṭṭhesupi passitabbaṁ.
2. Mahisassa (Sī, Syā, Kaṁ, I)

cepi pahāraṁ deti, sakkaccaññeva pahāraṁ deti no asakkaccaṁ. Khuddakānaṁ cepi pāṇānaṁ pahāraṁ deti antamaso sasabiḷārānampi[1], sakkaccaññeva pahāraṁ deti no asakkaccaṁ. Taṁ kissa hetu? "Mā me yoggapatho nassā"ti.

"Sīho"ti kho bhikkhave Tathāgatassetaṁ adhivacanaṁ Arahato Sammāsambuddhassa. Yaṁ kho bhikkhave Tathāgato parisāya dhammaṁ deseti, idamassa hoti sīhanādasmiṁ, bhikkhūnañcepi bhikkhave Tathāgato dhammaṁ deseti, sakkaccaññeva Tathāgato dhammaṁ deseti no asakkaccaṁ. Bhikkhunīnañcepi bhikkhave Tathāgato dhammaṁ deseti, sakkaccaññeva Tathāgato dhammaṁ deseti no asakkaccaṁ. Upāsakānañcepi bhikkhave Tathāgato dhammaṁ deseti, sakkaccaññeva Tathāgato dhammaṁ deseti no asakkaccaṁ. Upāsikānañcepi bhikkhave Tathāgato dhammaṁ deseti, sakkaccaññeva Tathāgato dhammaṁ deseti no asakkaccaṁ. Puthujjanānañcepi bhikkhave Tathāgato dhammaṁ deseti antamaso annabhāranesādānampi[2], sakkaccaññeva Tathāgato dhammaṁ deseti no asakkaccaṁ. Taṁ kissa hetu? Dhammagaru bhikkhave Tathāgato dhammagāravoti. . Navamaṁ.

10. Kakudhatherasutta

100. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Kosambiyaṁ viharati Ghositārāme. * Tena kho pana samayena Kakudho nāma Koliyaputto[3] āyasmato Mahāmoggallānassa upaṭṭhāko adhunākālaṅkato aññataraṁ manomayaṁ kāyaṁ upapanno, tassa evarūpo attabhāvapaṭilābho hoti, seyyathāpi nāma dve vā tīṇi vā Māgadhakāni[4] gāmakkhettāni. So tena attabhāvapaṭilābhena neva attānaṁ[5] no paraṁ byābādheti.

Atha kho Kakudho devaputto yenāyasmā Mahāmoggallāno tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṁ Mahāmoggallānaṁ abhivādetvā ekamantaṁ aṭṭhāsi, ekamantaṁ ṭhito kho Kakudho devaputto āyasmantaṁ

---

1. Sasabiḷārānaṁ (Ka)
2. Annabhāranesādānaṁ (Ka)
* Vi 4. 342, 355 piṭṭhesupi.
3. Koḷiyaputto (Sī, Syā, Ka)
4. Māgadhikāni (Sī, I, Ka)
5. Nevattānaṁ byābādheti (Sī)

Mahāmoggallānaṁ etadavoca "Devadattassa bhante evarūpaṁ icchāgataṁ uppajji 'ahaṁ bhikkhusaṁghaṁ pariharissāmī'ti. Sahacittuppādā ca bhante Devadatto tassā iddhiyā parihīno"ti. Idamavoca Kakudho devaputto, idaṁ vatvā āyasmantaṁ Mahāmoggallānaṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā tatthevantaradhāyi.

Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Mahāmoggallāno Bhagavantaṁ etadavoca—

Kakudho nāma bhante Koliyaputto mamaṁ upaṭṭhāko adhunākālaṅkato aññataraṁ manomayaṁ kāyaṁ upapanno hoti, tassa evarūpo attabhāvapaṭilābho. Seyyathāpi nāma dve vā tīṇi vā Māgadhakāni gāmakkhettāni, so tena attabhāvapaṭilābhena neva attānaṁ no paraṁ byābādheti. Atha kho bhante Kakudho devaputto yenāhaṁ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā maṁ abhivādetvā ekamantaṁ aṭṭhāsi, ekamantaṁ ṭhito kho bhante Kakudho devaputto maṁ etadavoca "Devadattassa bhante evarūpaṁ icchāgataṁ uppajji 'ahaṁ bhikkhusaṁghaṁ pariharissāmī'ti. Sahacittuppādā ca bhante Devadatto tassā iddhiyā parihīno"ti. Idamavoca bhante Kakudho devaputto, idaṁ vatvā maṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā tatthevantaradhāyīti.

Kiṁ pana te Moggallāna Kakudho devaputto cetasā ceto paricca vidito "yaṁ kiñci Kakudho devaputto bhāsati, sabbaṁ taṁ tatheva hoti no aññathā"ti. Cetasā ceto paricca vidito me bhante Kakudho devaputto "yaṁ kiñci Kakudho devaputto bhāsati, sabbaṁ taṁ tatheva hoti no aññathā"ti. Rakkhassetaṁ Moggallānaṁ vācaṁ (rakkhassetaṁ Moggallāna vācaṁ)[1]. Idāni so moghapuriso attanāva attānaṁ pātukarissati.

Pañcime Moggallāna satthāro santo saṁvijjamānā lokasmiṁ. Katame pañca? Idha Moggallāna ekacco satthā aparisuddhasīlo samāno "parisuddhasīlomhī"ti paṭijānāti "parisuddhaṁ me sīlaṁ

1. ( ) Sī-Syā-Kaṁ-I-potthakesu natthi; Vi 4. 343 piṭṭhe pana sabbatthapi dissatiyeva.

pariyodātaṁ asaṁkiliṭṭhan"ti. Tamenaṁ sāvakā evaṁ jānanti "ayaṁ kho bhavaṁ satthā aparisuddhasīlo samāno 'parisuddhasīlomhī'ti paṭijānāti 'parisuddhaṁ me sīlaṁ pariyodātaṁ asaṁkiliṭṭhan'ti. Mayañceva kho pana gihīnaṁ āroceyyāma, nāssassa manāpaṁ. Yaṁ kho panassa amanāpaṁ, kathaṁ naṁ[1] mayaṁ tena samudācareyyāma. Sammannati kho pana cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccaya bhesajjaparikkhārena. Yaṁ tumo karissati, tumova tena paññāyissatī"ti. Evarūpaṁ kho Moggallāna satthāraṁ sāvakā sīlato rakkhanti, evarūpo ca pana satthā sāvakehi sīlato rakkhaṁ paccāsīsati[2].

Puna caparaṁ Moggallāna idhekacco satthā aparisuddhājīvo samāno "parisuddhājīvomhī"ti paṭijānāti "parisuddho me ājīvo pariyodāto asaṁkiliṭṭho"ti. Tamenaṁ sāvakā evaṁ jānanti "ayaṁ kho bhavaṁ satthā aparisuddhājīvo samāno 'parisuddhājīvomhī'ti paṭijānāti 'parisuddho me ājīvo pariyodāto asaṁkiliṭṭho'ti. Mayañceva kho pana gihīnaṁ āroceyyāma, nāssassa manāpaṁ. Yaṁ kho panassa amanāpaṁ, kathaṁ naṁ mayaṁ tena samudācareyyāma, sammannati kho pana cīvarapiṇḍapāta senāsana gilānappaccaya bhesajja parikkhārena. Yaṁ tumo karissati, tumova tena paññāyissatī"ti. Evarūpaṁ kho Moggallāna satthāraṁ sāvakā ājīvato rakkhanti, evarūpo ca pana satthā sāvakehi ājīvato rakkhaṁ paccāsīsati.

Puna caparaṁ Moggallāna idhekacco satthā aparisuddhadhammadesano samāno "parisuddhadhammadesanomhī"ti paṭijānāti "parisuddhā me dhammadesanā pariyodātā asaṁkiliṭṭhā"ti. Tamenaṁ sāvakā evaṁ jānanti "ayaṁ kho bhavaṁ satthā aparisuddha dhammadesano samāno 'parisuddhadhammadesanomhī'ti paṭijānāti 'parisuddhā me dhammadesanā pariyodātā asaṁkiliṭṭhā'ti. Mayañceva kho pana gihīnaṁ āroceyyāma, nāssassa manāpaṁ. Yaṁ kho panassa amanāpaṁ, kathaṁ naṁ mayaṁ tena samudācareyyāma. Sammannati kho pana cīvara piṇḍapāta senāsana gilānappaccayabhesajja parikkhārena. Yaṁ tumo karissati, tumova tena paññāyissatī"ti. Evarūpaṁ kho Moggallāna satthāraṁ sāvakā dhammadesanato

---

1. Kathaṁ nu taṁ (Sī), kathaṁ nu (Syā, Kaṁ, I, Ka), kathaṁ taṁ (katthaci)
2. Paccāsiṁsati (Sī, Syā, Kaṁ, I)

rakkhanti, evarūpo ca pana satthā sāvakehi dhammadesanato rakkhaṁ paccāsīsati.

Puna caparaṁ Moggallāna idhekacco satthā aparisuddhaveyyākaraṇo samāno "parisuddhaveyyākaraṇomhī"ti paṭijānāti "parisuddhaṁ me veyyākaraṇaṁ pariyodātaṁ asaṁkiliṭṭhan"ti. Tamenaṁ sāvakā evaṁ jānanti "ayaṁ kho bhavaṁ satthā aparisuddhaveyyākaraṇo samāno 'parisuddhaveyyākaraṇomhī'ti paṭijānāti 'parisuddhaṁ me veyyākaraṇaṁ pariyodātaṁ asaṁkiliṭṭhan'ti. Mayañceva kho pana gihīnaṁ āroceyyāma, nāssassa manāpaṁ. Yaṁ kho panassa amanāpaṁ, kathaṁ naṁ mayaṁ tena samudācareyyāma. Sammannati kho pana cīvara piṇḍapāta senāsana gilānappaccaya bhesajja parikkhārena. Yaṁ tumo karissati, tumova tena paññāyissatī"ti. Evarūpaṁ kho Moggallānaṁ satthāraṁ sāvakā veyyākaraṇato rakkhanti, evarūpo ca pana satthā sāvakehi veyyākaraṇato rakkhaṁ paccāsīsati.

Puna caparaṁ Moggallāna idhekacco satthā aparisuddhañāṇadassano samāno "parisuddhañāṇadassanomhī"ti paṭijānāti "parisuddhaṁ me ñāṇadassanaṁ pariyodātaṁ asaṁkiliṭṭhan"ti. Tamenaṁ sāvakā evaṁ jānanti "ayaṁ kho bhavaṁ satthā apari suddhañāṇadassano samāno 'parisuddhañāṇadassanomhī'ti paṭijānāti 'parisuddhaṁ me ñāṇadassanaṁ pariyodātaṁ asaṁkiliṭṭhan'ti. Mayañceva kho pana gihīnaṁ āroceyyāma, nāssassa manāpaṁ. Yaṁ kho panassa amanāpaṁ, kathaṁ naṁ mayaṁ tena samudācareyyāma. Sammannati kho pana cīvara piṇḍapāta senāsanagilāna ppaccaya bhesajja parikkhārena. Yaṁ tumo karissati, tumova tena paññāyissatī"ti. Evarūpaṁ kho Moggallāna satthāraṁ sāvakā ñāṇadassanato rakkhanti, evarūpo ca pana satthā sāvakehi ñāṇadassanato rakkhaṁ paccāsīsati. Ime kho Moggallāna pañca satthāro santo saṁvijjamānā lokasmiṁ.

Ahaṁ kho pana Moggallāna parisuddhasīlo samāno "parisuddhasīlomhī"ti paṭijānāmi "parisuddhaṁ me sīlaṁ pariyodātaṁ asaṁkiliṭṭhan"ti. Na ca maṁ sāvakā sīlato rakkhanti. Na cāhaṁ sāvakehi sīlato rakkhaṁ paccāsīsāmi. Parisuddhājīvo samāno "parisuddhājīvomhī"ti paṭijānāmi "parisuddho me ājīvo pariyodāto asaṁkiliṭṭho"ti. Na ca maṁ

sāvakā ājīvato rakkhanti. Na cāhaṁ sāvakehi ājīvato rakkhaṁ paccāsīsāmi. Parisuddhadhammadesano samāno "parisuddhadhammadesanomhī"ti paṭijānāmi "parisuddhā me dhammadesanā pariyodātā asaṁkiliṭṭhā"ti. Na ca maṁ sāvakā dhammadesanato rakkhanti. Na cāhaṁ sāvakehi dhammadesanato rakkhaṁ paccāsīsāmi. Parisuddhaveyyākaraṇo samāno "parisuddhaveyyākaraṇomhī"ti paṭijānāmi "parisuddhaṁ me veyyākaraṇaṁ pariyodātaṁ asaṁkiliṭṭhan"ti. Na ca maṁ sāvakā veyyākaraṇato rakkhanti. Na cāhaṁ sāvakehi veyyākaraṇato rakkhaṁ paccāsīsāmi. Parisuddhañāṇadassano samāno "parisuddhañāṇadassanomhī"ti paṭijānāmi "parisuddhaṁ me ñāṇadassanaṁ pariyodātaṁ asaṁkiliṭṭhan"ti. Na ca maṁ sāvakā ñāṇadassanato rakkhanti. Na cāhaṁ sāvakehi ñāṇadassanato rakkhaṁ paccāsīsāmīti. . Dasamaṁ.

Kakudhavaggo pañcamo.

Tassuddānaṁ

Dve Sampadā Byākaraṇaṁ, Phāsu Akuppapañcamaṁ.
Sutaṁ Kathā Āraññako, Sīho ca Kakudho dasāti.

Dutiyo paṇṇāsako samatto.

3. Tatiyapaṇṇāsaka

(11) 1. Phāsuvihāravagga

1. Sārajjasutta

101. Pañcime bhikkhave sekhavesārajjakaraṇā dhammā. Katame pañca? Idha bhikkhave bhikkhu saddho hoti, sīlavā hoti, bahussuto hoti, āraddhavīriyo hoti, paññavā hoti.

Yaṁ bhikkhave assaddhassa sārajjaṁ hoti, saddhassa taṁ sārajjaṁ na hoti, tasmāyaṁ dhammo sekhavesārajjakaraṇo.

Yaṁ bhikkhave dussīlassa sārajjaṁ hoti, sīlavato taṁ sārajjaṁ na hoti, tasmāyaṁ dhammo sekhavesārajjakaraṇo.

Yaṁ bhikkhave appassutassa sārajjaṁ hoti, bahussutassa taṁ sārajjaṁ na hoti, tasmāyaṁ dhammo sekhavesārajjakaraṇo.

Yaṁ bhikkhave kusītassa sārajjaṁ hoti, āraddhavīriyassa taṁ sārajjaṁ na hoti, tasmāyaṁ dhammo sekhavesārajjakaraṇo.

Yaṁ bhikkhave duppaññassa sārajjaṁ hoti, paññavato taṁ sārajjaṁ na hoti, tasmāyaṁ dhammo sekhavesārajjakaraṇo. Ime kho bhikkhave pañca sekhavesārajjakaraṇā dhammāti. . Paṭhamaṁ.

2. Ussaṅkitasutta

102. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu ussaṅkitaparisaṅkito hoti "pāpabhikkhū"ti api akuppadhammopi[1].

Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu vesiyāgocaro vā hoti, vidhavāgocaro vā hoti, thullakumārikāgocaro vā hoti, paṇḍakagocaro vā hoti, bhikkhunīgocaro vā hoti.

---

1. Api akuppadhammo (Sī, Syā, Kaṁ)

Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu ussaṅkitaparisaṅkito hoti "pāpabhikkhū"ti api akuppadhammopīti. . Dutiyaṁ.

3. Mahācorasutta

103. Pañcahi bhikkhave aṅgehi samannāgato mahācoro sandhimpi chindati, nillopampi harati, ekāgārikampi karoti, paripanthepi tiṭṭhati. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave mahācoro visamanissito ca hoti gahananissito ca balavanissito ca bhogacāgī ca ekacārī ca.

Kathañca bhikkhave mahācoro visamanissito hoti? Idha bhikkhave mahācoro nadīvidUggaṁ vā nissito hoti pabbatavisamaṁ vā. Evaṁ kho bhikkhave mahācoro visamanissito hoti.

Kathañca bhikkhave mahācoro gahananissito hoti? Idha bhikkhave mahācoro tiṇagahanaṁ vā nissito hoti rukkhagahanaṁ vā rodhaṁ[1] vā Mahāvanasaṇḍaṁ vā. Evaṁ kho bhikkhave mahācoro gahananissito hoti.

Kathañca bhikkhave mahācoro balavanissito hoti? Idha bhikkhave mahācoro rājānaṁ vā rājamahāmattānaṁ vā nissito hoti, tassa evaṁ hoti "sace maṁ koci kiñci vakkhati, ime me rājāno vā rājamahāmattā vā pariyodhāya atthaṁ bhaṇissantī"ti. Sace naṁ koci kiñci āha, tyassa rājāno vā rājamahāmattā vā pariyodhāya atthaṁ bhaṇanti. Evaṁ kho bhikkhave mahācoro balavanissito hoti.

Kathañca bhikkhave mahācoro bhogacāgī hoti? Idha bhikkhave mahācoro aḍḍho hoti mahaddhano mahābhogo, tassa evaṁ hoti "sace maṁ koci kiñci vakkhati, ito bhogena paṭisantharissāmī"ti. Sace naṁ koci kiñci āha, tato bhogena paṭisantharati. Evaṁ kho bhikkhave mahācoro bhogacāgī hoti.

Kathañca bhikkhave mahācoro ekacārī hoti? Idha bhikkhave mahācoro ekakova gahaṇāni[2] kattā hoti, taṁ kissa hetu? "Mā

---

1. Gedhaṁ (Sī) Aṁ 1. 152 piṭṭhepi.
2. Niggahaṇāni (Sī, Syā, Kaṁ, I)

me guyhamantā bahiddhā sambhedaṁ agamaṁsū"ti. Evaṁ kho bhikkhave mahācoro ekacārī hoti.

Imehi kho bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgato mahācoro sandhimpi chindati, nillopampi harati, ekāgārikampi karoti, paripanthepi tiṭṭhati.

Evamevaṁ kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato pāpabhikkhu khataṁ upahataṁ attānaṁ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo viññūnaṁ, bahuñca apuññaṁ pasavati. Katamehi pañcahi, idha bhikkhave pāpabhikkhu visamanissito ca hoti gahananissito ca balavanissito ca bhogacāgī ca ekacārī ca.

Kathañca bhikkhave pāpabhikkhu visamanissito hoti? Idha bhikkhave pāpabhikkhu visamena kāyakammena samannāgato hoti, visamena vacīkammena samannāgato hoti, visamena manokammena samannāgato hoti. Evaṁ kho bhikkhave pāpabhikkhu visamanissito hoti.

Kathañca bhikkhave pāpabhikkhu gahananissito hoti? Idha bhikkhave pāpabhikkhu micchādiṭṭhiko hoti antaggāhikāya diṭṭhiyā samannāgato. Evaṁ kho bhikkhave pāpabhikkhu gahananissito hoti.

Kathañca bhikkhave pāpabhikkhu balavanissito hoti? Idha bhikkhave pāpabhikkhu rājānaṁ vā rājamahāmattānaṁ vā nissito hoti, tassa evaṁ hoti "sace maṁ koci kiñci vakkhati, ime me rājāno vā rājamahāmattā vā pariyodhāya atthaṁ bhaṇissantī"ti. Sace naṁ koci kiñci āha, tyassa rājāno vā rājamahāmattā vā pariyodhāya atthaṁ bhaṇanti. Evaṁ kho bhikkhave pāpabhikkhu balavanissito hoti.

Kathañca bhikkhave pāpabhikkhu bhogacāgī hoti? Idha bhikkhave pāpabhikkhu lābhī hoti cīvarapiṇḍapāta senāsanagilānappaccaya bhesajja parikkhārānaṁ. Tassa evaṁ hoti "sace maṁ koci kiñci vakkhati, ito lābhena paṭisantharissāmī"ti. Sace naṁ koci kiñci āha, tato lābhena paṭisantharati. Evaṁ kho bhikkhave pāpabhikkhu bhogacāgī hoti.

Kathañca bhikkhave pāpabhikkhu ekacārī hoti? Idha bhikkhave pāpabhikkhu ekakova paccantimesu janapadesu nivāsaṁ kappeti, so tattha kulāni upasaṅkamanto lābhaṁ labhati. Evaṁ kho bhikkhave pāpabhikkhu ekacārī hoti.

Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato pāpabhikkhu khataṁ upahataṁ attānaṁ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo viññūnaṁ, bahuñca apuññaṁ pasavatīti. . Tatiyaṁ.

4. Samaṇasukhumālasutta

104. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu samaṇesu samaṇasukhumālo hoti.

Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu yācitova bahulaṁ cīvaraṁ paribhuñjati appaṁ ayācito, yācitova bahulaṁ piṇḍapātaṁ paribhuñjati appaṁ ayācito, yācitova bahulaṁ senāsanaṁ paribhuñjati appaṁ ayācito, yācitova bahulaṁ gilānappaccayabhesajjaparikkhāraṁ paribhuñjati appaṁ ayācito. Yehi kho pana sabrahmacārīhi saddhiṁ viharati, tyassa[1] manāpeneva bahulaṁ kāyakammena samudācaranti appaṁ amanāpena, manāpeneva bahulaṁ vacīkammena samudācaranti appaṁ amanāpena, manāpeneva bahulaṁ manokammena samudācaranti appaṁ amanāpena, manāpaṁyeva upahāraṁ upaharanti appaṁ amanāpaṁ. Yāni kho pana tāni vedayitāni pittasamuṭṭhānāni vā semhasamuṭṭhānāni vā vātasamuṭṭhānāni vā sannipātikāni vā utupariṇāmajāni vā visamaparihārajāni vā opakkamikāni vā kammavipākajāni vā, tānissa na bahudeva uppajjanti, appābādho hoti. Catunnaṁ jhānānaṁ ābhicetasikānaṁ diṭṭhadhammasukhavihārānaṁ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. Āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu samaṇesu samaṇasukhumālo hoti.

Yaṁ hi taṁ bhikkhave sammā vadamāno vadeyya "samaṇesu samaṇa sukhumālo"ti, mameva taṁ bhikkhave sammā[2] vadamāno vadeyya "samaṇesu

---

1. Tyāssa (Ka) Aṁ 1. 399 piṭṭhepi.

2. Mameva taṁ sammā (?)

samaṇasukhumālo”ti. Ahaṁ hi bhikkhave yācitova bahulaṁ cīvaraṁ paribhuñjāmi appaṁ ayācito, yācitova bahulaṁ piṇḍapātaṁ paribhuñjāmi appaṁ ayācito, yācitova bahulaṁ senāsanaṁ paribhuñjāmi appaṁ ayācito, yācitova bahulaṁ gilānappaccaya bhesajja parikkhāraṁ paribhuñjāmi appaṁ ayācito. Yehi kho pana bhikkhūhi saddhiṁ viharāmi, te maṁ manāpeneva bahulaṁ kāyakammena samudācaranti appaṁ amanāpena, manāpeneva bahulaṁ vacīkammena samudācaranti appaṁ amanāpena, manāpeneva bahulaṁ manokammena samudācaranti appaṁ amanāpena, manāpaṁyeva upahāraṁ upaharanti appaṁ amanāpaṁ. Yāni kho pana tāni vedayitāni pittasamuṭṭhānāni vā semhasamuṭṭhānāni vā vātasamuṭṭhānāni vā sannipātikāni vā utupariṇāmajāni vā visamaparihārajāni vā opakkamikāni vā kammavipākajāni vā, tāni me na bahudeva uppajjanti, appābādhohamasmi. Catunnaṁ kho panasmi[1] jhānānaṁ ābhicetasikānaṁ diṭṭhadhammasukhavihārānaṁ nikāmalābhī[2] akicchalābhī akasiralābhī. Āsavānaṁ khayā -pa- sacchikatvā upasampajja viharāmi.

Yaṁ hi taṁ bhikkhave sammā vadamāno vadeyya “samaṇesu samaṇa sukhumālo”ti, mameva taṁ bhikkhave sammā vadamāno vadeyya “samaṇesu samaṇasukhumālo”ti. . Catutthaṁ.

5. Phāsuvihārasutta

105. Pañcime bhikkhave phāsuvihārā. Katame pañca? Idha bhikkhave bhikkhuno mettaṁ kāyakammaṁ paccupaṭṭhitaṁ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca. Mettaṁ vacīkammaṁ. Mettaṁ manokammaṁ paccupaṭṭhitaṁ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca. Yāni tāni sīlāni akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akammāsāni bhujissāni viññuppasatthāni aparāmaṭṭhāni samādhisaṁvattanikāni, tathārūpehi sīlehi sīlasāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvi ceva raho ca. Yāyaṁ diṭṭhi ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāya, tathārūpāya diṭṭhiyā diṭṭhisāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvi ceva raho ca. Ime kho bhikkhave pañca phāsuvihārāti. . Pañcamaṁ.

---

1. Catunnaṁ kho pana (Sī), catunnaṁ (Syā, I) 2. Nikāmalābhī homi (Sī, Ka)

6. Ānandasutta

106. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Kosambiyaṁ viharati Ghositārāme. Atha kho āyasmā Ānando yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Ānando Bhagavantaṁ etadavoca—

Kittāvatā nu kho bhante bhikkhu saṁghe[1] viharanto phāsuṁ vihareyyāti. Yato kho Ānanda bhikkhu attanā[2] sīlasampanno hoti no[3] paraṁ adhisīle sampavattā[4]. Ettāvatāpi kho Ānanda bhikkhu saṁghe viharanto phāsuṁ vihareyyāti.

Siyā pana bhante aññopi pariyāyo yathā bhikkhu saṁghe viharanto phāsuṁ vihareyyāti. Siyā Ānanda[5], yato kho Ānanda bhikkhu attanā sīlasampanno hoti no paraṁ adhisīle sampavattā, attānupekkhī ca hoti no parānupekkhī. Ettāvatāpi kho Ānanda bhikkhu saṁghe viharanto phāsuṁ vihareyyāti.

Siyā pana bhante aññopi pariyāyo yathā bhikkhu saṁghe viharanto phāsuṁ vihareyyāti. Siyā Ānanda, yato kho Ānanda bhikkhu attanā sīlasampanno hoti no paraṁ adhisīle sampavattā, attānupekkhī ca hoti no parānupekkhī, apaññāto ca hoti, tena ca apaññātakena no paritassati. Ettāvatāpi kho Ānanda bhikkhu saṁghe viharanto phāsuṁ vihareyyāti.

Siyā pana bhante aññopi pariyāyo yathā bhikkhu saṁghe viharanto phāsuṁ vihareyyāti. Siyā Ānanda, yato kho Ānanda bhikkhu attanā sīlasampanno hoti no paraṁ adhisīle sampavattā, attānupekkhī ca hoti no parānupekkhī, apaññāto ca hoti, tena ca apaññātakena no paritassati, catunnañca[6] jhānānaṁ ābhicetasikānaṁ diṭṭhadhamma sukhavihārānaṁ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. Ettāvatāpi kho Ānanda bhikkhu saṁghe viharanto phāsuṁ vihareyyāti.

---

1. Bhikkhusaṁgho (Syā, I)
2. Attanā ca (I, Ka)
3. No ca (Ka)
4. Sampavattā hoti (Ka)
5. Ānandāti Bhagavā avoca (Syā, I)
6. Catunnaṁ (I, Ka)

Siyā pana bhante aññopi pariyāyo yathā bhikkhu saṁghe viharanto phāsuṁ vihareyyāti. Siyā Ānanda, yato kho Ānanda bhikkhu attanā sīlasampanno hoti no paraṁ adhisīle sampavattā, attānupekkhī ca hoti no parānupekkhī, apaññāto ca hoti, tena ca apaññātakena no paritassati, catunnañca jhānānaṁ ābhicetasikānaṁ diṭṭhadhamma sukhavihārānaṁ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, āsavānañca[1] khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ettāvatāpi kho Ānanda bhikkhu saṁghe viharanto phāsuṁ vihareyya.

Imamhā cāhaṁ Ānanda phāsuvihārā añño phāsuvihāro uttaritaro vā paṇītataro vā natthīti vadāmīti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Sīlasutta

107. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa.

Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu sīlasampanno hoti, samādhi sampanno hoti, paññāsampanno hoti, vimuttisampanno hoti, vimuttiñāṇadassana sampanno hoti.

Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassāti. . Sattamaṁ.

8. Asekhasutta

108. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa.

Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu asekhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, asekhena samādhikkhandhena samannāgato hoti,

---

1. Āsavānaṁ (Sī, I, Ka)

asekhena paññākkhandhena samannāgato hoti, asekhena vimuttikkhandhena samannāgato hoti, asekhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassāti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Cātuddisasutta

109. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu cātuddiso hoti. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṁvarasaṁvuto viharati ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṁ sabyañjanaṁ kevalaparipuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Santuṭṭho hoti itarītara cīvara piṇḍapāta senāsana gilānappaccaya bhesajja parikkhārena. Catunnaṁ jhānānaṁ ābhicetasikānaṁ diṭṭhadhammasukhavihārānaṁ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. Āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu cātuddiso hotīti. . Navamaṁ.

10. Araññasutta

110. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu alaṁ araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevituṁ. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu sīlavā hoti -pa- samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Bahussuto hoti -pa- diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Āraddhavīriyo viharati thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Catunnaṁ jhānānaṁ ābhicetasikānaṁ diṭṭhadhammasukha vihārānaṁ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. Āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati.

imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṁ araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevitunti. . Dasamaṁ.

Phāsuvihāravaggo paṭhamo.

Tassuddānaṁ

Sārajjaṁ Saṅkito Coro, Sukhumālaṁ Phāsu pañcamaṁ.
Ānanda Sīlāsekhā ca, Cātuddiso Araññena cāti.

---

(12) 2. Andhakavindavagga

1. Kulūpakasutta

111. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato kulūpako bhikkhu kulesu appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Asanthavavissāsī[1] ca hoti anissaravikappī ca vissaṭṭhupasevī[2] ca upakaṇṇakajappī ca atiyācanako ca. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato kulūpako bhikkhu kulesu appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato kulūpako bhikkhu kulesu piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Na asanthavavissāsī ca hoti na anissaravikappī ca na vissaṭṭhupasevī ca na upakaṇṇakajappī ca na atiyācanako ca. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato kulūpako bhikkhu kulesu piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cāti. . Paṭhamaṁ.

2. Pacchāsamaṇasutta

112. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato pacchāsamaṇo na ādātabbo. Katamehi pañcahi? Atidūre vā gacchati accāsanne vā, na

---

1. Asanthutavissāsī (Sī), asandhavavissāsī (Ka)
2. Viyatthupasevī (Sī), byatthupasevī (Syā, Kaṁ), vyattūpasevī (I)

pattapariyāpannaṁ gaṇhati, āpattisāmantā bhaṇamānaṁ na nivāreti, bhaṇamānassa antarantarā kathaṁ opāteti, duppañño hoti jaḷo eḷamūgo. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato pacchāsamaṇo na ādātabbo.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato pacchāsamaṇo ādātabbo. Katamehi pañcahi? Nātidūre gacchati na accāsanne, pattapariyāpannaṁ gaṇhati, āpattisāmantā bhaṇamānaṁ nivāreti, bhaṇamānassa na antarantarā kathaṁ opāteti, paññavā hoti ajaḷo aneḷamūgo. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato pacchāsamaṇo ādātabboti. . Dutiyaṁ.

3. Sammāsamādhisutta

113. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo sammāsamādhiṁ upasampajja viharituṁ. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu akkhamo hoti rūpānaṁ, akkhamo saddānaṁ, akkhamo gandhānaṁ, akkhamo rasānaṁ, akkhamo phoṭṭhabbānaṁ. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo sammāsamādhiṁ upasampajja viharituṁ.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo sammāsamādhiṁ upasampajja viharituṁ. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu khamo hoti rūpānaṁ, khamo saddānaṁ, khamo gandhānaṁ, khamo rasānaṁ, khamo phoṭṭhabbānaṁ. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo sammasamādhiṁ upasampajja viharituntI. . Tatiyaṁ.

4. Andhakavindasutta

114. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Magadhesu viharati Andhakavinde. Atha kho āyasmā Ānando yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinnaṁ kho āyasmantaṁ Ānandaṁ Bhagavā etadavoca—

Ye te Ānanda bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imaṁ dhammavinayaṁ, te vo Ānanda bhikkhū pañcasu dhammesu samādapetabbā[1] nivesetabbā

1. Samādāpetabbā (?)

patiṭṭhāpetabbā. Katamesu pañcasu? Etha tumhe āvuso sīlavā hotha, pātimokkha saṁvarasaṁvutā viharatha ācāragocarasampannā, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvino samādāya sikkhatha sikkhāpadesūti. Iti pātimokkhasaṁvare samādapetabbā nivesetabbā patiṭṭhāpetabbā.

Etha tumhe āvuso indriyesu guttadvārā viharatha ārakkhasatino nipakkasatino[1] sārakkhitamānasā satārakkhena cetasā samannāgatāti. Iti indriyasaṁvare samāda petabbā nivesetabbā patiṭṭhāpetabbā.

Etha tumhe āvuso appabhassā hotha bhasse pariyantakārinoti. Iti bhassapariyante samādapetabbā nivesetabbā patiṭṭhāpetabbā.

Etha tumhe āvuso āraññikā hotha, araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevathāti. Iti kāyavūpakāse samādapetabbā nivesetabbā patiṭṭhāpetabbā.

Etha tumhe āvuso sammādiṭṭhikā hotha sammādassanena samannāgatāti. Iti sammādassane samādapetabbā nivesetabbā patiṭṭhāpetabbā. Ye te Ānanda bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imaṁ dhammavinayaṁ, te vo Ānanda bhikkhū imesu pañcasu dhammesu samādapetabbā nivesetabbā patiṭṭhāpetabbāti. . Catutthaṁ.

5. Maccharinīsutta

115. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgatā bhikkhūnī yathābhataṁ nikkhittā evaṁ niraye. Katamehi pañcahi? Āvāsamaccharinī hoti, kulamaccharinī hoti, lābhamaccharinī hoti, vaṇṇamaccharinī hoti, dhammamaccharinī hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgatā bhikkhūnī yathābhataṁ nikkhittā evaṁ niraye.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgatā bhikkhūnī yathābhataṁ nikkhittā evaṁ sagge. Katamehi pañcahi? Na āvāsamaccharinī hoti, na kulamaccharinī hoti, na lābhamaccharinī hoti, na vaṇṇamaccharinī hoti, na dhammamaccharinī

1. Nipakasatino (Sī, Syā), nepakkasatino (?)

hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgatā bhikkhūnī yathābhataṁ nikkhittā evaṁ saggeti. . Pañcamaṁ.

6. Vaṇṇanāsutta

116. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgatā bhikkhūnī yathābhataṁ nikkhittā evaṁ niraye. Katamehi pañcahi? Ananuvicca apariyogāhetvā avaṇṇārahassa vaṇṇaṁ bhāsati, ananuvicca apariyogāhetvā vaṇṇārahassa avaṇṇaṁ bhāsati, ananuvicca apariyogāhetvā appasādanīye ṭhāne pasādaṁ upadaṁseti, ananuvicca apariyogāhetvā pasādanīye ṭhāne appasādaṁ upadaṁseti, saddhādeyyaṁ vinipāteti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgatā bhikkhūnī yathābhataṁ nikkhittā evaṁ niraye.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṁ nikkhittā evaṁ sagge. Katamehi pañcahi? Anuvicca pariyogāhetvā avaṇṇārahassa avaṇṇaṁ bhāsati, anuvicca pariyogāhetvā vaṇṇārahassa vaṇṇaṁ bhāsati, anuvicca pariyogāhetvā appasādanīye ṭhāne appasādaṁ upadaṁseti, anuvicca pariyogāhetvā pasādanīye ṭhāne pasādaṁ upadaṁseti, saddhādeyyaṁ na vinipāteti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṁ nikkhittā evaṁ saggeti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Issukinīsutta

117. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgatā bhikkhūnī yathābhataṁ nikkhittā evaṁ niraye. Katamehi pañcahi? Ananuvicca apariyogāhetvā avaṇṇārahassa vaṇṇaṁ bhāsati, ananuvicca apariyogāhetvā vaṇṇārahassa avaṇṇaṁ bhāsati, issukinī ca hoti maccharinī ca, saddhādeyyaṁ[1] vinipāteti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṁ nikkhittā evaṁ niraye.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṁ nikkhittā evaṁ sagge. Katamehi pañcahi? Anuvicca pariyogāhetvā avaṇṇārahassa avaṇṇaṁ bhāsati, anuvicca pariyogāhetvā vaṇṇārahassa vaṇṇaṁ

---

1. Saddhādeyyañca (Syā)

bhāsati, anissukinī ca hoti amaccharinī ca, saddhādeyyaṁ na vinipāteti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṁ nikkhittā evaṁ saggeti. . Sattamaṁ.

8. Micchādiṭṭhikasutta

118. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṁ nikkhittā evaṁ niraye. Katamehi pañcahi? Ananuvicca apariyogāhetvā avaṇṇārahassa vaṇṇaṁ bhāsati, ananuvicca apariyogāhetvā vaṇṇārahassa avaṇṇaṁ bhāsati, micchādiṭṭhikā ca hoti micchāsaṅkappā ca, saddhādeyyaṁ vinipāteti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṁ nikkhittā evaṁ niraye.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṁ nikkhittā evaṁ sagge. Katamehi pañcahi? Anuvicca pariyogāhetvā avaṇṇārahassa avaṇṇaṁ bhāsati, anuvicca pariyogāhetvā vaṇṇārahassa vaṇṇaṁ bhāsati, sammādiṭṭhikā ca hoti sammāsaṅkappā ca, saddhādeyyaṁ na vinipāteti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṁ nikkhittā evaṁ saggeti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Micchāvācāsutta

119. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṁ nikkhittā evaṁ niraye. Katamehi pañcahi? Ananuvicca apariyogāhetvā avaṇṇārahassa vaṇṇaṁ bhāsati, ananuvicca apariyogāhetvā vaṇṇārahassa avaṇṇaṁ bhāsati, micchāvācā ca hoti micchākammantā ca, saddhādeyyaṁ vinipāteti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṁ nikkhittā evaṁ niraye.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṁ nikkhittā evaṁ sagge. Katamehi pañcahi? Anuvicca pariyogāhetvā avaṇṇārahassa avaṇṇaṁ bhāsati, anuvicca pariyogāhetvā vaṇṇārahassa vaṇṇaṁ bhāsati, sammāvācā ca hoti sammākammantā ca, saddhādeyyaṁ na vinipāteti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṁ nikkhittā evaṁ saggeti. . Navamaṁ.

10. Micchāvāyāmasutta

120. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṁ nikkhittā evaṁ niraye. Katamehi pañcahi? Ananuvicca apariyogāhetvā avaṇṇārahassa vaṇṇaṁ bhāsati, ananuvicca apariyogāhetvā vaṇṇārahassa avaṇṇaṁ bhāsati, micchāvāyāmā ca hoti micchāsatinī ca[1], saddhādeyyaṁ vinipāteti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṁ nikkhittā evaṁ niraye.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṁ nikkhittā evaṁ sagge. Katamehi pañcahi? Anuvicca pariyogāhetvā avaṇṇārahassa avaṇṇaṁ bhāsati, anuvicca pariyogāhetvā vaṇṇārahassa vaṇṇaṁ bhāsati, sammāvāyāmā ca hoti sammāsatinī ca, saddhādeyyaṁ na vinipāteti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṁ nikkhittā evaṁ saggeti. . Dasamaṁ.

Andhakavindavaggo dutiyo.

Tassuddānaṁ

Kulūpako Pacchāsamaṇo, Samādhi-andhakavindaṁ.
Maccharī Vaṇṇanā Issā, Diṭṭhivācāya Vāyamāti.

---

(13) 3. Gilānavagga

1. Gilānasutta

121. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Vesāliyaṁ viharati Mahāvane Kūṭāgārasālāyaṁ. Atha kho Bhagavā sāyanhasamayaṁ paṭisallānā vuṭṭhito yena gilānasālā tenupasaṅkami. Addasā kho Bhagavā aññataraṁ bhikkhuṁ dubbalaṁ gilānakaṁ, disvā paññatte āsane nisīdi, nisajja kho Bhagavā bhikkhū āmantesi—

1. Micchāsati ca (Syā)

Yaṁ kiñci[1] bhikkhave bhikkhuṁ dubbalaṁ[2] gilānakaṁ pañca dhammā na vijahanti, hassetaṁ pāṭikaṅkhaṁ "nacirasseva āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissatī"ti.

Katame pañca? Idha bhikkhave bhikkhu asubhānupassī kāye viharati, āhāre paṭikūlasaññī, sabbaloke anabhiratasaññī[3], sabbasaṅkhāresu aniccānupassī, maraṇasaññā kho panassa ajjhattaṁ sūpaṭṭhitā hoti. Yaṁ kiñci bhikkhave bhikkhuṁ dubbalaṁ gilānakaṁ ime pañca dhammā na vijahanti, tassetaṁ pāṭikaṅkhaṁ "nacirasseva āsavānaṁ khayā -pa- sacchikatvā upasampajja viharissatī"ti. . Paṭhamaṁ.

2. Satisūpaṭṭhitasutta

122. Yo hi koci bhikkhave bhikkhu vā bhikkhunī vā pañca dhamme bhāveti, pañca dhamme bahulīkaroti, tassa dvinnaṁ phalānaṁ aññataraṁ phalaṁ pāṭikaṅkhaṁ "diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā".

Katame pañca? Idha bhikkhave bhikkhuno ajjhattaññeva sati sūpaṭṭhitā hoti, dhammānaṁ udayatthagāminiyā paññāya asubhānupassī kāye viharati, āhāre paṭikūlasaññī, sabbaloke anabhiratasaññī, sabbasaṅkhāresu aniccānupassī. Yo hi koci bhikkhave bhikkhu vā bhikkhunī vā ime pañca dhamme bhāveti. Ime pañca dhamme bahulīkaroti, tassa dvinnaṁ phalānaṁ aññataraṁ phalaṁ pāṭikaṅkhaṁ "diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā"ti. . Dutiyaṁ.

3. Paṭhama upaṭṭhākasutta

123. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato gilāno dūpaṭṭhāko[4] hoti. Katamehi pañcahi? Asappāyakārī hoti, sappāye mattaṁ na jānāti, bhesajjaṁ nappaṭisevitā hoti, atthakāmassa gilānupaṭṭhākassa na yathābhūtaṁ ābādhaṁ āvikattā hoti "abhikkamantaṁ vā 'abhikkamatī'ti, paṭikkamantaṁ vā 'paṭikkamatī'ti, ṭhitaṁ vā 'ṭhito'ti", uppannānaṁ

---

1. Yaṁ kañci (Syā, Kaṁ) 2. Bhikkhave dubbalaṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I)
3. Sabbatthapi evameva dissati.
4. Dupaṭṭhāko (Syā, Kaṁ, I, Ka) Vi 3. 418 piṭṭhepi.

sārīrikānaṁ vedanānaṁ dukkhānaṁ tibbānaṁ[1] kharānaṁ kaṭukānaṁ asātānaṁ amanāpānaṁ pāṇaharānaṁ anadhivāsakajātiko hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato gilāno dūpaṭṭhāko hoti.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato gilāno sūpaṭṭhāko hoti. Katamehi pañcahi, sappāyakārī hoti, sappāye mattaṁ jānāti, bhesajjaṁ paṭisevitā hoti, atthakāmassa gilānupaṭṭhākassa yathābhūtaṁ ābādhaṁ āvikattā hoti abhikkamantaṁ vā "abhikkamatī"ti paṭikkamantaṁ vā "paṭikkamatī"ti ṭhitaṁ vā "ṭhito"ti, uppannānaṁ sārīrikānaṁ vedanānaṁ dukkhānaṁ tibbānaṁ kharānaṁ kaṭukānaṁ asātānaṁ amanāpānaṁ pāṇaharānaṁ adhivāsakajātiko hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato gilāno sūpaṭṭhāko hotīti. . Tatiyaṁ.

4. Dutiya upaṭṭhākasutta

124. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato gilānupaṭṭhāko nālaṁ gilānaṁ upaṭṭhātuṁ. Katamehi pañcahi, nappaṭibalo hoti bhesajjaṁ saṁvidhātuṁ, sappāyāsappāyaṁ na jānāti, asappāyaṁ upanāmeti, sappāyaṁ apanāmeti, āmisantaro gilānaṁ upaṭṭhāti no mettacitto, jegucchī hoti uccāraṁ vā passāvaṁ vā vantaṁ vā kheḷaṁ vā nīharituṁ, nappaṭibalo hoti gilānaṁ kālena kālaṁ dhammiyā kathāya sandassetuṁ samādapetuṁ[2] samuttejetuṁ sampahaṁsetuṁ. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato gilānupaṭṭhāko nālaṁ gilānaṁ upaṭṭhātuṁ.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato gilānupaṭṭhāko alaṁ gilānaṁ upaṭṭhātuṁ. Katamehi pañcahi, paṭibalo hoti bhesajjaṁ saṁvidhātuṁ, sappāyā sappāyaṁ jānāti, asappāyaṁ apanāmeti, sappāyaṁ upanāmeti, mettacitto gilānaṁ upaṭṭhāti no āmisantaro, ajegucchī hoti uccāraṁ vā passāvaṁ vā vantaṁ vā kheḷaṁ vā nīharituṁ, paṭibalo hoti gilānaṁ kālena kālaṁ dhammiyā kathāya sandassetuṁ samādapetuṁ samuttejetuṁ sampahaṁsetuṁ. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato gilānupaṭṭhāko alaṁ gilānaṁ upaṭṭhātunti. . Catutthaṁ.

---

1. Tippānaṁ (Sī) 2. Samādāpetuṁ (?)

5. Paṭhama anāyussāsutta

125. Pañcime bhikkhave dhammā anāyussā. Katame pañca, asappāyakārī hoti, sappāye mattaṁ na jānāti, apariṇatabhojī ca hoti, akālacārī ca hoti abrahmacārī ca. Ime kho bhikkhave pañca dhammā anāyussā.

Pañcime bhikkhave dhammā āyussā. Katame pañca, sappāyakārī hoti, sappāye mattaṁ jānāti, pariṇatabhojī ca hoti, kālacārī ca hoti brahmacārī ca. Ime kho bhikkhave pañca dhammā āyussāti. . Pañcamaṁ.

6. Dutiya anāyussāsutta

126. Pañcime bhikkhave dhammā anāyussā. Katame pañca, asappāyakārī hoti, sappāye mattaṁ na jānāti, apariṇatabhojī ca hoti, dussīlo ca pāpamitto ca. Ime kho bhikkhave pañca dhammā anāyussā.

Pañcime bhikkhave dhammā āyussā. Katame pañca, sappāyakārī hoti, sappāye mattaṁ jānāti, pariṇatabhojī ca hoti, sīlavā ca kalyāṇamitto ca. Ime kho bhikkhave pañca dhammā āyussāti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Vapakāsasutta

127. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu nālaṁ saṁghamhā vapakāsituṁ[1]. Katamehi pañcahi, idha bhikkhave bhikkhu asantuṭṭho hoti itarītarena cīvarena, asantuṭṭho hoti itarītarena piṇḍapātena, asantuṭṭho hoti itarītarena senāsanena, asantuṭṭho hoti itarītarena gilānappaccayabhesajjaparikkhārena, kāmasaṅkappabahulo ca viharati. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu nālaṁ saṁghamhā vapakāsituṁ.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu alaṁ saṁghamhā vapakāsituṁ. Katamehi pañcahi, idha bhikkhave bhikkhu santuṭṭho hoti itarītarena cīvarena, santuṭṭho hoti itarītarena piṇḍapātena, santuṭṭho hoti itarītarena senāsanena, santuṭṭho hoti itarītarena gilānappaccaya-

---

1. Vi + apa + kāsituṁ = vapakāsituṁ.

bhesajjaparikkhārena, nekkhammasaṅkappabahulo[1] ca viharati. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṁ saṁghamhā vapakāsituntī. . Sattamaṁ.

8. Samaṇasukhasutta

128. Pañcimāni bhikkhave samaṇadukkhāni. Katamāni pañca? Idha bhikkhave bhikkhu asantuṭṭho hoti itarītarena cīvarena, asantuṭṭho hoti itarītarena piṇḍapātena, asantuṭṭho hoti itarītarena senāsanena, asantuṭṭho hoti itarītarena gilānappaccayabhesajjaparikkhārena, anabhirato ca brahmacariyaṁ carati. Imāni kho bhikkhave pañca samaṇadukkhāni.

Pañcimāni bhikkhave samaṇasukhāni. Katamāni pañca? Idha bhikkhave bhikkhu santuṭṭho hoti itarītarena cīvarena, santuṭṭho hoti itarītarena piṇḍapātena, santuṭṭho hoti itarītarena senāsanena, santuṭṭho hoti itarītarena gilānappaccayabhesajja parikkhārena, abhirato ca brahmacariyaṁ carati. Imāni kho bhikkhave pañca samaṇasukhānīti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Parikuppasutta

129. Pañcime bhikkhave āpāyikā nerayikā parikuppā atekicchā. Katame pañca? Mātā[2] jīvitā voropitā hoti, pitā[3] jīvitā voropito[4] hoti, arahaṁ[5] jīvitā voropito hoti, Tathāgatassa duṭṭhena cittena lohitaṁ uppāditaṁ hoti, saṁgho bhinno hoti. Ime kho bhikkhave pañca āpāyikā nerayikā parikuppā atekicchāti. . Navamaṁ.

10. Byasanasutta

130. Pañcimāni bhikkhave byasanāni. Katamāni pañca? Ñātibyasanaṁ bhogabyasanaṁ rogabyasanaṁ sīlabyasanaṁ diṭṭhibyasanaṁ. Na bhikkhave sattā ñātibyasanahetu

---

1. Na kāmasaṅkappabahulo (Ka) 2. Mātaraṁ (Ka) 3. Pitaraṁ (Ka)
4. Voropitā (Ka) 5. Arahantaṁ (Ka), arahā (Syā)

vā bhogabyasanahetu vā rogabyasanahetu vā kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjanti. Sīlabyasanahetu vā bhikkhave sattā diṭṭhibyasanahetu vā kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjanti. Imāni kho bhikkhave pañca byasanāni.

Pañcimā bhikkhave sampadā. Katamā pañca, ñātisampadā bhogasampadā ārogyasampadā sīlasampadā diṭṭhisampadā. Na bhikkhave sattā ñātisampadāhetu vā bhogasampadāhetu vā ārogyasampadāhetu vā kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjanti. Sīlasampadāhetu vā bhikkhave sattā diṭṭhisampadāhetu vā kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjanti. Imā kho bhikkhave pañca sampadāti. . Dasamaṁ.

Gilānavaggo tatiyo.

Tassuddānaṁ

Gilāno Satisūpaṭṭhi, dve Upaṭṭhākā duvāyusā.
Vapakāsasamaṇasukhā, Parikuppaṁ Byasanena cāti.

---

(14) 4. Rājavagga

1. Paṭhamacakkānuvattanasutta

131. Pañcahi bhikkhave aṅgehi samannāgato rājā cakkavattī dhammeneva cakkaṁ vatteti[1], taṁ hoti cakkaṁ appaṭivattiyaṁ[2] kenaci manussabhūtena paccatthikena pāṇinā.

Katamehi pañcahi, idha bhikkhave rājā cakkavattī atthaññū ca hoti dhammaññū ca mattaññū ca kālaññū ca parisaññū ca. Imehi kho bhikkhave pañcahi aṅgehi samannāgato rājā cakkavattī dhammeneva cakkaṁ pavatteti, taṁ hoti cakkaṁ appaṭivattiyaṁ kenaci manussabhūtena paccatthikena pāṇinā.

---

1. Pavatteti (Syā, I, Ka) 2. Appativattiyaṁ (Sī)

Evamevaṁ kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato Tathāgato Arahaṁ Sammāsambuddho dhammeneva anuttaraṁ dhammacakkaṁ pavatteti, taṁ hoti cakkaṁ appaṭivattiyaṁ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṁ.

Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave Tathāgato Arahaṁ Sammāsambuddho atthaññū dhammaññū mattaññū kālaññū parisaññū. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato Tathāgato Arahaṁ Sammāsambuddho dhammeneva anuttaraṁ dhammacakkaṁ pavatteti, taṁ hoti dhammacakkaṁ appaṭivattiyaṁ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasminti. . Paṭhamaṁ.

2. Dutiyacakkānuvattanasutta

132. Pañcahi bhikkhave aṅgehi samannāgato rañño cakkavattissa jeṭṭho putto pitarā pavattitaṁ cakkaṁ dhammeneva anuppavatteti, taṁ hoti cakkaṁ appaṭivattiyaṁ kenaci manussabhūtena paccatthikena pāṇinā.

Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave rañño cakkavattissa jeṭṭho putto atthaññū ca hoti dhammaññū ca mattaññū ca kālaññū ca parisaññū ca. Imehi kho bhikkhave pañcahi aṅgehi samannāgato rañño cakkavattissa jeṭṭho putto pitarā pavattitaṁ cakkaṁ dhammeneva anuppavatteti, taṁ hoti cakkaṁ appaṭivattiyaṁ kenaci manussabhūtena paccatthikena pāṇinā.

Evamevaṁ kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato Sāriputto Tathāgatena anuttaraṁ dhammacakkaṁ pavattitaṁ sammadeva anuppavatteti, taṁ hoti cakkaṁ appaṭivattiyaṁ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṁ.

Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave Sāriputto atthaññū dhammaññū mattaññū kālaññū parisaññū. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato Sāriputto Tathāgatena anuttaraṁ dhammacakkaṁ pavattitaṁ sammadeva anuppavatteti, taṁ hoti cakkaṁ appaṭivattiyaṁ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasminti. . Dutiyaṁ.

3. Dhammarājāsutta

133. Yopi so[1] bhikkhave rājā cakkavattī dhammiko dhammarājā, sopi na arājakaṁ cakkaṁ vattetīti. Evaṁ vutte aññataro bhikkhu Bhagavantaṁ etadavoca "ko pana bhante rañño cakkavattissa dhammikassa dhammarañño rājā"ti. "Dhammo bhikkhū"ti Bhagavā avoca—

Idha bhikkhu rājā cakkavattī dhammiko dhammarājā dhammaññeva nissāya dhammaṁ sakkaronto dhammaṁ garuṁ karonto dhammaṁ apacāyamāno dhammaddhajo dhammaketu dhammādhipateyyo dhammikaṁ rakkhāvaraṇaguttiṁ saṁvidahati antojanasmiṁ.

Puna caparaṁ bhikkhu rājā cakkavattī dhammiko dhammarājā dhammaññeva nissāya dhammaṁ sakkaronto dhammaṁ garuṁ karonto dhammaṁ apacāyamāno dhammaddhajo dhammaketu dhammādhipateyyo dhammikaṁ rakkhāvaraṇaguttiṁ saṁvidahati khattiyesu anuyantesu[2] -pa- balakāyasmiṁ. Brāhmaṇagahapatikesu negamajānapadesu. Samaṇabrāhmaṇesu migapakkhīsu. Sa kho so bhikkhu rājā cakkavattī dhammiko dhammarājā dhammaññeva nissāya dhammaṁ sakkaronto dhammaṁ garuṁ karonto dhammaṁ apacāyamāno dhammaddhajo dhammaketu dhammādhipateyyo dhammikaṁ rakkhāvaraṇaguttiṁ saṁvidahitvā antojanasmiṁ, dhammikaṁ rakkhāvaraṇaguttiṁ saṁvidahitvā khattiyesu, anuyantesu, balakāyasmiṁ, brāhmaṇagahapatikesu negamajānapadesu, samaṇabrāhmaṇesu migapakkhīsu dhammeneva cakkaṁ pavatteti, taṁ hoti cakkaṁ appaṭivattiyaṁ kenaci manussa bhūtena paccatthikena pāṇinā.

Evameva kho bhikkhu Tathāgato Arahaṁ Sammāsambuddho dhammiko dhammarājā dhammaññeva nissāya dhammaṁ sakkaronto dhammaṁ garuṁ karonto dhammaṁ apacāyamāno dhammaddhajo dhammaketu dhammādhipateyyo dhammikaṁ rakkhāvaraṇaguttiṁ saṁvidahati bhikkhūsu "evarūpaṁ kāyakammaṁ sevitabbaṁ, evarūpaṁ kāyakammaṁ na sevitabbaṁ, evarūpaṁ vacīkammaṁ sevitabbaṁ, evarūpaṁ vacīkammaṁ na sevitabbaṁ, evarūpaṁ manokammaṁ sevitabbaṁ, evarūpaṁ manokammaṁ na sevitabbaṁ, evarūpo ājīvo sevitabbo, evarūpo ājīvo na sevitabbo, evarūpo gāmanigamo sevitabbo, evarūpo gāmanigamo na sevitabbo"ti.

---

1. Yopi kho (Sī, Syā, I)
2. Anuyuttesu (Sī)

Puna caparaṁ bhikkhu Tathāgato Arahaṁ Sammāsambuddho dhammiko dhammarājā dhammaññeva nissāya dhammaṁ sakkaronto dhammaṁ garuṁ karonto dhammaṁ apacāyamāno dhammaddhajo dhammaketu dhammādhipateyyo dhammikaṁ rakkhāvaraṇaguttiṁ saṁvidahati bhikkhunīsu[1] -pa- upāsakesu -pa- upāsikāsu "evarūpaṁ kāyakammaṁ sevitabbaṁ, evarūpaṁ kāyakammaṁ na sevitabbaṁ. Evarūpaṁ vacīkammaṁ sevitabbaṁ, evarūpaṁ vacīkammaṁ na sevitabbaṁ. Evarūpaṁ manokammaṁ sevitabbaṁ, evarūpaṁ manokammaṁ na sevitabbaṁ. Evarūpo ājīvo sevitabbo, evarūpo ājīvo na sevitabbo. Evarūpo gāmanigamo sevitabbo, evarūpo gāmanigamo na sevitabbo"ti.

Sa kho so bhikkhu Tathāgato Arahaṁ Sammāsambuddho dhammiko dhammarājā dhammaññeva nissāya dhammaṁ sakkaronto dhammaṁ garuṁ karonto dhammaṁ apacāyamāno dhammaddhajo dhammaketu dhammādhipateyyo dhammikaṁ rakkhāvaraṇaguttiṁ saṁvidahitvā bhikkhūsu, dhammikaṁ rakkhāvaraṇaguttiṁ saṁvidahitvā bhikkhunīsu, dhammikaṁ rakkhāvaraṇaguttiṁ saṁvidahitvā upāsakesu, dhammikaṁ rakkhāvaraṇaguttiṁ saṁvidahitvā upāsikāsu dhammeneva anuttaraṁ dhammacakkaṁ pavatteti, taṁ hoti cakkaṁ appaṭivattiyaṁ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasminti. . Tatiyaṁ.

4. Yassaṁdisaṁsutta

134. Pañcahi bhikkhave aṅgehi samannāgato rājā khattiyo muddhāvasitto yassaṁ yassaṁ disāyaṁ viharati, sakkasmiṁyeva vijite viharati.

Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave rājā khattiyo muddhāvasitto ubhato sujāto hoti mātito ca pitito ca saṁsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena, aḍḍho hoti mahaddhano mahābhogo paripuṇṇakosako ṭṭhāgāro, balavā kho pana hoti caturaṅginiyā senāya samannāgato assavāya ovādapaṭikarāya, pariṇāyako kho panassa hoti paṇḍito viyatto medhāvī paṭibalo atītānāgatapaccuppanne atthe cintetuṁ. Tassime cattāro dhammā yasaṁ paripācenti, so iminā

---

1. Bhikkhūsu bhikkhunīsu (Sī, I)

yasapañcamena[1] dhammena samannāgato yassaṁ yassaṁ disāyaṁ viharati, sakasmiṁ yeva vijite viharati. Taṁ kissa hetu, evaṁ hetaṁ bhikkhave hoti vijitāvīnaṁ.

Evameva kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu yassaṁ yassaṁ disāyaṁ viharati, vimuttacittova[2] viharati. Katamehi pañcahi, idha bhikkhave bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṁvarasaṁvuto viharati ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī samādāya sikkhati sikkhāpadesu, rājāva khattiyo muddhāvasitto jātisampanno. Bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṁ sabyañjanaṁ kevalaparipuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā, rājāva khattiyo muddhāva sitto aḍḍho mahaddhano mahābhogo paripuṇṇakosakoṭṭhāgāro. Āraddhavīriyo viharati akusalānaṁ dhammānaṁ pahānāya kusalānaṁ dhammānaṁ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu, rājāva khattiyo muddhāvasitto balasampanno. Paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā, rājāva khattiyo muddhāvasitto pariṇāyakasampanno. Tassime cattāro dhammā vimuttiṁ paripācenti, so iminā vimuttipañcamena dhammena samannāgato yassaṁ yassaṁ disāyaṁ viharati, vimuttacittova viharati. Taṁ kissa hetu, evaṁ hetaṁ bhikkhave hoti vimuttacittānanti. . Catutthaṁ.

5. Paṭhamapatthanāsutta

135. Pañcahi bhikkhave aṅgehi samannāgato rañño khattiyassa muddhāvasittassa jeṭṭho putto rajjaṁ pattheti. Katamehi pañcahi, idha bhikkhave rañño khattiyassa muddhāvasittassa jeṭṭho putto ubhato sujāto hoti mātito ca pitito ca saṁsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena, abhirūpo

---

1. Yasena pañcamena (Ka), pañcamena (Sī) 2. Vimuttacitto (Sī, I), vimuttacitto ca (Ka)

hoti dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato, mātāpitūnaṁ piyo hoti manāpo, negamajānapadassa piyo hoti manāpo, yāni tāni raññaṁ khattiyānaṁ muddhāvasittānaṁ sippaṭṭhānāni hatthismiṁ vā assasmiṁ vā rathasmiṁ vā dhanusmiṁ vā tharusmiṁ vā, tattha sikkhito hoti anavayo.

Tassa evaṁ hoti "ahaṁ khomhi ubhato sujāto mātito ca pitito ca saṁsuddha gahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena, kasmāhaṁ rajjaṁ na pattheyyaṁ. Ahaṁ khomhi abhirūpo dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato, kasmāhaṁ rajjaṁ na pattheyyaṁ. Ahaṁ khomhi mātāpitūnaṁ piyo manāpo, kasmāhaṁ rajjaṁ na pattheyyaṁ. Ahaṁ khomhi negamajānapadassa piyo manāpo, kasmāhaṁ rajjaṁ na pattheyyaṁ. Ahaṁ khomhi yāni tāni raññaṁ khattiyānaṁ muddhāvasittānaṁ sippaṭṭhānāni hatthismiṁ vā assasmiṁ vā rathasmiṁ vā dhanusmiṁ vā tharusmiṁ vā, tattha[1] sikkhito anavayo, kasmāhaṁ rajjaṁ na pattheyyanti. Imehi kho bhikkhave pañcahi aṅgehi samannāgato rañño khattiyassa muddhāvasittassa jeṭṭho putto rajjaṁ pattheti.

Evameva kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu āsavānaṁ khayaṁ pattheti. Katamehi pañcahi, idha bhikkhave bhikkhu saddho hoti, saddahati Tathāgatassa bodhiṁ "itipi so Bhagavā Arahaṁ Sammāsambuddho Vijjācaraṇasampanno Sugato Lokavidū Anuttaro purisadammasārathi Satthā devamanussānaṁ Buddho Bhagavā"ti. Appābādho hoti appātaṅko samavepākiniyā gahaṇiyā samannāgato nātisītāya nāccuṇhāya majjhimāya padhānakkhamāya. Asaṭho hoti amāyāvī, yathābhūtaṁ attānaṁ āvikattā Satthari vā viññūsu vā sabrahmacārīsu. Āraddhavīriyo viharati akusalānaṁ dhammānaṁ pahānāya kusalānaṁ dhammānaṁ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā.

---

1. Tatthamhi (Sī), tatthapi (Ka)

Tassa evaṁ hoti "ahaṁ khomhi saddho, saddahāmi Tathāgatassa bodhiṁ 'itipi so Bhagavā Arahaṁ Sammāsambuddho -pa- Satthā devamanussānaṁ Buddho Bhagavā'ti, kasmāhaṁ āsavānaṁ khayaṁ na pattheyyaṁ. Ahaṁ khomhi appābādho appātaṅko samavepākiniyā gahaṇiyā samannāgato nātisītāya nāccuṇhāya majjhimāya padhānakkhamāya, kasmāhaṁ āsavānaṁ khayaṁ na pattheyyaṁ. Ahaṁ khomhi asaṭho amāyāvī, yathābhūtaṁ attānaṁ āvikattā Satthari vā viññūsu vā sabrahmacārīsu, kasmāhaṁ āsavānaṁ khayaṁ na pattheyyaṁ. Ahaṁ khomhi āraddhavīriyo viharāmi akusalānaṁ dhammānaṁ pahānāya kusalānaṁ dhammānaṁ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu, kasmāhaṁ āsavānaṁ khayaṁ na pattheyyaṁ. Ahaṁ khomhi paññavā udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā, kasmāhaṁ āsavānaṁ khayaṁ na pattheyyan"ti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu āsavānaṁ khayaṁ patthetīti. . Pañcamaṁ.

6. Dutiyapatthanāsutta

136. Pañcahi bhikkhave aṅgehi samannāgato rañño khattiyassa muddhāva sittassa jeṭṭho putto oparajjaṁ[1] pattheti. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave rañño kattiyassa muddhāvasittassa jeṭṭho putto ubhato sujāto hoti mātito ca pitito ca saṁsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena, abhirūpo hoti dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato, mātāpitūnaṁ piyo hoti manāpo, balakāyassa piyo hoti manāpo, paṇḍito hoti viyatto medhāvī, paṭibalo atītānāgatapaccuppanne atthe cintetuṁ.

Tassa evaṁ hoti "ahaṁ khomhi ubhato sujāto mātito ca pitito ca saṁsuddha gahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena, kasmāhaṁ oparajjaṁ na pattheyyaṁ. Ahaṁ khomhi abhirūpo dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato, kasmāhaṁ oparajjaṁ na pattheyyaṁ. Ahaṁ khomhi mātāpitūnaṁ

1. Uparajjaṁ (Syā, I, Ka)

piyo manāpo, kasmāhaṁ oparajjaṁ na pattheyyaṁ. Ahaṁ khomhi balakāyassa piyo manāpo, kasmāhaṁ oparajjaṁ na pattheyyaṁ. Ahaṁ khomhi paṇḍito viyatto medhāvī paṭibalo atītānāgatapaccuppanne atthe cintetuṁ, kasmāhaṁ oparajjaṁ na pattheyyan"ti. Imehi kho bhikkhave pañcahi aṅgehi samannāgato rañño kattiyassa muddhāvasittassa jeṭṭho putto oparajjaṁ pattheti.

Evamevaṁ kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu āsavānaṁ khayaṁ pattheti. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu sīlavā hoti -pa- samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Bahussuto hoti -pa- diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Catūsu satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacitto[1] hoti. Āraddhavīriyo viharati akusalānaṁ dhammānaṁ pahānāya kusalānaṁ dhammānaṁ upasampadāya thāmavā daḷhaparakkamo anikkhitta dhuro kusalesu dhammesu. Paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā.

Tassa evaṁ hoti "ahaṁ khomhi sīlavā pātimokkhasaṁvarasaṁvuto viharāmi ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī samādāya sikkhāmi sikkhāpadesu, kasmāhaṁ āsavānaṁ khayaṁ na pattheyyaṁ. Ahaṁ khomhi bahussuto sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṁ sabyañjanaṁ[2] kevalaparipuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ abhivadanti, tathārūpā me dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā, kasmāhaṁ āsavānaṁ khayaṁ na pattheyyaṁ. Ahaṁ khomhi catūsu satipaṭṭhānesu Suppatiṭṭhitacitto, kasmāhaṁ āsavānaṁ khayaṁ na pattheyyaṁ. Ahaṁ khomhi āraddhavīriyo viharāmi akusalānaṁ dhammānaṁ pahānāya kusalānaṁ dhammānaṁ upasampadāya thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu, kasmāhaṁ āsavānaṁ khayaṁ na pattheyyaṁ. Ahaṁ khomhi paññavā udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā, kasmāhaṁ āsavānaṁ khayaṁ na pattheyyan"ti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu āsavānaṁ khayaṁ patthetīti. . Chaṭṭhaṁ.

---

1. Supaṭṭhitacitto (Sī, Syā), sūpaṭṭhitacitto (Ka) 2. Satthā byañjanā (Sī)

7. Appaṁsupatisutta

137. Pañcime bhikkhave appaṁ rattiyā supanti, bahuṁ jagganti. Katame pañca? Itthī bhikkhave purisādhippāyā appaṁ rattiyā supati, bahuṁ jaggati. Puriso bhikkhave itthādhippāyo appaṁ rattiyā supati, bahuṁ jaggati. Coro bhikkhave ādānādhippāyo appaṁ rattiyā supati, bahuṁ jaggati. Rājā[1] bhikkhave rājakaraṇīyesu yutto appaṁ rattiyā supati, bahuṁ jaggati. Bhikkhu bhikkhave visaṁyogādhippāyo appaṁ rattiyā supati, bahuṁ jaggati. Ime kho bhikkhave pañca appaṁ rattiyā supanti, bahuṁ jaggantīti. . Sattamaṁ.

8. Bhattādakasutta

138. Pañcahi bhikkhave aṅgehi samannāgato rañño nāgo bhattādako ca hoti okāsapharaṇo ca laṇḍasāraṇo ca salākaggāhī ca, rañño nāgotveva saṅkhaṁ gacchati. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave rañño nāgo akkhamo hoti rūpānaṁ, akkhamo saddānaṁ, akkhamo gandhānaṁ, akkhamo rasānaṁ, akkhamo phoṭṭhabbānaṁ. Imehi kho bhikkhave pañcahi aṅgehi samannāgato rañño nāgo bhattādako ca okāsapharaṇo ca laṇḍasāraṇo ca salākaggāhī ca, rañño nāgotveva saṅkhaṁ gacchati.

Evamevaṁ kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhattādako ca hoti okāsapharaṇo ca mañcapīṭhamaddano[2] ca salākaggāhī ca, bhikkhutveva saṅkhaṁ gacchati. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu akkhamo hoti rūpānaṁ, akkhamo saddānaṁ, akkhamo gandhānaṁ, akkhamo rasānaṁ, akkhamo phoṭṭhabbānaṁ. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhattādako ca hoti okāsapharaṇo ca mañcapīṭhamaddano ca salākaggāhī ca, bhikkhutveva saṅkhaṁ gacchatīti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Akkhamasutta

139. Pañcahi bhikkhave aṅgehi samannāgato rañño nāgo na rājāraho hoti na rājabhoggo, na rañño aṅgaṁtveva saṅkhaṁ

---

1. Rājayutto (I, Ka)   2. Pīṭhamaddano (Sī, Syā, Kaṁ, I)

gacchati. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave rañño nāgo akkhamo hoti rūpānaṁ, akkhamo saddānaṁ, akkhamo gandhānaṁ, akkhamo rasānaṁ, akkhamo phoṭṭhabbānaṁ.

Kathañca bhikkhave rañño nāgo akkhamo hoti rūpānaṁ? Idha bhikkhave rañño nāgo saṅgāmagato hatthikāyaṁ vā disvā assakāyaṁ vā disvā rathakāyaṁ vā disvā pattikāyaṁ vā disvā saṁsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti saṅgāmaṁ otarituṁ. Evaṁ kho bhikkhave rañño nāgo akkhamo hoti rūpānaṁ. (1)

Kathañca bhikkhave rañño nāgo akkhamo hoti saddānaṁ? Idha bhikkhave rañño nāgo saṅgāmagato hatthisaddaṁ vā sutvā assasaddaṁ vā sutvā rathasaddaṁ vā sutvā pattisaddaṁ vā sutvā bheripaṇavasaṅkhatiṇavaninnādasaddaṁ vā sutvā saṁsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti saṅgāmaṁ otarituṁ. Evaṁ kho bhikkhave rañño nāgo akkhamo hoti saddānaṁ. (2)

Kathañca bhikkhave rañño nāgo akkhamo hoti gandhānaṁ? Idha bhikkhave rañño nāgo saṅgāmagato ye te rañño nāgā abhijātā saṅgāmāvacarā tesaṁ muttakarīsassa gandhaṁ ghāyitvā saṁsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti saṅgāmaṁ otarituṁ. Evaṁ kho bhikkhave rañño nāgo akkhamo hoti gandhānaṁ. (3)

Kathañca bhikkhave rañño nāgo akkhamo hoti rasānaṁ? Idha bhikkhave rañño nāgo saṅgāmagato ekissā vā tiṇodakadattiyā vimānito[1] dvīhi vā tīhi vā catūhi vā pañcahi vā tiṇodakadattīhi vimānito saṁsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti saṅgāmaṁ otarituṁ. Evaṁ kho bhikkhave rañño nāgo akkhamo hoti rasānaṁ. (4)

Kathañca bhikkhave rañño nāgo akkhamo hoti phoṭṭhabbānaṁ? Idha bhikkhave rañño nāgo saṅgāmagato ekena vā saravegena viddho dvīhi vā tīhi vā catūhi vā pañcahi vā saravegehi viddho saṁsīdati visīdati

---

1. Vihanīto (Syā), vihānito (katthaci)

na santhambhati na sakkoti saṅgāmaṁ otarituṁ. Evaṁ kho bhikkhave rañño nāgo akkhamo hoti phoṭṭhabbānaṁ. (5)

Imehi kho bhikkhave pañcahi aṅgehi samannāgato rañño nāgo na rājāraho hoti na rājabhoggo, na rañño aṅgaṁtveva saṅkhaṁ gacchati.

Evamevaṁ kho bhikkhave pañcahi aṅgehi samannāgato bhikkhu na āhuneyyo hoti na pāhuneyyo na dakkhiṇeyyo na añjalikaraṇīyo na anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu akkhamo hoti rūpānaṁ, akkhamo saddānaṁ, akkhamo gandhānaṁ, akkhamo rasānaṁ, akkhamo phoṭṭhabbānaṁ.

Kathañca bhikkhave bhikkhu akkhamo hoti rūpānaṁ? Idha bhikkhave bhikkhu cakkhunā rūpaṁ disvā rajanīye rūpe sārajjati, na sakkoti cittaṁ samādahituṁ. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu akkhamo hoti rūpānaṁ. (1)

Kathañca bhikkhave bhikkhu akkhamo hoti saddānaṁ? Idha bhikkhave bhikkhu sotena saddaṁ sutvā rajanīye sadde sārajjati, na sakkoti cittaṁ samādahituṁ. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu akkhamo hoti saddānaṁ. (2)

Kathañca bhikkhave bhikkhu akkhamo hoti gandhānaṁ? Idha bhikkhave bhikkhu ghānena gandhaṁ ghāyitvā rajanīye gandhe sārajjati, na sakkoti cittaṁ samādahituṁ. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu akkhamo hoti gandhānaṁ. (3)

Kathañca bhikkhave bhikkhu akkhamo hoti rasānaṁ? Idha bhikkhave bhikkhu jivhāya rasaṁ sāyitvā rajanīye rase sārajjati, na sakkoti cittaṁ samādahituṁ. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu akkhamo hoti rasānaṁ. (4)

Kathañca bhikkhave bhikkhu akkhamo hoti phoṭṭhabbānaṁ? Idha bhikkhave bhikkhu kāyena phoṭṭhabbaṁ phusitvā rajanīye phoṭṭhabbe sārajjati, na sakkoti cittaṁ samādahituṁ. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu akkhamo hoti phoṭṭhabbānaṁ. (5)

Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu na āhuneyyo hoti na pāhuneyyo na dakkhiṇeyyo na añjalikaraṇīyo na anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa.

Pañcahi bhikkhave aṅgehi samannāgato rañño nāgo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅgaṁtveva saṅkhaṁ gacchati. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave rañño nāgo khamo hoti rūpānaṁ, khamo saddānaṁ, khamo gandhānaṁ, khamo rasānaṁ, khamo phoṭṭhabbānaṁ.

Kathañca bhikkhave rañño nāgo khamo hoti rūpānaṁ? Idha bhikkhave rañño nāgo saṅgāmagato hatthikāyaṁ vā disvā assakāyaṁ vā disvā rathakāyaṁ vā disvā pattikāyaṁ vā disvā na saṁsīdati na visīdati santhambhati sakkoti saṅgāmaṁ otarituṁ. Evaṁ kho bhikkhave rañño nāgo khamo hoti rūpānaṁ. (1)

Kathañca bhikkhave rañño nāgo khamo hoti saddānaṁ? Idha bhikkhave rañño nāgo saṅgāmagato hatthisaddaṁ vā sutvā assasaddaṁ vā sutvā rathasaddaṁ vā sutvā pattisaddaṁ vā sutvā bheripaṇavasaṅkhatiṇavaninnādasaddaṁ vā sutvā na saṁsīdati na visīdati santhambhati sakkoti saṅgāmaṁ otarituṁ. Evaṁ kho bhikkhave rañño nāgo khamo hoti saddānaṁ. (2)

Kathañca bhikkhave rañño nāgo khamo hoti gandhānaṁ? Idha bhikkhave rañño nāgo saṅgāmagato ye te rañño nāgā abhijātā saṅgāmāvacarā, tesaṁ muttakarīsassa gandhaṁ ghāyitvā na saṁsīdati na visīdati santhambhati sakkoti saṅgāmaṁ otarituṁ. Evaṁ kho bhikkhave rañño nāgo khamo hoti gandhānaṁ. (3)

Kathañca bhikkhave rañño nāgo khamo hoti rasānaṁ? Idha bhikkhave rañño nāgo saṅgāmagato ekissā vā tiṇodakadattiyā vimānito dvīhi vā tīhi vā catūhi vā pañcahi vā tiṇodakadattīhi vimānito na saṁsīdati na visīdati santhambhati sakkoti saṅgāmaṁ otarituṁ. Evaṁ kho bhikkhave rañño nāgo khamo hoti rasānaṁ. (4)

Kathañca bhikkhave rañño nāgo khamo hoti phoṭṭhābbānaṁ? Idha bhikkhave rañño nāgo saṅgāmagato ekena vā saravegena viddho dvīhi vā tīhi vā catūhi vā pañcahi vā saravegehi viddho na saṁsīdati na visīdati santhambhati sakkoti saṅgāmaṁ otarituṁ. Evaṁ kho bhikkhave rañño nāgo khamo hoti phoṭṭhābbānaṁ. (5)

Imehi kho bhikkhave pañcahi aṅgehi samannāgato rañño nāgo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅgaṁtveva saṅkhaṁ gacchati.

Evamevaṁ kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu khamo hoti rūpānaṁ, khamo saddānaṁ, khamo gandhānaṁ, khamo rasānaṁ, khamo phoṭṭhabbānaṁ.

Kathañca bhikkhave bhikkhu khamo hoti rūpānaṁ? Idha bhikkhave bhikkhu cakkhunā rūpaṁ disvā rajanīye rūpe na sārajjati, sakkoti cittaṁ samādahituṁ. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu khamo hoti rūpānaṁ. (1)

Kathañca bhikkhave bhikkhu khamo hoti saddānaṁ? Idha bhikkhave bhikkhu sotena saddaṁ sutvā rajanīye sadde na sārajjati, sakkoti cittaṁ samādahituṁ. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu khamo hoti saddānaṁ. (2)

Kathañca bhikkhave bhikkhu khamo hoti gandhānaṁ? Idha bhikkhave bhikkhu ghānena gandhaṁ ghāyitvā rajanīye gandhe na sārajjati, sakkoti cittaṁ samādahituṁ. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu khamo hoti gandhānaṁ. (3)

Kathañca bhikkhave bhikkhu khamo hoti rasānaṁ? Idha bhikkhave bhikkhu jivhāya rasaṁ sāyitvā rajanīye rase na sārajjati, sakkoti cittaṁ samādahituṁ. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu khamo hoti rasānaṁ. (4)

Kathañca bhikkhave bhikkhu khamo hoti phoṭṭhabbānaṁ? Idha bhikkhave bhikkhu kāyena phoṭṭhabbaṁ phusitvā rajanīye phoṭṭhabbe na sārajjati, sakkoti cittaṁ samādahituṁ. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu khamo hoti phoṭṭhabbānaṁ. (5)

Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassāti. . Navamaṁ.

10. Sotasutta

140. Pañcahi bhikkhave aṅgehi samannāgato rañño nāgo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅgaṁtveva saṅkhaṁ gacchati.

katamehi pañcahi? Idha bhikkhave rañño nāgo sotā ca hoti hantā ca rakkhitā ca khantā ca gantā ca.

Kathañca bhikkhave rañño nāgo sotā hoti? Idha bhikkhave rañño nāgo yamenaṁ hatthidammasārathi[1] kāraṇaṁ kāreti yadi vā katapubbaṁ yadi vā akatapubbaṁ, taṁ aṭṭhiṁ katvā[2] manasi katvā sabbaṁ cetasā[3] samannāharitvā ohitasoto suṇāti. Evaṁ kho bhikkhave rañño nāgo sotā hoti. (1)

Kathañca bhikkhave rañño nāgo hantā hoti? Idha bhikkhave rañño nāgo saṅgāmagato hatthimpi hanati[4], hatthāruhampi hanati, assampi hanati, assāruhampi hanati, rathampi hanati, rathikampi[5] hanati, pattikampi hanati. Evaṁ kho bhikkhave rañño nāgo hantā hoti. (2)

Kathañca bhikkhave rañño nāgo rakkhitā hoti? Idha bhikkhave rañño nāgo saṅgāmagato rakkhati purimaṁ kāyaṁ, rakkhati pacchimaṁ kāyaṁ, rakkhati purime pāde, rakkhati pacchime pāde, rakkhati sīsaṁ, rakkhati kaṇṇe, rakkhati dante, rakkhati soṇḍaṁ, rakkhati vāladhiṁ, rakkhati hatthāruhaṁ. Evaṁ kho bhikkhave rañño nāgo rakkhitā hoti. (3)

Kathañca bhikkhave rañño nāgo khantā hoti? Idha bhikkhave rañño nāgo saṅgāmagato khamo hoti sattippahārānaṁ asippahārānaṁ usuppahārānaṁ pharasuppahārānaṁ bheripaṇavasaṅkhatiṇavaninnādasaddānaṁ. Evaṁ kho bhikkhave rañño nāgo khantā hoti. (4)

Kathañca bhikkhave rañño nāgo gantā hoti? Idha bhikkhave rañño nāgo yamenaṁ hatthidammasārathi disaṁ peseti yadi vā gatapubbaṁ, yadi vā agatapubbaṁ, taṁ khippameva gantā hoti. Evaṁ kho bhikkhave rañño nāgo gantā hoti. (5)

Imehi kho bhikkhave pañcahi aṅgehi samannāgato rañño nāgo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅgaṁtveva saṅkhaṁ gacchati.

---

1. Hatthidammasārathī (Sī) 2. Aṭṭhikatvā (Sī, Syā, Kaṁ, I) Aṁ 1. 431 piṭṭhepi.
3. Sabbacetasā (?) 4. Hanti (Sī, I) 5. Rathāruhampi (I)

Evamevaṁ kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu sotā ca hoti hantā ca rakkhitā ca khantā ca gantā ca.

Kathañca bhikkhave bhikkhu sotā hoti? Idha bhikkhave bhikkhu Tathāgatappavedite dhammavinaye desiyamāne aṭṭhiṁkatvā manasi katvā sabbaṁ cetasā samannā haritvā ohitasoto dhammaṁ suṇāti. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu sotā hoti. (1)

Kathañca bhikkhave bhikkhu hantā hoti? Idha bhikkhave bhikkhu uppannaṁ kāmavitakkaṁ nādhivāseti pajahati vinodeti (hanati)[1] byantīkaroti anabhāvaṁ gameti, uppannaṁ byāpādavitakkaṁ -pa- uppannaṁ vihiṁsāvitakkaṁ -pa- uppannuppanne pāpake akusale dhamme nādhivāseti pajahati vinodeti (hanati)[1] byantīkaroti anabhāvaṁ gameti. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu hantā hoti. (2)

Kathañca bhikkhave bhikkhu rakkhitā hoti? Idha bhikkhave bhikkhu cakkhunā rūpaṁ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇamenaṁ cakkhundriyaṁ asaṁvutaṁ viharantaṁ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṁ. Tassa saṁvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyaṁ, cakkhundriye saṁvaraṁ āpajjati. Sotena saddaṁ sutvā. Ghānena gandhaṁ ghāyitvā. Jivhāya rasaṁ sāyitvā. Kāyena phoṭṭhabbaṁ phusitvā. Manasā dhammaṁ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇamenaṁ manindriyaṁ asaṁvutaṁ viharantaṁ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṁ. Tassa saṁvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyaṁ, manindriye saṁvaraṁ āpajjati. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu rakkhitā hoti. (3)

Kathañca bhikkhave bhikkhu khantā hoti? Idha bhikkhave bhikkhu khamo hoti sītassa uṇhassa jighacchāya pipāsāya ḍaṁsamakasavātātapasarīsapa[2]samphassānaṁ duruttānaṁ durāgatānaṁ vacanapathānaṁ, uppannānaṁ sārīrikānaṁ vedanānaṁ dukkhānaṁ tibbānaṁ kharānaṁ kaṭukānaṁ asātānaṁ amanāpānaṁ

---

1. ( ) Natthi Sī-I-potthakesu; Aṁ 1. 432 piṭṭhepi. 2. ...siriṁsapa (Sī, Syā, Kaṁ, I)

pāṇaharānaṁ adhivāsakajātiko hoti. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu khantā hoti. (4)

Kathañca bhikkhave bhikkhu gantā hoti? Idha bhikkhave bhikkhu yā sā disā agatapubbā iminā dīghena addhunā yadidaṁ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhi paṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānaṁ, taṁ khippaññeva gantā hoti. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu gantā hoti. (5)

Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassāti. . Dasamaṁ.

Rājavaggo catuttho.

Tassuddānaṁ

Cakkānuvattanā Rājā, Yassaṁdisaṁ dve ceva Patthanā.
Appaṁsupati Bhattādo, Akkhamo ca Sotena cāti.

---

(15) 5. Tikaṇḍakīvagga

1. Avajānātisutta

141. Pañcime bhikkhave puggalā santo saṁvijjamānā lokasmiṁ. Katame pañca? Datvā avajānāti, saṁvāsena avajānāti, ādheyyamukho[1] hoti, lolo hoti, mando momūho hoti[2].

Kathañca bhikkhave puggalo datvā avajānāti? Idha bhikkhave puggalo puggalassa deti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhāraṁ, tassa evaṁ hoti "ahaṁ demi, ayaṁ paṭiggaṇhātī"ti, tamenaṁ datvā avajānāti. Evaṁ kho bhikkhave puggalo datvā avajānāti.

---

1. Ādiyyamukho (Sī), ādeyyamukho (Syā, Kaṁ), ādiyamukho (I) Aṭṭhakathāya paṭhamasaṁvaṇṇanānurūpaṁ. Abhi 3. 175 piṭṭhepi passitabbaṁ.
2. Mando hoti momūho (Sī)

Kathañca bhikkhave puggalo saṁvāsena avajānāti? Idha bhikkhave puggalo puggalena saddhiṁ saṁvasati dve vā tīṇi vā vassāni, tamenaṁ saṁvāsena avajānāti. Evaṁ kho bhikkhave puggalo saṁvāsena avajānāti.

Kathañca bhikkhave puggalo ādheyyamukho hoti? Idha bhikkhave ekacco puggalo parassa vaṇṇe vā avaṇṇe vā bhāsiyamāne taṁ khippaññeva adhimuccitā[1] hoti. Evaṁ kho bhikkhave puggalo ādheyyamukho hoti.

Kathañca bhikkhave puggalo lolo hoti? Idha bhikkhave ekacco puggalo ittarasaddho hoti ittarabhattī ittarapemo ittarappasādo. Evaṁ kho bhikkhave puggalo lolo hoti.

Kathañca bhikkhave puggalo mando momūho hoti? Idha bhikkhave ekacco puggalo kusalākusale dhamme na jānāti, sāvajjānavajje dhamme na jānāti, hīnappaṇīte dhamme na jānāti, kaṇhasukkasappaṭibhāge dhamme na jānāti. Evaṁ kho bhikkhave puggalo mando momūho hoti. Ime kho bhikkhave pañca puggalā santo saṁvijjamānā lokasminti. . Paṭhamaṁ.

2. Ārabhatisutta

142. Pañcime bhikkhave puggalā santo saṁvijjamānā lokasmiṁ. Katame pañca? Idha bhikkhave ekacco puggalo ārabhati ca vippaṭisārī ca hoti, tañca cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ yathābhūtaṁ nappajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. (1)

* Idha pana bhikkhave ekacco puggalo ārabhati na vippaṭisārī hoti, tañca cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ yathābhūtaṁ nappajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. (2)

Idha pana bhikkhave ekacco puggalo na ārabhati vippaṭisārī hoti, tañca cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ yathābhūtaṁ nappajānāti, hatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. (3)

---

* Abhi 3. 173 piṭṭhepi.

1. Adhimuccito (Syā)

Idha pana bhikkhave ekacco puggalo na ārabhati na vippaṭisārī hoti, tañca cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ yathābhūtaṁ nappajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. (4)

Idha pana bhikkhave ekacco puggalo na ārabhati na vippaṭisārī hoti, tañca cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ yathābhūtaṁ pajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. (5)

Tatra bhikkhave yvāyaṁ puggalo ārabhati ca vippaṭisārī ca hoti, tañca cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ yathābhūtaṁ nappajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. So evamassa vacanīyo "āyasmato kho ārambhajā[1] āsavā saṁvijjanti, vippaṭisārajā āsavā pavaḍḍhanti[2], sādhu vatāyasmā ārambhaje āsave pahāya vippaṭisāraje āsave paṭivinodetvā cittaṁ paññañca bhāvetu[3], evamāyasmā amunā pañcamena puggalena samasamo bhavissatī"ti. (1)

Tatra bhikkhave yvāyaṁ puggalo ārabhati na vippaṭisārī hoti, tañca cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ yathābhūtaṁ nappajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. So evamassa vacanīyo "āyasmato kho ārambhajā āsavā saṁvijjanti, vippaṭisārajā āsavā na pavaḍḍhanti, sādhu vatāyasmā ārambhaje āsave pahāya cittaṁ paññañca bhāvetu, evamāyasmā amunā pañcamena puggalena samasamo bhavissatī"ti. (2)

Tatra bhikkhave yvāyaṁ puggalo na ārabhati vippaṭisārī hoti, tañca cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ yathābhūtaṁ nappajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. So evamassa vacanīyo "āyasmato kho ārambhajā āsavā na saṁvijjanti, vippaṭisārajā āsavā pavaḍḍhanti, sādhu vatāyasmā vippaṭisāraje āsave paṭivinodetvā cittaṁ paññañca bhāvetu, evamāyasmā amunā pañcamena puggalena samasamo bhavissatī"ti. (3)

Tatra bhikkhave yvāyaṁ puggalo na ārabhati na vippaṭisārī hoti, tañca cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ yathābhūtaṁ nappajānāti, yatthassa te uppannā

---

1. Ārabbhajā (I, Ka), ārabhajā (Syā, Kaṁ) 2. Saṁvaḍḍhanti (Ka)
3. Bhāvetuṁ (Sī, I)

pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. So evamassa vacanīyo "āyasmato kho ārambhajā āsavā na saṁvijjanti, vippaṭisārajā āsavā na pavaḍḍhanti, sādhu vatāyasmā cittaṁ paññañca bhāvetu, evamāyasmā amunā pañcamena puggalena samasamo bhavissatī"ti. (4)

Iti kho bhikkhave ime cattāro puggalā amunā pañcamena puggalena evaṁ ovadiyamānā evaṁ anusāsiyamānā anupubbena āsavānaṁ khayaṁ pāpuṇantīti*. . Dutiyaṁ.

3. Sārandadasutta

143. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Vesāliyaṁ viharati Mahāvane Kūṭāgārasālāyaṁ. Atha kho Bhagavā pubbaṇhasamayaṁ nivāsetvā pattacīvaramādāya Vesāliṁ piṇḍāya pāvisi. Tena kho pana samayena pañcamattānaṁ Licchavisatānaṁ Sārandade cetiye sannisinnānaṁ sannipatitānaṁ ayamantarākathā udapādi—pañcannaṁ ratanānaṁ pātubhāvo dullabho lokasmiṁ. Katamesaṁ pañcannaṁ? Hatthiratanassa pātubhāvo dullabho lokasmiṁ, assaratanassa pātubhāvo dullabho lokasmiṁ, maṇiratanassa pātubhāvo dullabho lokasmiṁ, itthiratanassa pātubhāvo dullabho lokasmiṁ, gahapatiratanassa pātubhāvo dullabho lokasmiṁ. Imesaṁ pañcannaṁ ratanānaṁ pātubhāvo dullabho lokasminti.

Atha kho te Licchavī magge purisaṁ ṭhapesuṁ[1] "yadā tvaṁ[2] ambho purisa passeyyāsi Bhagavantaṁ, atha amhākaṁ āroceyyāsī"ti. Addasā kho so puriso Bhagavantaṁ dūratova āgacchantaṁ, disvāna yena te Licchavī tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā te Licchavī etadavoca "ayaṁ so bhante Bhagavā gacchati Arahaṁ Sammāsambuddho, yassadāni kālaṁ maññathā"ti.

Atha kho te Licchavī yena Bhagavā tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ aṭṭhaṁsu, ekamantaṁ ṭhitā kho te Licchavī Bhagavantaṁ etadavocuṁ—

"Sādhu bhante yena Sārandadaṁ cetiyaṁ tenupasaṅkamatu anukampaṁ upādāyā"ti. Adhivāsesi Bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho Bhagavā

---

1. Pesesuṁ (Syā, Ka) * Abhi 3. 174 piṭṭhepi. 2. Yathā tvaṁ (Sī, I)

yena Sārandadaṁ cetiyaṁ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi, nisajja kho Bhagavā te Licchavī etadavoca "kāya nuttha Licchavī etarahi kathāya sannisinnā, kā ca pana vo antarākathā vippakatā"ti. Idha bhante amhākaṁ sannisinnānaṁ sannipatitānaṁ ayamantarākathā udapādi—pañcannaṁ ratanānaṁ pātubhāvo dullabho lokasmiṁ. Katamesaṁ pañcannaṁ? Hatthiratanassa pātubhāvo dullabho lokasmiṁ, assaratanassa pātubhāvo dullabho lokasmiṁ, maṇiratanassa pātubhāvo dullabho lokasmiṁ, itthiratanassa pātubhāvo dullabho lokasmiṁ. Gahapatiratanassa pātubhāvo dullabho lokasmiṁ. Imesaṁ pañcannaṁ ratanānaṁ pātubhāvo dullabho lokasminti.

Kāmādhimuttānaṁ vata bho Licchavīnaṁ[1] kāmaṁyeva ārabbha antarākathā udapādi. Pañcannaṁ Licchavī ratanānaṁ pātubhāvo dullabho lokasmiṁ. Katamesaṁ pañcannaṁ? Tathāgatassa Arahato Sammāsambuddhassa pātubhāvo dullabho lokasmiṁ, Tathāgatappaveditassa dhammavinayassa desetā puggalo dullabho lokasmiṁ, Tathāgatappaveditassa dhammavinayassa desitassa viññātā puggalo dullabho lokasmiṁ, Tathāgatappaveditassa dhammavinayassa desitassa viññātā[2] dhammānu dhammappaṭipanno puggalo dullabho lokasmiṁ, kataññū katavedī puggalo dullabho lokasmiṁ. Imesaṁ kho Licchavī pañcannaṁ ratanānaṁ pātubhāvo dullabho lokasminti. . Tatiyaṁ.

4. Tikaṇḍakīsutta

144. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sākete viharati tikaṇḍakīvane[3]. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū Bhagavato paccassosuṁ. Bhagavā etadavoca—

Sādhu bhikkhave bhikkhu kālena kālaṁ appaṭikūle paṭikūlasaññī[4] vihareyya, sādhu bhikkhave bhikkhu kālena kālaṁ paṭikūle appaṭikūlasaññī vihareyya, sādhu bhikkhave bhikkhu kālena kālaṁ appaṭikūle ca

---

1. Kāmādhimuttānaṁ vata vo Licchavīnaṁ (Sī), kāmādhimuttānaṁ vata vo Licchavī (Syā), kāmādhimuttānaṁva vo Licchavī (?)
2. Viññātassa (Sī, I), upari 209 piṭṭhepi.
3. Kaṇḍakīvane (Saṁ 3. 260 piṭṭhepi)
4. Appaṭikkūle paṭikkūlasaññī (Sī, Syā, Kaṁ, I)

paṭikūle ca paṭikūlasaññī vihareyya, sādhu bhikkhave bhikkhu kālena kālaṁ paṭikūle ca appaṭikūle ca appaṭikūlasaññī vihareyya, sādhu bhikkhave bhikkhu kālena kālaṁ paṭikūlañca appaṭikūlañca tadubhayaṁ abhinivajjetvā upekkhako vihareyya sato sampajāno.

Kiñca[1] bhikkhave bhikkhu atthavasaṁ paṭicca appaṭikūle paṭikūlasaññī vihareyya. Mā me rajanīyesu dhammesu rāgo udapādīti, idaṁ kho bhikkhave bhikkhu atthavasaṁ paṭicca appaṭikūle paṭikūlasaññī vihareyya.

Kiñca bhikkhave bhikkhu atthavasaṁ paṭicca paṭikūle appaṭikūlasaññī vihareyya. Mā me dosanīyesu dhammesu doso udapādīti, idaṁ kho bhikkhave bhikkhu atthavasaṁ paṭicca paṭikūle appaṭikūlasaññī vihareyya.

Kiñca bhikkhave bhikkhu atthavasaṁ paṭicca appaṭikūle ca paṭikūle ca paṭikūlasaññī vihareyya. Mā me rajanīyesu dhammesu rāgo udapādi, mā me dosanīyesu dhammesu doso udapādīti, idaṁ kho bhikkhave bhikkhu atthavasaṁ paṭicca appaṭikūle ca paṭikūle ca paṭikūlasaññī vihareyya.

Kiñca bhikkhave bhikkhu atthavasaṁ paṭicca paṭikūle ca appaṭikūle ca appaṭikūlasaññī vihareyya. Mā me dosanīyesu dhammesu doso udapādi, mā me rajanīyesu dhammesu rāgo udapādīti, idaṁ kho bhikkhave bhikkhu atthavasaṁ paṭicca paṭikūle ca appaṭikūle ca appaṭikūlasaññī vihareyya.

Kiñca bhikkhave bhikkhu atthavasaṁ paṭicca paṭikūlañca appaṭikūlañca tadubhayaṁ abhinivajjetvā upekkhako vihareyya sato sampajāno. Mā me kvacani[2] katthaci kiñcanaṁ[3] rajanīyesu dhammesu rāgo udapādi, mā me kvacani katthaci kiñcanaṁ dosanīyesu dhammesu doso udapādi, mā me kvacani katthaci kiñcanaṁ mohanīyesu dhammesu moho udapādīti, idaṁ kho bhikkhave bhikkhu atthavasaṁ paṭicca paṭikūlañca appaṭikūlañca tadubhayaṁ abhinivajjetvā upekkhako vihareyya sato sampajānoti. . Catutthaṁ.

5. Nirayasutta

145. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti,

1. Kathañca (Sī, I, Ka) 2. Kvacini (Sī, Syā, I) 3. Kiñcana (Si, I)

kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato yathābhataṁ nikkhitto evaṁ sagge. Katamehi pañcahi? Pāṇatipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesu micchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato yathābhataṁ nikkhitto evaṁ saggeti. . Pañcamaṁ.

6. Mittasutta

146. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu mitto na sevitabbo. Katamehi pañcahi? Kammantaṁ kāreti, adhikaraṇaṁ ādiyati, pāmokkhesu bhikkhūsu paṭiviruddho hoti, dīghacārikaṁ anavatthacārikaṁ[1] anuyutto viharati, nappaṭibalo hoti kālena kālaṁ dhammiyā kathāya sandassetuṁ samādapetuṁ samuttejetuṁ sampahaṁsetuṁ. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu mitto na sevitabbo.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu mitto sevitabbo. Katamehi pañcahi? Na kammantaṁ kāreti, na adhikaraṇaṁ ādiyati, na pāmokkhesu bhikkhūsu paṭiviruddho hoti, na dīghacārikaṁ anavatthacārikaṁ anuyutto viharati, paṭibalo hoti kālena kālaṁ dhammiyā kathāya sandassetuṁ samādapetuṁ samuttejetuṁ sampahaṁsetuṁ. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu mitto sevitabboti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Asappurisadānasutta

147. Pañcimāni bhikkhave asappurisadānāni. Katamāni pañca? Asakkaccaṁ deti, acittīkatvā[2] deti, asahatthā deti, apaviddhaṁ[3] deti, anāgamanadiṭṭhiko deti. Imāni kho bhikkhave pañca asappurisadānāni.

---

1. Avatthānacārikaṁ (Syā)
2. Acittikatvā (I), acitiṁ katvā (Syā), acittiṁ katvā (Ka)
3. Apaviṭṭhaṁ (Syā, Kaṁ)

Pañcimāni bhikkhave sappurisadānāni. Katamāni pañca? Sakkaccaṁ deti, cittīkatvā deti, sahatthā deti, anapaviddhaṁ deti, āgamanadiṭṭhiko deti. Imāni kho bhikkhave pañca sappurisadānānīti. . Sattamaṁ.

8. Sappurisadānasutta

148. Pañcimāni bhikkhave sappurisadānāni. Katamāni pañca? Saddhāya dānaṁ deti, sakkaccaṁ dānaṁ deti, kālena dānaṁ deti, anuggahitacitto[1] dānaṁ deti, attānañca parañca anupahacca dānaṁ deti.

Saddhāya kho pana bhikkhave dānaṁ datvā yattha yattha tassa dānassa vipāko nibbattati, aḍḍho ca hoti mahaddhano mahābhogo, abhirūpo ca hoti dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato.

Sakkaccaṁ kho pana bhikkhave dānaṁ datvā yattha yattha tassa dānassa vipāko nibbattati, aḍḍho ca hoti mahaddhano mahābhogo, yepissa te honti "puttā"ti vā "dārā"ti vā "dāsā"ti vā "pessā"ti vā "kammakarā"ti[2] vā, tepi sussūsanti, sotaṁ odahanti, aññā cittaṁ upaṭṭhapenti.

Kālena kho pana bhikkhave dānaṁ datvā yattha yattha tassa dānassa vipāko nibbattati, aḍḍho ca hoti mahaddhano mahabhogo, kālāgatā cassa atthā pacurā honti.

Anuggahitacitto kho pana bhikkhave dānaṁ datvā yattha yattha tassa dānassa vipāko nibbattati, aḍḍho ca hoti mahaddhano mahābhogo, uḷāresu ca pañcasu kāmaguṇesu bhogāya cittaṁ namati.

Attānañca parañca anupahacca kho pana bhikkhave dānaṁ datvā yattha yattha tassa dānassa vipāko nibbattati, aḍḍho ca hoti mahaddhano mahābhogo, na cassa kutoci bhogānaṁ upaghāto āgacchati aggito vā udakato vā rājato vā corato vā appiyato vā dāyādato[3]. Imāni kho bhikkhave pañca sappurisadānānīti. . Aṭṭhamaṁ.

---

1. Anaggahitacitto (Sī) 2. Kammakārāti (Ka)
3. Appiyato vā dāyādato vā (Sī, Syā, Kaṁ, I), appiyadāyādato vā (Ka)

9. Paṭhamasamayavimuttasutta

149. Pañcime bhikkhave dhammā samayavimuttassa bhikkhuno parihānāya saṁvattanti. Katame pañca? Kammārāmatā bhassārāmatā niddārāmatā saṅgaṇikārāmatā yathāvimuttaṁ cittaṁ na paccavekkhati. Ime kho bhikkhave pañca dhammā samayavimuttassa bhikkhuno parihānāya saṁvattanti.

Pañcime bhikkhave dhammā samayavimuttassa bhikkhuno aparihānāya saṁvattanti. Katame pañca? Na kammārāmatā na bhassārāmatā na niddārāmatā na saṅgaṇikārāmatā yathāvimuttaṁ cittaṁ paccavekkhati. Ime kho bhikkhave pañca dhammā samayavimuttassa bhikkhuno aparihānāya saṁvattantīti. . Navamaṁ.

10. Dutiyasamayavimuttasutta

150. * Pañcime bhikkhave dhammā samayavimuttassa bhikkhuno parihānāya saṁvattanti. Katame pañca? Kammārāmatā bhassārāmatā niddārāmatā indriyesu aguttadvāratā bhojane amattaññutā. Ime kho bhikkhave pañca dhammā samaya vimuttassa bhikkhuno parihānāya saṁvattanti.

Pañcime bhikkhave dhammā samayavimuttassa bhikkhuno aparihānāya saṁvattanti. Katame pañca? Na kammārāmatā na bhassārāmatā na niddārāmatā indriyesu guttadvāratā bhojane mattaññutā. Ime kho bhikkhave pañca dhammā samayavimuttassa bhikkhuno aparihānāya saṁvattantīti. . Dasamaṁ.

Tikaṇḍakīvaggo pañcamo.

Tassuddānaṁ.

Datvā Avajānāti Ārabhati ca, Sārandada Tikaṇḍa Nirayena ca.
Mitto Asappurisasappurisena, Samayavimuttaṁ apare dveti.

Tatiyo paṇṇāsako samatto.

---

* Abhi 4. 78 piṭṭhesu.

4. Catutthapaṇṇāsaka

(16) 1. Saddhammavagga

1. Paṭhamasammattaniyāmasutta

151. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato suṇantopi saddhammaṁ abhabbo niyāmaṁ okkamituṁ kusalesu dhammesu sammattaṁ. Katamehi pañcahi? Kathaṁ paribhoti, kathikaṁ[1] paribhoti, attānaṁ paribhoti, vikkhittacitto dhammaṁ suṇāti anekaggacitto, ayoniso ca[2] manasi karoti. Ime kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato suṇantopi saddhammaṁ abhabbo niyāme okkamituṁ kusalesu dhammesu sammattaṁ.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato suṇanto saddhammaṁ bhabbo niyāmaṁ okkamituṁ kusalesu dhammesu sammattaṁ. Katamehi pañcahi? Na kathaṁ paribhoti, na kathikaṁ paribhoti, na attānaṁ paribhoti, avikkhittacitto dhammaṁ suṇāti ekaggacitto, yoniso ca manasi karoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato suṇanto saddhammaṁ bhabbo niyāmaṁ okkamituṁ kusalesu dhammesu sammattanti. . Paṭhamaṁ.

2. Dutiyasammattaniyāmasutta

152. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato suṇantopi saddhammaṁ abhabbo niyāmaṁ okkamituṁ kusalesu dhammesu sammattaṁ. Katamehi pañcahi? Kathaṁ paribhoti, kathikaṁ paribhoti, attānaṁ paribhoti, duppañño hoti jaḷo eḷamūgo, anaññāte aññātamānī hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato suṇantopi saddhammaṁ abhabbo niyāmaṁ okkamituṁ kusalesu dhammesu sammattaṁ.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato suṇanto saddhammaṁ bhabbo niyāmaṁ okkamituṁ kusalesu dhammesu sammattaṁ. Katamehi pañcahi? Na kathaṁ paribhoti, na kathikaṁ paribhoti, na attānaṁ paribhoti, paññavā

---

1. Kathitaṁ (Ka) 2. Ayoniso (Syā, Kaṁ)

hoti ajaḷo aneḷamūgo na anaññāte aññātamānī hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato suṇanto saddhammaṁ bhabbo niyāmaṁ okkamituṁ kusalesu dhammesu sammattanti. . Dutiyaṁ.

3. Tatiyasammattaniyāmasutta

153. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato suṇantopi saddhammaṁ abhabbo niyāmaṁ okkamituṁ kusalesu dhammesu sammattaṁ. Katamehi pañcahi? Makkhī dhammaṁ suṇāti makkhapariyuṭṭhito, upārambhacitto[1] dhammaṁ suṇāti randhagavesī, dhammadesake āhatacitto hoti khīlajāto[2], duppañño hoti jaḷo eḷamūgo, anaññāte aññātamānī hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato suṇantopi saddhammaṁ abhabbo niyāmaṁ okkamituṁ kusalesu dhammesu sammattaṁ.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato suṇanto saddhammaṁ bhabbo niyāmaṁ okkamituṁ kusalesu dhammesu sammattaṁ. Katamehi pañcahi? Amakkhī dhammaṁ suṇāti na makkhapariyuṭṭhito, anupārambhacitto dhammaṁ suṇāti na randhagavesī, dhammadesake anāhatacitto hoti akhīlajāto, paññavā hoti ajaḷo aneḷamūgo, na anaññāte aññātamānī hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato suṇanto saddhammaṁ bhabbo niyāmaṁ okkamituṁ kusalesu dhammesu sammattanti. . Tatiyaṁ.

4. Paṭhamasaddhammasammosasutta

154. Pañcime bhikkhave dhammā saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṁvattanti. Katame pañca? Idha bhikkhave bhikkhū na sakkaccaṁ dhammaṁ suṇanti, na sakkaccaṁ dhammaṁ pariyāpuṇanti, na sakkaccaṁ dhammaṁ dhārenti, na sakkaccaṁ dhātānaṁ[3] dhammānaṁ atthaṁ upaparikkhanti, na sakkaccaṁ atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammaṁ paṭipajjanti. Ime kho bhikkhave pañca dhammā saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṁvattanti.

Pañcime bhikkhave dhammā saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṁvattanti. Katame pañca? Idha bhikkhave bhikkhū sakkaccaṁ dhammaṁ suṇanti,

---

1. Sa-upārambhacitto (Syā, Kaṁ) 2. Khilajāto (Syā, I)
3. Dhatānaṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I)

sakkaccaṁ dhammaṁ pariyāpuṇanti, sakkaccaṁ dhammaṁ dhārenti, sakkaccaṁ dhātānaṁ dhammānaṁ atthaṁ upaparikkhanti, sakkaccaṁ atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammaṁ paṭipajjanti. Ime kho bhikkhave pañca dhammā saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṁvattantīti. . Catutthaṁ.

5. Dutiyasaddhammasammosasutta

155. Pañcime bhikkhave dhammā saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṁvattanti. Katame pañca? Idha bhikkhave bhikkhū dhammaṁ na pariyāpuṇanti Suttaṁ Geyyaṁ Veyyākaraṇaṁ Gāthaṁ Udānaṁ Itivuttakaṁ Jātakaṁ Abbhutadhammaṁ Vedallaṁ. Ayaṁ bhikkhave paṭhamo dhammo saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhū yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ na vitthārena paresaṁ desenti. Ayaṁ bhikkhave dutiyo dhammo saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhū yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ na vitthārena paraṁ[1] vācenti. Ayaṁ bhikkhave tatiyo dhammo saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhū yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ na vitthārena sajjhāyaṁ karonti. Ayaṁ bhikkhave catuttho dhammo saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhū yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ na cetasā anuvitakkenti anuvicārenti manasānupekkhanti. Ayaṁ bhikkhave pañcamo dhammo saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṁvattati. Ime kho bhikkhave pañca dhammā saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṁvattanti.

Pañcime bhikkhave dhammā saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantara dhānāya saṁvattanti. Katame pañca? Idha bhikkhave bhikkhū dhammaṁ pariyāpuṇanti Suttaṁ Geyyaṁ Veyyākaraṇaṁ Gāthaṁ Udānaṁ Itivuttakaṁ Jātakaṁ Abbhutadhammaṁ Vedallaṁ. Ayaṁ bhikkhave paṭhamo dhammo saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṁvattati.

---

1. Paresaṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I), pare (?)

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhū yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ vitthārena paresaṁ desenti. Ayaṁ bhikkhave dutiyo dhammo saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhū yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ vitthārena paraṁ vācenti. Ayaṁ bhikkhave tatiyo dhammo saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhū yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ vitthārena sajjhāyaṁ karonti. Ayaṁ bhikkhave catuttho dhammo saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhū yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ cetasā anuvitakkenti anuvicārenti manasānupekkhanti. Ayaṁ bhikkhave pañcamo dhammo saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṁvattati. Ime kho bhikkhave pañca dhammā saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṁvattantīti. . Pañcamaṁ.

6. Tatiyasaddhammasammosasutta

156. * Pañcime bhikkhave dhammā saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṁvattanti. Katame pañca? Idha bhikkhave bhikkhū duggahitaṁ suttantaṁ pariyāpuṇanti dunnikkhittehi padabyañjanehi. Dunnikkhittassa bhikkhave padabyañjanassa atthopi dunnayo hoti. Ayaṁ bhikkhave paṭhamo dhammo saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhū dubbacā honti dovacassakaraṇehi dhammehi samannāgatā akkhamā appadakkhiṇaggāhino anusāsaniṁ. Ayaṁ bhikkhave dutiyo dhammo saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave ye te bhikkhū bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā, te na sakkaccaṁ suttantaṁ paraṁ vācenti, tesaṁ accayena chinnamūlako suttanto hoti appaṭisaraṇo. Ayaṁ bhikkhave tatiyo dhammo saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave therā bhikkhū bāhulikā honti sāthalikā okkamane pubbaṅgamā paviveke nikkhittadhurā, na vīriyaṁ ārabhanti appattassa

---

* Aṁ 1. 465 piṭṭhepi.

pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya, tesaṁ pacchimā janatā diṭṭhānugatiṁ āpajjati. Sāpi hoti bāhulikā sāthalikā okkamane pubbaṅgamā paviveke nikkhittadhurā, na vīriyaṁ ārabhati appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Ayaṁ bhikkhave catuttho dhammo saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave saṁgho bhinno hoti, saṁghe kho pana bhikkhave bhinne aññamaññaṁ akkosā ca honti, aññamaññaṁ paribhāsā ca honti, aññamaññaṁ parikkhepā ca honti, aññamaññaṁ pariccajanā[1] ca honti. Tattha appasannā ceva nappasīdanti, pasannānañca ekaccānaṁ aññathattaṁ hoti. Ayaṁ bhikkhave pañcamo dhammo saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṁvattati. Ime kho bhikkhave pañca dhammā saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṁvattanti.

Pañcime bhikkhave dhammā saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantara dhānāya saṁvattanti. Katame pañca? Idha bhikkhave bhikkhū suggahitaṁ suttantaṁ pariyāpuṇanti sunikkhittehi padabyañjanehi. Sunikkhittassa bhikkhave padabyañjanassa atthopi sunayo hoti. Ayaṁ bhikkhave paṭhamo dhammo saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhū suvacā honti, sovacassakaraṇehi dhammehi samannāgatā khamā padakkhiṇaggāhino anusāsaniṁ. Ayaṁ bhikkhave dutiyo dhammo saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave ye te bhikkhū bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā, te sakkaccaṁ suttantaṁ paraṁ vācenti, tesaṁ accayena nacchinnamūlako[2] suttanto hoti sappaṭisaraṇo. Ayaṁ bhikkhave tatiyo dhammo saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave therā bhikkhū na bāhulikā honti na sāthalikā okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbaṅgamā, vīriyaṁ ārabhanti appattassa

---

1. Pariccajā (Syā, Kaṁ)　　2. Acchinnamūlako (Ka) Aṁ 1. 466 piṭṭhepi.

pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya, tesaṁ pacchimā janatā diṭṭhānugatiṁ āpajjati, sāpi hoti na bāhulikā na sāthalikā okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbaṅgamā, vīriyaṁ ārabhati appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Ayaṁ bhikkhave catuttho dhammo saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave saṁgho samaggo sammodamāno avivadamāno ekuddeso phāsuṁ viharati, saṁghe kho pana bhikkhave samagge na ceva aññamaññaṁ akkosā honti, na ca aññamaññaṁ paribhāsā honti, na ca aññamaññaṁ parikkhepā honti, na ca aññamaññaṁ pariccajanā honti, tattha appasannā ceva pasīdanti, pasannānañca bhiyyobhāvo hoti. Ayaṁ bhikkhave pañcamo dhammo saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṁvattati. Ime kho bhikkhave pañca dhammā saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṁvattantīti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Dukkathāsutta

157. Pañcannaṁ bhikkhave puggalānaṁ kathā dukkathā puggale puggalaṁ[1] upanidhāya. Katamesaṁ pañcannaṁ? Assaddhassa bhikkhave saddhākathā dukkathā, dussīlassa sīlakathā dukkathā, appassutassa bāhusaccakathā dukkathā, maccharissa[2] cāgakathā dukkathā, duppaññassa paññākathā dukkathā.

Kasmā ca bhikkhave assaddhassa saddhākathā dukkathā? Assaddho bhikkhave saddhākathāya kacchamānāya abhisajjati kuppati byāpajjati patitthīyati, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Taṁ kissa hetu? Taṁ hi so bhikkhave saddhāsampadaṁ attani na samanupassati[3], na ca labhati tatonidānaṁ pītipāmojjaṁ. Tasmā assaddhassa saddhākathā dukkathā.

Kasmā ca bhikkhave dussīlassa sīlakathā dukkathā? Dussīlo bhikkhave sīlakathāya kacchamānāya abhisajjati kuppati byāpajjati patitthīyati, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Taṁ kissa hetu? Taṁ hi

---

1. Puggalaṁ puggalaṁ (Sī, I) 2. Macchariyassa (Sī, I, Ka) 3. Na sampassati (Sī)

so bhikkhave sīlasampadaṁ attani na samanupassati, na ca labhati tatonidānaṁ pītipāmojjaṁ. Tasmā dussīlassa sīlakathā dukkathā.

Kasmā ca bhikkhave appassutassa bāhusaccakathā dukkathā? Appassuto bhikkhave bāhusaccakathāya kacchamānāya abhisajjati kuppati byāpajjati patitthīyati, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Taṁ kissa hetu? Taṁ hi so bhikkhave sutasampadaṁ attani na samanupassati, na ca labhati tatonidānaṁ pītipāmojjaṁ. Tasmā appassutassa bāhusaccakathā dukkathā.

Kasmā ca bhikkhave maccharissa cāgakathā dukkathā? Maccharī bhikkhave cāgakathāya kacchamānāya abhisajjati kuppati byāpajjati patitthīyati, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Taṁ kissa hetu? Taṁ hi so bhikkhave cāgasampadaṁ attani na samanupassati, na ca labhati tatonidānaṁ pītipāmojjaṁ. Tasmā maccharissa cāgakathā dukkathā.

Kasmā ca bhikkhave duppaññassa paññākathā dukkathā? Duppañño bhikkhave paññākathāya kacchamānāya abhisajjati kuppati byāpajjati patitthīyati, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Taṁ kissa hetu? Taṁ hi so bhikkhave paññāsampadaṁ attani na samanupassati, na ca labhati tatonidānaṁ pītipāmojjaṁ. Tasmā duppaññassa paññākathā dukkathā. Imesaṁ kho bhikkhave pañcannaṁ puggalānaṁ kathā dukkathā puggale puggalaṁ upanidhāya.

Pañcannaṁ bhikkhave puggalānaṁ kathā sukathā puggale puggalaṁ upanidhāya. Katamesaṁ pañcannaṁ? Saddhassa bhikkhave saddhākathā sukathā, sīlavato sīlakathā sukathā, bahussutassa bāhusaccakathā sukathā, cāgavato cāgakathā sukathā, paññavato paññākathā sukathā.

Kasmā ca bhikkhave saddhassa saddhākathā sukathā? Saddho bhikkhave saddhākathāya kacchamānāya nābhisajjati na kuppati na byāpajjati na patitthīyati, na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Taṁ kissa hetu? Taṁ hi so bhikkhave saddhāsampadaṁ attani samanupassati, labhati ca tatonidānaṁ pītipāmojjaṁ. Tasmā saddhassa saddhākathā sukathā.

Kasmā ca bhikkhave sīlavato sīlakathā sukathā? Sīlavā bhikkhave sīlakathāya kacchamānāya nābhisajjati na kuppati na byāpajjati

na patitthīyati, na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Taṁ kissa hetu? Taṁ hi so bhikkhave sīlasampadaṁ attani samanupassati, labhati ca tatonidānaṁ pītipāmojjaṁ. Tasmā sīlavato sīlakathā sukathā.

Kasmā ca bhikkhave bahussutassa bāhusaccakathā sukathā? Bahussuto bhikkhave bāhusaccakathāya kacchamānāya nābhisajjati na kuppati na byāpajjati na patitthīyati, na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Taṁ kissa hetu? Taṁ hi so bhikkhave sutasampadaṁ attani samanupassati, labhati ca tatonidānaṁ pītipāmojjaṁ. Tasmā bahussutassa bāhusaccakathā sukathā.

Kasmā ca bhikkhave cāgavato cāgakathā sukathā? Cāgavā bhikkhave cāgakathāya kacchamānāya nābhisajjati na kuppati na byāpajjati na patitthīyati, na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Taṁ kissa hetu? Taṁ hi so bhikkhave cāgasampadaṁ attani samanupassati, labhati ca tatonidānaṁ pītipāmojjaṁ. Tasmā cāgavato cāgakathā sukathā.

Kasmā ca bhikkhave paññavato paññākathā sukathā? Paññavā bhikkhave paññākathāya kacchamānāya nābhisajjati na kuppati na byāpajjati na patitthīyati, na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Taṁ kissa hetu? Taṁ hi so bhikkhave paññāsampadaṁ attani samanupassati, labhati ca tatonidānaṁ pītipāmojjaṁ. Tasmā paññavato paññākathā sukathā. Imesaṁ kho bhikkhave pañcannaṁ puggalānaṁ kathā sukathā puggale puggalaṁ upanidhāyāti. . Sattamaṁ.

8. Sārajjasutta

158. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu sārajjaṁ okkanto[1] hoti. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu assaddho hoti, dussīlo hoti, appassuto hoti, kusīto hoti, duppañño hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu sārajjaṁ okkanto hoti.

---

1. Okkamanto (Ka)

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu visārado hoti. Katamehi pañcahi, idha bhikkhave bhikkhu saddho hoti, sīlavā hoti, bahussuto hoti, āraddhavīriyo hoti, paññavā hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu visārado hotīti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Udāyīsutta

159. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Kosambiyaṁ viharati Ghositārāme. Tena kho pana samayena āyasmā Udāyī mahatiyā gihiparisāya parivuto dhammaṁ desento nisinno hoti. Addasā kho āyasmā Ānando āyasmantaṁ Udāyiṁ mahatiyā gihiparisāya parivutaṁ dhammaṁ desentaṁ nisinnaṁ. Disvā yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Ānando Bhagavantaṁ etadavoca "āyasmā bhante Udāyī mahatiyā gihiparisāya parivuto dhammaṁ desetī"ti[1].

Na kho Ānanda sukaraṁ paresaṁ dhammaṁ desetuṁ, paresaṁ Ānanda dhammaṁ desentena pañca dhamme ajjhattaṁ upaṭṭhāpetvā paresaṁ dhammo desetabbo. Katame pañca? "Anupubbiṁ kathaṁ[2] kathessāmī"ti paresaṁ dhammo desetabbo, "pariyāyadassāvī kathaṁ kathessāmī"ti paresaṁ dhammo desetabbo, "anuddayataṁ paṭicca kathaṁ kathessāmī"ti paresaṁ dhammo desetabbo, "na āmisantaro kathaṁ kathessāmī"ti paresaṁ dhammo desetabbo, "attānañca parañca anupahacca kathaṁ kathessāmī"ti paresaṁ dhammo desetabbo. Na kho Ānanda sukaraṁ paresaṁ dhammaṁ desetuṁ, paresaṁ Ānanda dhammaṁ desentena ime pañca dhamme ajjhattaṁ upaṭṭhāpetvā paresaṁ dhammo desetabboti. . Navamaṁ.

10. Duppaṭivinodayasutta

160. Pañcime bhikkhave uppannā duppaṭivinodayā. Katame pañca? Uppanno rāgo duppaṭivinodayo, uppanno doso duppaṭivinodayo, uppanno

---

1. Desento nisinno"ti (Syā) 2. Ānupubbikathaṁ (Sī), anupubbikathaṁ (Syā, I, Ka)

moho duppaṭivinodayo, uppannaṁ paṭibhānaṁ duppaṭivinodayaṁ, uppannaṁ gamikacittaṁ duppaṭivinodayaṁ. Ime kho bhikkhave pañca uppannā duppaṭivinodayāti. . Dasamaṁ.

Saddhammavaggo paṭhamo.

Tassuddānaṁ

Tayo Sammattaniyāmā, tayo Saddhammasammosā.
Dukkathā ceva Sārajjaṁ, Udāyidubbinodayāti.

---

(17) 2. Āghātavagga

1. Paṭhama āghātapaṭivinayasutta

161. Pañcime bhikkhave āghātapaṭivinayā, yattha bhikkhuno uppanno āghāto sabbaso paṭivinetabbo. Katame pañca? Yasmiṁ bhikkhave puggale āghāto jāyetha, mettā tasmiṁ puggale bhāvetabbā, evaṁ tasmiṁ puggale āghāto paṭivinetabbo. Yasmiṁ bhikkhave puggale āghāto jāyetha, karuṇā tasmiṁ puggale bhāvetabbā, evaṁ tasmiṁ puggale āghāto paṭivinetabbo. Yasmiṁ bhikkhave puggale āghāto jāyetha, upekkhā tasmiṁ puggale bhāvetabbā, evaṁ tasmiṁ puggale āghāto paṭivinetabbo. Yasmiṁ bhikkhave puggale āghāto jāyetha, asati-amanasikāro tasmiṁ puggale āpajjitabbo, evaṁ tasmiṁ puggale āghāto paṭivinetabbo. Yasmiṁ bhikkhave puggale āghāto jāyetha, kammassakatā tasmiṁ puggale adhiṭṭhātabbā, "kammassako ayamāyasmā kammadāyādo kammayoni kammabandhu kammappaṭisaraṇo, yaṁ kammaṁ karissati kalyāṇaṁ vā pāpakaṁ vā, tassa dāyādo bhavissatī"ti, evaṁ tasmiṁ puggale āghāto paṭivinetabbo. Ime kho bhikkhave pañca āghātapaṭivinayā, yattha bhikkhuno uppanno āghāto sabbaso paṭivinetabboti. . Paṭhamaṁ.

2. Dutiya āghātapaṭivinayasutta

162. Tatra kho āyasmā Sāriputto bhikkhū āmantesi "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa paccassosuṁ. Āyasmā Sāriputto etadavoca—

Pañcime āvuso āghātapaṭivinayā, yattha bhikkhuno uppanno āghāto sabbaso paṭivinetabbo. Katame pañca? Idhāvuso ekacco puggalo aparisuddhakāyasamācāro hoti parisuddhavacīsamācāro, evarūpepi āvuso puggale āghāto paṭivinetabbo. Idha panāvuso ekacco puggalo aparisuddhavacīsamācāro hoti parisuddhakāyasamācāro, evarūpepi āvuso puggale āghāto paṭivinetabbo. Idha panāvuso ekacco puggalo aparisuddhakāyasamācāro hoti aparisuddhavacīsamācāro, labhati ca kālena kālaṁ cetaso vivaraṁ cetaso pasādaṁ. Evarūpepi āvuso puggale āghāto paṭivinetabbo. Idha panāvuso ekacco puggalo aparisuddhakāyasamācāro hoti aparisuddhavacīsamācāro, na ca labhati kālena kālaṁ cetaso vivaraṁ cetaso pasādaṁ. Evarūpepi āvuso puggale āghāto paṭivinetabbo. Idha panāvuso ekacco puggalo parisuddhakāyasamācāro parisuddhavacīsamācāro, labhati ca kālena kālaṁ cetaso vivaraṁ cetaso pasādaṁ. Evarūpepi āvuso puggale āghāto paṭivinetabbo.

Tatrāvuso yvāyaṁ puggalo aparisuddhakāyasamācāro parisuddhavacīsamācāro, kathaṁ tasmiṁ puggale āghāto paṭivinetabbo? Seyyathāpi āvuso bhikkhu paṁsukūliko rathiyāya nantakaṁ disvā vāmena pādena niggaṇhitvā dakkhiṇena pādena pattharitvā[1] yo tattha sāro, taṁ paripātetvā ādāya pakkameyya. Evamevaṁ khvāvuso yvāyaṁ puggalo aparisuddhakāyasamācāro parisuddhavacīsamācāro. Yā'ssa aparisuddhakāyasamācāratā, na sā'ssa tasmiṁ samaye manasi kātabbā.

---

1. Vitthāretvā (Sī, I)

yā ca khvāssa parisuddhavacīsamācāratā, sā'ssa tasmiṁ samaye manasi kātabbā. Evaṁ tasmiṁ puggale āghāto paṭivinetabbo. (1)

Tatrāvuso yvāyaṁ puggalo aparisuddhavacīsamācāro parisuddhakāyasamācāro, kathaṁ tasmiṁ puggale āghāto paṭivinetabbo? Seyyathāpi āvuso pokkharaṇī sevālapaṇakapariyonaddhā, atha puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito, so taṁ pokkharaṇiṁ ogāhetvā ubhohi hatthehi iticitica sevālapaṇakaṁ apaviyūhitvā añjalinā pivitvā pakkameyya. Evamevaṁ kho āvuso yvāyaṁ puggalo aparisuddhavacīsamācāro parisuddhakāyasamācāro. Yā'ssa aparisuddhavacīsamācāratā, na sā'ssa tasmiṁ samaye manasi kātabbā. Yā ca khvāssa parisuddhakāyasamācāratā, sā'ssa tasmiṁ samaye manasi kātabbā. Evaṁ tasmiṁ puggale āghāto paṭivinetabbo. (2)

Tatrāvuso yvāyaṁ puggalo aparisuddhakāyasamācāro aparisuddha vacīsamācāro, labhati ca kālena kālaṁ cetaso vivaraṁ cetaso pasādaṁ, kathaṁ tasmiṁ puggale āghāto paṭivinetabbo? Seyyathāpi āvuso parittaṁ gopade[1] udakaṁ, atha puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito, tassa evamassa "idaṁ kho parittaṁ gopade udakaṁ, sacāhaṁ añjalinā vā pivissāmi bhājanena vā, khobhessāmipi taṁ loḷessāmipi taṁ apeyyampi taṁ karissāmi, yaṁnūnāhaṁ catukkuṇḍiko[2] nipatitvā gopītakaṁ pivitvā pakkameyyan"ti. So catukkuṇḍiko nipatitvā gopītakaṁ pivitvā pakkameyya. Evamevaṁ kho āvuso yvāyaṁ puggalo aparisuddhakāyasamācāro aparisuddhavacīsamācāro, labhati ca kālena kālaṁ cetaso vivaraṁ cetaso pasādaṁ, yā'ssa aparisuddhakāyasamācāratā, na sā'ssa tasmiṁ samaye manasi kātabbā. Yāpissa aparisuddhavacīsamācāratā, na sāpissa tasmiṁ samaye manasi kātabbā. Yañca kho so labhati kālena kālaṁ cetaso vivaraṁ cetaso pasādaṁ, tamevassa[3] tasmiṁ samaye manasi kātabbaṁ. Evaṁ tasmiṁ puggale āghāto paṭivinetabbo. (3)

---

1. Gopadake (Sī, Syā)
2. Catuguṇḍiko (Sī), catukuṇḍiko (Syā, Kaṁ, I), catukoṇḍiko (Dī 3. 4 piṭṭhe)
3. Tadevassa (Sī, Syā)

Tatrāvuso yvāyaṁ puggalo aparisuddhakāyasamācāro aparisuddha vacīsamācāro, na ca labhati kālena kālaṁ cetaso vivaraṁ cetaso pasādaṁ, kathaṁ tasmiṁ puggale āghāto paṭivinetabbo? Seyyathāpi āvuso puriso ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno addhānamaggappaṭipanno, tassa puratopissa dūre gāmo, pacchatopissa dūre gāmo, so na labheyya sappāyāni bhojanāni, na labheyya sappāyāni bhesajjāni, na labheyya patirūpaṁ upaṭṭhākaṁ, na labheyya gāmantanāyakaṁ. Tamenaṁ aññataro puriso passeyya addhānamaggappaṭipanno, so tasmiṁ purise kāruññaṁyeva upaṭṭhāpeyya, anuddayaṁyeva upaṭṭhāpeyya, anukampaṁyeva upaṭṭhāpeyya, aho vatāyaṁ puriso labheyya sappāyāni bhojanāni, labheyya sappāyāni bhesajjāni, labheyya patirūpaṁ upaṭṭhākaṁ, labheyya gāmantanāyakaṁ. Taṁ kissa hetu? Māyaṁ[1] puriso idheva anayabyasanaṁ āpajjīti[2]. Evamevaṁ kho āvuso yvāyaṁ puggalo aparisuddhakāyasamācāro aparisuddhavacīsamācāro, na ca labhati kālena kālaṁ cetaso vivaraṁ cetaso pasādaṁ. Evarūpepi[3] āvuso puggale kāruññaṁyeva upaṭṭhāpetabbaṁ, anuddayāyeva upaṭṭhāpetabbā, anukampāyeva upaṭṭhāpetabbā, aho vata ayamāyasmā kāyaduccaritaṁ pahāya kāyasucaritaṁ bhāveyya, vacīduccaritaṁ pahāya vacīsucaritaṁ bhāveyya, manoduccaritaṁ pahāya manosucaritaṁ bhāveyya. Taṁ kissa hetu? Māyaṁ āyasmā[4] kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjīti[5]. Evaṁ tasmiṁ puggale āghāto paṭivinetabbo. (4)

Tatrāvuso yvāyaṁ puggalo parisuddhakāyasamācāro parisuddhavacīsamācāro, labhati ca kālena kālaṁ cetaso vivaraṁ cetaso pasādaṁ, kathaṁ tasmiṁ puggale āghāto paṭivinetabbo? Seyyathāpi āvuso pokkharaṇī acchodakā sātodakā sītodakā[6] setakā[7] supatitthā ramaṇīyā nānārukkhehi sañchannā, atha puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito

---

1. Ayaṁ (Ka) 2. Āpajjeyya (Ka) 3. Evarūpe (I)
4. Ayamāyasmā (Ka) 5. Upapajjatīti (Ka)
6. Acchodikā sātodikā sītodikā (Sī) 7. Setodakā (Ka)

pipāsito, so taṁ pokkharaṇiṁ ogāhetvā nhātvā ca pivitvā ca paccuttaritvā tattheva rukkhacchāyāya nisīdeyya vā nipajjeyya vā.

Evameva kho āvuso yvāyaṁ puggalo parisuddhakāyasamācāro parisuddha vacīsamācāro, labhati ca kālena kālaṁ cetaso vivaraṁ cetaso pasādaṁ. Yāpissa parisuddhakāyasamācāratā, sāpissa tasmiṁ samaye manasi kātabbā. Yāpissa parisuddhavacīsamācāratā, sāpissa tasmiṁ samaye manasi kātabbā. Yampi labhati kālena kālaṁ cetaso vivaraṁ cetaso pasādaṁ, tampissa tasmiṁ samaye manasi kātabbaṁ. Evaṁ tasmiṁ puggale āghāto paṭivinetabbo. Samantapāsādikaṁ āvuso puggalaṁ āgamma cittaṁ pasīdati. (5)

Ime kho āvuso pañca āghātapaṭivinayā, yattha bhikkhuno uppanno āghāto sabbaso paṭivinetabboti. . Dutiyaṁ.

3. Sākacchasutta

163. Tatra kho āyasmā Sāriputto bhikkhū āmantesi "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa paccassosuṁ. Āyasmā Sāriputto etadavoca—

Pañcahāvuso dhammehi samannāgato bhikkhu alaṁsākaccho sabrahmacārīnaṁ. Katamehi pañcahi, idhāvuso bhikkhu attanā ca sīlasampanno hoti, sīlasampadākathāya ca āgataṁ pañhaṁ byākattā hoti. Attanā ca samādhisampanno hoti, samādhisampa dākathāya ca āgataṁ pañhaṁ byākattā hoti. Attanā ca paññāsampanno hoti, paññā sampadākathāya ca āgataṁ pañhaṁ byākattā hoti. Attanā ca vimuttisampanno hoti, vimuttisampadākathāya ca āgataṁ pañhaṁ byākattā hoti. Attanā ca vimuttiñāṇa dassanasampanno hoti, vimuttiñāṇadassanasampadākathāya ca āgataṁ pañhaṁ byākattā hoti. Imehi kho āvuso pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṁsākaccho sabrahmacārīnanti. . Tatiyaṁ.

---

* Heṭṭhā 71 piṭṭhepi.

4. Sājīvasutta

164. * Tatra kho āyasmā Sāriputto bhikkhū āmantesi -pa-. Pañcahi āvuso dhammehi samannāgato bhikkhu alaṁsājīvo sabrahmacārīnaṁ. Katamehi pañcahi? Idhāvuso bhikkhu attanā ca sīlasampanno hoti, sīlasampadākathāya ca āgataṁ pañhaṁ byākattā hoti. Attanā ca samādhisampanno hoti, samādhisampadākathāya ca āgataṁ pañhaṁ byākattā hoti. Attanā ca paññāsampanno hoti, paññāsampadākathāya ca āgataṁ pañhaṁ byākattā hoti. Attanā ca vimuttisampanno hoti, vimuttisampa dākathāya ca āgataṁ pañhaṁ byākattā hoti. Attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno hoti, vimuttiñāṇadassanasampadākathāya ca āgataṁ pañhaṁ byākattā hoti. Imehi kho āvuso pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṁsājīvo sabrahmacārīnanti. . Catutthaṁ.

5. Pañhapucchāsutta

165. Tatra kho āyasmā Sāriputto bhikkhū āmantesi -pa-. Yo hi koci āvuso paraṁ pañhaṁ pucchati, sabbo so pañcahi ṭhānehi etesaṁ vā aññatarena. Katamehi pañcahi? Mandattā momūhattā[1] paraṁ pañhaṁ pucchati. Pāpiccho icchāpakato paraṁ pañhaṁ pucchati, paribhavaṁ paraṁ pañhaṁ pucchati, aññātukāmo paraṁ pañhaṁ pucchati, atha vā panevaṁcitto[2] paraṁ pañhaṁ pucchati "sace me pañhaṁ puṭṭho sammadeva byākarissati, iccetaṁ kusalaṁ. No ce[3] me pañhaṁ puṭṭho sammadeva byākarissati, ahamassa sammadeva byākarissāmī"ti. Yo hi koci āvuso paraṁ pañhaṁ pucchati, sabbo so imehi pañcahi ṭhānehi etesaṁ vā aññatarena. Ahaṁ kho panāvuso evaṁcitto paraṁ pañhaṁ pucchāmi "sace me pañhaṁ puṭṭho sammadeva byākarissati, iccetaṁ kusalaṁ. No ce me pañhaṁ puṭṭho sammadeva byākarissati, ahamassa sammadeva byākarissāmī"ti. . Pañcamaṁ.

6. Nirodhasutta

166. Tatra kho āyasmā Sāriputto bhikkhū āmantesi -pa-. Idhāvuso bhikkhu sīlasampanno samādhisampanno paññāsampanno saññā-

---

* Heṭṭhā 71 piṭṭhepi.

1. Momuhattā (Sī)
2. Atha vā pakuppanto (Sī, I)
3. No ca (Syā)

vedayitanirodhaṁ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi[1], atthetaṁ ṭhānaṁ. No ce diṭṭheva dhamme aññaṁ ārādheyya, atikkammeva kabaḷīkārāhārabhakkhānaṁ[2] devānaṁ sahabyataṁ aññataraṁ manomayaṁ kāyaṁ upapanno saññāvedayitanirodhaṁ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi, atthetaṁ ṭhānanti.

Evaṁ vutte āyasmā Udāyī āyasmantaṁ Sāriputtaṁ etadavoca "aṭṭhānaṁ kho etaṁ āvuso Sāriputta anavakāso, yaṁ so bhikkhu atikkammeva kabaḷīkārāhāra bhakkhānaṁ devānaṁ sahabyataṁ aññataraṁ manomayaṁ kāyaṁ upapanno saññāvedayitanirodhaṁ samāpajjeyyāpi, vuṭṭhaheyyāpi, natthetaṁ ṭhānan"ti.

Dutiyampi kho -pa-. Tatiyampi kho āyasmā Sāriputto bhikkhū āmantesi "idhāvuso bhikkhu sīlasampanno samādhisampanno paññāsampanno saññāvedayita nirodhaṁ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi, atthetaṁ ṭhānaṁ. No ce diṭṭheva dhamme aññaṁ ārādheyya, atikkammeva kabaḷīkārāhārabhakkhānaṁ devānaṁ sahabyataṁ aññataraṁ manomayaṁ kāyaṁ upapanno saññāvedayitanirodhaṁ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi, atthetaṁ ṭhānan"ti.

Tatiyampi kho āyasmā Udāyī āyasmantaṁ Sāriputtaṁ etadavoca "aṭṭhānaṁ kho etaṁ āvuso Sāriputta anavakāso, yaṁ so bhikkhu atikkammeva kabaḷīkārāhāra bhakkhānaṁ devānaṁ sahabyataṁ aññataraṁ manomayaṁ kāyaṁ upapanno saññāvedayitanirodhaṁ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi, natthetaṁ ṭhānan"ti

Atha kho āyasmato Sāriputtassa etadahosi "yāvatatiyakampi[3] kho me āyasmā Udāyī paṭikkosati, na ca me koci bhikkhu anumodati, yaṁnūnāhaṁ yena Bhagavā tenupasaṅkameyyan"ti. Atha kho āyasmā Sāriputto yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Sāriputto bhikkhū āmantesi "idhāvuso bhikkhu sīlasampanno samādhi sampanno paññāsampanno saññāvedayitanirodhaṁ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi, atthetaṁ ṭhānaṁ, no ce diṭṭheva dhamme

---

1. Samāpajjeyyapi vuṭṭhaheyyapi (Sī, Syā, Kaṁ, I)
2. Kabaḷiṁkārāhārabhakkhānaṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I)
3. Yāvatatiyampi (Sī, Syā, I)

aññaṁ ārādheyya, atikkammeva kabaḷīkārāhārabhakkhānaṁ devānaṁ sahabyataṁ aññataraṁ manomayaṁ kāyaṁ upapanno saññāvedayitanirodhaṁ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi, atthetaṁ ṭhānan"ti.

Evaṁ vutte āyasmā Udāyī āyasmantaṁ Sāriputtaṁ etadavoca "aṭṭhānaṁ kho etaṁ āvuso Sāriputta anavakāso, yaṁ so bhikkhu atikkammeva kabaḷīkārāhāra bhakkhānaṁ devānaṁ sahabyataṁ aññataraṁ manomayaṁ kāyaṁ upapanno saññāvedayitanirodhaṁ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi, natthetaṁ ṭhānan"ti.

Dutiyampi kho -pa-. Tatiyampi kho āyasmā Sāriputto bhikkhū āmantesi "idhāvuso bhikkhu sīlasampanno samādhisampanno paññāsampanno saññāvedayitanirodhaṁ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi, atthetaṁ ṭhānaṁ. No ce diṭṭheva dhamme aññaṁ ārādheyya, atikkammeva kabaḷīkārāhārabhakkhānaṁ devānaṁ sahabyataṁ aññataraṁ manomayaṁ kāyaṁ upapanno saññāvedayita nirodhaṁ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi, atthetaṁ ṭhānan"ti.

Tatiyampi kho āyasmā Udāyī āyasmantaṁ Sāriputtaṁ etadavoca "aṭṭhānaṁ kho etaṁ āvuso Sāriputta anavakāso, yaṁ so bhikkhu atikkammeva kabaḷīkārāhāra bhakkhānaṁ devānaṁ sahabyataṁ aññataraṁ manomayaṁ kāyaṁ upapanno saññā vedayitanirodhaṁ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi, natthetaṁ ṭhānan"ti.

Atha kho āyasmato Sāriputtassa etadahosi "bhagavatopi kho me sammukhā āyasmā Udāyī yāvatatiyakaṁ paṭikkosati, na ca me koci bhikkhu anumodati, yaṁnūnāhaṁ tuṇhī assan"ti. Atha kho āyasmā Sāriputto tuṇhī ahosi.

Atha kho Bhagavā āyasmantaṁ Udāyiṁ āmantesi "kaṁ pana tvaṁ Udāyi manomayaṁ kāyaṁ paccesī"ti. Ye te bhante devā arūpino saññāmayāti. Kiṁ nu kho tuyhaṁ Udāyi bālassa abyattassa bhaṇitena. Tvampi nāma bhaṇitabbaṁ maññasīti. Atha kho Bhagavā āyasmantaṁ Ānandaṁ āmantesi "atthi nāma Ānanda theraṁ bhikkhuṁ vihesiyamānaṁ

ajjhupekkhissatha. Na hi nāma Ānanda kāruññampi bhavissati theramhi[1] bhikkhumhi vihesiyamānamhī"ti.

Atha kho Bhagavā bhikkhū āmantesi "idha bhikkhave bhikkhu sīlasampanno samādhisampanno paññāsampanno saññāvedayitanirodhaṁ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi, atthetaṁ ṭhānaṁ. No ce diṭṭheva dhamme aññaṁ ārādheyya, atikkammeva kabaḷīkārāhārabhakkhānaṁ devānaṁ sahabyataṁ aññataraṁ manomayaṁ kāyaṁ upapanno saññāvedayitanirodhaṁ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi, atthetaṁ ṭhānan"ti. Idamavoca Bhagavā, idaṁ vatvāna Sugato uṭṭhāyāsanā vihāraṁ pāvisi.

Atha kho āyasmā Ānando acirapakkantassa Bhagavato yenāyasmā Upavāno tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṁ Upavānaṁ etadavoca "idhāvuso Upavāna aññe there bhikkhū vihesenti, mayaṁ tena na muccāma. Anacchariyaṁ kho panetaṁ āvuso Upavāna, yaṁ Bhagavā sāyanhasamayaṁ paṭisallānā vuṭṭhito etadeva ārabbha udāhareyya yathā āyasmantaṁyevettha Upavānaṁ paṭibhāseyya idāneva amhākaṁ sārajjaṁ okkantan"ti. Atha kho Bhagavā sāyanhasamayaṁ paṭisallānā vuṭṭhito yena upaṭṭhānasālā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi, nisajja kho Bhagavā āyasmantaṁ Upavānaṁ etadavoca—

Katihi nu kho Upavāna dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahma cārīnaṁ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cāti. Pañcahi bhante dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi, idha bhante thero bhikkhu sīlavā hoti -pa- samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Bahussuto hoti -pa- diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Kalyāṇavāco hoti kalyāṇavākkaraṇo poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagalāya[2] atthassa viññāpaniyā. Catunnaṁ jhānānaṁ ābhicetasikānaṁ diṭṭhadhammasukhavihārānaṁ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. Āsavānaṁ khayā -pa- sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho bhante pañcahi dhammehi samannāgato thero

---

1. Byattamhi (Syā, Kaṁ, Ka) 2. Anelagaḷāya (Syā, Kaṁ)

bhikkhu sabrahmacārīnaṁ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cāti.

Sādhu sādhu Upavāna, imehi kho Upavāna pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṁ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Ime ce Upavāna pañca dhammā therassa bhikkhuno na saṁvijjeyyuṁ, taṁ sabrahmacārī na sakkareyyuṁ na garuṁ kareyyuṁ na māneyyuṁ na pūjeyyuṁ khaṇḍiccena pāliccena valittacatāya. Yasmā ca kho Upavāna ime pañca dhammā therassa bhikkhuno saṁvijjanti, tasmā taṁ sabrahmacārī sakkaronti garuṁ karonti mānenti pūjentīti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Codanāsutta

167. Tatra kho āyasmā Sāriputto bhikkhū āmantesi—codakena āvuso bhikkhunā paraṁ codetukāmena pañca dhamme ajjhattaṁ upaṭṭhāpetvā paro codetabbo.

Katame pañca? Kālena vakkhāmi no akālena, bhūtena vakkhāmi no abhūtena, saṇhena vakkhāmi no pharusena, atthasaṁhitena vakkhāmi no anatthasaṁhitena, mettacitto[1] vakkhāmi no dosantaro[2]. Codakena āvuso bhikkhunā paraṁ codetu kāmena ime pañca dhamme ajjhattaṁ upaṭṭhāpetvā paro codetabbo.

Idhāhaṁ āvuso ekaccaṁ puggalaṁ passāmi akālena codiyamānaṁ no kālena kupitaṁ, abhūtena codiyamānaṁ no bhūtena kupitaṁ, pharusena codiyamānaṁ no saṇhena kupitaṁ, anatthasaṁhitena codiyamānaṁ no atthasaṁhitena kupitaṁ, dosantarena codiyamānaṁ no mettacittena kupitaṁ.

Adhammacuditassa āvuso bhikkhuno pañcahākārehi avippaṭisāro upadahā tabbo[3]. Akālenāyasmā cudito no kālena, alaṁ te avippaṭisārāya. Abhūtenāyasmā cudito no bhūtena, alaṁ te avippaṭisārāya. Pharusenāyasmā cudito no saṇhena, alaṁ te

---

1. Mettacittena (Sī, I, Ka) Vi 4. 438 piṭṭhe passitabbaṁ.
2. Dosantarena (Sī, I, Ka)
3. Upadahitabbo (Sī, Syā, I)

avippaṭisārāya. Anatthasaṁhitenāyasmā cudito no atthasaṁhitena, alaṁ te avippaṭisārāya. Dosantarenāyasmā cudito no mettacittena, alaṁ te avippaṭisārāyāti. Adhammacuditassa āvuso bhikkhuno imehi pañcahākārehi avippaṭisāro upadahātabbo.

Adhammacodakassa āvuso bhikkhuno pañcahākārehi vippaṭisāro upadahā tabbo. Akālena te āvuso codito[1] no kālena, alaṁ te vippaṭisārāya. Abhūtena te āvuso codito no bhūtena, alaṁ te vippaṭisārāya. Pharusena te āvuso codito no saṇhena, alaṁ te vippaṭisārāya. Anatthasaṁhitena te āvuso codito no atthasaṁhitena, alaṁ te vippaṭisārāya. Dosantarena te āvuso codito no mettacittena, alaṁ te vippaṭisārāyāti. Adhammacodakassa āvuso bhikkhuno imehi pañcahākārehi vippaṭisāro upadahātabbo. Taṁ kissa hetu? Yathā na aññopi bhikkhu abhūtena codetabbaṁ maññeyyāti.

Idha panāhaṁ āvuso ekaccaṁ puggalaṁ passāmi kālena codiyamānaṁ no akālena kupitaṁ. Bhūtena codiyamānaṁ no abhūtena kupitaṁ. Saṇhena codiyamānaṁ no pharusena kupitaṁ. Atthasaṁhitena codiyamānaṁ no anatthasaṁhitena kupitaṁ. Mettacittena codiyamānaṁ no dosantarena kupitaṁ.

Dhammacuditassa āvuso bhikkhuno pañcahākārehi vippaṭisāro upadahātabbo. Kālenāyasmā cudito no akālena, alaṁ te vippaṭisārāya. Bhūtenāyasmā cudito no abhūtena, alaṁ te vippaṭisārāya. Saṇhenāyasmā cudito no pharusena, alaṁ te vippaṭisārāya. Atthasaṁhitenāyasmā cudito no anatthasaṁhitena, alaṁ te vippaṭisārāya. Mettacittenāyasmā cudito no dosantarena, alaṁ te vippaṭisārāyāti. Dhamma cuditassa āvuso bhikkhuno imehi pañcahākārehi vippaṭisāro upadahātabbo.

Dhammacodakassa āvuso bhikkhuno pañcahākārehi avippaṭisāro upadahātabbo. Kālena te āvuso codito no akālena,

---

1. Cudito (Sī, Syā, I)

alaṁ te avippaṭisārāya. Bhūtena te āvuso codito no abhūtena, alaṁ te avippaṭisārāya. Saṇhena te āvuso codito no pharusena, alaṁ te avippaṭisārāya. Atthasaṁhitena te āvuso codito no anatthasaṁhitena, alaṁ te avippaṭisārāya. Mettacittena te āvuso codito no dosantarena, alaṁ te avippaṭisārāyāti. Dhammacodakassa āvuso bhikkhuno imehi pañcahākārehi avippaṭisāro upadahātabbo. Taṁ kissa hetu? Yathā aññopi bhikkhu bhūtena coditabbaṁ maññeyyāti.

Cuditena āvuso puggalena dvīsu dhammesu patiṭṭhātabbaṁ sacce ca akuppe ca. Maṁ cevi[1] āvuso pare codeyyuṁ kālena vā akālena vā bhūtena vā abhūtena vā saṇhena vā pharusena vā atthasaṁhitena vā anatthasaṁhitena vā mettacittā[2] vā dosantarā[3] vā. Ahampi dvīsuyeva dhammesu patiṭṭhaheyyaṁ sacce ca akuppe ca. Sace jāneyyaṁ "attheso mayi dhammo"ti. "Atthī"ti naṁ vadeyyaṁ "saṁvijjateso mayi dhammo"ti. Sace jāneyyaṁ "nattheso mayi dhammo"ti. "Natthī"ti naṁ vadeyyaṁ "neso dhammo mayi saṁvijjatī"ti.

Evampi kho te[4] Sāriputta vuccamānā atha ca panidhekacce moghapurisā na padakkhiṇaṁ gaṇhantīti.

Ye te bhante puggalā assaddhā jīvikatthā na saddhā agārasmā anagāriyaṁ pabbajitā saṭhā māyāvino ketabino[5] uddhatā unnaḷā capalā mukharā vikiṇṇavācā indriyesu aguttadvārā bhojane amattaññuno jāgariyaṁ ananuyuttā sāmaññe anapekkhavanto sikkhāya na tibbagāravā bāhulikā sāthalikā okkamane pubbaṅgamā paviveke nikkhittadhurā kusītā hīnavīriyā muṭṭhassatino asampajānā asamāhitā vibbhantacittā duppaññā eḷamūgā, te mayā evaṁ vuccamānā na padakkhiṇaṁ gaṇhanti.

Ye pana te bhante kulaputtā saddhā agārasmā anagāriyaṁ pabbajitā asaṭhā amāyāvino aketabino anuddhatā anunnaḷā acapalā amukharā avikiṇṇavācā indriyesu guttadvārā bhojane mattaññuno

---

1. Pañcahi (Syā, Ka)
2. Mettacittena (Sī, I, Ka) Ma 1. 178 piṭṭhe passitabbaṁ.
3. Dosantarena (Sī, I, Ka)
4. Evampi kho (Ka)
5. Keṭubhino (Sī, Syā, Kaṁ, I)

jāgariyaṁ anuyuttā sāmaññe apekkhavanto sikkhāya tibbagāravā na bāhulikā na sāthalikā okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbaṅgamā āraddhavīriyā pahitattā upaṭṭhitassatino sampajānā samāhitā ekaggacittā paññavanto aneḷamūgā, te mayā evaṁ vuccamānā padakkhiṇaṁ gaṇhantīti.

Ye te Sāriputta puggalā assaddhā jīvikatthā na saddhā agārasmā anagāriyaṁ pabbajitā saṭhā māyāvino ketabino uddhatā unnaḷā capalā mukharā vikiṇṇavācā indriyesu aguttadvārā bhojane amattaññuno jāgariyaṁ ananuyuttā sāmaññe anapekkhavanto sikkhāya na tibbagāravā bāhulikā sāthalikā okkamane pubbaṅgamā paviveke nikkhittadhurā kusītā hīnavīriyā muṭṭhassatino asampajānā asamāhitā vibbhantacittā duppaññā eḷamūgā, tiṭṭhantu te.

Ye pana te Sāriputta kulaputtā saddhā agārasmā anagāriyaṁ pabbajitā asaṭhā amāyāvino aketabino anuddhatā anunnaḷā acapalā amukharā avikiṇṇavācā indriyesu guttadvārā bhojane mattaññuno jāgariyaṁ anuyuttā sāmaññe apekkhavanto sikkhāya tibbagāravā na bāhulikā na sāthalikā okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbaṅgamā āraddhavīriyā pahitattā upaṭṭhitassatino sampajānā samāhitā ekaggacittā paññavanto aneḷamūgā, te tvaṁ Sāriputta vadeyyāsi. Ovada Sāriputta sabrahmacārī, anusāsa Sāriputta sabrahmacārī "asaddhammā vuṭṭhāpetvā saddhamme patiṭṭhāpessāmi sabrāhmacārī"ti. Evaṁ hi te Sāriputta sikkhitabbanti. . Sattamaṁ.

8. Sīlasutta

168. Tatra kho āyasmā Sāriputto bhikkhū āmantesi, dussīlassa āvuso sīlavipannassa hatūpaniso hoti sammāsamādhi, sammāsamādhimhi asati sammāsamādhivipannassa hatūpanisaṁ hoti yathābhūtañāṇadassanaṁ, yathābhūtañāṇadassane asati yathābhūtañāṇadassanavipannassa hatūpaniso hoti nibbidāvirāgo, nibbidāvirāge asati nibbidāvirāgagipannassa hatūpanisaṁ hoti vimuttiñāṇadassanaṁ. Seyyathāpi āvuso rukkho sākhāpalāsavipanno tassa papaṭikāpi na pāripūriṁ gacchati,

tacopi pheggupi sāropi na pāripūriṁ gacchati. Evamevaṁ kho āvuso dussīlassa sīlavipannassa hatūpaniso hoti sammāsamādhi, sammāsamādhimhi asati sammāsamādhivipannassa hatūpanisaṁ hoti yathābhūtañāṇadassanaṁ, yathābhūtañāṇadassane asati yathābhūtañāṇadassanavipannassa hatūpaniso hoti nibbidāvirāgo, nibbidāvirāge asati nibbidāvirāgavipannassa hatūpanisaṁ hoti vimuttiñāṇadassanaṁ.

Sīlavato āvuso sīlasampannassa upanisasampanno hoti sammāsamādhi, sammāsamādhimhi sati sammāsamādhisampannassa upanisasampannaṁ hoti yathābhūtañāṇadassanaṁ, yathābhūtañāṇadassane sati yathābhūtañāṇadassana sampannassa upanisasampanno hoti nibbidāvirāgo, nibbidāvirāge sati nibbidāvirāga sampannassa upanisasampannaṁ hoti vimuttiñāṇadassanaṁ. Seyyathāpi āvuso rukkho sākhāpalāsasampanno tassa papaṭikāpi pāripūriṁ gacchati, tacopi pheggupi sāropi pāripūriṁ gacchati. Evamevaṁ kho āvuso sīlavato sīlasampannassa upanisasampanno hoti sammāsamādhi, sammāsamādhimhi sati sammāsamādhisampannassa upanisa sampannaṁ hoti yathābhūtañāṇadassanaṁ, yathābhūtañāṇadassane sati yathābhūtañāṇa dassanasampannassa upanisasampanno hoti nibbidāvirāgo, nibbidāvirāge sati nibbidā virāgasampannassa upanisasampannaṁ hoti vimuttiñāṇadassananti[1]. . Aṭṭhamaṁ.

9. Khippanisantisutta

169. Atha kho āyasmā Ānando yenāyasmā Sāriputto tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmatā Sāriputtena saddhiṁ sammodi, sammodanīyaṁ kathaṁ sāraṇīyaṁ[2] vītisāretvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Ānando āyasmantaṁ Sāriputtaṁ etadavoca—

Kittāvatā nu kho āvuso Sāriputta bhikkhu khippanisanti ca hoti kusalesu dhammesu suggahitaggāhī ca, bahuñca gaṇhāti, gahitaṁ cassa nappamussatīti. Āyasmā kho Ānando bahussuto, paṭibhātu āyasmantaṁyeva Ānandanti. Tenahāvuso Sāriputta suṇāhi sādhukaṁ

---

1. Heṭṭhā 17 piṭṭhe; upari 316, 472 piṭṭhepi.
2. Sārāṇīyaṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I)

manasi karohi, bhāsissāmīti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā Sāriputto āyasmato Ānandassa paccassosi, āyasmā Ānando etadavoca—

Idhāvuso Sāriputta bhikkhu atthakusalo ca hoti dhammakusalo ca byañjana kusalo ca niruttikusalo ca pubbāparakusalo ca. Ettāvatā kho āvuso Sāriputta bhikkhu khippanisanti ca hoti kusalesu dhammesu suggahitaggāhī ca, bahuñca gaṇhāti, gahitaṁ cassa nappamussatīti. Acchariyaṁ āvuso, abbhutaṁ āvuso, yāva subhāsitaṁ cidaṁ āyasmatā Ānandena. Imehi ca mayaṁ pañcahi dhammehi samannāgataṁ āyasmantaṁ Ānandaṁ dhārema, āyasmā Ānando atthakusalo dhammakusalo byañjanakusalo niruttikusalo pubbāparakusaloti. . Navamaṁ.

10. Bhaddajisutta

170. Ekaṁ samayaṁ āyasmā Ānando Kosambiyaṁ viharati Ghositārāme. Atha kho āyasmā Bhaddaji yenāyasmā Ānando tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmatā Ānandena saddhiṁ sammodi, sammodanīyaṁ kathaṁ sāraṇīyaṁ vītisāretvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinnaṁ kho āyasmantaṁ Bhaddajiṁ āyasmā Ānando etadavoca "kiṁ nu kho āvuso Bhaddaji dassanānaṁ aggaṁ, kiṁ savanānaṁ aggaṁ, kiṁ sukhānaṁ aggaṁ, kiṁ saññānaṁ aggaṁ, kiṁ bhavānaṁ aggan"ti.

Atthāvuso brahmā abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso vasavattī, yo taṁ brahmānaṁ passati, idaṁ dassanānaṁ aggaṁ. Atthāvuso Ābhassarā nāma devā sukhena abhisannā parisannā, te kadāci karahaci udānaṁ udānenti "aho sukhaṁ aho sukhan"ti. Yo taṁ saddaṁ suṇāti, idaṁ savanānaṁ aggaṁ. Atthāvuso Subhakiṇhā nāma devā, te santaṁyeva Tusitā sukhaṁ paṭivedenti, idaṁ sukhānaṁ aggaṁ. Atthāvuso ākiñcaññāyatanūpagā devā, idaṁ saññānaṁ aggaṁ. Atthāvuso nevasaññānāsaññāyatanūpagā devā, idaṁ bhavānaṁ agganti. Sameti kho idaṁ āyasmato Bhaddajissa, yadidaṁ bahunā janenāti.

Āyasmā kho Ānando bahussuto, paṭibhātu āyasmantaṁyeva Ānandanti. Tenahāvuso Bhaddaji suṇāhi sādhukaṁ manasi karohi, bhāsissāmīti. “Evamāvuso”ti kho āyasmā Bhaddaji āyasmato Ānandassa paccassosi. Āyasmā Ānando etadavoca—

Yathā passato kho āvuso anantarā āsavānaṁ khayo hoti, idaṁ dassanānaṁ aggaṁ. Yathā suṇato anantarā āsavānaṁ khayo hoti, idaṁ savanānaṁ aggaṁ. Yathā sukhitassa anantarā āsavānaṁ khayo hoti, idaṁ sukhānaṁ aggaṁ. Yathā saññissa anantarā āsavānaṁ khayo hoti, idaṁ saññānaṁ aggaṁ. Yathā bhūtassa anantarā āsavānaṁ khayo hoti, idaṁ bhavānaṁ agganti. . Dasamaṁ.

Āghātavaggo dutiyo.

Tassuddānaṁ

Dve Āghātavinayā, Sākacchā Sājīvato Pañhaṁ.
Pucchā Nirodho Codanā, Sīlaṁ Nisanti Bhaddajīti.

---

(18) 3. Upāsakavagga

1. Sārajjasutta

171. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyaṁ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi “bhikkhavo”ti. “Bhadante”ti te bhikkhū Bhagavato paccassosuṁ. Bhagavā etadavoca—

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato upāsako sārajjaṁ okkanto hoti. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti, surāmeramajjapamādaṭṭhāyī hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato upāsako sārajjaṁ okkanto hoti.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato upāsako visārado hoti. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato upāsako visārado hotīti. . Paṭhamaṁ.

2. Visāradasutta

172. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato upāsako avisārado agāraṁ ajjhāvasati. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātī hoti -pa- surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato upāsako avisārado agāraṁ ajjhāvasati.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato upāsako visārado agāraṁ ajjhāvasati. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātā paṭivirato hoti -pa- surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato upāsako visārado agāraṁ ajjhāvasatīti. . Dutiyaṁ.

3. Nirayasutta

173. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato upāsako yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātī hoti -pa- surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato upāsako yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato upāsako yathābhataṁ nikkhitto evaṁ sagge. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātā paṭivirato hoti -pa- surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato upāsako yathābhataṁ nikkhitto evaṁ saggeti. . Tatiyaṁ.

4. Verasutta

174. Atha kho Anāthapiṇḍiko gahapati yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅka mitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinnaṁ kho Anāthapiṇḍikaṁ gahapatiṁ Bhagavā etadavoca—

Pañca gahapati bhayāni verāni appahāya "dussīlo" iti vuccati, nirayañca upapajjati. Katamāni pañca? Pāṇātipātaṁ adinnādānaṁ kāmesumicchācāraṁ musāvādaṁ surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṁ. Imāni kho gahapati pañca bhayāni verāni appahāya "dussīlo" iti vuccati, nirayañca upapajjati.

Pañca gahapati bhayāni verāni pahāya "sīlavā" iti vuccati, sugatiñca upapajjati. Katamāni pañca? Pāṇātipātaṁ adinnādānaṁ kāmesumicchācāraṁ musāvādaṁ surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṁ. Imāni kho gahapati pañca bhayāni verāni pahāya "sīlavā" iti vuccati, sugatiñca upapajjati.

Yaṁ gahapati pāṇātipātī pāṇātipātapaccayā diṭṭhadhammikampi bhayaṁ veraṁ pasavati, samparāyikampi bhayaṁ veraṁ pasavati, cetasikampi dukkhaṁ domanassaṁ paṭisaṁvedeti. Pāṇātipātā paṭivirato neva diṭṭhadhammikaṁ bhayaṁ veraṁ pasavati, na samparāyikaṁ bhayaṁ veraṁ pasavati, na cetasikaṁ dukkhaṁ domanassaṁ paṭisaṁvedeti. Pāṇātipātā paṭiviratassa evaṁ taṁ bhayaṁ veraṁ vūpasantaṁ hoti.

Yaṁ gahapati adinnādāyī -pa-.

Yaṁ gahapati kāmesumicchācārī -pa-.

Yaṁ gahapati musāvādī -pa-.

Yaṁ gahapati surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī surāmerayamajjapamādaṭṭhāna paccayā diṭṭhadhammikampi bhayaṁ veraṁ pasavati, samparāyikampi bhayaṁ veraṁ pasavati, cetasikampi dukkhaṁ domanassaṁ paṭisaṁvedeti. Surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato neva diṭṭhadhammikaṁ bhayaṁ veraṁ pasavati, na samparāyikaṁ bhayaṁ veraṁ pasavati, na cetasikaṁ dukkhaṁ domanassaṁ paṭisaṁvedeti. Surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratassa evaṁ taṁ bhayaṁ veraṁ vūpasantaṁ hotīti.

Yo pāṇamatipāteti, musāvādañca bhāsati.
Loke adinnaṁ ādiyati, paradārañca gacchati.
Surāmerayapānañca, yo naro anuyuñjati.

Appahāya pañca verāni, “dussīlo” iti vuccati.
Kāyassa bhedā duppañño, nirayaṁ sopapajjati.

Yo pāṇaṁ nātipāteti, musāvādaṁ na bhāsati.
Loke adinnaṁ nādiyati, paradāraṁ na gacchati.
Surāmerayapānañca, yo naro nānuyuñjati.

Pahāya pañca verāni, “sīlavā” iti vuccati.
Kāyassa bhedā sappañño, sugatiṁ sopapajjatīti.

Catutthaṁ.

5. Caṇḍālasutta

175. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato upāsako upāsakacaṇḍālo ca hoti upāsakamalañca upāsakapatikuṭṭho ca[1]. Katamehi pañcahi? Assaddho hoti, dussīlo hoti, kotūhalamaṅgaliko hoti, maṅgalaṁ pacceti no kammaṁ, ito ca bahiddhā dakkhiṇeyyaṁ gavesati, tattha ca pubbakāraṁ karoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato upāsako upāsakacaṇḍālo ca hoti upāsakamalañca upāsaka patikuṭṭho ca.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato upāsako upāsakaratanañca hoti upāsakapadumañca upāsakapuṇḍarīkañca[2]. Katamehi pañcahi? Saddho hoti, sīlavā hoti, akotūhalamaṅgaliko hoti, kammaṁ pacceti no maṅgalaṁ, na ito bahiddhā dakkhiṇeyyaṁ gavesati, idha ca pubbakāraṁ karoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato upāsako upāsakaratanañca hoti upāsakapadumañca upāsakapuṇḍarīkañcāti. . Pañcamaṁ.

---

1. Upāsakapatikiṭṭho ca (Sī, Syā, Kaṁ, I) 2. Upāsakapuṇḍarīko ca (I, Ka)

6. Pītisutta

176. Atha kho Anāthapiṇḍiko gahapati pañcamattehi upāsakasatehi parivuto yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi. Ekamantaṁ nisinnaṁ kho Anāthapiṇḍikaṁ gahapatiṁ Bhagavā etadavoca—

Tumhe kho gahapati bhikkhusaṁghaṁ paccupaṭṭhitā cīvarapiṇḍapātasenāsana gilānappaccayabhesajjaparikkhārena. Na kho gahapati tāvatakeneva tuṭṭhi karaṇīyā "mayaṁ bhikkhusaṁghaṁ paccupaṭṭhitā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccaya bhesajjaparikkhārenā"ti. Tasmātiha gahapati evaṁ sikkhitabbaṁ "kinti mayaṁ kālena kālaṁ pavivekaṁ pītiṁ upasampajja vihareyyāmā"ti. Evaṁ hi vo gahapati sikkhi tabbanti.

Evaṁ vutte āyasmā Sāriputto Bhagavantaṁ etadavoca—acchariyaṁ bhante, abbhutaṁ bhante, yāva subhāsitaṁ cidaṁ bhante Bhagavatā "tumhe kho gahapati bhikkhusaṁghaṁ paccupaṭṭhitā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccaya bhesajjaparikkhārena. Na kho gahapati tāvatakeneva tuṭṭhi karaṇīyā 'mayaṁ bhikkhusaṁghaṁ paccupaṭṭhitā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajja parikkhārenā'ti. Tasmātiha gahapati evaṁ sikkhitabbaṁ 'kinti mayaṁ kālena kālaṁ pavivekaṁ pītiṁ upasampajja vihareyyāmā'ti. Evaṁ hi vo gahapati sikkhitabban"ti. Yasmiṁ bhante samaye ariyasāvako pavivekaṁ pītiṁ upasampajja viharati, pañcassa ṭhānāni tasmiṁ samaye na honti. Yampissa kāmūpasaṁhitaṁ dukkhaṁ domanassaṁ, tampissa tasmiṁ samaye na hoti. Yampissa kāmūpasaṁhitaṁ sukhaṁ somanassaṁ, tampissa tasmiṁ samaye na hoti. Yampissa akusalūpasaṁhitaṁ dukkhaṁ domanassaṁ, tampissa tasmiṁ samaye na hoti. Yampissa akusalūpasaṁhitaṁ sukhaṁ somanassaṁ, tampissa tasmiṁ samaye na hoti. Yampissa kusalūpasaṁhitaṁ dukkhaṁ domanassaṁ, tampissa tasmiṁ samaye na hoti. Yasmiṁ bhante samaye ariyasāvako pavivekaṁ pītiṁ upasampajja viharati, imānissa pañca[1] ṭhānāni tasmiṁ samaye na hontīti.

---

1. Imāni pañcassa (Syā, Kaṁ)

Sādhu sādhu Sāriputta, yasmiṁ Sāriputta samaye ariyasāvako pavivekaṁ pītiṁ upasampajja viharati, pañcassa ṭhānāni tasmiṁ samaye na honti. Yampissa kāmūpasaṁhitaṁ dukkhaṁ domanassaṁ, tampissa tasmiṁ samaye na hoti. Yampissa kāmūpasaṁhitaṁ sukhaṁ somanassaṁ, tampissa tasmiṁ samaye na hoti. Yampissa akusalūpasaṁhitaṁ dukkhaṁ domanassaṁ, tampissa tasmiṁ samaye na hoti. Yampissa akusalūpasaṁhitaṁ sukhaṁ somanassaṁ, tampissa tasmiṁ samaye na hoti. Yampissa kusalūpasaṁhitaṁ dukkhaṁ domanassaṁ, tampissa tasmiṁ samaye na hoti. Yasmiṁ Sāriputta samaye ariyasāvako pavivekaṁ pītiṁ upasampajja viharati, imānissa[1] pañca ṭhānāni tasmiṁ samaye na hontīti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Vaṇijjāsutta

177. Pañcimā bhikkhave vaṇijjā upāsakena akaraṇīyā. Katamā pañca? Satthavaṇijjā sattavaṇijjā maṁsavaṇijjā majjavaṇijjā visavaṇijjā. Imā kho bhikkhave pañca vaṇijjā upāsakena akaraṇīyāti. . Sattamaṁ.

8. Rājasutta

178. Taṁ kiṁ maññatha bhikkhave, api nu tumhehi diṭṭhaṁ vā sutaṁ vā "ayaṁ puriso pāṇātipātaṁ pahāya pāṇātipātā paṭivirato"ti[2] tamenaṁ rājāno gahetvā pāṇātipātā veramaṇihetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṁ vā karontīti. No hetaṁ bhante. Sādhu bhikkhave, mayāpi kho etaṁ bhikkhave neva diṭṭhaṁ na sutaṁ "ayaṁ puriso pāṇātipātaṁ pahāya pāṇātipātā paṭivirato"ti tamenaṁ rājāno gahetvā pāṇātipātā veramaṇihetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṁ vā karontīti. Api ca khvassa tatheva pāpakammaṁ pavedenti[3] "ayaṁ puriso itthiṁ vā purisaṁ vā jīvitā voropesī"ti[4]. Tamenaṁ rājāno gahetvā pāṇātipātahetu hananti vā

---

1. Imānettha (Sī)
2. Paṭivirato hotīti (Sī), paṭivirato hoti (Syā, Kaṁ, I)
3. Tatheva pāpakaṁ kammaṁ pavedayanti (Sī), tadeva pāpakammaṁ pavedeti (Syā, Kaṁ)
4. Voropetīti (Syā, Kaṁ)

bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṁ vā karonti. Api nu tumhehi evarūpaṁ diṭṭhaṁ vā sutaṁ vāti. Diṭṭhaṁ ca no bhante sutaṁ ca suyyissati[1] cāti.

Taṁ kiṁ maññatha bhikkhave, api nu tumhehi diṭṭhaṁ vā sutaṁ vā "ayaṁ puriso adinnādānaṁ pahāya adinnādānā paṭivirato"ti tamenaṁ rājāno gahetvā adinnādānā veramaṇihetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṁ vā karontīti. No hetaṁ bhante. Sādhu bhikkhave, mayāpi kho etaṁ bhikkhave neva diṭṭhaṁ na sutaṁ "ayaṁ puriso adinnādānaṁ pahāya adinnādānā paṭivirato"ti tamenaṁ rājāno gahetvā adinnādānā veramaṇihetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṁ vā karontīti. Api ca khvassa tatheva pāpakammaṁ pavedenti "ayaṁ puriso gāmā vā araññā vā adinnaṁ theyyasaṅkhātaṁ ādiyī"ti[2]. Tamenaṁ rājāno gahetvā adinnādānahetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṁ vā karonti. Api nu tumhehi evarūpaṁ diṭṭhaṁ vā sutaṁ vāti. Diṭṭhaṁ ca no bhante sutaṁ ca suyyissati cāti.

Taṁ kiṁ maññatha bhikkhave, api nu tumhehi diṭṭhaṁ vā sutaṁ vā "ayaṁ puriso kāmesumicchācāraṁ pahāya kāmesumicchācārā paṭivirato"ti tamenaṁ rājāno gahetvā kāmesumicchācārā veramaṇihetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṁ vā karontīti. No hetaṁ bhante. Sādhu bhikkhave, mayāpi kho etaṁ bhikkhave neva diṭṭhaṁ na sutaṁ "ayaṁ puriso kāmesumicchācāraṁ pahāya kāmesumicchācārā paṭivirato"ti tamenaṁ rājāno gahetvā kāmesumicchācārā veramaṇihetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṁ vā karontīti. Api ca khvassa tatheva pāpakammaṁ pavedenti "ayaṁ puriso paritthīsu parakumārīsu cārittaṁ āpajjī"ti[3]. Tamenaṁ rājāno gahetvā kāmesumicchācārahetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṁ vā karonti. Api nu tumhehi evarūpaṁ diṭṭhaṁ vā sutaṁ vāti. Diṭṭhaṁ ca no bhante sutaṁ ca suyyissati cāti.

Taṁ kiṁ maññatha bhikkhave, api nu tumhehi diṭṭhaṁ vā sutaṁ vā "ayaṁ puriso musāvādaṁ pahāya musāvādā paṭivirato"ti tamenaṁ rājāno

---

1. Sūyissati (Sī, I) 2. Ādiyati (Syā, Kaṁ) 3. Āpajjati (Syā, Kaṁ)

gahetvā musāvādā veramaṇihetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṁ vā karontīti. No hetaṁ bhante. Sādhu bhikkhave, mayāpi kho etaṁ bhikkhave neva diṭṭhaṁ na sutaṁ "ayaṁ puriso musāvādaṁ pahāya musāvādā paṭivirato"ti tamenaṁ rājāno gahetvā musāvādā veramaṇihetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṁ vā karontīti. Api ca khvassa tatheva pāpakammaṁ pavedenti "ayaṁ puriso gahapatissa vā gahapatiputtassa vā musāvādena atthaṁ pabhañjī"ti[1]. Tamenaṁ rājāno gahetvā musāvādahetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṁ vā karonti. Api nu tumhehi evarūpaṁ diṭṭhaṁ vā sutaṁ vāti. Diṭṭhaṁ ca no bhante sutaṁ ca suyyissati cāti.

Taṁ kiṁ maññatha bhikkhave, api nu tumhehi diṭṭhaṁ vā sutaṁ vā "ayaṁ puriso surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṁ pahāya surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato"ti tamenaṁ rājāno gahetvā surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇihetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṁ vā karontīti. No hetaṁ bhante. Sādhu bhikkhave, mayāpi kho etaṁ bhikkhave neva diṭṭhaṁ na sutaṁ "ayaṁ puriso surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṁ pahāya surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato"ti tamenaṁ rājāno gahetvā surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇihetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṁ vā karontīti. Api ca khvassa tatheva pāpakammaṁ pavedenti "ayaṁ puriso surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṁ anuyutto itthiṁ vā purisaṁ vā jīvitā voropesi[2]. Ayaṁ puriso surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṁ anuyutto gāmā vā araññā vā adinnaṁ theyyasaṅkhātaṁ ādiyi[3]. Ayaṁ puriso surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṁ anuyutto paritthīsu parakumārīsu cārittaṁ āpajji[4]. Ayaṁ puriso surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṁ anuyutto gahapatissa vā gahapatiputtassa vā musāvādena atthaṁ pabhañjī"ti. Tamenaṁ rājāno gahetvā surāmerayamajjapamādaṭṭhānahetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṁ vā karonti. Api nu tumhehi evarūpaṁ diṭṭhaṁ vā sutaṁ vāti. Diṭṭhaṁ ca no bhante sutaṁ ca suyyissati cāti. . Aṭṭhamaṁ.

---

1. Bhañjatīti (Sī), bhañjati (Syā, Kaṁ), bhañjīti (I)
2. Voropeti (Syā)
3. Ādiyati (Sī, Syā)
4. Āpajjati (Sī, Syā)

9. Gihisutta

179. Atha kho Anāthapiṇḍiko gahapati pañcamattehi upāsakasatehi parivuto yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi. Atha kho Bhagavā āyasmantaṁ Sāriputtaṁ āmantesi—yaṁ kañci[1] Sāriputta jāneyyātha gihiṁ odātavasanaṁ pañcasu sikkhāpadesu saṁvutakammantaṁ catunnaṁ ābhicetasikānaṁ diṭṭhadhammasukhavihārānaṁ nikāmalābhiṁ akicchalābhiṁ akasiralābhiṁ. So ākaṅkhamāno attanāva attānaṁ byākareyya "khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto, sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo"ti.

Katamesu pañcasu sikkhāpadesu saṁvutakammanto hoti? Idha Sāriputta ariyasāvako pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Imesu pañcasu sikkhāpadesu saṁvutakammanto hoti.

Katamesaṁ catunnaṁ ābhicetasikānaṁ diṭṭhadhammasukhavihārānaṁ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī? Idha Sāriputta ariyasāvako Buddhe aveccappasādena samannāgato hoti "itipi so Bhagavā Arahaṁ Sammāsambuddho Vijjācaraṇasampanno Sugato Lokavidū Anuttaro purisadammasārathi Satthā devamanussānaṁ Buddho Bhagavā"ti. Ayamassa paṭhamo ābhicetasiko diṭṭhadhammasukhavihāro adhigato hoti avisuddhassa cittassa visuddhiyā apariyodātassa cittassa pariyodapanāya.

Puna caparaṁ Sāriputta ariyasāvako dhamme aveccappasādena samannāgato hoti "svākkhāto Bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṁ veditabbo viññūhī"ti. Ayamassa dutiyo ābhicetasiko diṭṭhadhammasukhavihāro adhigato hoti avisuddhassa cittassa visuddhiyā apariyodātassa cittassa pariyodapanāya.

---

1. Yaṁ kiñci (Sī, I)

Puna caparaṁ Sāriputta ariyasāvako saṁghe aveccappasādena samannāgato hoti "suppaṭipanno Bhagavato sāvakasaṁgho, ujuppaṭipanno Bhagavato sāvakasaṁgho, ñāyappaṭipanno Bhagavato sāvakasaṁgho, sāmīcippaṭipanno Bhagavato sāvakasaṁgho, yadidaṁ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā, esa Bhagavato sāvakasaṁgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassā"ti. Ayamassa tatiyo ābhicetasiko diṭṭhadhammasukhavihāro adhigato hoti avisuddhassa cittassa visuddhiyā apariyodātassa cittassa pariyodapanāya.

Puna caparaṁ Sāriputta ariyasāvako ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi acchiddehi asabalehi akammāsehi bhujissehi viññuppasatthehi aparāmaṭṭhehi samādhisaṁvattanikehi. Ayamassa catuttho ābhicetasiko diṭṭhadhammasukhavihāro adhigato hoti avisuddhassa cittassa visuddhiyā apariyodātassa cittassa pariyodapanāya. Imesaṁ catunnaṁ ābhicetasikānaṁ diṭṭhadhammasukhavihārānaṁ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī.

Yaṁ kañci Sāriputta jāneyyātha gihiṁ odātavasanaṁ imesu pañcasu sikkhāpadesu saṁvutakammantaṁ imesañca catunnaṁ ābhicetasikānaṁ diṭṭhadhammasukhavihārānaṁ nikāmalābhiṁ akicchalābhiṁ akasiralābhiṁ. So ākaṅkhamāno attanāva attānaṁ byākareyya "khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo"ti.

Nirayesu bhayaṁ disvā, pāpāni parivajjaye.
Ariyadhammaṁ samādāya, paṇḍito parivajjaye.

Na hiṁse pāṇabhūtāni, vijjamāne parakkame.
Musā ca na bhaṇe jānaṁ, adinnaṁ na parāmase.

Sehi dārehi santuṭṭho, paradārañca ārame[1].
Merayaṁ vāruṇiṁ jantu, na pive cittamohaniṁ.

---

1. Nārame (Sī, Syā)

Anussareyya Sambuddhaṁ, dhammañcānuvitakkaye.
Abyāpajjaṁ[1] hitaṁ cittaṁ, devalokāya bhāvaye.

Upaṭṭhite deyyadhamme, puññatthassa jigīsato[2].
Santesu paṭhamaṁ dinnā, vipulā hoti dakkhiṇā.

Santo have pavakkhāmi, Sāriputta suṇohi me.
Iti kaṇhāsu setāsu, rohiṇīsu harīsu vā.

Kammāsāsu sarūpāsu, gosu pārevatāsu vā.
Yāsu kāsuci etāsu, danto jāyati puṅgavo.

Dhorayho balasampanno, kalyāṇajavanikkamo.
Tameva bhāre yuñjanti, nāssa vaṇṇaṁ parikkhare.

Evamevaṁ manussesu, yasmiṁ kismiñci jātiye.
Khattiye brāhmaṇe vesse, sudde caṇḍālapukkuse.

Yāsu kāsuci etāsu, danto jāyati subbato.
Dhammaṭṭho sīlasampanno, saccavādī hirīmano.

Pahīnajātimaraṇo, brahmacariyassa kevalī.
Pannabhāro visaṁyutto, katakicco anāsavo.

Pāragū sabbadhammānaṁ, anupādāya nibbuto.
Tasmiñca viraje khette, vipulā hoti dakkhiṇā.

Bālā ca avijānantā, dummedhā assutāvino.
Bahiddhā dadanti dānāni, na hi sante upāsare.

Ye ca sante upāsanti, sappaññe dhīrasammate.
Saddhā ca nesaṁ Sugate, mūlajātā patiṭṭhitā.

Devalokañca te yanti, kule vā idha jāyare.
Anupubbena nibbānaṁ, adhigacchanti paṇḍitāti. . Navamaṁ.

---

1. Abyābajjhaṁ (?) Abyāpajjhaṁ (Ka)
2. Jigiṁsato (Sī, Syā, Kaṁ, I)

10. Gavesīsutta

180. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Kosalesu cārikaṁ carati mahatā bhikkhu saṁghena saddhiṁ. Addasā kho Bhagavā addhānamaggappaṭipanno aññatarasmiṁ padese mahantaṁ sālavanaṁ, disvāna[1] maggā okkamma[2] yena taṁ sālavanaṁ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā taṁ sālavanaṁ ajjhogāhetvā aññatarasmiṁ padese sitaṁ pātvākāsi.

Atha kho āyasmato Ānandassa etadahosi "ko nu kho hetu ko paccayo Bhagavato sitassa pātukammāya, na akāraṇena Tathāgatā sitaṁ pātukarontī"ti. Atha kho āyasmā Ānando Bhagavantaṁ etadavoca "ko nu kho bhante hetu ko paccayo Bhagavato sitassa pātukammāya, na akāraṇena Tathāgatā sitaṁ pātukarontī"ti.

Bhūtapubbaṁ Ānanda imasmiṁ padese nagaraṁ ahosi iddhañceva phītañca bahujanaṁ ākiṇṇamanussaṁ. Taṁ kho panānanda nagaraṁ Kassapo Bhagavā Arahaṁ Sammāsambuddho upanissāya vihāsi. Kassapassa kho panānanda Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa Gavesī nāma upāsako ahosi sīlesu aparipūrakārī. Gavesinā kho Ānanda upāsakena pañcamattāni upāsakasatāni paṭidesitāni samādapitāni[3] ahesuṁ sīlesu aparipūrakārino. Atha kho Ānanda Gavesissa upāsakassa etadahosi "ahaṁ kho imesaṁ pañcannaṁ upāsakasatānaṁ bahūpakāro[4] pubbaṅgamo samādapetā[5], ahañcamhi sīlesu aparipūrakārī, imāni ca pañca upāsakasatāni sīlesu aparipūrakārino, iccetaṁ samasamaṁ natthi kiñci atirekaṁ, handāhaṁ atirekāyā"ti.

Atha kho Ānanda Gavesī upāsako yena tāni pañca upāsakasatāni tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā tāni pañca upāsakasatāni etadavoca "ajjatagge maṁ āyasmanto sīlesu paripūrakāriṁ dhārethā"ti. Atha kho Ānanda tesaṁ pañcannaṁ upāsakasatānaṁ etadahosi "ayyo kho Gavesī amhākaṁ bahūpakāro pubbaṅgamo samādapetā, ayyo hi nāma

---

1. Disvā (Sī, I) 2. Ukkamma (katthaci) 3. Samādāpitāni (?)
4. Bahukāro (katthaci) 5. Samādāpetā (?)

Gavesī sīlesu paripūrakārī bhavissati, kimaṅgaṁ[1] pana mayan"ti[2]. Atha kho Ānanda tāni pañca upāsakasatāni yena Gavesī upāsako tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā Gavesiṁ upāsakaṁ etadavocuṁ "ajjatagge ayyo Gavesī imānipi pañca upāsakasatāni sīlesu paripūrakārino dhāretū"ti. Atha kho Ānanda Gavesissa upāsakassa etadahosi "ahaṁ kho imesaṁ pañcannaṁ upāsakasatānaṁ bahūpakāro pubbaṅgamo samādapetā, ahañcamhi sīlesu paripūrakārī, imānipi pañca upāsakasatāni sīlesu paripūrakārino, iccetaṁ samasamaṁ natthi kiñci atirekaṁ, handāhaṁ atirekāyā"ti.

Atha kho Ānanda Gavesī upāsako yena tāni pañca upāsakasatāni tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā tāni pañca upāsakasatāni etadavoca "ajjatagge maṁ āyasmanto brahmacāriṁ dhāretha ārācāriṁ[3] virataṁ methunā gāmadhammā"ti. Atha kho Ānanda tesaṁ pañcannaṁ upāsakasatānaṁ etadahosi "ayyo kho Gavesī amhākaṁ bahūpakāro pubbaṅgamo samādapetā, ayyo hi nāma Gavesī brahmacārī bhavissati ārācārī virato methunā gāmadhammā, kimaṅgaṁ pana mayan"ti. Atha kho Ānanda tāni pañca upāsakasatāni yena Gavesī upāsako tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā Gavesiṁ upāsakaṁ etadavocuṁ "ajjatagge ayyo Gavesī imānipi pañca upāsakasatāni brahmacārino dhāretu ārācārino viratā methunā gāmadhammā"ti. Atha kho Ānanda Gavesissa upāsakassa etadahosi "ahaṁ kho imesaṁ pañcannaṁ upāsakasatānaṁ bahūpakāro pubbaṅgamo samādapetā, ahañcamhi sīlesu paripūrakārī, imānipi pañca upāsakasatāni sīlesu paripūrakārino, ahañcamhi brahmacārī ārācārī virato methunā gāmadhammā, imānipi pañca upāsakasatāni brahmacārino ārācārino viratā methunā gāmadhammā, iccetaṁ samasamaṁ natthi kiñci atirekaṁ, handāhaṁ atirekāyā"ti.

Atha kho Ānanda Gavesī upāsako yena tāni pañca upāsakasatāni tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā tāni pañca upāsakasatāni etadavoca "ajjatagge maṁ āyasmanto ekabhattikaṁ dhāretha rattūparataṁ

---

1. Kimaṅga (Sī, I)
2. Pana na mayanti (Sī) Aṁ 1. 464; Vi 4. 339; Saṁ 3. 328 piṭṭhesu Pāḷiyā saṁsandetabbaṁ.
3. Anācāriṁ (I)

viratamṁ vikālabhojanā"ti. Atha kho Ānanda tesaṁ pañcannaṁ upāsakasatānaṁ etadahosi "ayyo kho Gavesī bahūpakāro pubbaṅgamo samādapetā, ayyo hi nāma Gavesī ekabhattiko bhavissati rattūparato virato vikālabhojanā, kimaṅgaṁ pana mayan"ti. Atha kho Ānanda tāni pañca upāsakasatāni yena Gavesī upāsako tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā Gavesiṁ upāsakaṁ etadavocuṁ "ajjatagge ayyo Gavesī imānipi pañca upāsakasatāni ekabhattike dhāretu rattūparate virate vikālabhojanā"ti. Atha kho Ānanda Gavesissa upāsakassa etadahosi "ahaṁ kho imesaṁ pañcannaṁ upāsakasatānaṁ bahūpakāro pubbaṅgamo samādapetā, ahañcamhi sīlesu paripūrakārī, imānipi pañca upāsakasatāni sīlesu paripūrakārino, ahañcamhi brahmacārī ārācārī virato methunā gāmadhammā, imānipi pañca upāsakasatāni brahmacārino ārācārino viratā methunā gāmadhammā, ahañcamhi ekabhattiko rattūparato virato vikālabhojanā, imānipi pañca upāsakasatāni ekabhattikā rattūparatā viratā vikālabhojanā, iccetaṁ samasamaṁ natthi kiñci atirekaṁ, handāhaṁ atirekāyā"ti.

Atha kho Ānanda Gavesī upāsako yena Kassapo Bhagavā Arahaṁ Sammāsambuddho tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Kassapaṁ Bhagavantaṁ Arahantaṁ Sammāsambuddhaṁ etadavoca "labheyyāhaṁ bhante Bhagavato santike pabbajjaṁ, labheyyaṁ upasampadan"ti. Alattha kho Ānanda Gavesī upāsako Kassapassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa santike pabbajjaṁ, alattha upasampadaṁ. Acirūpasampanno kho panānanda Gavesī bhikkhu eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṁ pabbajanti, tadanuttaraṁ brahmacariyapariyosānaṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi, "khīṇā jāti, vusitaṁ brahmacariyaṁ, kataṁ karaṇīyaṁ, nāparaṁ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññātaro ca panānanda Gavesī bhikkhu arahataṁ ahosi.

Atha kho Ānanda tesaṁ pañcannaṁ upāsakasatānaṁ etadahosi "ayyo kho Gavesī amhākaṁ bahūpakāro pubbaṅgamo samādapetā. Ayyo hi nāma Gavesī kesamassuṁ ohāretvā kāsāyāni vatthāni

acchādetvā agārasmā anagāriyaṁ pabbajissati, kimaṅgaṁ pana mayan”ti. Atha kho Ānanda tāni pañca upāsakasatāni yena Kassapo Bhagavā Arahaṁ Sammāsambuddho tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā Kassapaṁ Bhagavantaṁ Arahantaṁ Sammāsambuddhaṁ etadavocuṁ “labheyyāma mayaṁ bhante Bhagavato santike pabbajjaṁ, labheyyāma upasampadan”ti. Alabhiṁsu kho Ānanda tāni pañca upāsakasatāni Kassapassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa santike pabbajjaṁ, alabhiṁsu upasampadaṁ.

Atha kho Ānanda Gavesissa bhikkhuno etadahosi “ahaṁ kho imassa anuttarassa vimuttisukhassa nikāmalābhī homi akicchalābhī akasiralābhī, aho vatimānipi pañca bhikkhusatāni imassa anuttarassa vimuttisukhassa nikāmalābhino assu akicchalābhino akasiralābhino”ti. Atha kho Ānanda tāni pañca bhikkhusatāni vūpakaṭṭhā[1] appamattā ātāpino pahitattā viharantā nacirasseva yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṁ pabbajanti, tadanuttaraṁ brahmacariyapariyosānaṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihariṁsu, “khīṇā jāti, vusitaṁ brahmacariyaṁ, kataṁ karaṇīyaṁ, nāparaṁ itthattāyā”ti abbhaññiṁsu.

Iti kho Ānanda tāni pañca bhikkhusatāni Gavesīpamukhāni uttaruttari[2] paṇītapaṇītaṁ vāyamamānā anuttaraṁ vimuttiṁ sacchākaṁsu. Tasmātiha Ānanda evaṁ sikkhitabbaṁ “uttaruttari paṇītapaṇītaṁ vāyamamānā anuttaraṁ vimuttiṁ sacchikarissāmā”ti. Evaṁ hi vo Ānanda sikkhitabbanti.

. Dasamaṁ.

Upāsakavaggo tatiyo.

Tassuddānaṁ.

Sārajjaṁ Visārado Nirayaṁ, Veraṁ Caṇḍālapañcamaṁ.
Pīti Vaṇijjā Rājāno, Gihī ceva Gavesināti.

---

1. Bhikkhusatāni ekekā vūpakaṭṭhā (Syā, Kaṁ) 2. Uttaruttariṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I)

(19) 4. Araññavagga

1. Āraññikasutta

181. Pañcime bhikkhave āraññikā[1]. Katame pañca? Mandattā momūhattā āraññiko hoti, pāpiccho icchāpakato āraññiko hoti, ummādā cittakkhepā āraññiko hoti, "vaṇṇitaṁ Buddhehi Buddhasāvakehī"ti āraññiko hoti, appicchataṁyeva nissāya santuṭṭhiṁyeva nissāya sallekhaṁyeva nissāya pavivekaṁyeva nissāya idamatthitaṁyeva[2] nissāya āraññiko hoti. Ime kho bhikkhave pañca āraññikā. Imesaṁ kho bhikkhave pañcannaṁ āraññikānaṁ yvāyaṁ āraññiko appicchataṁyeva nissāya santuṭṭhiṁyeva nissāya sallekhaṁyeva nissāya pavivekaṁyeva nissāya idamatthitaṁyeva nissāya āraññiko hoti. Ayaṁ imesaṁ pañcannaṁ āraññikānaṁ aggo ca seṭṭho ca mokkho[3] ca uttamo ca pavaro ca.

Seyyathāpi bhikkhave gavā khīraṁ, khīramhā dadhi, dadhimhā navanītaṁ, navanītamhā sappi, sappimhā sappimaṇḍo, sappimaṇḍo[4] tattha aggamakkhāyati. Evamevaṁ kho bhikkhave imesaṁ pañcannaṁ āraññikānaṁ yvāyaṁ āraññiko appicchataṁyeva nissāya santuṭṭhiṁyeva nissāya sallekhaṁyeva nissāya pavivekaṁyeva nissāya idamatthitaṁyeva nissāya āraññiko hoti, ayaṁ imesaṁ pañcannaṁ āraññikānaṁ aggo ca seṭṭho ca mokkho ca uttamo ca pavaro cāti. . Paṭhamaṁ.

2. Cīvarasutta

182. Pañcime bhikkhave paṁsukūlikā. Katame pañca? Mandattā momūhattā paṁsukūliko hoti -pa- idamatthitaṁyeva nissāya paṁsukūliko hoti. Ime kho bhikkhave pañca paṁsukūlikāti. . Dutiyaṁ.

3. Rukkhamūlikasutta

183. Pañcime bhikkhave rukkhamūlikā. Katame pañca? Mandattā momūhattā rukkhamūliko hoti -pa- idamatthitaṁyeva nissāya rukkhamūliko hoti. Ime kho bhikkhave pañca rukkhamūlikāti. . Tatiyaṁ.

---

1. Āraññakā (sabbattha) Vi 5. 335 piṭṭhe passitabbaṁ.
2. Idamaṭṭhitaṁyeva (Sī, I)
3. Pāmokkho (Aṁ 1. 408; Aṁ 3. 403 piṭṭhe)
4. Sappimhā sappimaṇḍo (Ka) Saṁ 2. 224 piṭṭhepi.

4. Sosānikasutta

184. Pañcime bhikkhave sosānikā. Katame pañca? Mandattā momūhattā sosāniko hoti -pa- idamatthitaṁyeva nissāya sosāniko hoti. Ime kho bhikkhave pañca sosānikāti. . Catutthaṁ.

5. Abbhokāsikasutta

185. Pañcime bhikkhave abbhokāsikā -pa-. . Pañcamaṁ.

6. Nesajjikasutta

186. Pañcime bhikkhave nesajjikā -pa-. . Chaṭṭhaṁ.

7. Yathāsanthatikasutta

187. Pañcime bhikkhave yathāsanthatikā -pa-. . Sattamaṁ.

8. Ekāsanikasutta

188. Pañcime bhikkhave ekāsanikā -pa-. . Aṭṭhamaṁ.

9. Khalupacchābhattikasutta

189. Pañcime bhikkhave khalupacchābhattikā -pa-. . Navamaṁ.

10. Pattapiṇḍikasutta

190. Pañcime bhikkhave pattapiṇḍikā. Katame pañca? Mandattā momūhattā pattapiṇḍiko hoti, pāpiccho icchāpakato pattapiṇḍiko hoti, ummādā cittakkhepā pattapiṇḍiko hoti, "vaṇṇitaṁ Buddhehi Buddhasāvakehī"ti pattapiṇḍiko hoti. Appicchataṁyeva nissāya santuṭṭhiṁyeva nissāya sallekhaṁyeva nissāya pavivekaṁyeva nissāya idamatthitaṁyeva nissāya pattapiṇḍiko hoti. Ime kho bhikkhave pañca pattapiṇḍikā. Imesaṁ kho bhikkhave pañcannaṁ pattapiṇḍikānaṁ yvāyaṁ pattapiṇḍiko appicchataṁyeva nissāya santuṭṭhiṁyeva nissāya

sallekhaṁyeva nissāya pavivekaṁyeva nissāya idamatthitaṁyeva nissāya pattapiṇḍiko hoti. Ayaṁ imesaṁ pañcannaṁ pattapiṇḍikānaṁ aggo ca seṭṭho ca mokkho ca uttamo ca pavaro ca.

Seyyathāpi bhikkhave gavā khīraṁ, khīramhā dadhi, dadhimhā navanītaṁ, navanītamhā sappi, sappimhā sappimaṇḍo, sappimaṇḍo tattha aggamakkhāyati. Evamevaṁ kho bhikkhave imesaṁ pañcannaṁ pattapiṇḍikānaṁ yvāyaṁ pattapiṇḍiko appicchataṁyeva nissāya santuṭṭhiṁyeva nissāya sallekhaṁyeva nissāya pavivekaṁ yeva nissāya idamatthitaṁyeva nissāya pattapiṇḍiko hoti. Ayaṁ imesaṁ pañcannaṁ pattapiṇḍikānaṁ aggo ca seṭṭho ca mokkho ca uttamo ca pavaro cāti. . Dasamaṁ.

Araññavaggo catuttho.

Tassuddānaṁ

Araññaṁ Cīvaraṁ Rukkha, Susānaṁ Abbhokāsikaṁ.
Nesajjaṁ Santhataṁ Ekāsanikaṁ, Khalupacchāpiṇḍikena cāti.

---

(20) 5. Brāhmaṇavagga

1. Soṇasutta

191. Pañcime bhikkhave porāṇā brāhmaṇadhammā etarahi sunakhesu sandissanti no brāhmaṇesu. Katame pañca? Pubbe sudaṁ[1] bhikkhave brāhmaṇā brāhmaṇiṁyeva gacchanti no abrāhmaṇiṁ. Etarahi bhikkhave brāhmaṇā brāhmaṇimpi gacchanti, abrāhmaṇimpi gacchanti. Etarahi bhikkhave sunakhā sunakhiṁyeva gacchanti no asunakhiṁ. Ayaṁ bhikkhave paṭhamo porāṇo brāhmaṇadhammo etarahi sunakhesu sandissati no brāhmaṇesu.

Pubbe sudaṁ bhikkhave brāhmaṇā brāhmaṇiṁ utuniṁyeva gacchanti no anutuniṁ. Etarahi bhikkhave brāhmaṇā brāhmaṇiṁ utunimpi gacchanti, anutunimpi

---

1. Pubbassudaṁ (Ka)

gacchanti. Etarahi bhikkhave sunakhā sunakhiṁ utuniṁyeva gacchanti no anutuniṁ. Ayaṁ bhikkhave dutiyo porāṇo brāhmaṇadhammo etarahi sunakhesu sandissati no brāhmaṇesu.

Pubbe sudaṁ bhikkhave brāhmaṇā brāhmaṇiṁ neva kiṇanti no vikkiṇanti, sampiyeneva saṁvāsaṁ saṁbandhāya[1] saṁpavattenti. Etarahi bhikkhave brāhmaṇā brāhmaṇiṁ kiṇantipi vikkiṇantipi, sampiyenapi saṁvāsaṁ saṁbandhāya saṁpavattenti. Etarahi bhikkhave sunakhā sunakhiṁ neva kiṇanti no vikkiṇanti, sampiyeneva saṁvāsaṁ saṁbandhāya saṁpavattenti. Ayaṁ bhikkhave tatiyo porāṇo brāhmaṇadhammo etarahi sunakhesu sandissati no brāhmaṇesu.

Pubbe sudaṁ bhikkhave brāhmaṇā na sannidhiṁ karonti dhanassapi dhaññassapi rajatassapi jātarūpassapi. Etarahi bhikkhave brāhmaṇā sannidhiṁ karonti dhanassapi dhaññassapi rajatassapi jātarūpassapi. Etarahi bhikkhave sunakhā na sannidhiṁ karonti dhanassapi dhaññassapi rajatassapi jātarūpassapi. Ayaṁ bhikkhave catuttho porāṇo brāhmaṇadhammo etarahi sunakhesu sandissati no brāhmaṇesu.

Pubbe sudaṁ bhikkhave brāhmaṇā sāyaṁ sāyamāsāya, pāto pātarāsāya bhikkhaṁ pariyesanti. Etarahi bhikkhave brāhmaṇā yāvadatthaṁ udarāvadehakaṁ bhuñjitvā avasesaṁ ādāya pakkamanti. Etarahi bhikkhave sunakhā sāyaṁ sāyamāsāya, pāto pātarāsāya bhikkhaṁ pariyesanti. Ayaṁ bhikkhave pañcamo porāṇo brāhmaṇadhammo etarahi sunakhesu sandissati no brāhmaṇesu. Ime kho bhikkhave pañca porāṇā brāhmaṇadhammā etarahi sunakhesu sandissanti no brāhmaṇesūti. . Paṭhamaṁ.

2. Doṇa brāhmaṇasutta

192. Atha kho Doṇo brāhmaṇo yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhiṁ sammodi, sammodanīyaṁ kathaṁ sāraṇīyaṁ vītisāretvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho Doṇo brāhmaṇo Bhagavantaṁ etadavoca—

---

1. Saṁsaggatthāya (Sī, I)

Sutaṁ metaṁ bho Gotama, "na samaṇo Gotamo brāhmaṇe jiṇṇe vuddhe mahallake addhagate vayo anuppatte abhivādeti vā paccuṭṭheti vā āsanena vā nimantetī"ti, tayidaṁ bho Gotama tatheva. Na hi bhavaṁ Gotamo brāhmaṇe jiṇṇe vuḍḍhe mahallake addhagate vayo anuppatte abhivādeti vā paccuṭṭheti vā āsanena vā nimanteti. Tayidaṁ bho Gotama na sampannamevāti. Tvampi no Doṇa brāhmaṇo paṭijānāsīti. Yaṁ hi taṁ bho Gotama sammā vadamāno vadeyya "brāhmaṇo ubhato sujāto mātito ca pitito ca saṁsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena, ajjhāyako mantadharo tiṇṇaṁ vedānaṁ pāragū sanighaṇḍukeṭubhānaṁ sākkharappabhedānaṁ Itihāsapañcamānaṁ Padako Veyyākaraṇo Lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayo"ti, mameva taṁ bho Gotama sammā vadamāno vadeyya "ahaṁ hi bho Gotama brāhmaṇo ubhato sujāto mātito ca pitito ca saṁsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena, ajjhāyako mantadharo tiṇṇaṁ vedānaṁ pāragū sanighaṇḍukeṭubhānaṁ sākkharappabhedānaṁ Itihāsapañcamānaṁ Padako Veyyākaraṇo Lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayo"ti.

Ye kho te Doṇa brāhmaṇānaṁ pubbakā isayo mantānaṁ kattāro mantānaṁ pavattāro, yesamidaṁ etarahi brāhmaṇā porāṇaṁ mantapadaṁ gītaṁ pavuttaṁ samihitaṁ tadanugāyanti tadanubhāsanti bhāsitamanubhāsanti sajjhāyitamanusajjhāyanti vācitamanuvācenti. Seyyathidaṁ, Aṭṭhako Vāmako Vāmadevo Vessāmitto Yamadaggi[1] Aṅgīraso Bhāradvājo Vāseṭṭho Kassapo Bhagu, tyassu'me pañca brāhmaṇe paññāpenti brahmasamaṁ devasamaṁ mariyādaṁ sambhinnamariyādaṁ brāhmaṇacaṇḍālaṁyeva pañcamaṁ, tesaṁ tvaṁ Doṇa katamoti.

Na kho mayaṁ bho Gotama pañca brāhmaṇe jānāma, atha kho mayaṁ brāhmaṇātveva jānāma. Sādhu me bhavaṁ Gotamo tathā dhammaṁ desetu, yathā ahaṁ ime pañca brāhmaṇe jāneyyanti. Tena hi brāhmaṇa suṇohi

---

1. Yamataggi (Sī) Dī 1. 97, 224, 228; Ma 2. 381; Vi 3. 343; upari 202 piṭṭhesupi passitabbaṁ.

sādhukaṁ manasi karohi, bhāsissāmīti. "Evaṁ bho"ti kho Doṇo brāhmaṇo Bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca—

Kathañca Doṇa brāhmaṇo brahmasamo hoti? Idha Doṇa brāhmaṇo ubhato sujāto hoti mātito ca pitito ca saṁsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena. So aṭṭhacattālīsavassāni komārabrahmacariyaṁ[1] carati mante adhīyamāno, aṭṭhacattālīsavassāni komārabrahmacariyaṁ caritvā mante adhīyitvā ācariyassa ācariyadhanaṁ pariyesati dhammeneva no adhammena.

Tattha ca Doṇa ko dhammo, neva kasiyā na vaṇijjāya na gorakkhena na issatthena[2] na rājaporisena na sippaññatarena, kevalaṁ bhikkhācariyāya kapālaṁ anatimaññamāno. So ācariyassa ācariyadhanaṁ niyyādetvā[3] kesamassuṁ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṁ pabbajati. So evaṁ pabbajito samāno mettāsahagatena cetasā ekaṁ disaṁ pharitvā viharati. Tathā dutiyaṁ. Tathā tatiyaṁ. Tathā catutthaṁ[4]. Iti uddhamadho tiriyaṁ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṁ lokaṁ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena[5] pharitvā viharati. Karuṇā -pa-. Muditā. Upekkhāsahagatena cetasā ekaṁ disaṁ pharitvā viharati. Tathā dutiyaṁ. Tathā tatiyaṁ. Tathā catutthaṁ. Iti uddhamadho tiriyaṁ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṁ lokaṁ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. So ime cattāro brahmavihāre bhāvetvā kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ brahma lokaṁ upapajjati. Evaṁ kho Doṇa brāhmaṇo brahmasamo hoti. (1)

Kathañca Doṇa brāhmaṇo devasamo hoti? Idha Doṇa brāhmaṇo ubhato sujāto hoti mātito ca pitito ca saṁsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho

---

1. Komāraṁ brahmacariyaṁ (Syā, Ka)
2. Na issattena (Ka)
3. Nīyyādetvā (Sī), nīyādetvā (I), niyyātetvā (katthaci)
4. Catutthiṁ (Sī)
5. Abyāpajjhena (Ka) Abyābajjhena (?)

jātivādena. So aṭṭhacattālīsavassāni komārabrahmacariyaṁ carati mante adhīyamāno, aṭṭhacattālīsavassāni komārabrahmacariyaṁ caritvā mante adhīyitvā ācariyassa ācariyadhanaṁ pariyesati dhammeneva no adhammena. Tattha ca Doṇa ko dhammo neva kasiyā na vaṇijjāya na gorakkhena na issatthena na rājaporisena na sippaññatarena, kevalaṁ bhikkhācariyāya kapālaṁ anatimaññamāno. So ācariyassa ācariyadhanaṁ niyyādetvā dāraṁ pariyesati dhammeneva no adhammena.

Tattha ca Doṇa ko dhammo, neva kayena na vikkayena brāhmaṇiṁyeva udakūpassaṭṭhaṁ. So brāhmaṇiṁyeva gacchati, na kattiyiṁ na vessiṁ na suddiṁ na caṇḍāliṁ na nesādiṁ na veniṁ[1] na rathakāriṁ na pukkusiṁ gacchati, na gabbhiniṁ gacchati, na pāyamānaṁ gacchati, na anutuniṁ gacchati. Kasmā ca Doṇa brāhmaṇo na gabbhiniṁ gacchati. Sace Doṇa brāhmaṇo gabbhiniṁ gacchati, atimīḷhajo nāma so hoti māṇavako vā māṇavikā[2] vā, tasmā Doṇa brāhmaṇo na gabbhiniṁ gacchati. Kasmā ca Doṇa brāhmaṇo na pāyamānaṁ gacchati. Sace Doṇa brāhmaṇo pāyamānaṁ gacchati, asucipaṭipīḷito nāma so hoti māṇavako vā māṇavikā vā, tasmā Doṇa brāhmaṇo na pāyamānaṁ gacchati. Tassa sā hoti brāhmaṇī neva kāmatthā na davatthā na ratatthā, pajatthāva brāhmaṇassa brāhmaṇī hoti. So methunaṁ uppādetvā kesamassuṁ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṁ pabbajati. So evaṁ pabbajito samāno vivicceva kāmehi -pa- catutthaṁ jhānaṁ upasampajja viharati. So ime cattāro jhāne bhāvetvā kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjati. Evaṁ kho Doṇa brāhmaṇo devasamo hoti. (2)

Kathañca Doṇa brāhmaṇo mariyādo hoti? Idha Doṇa brāhmaṇo ubhato sujāto hoti mātito ca pitito ca saṁsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena. So aṭṭhacattālīsavassāni komārabrahmacariyaṁ carati mante adhīyamāno, aṭṭhacattālīsavassāni komārabrahmacariyaṁ caritvā mante adhīyitvā ācariyassa ācariyadhanaṁ pariyesati dhammeneva no

---

1. Na veṇiṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I) 2. Māṇavakī (Ka)

adhammena. Tattha ca Doṇa ko dhammo, neva kasiyā na vaṇijjāya na gorakkhena na issatthena na rājaporisena na sippaññatarena, kevalaṁ bhikkhācariyāya kapālaṁ anatimaññamāno. So ācariyassa ācariyadhanaṁ niyyādetvā dāraṁ pariyesati dhammeneva no adhammena.

Tattha ca Doṇa ko dhammo, neva kayena na vikkayena brāhmaṇiṁyeva udakūpassaṭṭhaṁ. So brāhmaṇiṁyeva gacchati, na khattiyiṁ na vessiṁ na suddiṁ na caṇḍāliṁ na nesādiṁ na veniṁ na rathakāriṁ na pukkusiṁ gacchati, na gabbhiniṁ gacchati, na pāyamānaṁ gacchati, na anutuniṁ gacchati. Kasmā ca Doṇa brāhmaṇo na gabbhiniṁ gacchati. Sace Doṇa brāhmaṇo gabbhiniṁ gacchati, atimīḷhajo nāma so hoti māṇavako vā māṇavikā vā, tasmā Doṇa brāhmaṇo na gabbhiniṁ gacchati. Kasmā ca Doṇa brāhmaṇo na pāyamānaṁ gacchati. Sace Doṇa brāhmaṇo pāyamānaṁ gacchati, asucipaṭipīḷito nāma so hoti māṇavako vā māṇavikā vā, tasmā Doṇa brāhmaṇo na pāyamānaṁ gacchati. Tassa sā hoti brāhmaṇī neva kāmatthā na davatthā na ratatthā, pajatthāva brāhmaṇassa brāhmaṇī hoti. So methunaṁ uppādetvā tameva puttassādaṁ nikāmayamāno kuṭumbaṁ ajjhāvasati, na agārasmā anagāriyaṁ pabbajati. Yāva porāṇānaṁ brāhmaṇānaṁ mariyādo, tattha tiṭṭhati, taṁ na vītikkamati. "Yāva porāṇānaṁ brāhmaṇānaṁ mariyādo, tattha brāhmaṇo ṭhito taṁ na vītikkamatī"ti kho Doṇa tasmā brāhmaṇo "mariyādo"ti vuccati. Evaṁ kho Doṇa brāhmaṇo mariyādo hoti. (3)

Kathañca Doṇa brāhmaṇo sambhinnamariyādo hoti? Idha Doṇa brāhmaṇo ubhato sujāto hoti mātito ca pitito ca saṁsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena. So aṭṭhacattālīsavassāni komārabrahmacariyaṁ carati mante adhīyamāno, aṭṭhacattālīsavassāni komārabrahmacariyaṁ caritvā mante adhīyitvā ācariyassa ācariyadhanaṁ pariyesati dhammeneva no adhammena.

Tattha ca Doṇa ko dhammo, neva kasiyā na vaṇijjāya na gorakkhena na issatthena na rājaporisena na sippaññatarena, kevalaṁ bhikkhācariyāya kapālaṁ anatimaññamāno. So ācariyassa ācariyadhanaṁ niyyādetvā

dāraṁ pariyesati dhammenapi adhammenapi kayenapi vikkayenapi brāhmaṇimpi udakūpassaṭṭhaṁ. So brāhmaṇimpi gacchati, khattiyimpi gacchati, vessimpi gacchati, suddimpi gacchati, caṇḍālimpi gacchati, nesādimpi gacchati, venimpi gacchati, rathakārimpi gacchati, pukkusimpi gacchati, gabbhinimpi gacchati, pāyamānampi gacchati, utunimpi gacchati, anutunimpi gacchati. Tassa sā hoti brahmaṇī kāmatthāpi davatthāpi ratatthāpi pajatthāpi brāhmaṇassa brāhmaṇī hoti. Yāva porāṇānaṁ brāhmaṇānaṁ mariyādo, tattha na tiṭṭhati, taṁ vītikkamati. "Yāva porāṇānaṁ brāhmaṇānaṁ mariyādo, tattha brāhmaṇo na ṭhito taṁ vītikkamatī"ti kho Doṇa tasmā brāhmaṇo "sambhinnamariyādo"ti vuccati. Evaṁ kho Doṇa brāhmaṇo sambhinnamariyādo hoti. (4)

Kathañca Doṇa brāhmaṇo brāhmaṇacaṇḍālo hoti? Idha Doṇa brāhmaṇo ubhato sujāto hoti mātito ca pitito ca saṁsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena. So aṭṭhacattālīsavassāni komārabrahmacariyaṁ carati mante adhīyamāno, aṭṭhacattālīsavassāni komārabrahmacariyaṁ caritvā mante adhīyitvā ācariyassa ācariyadhanaṁ pariyesati dhammenapi adhammenapi kasiyāpi vaṇijjāyapi gorakkhenapi issatthenapi rājaporisenapi sippaññatarenapi, kevalampi bhikkhācariyāya kapālaṁ anatimaññamāno.

So ācariyassa ācariyadhanaṁ niyyādetvā dāraṁ pariyesati dhammenapi adhammenapi kayenapi vikkayenapi brāhmaṇimpi udakūpassaṭṭhaṁ. So brāhmaṇimpi gacchati, khattiyimpi gacchati, kessimpi gacchati, suddimpi gacchati, caṇḍālimpi gacchati, nesādimpi gacchati, venimpi gacchati, rathakārimpi gacchati, pukkusimpi gacchati, gabbhinimpi gacchati, pāyamānampi gacchati, utunimpi gacchati, anutunimpi gacchati. Tassa sā hoti brāhmaṇī kāmatthāpi davatthāpi ratatthāpi pajatthāpi brāhmaṇassa brāhmaṇī hoti. So sabbakammehi jīvikaṁ[1] kappeti. Tamenaṁ brāhmaṇā evamāhaṁsu "kasmā bhavaṁ brāhmaṇo paṭijānamāno sabbakammehi jīvikaṁ kappetī"ti. So evamāha "seyyathāpi bho aggi sucimpi ḍahati, asucimpi ḍahati, na ca tena aggi upalippati[2]. Evamevaṁ kho bho sabbakammehi cepi brāhmaṇo jīvikaṁ kappeti, na ca tena brāhmaṇo upalippati. "Sabbakammehi jīvikaṁ kappetī"ti kho

1. Jīvitaṁ (Ka) 2. Upalimpati (Ka)

Doṇa tasmā brāhmaṇo "brāhmaṇacaṇḍālo"ti vuccati. Evaṁ kho Doṇa brāhmaṇo brāhmaṇacaṇḍālo hoti.

Ye kho te Doṇa brāhmaṇānaṁ pubbakā isayo mantānaṁ kattāro mantānaṁ pavattāro. Yesamidaṁ etarahi brāhmaṇā porāṇaṁ mantapadaṁ gītaṁ pavuttaṁ samihitaṁ tadanugāyanti tadanubhāsanti bhāsitamanubhāsanti sajjhāyitamanu sajjhāyanti vācitamanuvācenti. Seyyathidaṁ, Aṭṭhako Vāmako Vāmadevo Vessāmitto Yamadaggi Aṅgīraso Bhāradvājo Vāseṭṭho Kassapo Bhagu, tyassu'me pañca brāhmaṇe paññāpenti brahmasamaṁ devasamaṁ mariyādaṁ sambhinnamariyādaṁ brāhmaṇa caṇḍālaṁyeva pañcamaṁ, tesaṁ tvaṁ Doṇa katamoti.

Evaṁ sante mayaṁ bho Gotama brāhmaṇacaṇḍālampi na pūrema. Abhikkantaṁ bho Gotama -pa- upāsakaṁ maṁ bhavaṁ Gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṁ saraṇaṁ gatanti. . Dutiyaṁ.

3. Saṅgāravasutta

193. Atha kho Saṅgāravo brāhmaṇo yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhiṁ sammodi, sammodanīyaṁ kathaṁ sāraṇīyaṁ vītisāretvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho Saṅgāravo brāhmaṇo Bhagavantaṁ etadavoca "ko nu kho bho Gotama hetu ko paccayo, yena kadāci dīgharattaṁ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā. Ko pana bho Gotama hetu ko paccayo, yena kadāci dīgharattaṁ asajjhāyakatāpi mantā paṭibhanti, pageva sajjhāyakatā"ti.

Yasmiṁ brāhmaṇa samaye kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ nappajānāti. Attatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ nappajānāti na passati, paratthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ nappajānāti na passati, ubhayatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ nappajānāti na passati, dīgharattaṁ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā. Seyyathāpi brāhmaṇa udapatto saṁsaṭṭho lākhāya vā haliddiyā vā nīliyā vā mañjiṭṭhāya vā, tattha cakkhumā puriso sakaṁ mukhanimittaṁ paccavekkhamāno yathābhūtaṁ

nappajāneyya na passeyya. Evamevaṁ kho brāhmaṇa yasmiṁ samaye kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ nappajānāti. Attatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ nappajānāti na passati, paratthampi -pa-. Ubhayatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ nappajānāti na passati, dīgharattaṁ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā. (1)

Puna caparaṁ brāhmaṇa yasmiṁ samaye byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati byāpādaparetena, uppannassa ca byāpādassa nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ nappajānāti. Attatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ nappajānāti na passati, paratthampi -pa-. Ubhayatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ nappajānāti na passati, dīgharattaṁ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā. Seyyathāpi brāhmaṇa udapatto agginā santatto ukkudhito[1] ussadakajāto[2], tattha cakkhumā puriso sakaṁ mukhanimittaṁ paccavekkhamāno yathābhūtaṁ nappajāneyya na passeyya. Evamevaṁ kho brāhmaṇa yasmiṁ samaye byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati byāpādaparetena, uppannassa ca byāpādassa nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ nappajānāti. Attatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ nappajānāti na passati, paratthampi -pa-. Ubhayatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ nappajānāti na passati, dīgharattaṁ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā. (2)

Puna caparaṁ brāhmaṇa yasmiṁ samaye thinamiddhapariyuṭṭhitena cetasā viharati thinamiddhaparetena, uppannassa ca thinamiddhassa nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ nappajānāti. Attatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ nappajānāti na passati, paratthampi -pa-. Ubhayatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ nappajānāti na passati, dīgharattaṁ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā. Seyyathāpi brāhmaṇa udapatto sevālapaṇakapariyonaddho, tattha cakkhumā puriso sakaṁ mukhanimittaṁ paccavekkhamāno yathābhūtaṁ nappajāneyya na passeyya. Evamevaṁ kho brāhmaṇa yasmiṁ samaye thinamiddhapariyuṭṭhitena cetasā viharati thinamiddhaparetena, uppannassa ca thinamiddhassa nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ nappajānāti. Attatthampi

1. Ukkaṭṭhito (Sī, I), ukkuṭṭhito (Syā, Kaṁ)
2. Usumakajāto (katthaci), ussurakajāto (Ka), usmudakajāto (Ma 3. 107 piṭṭhe)

tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ nappajānāti na passati, paratthampi -pa-. Ubhayatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ nappajānāti na passati, dīgharattaṁ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā. (3)

Puna caparaṁ brāhmaṇa yasmiṁ samaye uddhaccakukkuccapariyuṭṭhitena cetasā viharati uddhaccakukkuccaparetena, uppannassa ca uddhaccakukkuccassa nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ nappajānāti. Attatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ nappajānāti na passati, paratthampi -pa-. Ubhayatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ nappajānāti na passati, dīgharattaṁ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā. Seyyathāpi brāhmaṇa udapatto vāterito calito bhanto ūmijāto[1], tattha cakkhumā puriso sakaṁ mukhanimittaṁ paccavekkhamāno yathābhūtaṁ nappajāneyya na passeyya. Evamevaṁ kho brāhmaṇa yasmiṁ samaye uddhaccakukkuccapariyuṭṭhitena cetasā viharati uddhaccakukkuccaparetena, uppannassa ca uddhaccakukkuccassa nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ nappajānāti. Attatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ nappajānāti na passati, paratthampi -pa-. Ubhayatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ nappajānāti na passati, dīgharattaṁ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā. (4)

Puna caparaṁ brāhmaṇa yasmiṁ samaye vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati vicikicchāparetena, uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ nappajānāti. Attatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ nappajānāti na passati, paratthampi -pa-. Ubhayatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ nappajānāti na passati, dīgharattaṁ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā. Seyyathāpi brāhmaṇa udapatto āvilo luḷito kalalībhūto andhakāre nikkhitto, tattha cakkhumā puriso sakaṁ mukhanimittaṁ paccavekkhamāno yathābhūtaṁ nappajāneyya na passeyya. Evamevaṁ kho brāhmaṇa yasmiṁ samaye vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati vicikicchāparetena, uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ nappajānāti. Attatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ nappajānāti na passati, paratthampi -pa-. Ubhayatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ nappajānāti na passati, dīgharattaṁ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā. (5)

---

1. Ummijāto (I)

Yasmiṁ ca kho brāhmaṇa samaye na kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati na kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ pajānāti. Attatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ pajānāti passati, paratthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ pajānāti passati, ubhayatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ pajānāti passati, dīgharattaṁ asajjhāyakatāpi mantā paṭibhanti, pageva sajjhāyakatā. Seyyathāpi brāhmaṇa udapatto asaṁsaṭṭho lākhāya vā haliddiyā vā nīliyā vā mañjiṭṭhāya vā, tattha cakkhumā puriso sakaṁ mukhanimittaṁ paccavekkhamāno yathābhūtaṁ pajāneyya passeyya. Evamevaṁ kho brāhmaṇa yasmiṁ samaye na kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati -pa-. (1)

Puna caparaṁ brāhmaṇa yasmiṁ samaye na byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati -pa-. Seyyathāpi brāhmaṇa udapatto agginā asantatto anukkudhito anussadakajāto, tattha cakkhumā puriso sakaṁ mukhanimittaṁ paccavekkhamāno yathābhūtaṁ pajāneyya passeyya. Evamevaṁ kho brāhmaṇa yasmiṁ samaye na byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati -pa-. (2)

Puna caparaṁ brāhmaṇa yasmiṁ samaye na thinamiddhapariyuṭṭhitena cetasā viharati -pa-. Seyyathāpi brāhmaṇa udapatto na sevālapaṇakapariyonaddho, tattha cakkhumā puriso sakaṁ mukhanimittaṁ paccavekkhamāno yathābhūtaṁ pajāneyya passeyya. Evamevaṁ kho brāhmaṇa yasmiṁ samaye na thinamiddhapariyuṭṭhitena cetasā viharati -pa-. (3)

Puna caparaṁ brāhmaṇa yasmiṁ samaye na uddhaccakukkucca-pariyuṭṭhitena cetasā viharati -pa-. Seyyathāpi brāhmaṇa udapatto na vāterito na calito na bhanto na ūmijāto, tattha cakkhumā puriso sakaṁ mukhanimittaṁ paccavekkhamāno yathābhūtaṁ pajāneyya passeyya. Evamevaṁ kho brāhmaṇa yasmiṁ samaye na uddhaccakukkucca-pariyuṭṭhitena cetasā viharati -pa-. (4)

Puna caparaṁ brāhmaṇa yasmiṁ samaye na vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati na vicikicchāparetena, uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ pajānāti. Attatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ pajānāti passati, paratthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ pajānāti passati, ubhayatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ pajānāti passati, dīgharattaṁ

asajjhāyakatāpi mantā paṭibhanti, pageva sajjhāyakatā. Seyyathāpi brāhmaṇa udapatto accho vippasanno anāvilo āloke nikkhitto, tattha cakkhumā puriso sakaṁ mukha nimittaṁ paccavekkhamāno yathābhūtaṁ pajāneyya passeyya. Evamevaṁ kho brāhmaṇa yasmiṁ samaye na vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati na vicikicchāparetena, uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ pajānāti. Attatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ pajānāti passati, paratthampi -pa-. Ubhayatthampi tasmiṁ samaye yathābhūtaṁ pajānāti passati, dīgharattaṁ asajjhāyakatāpi mantā paṭibhanti, pageva sajjhāyakatā. (5)

Ayaṁ kho brāhmaṇa hetu ayaṁ paccayo, yena kadāci dīgharattaṁ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā. Ayaṁ pana brāhmaṇa hetu ayaṁ paccayo, yena kadāci dīgharattaṁ asajjhāyakatāpi mantā paṭibhanti, pageva sajjhāya katāti.

Abhikkantaṁ bho Gotama -pa- upāsakaṁ maṁ bhavaṁ Gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṁ saraṇaṁ gatanti. . Tatiyaṁ.

4. Kāraṇapālīsutta

194. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Vesāliyaṁ viharati Mahāvane Kūṭāgārasālāyaṁ. Tena kho pana samayena Kāraṇapālī[1] brāhmaṇo Licchavīnaṁ kammantaṁ kāreti. Addasā kho Kāraṇapālī brāhmaṇo Piṅgiyāniṁ brāhmaṇaṁ dūratova āgacchantaṁ, disvā Piṅgiyāniṁ brāhmaṇaṁ etadavoca—

Handa kuto nu bhavaṁ Piṅgiyānī āgacchati divā divassāti. Itohaṁ[2] bho āgacchāmi samaṇassa Gotamassa santikāti. Taṁ kiṁ maññati bhavaṁ Piṅgiyānī, samaṇassa Gotamassa paññāveyyattiyaṁ paṇḍito maññeti. Ko cāhaṁ bho, ko ca samaṇassa Gotamassa paññāveyyattiyaṁ jānissāmi, sopi nūnassa tādisova, yo samaṇassa Gotamassa paññāveyyattiyaṁ jāneyyāti. Uḷārāya khalu bhavaṁ Piṅgiyānī samaṇaṁ Gotamaṁ pasaṁsāya pasaṁsatīti. Ko cāhaṁ bho, ko ca

---

1. Karaṇapālī (Ka) 2. Idhāhaṁ (Syā, Kaṁ), ito hi kho ahaṁ (Ma 1. 232)

samaṇaṁ Gotamaṁ pasaṁsissāmi, pasatthappasatthova[1] so bhavaṁ Gotamo seṭṭho devamanussānanti. Kiṁ pana bhavaṁ Piṅgiyānī atthavasaṁ sampassamāno samaṇe Gotame evaṁ abhippasannoti.

Seyyathāpi bho puriso aggarasaparititto na aññesaṁ hīnānaṁ rasānaṁ piheti. Evamevaṁ kho bho yato yato tassa bhoto Gotamassa dhammaṁ suṇāti yadi Suttaso yadi Geyyaso yadi Veyyākaraṇaso yadi Abbhutadhammaso, tato tato na aññesaṁ puthusamaṇabrāhmaṇappavādānaṁ piheti.

Seyyathāpi bho puriso jighacchādubbalyapareto madhupiṇḍikaṁ adhigaccheyya, so yato yato sāyetha, labhateva[2] sādurasaṁ asecanakaṁ. Evamevaṁ kho bho yato yato tassa bhoto Gotamassa dhammaṁ suṇāti yadi Suttaso yadi Geyyaso yadi Veyyākaraṇaso yadi Abbhutadhammaso, tato tato labhateva attamanataṁ, labhati cetaso pasādaṁ.

Seyyathāpi bho puriso candanaghaṭikaṁ adhigaccheyya haricandanassa vā lohitacandanassa vā, so yato yato ghāyetha yadi mūlato yadi majjhato yadi aggato, adhigacchateva[3] surabhigandhaṁ asecanakaṁ. Evamevaṁ kho bho yato yato tassa bhoto Gotamassa dhammaṁ suṇāti yadi Suttaso yadi Geyyaso yadi Veyyākaraṇaso yadi Abbhutadhammaso, tato tato adhigacchati pāmojjaṁ, adhigacchati somanassaṁ.

Seyyathāpi bho puriso ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno, tassa kusalo bhisakko ṭhānaso ābādhaṁ nīhareyya. Evamevaṁ kho bho yato yato tassa bhoto Gotamassa dhammaṁ suṇāti yadi Suttaso yadi Geyyaso yadi Veyyākaraṇaso yadi Abbhutadhammaso, tato tato sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā abbhatthaṁ gacchanti.

---

1. Pasaṭṭhapasaṭṭho ca (Syā, Kaṁ, Ka)
2. Sāyeyya, labhetheva (Ma 1. 161 piṭṭhe)
3. Adhigacchetheva (?)

Seyyathāpi bho pokkharaṇī acchodakā sātodakā sītodakā setakā supatitthā ramaṇīyā, atha puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito, so taṁ pokkharaṇiṁ ogāhetvā nhātvā ca pivitvā ca sabbadarathakilamathapariḷāhaṁ paṭippassambheyya. Evamevaṁ kho bho yato yato tassa bhoto Gotamassa dhammaṁ suṇāti yadi Suttaso yadi Geyyaso yadi Veyyākaraṇaso yadi Abbhutadhammaso, tato tato sabbadarathakilamathapariḷāhā paṭippassambhantīti.

Evaṁ vutte Kāraṇapālī brāhmaṇo uṭṭhāyāsanā ekaṁsaṁ uttarāsaṅgaṁ karitvā dakkhiṇaṁ jāṇumaṇḍalaṁ pathaviyaṁ nihantvā yena Bhagavā tenañjaliṁ paṇāmetvā tikkhattuṁ udānaṁ udānesi—

"Namo Tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.
Namo Tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.
Namo Tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassā"ti.

Abhikkantaṁ bho Piṅgiyāni abhikkantaṁ bho Piṅgiyāni, seyyathāpi bho Piṅgiyāni nikkujjitaṁ[1] vā ukkujjeyya, paṭicchannaṁ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṁ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṁ dhāreyya "cakkhumanto rūpāni dakkhantī"ti. Evamevaṁ bhotā Piṅgiyāninā anekapariyāyena dhammo pakāsito, esāhaṁ bho Piṅgiyāni taṁ Bhavantaṁ Gotamaṁ saraṇaṁ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṁghañca, upāsakaṁ maṁ bhavaṁ Piṅgiyānī dhāretu ajjatagge pāṇupetaṁ saraṇaṁ gatanti. . Catutthaṁ.

5. Piṅgiyānīsutta

195. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Vesāliyaṁ viharati Mahāvane Kūṭāgārasālāyaṁ. Tena kho pana samayena pañcamattāni Licchavisatāni Bhagavantaṁ payirupāsanti. Appekacce Licchavī nīlā honti nīlavaṇṇā nīlavatthā nīlālaṅkārā, appekacce Licchavī pītā honti pītavaṇṇā pītavatthā pītālaṅkārā, appekacce Licchavī lohitakā honti lohitakavaṇṇā lohitakavatthā lohitakālaṅkārā, appekacce Licchavī

1. Nikujjitaṁ (Ka)

odātā honti odātavaṇṇā odātavatthā odātālaṅkārā, tyassudaṁ Bhagavā atirocati vaṇṇena ceva yasasā ca.

Atha kho Piṅgiyānī brāhmaṇo uṭṭhāyāsanā ekaṁsaṁ uttarāsaṅgaṁ karitvā yena Bhagavā tenañjaliṁ paṇāmetvā Bhagavantaṁ etadavoca "paṭibhāti maṁ Bhagavā, paṭibhāti maṁ Sugatā"ti. "Paṭibhātu taṁ Piṅgiyānī"ti Bhagavā avoca. Atha Piṅgiyānī brāhmaṇo Bhagavato sammukhā sāruppāya gāthāya abhitthavi—

"Padmaṁ[1] yathā kokanadaṁ[2] sugandhaṁ,
Pāto siyā phullamavītagandhaṁ.
Aṅgīrasaṁ passa virocamānaṁ,
Tapantamādiccamivantalikkhe"ti.

Atha kho te Licchavī pañcahi uttarāsaṅgasatehi Piṅgiyāniṁ brāhmaṇaṁ acchādesuṁ. Atha kho Piṅgiyānī brāhmaṇo tehi pañcahi uttarāsaṅgasatehi Bhagavantaṁ acchādesi.

Atha kho Bhagavā te Licchavī etadavoca "pañcannaṁ Licchavī ratanānaṁ pātubhāvo dullabho lokasmiṁ. Katamesaṁ pañcannaṁ? Tathāgatassa Arahato Sammāsambuddhassa pātubhāvo dullabho lokasmiṁ, Tathāgatappaveditassa dhammavinayassa desetā puggalo dullabho lokasmiṁ, Tathāgatappaveditassa dhammavinayassa desitassa viññātā puggalo dullabho lokasmiṁ, Tathāgatappaveditassa dhammavinayassa desitassa viññātā dhammānudhammappaṭipanno puggalo dullabho lokasmiṁ, kataññū katavedī puggalo dullabho lokasmiṁ. Imesaṁ kho Licchavī pañcannaṁ ratanānaṁ pātubhāvo dullabho lokasmin"ti[3]. .
Pañcamaṁ.

6. Mahāsupinasutta

196. Tathāgatassa bhikkhave Arahato Sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato pañca mahāsupinā pāturahesuṁ. Katame pañca? Tathāgatassa bhikkhave Arahato Sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva

---

1. Padumaṁ (Ka) Saṁ 1. 81 piṭṭhepi.
2. Kokanudaṁ (Syā, Kaṁ)
3. Heṭṭhā 149 piṭṭhepi.

sato ayaṁ mahāpathavī mahāsayanaṁ ahosi, Himavā pabbatarājā bibbohanaṁ[1] ahosi, puratthime samudde vāmo hattho ohito ahosi, pacchime samudde dakkhiṇo hattho ohito ahosi, dakkhiṇe samudde ubho pādā ohitā ahesuṁ. Tathāgatassa bhikkhave Arahato Sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato ayaṁ paṭhamo mahāsupino pāturahosi.

Puna caparaṁ bhikkhave Tathāgatassa Arahato Sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato tiriyā nāma tiṇajāti nābhiyā uggantvā nabhaṁ āhacca ṭhitā ahosi. Tathāgatassa bhikkhave Arahato Sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato ayaṁ dutiyo mahāsupino pāturahosi.

Puna caparaṁ bhikkhave Tathāgatassa Arahato Sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato setā kimī kaṇhasīsā pādehi ussakkitvā ( )[2] yāva jāṇumaṇḍalā paṭicchādesuṁ. Tathāgatassa bhikkhave Arahato Sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato ayaṁ tatiyo mahāsupino pāturahosi.

Puna caparaṁ bhikkhave Tathāgatassa Arahato Sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato cattāro sakuṇā nānāvaṇṇā catūhi disāhi āgantvā pādamūle nipatitvā sabbasetā sampajjiṁsu. Tathāgatassa bhikkhave Arahato Sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato ayaṁ catuttho mahāsupino pāturahosi.

Puna caparaṁ bhikkhave Tathāgato Arahaṁ Sammāsambuddho pubbeva sambodhā anabhisambuddho bodhisattova samāno mahato mīḷhapabbatassa uparūpari caṅkamati alippamāno mīḷhena. Tathāgatassa bhikkhave Arahato Sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato ayaṁ pañcamo mahāsupino pāturahosi.

---

1. Bimbohanaṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I), bimba + ohanaṁ iti padavibhāgo.
2. (Agganakhato) Katthaci dissati.

Yampi bhikkhave Tathāgatassa Arahato Sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato ayaṁ mahāpathavī mahāsayanaṁ ahosi, himavā pabbatarājā bibbohanaṁ ahosi, puratthime samudde vāmo hattho ohito ahosi, pacchime samudde dakkhiṇo hattho ohito ahosi, dakkhiṇe samudde ubho pādā ohitā ahesuṁ. Tathāgatena bhikkhave Arahatā Sammāsambuddhena anuttarā sammāsambodhi abhisambuddhā, tassā abhisambodhāya ayaṁ paṭhamo mahāsupino pāturahosi.

Yampi bhikkhave Tathāgatassa Arahato Sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato tiriyā nāma tiṇajāti nābhiyā uggantvā nabhaṁ āhacca ṭhitā ahosi. Tathāgatena bhikkhave Arahatā Sammāsambuddhena ariyo aṭṭhaṅgiko maggo abhisambujjhitvā yāva devamanussehi suppakāsito, tassa abhisambodhāya ayaṁ dutiyo mahāsupino pāturahosi.

Yampi bhikkhave Tathāgatassa Arahato Sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato setā kimī kaṇhasīsā pādehi ussakkitvā yāva jāṇumaṇḍalā paṭicchādesuṁ. Bahū bhikkhave gihī odātavasanā Tathāgataṁ pāṇupetā[1] saraṇaṁ gatā. Tassa abhisambodhāya ayaṁ tatiyo mahāsupino pātarahosi.

Yampi bhikkhave Tathāgatassa Arahato Sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato cattāro sakuṇā nānāvaṇṇā catūhi disāhi āgantvā pādamūle nipatitvā sabbasetā sampajjiṁsu. Cattārome bhikkhave vaṇṇā khattiyā brāhmaṇā vessā suddā, te Tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṁ pabbajitvā anuttaraṁ vimuttiṁ sacchikaronti. Tassa abhisambodhāya ayaṁ catuttho mahāsupino pāturahosi.

Yampi bhikkhave Tathāgato Arahaṁ Sammāsambuddho pubbeva sambodhā anabhisambuddho bodhisattova samāno mahato mīḷhapabbatassa uparūpari

---

1. Pāṇupetaṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I)

caṅkamati alippamāno mīḷhena. Lābhī bhikkhave Tathāgato cīvarapiṇḍapātasenāsana gilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṁ, taṁ[1] Tathāgato agathito[2] amucchito anajjhosanno[3] ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati. Tassa abhisambodhāya ayaṁ pañcamo mahāsupino pāturahosi.

Tathāgatassa bhikkhave Arahato Sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato ime pañca mahāsupinā pāturahesunti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Vassasutta

197. Pañcime bhikkhave vassassa antarāyā, yaṁ nemittā[4] na jānanti, yattha nemittānaṁ cakkhu na kamati. Katame pañca? Upari bhikkhave ākāse tejodhātu pakuppati, tena uppannā meghā paṭivigacchanti. Ayaṁ bhikkhave paṭhamo vassassa antarāyo. Yaṁ nemittā na jānanti, yattha nemittānaṁ cakkhu na kamati.

Puna caparaṁ bhikkhave upari ākāse vāyodhātu pakuppati, tena uppannā meghā paṭivigacchanti. Ayaṁ bhikkhave dutiyo vassassa antarāyo. Yaṁ nemittā na jānanti, yattha nemittānaṁ cakkhu na kamati.

Puna caparaṁ bhikkhave rāhu asurindo pāṇinā udakaṁ sampaṭicchitvā mahāsamudde chaḍḍeti. Ayaṁ bhikkhave tatiyo vassassa antarāyo. Yaṁ nemittā na jānanti, yattha nemittānaṁ cakkhu na kamati.

Puna caparaṁ bhikkhave vassavalāhakā devā pamattā honti. Ayaṁ bhikkhave catuttho vassassa antarāyo. Yaṁ nemittā na jānanti, yattha nemittānaṁ cakkhu na kamati.

Puna caparaṁ bhikkhave manussā adhammikā honti. Ayaṁ bhikkhave pañcamo vassassa antarāyo. Yaṁ nemittā na jānanti, yattha nemittānaṁ cakkhu na kamati. Ime kho bhikkhave pañca vassassa antarāyā, yaṁ nemittā na jānanti, yattha nemittānaṁ cakkhu na kamatīti. . Sattamaṁ.

---

1. Tattha ca (Sī, Syā, Kaṁ, I)
2. Agadhito (Syā, I, Ka)
3. Anajjhāpanno (Ka) Anajjhopanno (Sī, Syā)
4. Nemittakā (katthaci)

8. Vācāsutta

198. Pañcahi bhikkhave aṅgehi samannāgatā vācā subhāsitā hoti no dubbhāsitā, anavajjā ca ananuvajjā ca viññūnaṁ[1]. Katamehi pañcahi? Kālena ca bhāsitā hoti, saccā ca bhāsitā hoti, saṇhā ca bhāsitā hoti, atthasaṁhitā ca bhāsitā hoti, mettacittena ca bhāsitā hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi aṅgehi samannāgatā vācā subhāsitā hoti no dubbhāsitā, anavajjā ca ananuvajjā ca viññūnanti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Kulasutta

199. Yaṁ bhikkhave sīlavanto pabbajitā kulaṁ upasaṅkamanti, tattha manussā pañcahi ṭhānehi bahuṁ puññaṁ pasavanti. Katamehi pañcahi? Yasmiṁ bhikkhave samaye sīlavante pabbajite kulaṁ upasaṅkamante manussā disvā cittāni pasādenti[2], saggasaṁvattanikaṁ bhikkhave taṁ kulaṁ tasmiṁ samaye paṭipadaṁ paṭipannaṁ hoti.

Yasmiṁ bhikkhave samaye sīlavante pabbajite kulaṁ upasaṅkamante manussā paccuṭṭhenti abhivādenti āsanaṁ denti, uccākulīnasaṁvattanikaṁ bhikkhave taṁ kulaṁ tasmiṁ samaye paṭipadaṁ paṭipannaṁ hoti.

Yasmiṁ bhikkhave samaye sīlavante pabbajite kulaṁ upasaṅkamante manussā maccheramalaṁ paṭivinenti[3], mahesakkhasaṁvattanikaṁ bhikkhave taṁ kulaṁ tasmiṁ samaye paṭipadaṁ paṭipannaṁ hoti.

Yasmiṁ bhikkhave samaye sīlavante pabbajite kulaṁ upasaṅkamante manussā yathāsatti yathābalaṁ saṁvibhajanti, mahābhogasaṁvattanikaṁ bhikkhave taṁ kulaṁ tasmiṁ samaye paṭipadaṁ paṭipannaṁ hoti.

Yasmiṁ bhikkhave samaye sīlavante pabbajite kulaṁ upasaṅkamante manussā paripucchanti paripañhanti dhammaṁ suṇanti, mahāpaññāsaṁvattanikaṁ bhikkhave taṁ kulaṁ tasmiṁ samaye paṭipadaṁ paṭipannaṁ hoti. Yaṁ bhikkhave sīlavanto pabbajitā kulaṁ upasaṅkamanti, tattha manussā imehi pañcahi ṭhānehi bahuṁ puññaṁ pasavantīti. . Navamaṁ.

---

1. Ananuvajjā viññūnaṁ (Syā, Kaṁ)
2. Pasīdanti (Syā, Kaṁ, Ka)
3. Paṭivinodenti (Sī, I)

10. Nissāraṇīyasutta

200. Pañcimā bhikkhave nissāraṇīyā[1] dhātuyo. Katamā pañca? Idha bhikkhave bhikkhuno kāmaṁ[2] manasikaroto kāmesu cittaṁ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati, nekkhammaṁ kho panassa manasikaroto nekkhamme cittaṁ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati, tassa taṁ cittaṁ sugataṁ[3] subhāvitaṁ suvuṭṭhitaṁ suvimuttaṁ suvisaṁyuttaṁ[4] kāmehi, ye ca kāmapaccayā uppajjanti āsavā vighātapariḷāhā, mutto so tehi, na so taṁ vedanaṁ vediyati, idamakkhātaṁ kāmānaṁ nissaraṇaṁ. (1)

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhuno byāpādaṁ manasikaroto byāpāde cittaṁ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati, abyāpādaṁ kho panassa manasikaroto abyāpāde cittaṁ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati, tassa taṁ cittaṁ sugataṁ subhāvitaṁ suvuṭṭhitaṁ suvimuttaṁ suvisaṁyuttaṁ byāpādena, ye ca byāpādapaccayā uppajjanti āsavā vighātapariḷāhā, mutto so tehi, na so taṁ vedanaṁ vediyati, idamakkhātaṁ byāpādassa nissaraṇaṁ. (2)

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhuno vihesaṁ manasikaroto vihesāya cittaṁ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati, avihesaṁ kho panassa manasikaroto avihesāya cittaṁ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati, tassa taṁ cittaṁ sugataṁ subhāvitaṁ suvuṭṭhitaṁ suvimuttaṁ suvisaṁyuttaṁ vihesāya, ye ca vihesāpaccayā uppajjanti āsavā vighātapariḷāhā, mutto so tehi, na so taṁ vedanaṁ vediyati, idamakkhātaṁ vihesāya nissaraṇaṁ. (3)

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhuno rūpaṁ manasikaroto rūpe cittaṁ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati, arūpaṁ kho panassa manasikaroto arūpe cittaṁ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati, tassa taṁ cittaṁ sugataṁ subhāvitaṁ suvuṭṭhitaṁ suvimuttaṁ suvisaṁyuttaṁ rūpehi, ye ca rūpapaccayā uppajjanti āsavā vighātapariḷāhā, mutto so tehi, na so taṁ vedanaṁ vediyati, idamakkhātaṁ rūpānaṁ nissaraṇaṁ. (4)

---

1. Nissaraṇīyā (I), nissaraṇiyā (Dī 3. 199)
2. Kāme (Syā, Kaṁ) Dī 3. 199 piṭṭhepi.
3. Sukataṁ (I, Ka)
4. Visaṁyuttaṁ (katthaci, Dī 3. 199 piṭṭhepi)

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhuno sakkāyaṁ manasikaroto sakkāye cittaṁ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati, sakkāyanirodhaṁ kho panassa manasikaroto sakkāyanirodhe cittaṁ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati. Tassa taṁ cittaṁ sugataṁ subhāvitaṁ suvuṭṭhitaṁ suvimuttaṁ suvisaṁyuttaṁ sakkāyena, ye ca sakkāyapaccayā uppajjanti āsavā vighātapariḷāhā, mutto so tehi, na so taṁ vedanaṁ vediyati, idamakkhātaṁ sakkāyassa nissaraṇaṁ. (5)

Tassa kāmanandīpi nānuseti, byāpādanandīpi nānuseti, vihesānandīpi nānuseti, rūpanandīpi nānuseti, sakkāyanandīpi nānuseti. (So)[1] kāmanandiyāpi ananusayā byāpādanandiyāpi ananusayā vihesānandiyāpi ananusayā rūpanandiyāpi ananusayā sakkāyanandiyāpi ananusayā ayaṁ vuccati bhikkhave bhikkhu niranusayo, acchecchi[2] taṇhaṁ, vivattayi[3] saṁyojanaṁ, sammā mānābhisamayā antamakāsi dukkhassa. Imā kho bhikkhave pañca nissāraṇīyā dhātuyoti. . Dasamaṁ.

Brāhmaṇavaggo pañcamo.

Tassuddānaṁ

Soṇo Doṇo Saṅgāravo, Kāraṇapālī ca Piṅgiyānī.
Supinā ca Vassā Vācā, Kulaṁ Nissāraṇīyena cāti.

Catuttho paṇṇāsako samatto.

1. ( ) Katthaci natthi. 2. Acchejji (Syā, Kaṁ, Ka) 3. Vāvattayi (Sī)

5. Pañcamapaṇṇāsaka

(21) 1. Kimilavagga

1. Kimilasutta

201. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Kimilāyaṁ[1] viharati Veḷuvane. Atha kho āyasmā Kimilo[2] yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Kimilo Bhagavantaṁ etadavoca "ko nu kho bhante hetu ko paccayo, yena Tathāgate parinibbute saddhammo na ciraṭṭhitiko hotī"ti. Idha Kimila Tathāgate parinibbute bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo Satthari agāravā viharanti appatissā, dhamme agāravā viharanti appatissā, saṁghe agāravā viharanti appatissā, sikkhāya agāravā viharanti appatissā, aññamaññaṁ agāravā viharanti appatissā. Ayaṁ kho Kimila hetu ayaṁ paccayo, yena Tathāgate parinibbute saddhammo na ciraṭṭhitiko hotīti.

Ko pana bhante hetu ko paccayo, yena Tathāgate parinibbute saddhammo ciraṭṭhitiko hotīti. Idha Kimila Tathāgate parinibbute bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo Satthari sagāravā viharanti sappatissā, dhamme sagāravā viharanti sappatissā, saṁghe sagāravā viharanti sappatissā, sikkhāya sagāravā viharanti sappatissā, aññamaññaṁ sagāravā viharanti sappatissā. Ayaṁ kho Kimila hetu ayaṁ paccayo, yena Tathāgate parinibbute saddhammo ciraṭṭhitiko hotīti. . Paṭhamaṁ.

2. Dhammassavanasutta

202. Pañcime bhikkhave ānisaṁsā dhammassavane. Katame pañca, assutaṁ suṇāti, sutaṁ pariyodāpeti, kaṅkhaṁ vitarati[3], diṭṭhiṁ ujuṁ karoti, cittamassa pasīdati. Ime kho bhikkhave pañca ānisaṁsā dhammassavaneti. . Dutiyaṁ.

---

1. Kimbilāyaṁ (Sī, I) 2. Kimbilo (Sī, Syā, Kaṁ, I) 3. Vihanati (Syā, Kaṁ, I, Ka)

3. Assājānīyasutta

203. Pañcahi bhikkhave aṅgehi samannāgato rañño bhadro[1] assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅgantveva saṅkhaṁ gacchati.

Katamehi pañcahi? Ajjavena javena maddavena khantiyā soraccena. Imehi kho bhikkhave pañcahi aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅgantveva saṅkhaṁ gacchati. Evamevaṁ kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa.

Katamehi pañcahi? Ajjavena javena maddavena khantiyā soraccena. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassāti. . Tatiyaṁ.

4. Balasutta

204. Pañcimāni bhikkhave balāni. Katamāni pañca? Saddhābalaṁ hiribalaṁ ottappabalaṁ vīriyabalaṁ paññābalaṁ. Imāni kho bhikkhave pañca balānīti. . Catutthaṁ.

5. Cetokhilasutta

205. * Pañcime bhikkhave cetokhilā. Katame pañca? Idha bhikkhave bhikkhu Satthari kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati. Yo so bhikkhave bhikkhu Satthari kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati, tassa cittaṁ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṁ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Ayaṁ paṭhamo cetokhilo.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu dhamme kaṅkhati -pa-. Saṁghe kaṅkhati -pa-. Sikkhāya kaṅkhati -pa-. Sabrahmacārīsu kupito hoti anattamano āhatacitto khilajāto. Yo so bhikkhave bhikkhu sabrahmacārīsu kupito

---

1. Bhaddo (I)

* Aṁ 3. 252; Ma 1. 145; Dī 3. 198 piṭṭhesupi.

hoti anattamano āhatacitto khilajāto, tassa cittaṁ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṁ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Ayaṁ pañcamo cetokhilo. Ime kho bhikkhave pañca cetokhilāti. . Pañcamaṁ.

6. Vinibandhasutta

206. Pañcime bhikkhave cetasovinibandhā[1]. Katame pañca, idha bhikkhave bhikkhu kāmesu avītarāgo[2] hoti avigatacchando avigatapemo avigatapipāso avigatapariḷāho avigatataṇho. Yo so bhikkhave bhikkhu kāmesu avītarāgo hoti avigata cchando avigatapemo avigatapipāso avigatapariḷāho avigatataṇho, tassa cittaṁ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṁ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Ayaṁ paṭhamo cetasovinibandho.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu kāye avītarāgo hoti -pa- rūpe avītarāgo hoti -pa- yāvadatthaṁ udarāvadehakaṁ bhuñjitvā seyyasukhaṁ passasukhaṁ middhasukhaṁ anuyutto viharati -pa- aññataraṁ devanikāyaṁ paṇidhāya brahmacariyaṁ carati "imināhaṁ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā"ti. Yo so bhikkhave bhikkhu aññataraṁ devanikāyaṁ paṇidhāya brahmacariyaṁ carati "imināhaṁ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā"ti. Tassa cittaṁ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṁ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Ayaṁ pañcamo cetasovinibandho. Ime kho bhikkhave pañca cetasovinibandhāti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Yāgusutta

207. Pañcime bhikkhave ānisaṁsā yāguyā. Katame pañca, khuddaṁ[3] paṭihanati, pipāsaṁ paṭivineti, vātaṁ anulometi, vatthiṁ sodheti,

---

1. Cetovinibaddhā (Sāratthadīpanīṭīkāyaṁ) 2. Avigatarāgo (Ka)
3. Khudaṁ (Sī, I) Khudhāti sakkatānulomaṁ.

āmāvasesaṁ pāceti. Ime kho bhikkhave pañca ānisaṁsā yāguyāti. . Sattamaṁ.

8. Dantakaṭṭhasutta

208. Pañcime bhikkhave ādīnavā dantakaṭṭhassa akhādane. Katame pañca, acakkhussaṁ, mukhaṁ duggandhaṁ hoti, rasaharaṇiyo na visujjhanti, pittaṁ semhaṁ bhattaṁ pariyonandhati[1], bhattamassa nacchādeti. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā dantakaṭṭhassa akhādane.

Pañcime bhikkhave ānisaṁsā dantakaṭṭhassa khādane. Katame pañca, cakkhussaṁ, mukhaṁ na duggandhaṁ hoti, rasaharaṇiyo visujjhanti, pittaṁ semhaṁ bhattaṁ na pariyonandhati, bhattamassa chādeti. Ime kho bhikkhave pañca ānisaṁsā dantakaṭṭhassa khādaneti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Gītassarasutta

209. Pañcime bhikkhave ādīnavā āyatakena gītassarena dhammaṁ bhaṇantassa. Katame pañca, attanāpi tasmiṁ sare sārajjati, parepi tasmiṁ sare sārajjanti, gahapatikāpi ujjhāyanti "yatheva mayaṁ gāyāma, evameva kho samaṇā sakyaputtiyā gāyantī"ti, sarakuttimpi nikāmayamānassa samādhissa bhaṅgo hoti, pacchimā janatā diṭṭhānugatiṁ āpajjati. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā āyatakena gītassarena dhammaṁ bhaṇantassāti. . Navamaṁ.

10. Muṭṭhassatisutta

210. Pañcime bhikkhave ādīnavā muṭṭhassatissa asampajānassa niddaṁ okkamayato. Katame pañca, dukkhaṁ supati, dukkhaṁ paṭibujjhati, pāpakaṁ supinaṁ passati, devatā na rakkhanti, asuci muccati. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā muṭṭhassatissa asampajānassa niddaṁ okkamayato.

Pañcime bhikkhave ānisaṁsā upaṭṭhitassatissa sampajānassa niddaṁ okkamayato. Katame pañca, sukhaṁ supati, sukhaṁ paṭibujjhati, na pāpakaṁ supinaṁ

---

1. Pariyonaddhanti (Sī, I), pariyonaddhati (Syā, Kaṁ, Ka) Vi 4. 278 piṭṭhe passitabbaṁ.

passati, devatā rakkhanti, asuci na muccati. Ime kho bhikkhave pañca ānisaṁsā upaṭṭhitassatissa sampajānassa niddaṁ okkamayatoti. . Dasamaṁ.

Kimilavaggo paṭhamo.

Tassuddānaṁ

Kimilo Dhammassavanaṁ, Ājānīyo Balaṁ Khilaṁ.
Vinibandhaṁ Yāgu Kaṭṭhaṁ, Gītaṁ Muṭṭhassatinā cāti.

---

(22) 2. Akkosakavagga

1. Akkosakasutta

211. Yo so bhikkhave bhikkhu akkosakaparibhāsako ariyūpavādī sabrahma carīnaṁ, tassa pañca ādīnavā pāṭikaṅkhā. Katame pañca? Pārājiko vā hoti chinna paripantho[1], aññataraṁ vā saṁkiliṭṭhaṁ āpattiṁ āpajjati, bāḷhaṁ vā rogātaṅkaṁ phusati, sammūḷho kālaṁ karoti, kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjati. Yo so bhikkhave bhikkhu akkosakaparibhāsako ariyūpavādī sabrahmacārīnaṁ, tassa ime pañca ādīnavā pāṭikaṅkhāti. . Paṭhamaṁ.

2. Bhaṇḍanakārakasutta

212. Yo so bhikkhave bhikkhu bhaṇḍanakārako kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṁghe adhikaraṇakārako, tassa pañca ādīnavā pāṭikaṅkhā. Katame pañca? Anadhigataṁ nādhigacchati, adhigatā[2] parihāyati, pāpako kittisaddo abbhuggacchati, sammūḷho kālaṁ karoti, kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjati. Yo so bhikkhave bhikkhu bhaṇḍanakārako kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṁghe adhikaraṇakārako, tassa ime pañca ādīnavā pāṭikaṅkhāti. . Dutiyaṁ.

---

1. Chinnaparibandho (Ka)
2. Adhigataṁ (sabbattha), upari 222 sutte pana adhigatātipi dissati.

3. Sīlasutta

213. Pañcime bhikkhave ādīnavā dussīlassa sīlavipattiyā. Katame pañca, idha bhikkhave dussīlo sīlavipanno pamādādhikaraṇaṁ mahatiṁ bhogajāniṁ nigacchati. Ayaṁ bhikkhave paṭhamo ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā.

Puna caparaṁ bhikkhave dussīlassa sīlavipannassa pāpako kittisaddo abbhuggacchati. Ayaṁ bhikkhave dutiyo ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā.

Puna caparaṁ bhikkhave dussīlo sīlavipanno yaññadeva parisaṁ upasaṅkamati yadi khattiyaparisaṁ yadi brāhmaṇaparisaṁ yadi gahapatiparisaṁ yadi samaṇaparisaṁ, avisārado upasaṅkamati maṅkubhūto. Ayaṁ bhikkhave tatiyo ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā.

Puna caparaṁ bhikkhave dussīlo sīlavipanno sammūḷho kālaṁ karoti. Ayaṁ bhikkhave catuttho ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā.

Puna caparaṁ bhikkhave dussīlo sīlavipanno kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjati. Ayaṁ bhikkhave pañcamo ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā dussīlassa sīlavipattiyā.

Pañcime bhikkhave ānisaṁsā sīlavato sīlasampadāya. Katame pañca, idha bhikkhave sīlavā sīlasampanno appamādādhikaraṇaṁ mahantaṁ bhogakkhandhaṁ adhigacchati. Ayaṁ bhikkhave paṭhamo ānisaṁso sīlavato sīlasampadāya.

Puna caparaṁ bhikkhave sīlavato sīlasampannassa kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati. Ayaṁ bhikkhave dutiyo ānisaṁso sīlavato sīlasampadāya.

Puna caparaṁ bhikkhave sīlavā sīlasampanno yaññadeva parisaṁ upasaṅkamati yadi khattiyaparisaṁ yadi brāhmaṇaparisaṁ yadi gahapatiparisaṁ yadi samaṇaparisaṁ, visārado upasaṅkamati amaṅkubhūto. Ayaṁ bhikkhave tatiyo ānisaṁso sīlavato sīlasampadāya.

---

* Vi 3. 221; Dī 3. 196 piṭṭhesu.

Puna caparaṁ bhikkhave sīlavā sīlasampanno asammūḷho kālaṁ karoti. Ayaṁ bhikkhave catuttho ānisaṁso sīlavato sīlasampadāya.

Puna caparaṁ bhikkhave sīlavā sīlasampanno kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjati. Ayaṁ bhikkhave pañcamo ānisaṁso sīlavato sīlasampadāya. Ime kho bhikkhave pañca ānisaṁsā sīlavato sīlasampadāyāti. . Tatiyaṁ.

4. Bahubhāṇisutta

214. Pañcime bhikkhave ādīnavā bahubhāṇismiṁ puggale. Katame pañca? Musā bhaṇati, pisuṇaṁ bhaṇati, pharusaṁ bhaṇati, samphappalāpaṁ bhaṇati, kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjati. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā bahubhāṇismiṁ puggale.

Pañcime bhikkhave ānisaṁsā mantabhāṇismiṁ puggale. Katame pañca? Na musā bhaṇati, na pisuṇaṁ bhaṇati, na pharusaṁ bhaṇati, na samphappalāpaṁ bhaṇati, kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjati. Ime kho bhikkhave pañca ānisaṁsā mantabhāṇismiṁ puggaleti. . Catutthaṁ.

5. Paṭhama akkhantisutta

215. Pañcime bhikkhave ādīnavā akkhantiyā. Katame pañca? Bahuno janassa appiyo hoti amanāpo, verabahulo ca hoti, vajjabahulo ca, sammūḷho kālaṁ karoti, kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjati. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā akkhantiyā.

Pañcime bhikkhave ānisaṁsā khantiyā. Katame pañca? Bahuno janassa piyo hoti manāpo, na verabahulo hoti, na vajjabahulo, asammūḷho kālaṁ karoti, kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjati. Ime kho bhikkhave pañca ānisaṁsā khantiyāti. . Pañcamaṁ.

6. Dutiya akkhantisutta

216. Pañcime bhikkhave ādīnavā akkhantiyā. Katame pañca? Bahuno janassa appiyo hoti amanāpo, luddo ca hoti, vippaṭisārī

ca, sammūḷho kālaṁ karoti, kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjati. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā akkhantiyā.

Pañcime bhikkhave ānisaṁsā khantiyā. Katame pañca? Bahuno janassa piyo hoti manāpo, aluddo ca hoti, avippaṭisārī ca, asammūḷho kālaṁ karoti, kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjati. Ime kho bhikkhave pañca ānisaṁsā khantiyāti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Paṭhama apāsādikasutta

217. Pañcime bhikkhave ādīnavā apāsādike. Katame pañca? Attāpi attānaṁ upavadati, anuvicca viññū garahanti, pāpako kittisaddo abbhuggacchati, sammūḷho kālaṁ karoti, kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjati. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā apāsādike.

Pañcime bhikkhave ānisaṁsā pāsādike. Katame pañca? Attāpi attānaṁ na upavadati, anuvicca viññū pasaṁsanti, kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati, asammūḷho kālaṁ karoti, kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjati. Ime kho bhikkhave pañca ānisaṁsā pāsādiketi. . Sattamaṁ.

8. Dutiya apāsādikasutta

218. Pañcime bhikkhave ādīnavā apāsādike. Katame pañca? Appasannā nappasīdanti, pasannānañca ekaccānaṁ aññathattaṁ hoti, Satthusāsanaṁ akataṁ[1] hoti, pacchimā janatā diṭṭhānugatiṁ āpajjati, cittamassa nappasīdati. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā apāsādike.

Pañcime bhikkhave ānisaṁsā pāsādike. Katame pañca? Appasannā pasīdanti, pasannānañca bhiyyobhāvo hoti, Satthusāsanaṁ kataṁ hoti, pacchimā janatā diṭṭhānugatiṁ āpajjati, cittamassa pasīdati. Ime kho bhikkhave pañca ānisaṁsā pāsādiketi. . Aṭṭhamaṁ.

---

1. Na kataṁ (Syā, Kaṁ, Ka)

9. Aggisutta

219. Pañcime bhikkhave ādīnavā aggismiṁ. Katame pañca? Acakkhusso dubbaṇṇakaraṇo dubbalakaraṇo saṅgaṇikāpavaḍḍhano[1] tiracchānakathāpavattaniko hoti. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā aggisminti. . Navamaṁ.

10. Madhurāsutta

220. Pañcime bhikkhave ādīnavā Madhurāyaṁ. Katame pañca? Visamā bahurajā caṇḍasunakhā vāḷayakkhā dullabhapiṇḍā. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā madhurāyanti. . Dasamaṁ.

Akkosakavaggo dutiyo.

Tassuddānaṁ

Akkosabhaṇḍanasīlaṁ, Bahubhāṇī dve Akhantiyo.
Apāsādikā dve vuttā, Aggasmiṁ Madhurena cāti.

(23) 3. Dīghacārikavagga

1. Paṭhamadīghacārikasutta

221. Pañcime bhikkhave ādīnavā dīghacārikaṁ anavatthacārikaṁ anuyuttassa viharato. Katame pañca? Assutaṁ na suṇāti, sutaṁ na pariyodāpeti, sutenekaccena avisārado hoti, gāḷhaṁ[2] rogātaṅkaṁ phusati, na ca mittavā hoti. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā dīghacārikaṁ anavatthacārikaṁ anuyuttassa viharato.

Pañcime bhikkhave ānisaṁsā samavatthacāre. Katame pañca? Assutaṁ suṇāti, sutaṁ pariyodāpeti, sutenekaccena visārado hoti, na gāḷhaṁ rogātaṅkaṁ phusati, mittavā ca hoti. Ime kho bhikkhave pañca ānisaṁsā samavatthacāreti. . Paṭhamaṁ.

---

1. Saṅgaṇikāpavaddhano (Sī), saṅgaṇikārāmabandhano (Ka) 2. Bāḷhaṁ (Syā)

2. Dutiyadīghacārikasutta

222. Pañcime bhikkhave ādīnavā dīghacārikaṁ anavatthacārikaṁ anuyuttassa viharato. Katame pañca? Anadhigataṁ nādhigacchati, adhigatā parihāyati, adhigatenekaccena avisārado hoti, gāḷhaṁ rogātaṅkaṁ phusati, na ca mittavā hoti. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā dīghacārikaṁ anavatthacārikaṁ anuyuttassa viharato.

Pañcime bhikkhave ānisaṁsā samavatthacāre. Katame pañca? Anadhigataṁ adhigacchati, adhigatā na parihāyati, adhigatenekaccena visārado hoti, na gāḷhaṁ rogātaṅkaṁ phusati, mittavā ca hoti. Ime kho bhikkhave pañca ānisaṁsā samavatthacāreti. . Dutiyaṁ.

3. Atinivāsasutta

223. Pañcime bhikkhave ādīnavā atinivāse. Katame pañca? Bahubhaṇḍo hoti bahubhaṇḍasannicayo, bahubhesajjo hoti bahubhesajjasannicayo, bahukicco hoti bahukaraṇīyo, byatto kiṁkaraṇīyesu saṁsaṭṭho viharati gahaṭṭhapabbajitehi ananulomikena gihisaṁsaggena, tamhā ca āvāsā pakkamanto sāpekkho pakkamati. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā atinivāse.

Pañcime bhikkhave ānisaṁsā samavatthavāse. Katame pañca? Na bahubhaṇḍo hoti na bahubhaṇḍasannicayo, na bahubhesajjo hoti na bahubhesajjasannicayo, na bahukicco hoti na bahukaraṇīyo, na byatto kiṁkaraṇīyesu asaṁsaṭṭho viharati gahaṭṭhapabbajitehi ananulomikena gihisaṁsaggena, tamhā ca āvāsā pakkamanto anapekkho pakkamati. Ime kho bhikkhave pañca ānisaṁsā samavatthavāseti. . Tatiyaṁ.

4. Maccharīsutta

224. Pañcime bhikkhave ādīnavā atinivāse. Katame pañca? Āvāsamaccharī hoti, kulamaccharī hoti, lābhamaccharī hoti, vaṇṇamaccharī hoti, dhammamaccharī hoti. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā atinivāse.

Pañcime bhikkhave ānisaṁsā samavatthavāse. Katame pañca? Na āvāsamaccharī hoti, na kulamaccharī hoti, na lābhamaccharī hoti, na vaṇṇamaccharī hoti, na dhammamaccharī hoti. Ime kho bhikkhave pañca ānisaṁsā samavatthavāseti. . Catutthaṁ.

5. Paṭhamakulūpakasutta

225. Pañcime bhikkhave ādīnavā kulūpake[1]. Katame pañca? Anāmantacāre āpajjati, raho nisajjāya āpajjati, paṭicchanne āsane āpajjati, mātugāmassa uttari chappañcavācāhi dhammaṁ desento āpajjati, kāmasaṅkappabahulo viharati. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā kulūpaketi. . Pañcamaṁ.

6. Dutiyakulūpakasutta

226. Pañcime bhikkhave ādīnavā kulūpakassa bhikkhuno ativelaṁ kulesu saṁsaṭṭhassa viharato. Katame pañca? Mātugāmassa abhiṇhadassanaṁ, dassane sati saṁsaggo, saṁsagge sati vissāso, vissāse sati otāro, otiṇṇacittassetaṁ pāṭikaṅkhaṁ "anabhirato vā brahmacariyaṁ carissati, aññataraṁ vā saṁkiliṭṭhaṁ āpattiṁ āpajjissati, sikkhaṁ vā paccakkhāya hīnāyāvattissati". Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā kulūpakassa bhikkhuno ativelaṁ kulesu saṁsaṭṭhassa viharatoti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Bhogasutta

227. Pañcime bhikkhave ādīnavā bhogesu. Katame pañca? Aggisādhāraṇā bhogā, udakasādhāraṇā bhogā, rājasādhāraṇā bhogā, corasādhāraṇā bhogā, appiyehi dāyādehi sādhāraṇā bhogā. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā bhogesu.

Pañcime bhikkhave ānisaṁsā bhogesu. Katame pañca? Bhoge nissāya attānaṁ sukheti pīṇeti sammā sukhaṁ pariharati, mātāpitaro sukheti pīṇeti sammā sukhaṁ pariharati, puttadāradāsakammakaraporise

---

1. Kulupake (Syā, I), kulūpage (Sī)

sukheti pīṇeti sammā sukhaṁ pariharati, mittāmacce sukheti pīṇeti sammā sukhaṁ pariharati, samaṇabrāhmaṇesu uddhaggikaṁ dakkhiṇaṁ patiṭṭhāpeti sovaggikaṁ sukhavipākaṁ saggasaṁvattanikaṁ. Ime kho bhikkhave pañca ānisaṁsā bhogesūti. . Sattamaṁ.

8. Ussūrabhattasutta

228. Pañcime bhikkhave ādīnavā ussūrabhatte kule. Katame pañca? Ye te atithī pāhunā, te na kālena paṭipūjenti. Yā tā balipaṭiggāhikā devatā, tā na kālena paṭipūjenti. Ye te samaṇabrāhmaṇā ekabhattikā rattūparatā viratā vikālabhojanā, te na kālena paṭipūjenti. Dāsakammakaraporisā vimukhā kammaṁ karonti. Tāvatakaṁyeva asamayena bhuttaṁ anojavantaṁ hoti. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā ussūrabhatte kule.

Pañcime bhikkhave ānisaṁsā samayabhatte kule. Katame pañca? Ye te atithī pāhunā, te kālena paṭipūjenti. Yā tā balipaṭiggāhikā devatā, tā kālena paṭipūjenti. Ye te samaṇabrāhmaṇā ekabhattikā rattūparatā viratā vikālabhojanā, te kālena paṭipūjenti. Dāsakammakaraporisā avimukhā kammaṁ karonti. Tāvatakaṁyeva samayena bhuttaṁ ojavantaṁ hoti. Ime kho bhikkhave pañca ānisaṁsā samayabhatte kuleti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Paṭhamakaṇhasappasutta

229. Pañcime bhikkhave ādīnavā kaṇhasappe. Katame pañca? Asuci duggandho sabhīru sappaṭibhayo mittadubbhī. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā kaṇhasappe. Evamevaṁ kho bhikkhave pañcime ādīnavā mātugāme. Katame pañca? Asuci duggandho sabhīru sappaṭibhayo mittadubbhī. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā mātugāmeti. . Navamaṁ.

10. Dutiyakaṇhasappasutta

230. Pañcime bhikkhave ādīnavā kaṇhasappe. Katame pañca? Kodhano upanāhī ghoraviso dujjivho mittadubbhī. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā kaṇhasappe.

Evamevaṁ kho bhikkhave pañcime ādīnavā mātugāme. Katame pañca? Kodhano upanāhī ghoraviso dujjovho mittadubbhī. Tatridaṁ bhikkhave mātugāmassa ghoravisatā, yebhuyyena bhikkhave mātugāmo tibbarāgo. Tatridaṁ bhikkhave mātugāmassa dujjivhatā, yebhuyyena bhikkhave mātugāmo pisuṇavāco. Tatridaṁ bhikkhave mātugāmassa mittadubbhitā, yebhuyyena bhikkhave mātugāmo aticārinī. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā mātugāmeti. . Dasamaṁ.

Dīghacārikavaggo tatiyo.

Tassuddānaṁ

Dve Dīghacārikā vuttā, Atinivāsamaccharī.
Dve ca Kulūpakā Bhogā, Bhattaṁ Sappāpare duveti.

---

(24) 4. Āvāsikavagga

1. Āvāsikasutta

231. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu abhāvanīyo hoti. Katamehi pañcahi? Na ākappasampanno hoti na vattasampanno, na bahussuto hoti na sutadharo, na paṭisallekhitā[1] hoti na paṭisallānārāmo, na kalyāṇavāco hoti na kalyāṇavākkaraṇo, duppañño hoti jaḷo eḷamūgo. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu abhāvanīyo hoti.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu bhāvanīyo hoti. Katamehi pañcahi? Ākappasampanno hoti vattasampanno, bahussuto hoti sutadharo, paṭisallekhitā hoti paṭisallānārāmo, kalyāṇavāco hoti kalyāṇavākkaraṇo, paññavā hoti

1. Sallekhitā (Ka-Sī)

ajaḷo aneḷamūgo. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu bhāvanīyo hotīti. . Paṭhamaṁ.

2. Piyasutta

232. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu sabrahma cārīnaṁ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca.

Katamehi pañcahi? Sīlavā hoti pātimokkhasaṁvarasaṁvuto viharati ācāra gocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṁ sabyañjanaṁ kevalaparipuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahma cariyaṁ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Kalyāṇavāco hoti kalyāṇavākkaraṇo poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā. Catunnaṁ jhānānaṁ ābhicetasikānaṁ diṭṭhadhammasukhavihārānaṁ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. Āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu sabrahmacārīnaṁ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cāti. . Dutiyaṁ.

3. Sobhanasutta

233. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu āvāsaṁ sobheti. Katamehi pañcahi? Sīlavā hoti -pa- samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Bahussuto hoti -pa- diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Kalyāṇavāco hoti kalyāṇavākkaraṇo poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā. Paṭibalo hoti upasaṅkamante dhammiyā kathāya sandassetuṁ samādapetuṁ samuttejetuṁ sampahaṁsetuṁ. Catunnaṁ jhānānaṁ ābhicekasikānaṁ diṭṭhadhamma sukhavihārānaṁ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu āvāsaṁ sobhetīti. . Tatiyaṁ.

4. Bahūpakārasutta

234. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu āvāsassa bahūpakāro hoti. Katamehi pañcahi? Sīlavā hoti -pa- samādāya sikkhati sikkhā padesu. Bahussuto hoti -pa- diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Khaṇḍaphullaṁ paṭisaṅkharoti. Mahā kho pana bhikkhusaṁgho abhikkanto nānāverajjakā bhikkhū, gihīnaṁ upasaṅkamitvā āroceti "mahā kho āvuso bhikkhusaṁgho abhikkanto nānāverajjakā bhikkhū, karotha puññāni, samayo puññāni kātun"ti. Catunnaṁ jhānānaṁ ābhicetasikānaṁ diṭṭhadhammasukhavihārānaṁ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu āvāsassa bahūpakāro hotīti. . Catutthaṁ.

5. Anukampasutta

235. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu gihīnaṁ[1] anukampati. Katamehi pañcahi? Adhisīle[2] samādapeti. Dhammadassane niveseti. Gilānake upasaṅkamitvā satiṁ uppādeti "arahaggataṁ āyasmanto satiṁ upaṭṭhāpethā"ti. Mahā kho pana bhikkhusaṁgho abhikkanto nānāverajjakā bhikkhū, gihīnaṁ upasaṅkamitvā āroceti "mahā kho āvuso bhikkhusaṁgho abhikkanto nānāverajjakā bhikkhū, karotha puññāni, samayo puññāni kātun"ti. Yaṁ kho panassa bhojanaṁ denti lūkhaṁ vā paṇītaṁ vā, taṁ attanā paribhuñjati, saddhādeyyaṁ na vinipāteti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu gihīnaṁ anukampatīti. . Pañcamaṁ.

6. Paṭhama avaṇṇārahasutta

236. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye. Katamehi pañcahi? Ananuvicca apariyogāhetvā avaṇṇārahassa vaṇṇaṁ bhāsati, ananuvicca apariyogāhetvā vaṇṇārahassa avaṇṇaṁ bhāsati, ananuvicca apariyogāhetvā appasādanīye ṭhāne pasādaṁ upadaṁseti, ananuvicca

---

1. Gihiṁ (Syā), gihī (katthaci) 2. Adhisīlesu (Syā)

apariyogāhetvā pasādanīye ṭhāne appasādaṁ upadaṁseti, saddhādeyyaṁ vinipāteti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ sagge. Katamehi pañcahi? Anuvicca pariyogāhetvā avaṇṇārahassa avaṇṇaṁ bhāsati, anuvicca pariyogāhetvā vaṇṇārahassa vaṇṇaṁ bhāsati, anuvicca pariyogāhetvā appasādanīye ṭhāne appasādaṁ upadaṁseti, anuvicca pariyogāhetvā pasādanīye ṭhāne pasādaṁ upadaṁseti, saddhādeyyaṁ na vinipāteti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ saggeti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Dutiya avaṇṇārahasutta

237. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye. Katamehi pañcahi? Ananuvicca apariyogāhetvā avaṇṇārahassa vaṇṇaṁ bhāsati, ananuvicca apariyogāhetvā vaṇṇārahassa avaṇṇaṁ bhāsati, āvā samaccharī hoti āvāsapaligedhī, kulamaccharī hoti kulapaligedhī, saddhādeyyaṁ vinipāteti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ sagge. Katamehi pañcahi? Anuvicca pariyogāhetvā avaṇṇārahassa avaṇṇaṁ bhāsati, anuvicca pariyogāhetvā vaṇṇārahassa vaṇṇaṁ bhāsati, na āvāsamaccharī hoti na āvāsapaligedhī, na kulamaccharī hoti na kulapaligedhī, saddhādeyyaṁ na vinipāteti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ saggeti. . Sattamaṁ.

8. Tatiya avaṇṇārahasutta

238. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye. Katamehi pañcahi? Ananuvicca

apariyogāhetvā avaṇṇārahassa vaṇṇaṁ bhāsati, ananuvicca apariyogāhetvā vaṇṇā rahassa avaṇṇaṁ bhāsati, āvāsamaccharī hoti, kulamaccharī hoti, lābhamaccharī hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ sagge. Katamehi pañcahi? Anuvicca pariyogāhetvā avaṇṇārahassa avaṇṇaṁ bhāsati, anuvicca pariyogāhetvā vaṇṇārahassa vaṇṇaṁ bhāsati, na āvāsamaccharī hoti, na kulamaccharī hoti, na lābhamaccharī hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ saggeti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Paṭhamamacchariyasutta

239. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye. Katamehi pañcahi? Āvāsamaccharī hoti, kulamaccharī hoti, lābhamaccharī hoti, vaṇṇamaccharī[1] hoti, saddhādeyyaṁ vinipāteti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ sagge. Katamehi pañcahi? Na āvāsamaccharī hoti, na kulamaccharī hoti, na lābhamaccharī hoti, na vaṇṇamaccharī hoti, saddhādeyyaṁ na vinipāteti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ saggeti. . Navamaṁ.

10. Dutiyamacchariyasutta

240. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye. Katamehi pañcahi? Āvāsamaccharī hoti, kulamaccharī hoti, lābhamaccharī hoti, vaṇṇamaccharī hoti, dhammamaccharī hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye.

---

1. Dhammamaccharī (Ka)

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ sagge. Katamehi pañcahi? Na āvāsamaccharī hoti, na kulamaccharī hoti, na lābhamaccharī hoti, na vaṇṇamaccharī hoti, na dhammamaccharī hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ saggeti. . Dasamaṁ.

Āvāsikavaggo catuttho.

Tassuddānaṁ

Āvāsiko Piyo ca Sobhano, Bahūpakāro Anukampako ca.
Tayo Avaṇṇārahā ceva, Macchariyā duvepi cāti[1].

---

(25) 5. Duccaritavagga

1. Paṭhamaduccaritasutta

241. Pañcime bhikkhave ādīnavā duccarite. Katame pañca? Attāpi attānaṁ upavadati, anuvicca viññū garahanti, pāpako kittisaddo abbhuggacchati, sammūḷho kālaṁ karoti, kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjati. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā duccarite.

Pañcime bhikkhave ānisaṁsā sucarite. Katame pañca? Attāpi attānaṁ na upavadati, anuvicca viññū pasaṁsanti, kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati, asammūḷho kālaṁ karoti, kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjati. Ime kho bhikkhave pañca ānisaṁsā sucariteti. . Paṭhamaṁ.

2. Paṭhamakāyaduccaritasutta

242. Pañcime bhikkhave ādīnavā kāyaduccarite -pa- ānisaṁsā kāyasucarite -pa-. Dutiyaṁ.

---

1. Yathābhataṁ cāpi avaṇṇagedhā, catukkamacchera pañcamena cāti (Sī, Syā)
Yathābhataṁ avaṇṇañca, catuko macchariyena cāti (Ka)

3. Paṭhamavacīduccaritasutta

243. Pañcime bhikkhave ādīnavā vacīduccarite -pa- ānisaṁsā vacīsucarite -pa-. . Tatiyaṁ.

4. Paṭhamamanoduccaritasutta

244. Pañcime bhikkhave ādīnavā manoduccarite -pa- ānisaṁsā manosucarite. Katame pañca? Attāpi attānaṁ na upavadati, anuvicca viññū pasaṁsanti, kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati, asammūḷho kālaṁ karoti, kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjati. Ime kho bhikkhave pañca ānisaṁsā manosucariteti. . Catutthaṁ.

5. Dutiyaduccaritasutta

245. Pañcime bhikkhave ādīnavā duccarite. Katame pañca? Attāpi attānaṁ upavadati, anuvicca viññū garahanti, pāpako kittisaddo abbhuggacchati, saddhammā vuṭṭhāti, asaddhamme patiṭṭhāti. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā duccarite.

Pañcime bhikkhave ānisaṁsā sucarite. Katame pañca? Attāpi attānaṁ na upavadati, anuvicca viññū pasaṁsanti, kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati, asaddhammā vuṭṭhāti, saddhamme patiṭṭhāti. Ime kho bhikkhave pañca ānisaṁsā sucariteti. . Pañcamaṁ.

6. Dutiyakāyaduccaritasutta

246. Pañcime bhikkhave ādīnavā kāyaduccarite -pa- ānisaṁsā kāyasucarite -pa-. Chaṭṭhaṁ.

7. Dutiyavacīduccaritasutta

247. Pañcime bhikkhave ādīnavā vacīduccarite -pa- ānisaṁsā vacīsucarite -pa-. . Sattamaṁ.

8. Dutiyamanoduccaritasutta

248. Pañcime bhikkhave ādīnavā manoduccarite -pa- ānisaṁsā manosucarite. Katame pañca? Attāpi attānaṁ na upavadati, anuvicca viññū pasaṁsanti, kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati, asaddhammā vuṭṭhāti, saddhamme patiṭṭhāti. Ime kho bhikkhave pañca ānisaṁsā manosucariteti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Sivathikasutta

249. Pañcime bhikkhave ādīnavā sivathikāya[1]. Katame pañca? Asuci, duggandhā, sappaṭibhayā, vāḷānaṁ amanussānaṁ āvāso, bahuno janassa ārodanā. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā sivathikāya.

Evamevaṁ kho bhikkhave pañcime ādīnavā sivathikūpame puggale. Katame pañca? Idha bhikkhave ekacco puggalo asucinā kāyakammena samannāgato hoti, asucinā vacīkammena samannāgato hoti, asucinā manokammena samannāgato hoti. Idamassa asucitāya vadāmi. Seyyathāpi sā bhikkhave sivathikā asuci, tathūpamāhaṁ bhikkhave imaṁ puggalaṁ vadāmi.

Tassa asucinā kāyakammena samannāgatassa asucinā vacīkammena samannāgatassa asucinā manokammena samannāgatassa pāpako kittisaddo abbhuggacchati. Idamassa duggandhatāya vadāmi. Seyyathāpi sā bhikkhave sivathikā duggandhā, tathūpamāhaṁ bhikkhave imaṁ puggalaṁ vadāmi.

Tamenaṁ asucinā kāyakammena samannāgataṁ asucinā vacīkammena samannāgataṁ asucinā manokammena samannāgataṁ pesalā sabrahmacārī ārakā parivajjanti. Idamassa sappaṭibhayasmiṁ vadāmi. Seyyathāpi sā bhikkhave sivathikā sappaṭibhayā, tathūpamāhaṁ bhikkhave imaṁ puggalaṁ vadāmi.

So asucinā kāyakammena samannāgato asucinā vacīkammena samannāgato asucinā manokammena samannāgato sabhāgehi puggalehi saddhiṁ saṁvasati. Idamassa vāḷāvāsasmiṁ vadāmi. Seyyathāpi

1. Sīvathikāya (Sī, Syā, Kaṁ, I)

sā bhikkhave sivathikā vāḷānaṁ amanussānaṁ āvāso, tathūpamāhaṁ bhikkhave imaṁ puggalaṁ vadāmi.

Tamenaṁ asucinā kāyakammena samannāgataṁ asucinā vacīkammena samannāgataṁ asucinā manokammena samannāgataṁ pesalā sabrahmacārī disvā khīyadhammaṁ[1] āpajjanti "aho vata no dukkhaṁ, ye mayaṁ evarūpehi puggalehi saddhiṁ saṁvasāmā"ti. Idamassa ārodanāya vadāmi. Seyyathāpi sā bhikkhave sivathikā bahuno janassa ārodanā, tathūpamāhaṁ bhikkhave imaṁ puggalaṁ vadāmi. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā sivathikūpame puggaleti. . Navamaṁ.

10. Puggalappasādasutta

250. Pañcime bhikkhave ādīnavā puggalappasāde. Katame pañca? Yasmiṁ bhikkhave puggale puggalo abhippasanno hoti, so tathārūpaṁ āpattiṁ āpanno hoti, yathārūpāya āpattiyā saṁgho ukkhipati. Tassa evaṁ hoti "yo kho myāyaṁ puggalo piyo manāpo so saṁghena ukkhitto"ti, bhikkhūsu appasādabahulo hoti. Bhikkhūsu appasādabahulo samāno aññe bhikkhū na bhajati, aññe bhikkhū abhajanto saddhammaṁ na suṇāti, saddhammaṁ asuṇanto saddhammā parihāyati. Ayaṁ bhikkhave paṭhamo ādīnavo puggalappasāde.

Puna caparaṁ bhikkhave yasmiṁ puggale puggalo abhippasanno hoti, so tathārūpaṁ āpattiṁ āpanno hoti, yathārūpāya āpattiyā saṁgho ante nisīdāpeti. Tassa evaṁ hoti "yo kho myāyaṁ puggalo piyo manāpo, so saṁghena ante nisīdāpito"ti, bhikkhūsu appasādabahulo hoti. Bhikkhūsu appasādabahulo samāno aññe bhikkhū na bhajati, aññe bhikkhū abhajanto saddhammaṁ na suṇāti, saddhammaṁ asuṇanto saddhammā parihāyati. Ayaṁ bhikkhave dutiyo ādīnavo puggalappasāde.

Puna caparaṁ bhikkhave yasmiṁ puggale puggalo abhippasanno hoti, so disāpakkanto hoti -pa- so vibbhanto hoti -pa-.

---

1. Khīyanadhammaṁ (Sī)

so kālaṅkato hoti. Tassa evaṁ hoti “yo kho myāyaṁ puggalo piyo manāpo, so kālaṅkato”ti, aññe bhikkhū na bhajati, aññe bhikkhū abhajanto saddhammaṁ na suṇāti, saddhammaṁ asuṇanto saddhammā parihāyati, ayaṁ bhikkhave pañcamo ādīnavo puggalappasāde. Ime kho bhikkhave pañca ādīnavā puggalappasādeti. . Dasamaṁ.

Duccaritavaggo pañcamo.

Tassuddānaṁ

Duccaritaṁ Kāyaduccaritaṁ, Vacīduccaritaṁ Manoduccaritaṁ.
Catūhi pare dve Sivathikā, Puggalappasādena cāti.

Pañcamo paṇṇāsako samatto.

(26) 6. Upasampadāvagga

1. Upasampādetabbasutta

251. * Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṁ. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu asekhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, asekhena samādhikkhandhena samannāgato hoti, asekhena paññākkhandhena samannāgato hoti, asekhena vimuttikkhandhena samannāgato hoti, asekhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbanti. . Paṭhamaṁ.

2. Nissayasutta

252. * Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgatena bhikkhunā nissayo dātabbo. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu asekhena sīlakkhandhena samannāgato hoti -pa- asekhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti. Imehi -pa- nissayo dātabboti. . Dutiyaṁ.

3. Sāmaṇerasutta

253. * Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgatena bhikkhunā sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Katamehi pañcahi? Idha bhikkhave bhikkhu asekhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, asekhena samādhikkhandhena. Asekhena paññākkhandhena. Asekhena vimuttikkhandhena. Asekhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgatena bhikkhunā sāmaṇero upaṭṭhāpetabboti. . Tatiyaṁ.

4. Pañcamacchariyasutta

254. Pañcimāni bhikkhave macchariyāni. Katamāni pañca? Āvāsamacchariyaṁ kulamacchariyaṁ lābhamacchariyaṁ vaṇṇamacchariyaṁ dhammamacchariyaṁ. Imāni kho bhikkhave pañca macchariyāni. Imesaṁ kho bhikkhave pañcannaṁ macchariyānaṁ etaṁ paṭikuṭṭhaṁ[1], yadidaṁ dhammamacchariyanti. . Catutthaṁ.

---

* Vi 3. 90 piṭṭhepi.

1. Patikiṭṭhaṁ (Sī, I), paṭikkiṭṭhaṁ (Syā, Kaṁ), paṭikiṭṭhaṁ (Ka)

255. Pañcannaṁ bhikkhave macchariyānaṁ pahānāya samucchedāya brahmacariyaṁ vussati. Katamesaṁ pañcannaṁ? Āvāsamacchariyassa pahānāya samucchedāya brāhmacariyaṁ vussati, kulamacchariyassa. Lābhamacchariyassa. Vaṇṇamacchariyassa. Dhammamacchariyassa pahānāya samucchedāya brahmacariyaṁ vussati. Imesaṁ kho bhikkhave pañcannaṁ macchariyānaṁ pahānāya samucchedāya brahmacariyaṁ vussatīti. . Pañcamaṁ.

6. Paṭhamajhānasutta

256. Pañcime bhikkhave dhamme appahāya abhabbo paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharituṁ. Katame pañca? Āvāsamacchariyaṁ kulamacchariyaṁ lābhamacchariyaṁ vaṇṇamacchariyaṁ dhammamacchariyaṁ. Ime kho bhikkhave pañca dhamme appahāya abhabbo paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharituṁ.

Pañcime bhikkhave dhamme pahāya bhabbo paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharituṁ. Katame pañca? Āvāsamacchariyaṁ kulamacchariyaṁ lābhamacchariyaṁ vaṇṇamacchariyaṁ dhammamacchariyaṁ. Ime kho bhikkhave pañca dhamme pahāya bhabbo paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharitunti. . Chaṭṭhaṁ.

7-13. Dutiyajhānasuttādisattaka

257-263. Pañcime bhikkhave dhamme appahāya abhabbo dutiyaṁ jhānaṁ -pa- abhabbo tatiyaṁ jhānaṁ. Abhabbo catutthaṁ jhānaṁ. Abhabbo sotāpattiphalaṁ. Abhabbo sakadāgāmiphalaṁ. Abhabbo anāgāmiphalaṁ. Abhabbo arahattaṁ[1] sacchikātuṁ. Katame pañca? Āvāsamacchariyaṁ kulamacchariyaṁ lābhama cchariyaṁ vaṇṇamacchariyaṁ dhammamacchariyaṁ. Ime kho bhikkhave pañca dhamme appahāya abhabbo arahattaṁ sacchikātuṁ.

Pañcime bhikkhave dhamme pahāya bhabbo dutiyaṁ jhānaṁ -pa- bhabbo tatiyaṁ jhānaṁ. Bhabbo catutthaṁ jhānaṁ. Bhabbo sotāpattiphalaṁ. Bhabbo sakadāgāmiphalaṁ. Bhabbo anāgāmiphalaṁ. Bhabbo arahattaṁ sacchikātuṁ. Katame pañca? Āvāsamacchariyaṁ kulamacchariyaṁ lābhamacchariyaṁ vaṇṇamacchariyaṁ dhammamacchariyaṁ. Ime kho bhikkhave pañca dhamme pahāya bhabbo arahattaṁ sacchikātunti. . Terasamaṁ.

---

1. Arahattaphalaṁ (Sī)

14. Aparapaṭhamajhānasutta

264. Pañcime bhikkhave dhamme appahāya abhabbo paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharituṁ. Katame pañca? Āvāsamacchariyaṁ kulamacchariyaṁ lābhamacchariyaṁ vaṇṇamacchariyaṁ akataññutaṁ akataveditaṁ. Ime kho bhikkhave pañca dhamme appahāya abhabbo paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharituṁ.

Pañcime bhikkhave dhamme pahāya bhabbo paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharituṁ. Katame pañca? Āvāsamacchariyaṁ kulamacchariyaṁ lābhamacchariyaṁ vaṇṇamacchariyaṁ akataññutaṁ akataveditaṁ. Ime kho bhikkhave pañca dhamme pahāya bhabbo paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharitunti. . Cuddasamaṁ.

15-21. Aparadutiyajhānasuttādi

265-271. Pañcime bhikkhave dhamme appahāya abhabbo dutiyaṁ jhānaṁ. Tatiyaṁ jhānaṁ. Catutthaṁ jhānaṁ. Sotāpattiphalaṁ. Sakadāgāmiphalaṁ. Anāgāmiphalaṁ. Arahattaṁ sacchikātuṁ. Katame pañca? Āvāsamacchariyaṁ kulamacchariyaṁ lābhamacchariyaṁ vaṇṇamacchariyaṁ akataññutaṁ akataveditaṁ. Ime kho bhikkhave pañca dhamme appahāya abhabbo arahattaṁ sacchikātuṁ.

Pañcime bhikkhave dhamme pahāya bhabbo dutiyaṁ jhānaṁ. Tatiyaṁ jhānaṁ. Catutthaṁ jhānaṁ. Sotāpattiphalaṁ. Sakadāgāmiphalaṁ. Anāgāmiphalaṁ. Arahattaṁ sacchikātuṁ. Katame pañca? Āvāsamacchariyaṁ kulamacchariyaṁ lābhamacchariyaṁ vaṇṇamacchariyaṁ akataññutaṁ akataveditaṁ. Ime kho bhikkhave pañca dhamme pahāya bhabbo arahattaṁ sacchikātunti. . Ekavīsatimaṁ.

Upasampadāvaggo chaṭṭho.

---

1. Sammutipeyyāla

1. Bhattuddesakasutta

272. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhattuddesako na sammannitabbo[1]. Katamehi pañcahi? Chandāgatiṁ gacchati, dosāgatiṁ gacchati.

---

1. Na sammanitabbo (Ka) Vi 4. 330 piṭṭhepi passitabbaṁ.

mohāgatiṁ gacchati, bhayāgatiṁ gacchati, uddiṭṭhānuddiṭṭhaṁ na jānāti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhattuddesako na sammannitabbo.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhattuddesako sammannitabbo. Katamehi pañcahi? Na chandāgatiṁ gacchati, na dosāgatiṁ gacchati, na mohāgatiṁ gacchati, na bhayāgatiṁ gacchati, uddiṭṭhānuddiṭṭhaṁ jānāti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhattuddesako sammannitabboti.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhattuddesako sammato[1] na pesetabbo -pa- sammato pesetabbo. Bālo veditabbo. Paṇḍito veditabbo. Khataṁ upahataṁ attānaṁ pariharati. Akkhataṁ anupahataṁ attānaṁ pariharati. Yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye. Yathābhataṁ nikkhitto evaṁ sagge. Katamehi pañcahi? Na chandāgatiṁ gacchati, na dosāgatiṁ gacchati, na mohāgatiṁ gacchati, na bhayāgatiṁ gacchati, uddiṭṭhānuddiṭṭhaṁ jānāti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhattuddesako yathābhataṁ nikkhitto evaṁ saggeti. . Paṭhamaṁ.

2-14. Senāsanapaññāpakasuttādi

273-285. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato senāsanapaññāpako na sammannitabbo -pa- paññattāpaññattaṁ na jānāti -pa- senāsanapaññāpako sammannitabbo -pa- paññattāpaññattaṁ jānāti -pa-.

Senāsanagāhāpako na sammannitabbo -pa- gahitāgahitaṁ[2] na jānāti -pa- senāsanagāhāpako sammannitabbo -pa- gahitāgahitaṁ[2] jānāti -pa-.

Bhaṇḍāgāriko na sammannitabbo -pa- guttāguttaṁ na jānāti. Bhaṇḍāgāriko sammannitabbo -pa- guttāguttaṁ jānāti.

Cīvarapaṭiggāhako na sammannitabbo -pa- gahitāgahitaṁ na jānāti. Cīvarapaṭiggāhako sammannitabbo -pa- gahitāgahitaṁ jānāti.

---

1. Sammatopi (Sī) 2. Paññattāpaññattaṁ (Sī, Syā, Kaṁ)

Cīvarabhājako na sammannitabbo -pa- bhājitābhājitaṁ na jānāti. Cīvarabhājako sammannitabbo -pa- bhājitābhājitaṁ jānāti.

Yāgubhājako na sammannitabbo -pa- yāgubhājako sammannitabbo -pa-.

Phalabhājako na sammannitabbo -pa- phalabhājako sammannitabbo -pa-.

Khajjakabhājako na sammannitabbo -pa- bhājitābhājitaṁ na jānāti. Khajjakabhājako sammannitabbo -pa- bhājitābhājitaṁ jānāti.

Appamattakavissajjako na sammannitabbo -pa- vissajjitāvissajjitaṁ na jānāti. Appamattakavissajjako sammannitabbo -pa- vissajjitāvissajjitaṁ jānāti.

Sāṭiyaggāhāpako na sammannitabbo -pa- gahitāgahitaṁ na jānāti. Sāṭiyaggāhāpako sammannitabbo -pa- gahitāgahitaṁ jānāti.

Pattaggāhāpako na sammannitabbo -pa- gahitāgahitaṁ na jānāti. Pattaggāhāpako sammannitabbo -pa- gahitāgahitaṁ jānāti.

Ārāmikapesako na sammannitabbo -pa- ārāmikapesako sammannitabbo -pa-.

Sāmaṇerapesako na sammannitabbo -pa- sāmaṇerapesako sammannitabbo -pa-.

Sammato na pesetabbo -pa- sammato pesetabbo -pa-.

Sāmaṇerapesako bālo veditabbo -pa- paṇḍito veditabbo. Khataṁ upahataṁ attānaṁ pariharati. Akkhataṁ anupahataṁ attānaṁ pariharati. Yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye. Yathābhataṁ nikkhitto evaṁ sagge. Katamehi pañcahi? Na chandāgatiṁ gacchati, na dosāgatiṁ gacchati, na mohāgatiṁ gacchati, na bhayāgatiṁ gacchati, pesitāpesitaṁ jānāti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato sāmaṇerapesako yathābhataṁ nikkhitto evaṁ saggeti. . Cuddasamaṁ.

Sammutipeyyālaṁ niṭṭhitaṁ.

2. Sikkhāpadapeyyāla

1. Bhikkhusutta

286. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, abrahmacārī hoti, musāvādī hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ sagge. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, abrahmacariyā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu yathābhataṁ nikkhitto evaṁ saggeti. . Paṭhamaṁ.

2-7. Bhikkhunīsuttādi

287-292. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgatā bhikkhunī -pa- sikkhamānā, sāmaṇero, sāmaṇerī, upāsako, upāsikā yathābhataṁ nikkhittā evaṁ niraye. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātinī hoti, adinnādāyinī hoti, kāmesumicchācārinī hoti, musāvādinī hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhāyinī hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgatā upāsikā yathābhataṁ nikkhittā evaṁ niraye.

Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgatā upāsikā yathābhataṁ nikkhittā evaṁ sagge. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātā paṭiviratā hoti, adinnādānā paṭiviratā hoti, kāmesumicchācārā paṭiviratā hoti, musāvādā paṭiviratā hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratā hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgatā upāsikā yathābhataṁ nikkhittā evaṁ saggeti. . Sattamaṁ.

8. Ājīvakasutta

293. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato ājīvako yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, abrahmacārī hoti, musāvādī hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato ājīvako yathābhataṁ nikkhitto evaṁ nirayeti. . Aṭṭhamaṁ.

9-17. Nigaṇṭhasuttādi

294-302. Pañcahi bhikkhave dhammehi samannāgato Nigaṇṭho. Muṇḍasāvako. Jaṭilako. Paribbājako. Māgaṇḍiko. Tedaṇḍiko. Āruddhako. Gotamako. Devadhammiko yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti -pa- surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahi dhammehi samannāgato devadhammiko yathābhataṁ nikkhitto evaṁ nirayeti. . Sattarasamaṁ.

Sikkhāpadapeyyālaṁ niṭṭhitaṁ.

---

3. Rāgapeyyāla

303. Rāgassa bhikkhave abhiññāya pañca dhammā bhāvetabbā. Katame pañca? Asubhasaññā maraṇasaññā ādīnavasaññā āhāre paṭikūlasaññā sabbaloke anabhiratasaññā[1]. Rāgassa bhikkhave abhiññāya ime pañca dhammā bhāvetabbāti. (1)

304. Rāgassa bhikkhave abhiññāya pañca dhammā bhāvetabbā. Katame pañca? Aniccasaññā anattasaññā maraṇasaññā āhāre paṭikūlasaññā sabbaloke anabhiratasaññā. Rāgassa bhikkhave abhiññāya ime pañca dhammā bhāvetabbāti. (2)

---

1. Sabbatthapi evameva dissati.

305. Rāgassa bhikkhave abhiññāya pañca dhammā bhāvetabbā. Katame pañca? Aniccasaññā, anicce dukkhasaññā, dukkhe anattasaññā, pahānasaññā virāgasaññā. Rāgassa bhikkhave abhiññāya ime pañca dhammā bhāvetabbāti. (3)

306. Rāgassa bhikkhave abhiññāya pañca dhammā bhāvetabbā. Katame pañca? Saddhindriyaṁ vīriyindriyaṁ satindriyaṁ samādhindriyaṁ paññindriyaṁ. Rāgassa bhikkhave abhiññāya ime pañca dhammā bhāvetabbāti. (4)

307. Rāgassa bhikkhave abhiññāya pañca dhammā bhāvetabbā. Katame pañca? Saddhābalaṁ vīriyabalaṁ satibalaṁ samādhibalaṁ paññābalaṁ. Rāgassa bhikkhave abhiññāya ime pañca dhammā bhāvetabbāti. (5)

308-1151. Rāgassa bhikkhave pariññāya. Parikkhayāya. Pahānāya. Khayāya. Vayāya. Virāgāya. Nirodhāya. Cāgāya. Paṭinissaggāya pañca dhammā bhāvetabbā. Dosassa. Mohassa. Kodhassa. Upanāhassa. Makkhassa. Paḷāsassa. Issāya. Macchariyassa. Māyāya. Sāṭheyyassa. Thambhassa. Sārambhassa. Mānassa. Atimānassa. Madassa. Pamādassa abhiññāya. Pariññāya. Parikkhayāya. Pahānāya. Khayāya. Vayāya. Virāgāya. Nirodhāya. Cāgāya. Paṭinissaggāya pañca dhammā bhāvetabbā. (6-849)

Katame pañca? Saddhābalaṁ vīriyabalaṁ satibalaṁ samādhibalaṁ paññābalaṁ. Pamādassa bhikkhave paṭinissaggāya ime pañca dhammā bhāvetabbāti. (6-850)

Rāgapeyyālaṁ niṭṭhitaṁ.

Tassuddānaṁ

Abhiññāya Pariññāya Parikkhayāya, Pahānāya Khayāya Vayena ca.
Virāganirodhā Cāgañca, Paṭinissaggo ime dasāti.

Pañcakanipāto niṭṭhito.

Tatridaṁ vagguddānaṁ

Sekhabalaṁ Balañceva, Pañcaṅgikañca Sumanaṁ.
Muṇḍanīvaraṇañca Saññañca, Yodhājīvañca aṭṭhamaṁ.
Theraṁ Kakudhaphāsuñca, Andhakavinda dvādasaṁ.
Gilānarājatikaṇḍaṁ, Saddhammāghātupāsakaṁ.
Araññabrāhmaṇañceva, Kimilakkosakaṁ tathā.
Dīghācārāvāsikañca, Duccaritūpasampadanti.

Pañcakanipātapāḷi niṭṭhitā.

Aṅguttaranikāya

Chakkanipātapāḷi

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

1. Paṭhamapaṇṇāsaka

1. Āhuneyyavagga

1. Paṭhama āhuneyyasutta

1. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyaṁ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū Bhagavato paccassosuṁ. Bhagavā etadavoca—

Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa. Katamehi chahi? * Idha bhikkhave bhikkhu cakkhunā rūpaṁ disvā neva Sumano hoti na dummano, upekkhako viharati sato sampajāno. Sotena saddaṁ sutvā. Ghānena gandhaṁ ghāyitvā. Jivhāya rasaṁ sāyitvā. Kāyena phoṭṭhabbaṁ phusitvā. Manasā dhammaṁ viññāya neva Sumano hoti na dummano, upekkhako viharati sato sampajāno. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassāti.

Idamavoca Bhagavā, attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitaṁ abhinandunti. . Paṭhamaṁ.

---

* Dī 3. 207; Khu 9. 390 piṭṭhesupi.

2. Dutiya āhuneyyasutta

2. Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa. Katamehi chahi? * Idha bhikkhave bhikkhu anekavihitaṁ iddhividhaṁ paccanubhoti, ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti, āvibhāvaṁ tirobhāvaṁ tirokuṭṭaṁ tiropākāraṁ tiropabbataṁ asajjamāno gacchati seyyathāpi ākāse. Pathaviyāpi ummujjanimujjaṁ karoti seyyathāpi udake. Udakepi abhijjamāne gacchati seyyathāpi pathaviyaṁ. Ākāsepi pallaṅkena kamati seyyathāpi pakkhī sakuṇo. Imepi candimasūriye evaṁmahiddhike evaṁmahānubhāve pāṇinā parimasati[1] parimajjati, yāva brahmalokāpi kāyena vasaṁ vatteti. (1)

Dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇāti dibbe ca mānuse ca ye dūre santike ca. (2)

Parasattānaṁ parapuggalānaṁ cetasā ceto paricca pajānāti, sarāgaṁ vā cittaṁ "sarāgaṁ cittan"ti pajānāti, vītarāgaṁ vā cittaṁ. Sadosaṁ vā cittaṁ. Vītadosaṁ vā cittaṁ. Samohaṁ vā cittaṁ. Vītamohaṁ vā cittaṁ. Saṁkhittaṁ vā cittaṁ. Vikkhittaṁ vā cittaṁ. Mahaggataṁ vā cittaṁ. Amahaggataṁ vā cittaṁ. Sa-uttaraṁ vā cittaṁ. Anuttaraṁ vā cittaṁ. Samāhitaṁ vā cittaṁ. Asamāhitaṁ vā cittaṁ. Vimuttaṁ vā cittaṁ. Avimuttaṁ vā cittaṁ "avimuttaṁ cittan"ti pajānāti. (3)

Anekavihitaṁ pubbenivāsaṁ anussarati. Seyyathidaṁ, ekampi jātiṁ dvepi jātiyo -pa- iti sākāraṁ sa-uddesaṁ anekavihitaṁ pubbenivāsaṁ anussarati. (4)

Dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate, yathākammūpage satte pajānāti "ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṁ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ

---

* Dī 3. 239 piṭṭhepi.

1. Parāmasati (Ka)

duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṁ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapannā"ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate, yathākammūpage satte pajānāti. (5)

Āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. (6)

Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhū āhuneyyo hoti -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassāti. . Dutiyaṁ.

3. Indriyasutta

3. Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa. Katamehi chahi? Saddhindriyena vīriyindriyena satindriyena samādhindriyena paññindriyena, āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassāti. . Tatiyaṁ.

4. Balasutta

4. Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa. Katamehi chahi? Saddhābalena vīriyabalena satibalena samādhibalena paññābalena, āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassāti. . Catutthaṁ.

5. Paṭhama ājānīyasutta

5. Chahi bhikkhave aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo rañño aṅgantveva saṅkhaṁ gacchati.

Katamehi chahi? Idha bhikkhave rañño bhadro assājānīyo khamo hoti rūpānaṁ, khamo saddānaṁ, khamo gandhānaṁ, khamo rasānaṁ, khamo phoṭṭhabbānaṁ, vaṇṇasampanno ca hoti. Imehi kho bhikkhave chahi aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo rañño aṅgantveva saṅkhaṁ gacchati.

Evamevaṁ kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa. Katamehi chahi? Idha bhikkhave bhikkhu khamo hoti rūpānaṁ, khamo saddānaṁ, khamo gandhānaṁ, khamo rasānaṁ, khamo phoṭṭhabbānaṁ, khamo dhammānaṁ. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassāti. . Pañcamaṁ.

6. Dutiya ājānīyasutta

6. Chahi bhikkhave aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅgantveva saṅkhaṁ gacchati. Katamehi chahi? Idha bhikkhave rañño bhadro assājānīyo khamo hoti rūpānaṁ, khamo saddānaṁ, khamo gandhānaṁ, khamo rasānaṁ, khamo phoṭṭhabbānaṁ, balasampanno ca hoti. Imehi kho bhikkhave chahi aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅgantveva saṅkhaṁ gacchati.

Evamevaṁ kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa. Katamehi chahi? Idha bhikkhave bhikkhu khamo hoti rūpānaṁ -pa- khamo dhammānaṁ. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassāti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Tatiya ājānīyasutta

7. Chahi bhikkhave aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅgantveva saṅkhaṁ gacchati. Katamehi chahi? Idha bhikkhave rañño bhadro assājānīyo khamo hoti rūpānaṁ, khamo saddānaṁ, khamo gandhānaṁ, khamo rasānaṁ, khamo phoṭṭhabbānaṁ, javasampanno ca hoti. Imehi kho bhikkhave chahi aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅgantveva saṅkhaṁ gacchati.

Evamevaṁ kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa. Katamehi chahi? Idha bhikkhave bhikkhu khamo hoti rūpānaṁ -pa- khamo dhammānaṁ. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassāti. . Sattamaṁ.

8. Anuttariyasutta

8. * Chayimāni bhikkhave anuttariyāni. Katamāni cha? Dassanānuttariyaṁ savanānuttariyaṁ lābhānuttariyaṁ sikkhānuttariyaṁ pāricariyānuttariyaṁ anussatānuttariyaṁ. Imāni kho bhikkhave cha anuttariyānīti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Anussatiṭṭhānasutta

9. * Chayimāni bhikkhave anussatiṭṭhānāni. Katamāni cha? Buddhānussati dhammānussati saṁghānussati sīlānussati cāgānussati devatānussati. Imāni kho bhikkhave cha anussatiṭṭhānānīti. . Navamaṁ.

10. Mahānāmasutta

10. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sakkesu viharati Kapilavatthusmiṁ Nigrodhārāme. Atha kho Mahānāmo Sakko yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho Mahānāmo Sakko Bhagavantaṁ etadavoca "yo so bhante ariyasāvako āgataphalo viññātasāsano, so katamena vihārena bahulaṁ viharatī"ti.

---

* Dī 3. 207 piṭṭhepi.

Yo so Mahānāma ariyasāvako āgataphalo viññātasāsano, so iminā vihārena bahulaṁ viharati. * Idha Mahānāma ariyasāvako Tathāgataṁ anussarati "itipi so Bhagavā Arahaṁ Sammāsambuddho Vijjācaraṇasampanno Sugato Lokavidū Anuttaro purisadammasārathi Satthā devamanussānaṁ Buddho Bhagavā"ti. Yasmiṁ Mahānāma samaye ariyasāvako Tathāgataṁ anussarati, nevassa tasmiṁ samaye rāgapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, ujugatamevassa tasmiṁ samaye cittaṁ hoti Tathāgataṁ ārabbha. Ujugatacitto kho pana Mahānāma ariyasāvako labhati atthavedaṁ, labhati dhammavedaṁ, labhati dhammūpasaṁhitaṁ pāmojjaṁ, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṁ vediyati, sukhino cittaṁ samādhiyati. Ayaṁ vuccati Mahānāma ariyasāvako visamagatāya pajāya samappatto viharati, sabyāpajjāya pajāya abyāpajjo viharati, dhammasotaṁ samāpanno Buddhānussatiṁ bhāveti. (1)

Puna caparaṁ Mahānāma ariyasāvako dhammaṁ anussarati "svākkhāto Bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṁ veditabbo viññūhī"ti. Yasmiṁ Mahānāma samaye ariyasāvako dhammaṁ anussarati, nevassa tasmiṁ samaye rāgapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, ujugatamevassa tasmiṁ samaye cittaṁ hoti dhammaṁ ārabbha. Ujugatacitto kho pana Mahānāma ariyasāvako labhati atthavedaṁ, labhati dhammavedaṁ, labhati dhammūpasaṁhitaṁ pāmojjaṁ, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṁ vediyati, sukhino cittaṁ samādhiyati. Ayaṁ vuccati Mahānāma ariyasāvako visamagatāya pajāya samappatto viharati, sabyāpajjāya pajāya abyāpajjo viharati, dhammasotaṁ samāpanno dhammānussatiṁ bhāveti. (2)

Puna caparaṁ Mahānāma ariyasāvako saṁghaṁ anussarati "suppaṭipanno Bhagavato sāvakasaṁgho, ujuppaṭipanno Bhagavato sāvakasaṁgho, ñāyappaṭipanno Bhagavato sāvakasaṁgho, sāmīcippaṭipanno Bhagavato sāvakasaṁgho, yadidaṁ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā, esa

---

* Aṁ 3. 531 piṭṭhepi.

Bhagavato sāvakasaṁgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassā"ti. Yasmiṁ Mahānāma samaye ariyasāvako saṁghaṁ anussarati, nevassa tasmiṁ samaye rāgapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, ujugatamevassa tasmiṁ samaye cittaṁ hoti saṁghaṁ ārabbha. Ujugatacitto kho pana Mahānāma ariyasāvako labhati atthavedaṁ, labhati dhammavedaṁ, labhati dhammūpasaṁhitaṁ pāmojjaṁ, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṁ vediyati, sukhino cittaṁ samādhiyati. Ayaṁ vuccati Mahānāma ariyasāvako visamagatāya pajāya samappatto viharati, sabyāpajjāya pajāya abyāpajjo viharati, dhammasotaṁ samāpanno saṁghānussatiṁ bhāveti. (3)

Puna caparaṁ Mahānāma ariyasāvako attano sīlāni anussarati akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akammāsāni bhujissāni viññuppasatthāni aparāmaṭṭhāni samādhisaṁvattanikāni. Yasmiṁ Mahānāma samaye ariyasāvako sīlaṁ anussarati, nevassa tasmiṁ samaye rāgapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, ujugatamevassa tasmiṁ samaye cittaṁ hoti sīlaṁ ārabbha. Ujugatacitto kho pana Mahānāma ariyasāvako labhati atthavedaṁ, labhati dhammavedaṁ, labhati dhammūpasaṁhitaṁ pāmojjaṁ, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṁ vediyati, sukhino cittaṁ samādhiyati. Ayaṁ vuccati Mahānāma ariyasāvako visamagatāya pajāya samappatto viharati. Sabyāpajjāya pajāya abyāpajjo viharati, dhammasotaṁ samāpanno sīlānussatiṁ bhāveti. (4)

Puna caparaṁ Mahānāma ariyasāvako attano cāgaṁ anussarati "lābhā vata me, suladdhaṁ vata me, yohaṁ maccheramalapariyuṭṭhitāya pajāya vigatamalamaccherena cetasā agāraṁ ajjhāvasāmi muttacāgo payabhapāṇi vosaggarato yācayogo dānasaṁ vibhāgarato"ti. Yasmiṁ Mahānāma samaye ariyasāvako cāgaṁ anussarati, nevassa tasmiṁ samaye rāgapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ

hoti, na mohapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, ujugatamevassa tasmiṁ samaye cittaṁ hoti cāgaṁ ārabbha. Ujugatacitto kho pana Mahānāma ariyasāvako labhati atthavedaṁ, labhati dhammavedaṁ, labhati dhammūpasaṁhitaṁ pāmojjaṁ, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṁ vediyati, sukhino cittaṁ samādhiyati. Ayaṁ vuccati Mahānāma ariyasāvako visamagatāya pajāya samappatto viharati. Sabyāpajjāya pajāya abyāpajjo viharati, dhammasotaṁ samāpanno cāgānussatiṁ bhāveti. (5)

Puna caparaṁ Mahānāma ariyasavako devatānussatiṁ bhāveti "santi devā Cātumahārājikā[1], santi devā Tāvatiṁsā, santi devā Yāmā, santi devā Tusitā, santi devā Nimmānaratino, santi devā Paranimmitavasavattino, santi devā brahmakāyikā, santi devā tatuttari[2], yathārūpāya saddhāya samannāgatā tā devatā ito cutā tattha upapannā[3], mayhampi tathārūpā saddhā saṁvijjati. Yathārūpena sīlena samannāgatā tā devatā ito cutā tattha upapannā, mayhampi tathārūpaṁ sīlaṁ saṁvijjati. Yathārūpena sutena samannāgatā tā devatā ito cutā tattha upapannā, mayhampi tathārūpaṁ sutaṁ saṁvijjati. Yathārūpena cāgena samannāgatā tā devatā ito cutā tattha upapannā, mayhampi tathārūpo cāgo saṁvijjati. Yathārūpāya paññāya samannāgatā tā devatā ito cutā tattha upapannā, mayhampi tathārūpā paññā saṁvijjatī"ti. Yasmiṁ Mahānāma samaye ariyasāvako attano ca tāsañca devatānaṁ saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussarati, nevassa tasmiṁ samaye rāgapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, ujugatamevassa tasmiṁ samaye cittaṁ hoti tā devatā ārabbha. Ujugatacitto kho pana Mahānāma ariyasāvako labhati atthavedaṁ, labhati dhammavedaṁ, labhati dhammūpasaṁhitaṁ pāmojjaṁ, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṁ vediyati, sukhino cittaṁ samādhiyati. Ayaṁ vuccati Mahānāma ariyasāvako visamagatāya pajāya samappatto

---

1. Cātummahārājikā (Sī, Syā, Kaṁ, I)
2. Tatuttariṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I), taduttari (Ka) upari 276; Visuddhi 1. 218 piṭṭhesupi passitabbaṁ.
3. Tattha uppannā (Sī), tatthūpapannā (Syā, Kaṁ), tatthupapannā (Aṁ 1. 210)

viharati, sabyāpajjāya[1] pajāya abyāpajjo[1] viharati, dhammasotaṁ samāpanno devatānussatiṁ bhāveti. (6)

Yo so Mahānāma ariyasāvako āgataphalo viññātasāsano, so iminā vihārena bahulaṁ viharatīti. . Dasamaṁ.

Āhuneyyavaggo paṭhamo.

Tassuddānaṁ

Dve Āhuneyyā Indriya, balāni tayo Ājānīyā.
Anuttariya Anussatī, Mahānāmena te dasāti.

---

2. Sāraṇīyavagga

1. Paṭhamasāraṇīyasutta

11. Chayime bhikkhave dhammā sāraṇīyā[2]. Katame cha? Idha bhikkhave bhikkhuno mettaṁ kāyakammaṁ paccupaṭṭhitaṁ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhuno mettaṁ vacīkammaṁ paccupaṭṭhitaṁ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhuno mettaṁ manokammaṁ paccupaṭṭhitaṁ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu ye te lābhā dhammikā dhammaladdhā antamaso pattapariyāpannamattampi tathārūpehi lābhehi appaṭivibhattabhogī hoti sīlavantehi sabrahmacārīhi sādhāraṇabhogī. Ayampi dhammo sāraṇīyo.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu yāni tāni sīlāni akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akammāsāni bhujissāni viññuppasatthāni aparāmaṭṭhāni

---

1. Sabyāpajjhāya ... abyāpajjho (Ka)
2. Sārāṇīyā (Sī, Syā, Kaṁ, I)

samādhisaṁvattanikāni, tathārūpehi sīlehi sīlasāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu yāyaṁ diṭṭhi ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāya, tathārūpāya diṭṭhiyā diṭṭhisāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo. Ime kho bhikkhave cha dhammā sāraṇīyāti. . Paṭhamaṁ.

2. Dutiyasāraṇīyasutta

12. Chayime bhikkhave dhammā sāraṇīyā piyakaraṇā garukaraṇā saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṁvattanti. Katame cha? Idha bhikkhave bhikkhuno mettaṁ kāyakammaṁ paccupaṭṭhitaṁ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhuno mettaṁ vacīkammaṁ paccupaṭṭhitaṁ hoti -pa- mettaṁ manokammaṁ paccupaṭṭhitaṁ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu ye te lābhā dhammikā dhammaladdhā antamaso pattapariyāpannamattampi, tathārūpehi lābhehi appaṭivibhattabhogī hoti sīlavantehi sabrahmacārīhi sādhāraṇabhogī. Ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu yāni tāni sīlāni akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akammāsāni bhujissāni viññuppasatthāni aparāmaṭṭhāni samādhi saṁvattanikāni. Tathārūpehi sīlehi sīlasāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu yāyaṁ diṭṭhi ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāya, tathārūpāya diṭṭhiyā diṭṭhisāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṁvattati. Ime kho bhikkhave cha dhammā sāraṇīyā piyakaraṇā garukaraṇā saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṁvattantīti. . Dutiyaṁ.

3. Nissāraṇīyasutta

13. Chayimā bhikkhave nissāraṇīyā dhātuyo. Katamā cha? Idha bhikkhave bhikkhu evaṁ vadeyya "mettā hi kho me cetovimutti bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, atha ca pana me byāpādo cittaṁ pariyādāya tiṭṭhatī"ti. So "mā hevan"tissa vacanīyo "māyasmā evaṁ avaca, mā Bhagavantaṁ abbhācikkhi, na hi sādhu Bhagavato abbhakkhānaṁ, na hi Bhagavā evaṁ vadeyya. Aṭṭhānametaṁ āvuso anavakāso, yaṁ mettāya cetovimuttiyā bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya, atha ca panassa byāpādo cittaṁ pariyādāya ṭhassati[1], netaṁ ṭhānaṁ vijjati, nissaraṇaṁ hetaṁ āvuso byāpādassa yadidaṁ mettācetovimuttī"ti[2].

Idha pana bhikkhave bhikkhu evaṁ vadeyya "karuṇā hi kho me cetovimutti bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, atha ca pana me vihesā cittaṁ pariyādāya tiṭṭhatī"ti. So "mā hevan"tissa vacanīyo "māyasmā evaṁ avaca, mā Bhagavantaṁ abbhācikkhi, na hi sādhu Bhagavato abbhakkhānaṁ, na hi Bhagavā evaṁ vadeyya. Aṭṭhānametaṁ āvuso anavakāso, yaṁ karuṇāya cetovimuttiyā bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya, atha ca panassa vihesā cittaṁ pariyādāya ṭhassati, netaṁ ṭhānaṁ vijjati, nissaraṇaṁ hetaṁ āvuso vihesāya yadidaṁ karuṇācetovimuttī"ti.

---

1. Ṭhassatīti (sabbattha) Dī 3. 205 piṭṭhe passitabbaṁ.
2. Mettācetovimutti (sabbattha)

Idha pana bhikkhave bhikkhu evaṁ vadeyya “muditā hi kho me cetovimutti bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, atha ca pana me arati cittaṁ pariyādāya tiṭṭhatī”ti. So “mā hevan”tissa vacanīyo “māyasmā evaṁ avaca, mā Bhagavantaṁ abbhācikkhi, na hi sādhu Bhagavato abbhakkhānaṁ, na hi Bhagavā evaṁ vadeyya. Aṭṭhānametaṁ āvuso anavakāso, yaṁ muditāya cetovimuttiyā bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya, atha ca panassa arati cittaṁ pariyādāya ṭhassati, netaṁ ṭhānaṁ vijjati, nissaraṇaṁ hetaṁ āvuso aratiyā yadidaṁ muditācetovimuttī”ti.

Idha pana bhikkhave bhikkhu evaṁ vadeyya “upekkhā hi kho me cetovimutti bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, atha ca pana me rāgo cittaṁ pariyādāya tiṭṭhatī”ti. So “mā hevan”tissa vacanīyo “māyasmā evaṁ avaca, mā Bhagavantaṁ abbhācikkhi, na hi sādhu Bhagavato abbhakkhānaṁ, na hi Bhagavā evaṁ vadeyya. Aṭṭhānametaṁ āvuso anavakāso, yaṁ upekkhāya ceto vimuttiyā bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya, atha ca panassa rāgo cittaṁ pariyādāya ṭhassati, netaṁ ṭhānaṁ vijjati, nissaraṇaṁ hetaṁ āvuso rāgassa yadidaṁ upekkhācetovimuttī”ti.

Idha pana bhikkhave bhikkhu evaṁ vadeyya “animittā hi kho me cetovimutti bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, atha ca pana me nimittānusāri viññāṇaṁ hotī”ti. So “mā hevan”tissa vacanīyo “māyasmā evaṁ avaca, mā Bhagavantaṁ abbhācikkhi, na hi sādhu Bhagavato abbhakkhānaṁ, na hi Bhagavā evaṁ vadeyya. Aṭṭhānametaṁ āvuso anavakāso, yaṁ animittāya ceto vimuttiyā bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya, atha ca panassa nimittānusāri viññāṇaṁ bhavissati, netaṁ ṭhānaṁ vijjati, nissaraṇaṁ hetaṁ āvuso sabbanimittānaṁ yadidaṁ animittācetovimuttī”ti.

Idha pana bhikkhave bhikkhu evaṁ vadeyya "asmīti kho me vigataṁ[1], ayamahamasmīti ca[2] na samanupassāmi, atha ca pana me vicikicchākathaṁkathāsallaṁ cittaṁ pariyādāya tiṭṭhatī"ti. So "mā hevan"tissa vacanīyo "māyasmā evaṁ avaca, mā Bhagavantaṁ abbhācikkhi, na hi sādhu Bhagavato abbhakkhānaṁ, na hi Bhagavā evaṁ vadeyya. Aṭṭhānametaṁ āvuso anavakāso, yaṁ asmīti vigate 'ayamahamasmī'ti ca na samanupassato, atha ca panassa vicikicchākathaṁkathāsallaṁ cittaṁ pariyādāya ṭhassati, netaṁ ṭhānaṁ vijjati, nissaraṇaṁ hetaṁ āvuso vicikicchākathaṁkathāsallassa yadidaṁ 'asmī'ti mānasamugghāto"ti. Imā kho bhikkhave cha nissāraṇīyā dhātuyoti. . Tatiyaṁ.

4. Bhaddakasutta

14. Tatra kho āyasmā Sāriputto bhikkhū āmantesi "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa paccassosuṁ. Āyasmā Sāriputto etadavoca—

Tathā tathā āvuso bhikkhu vihāraṁ kappeti, yathā yathāssa vihāraṁ kappayato na bhaddakaṁ maraṇaṁ hoti, na bhaddikā kālakiriyā[3]. Kathañcāvuso bhikkhu tathā tathā vihāraṁ kappeti, yathā yathāssa vihāraṁ kappayato na bhaddakaṁ maraṇaṁ hoti, na bhaddikā kālakiriyā.

Idhāvuso bhikkhu kammārāmo hoti kammarato kammārāmataṁ anuyutto, bhassārāmo hoti bhassarato bhassārāmataṁ anuyutto, niddārāmo hoti niddārato niddārāmataṁ anuyutto, saṅgaṇikārāmo hoti saṅgaṇikarato saṅgaṇikārāmataṁ anuyutto saṁsaggārāmo hoti saṁsaggarato saṁsaggārāmataṁ anuyutto papañcārāmo hoti papañcarato papañcārāmataṁ anuyutto. Evaṁ kho āvuso bhikkhu tathā tathā vihāraṁ kappeti, yathā yathāssa vihāraṁ kappayato na bhaddakaṁ maraṇaṁ hoti, na bhaddikā kālakiriyā. Ayaṁ vuccatāvuso bhikkhu sakkāyābhirato nappajahāsi[4] sakkāyaṁ sammā dukkhassa antakiriyāya.

---

1. Vigate (Syā)
2. Ayaṁ cakāro Dī 3. 207 piṭṭhe natthi.
3. Kālaṁkiriyā (Ka) Aṁ 1. 264 piṭṭhepi.
4. Na pahāsi (Sī, Syā, Kaṁ, I)

Tathā tathāvuso bhikkhu vihāraṁ kappeti, yathā yathāssa vihāraṁ kappayato bhaddakaṁ maraṇaṁ hoti, bhaddikā kālakiriyā. Kathañcāvuso bhikkhu tathā tathā vihāraṁ kappeti, yathā yathāssa vihāraṁ kappayato bhaddakaṁ maraṇaṁ hoti, bhaddikā kālakiriyā.

Idhāvuso bhikkhu na kammārāmo hoti na kammarato na kammārāmataṁ anuyutto, na bhassārāmo hoti na bhassarato na bhassarāmataṁ anuyutto, na niddārāmo hoti na niddārato na niddārāmataṁ anuyutto, na saṅgaṇikārāmo hoti na saṅgaṇikarato na saṅgaṇikārāmataṁ anuyutto, na saṁsaggārāmo hoti na saṁsaggarato na saṁsaggā rāmataṁ anuyutto na papañcārāmo hoti na papañcarato na papañcārāmataṁ anuyutto. Evaṁ kho āvuso bhikkhu tathā tathā vihāraṁ kappeti, yathā yathāssa vihāraṁ kappayato bhaddakaṁ maraṇaṁ hoti, bhaddikā kālakiriyā. Ayaṁ vuccatāvuso bhikkhu nibbānābhirato pajahāsi sakkāyaṁ sammā dukkhassa antakiriyāyāti.

Yo papañcamanuyutto, papañcābhirato mago.
Virādhayī so nibbānaṁ, yogakkhemaṁ anuttaraṁ.

Yo ca papañcaṁ hitvāna, nippapañcapade rato.
Ārādhayī so nibbānaṁ, yogakkhemaṁ anuttaranti. . Catutthaṁ.

5. Anutappiyasutta

15. Tatra kho āyasmā Sāriputto bhikkhū āmantesi—tathā tathāvuso bhikkhu vihāraṁ kappeti, yathā yathāssa vihāraṁ kappayato kālakiriyā anutappā hoti. Kathañcāvuso bhikkhu tathā tathā vihāraṁ kappeti, yathā yathāssa vihāraṁ kappayato kālakiriyā anutappā hoti.

Idhāvuso bhikkhu kammārāmo hoti kammarato kammārāmataṁ anuyutto. Bhassārāmo hoti. Niddārāmo hoti. Saṅgaṇikārāmo hoti. Saṁsaggārāmo hoti. Papañcārāmo hoti papañcarato papañcārāmataṁ anuyutto. Evaṁ kho āvuso bhikkhu tathā tathā vihāraṁ kappeti, yathā yathāssa vihāraṁ kappayato kālakiriyā anutappā

hoti. Ayaṁ vuccatāvuso bhikkhu sakkāyābhirato nappajahāsi sakkāyaṁ sammā dukkhassa antakiriyāya.

Tathā tathāvuso bhikkhu vihāraṁ kappeti, yathā yathāssa vihāraṁ kappayato kālakiriyā ananutappā hoti. Kathañcāvuso bhikkhu tathā tathā vihāraṁ kappeti, yathā yathāssa vihāraṁ kappayato kālakiriyā ananutappā hoti.

Idhāvuso bhikkhu na kammārāmo hoti na kammarato na kammārāmataṁ anuyutto. Na bhassārāmo hoti. Na niddārāmo hoti. Na saṅgaṇikārāmo hoti. Na saṁsaggārāmo hoti. Na papañcārāmo hoti na papañcarato na papañcārāmataṁ anuyutto. Evaṁ kho āvuso bhikkhu tathā tathā vihāraṁ kappeti, yathā yathāssa vihāraṁ kappayato kālakiriyā ananutappā hoti. Ayaṁ vuccatāvuso bhikkhu nibbānābhirato pajahāsi sakkāyaṁ sammā dukkhassa antakiriyāyāti.

Yo papañcamanuyutto, papañcābhirato mago.
Virādhayī so nibbānaṁ, yogakkhemaṁ anuttaraṁ.

Yo ca papañcaṁ hitvāna, nippapañcapade rato.
Ārādhayī so nibbānaṁ, yogakkhemaṁ anuttaranti. . Pañcamaṁ.

6. Nakulapitusutta

16. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Bhaggesu viharati Susumāragire[1] Bhesakaḷāvane migadāye. Tena kho pana samayena Nakulapitā gahapati ābādhiko hoti dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho Nakulamātā gahapatānī Nakulapitaraṁ gahapatiṁ etadavoca—

Mā kho tvaṁ gahapati sāpekkho[2] kālamakāsi. Dukkhā gahapati sāpekkhassa kālakiriyā, garahitā ca Bhagavatā sāpekkhassa kālakiriyā. Siyā kho pana te gahapati evamassa "na Nakulamātā gahapatānī mamaccayena sakkhissati[3] dārake posetuṁ gharāvāsaṁ santharitun"ti[4]. Na kho panetaṁ gahapati evaṁ daṭṭhabbaṁ. Kusalāhaṁ gahapati

1. Suṁsumāragire (Sī, I), saṁsumāragire (katthaci)
2. Sāpekho (I, Ka)
3. Na sakkhissati (Sī, Syā, Kaṁ), sakkoti (I, Ka)
4. Sandharituntі (Ka), saṇṭharituṁ (Syā)

kappāsaṁ kantituṁ veṇiṁ olikhituṁ, sakkomahaṁ gahapati tavaccayena dārake posetuṁ gharāvāsaṁ santharituṁ. Tasmātiha tvaṁ gahapati mā sāpekkho kālamakāsi, dukkhā gahapati sāpekkhassa kālakiriyā, garahitā ca Bhagavatā sāpekkhassa kālaṁkiriyā. (1)

Siyā kho pana te gahapati evamassa "Nakulamātā gahapatānī mamaccayena aññaṁ gharaṁ[1] gamissatī"ti. Na kho panetaṁ gahapati evaṁ daṭṭhabbaṁ. Tvaṁ ceva kho gahapati jānāsi ahañca, yaṁ no[2] soḷasavassāni gahaṭṭhakaṁ brahmacariyaṁ samāciṇṇaṁ[3]. Tasmātiha tvaṁ gahapati mā sāpekkho kālamakāsi, dukkhā gahapati sāpekkhassa kālakiriyā, garahitā ca Bhagavatā sāpekkhassa kālakiriyā. (2)

Siyā kho pana te gahapati evamassa "Nakulamātā gahapatānī mamaccayena na dassanakāmā bhavissati Bhagavato, na dassanakāmā bhikkhusaṁghassā"ti. Na kho panetaṁ gahapati evaṁ daṭṭhabbaṁ. Ahaṁ hi gahapati tavaccayena dassanakāmatarā ceva bhavissāmi Bhagavato, dassanakāmatarā ca bhikkhusaṁghassa. Tasmātiha tvaṁ gahapati mā sāpekkho kālamakāsi, dukkhā gahapati sāpekkhassa kālakiriyā, garahitā ca Bhagavatā sāpekkhassa kālakiriyā. (3)

Siyā kho pana te gahapati evamassa "na Nakulamātā gahapatānī mamaccayena sīlesu[4] paripūrakārinī"ti. Na kho panetaṁ gahapati evaṁ daṭṭhabbaṁ. Yāvatā kho gahapati tassa Bhagavato sāvikā gihī odātavasanā sīlesu paripūrakāriniyo ahaṁ tāsaṁ aññatarā. Yassa kho panassa kaṅkhā vā vimati vā, ayaṁ so Bhagavā Arahaṁ Sammāsambuddho Bhaggesu viharati Susumāragire Bhesakaḷāvane migadāye, taṁ Bhagavantaṁ upasaṅkamitvā pucchatu. Tasmātiha tvaṁ gahapati mā sāpekkho kālamakāsi, dukkhā gahapati sāpekkhassa kālakiriyā, garahitā ca Bhagavatā sāpekkhassa kālakiriyā. (4)

---

1. Bhattāraṁ (Syā, Kaṁ), vīraṁ (Sī)
2. Yadā te (Sī), yathā (Syā), yathā no (I)
3. Samādinnaṁ (Sī)
4. Nakulamātā ... na sīlesu (Sī, I)

Siyā kho pana te gahapati evamassa "na Nakulamātā gahapatānī lābhinī[1] ajjhattaṁ cetosamathassā"ti. Na kho panetaṁ gahapati evaṁ daṭṭhabbaṁ. Yāvatā kho gahapati tassa Bhagavato sāvikā gihī odātavasanā lābhiniyo ajjhattaṁ cetosamathassa, ahaṁ tāsaṁ aññatarā. Yassa kho panassa kaṅkhā vā vimati vā, ayaṁ so Bhagavā Arahaṁ Sammāsambuddho Bhaggesu viharati Susumāragire Bhesakaḷāvane migadāye, taṁ Bhagavantaṁ upasaṅkamitvā pucchatu. Tasmātiha tvaṁ gahapati mā sāpekkho kālamakāsi, dukkhā gahapati sāpekkhassa kālakiriyā, garahitā ca Bhagavatā sāpekkhassa kālakiriyā. (5)

Siyā kho pana te gahapati evamassa "na Nakulamātā gahapatānī imasmiṁ dhammavinaye ogādhappattā patigādhappattā assāsappattā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṁkathā vesārajjappattā aparappaccayā Satthusāsane viharatī"ti. Na kho panetaṁ gahapati evaṁ daṭṭhabbaṁ. Yāvatā kho gahapati tassa Bhagavato sāvikā gihī odātavasanā imasmiṁ dhammavinaye ogādhappattā patigādhappattā assāsappattā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṁkathā vesārajjappattā aparappaccayā Satthusāsane viharanti, ahaṁ tāsaṁ aññatarā. Yassa kho panassa kaṅkhā vā vimati vā, ayaṁ so Bhagavā Arahaṁ Sammāsambuddho Bhaggesu viharati Susumāragire Bhesakaḷāvane migadāye, taṁ Bhagavantaṁ upasaṅkamitvā pucchatu. Tasmātiha tvaṁ gahapati mā sāpekkho kālamakāsi, dukkhā gahapati sāpekkhassa kālakiriyā, garahitā ca Bhagavatā sāpekkhassa kālakiriyāti. (6)

Atha kho Nakulapituno gahapatissa Nakulamātarā[2] gahapatāniyā iminā ovādena ovadiyamānassa so ābādho ṭhānaso paṭippassambhi. Vuṭṭhahi[3] ca Nakulapitā gahapati tamhā ābādhā, tathāpahīno ca pana Nakulapituno gahapatissa so ābādho ahosi. Atha kho Nakulapitā gahapati gilānā vuṭṭhito[4] aciravuṭṭhito gelaññā

1. Nakulamātā gahapatānī na lābhinī (I)
2. Nakulamātāya (Sī, Syā), Nakulamātuyā (Ka)
3. Vuṭṭhāti (Ka)
4. "Gilānabhāvato vuṭṭhāya ṭhito, bhāvappadhāno hi ayaṁ niddeso"ti Ṭīkāsaṁvaṇṇanā.

daṇḍamolubbha yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinnaṁ kho Nakulapitaraṁ gahapatiṁ Bhagavā etadavoca—

Lābhā te gahapati, suladdhaṁ te gahapati, yassa te Nakulamātā gahapatānī anukampikā atthakāmā ovādikā anusāsikā. Yāvatā kho gahapati mama sāvikā gihī odātavasanā sīlesu paripūrakāriniyo, Nakulamātā gahapatānī tāsaṁ aññatarā. Yāvatā kho gahapati mama sāvikā gihī odātavasanā lābhiniyo ajjhattaṁ cetosamathassa, Nakulamātā gahapatānī tāsaṁ aññatarā. Yāvatā kho gahapati mama sāvikā gihī odātavasanā imasmiṁ dhammavinaye ogādhappattā patigādhappattā assāsappattā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṁkathā vesārajjappattā aparappaccayā Satthusāsane viharanti, Nakulamātā gahapatānī tāsaṁ aññatarā. Lābhā te gahapati, suladdhaṁ te gahapati, yassa te Nakulamātā gahapatānī anukampikā atthakāmā ovādikā anusāsikāti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Soppasutta

17. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyaṁ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho Bhagavā sāyanhasamayaṁ paṭisallānā vuṭṭhito yenupaṭṭhānasālā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Āyasmāpi kho Sāriputto sāyanhasamayaṁ paṭisallānā vuṭṭhito yenupaṭṭhānasālā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi. Āyasmāpi kho Mahāmoggallāno. Āyasmāpi kho Mahākassapo. Āyasmāpi kho Mahākaccāno. Āyasmāpi kho Mahākoṭṭhiko[1]. Āyasmāpi kho Mahācundo. Āyasmāpi kho Mahākappino. Āyasmāpi kho Anuruddho. Āyasmāpi kho Revato. Āyasmāpi kho Ānando sāyanhasamayaṁ paṭisallānā vuṭṭhito yenupaṭṭhānasālā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi. Atha kho Bhagavā bahudeva rattiṁ nisajjāya vītināmetvā uṭṭhāyāsanā vihāraṁ pāvisi. Tepi kho

1. Mahākoṭṭhito (Sī, I)

āyasmanto acirapakkantassa Bhagavato uṭṭhāyāsanā yathāvihāraṁ agamaṁsu. Ye pana tattha bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imaṁ dhammavinayaṁ, te yāva sūriyuggamanā kākacchamānā supiṁsu. Addasā kho Bhagavā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena te bhikkhū yāva sūriyuggamanā kākacchamāne supante, disvā yenupaṭṭhānasālā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi, nisajja kho Bhagavā bhikkhū āmantesi—

Kahaṁ nu kho bhikkhave Sāriputto, kahaṁ Mahāmoggallāno, kahaṁ Mahākassapo, kahaṁ Mahākaccāno, kahaṁ Mahākoṭṭhiko, kahaṁ Mahācundo, kahaṁ Mahākappino, kahaṁ Anuruddho, kahaṁ Revato, kahaṁ Ānando, kahaṁ nu kho te bhikkhave therā sāvakā gatāti. Tepi kho bhante āyasmanto acirapakkantassa Bhagavato uṭṭhāyāsanā yathāvihāraṁ agamaṁsūti. Tena no[1] tumhe bhikkhave "therā bhikkhū nāgatā"ti[2] yāva sūriyuggamanā kākacchamānā supatha. Taṁ kiṁ maññatha bhikkhave, api nu tumhehi diṭṭhaṁ vā sutaṁ vā "rājā khattiyo muddhāvasitto[3] yāvadatthaṁ seyyasukhaṁ passasukhaṁ middhasukhaṁ anuyutto viharanto yāvajīvaṁ rajjaṁ kārento janapadassa vā piyo manāpo"ti. No hetaṁ bhante. Sādhu bhikkhave, mayāpi kho etaṁ bhikkhave neva diṭṭhaṁ na sutaṁ "rājā khattiyo muddhāvasitto yāvadatthaṁ seyyasukhaṁ passasukhaṁ middhasukhaṁ anuyutto viharanto yāvajīvaṁ rajjaṁ kārento janapadassa vā piyo manāpo"ti.

Taṁ kiṁ maññatha bhikkhave, api nu tumhehi diṭṭhaṁ vā sutaṁ vā "raṭṭhiko -pa- pettaṇiko. Senāpatiko. Gāmagāmaṇiko[4]. Pūgagāmaṇiko yāvadatthaṁ seyyasukhaṁ passasukhaṁ middhasukhaṁ anuyutto viharanto yāvajīvaṁ pūgagāmaṇikattaṁ kārento pūgassa vā piyo manāpo"ti. No hetaṁ bhante. Sādhu bhikkhave, mayāpi kho etaṁ bhikkhave neva diṭṭhaṁ na sutaṁ "pūgagāmaṇiko yāvadatthaṁ seyyasukhaṁ passasukhaṁ middhasukhaṁ anuyutto viharanto yāvajīvaṁ pūgagāmaṇikattaṁ vā kārento pūgassa vā piyo manāpo"ti.

---

1. Kena no (Ka), ke nu (katthaci)
2. Bhikkhū navā (Sī, Syā, Kaṁ, I), bhikkhū gatāti (?)
3. Muddhābhisitto (Ka)
4. Gāmagāmiko (Sī, I)

Taṁ kiṁ maññatha bhikkhave, api nu tumhehi diṭṭhaṁ vā sutaṁ vā "samaṇo vā brāhmaṇo vā yāvadatthaṁ seyyasukhaṁ passasukhaṁ middhasukhaṁ anuyutto indriyesu aguttadvāro bhojane amattaññū jāgariyaṁ ananuyutto avipassako kusalānaṁ dhammānaṁ pubbarattāpararattaṁ bodhipakkhiyānaṁ[1] dhammānaṁ bhāvanānu yogaṁ ananuyutto āsavānaṁ khayā anāvasaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanto"ti. No hetaṁ bhante. Sādhu bhikkhave, mayāpi kho etaṁ bhikkhave neva diṭṭhaṁ na sutaṁ "samaṇo vā brāhmaṇo vā yāvadatthaṁ seyyasukhaṁ passasukhaṁ middhasukhaṁ anuyutto indriyesu aguttadvāro bhojane amattaññū jāgariyaṁ ananuyutto avipassako kusalānaṁ dhammānaṁ pubbarattāpararattaṁ bodhipakkhiyānaṁ dhammānaṁ bhāvanānuyogaṁ ananuyutto āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanto"ti.

Tasmātiha bhikkhave evaṁ sikkhitabbaṁ "indriyesu guttadvārā bhavissāma, bhojane mattaññuno jāgariyaṁ anuyuttā vipassakā kusalānaṁ dhammānaṁ pubbarattāpararattaṁ bodhipakkhiyānaṁ dhammānaṁ bhāvanānuyogamanuyuttā viharissāmā"ti. Evaṁ hi vo bhikkhave sikkhitabbanti. . Sattamaṁ.

8. Macchabandhasutta

18. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Kosalesu cārikaṁ carati mahatā bhikkhusaṁghena saddhiṁ. Addasā kho Bhagavā addhānamaggappaṭipanno aññatarasmiṁ padese macchikaṁ macchabandhaṁ macche vadhitvā vadhitvā vakkiṇamānaṁ, disvā maggā okkamma aññatarasmiṁ rukkhamūle paññatte āsane nisīdi, nisajja kho Bhagavā bhikkhū āmantesi "passatha no tumhe bhikkhave amuṁ macchikaṁ macchabandhaṁ macche vadhitvā vadhitvā vikkiṇamānan"ti. Evaṁ bhante.

Taṁ kiṁ maññatha bhikkhave, api nu tumhehi diṭṭhaṁ vā sutaṁ vā "macchiko macchabandho macche vadhitvā vadhitvā vikkiṇamāno tena kammena tena ājīvena hatthiyāyī vā assayāyī vā rathayāyī vā yānayāyī vā bhogabhogī vā mahantaṁ vā bhogakkhandhaṁ ajjhāvasanto"ti. No hetaṁ

---

1. Bodhapakkhiyānaṁ (Sī), bodhapakkhikānaṁ (I)

bhante. Sādhu bhikkhave, mayāpi kho etaṁ bhikkhave neva diṭṭhaṁ na sutaṁ "macchiko macchabandho macche vadhitvā vadhitvā vikkiṇamāno tena kammena tena ājīvena hatthiyāyī vā assayāyī vā rathayāyī vā yānayāyī vā bhogabhogī vā mahantaṁ vā bhogakkhandhaṁ ajjhāvasanto"ti. Taṁ kissa hetu? Te hi so bhikkhave macche vajjhe vadhāyupanīte[1] pāpakena manasānupekkhati, tasmā so neva hatthiyāyī hoti na assayāyī na rathayāyī na yānayāyī na bhogabhogī na mahantaṁ bhogakkhandhaṁ ajjhāvasati.

Taṁ kiṁ maññatha bhikkhave, api nu tumhehi diṭṭhaṁ vā sutaṁ vā "goghātako gāvo vadhitvā vadhitvā vikkiṇamāno tena kammena tena ājīvena hatthiyāyī vā assayāyī vā rathayāyī vā yānayāyī vā bhogabhogī vā mahantaṁ vā bhogakkhandhaṁ ajjhāvasanto"ti. No hetaṁ bhante. Sādhu bhikkhave, mayāpi kho etaṁ bhikkhave neva diṭṭhaṁ na sutaṁ "goghātako gāvo vadhitvā vadhitvā vikkiṇamāno tena kammena tena ājīvena hatthiyāyī vā assayāyī vā rathayāyī vā yānayāyī vā bhogabhogī vā mahantaṁ vā bhogakkhandhaṁ ajjhāvasanto"ti. Taṁ kissa hetu? Te hi so bhikkhave gāvo vajjhe vadhāyupanīte pāpakena manasānupekkhati. Tasmā so neva hatthiyāyī hoti na assayāyī na rathayāyī na yānayāyī na bhogabhogī na mahantaṁ bhogakkhandhaṁ ajjhāvasati.

Taṁ kiṁ maññatha bhikkhave, api nu tumhehi diṭṭhaṁ vā sutaṁ vā "orabbhiko -pa- sūkariko[2] -pa- sākuṇiko -pa- māgaviko mage[3] vadhitvā vadhitvā vikkiṇamāno tena kammena tena ājīvena hatthiyāyī vā assayāyī vā rathayāyī vā yānayāyī vā bhogabhogī vā mahantaṁ vā bhogakkhandhaṁ ajjhāvasanto"ti. No hetaṁ bhante. Sādhu bhikkhave, mayāpi kho etaṁ bhikkhave neva diṭṭhaṁ na sutaṁ "māgaviko mage vadhitvā vadhitvā vikkiṇamāno tena kammena tena ājīvena hatthiyāyī vā assayāyī vā rathayāyī vā yānayāyī vā bhogabhogī vā mahantaṁ vā bhogakkhandhaṁ ajjhāvasanto"ti. Taṁ kissa hetu? Te hi so bhikkhave mage vajjhe vadhāyupanīte pāpakena manasānupekkhati. Tasmā so neva hatthiyāyī hoti na assayāyī na rathayāyī na

---

1. Vadhāyānīte (Syā, Kaṁ), vadhāya nīte (Ka)
2. Sokariko (Syā)
3. Mige (Syā, Kaṁ)

yānayāyī na bhogabhogī na mahantaṁ bhogakkhandhaṁ ajjhāvasati. Tehi (nāma)[1] so bhikkhave tiracchānagate pāṇe vajjhe vadhāyupanīte pāpakena manasānupekkhamāno[2] neva hatthiyāyī bhavissati[3] na assayāyī na rathayāyī na yānayāyī na bhogabhogī na mahantaṁ bhogakkhandhaṁ ajjhāvasissati[4], ko pana vādo yaṁ manussabhūtaṁ vajjhaṁ vadhāyupanītaṁ pāpakena manasānupekkhati. Taṁ hi tassa[5] bhikkhave hoti dīgharattaṁ ahitāya dukkhāya. Kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjatīti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Paṭhamamaraṇassatisutta

19. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Nātike[6] viharati Giñjakāvasathe. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū Bhagavato paccassosuṁ. Bhagavā etadavoca "maraṇassati bhikkhave bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānā, bhāvetha no tumhe bhikkhave maraṇassatin"ti.

Evaṁ vutte aññataro bhikkhu Bhagavantaṁ etadavoca "ahaṁ kho bhante bhāvemi maraṇassatin"ti. Yathā kathaṁ pana tvaṁ bhikkhu bhāvesi maraṇassatinti. Idha mayhaṁ bhante evaṁ hoti "aho vatāhaṁ rattindivaṁ jīveyyaṁ, Bhagavato sāsanaṁ manasi kareyyaṁ, bahu vata me kataṁ assā"ti. Evaṁ kho ahaṁ bhante bhāvemi maraṇassatinti.

Aññataropi kho bhikkhu Bhagavantaṁ etadavoca "ahampi kho bhante bhāvemi maraṇassatin"ti. Yathā kathaṁ pana tvaṁ bhikkhu bhāvesi maraṇassatinti. Idha mayhaṁ bhante evaṁ hoti "aho vatāhaṁ divasaṁ jīveyyaṁ, Bhagavato sāsanaṁ manasi kareyyaṁ, bahu vata me kataṁ assā"ti. Evaṁ kho ahaṁ bhante bhāvemi maraṇassatinti.

Aññataropi kho bhikkhu Bhagavantaṁ etadavoca "ahampi kho bhante bhāvemi maraṇassatin"ti. Yathā kathaṁ pana tvaṁ bhikkhu bhāvesi

---

1. ( ) Bahūsu natthi.
2. Manasānupekkhati, tasmā so (Syā, Ka)
3. Hoti (Syā, Ka)
4. Ajjhāvasati (Syā, Ka)
5. Taṁ hissa (I, Ka)
6. Nādike (Sī, Syā, Kaṁ, I) Aṁ 3. 135 piṭṭhepi.

maraṇassatinti. Idha mayhaṁ bhante evaṁ hoti "aho vatāhaṁ tadantaraṁ jīveyyaṁ, yadantaraṁ ekapiṇḍapātaṁ bhuñjāmi, Bhagavato sāsanaṁ manasi kareyyaṁ, bahu vata me kataṁ assā"ti. Evaṁ kho ahaṁ bhante bhāvemi maraṇassatinti.

Aññataropi kho bhikkhu Bhagavantaṁ etadavoca "ahampi kho bhante bhāvemi maraṇassatin"ti. Yathā kathaṁ pana tvaṁ bhikkhu bhāvesi maraṇassatinti. Idha mayhaṁ bhante evaṁ hoti "aho vatāhaṁ tadantaraṁ jīveyyaṁ, yadantaraṁ cattāro pañca ālope saṅkhāditvā[1] ajjhoharāmi, Bhagavato sāsanaṁ manasi kareyyaṁ, bahu vata me kataṁ assā"ti. Evaṁ kho ahaṁ bhante bhāvemi maraṇassatinti.

Aññataropi kho bhikkhu Bhagavantaṁ etadavoca "ahampi kho bhante bhāvemi maraṇassatin"ti. Yathā kathaṁ pana tvaṁ bhikkhu bhāvesi maraṇassatinti. Idha mayhaṁ bhante evaṁ hoti "aho vatāhaṁ tadantaraṁ jīveyyaṁ, yadantaraṁ ekaṁ ālopaṁ saṅkhāditvā[2] ajjhoharāmi, Bhagavato sāsanaṁ manasi kareyyaṁ. Bahu vata me kataṁ assā"ti. Evaṁ kho ahaṁ bhante bhāvemi maraṇassatinti.

Aññataropi kho bhikkhu Bhagavantaṁ etadavoca "ahampi kho bhante bhāvemi maraṇassatin"ti. Yathā kathaṁ pana tvaṁ bhikkhu bhāvesi maraṇassatinti. Idha mayhaṁ bhante evaṁ hoti "aho vatāhaṁ tadantaraṁ jīveyyaṁ, yadantaraṁ assasitvā vā passasāmi, passasitvā vā assasāmi, Bhagavato sāsanaṁ manasi kareyyaṁ, bahu vata me kataṁ assā"ti. Evaṁ kho ahaṁ bhante bhāvemi maraṇassatinti.

Evaṁ vutte Bhagavā te bhikkhū etadavoca "yo cāyaṁ[3] bhikkhave bhikkhu evaṁ maraṇassatiṁ bhāveti 'aho vatāhaṁ rattindivaṁ jīveyyaṁ, Bhagavato sāsanaṁ manasi kareyyaṁ, bahu vata me kathaṁ assā"ti.

Yo cāyaṁ[4] bhikkhave bhikkhu evaṁ maraṇassatiṁ bhāveti "aho vatāhaṁ divasaṁ jīveyyaṁ, Bhagavato sāsanaṁ manasi kareyyaṁ, bahu vata me kataṁ assā"ti.

---

1. Saṅkharitvā (Ka) 2. Saṁharitvā (Ka) 3. Yvāyaṁ (I, Ka) 4. Yopāyaṁ (Ka)

Yo cāyaṁ bhikkhave bhikkhu evaṁ maraṇassatiṁ bhāveti "aho vatāhaṁ tadantaraṁ jīveyyaṁ, yadantaraṁ ekapiṇḍapātaṁ bhuñjāmi, Bhagavato sāsanaṁ manasi kareyyaṁ, bahu vata me kataṁ assā"ti.

Yo cāyaṁ bhikkhave bhikkhu evaṁ maraṇassatiṁ bhāveti "aho vatāhaṁ tadantaraṁ jīveyyaṁ, yadantaraṁ cattāro pañca ālope saṅkhāditvā ajjhoharāmi, Bhagavato sāsanaṁ manasi kareyyaṁ, bahu vata me kataṁ assā"ti. Ime vuccanti bhikkhave bhikkhū pamattā viharanti, dandhaṁ maraṇassatiṁ bhāventi āsavānaṁ khayāya.

Yo ca khvāyaṁ[1] bhikkhave bhikkhu evaṁ maraṇassatiṁ bhāveti "aho vatāhaṁ tadantaraṁ jīveyyaṁ, yadantaraṁ ekaṁ ālopaṁ saṅkhāditvā ajjhoharāmi, Bhagavato sāsanaṁ manasi kareyyaṁ, bahu vata me kataṁ assā"ti.

Yo cāyaṁ bhikkhave bhikkhu evaṁ maraṇassatiṁ bhāveti "aho vatāhaṁ tadantaraṁ jīveyyaṁ, yadantaraṁ assasitvā vā passasāmi, passasitvā vā assasāmi, Bhagavato sāsanaṁ manasi kareyyaṁ, bahu vata me kataṁ assā"ti. Ime vuccanti bhikkhave bhikkhū appamattā viharanti, tikkhaṁ maraṇassatiṁ bhāventi āsavānaṁ khayāya.

Tasmātiha bhikkhave evaṁ sikkhitabbaṁ "appamattā viharissāma, tikkhaṁ maraṇassatiṁ bhāvessāma āsavānaṁ khayāyā"ti. Evaṁ hi vo bhikkhave sikkhitabbanti. . Navamaṁ.

10. Dutiyamaraṇassatisutta

20. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Nātike viharati Giñjakāvasathe. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi—maraṇassati bhikkhave bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānā. Kathaṁ bhāvitā ca bhikkhave maraṇassati kathaṁ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānā.

Idha bhikkhave bhikkhu divase nikkhante rattiyā patihitāya[2] iti paṭisañcikkhati "bahukā kho me paccayā maraṇassa, ahi vā maṁ ḍaṁseyya, vicchiko vā maṁ ḍaṁseyya, satapadī vā maṁ ḍaṁseyya. Tena me assa

1. Yopāyaṁ (Ka)

2. Paṭigatāya (Ka) Aṁ 3. 138 piṭṭhepi.

kālakiriyā, so mamassa antarāyo. Upakkhalitvā vā papateyyaṁ, bhattaṁ vā me bhuttaṁ byāpajjeyya, pittaṁ vā me kuppeyya, semhaṁ vā me kuppeyya, satthakā vā me vātā kuppeyyuṁ, tena me assa kālakiriyā, so mamassa antarāyo"ti. Tena bhikkhave bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṁ "atthi nu kho me pāpakā akusalā dhammā appahīnā, ye me assu rattiṁ kālaṁ karontassa antarāyāyā"ti.

Sace bhikkhave bhikkhu paccavekkhamāno evaṁ jānāti "atthi me pāpakā akusalā dhammā appahīnā, ye me assu rattiṁ kālaṁ karontassa antarāyāyā"ti. Tena bhikkhave bhikkhunā tesaṁyeva pāpakānaṁ akusalānaṁ dhammānaṁ pahānāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṁ. Seyyathāpi bhikkhave ādittacelo vā ādittasīso vā tasseva celassa vā sīsassa vā nibbāpanāya adhimattaṁ chandañca vāyāmañca ussāhañca ussoḷhiñca appaṭivāniñca satiñca sampajaññañca kareyya. Evamevaṁ kho bhikkhave tena bhikkhunā tesaṁyeva pāpakānaṁ akusalānaṁ dhammānaṁ pahānāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṁ.

Sace pana bhikkhave bhikkhu paccavekkhamāno evaṁ jānāti "natthi me pāpakā akusalā dhammā appahīnā, ye me assu rattiṁ kālaṁ karontassa antarāyāyā"ti. Tena bhikkhave bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṁ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.

Idha pana bhikkhave bhikkhu rattiyā nikkhantāya divase patihite iti paṭisañcikkhati "bahukā kho me paccayā maraṇassa ahi vā maṁ ḍḍaṁseyya, vicchiko vā maṁ ḍaṁseyya, satapadī vā maṁ ḍaṁseyya, tena me assa kālakiriyā, so mamassa antarāyo. Upakkhalitvā vā papateyyaṁ, bhattaṁ vā me bhuttaṁ byāpajjeyya, pittaṁ vā me kuppeyya, semhaṁ vā me kuppeyya, satthakā vā me vātā kuppeyyuṁ, tena me assa kālakiriyā, so mamassa antarāyo"ti. Tena bhikkhave bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṁ "atthi nu kho me pāpakā akusalā dhammā appahīnā, ye me assu divā kālaṁ karontassa antarāyāyā"ti.

Sace bhikkhave bhikkhu paccavekkhamāno evaṁ jānāti "atthi me pāpakā akusalā dhammā appahīnā, ye me assu divā kālaṁ karontassa antarāyāyā"ti. Tena bhikkhave bhikkhunā tesaṁyeva pāpakānaṁ akusalānaṁ dhammānaṁ pahānāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṁ. Seyyathāpi bhikkhave ādittacelo vā ādittasīso vā tasseva celassa vā sīsassa vā nibbāpanāya adhimattaṁ chandañca vāyāmañca ussāhañca ussoḷhiñca appaṭivāniñca satiñca sampajaññañca kareyya. Evamevaṁ kho bhikkhave tena bhikkhunā tesaṁyeva pāpakānaṁ akusalānaṁ dhammānaṁ pahānāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṁ.

Sace pana bhikkhave bhikkhu paccavekkhamāno evaṁ jānāti "natthi me pāpakā akusalā dhammā appahīnā, ye me assu divā kālaṁ karontassa antarāyāyā"ti. Tena bhikkhave bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṁ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu. Evaṁ bhāvitā kho bhikkhave maraṇassati evaṁ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānāti. . Dassamaṁ.

Sāraṇīyavaggo dutiyo.

Tassuddānaṁ

Dve Sāraṇī Nissāraṇīyaṁ, Bhaddakaṁ Anutappiyaṁ.
Nakulaṁ Soppamacchā ca, dve honti Maraṇassatīti.

---

3. Anuttariyavagga

1. Sāmakasutta

21. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sakkesu viharati Sāmagāmake pokkharaṇiyāyaṁ. Atha kho aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṁ pokkharaṇiyaṁ obhāsetvā yena Bhagavā

tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ aṭṭhāsi, ekamantaṁ ṭhitā kho sā devatā Bhagavantaṁ etadavoca.

Tayome bhante dhammā bhikkhuno parihānāya saṁvattanti. Katame tayo? Kammārāmatā bhassārāmatā niddārāmatā. Ime kho bhante tayo dhammā bhikkhuno parihānāya saṁvattantīti. Idamavoca sā devatā. Samanuñño Satthā ahosi. Atha kho sā devatā "samanuñño me Satthā"ti Bhagavantaṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā tatthevantaradhāyi.

Atha kho Bhagavā tassā rattiyā accayena bhikkhū āmantesi—imaṁ bhikkhave rattiṁ aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṁ pokkharaṇiyaṁ obhāsetvā yenāhaṁ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā maṁ abhivādetvā ekamantaṁ aṭṭhāsi, ekamantaṁ ṭhitā kho bhikkhave sā devatā maṁ etadavoca "tayome bhante dhammā bhikkhuno parihānāya saṁvattanti. Katame tayo? Kammārāmatā bhassārāmatā niddārāmatā. Ime kho bhante tayo dhammā bhikkhuno parihānāya saṁvattantī"ti. Idamavoca bhikkhave sā devatā, idaṁ vatvā maṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā tatthevantaradhāyi. Tesaṁ vo[1] bhikkhave alābhā, tesaṁ dulladdhaṁ, ye vo devatāpi jānanti kusalehi dhammehi parihāyamāne.

Aparepi bhikkhave tayo parihāniye dhamme desessāmi, taṁ suṇātha sādhukaṁ manasi karotha, bhāsissāmīti. "Evaṁ bhante"ti kho te bhikkhū Bhagavato paccassosuṁ. Bhagavā etadavoca—katame ca bhikkhave tayo parihāniyā dhammā? Saṅgaṇikārāmatā dovacassatā pāpamittatā. Ime kho bhikkhave tayo parihāniyā dhammā.

Ye hi keci bhikkhave atītamaddhānaṁ parihāyiṁsu kusalehi dhammehi, sabbete imeheva chahi dhammehi parihāyiṁsu kusalehi dhammehi. Yepi hi keci bhikkhave anāgatamaddhānaṁ parihāyissanti kusalehi dhammehi, sabbete imeheva chahi dhammehi parihāyissanti

---

1. Kho (Ka)

kusalehi dhammehi. Yepi hi keci bhikkhave etarahi parihāyanti kusalehi dhammehi, sabbete imeheva chahi dhammehi parihāyanti kusalehi dhammehīti. . Paṭhamaṁ.

2. Aparihāniyasutta

22. Chayime bhikkhave aparihāniye dhamme desessāmi, taṁ suṇātha -pa-. Katame ca bhikkhave cha aparihāniyā dhammā, na kammārāmatā na bhassārāmatā na niddārāmatā na saṅgaṇikārāmatā sovacassatā kalyāṇamittatā. Ime kho bhikkhave cha aparihāniyā dhammā.

Ye hi keci bhikkhave atītamaddhānaṁ na parihāyiṁsu kusalehi dhammehi, sabbete imeheva chahi dhammehi na parihāyiṁsu kusalehi dhammehi. Yepi hi keci bhikkhave anāgatamaddhānaṁ na parihāyissanti kusalehi dhammehi, sabbete imeheva chahi dhammehi na parihāyissanti kusalehi dhammehi. Yepi hi keci bhikkhave etarahi na parihāyanti kusalehi dhammehi, sabbete imeheva chahi dhammehi na parihāyanti kusalehi dhammehīti. . Dutiyaṁ.

3. Bhayasutta

23. 'Bhayan'ti bhikkhave kāmānametaṁ adhivacanaṁ. 'Dukkhan'ti bhikkhave kāmānametaṁ adhivacanaṁ. 'Rogo'ti bhikkhave kāmānametaṁ adhivacanaṁ. 'Gaṇḍo'ti bhikkhave kāmānametaṁ adhivacanaṁ. 'Saṅgo'ti bhikkhave kāmānametaṁ adhivacanaṁ. 'Paṅko'ti bhikkhave kāmānametaṁ adhivacanaṁ.

Kasmā ca bhikkhave 'bhayan'ti kāmānametaṁ adhivacanaṁ, kāmarāgarattāyaṁ bhikkhave chandarāgavinibaddho diṭṭhadhammikāpi bhayā na parimuccati, samparāyikāpi bhayā na parimuccati. Tasmā 'bhayan'ti kāmānametaṁ adhivacanaṁ. Kasmā ca bhikkhave 'dukkhan'ti -pa-. 'Rogo'ti. 'Gaṇḍo'ti. 'Saṅgo'ti. 'Paṅko'ti kāmānametaṁ adhivacanaṁ, kāmarāgarattāyaṁ bhikkhave chandarāgavinibaddho diṭṭhadhammikāpi paṅkā na parimuccati, samparāyikāpi paṅkā na parimuccati. Tasmā 'paṅko'ti kāmānametaṁ adhivacananti.

Bhayaṁ dukkhaṁ rogo gaṇḍo, saṅgo paṅko ca ubhayaṁ.
Ete kāmā pavuccanti, yattha satto puthujjano.

Upādāne bhayaṁ disvā, jātimaraṇasambhave.
Anupādā vimuccanti, jātimaraṇasaṅkhaye.

Te khemappattā sukhino, diṭṭhadhammābhinibbutā.
Sabbaverabhayātītā[1], sabbadukkhaṁ upaccagunti. . Tatiyaṁ.

4. Himavantasutta

24. Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu Himavantaṁ pabbatarājaṁ padāleyya, ko pana vādo chavāya avijjāya. Katamehi chahi? Idha bhikkhave bhikkhu samādhissa samāpattikusalo hoti, samādhissa ṭhitikusalo hoti, samādhissa vuṭṭhānakusalo hoti, samādhissa kallitakusalo[2] hoti, samādhissa gocarakusalo hoti, samādhissa abhinīhārakusalo hoti. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu Himavantaṁ pabbatarājaṁ padāleyya, ko pana vādo chavāya avijjāyāti. . Catutthaṁ.

5. Anussatiṭṭhānasutta

25. Chayimāni bhikkhave anussatiṭṭhānāni. Katamāni cha? Idha bhikkhave ariyasāvako Tathāgataṁ anussarati "itipi so Bhagavā -pa- Satthā devamanussānaṁ Buddho Bhagavā"ti. Yasmiṁ bhikkhave samaye ariyasāvako Tathāgataṁ anussarati, nevassa tasmiṁ samaye rāgapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti. Ujugatamevassa tasmiṁ samaye cittaṁ hoti nikkhantaṁ muttaṁ vuṭṭhitaṁ gedhamhā. 'Gedho'ti kho bhikkhave pañcannetaṁ kāmaguṇānaṁ adhivacanaṁ. Idampi kho bhikkhave ārammaṇaṁ karitvā evamidhekacce sattā visujjhanti.

Puna caparaṁ bhikkhave ariyasāvako dhammaṁ anussarati "svākkhāto Bhagavatā dhammo -pa- paccattaṁ veditabbo viññūhī"ti. Yasmiṁ bhikkhave samaye ariyasāvako dhammaṁ anussarati, nevassa tasmiṁ samaye rāgapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ

1. Sabbe verabhayātītā (Syā)
2. Kallatākusalo (Syā, Kaṁ, Ka) Saṁ 2. 225 piṭṭhepi passitabbaṁ.

hoti. Ujugatamevassa tasmiṁ samaye cittaṁ hoti nikkhantaṁ muttaṁ vuṭṭhitaṁ gedhamhā. 'Gedho'ti kho bhikkhave pañcannetaṁ kāmaguṇānaṁ adhivacanaṁ. Idampi kho bhikkhave ārammaṇaṁ karitvā evamidhekacce sattā visujjhanti.

Puna caparaṁ bhikkhave ariyasāvako saṁghaṁ anussarati "suppaṭipanno Bhagavato sāvakasaṁgho -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassā"ti. Yasmiṁ bhikkhave samaye ariyasāvako saṁghaṁ anussarati, nevassa tasmiṁ samaye rāgapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti. Ujugatamevassa tasmiṁ samaye cittaṁ hoti nikkhantaṁ muttaṁ vuṭṭhitaṁ gedhamhā. 'Gedho'ti kho bhikkhave pañcannetaṁ kāmaguṇānaṁ adhivacanaṁ. Idampi kho bhikkhave ārammaṇaṁ karitvā evamidhekacce sattā visujjhanti.

Puna caparaṁ bhikkhave ariyasāvako attano sīlāni anussarati akhaṇḍāni -pa- samādhisaṁvattanikāni. Yasmiṁ bhikkhave samaye ariyasāvako sīlaṁ anussarati, nevassa tasmiṁ samaye rāgapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti. Ujugatamevassa tasmiṁ samaye cittaṁ hoti nikkhantaṁ muttaṁ vuṭṭhitaṁ gedhamhā. 'Gedho'ti kho bhikkhave pañcannetaṁ kāmaguṇānaṁ adhivacanaṁ. Idampi kho bhikkhave ārammaṇaṁ karitvā evamidhekacce sattā visujjhanti.

Puna caparaṁ bhikkhave ariyasāvako attano cāgaṁ anussarati "lābhā vata me, suladdhaṁ vata me -pa- yācayogo dānasaṁvibhāgarato"ti -pa- evamidhekacce sattā visujjhanti.

Puna caparaṁ bhikkhave ariyasāvako devatā anussarati "santi devā Cātumahārājikā, santi devā Tāvatiṁsā, santi devā Yāmā, santi devā Tusitā, santi devā Nimmānaratino, santi devā Paranimmitavasavattino, santi devā brahmakāyikā, santi devā tatuttari, yathārūpāya saddhāya samannāgatā tā devatā ito cutā tattha upapannā, mayhampi tathārūpā saddhā saṁvijjati. Yathārūpena sīlena. Sutena. Cāgena. Paññāya samannāgatā tā devatā ito cutā tattha upapannā, mayhampi tathārūpā paññā saṁvijjatī"ti.

Yasmiṁ bhikkhave samaye ariyasāvako attano ca tāsañca devatānaṁ saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussarati, nevassa tasmiṁ samaye rāgapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti. Ujugatamevassa tasmiṁ samaye cittaṁ hoti nikkhantaṁ muttaṁ vuṭṭhitaṁ gedhamhā. 'Gedho'ti kho bhikkhave pañcannetaṁ kāmaguṇānaṁ adhivacanaṁ. Idampi kho bhikkhave ārammaṇaṁ karitvā evamidhekacce sattā visujjhanti. Imāni kho bhikkhave cha anussatiṭṭhānānīti. . Pañcamaṁ.

6. Mahākaccānasutta

26. Tatra kho āyasmā Mahākaccāno bhikkhū āmantesi "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato Mahākaccānassa paccassosuṁ. Āyasmā Mahākaccāno etadavoca—acchariyaṁ āvuso, abbhutaṁ āvuso, yāvañcidaṁ tena Bhagavatā jānatā passatā Arahatā Sammāsambuddhena sambādhe okāsādhigamo anubuddho sattānaṁ visuddhiyā sokaparidevānaṁ samatikkamāya dukkhadomanassānaṁ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya yadidaṁ cha anussatiṭṭhānāni.

Katamāni cha? Idhāvuso ariyasāvako Tathāgataṁ anussarati "itipi so Bhagavā -pa- Satthā devamanussānaṁ Buddho Bhagavā"ti. Yasmiṁ āvuso samaye ariyasāvako Tathāgataṁ anussarati, nevassa tasmiṁ samaye rāgapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti. Ujugatamevassa tasmiṁ samaye cittaṁ hoti nikkhantaṁ muttaṁ vuṭṭhitaṁ gedhamhā. 'Gedho'ti kho āvuso pañcannetaṁ kāmaguṇānaṁ adhivacanaṁ. Sa kho so āvuso ariyasāvako sabbaso ākāsasamena cetasā viharati vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena. Idampi kho āvuso ārammaṇaṁ karitvā evamidhekacce sattā visuddhidhammā bhavanti.

Puna caparaṁ āvuso ariyasāvako dhammaṁ anussarati "svākkhāto Bhagavatā dhammo -pa- paccattaṁ veditabbo viññūhī"ti. Yasmiṁ āvuso samaye ariyasāvako dhammaṁ anussarati, nevassa tasmiṁ samaye rāgapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na

mohapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti. Ujugatamevassa tasmiṁ samaye cittaṁ hoti nikkhantaṁ muttaṁ vuṭṭhitaṁ gedhamhā. 'Gedho'ti kho āvuso pañcannetaṁ kāmaguṇānaṁ adhivacanaṁ. Sa kho so āvuso ariyasāvako sabbaso ākāsasamena cetasā viharati vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena. Idampi kho āvuso ārammaṇaṁ karitvā evamidhekacce sattā visuddhidhammā bhavanti.

Puna caparaṁ āvuso ariyasāvako saṁghaṁ anussarati "suppaṭipanno Bhagavato sāvakasaṁgho -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassā"ti. Yasmiṁ āvuso samaye ariyasāvako saṁghaṁ anussarati, nevassa tasmiṁ samaye rāgapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti. Ujugatamevassa tasmiṁ samaye cittaṁ hoti nikkhantaṁ muttaṁ vuṭṭhitaṁ gedhamhā. 'Gedho'ti kho āvuso pañcannetaṁ kāmaguṇānaṁ adhivacanaṁ. Sa kho so āvuso ariyasāvako sabbaso ākāsasamena cetasā viharati vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena. Idampi kho āvuso ārammaṇaṁ karitvā evamidhekacce sattā visuddhidhammā bhavanti.

Puna caparaṁ āvuso ariyasāvako attano sīlāni anussarati akhaṇḍāni -pa- samādhisaṁvattanikāni. Yasmiṁ āvuso samaye ariyasāvako attano sīlaṁ anussarati, nevassa tasmiṁ samaye rāgapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti. Ujugatamevassa tasmiṁ samaye cittaṁ hoti nikkhantaṁ muttaṁ vuṭṭhitaṁ gedhamhā. 'Gedho'ti kho āvuso pañcannetaṁ kāmaguṇānaṁ adhivacanaṁ. Sa kho so āvuso ariyasāvako sabbaso ākāsasamena cetasā viharati vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena. Idampi kho āvuso ārammaṇaṁ karitvā evamidhekacce sattā visuddhidhammā bhavanti.

Puna caparaṁ āvuso ariyasāvako attano cāgaṁ anussarati "lābhā vata me, suladdhaṁ vata me -pa- yācayogo dānasaṁvibhāgarato"ti. Yasmiṁ āvuso samaye ariyasāvako attano cāgaṁ anussarati, nevassa tasmiṁ samaye rāgapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti,

na dosapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti. Ujugatamevassa tasmiṁ samaye cittaṁ hoti nikkhantaṁ muttaṁ vuṭṭhitaṁ gedhamhā. 'Gedho'ti kho āvuso pañcannetaṁ kāmaguṇānaṁ adhivacanaṁ. Sa kho so āvuso ariyasāvako sabbaso ākāsasamena cetasā viharati vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena. Idampi kho āvuso ārammaṇaṁ karitvā evamidhekacce sattā visuddhidhammā bhavanti.

Puna caparaṁ āvuso ariyasāvako devatā anussarati "santi devā Cātumahārājikā, santi devā -pa- tatuttari, yathārūpāya saddhāya samannāgatā tā devatā ito cutā tattha upapannā, mayhampi tathārūpā saddhā saṁvijjati. Yathārūpena sīlena. Sutena. Cāgena. Paññāya samannāgatā tā devatā ito cutā tattha upapannā, mayhampi tathārūpā paññā saṁvijjatī"ti. Yasmiṁ āvuso samaye ariyasāvako attano ca tāsañca devatānaṁ saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussarati, nevassa tasmiṁ samaye rāgapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṁ cittaṁ hoti. Ujugatamevassa tasmiṁ samaye cittaṁ hoti nikkhantaṁ muttaṁ vuṭṭhitaṁ gedhamhā. 'Gedho'ti kho āvuso pañcannetaṁ kāmaguṇānaṁ adhivacanaṁ. Sa kho so āvuso ariyasāvako sabbaso ākāsasamena cetasā viharati vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena. Idampi kho āvuso ārammaṇaṁ karitvā evamidhekacce sattā visuddhidhammā bhavanti.

Acchariyaṁ āvuso, abbhutaṁ āvuso, yāvañcidaṁ tena Bhagavatā jānatā passatā Arahatā Sammāsambuddhena sambādhe okāsādhigamo anubuddho sattānaṁ visuddhiyā sokaparidevānaṁ samatikkamāya dukkhadomanassānaṁ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya yadidaṁ cha anussatiṭṭhānānīti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Paṭhamasamayasutta

27. Atha kho aññataro bhikkhu yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno

kho so bhikkhu Bhagavantaṁ etadavoca "kati nu kho bhante samayā manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamitun"ti. Chayime bhikkhu samayā manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṁ.

Katame cha? Idha bhikkhu yasmiṁ samaye bhikkhu kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ nappajānāti, tasmiṁ samaye manobhāvanīyo bhikkhu upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo "ahaṁ kho āvuso kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharāmi kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ nappajānāmi, sādhu vata me āyasmā kāmarāgassa pahānāya dhammaṁ desetū"ti. Tassa manobhāvanīyo bhikkhu kāmarāgassa pahānāya dhammaṁ deseti. Ayaṁ bhikkhu paṭhamo samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṁ.

Puna caparaṁ bhikkhu yasmiṁ samaye bhikkhu byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati byāpādaparetena, uppannassa ca byāpādassa nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ nappajānāti, tasmiṁ samaye manobhāvanīyo bhikkhu upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo "ahaṁ kho āvuso byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharāmi byāpādaparetena, uppannassa ca byāpādassa nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ nappajānāmi, sādhu vata me āyasmā byāpādassa pahānāya dhammaṁ desetū"ti. Tassa manobhāvanīyo bhikkhu byāpādassa pahānāya dhammaṁ deseti. Ayaṁ bhikkhu dutiyo samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṁ.

Puna caparaṁ bhikkhu yasmiṁ samaye bhikkhu thinamiddhapariyuṭṭhitena cetasā viharati thinamiddhaparetena, uppannassa ca thinamiddhassa nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ nappajānāti, tasmiṁ samaye manobhāvanīyo bhikkhu upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo "ahaṁ kho āvuso thinamiddhapariyuṭṭhitena cetasā viharāmi thinamiddhaparetena, uppannassa ca thinamiddhassa nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ nappajānāmi, sādhu vata me āyasmā thinamiddhassa pahānāya dhammaṁ desetū"ti. Tassa manobhāvanīyo bhikkhu thinamiddhassa pahānāya

dhammaṁ deseti. Ayaṁ bhikkhu tatiyo samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṁ.

Puna caparaṁ bhikkhu yasmiṁ samaye bhikkhu uddhaccakukkucca pariyuṭṭhitena cetasā viharati uddhaccakukkuccaparetena, uppannassa ca uddhaccakukkuccassa nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ nappajānāti, tasmiṁ samaye manobhāvanīyo bhikkhu upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo "ahaṁ kho āvuso uddhaccakukkuccapariyuṭṭhitena cetasā viharāmi uddhaccakukkuccaparetena, uppannassa ca uddhaccakukkuccassa nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ nappajānāmi, sādhu vata me āyasmā uddhaccakukkuccassa pahānāya dhammaṁ desetū"ti. Tassa manobhāvanīyo bhikkhu uddhaccakukkuccassa pahānāya dhammaṁ deseti. Ayaṁ bhikkhu catuttho samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṁ.

Puna caparaṁ bhikkhu yasmiṁ samaye bhikkhu vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati vicikicchāparetena, uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ nappajānāti, tasmiṁ samaye manobhāvanīyo bhikkhu upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo "ahaṁ āvuso vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharāmi vicikicchāparetena, uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ nappajānāmi, sādhu vata me āyasmā vicikicchāya pahānāya dhammaṁ desetū"ti. Tassa manobhāvanīyo bhikkhu vicikicchāya pahānāya dhammaṁ deseti. Ayaṁ bhikkhu pañcamo samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṁ.

Puna caparaṁ bhikkhu yasmiṁ samaye bhikkhu yaṁ nimittaṁ āgamma yaṁ nimittaṁ manasikaroto anantarā āsavānaṁ khayo hoti, taṁ nimittaṁ nappajānāti, tasmiṁ samaye manobhāvanīyo bhikkhu upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo "ahaṁ kho āvuso yaṁ nimittaṁ āgamma yaṁ nimittaṁ manasikaroto anantarā āsavānaṁ khayo hoti, taṁ nimittaṁ nappajānāmi, sādhu vata me āyasmā āsavānaṁ khayāya dhammaṁ desetū"ti. Tassa manobhāvanīyo bhikkhu āsavānaṁ khayāya dhammaṁ deseti. Ayaṁ bhikkhu chaṭṭho samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṁ. Ime kho bhikkhu cha samayā manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamitunti. . Sattamaṁ.

8. Dutiyasamayasutta

28. Ekaṁ samayaṁ sambahulā therā bhikkhū Bārāṇasiyaṁ viharanti Isipatane migadāye. Atha kho tesaṁ therānaṁ bhikkhūnaṁ pacchābhattaṁ piṇḍapātapaṭikkantānaṁ maṇḍalamāḷe sannisinnānaṁ sannipatitānaṁ ayamantarākathā udapādi "ko nu kho āvuso samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamitun"ti.

Evaṁ vutte aññataro bhikkhu there bhikkhū etadavoca "yasmiṁ āvuso samaye manobhāvanīyo bhikkhu pacchābhattaṁ piṇḍapātapaṭikkanto pāde pakkhāletvā nisinno hoti pallaṅkaṁ ābhujitvā ujuṁ kāyaṁ paṇidhāya parimukhaṁ satiṁ upaṭṭhapetvā, so samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamitun"ti.

Evaṁ vutte aññataro bhikkhu taṁ bhikkhuṁ etadavoca "na kho āvuso so samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṁ. Yasmiṁ āvuso samaye manobhāvanīyo bhikkhu pacchābhattaṁ piṇḍapātapaṭikkanto pāde pakkhāletvā nisinno hoti pallaṅkaṁ ābhujitvā ujuṁ kāyaṁ paṇidhāya parimukhaṁ satiṁ upaṭṭhapetvā, cārittakilamathopissa tasmiṁ samaye appaṭippassaddho hoti, bhattakilamathopissa tasmiṁ samaye appaṭippassaddho hoti, tasmā so asamayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṁ. Yasmiṁ āvuso samaye manobhāvanīyo bhikkhu sāyanhasamayaṁ paṭisallānā vuṭṭhito vihārapacchāyāyaṁ nisinno hoti pallaṅkaṁ ābhujitvā ujuṁ kāyaṁ paṇidhāya parimukhaṁ satiṁ upaṭṭhapetvā, so samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamitun"ti.

Evaṁ vutte aññataro bhikkhu taṁ bhikkhuṁ etadavoca "na kho āvuso so samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṁ. Yasmiṁ āvuso samaye manobhāvanīyo bhikkhu sāyanhasamayaṁ paṭisallānā vuṭṭhito vihārapacchāyāyaṁ nisinno hoti pallaṅkaṁ ābhujitvā ujuṁ kāyaṁ paṇidhāya parimukhaṁ satiṁ upaṭṭhapetvā. Yadevassa divā samādhinimittaṁ manasikataṁ hoti, tadevassa tasmiṁ samaye samudācarati. Tasmā so asamayo manobhāvanīyassa bhikkhuno

dassanāya upasaṅkamituṁ. Yasmiṁ āvuso samaye manobhāvanīyo bhikkhu rattiyā paccūsasamayaṁ paccuṭṭhāya nisinno hoti pallaṅkaṁ ābhujitvā ujuṁ kāyaṁ paṇidhāya parimukhaṁ satiṁ upaṭṭhapetvā, so samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamitun"ti.

Evaṁ vutte aññataro bhikkhu taṁ bhikkhuṁ etadavoca "na kho āvuso so samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṁ. Yasmiṁ āvuso samaye manobhāvanīyo bhikkhu rattiyā paccūsasamayaṁ paccuṭṭhāya nisinno hoti pallaṅkaṁ ābhujitvā ujuṁ kāyaṁ paṇidhāya parimukhaṁ satiṁ upaṭṭhapetvā, ojaṭṭhāyissa tasmiṁ samaye kāyo hoti, phāsussa hoti Buddhānaṁ sāsanaṁ manasi kātuṁ. Tasmā so asamayo mano-abhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamitun"ti.

Evaṁ vutte āyasmā Mahākaccāno there bhikkhū etadavoca—sammukhā metaṁ āvuso Bhagavato sutaṁ sammukhā paṭiggahitaṁ "chayime bhikkhu samayā manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṁ.

Katame cha? Idha bhikkhu yasmiṁ samaye bhikkhu kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ nappajānāti. Tasmiṁ samaye manobhāvanīyo bhikkhu upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo 'ahaṁ kho āvuso kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharāmi kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ nappajānāmi, sādhu vata me āyasmā kāmarāgassa pahānāya dhammaṁ desetū"ti. Tassa manobhāvanīyo bhikkhu kāmarāgassa pahānāya dhammaṁ deseti. Ayaṁ bhikkhu paṭhamo samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṁ.

Puna caparaṁ bhikkhu yasmiṁ samaye bhikkhu byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati -pa-. Thinamiddhapariyuṭṭhitena cetasā viharati. Uddhaccakukkucca pariyuṭṭhitena cetasā viharati. Vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati. Yaṁ nimittaṁ āgamma yaṁ nimittaṁ manasikaroto anantarā āsavānaṁ khayo hoti, taṁ nimittaṁ na jānāti na passati. Tasmiṁ samaye manobhāvanīyo bhikkhu upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo 'ahaṁ kho āvuso yaṁ nimittaṁ

āgamma yaṁ nimittaṁ manasikaroto anantarā āsavānaṁ khayo hoti, taṁ nimittaṁ na jānāmi na passāmi, sādhu vata me āyasmā āsavānaṁ khayāya dhammaṁ desetū'ti. Tassa manobhāvanīyo bhikkhu āsavānaṁ khayāya dhammaṁ deseti. Ayaṁ bhikkhu chaṭṭho samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṁ.

Sammukhā metaṁ āvuso Bhagavato sutaṁ sammukhā paṭiggahitaṁ. Ime kho bhikkhu cha samayā manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamitun"ti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Udāyīsutta

29. Atha kho Bhagavā āyasmantaṁ Udāyiṁ āmantesi "kati nu kho Udāyi anussatiṭṭhānānī"ti. Evaṁ vutte āyasmā Udāyī tuṇhī ahosi. Dutiyampi kho Bhagavā āyasmantaṁ Udāyiṁ āmantesi "kati nu kho Udāyi anussatiṭṭhānānī"ti. Dutiyampi kho āyasmā Udāyī tuṇhī ahosi. Tatiyampi kho Bhagavā āyasmantaṁ Udāyiṁ āmantesi "kati nu kho Udāyi anussatiṭṭhānānī"ti. Tatiyampi kho āyasmā Udāyī tuṇhī ahosi.

Atha kho āyasmā Ānando āyasmantaṁ Udāyiṁ etadavoca "Satthā taṁ āvuso Udāyi āmantesī"ti. Suṇomahaṁ āvuso Ānanda Bhagavato. Idha bhante bhikkhu anekavihitaṁ pubbenivāsaṁ anussarati. Seyyathidaṁ, ekampi jātiṁ dvepi jātiyo -pa- iti sākāraṁ sa-uddesaṁ anekavihitaṁ pubbenivāsaṁ anussarati, idaṁ bhante anussatiṭṭhānanti.

Atha kho Bhagavā āyasmantaṁ Ānandaṁ āmantesi "aññāsiṁ kho ahaṁ Ānanda 'nevāyaṁ Udāyī moghapuriso adhicittaṁ anuyutto viharatī'ti". Kati nu kho Ānanda anussatiṭṭhānānīti.

Pañca bhante anussatiṭṭhānāni. Katamāni pañca? Idha bhante bhikkhu vivicceva kāmehi -pa- tatiyaṁ jhānaṁ upasampajja viharati. Idaṁ bhante anussatiṭṭhānaṁ evaṁ bhāvitaṁ evaṁ bahulīkataṁ diṭṭhadhammasukhavihārāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhante bhikkhu ālokasaññaṁ manasi karoti, divā saññaṁ adhiṭṭhāti, yathā divā tathā rattiṁ yathā rattiṁ tathā divā, iti vivaṭena

cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṁ cittaṁ bhāveti. Idaṁ bhante anussatiṭṭhānaṁ evaṁ bhāvitaṁ evaṁ bahulīkataṁ ñāṇadassanappaṭilābhāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhante bhikkhu imameva kāyaṁ uddhaṁ pādatalā adho kesamatthakā tacapariyantaṁ pūraṁ nānappakārassa asucino paccavekkhati "atthi imasmiṁ kāye kesā lomā nakhā dantā taco, maṁsaṁ nhāru[1] aṭṭhi aṭṭhimiñjaṁ vakkaṁ, hadayaṁ yakanaṁ kilomakaṁ pihakaṁ papphāsaṁ, antaṁ antaguṇaṁ udariyaṁ karīsaṁ, pittaṁ semhaṁ pubbo lohitaṁ sedo medo, assu vasā kheḷo siṅghāṇikā lasikā muttan"ti. Idaṁ bhante anussatiṭṭhānaṁ evaṁ bhāvitaṁ evaṁ bahulīkataṁ kāmarāgappahānāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhante bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṁ sivathikāya chaṭṭitaṁ[2] ekāhamataṁ vā dvīhamataṁ vā tīhamataṁ vā uddhumātakaṁ vinīlakaṁ vipubbakajātaṁ. So imameva kāyaṁ evaṁ[3] upasaṁharati "ayampi kho kāyo evaṁdhammo evaṁbhāvī evaṁanatīto"ti[4].

Seyyathāpi vā pana[5] passeyya sarīraṁ sīvathikāya chaṭṭitaṁ kākehi vā khajjamānaṁ kulalehi vā khajjamānaṁ gijjhehi vā khajjamānaṁ sunakhehi vā khajjamānaṁ siṅgālehi[6] vā khajjamānaṁ vividhehi vā pāṇakajātehi khajjamānaṁ. So imameva kāyaṁ evaṁ upasaṁharati "ayampi kho kāyo evaṁdhammo evaṁbhāvī evaṁanatīto"ti.

Seyyathāpi vā pana passeyya sarīraṁ sīvathikāya chaṭṭitaṁ aṭṭhikasaṅkhalikaṁ samaṁsalohitaṁ nhārusambandhaṁ -pa-. Aṭṭhikasaṅkhalikaṁ nimmaṁsalohitamakkhitaṁ nhārusambandhaṁ. Aṭṭhikasaṅkhalikaṁ apagatamaṁsalohitaṁ nhārusambandhaṁ. Aṭṭhikāni apagatasambandhāni disāvidisāvikkhittāni[7], aññena hatthaṭṭhikaṁ aññena pādaṭṭhikaṁ aññena jaṅghaṭṭhikaṁ aññena ūruṭṭhikaṁ aññena kaṭiṭṭhikaṁ[8] aññena

---

1. Nahāru (Sī, I) Dī 2. 233; Ma 1. 72 piṭṭhādīsupi.
2. Chaḍḍitaṁ (Sī, Syā, I)
3. Evanti idaṁ satipaṭṭhānasuttādīsu natthi.
4. Etaṁ anatītoti (Sī)
5. Seyyathā vā pana (Syā)
6. Sigālehi (Sī)
7. Disāvidisāsu vikkhittāni (Sī)
8. Kaṭaṭṭhikaṁ (Sī)

[1]phāsukaṭṭhikaṁ aññena piṭṭhikaṇṭakaṭṭhikaṁ aññena khandhaṭṭhikaṁ aññena gīvaṭṭhikaṁ aññena hanukaṭṭhikaṁ aññena dantakaṭṭhikaṁ aññena sīsakaṭāhaṁ[1]. Aṭṭhikāni setāni saṅkhavaṇṇappaṭibhāgāni[2] aṭṭhikāni puñjakitāni[3] terovassikāni. Aṭṭhikāni pūtīni cuṇṇakajātāni. So imameva kāyaṁ evaṁ upasaṁharati. "Ayampi kho kāyo evaṁdhammo evaṁbhāvī evaṁanatīto"ti. Idaṁ bhante anussatiṭṭhānaṁ evaṁ bhāvitaṁ evaṁ bahulīkataṁ asmimānasamugghātāya saṁvattati.

Puna caparaṁ bhante bhikkhu sukhassa ca pahānā -pa- catutthaṁ jhānaṁ upasampajja viharati. Idaṁ bhante anussatiṭṭhānaṁ evaṁ bhāvitaṁ evaṁ bahulīkataṁ anekadhātupaṭivedhāya saṁvattati. Imāni kho bhante pañca anussatiṭṭhānānīti.

Sādhu sādhu Ānanda, tena hi tvaṁ Ānanda idampi chaṭṭhaṁ anussatiṭṭhānaṁ dhārehi. Idhānanda bhikkhu satova abhikkamati, satova paṭikkamati, satova tiṭṭhati, satova nisīdati, satova seyyaṁ kappeti, satova kammaṁ adhiṭṭhāti. Idaṁ Ānanda anussatiṭṭhānaṁ evaṁ bhāvitaṁ evaṁ bahulīkataṁ satisampajaññāya saṁvattatīti. . Navamaṁ.

10. Anuttariyasutta

30. Chayimāni bhikkhave anuttariyāni. Katamāni cha? Dassanānuttariyaṁ savanānuttariyaṁ lābhānuttariyaṁ sikkhānuttariyaṁ pāricariyānuttariyaṁ anussatānuttariyanti.

Katamañca bhikkhave dassanānuttariyaṁ? Idha bhikkhave ekacco hatthiratanampi dassanāya gacchati, assaratanampi dassanāya gacchati, maṇiratanampi dassanāya gacchati, uccāvacaṁ vā pana dassanāya gacchati, samaṇaṁ vā brāhmaṇaṁ vā micchādiṭṭhikaṁ micchāpaṭipannaṁ dassanāya gacchati. Atthetaṁ bhikkhave dassanaṁ, netaṁ natthīti vadāmi. Tañca kho etaṁ bhikkhave dassanaṁ hīnaṁ gammaṁ pothujjanikaṁ anariyaṁ anatthasaṁhitaṁ na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṁvattati. Yo ca kho bhikkhave Tathāgataṁ vā Tathāgatasāvakaṁ vā dassanāya

---

1-1. Piṭṭhikaṇṭakaṁ aññena sīsakaṭāhaṁ (Sī, I), piṭṭhikaṇṭakaṭṭhikaṁ aññena sīsakaṭāhaṁ (Syā, Kaṁ)

2. Saṅkhavaṇṇūpanibhāni (Sī, Syā, I)

3. Puñjakatāni (I)

gacchati niviṭṭhasaddho niviṭṭhapemo ekantagato abhippasanno. Etadānuttariyaṁ bhikkhave dassanānaṁ sattānaṁ visuddhiyā sokaparidevānaṁ[1] samatikkamāya dukkhadomanassānaṁ atthaṅgamāya[2] ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṁ Tathāgataṁ vā Tathāgatasāvakaṁ vā dassanāya gacchati niviṭṭhasaddho niviṭṭhapemo ekantagato abhippasanno. Idaṁ vuccati bhikkhave dassanānuttariyaṁ. Iti dassanānuttariyaṁ.

Savanānuttariyañca kathaṁ hoti? Idha bhikkhave ekacco bherisaddampi[3] savanāya gacchati, vīṇāsaddampi savanāya gacchati, gītasaddampi savanāya gacchati, uccāvacaṁ vā pana savanāya gacchati, samaṇassa vā brāhmaṇassa vā micchādiṭṭhikassa micchāpaṭipannassa dhammassavanāya gacchati. Atthetaṁ bhikkhave savanaṁ, netaṁ natthīti vadāmi. Tañca kho etaṁ bhikkhave savanaṁ hīnaṁ gammaṁ pothujjanikaṁ anariyaṁ anatthasaṁhitaṁ na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṁvattati. Yo ca kho bhikkhave Tathāgatassa vā Tathāgatasāvakassa vā dhammassavanāya gacchati niviṭṭhasaddho niviṭṭhapemo ekantagato abhippasanno. Etadānuttariyaṁ bhikkhave savanānaṁ sattānaṁ visuddhiyā sokaparidevānaṁ samatikkamāya dukkhadomanassānaṁ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṁ Tathāgatassa vā Tathāgatasāvakassa vā dhammassavanāya gacchati niviṭṭhasaddho niviṭṭhapemo ekantagato abhippasanno. Idaṁ vuccati bhikkhave savanānuttariyaṁ. Iti dassanānuttariyaṁ savanānuttariyaṁ.

Lābhānuttariyañca kathaṁ hoti? Idha bhikkhave ekacco puttalābhampi labhati, dāralābhampi labhati, dhanalābhampi labhati, uccāvacaṁ vā pana lābhaṁ labhati, samaṇe vā brāhmaṇe vā micchādiṭṭhike micchāpaṭipanne saddhaṁ paṭilabhati. Attheso bhikkhave lābho, neso natthīti vadāmi. So ca kho eso bhikkhave lābho hīno gammo pothujjaniko anariyo anatthasaṁhito na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṁvattati. Yo ca kho bhikkhave Tathāgate vā Tathāgatasāvake

---

1. Sokapariddavānaṁ (Sī) 2. Atthagamāya (Sī)
3. Bherisaddassapi (Ka) evaṁ vīṇāsaddampi-iccādīsupi.

vā saddhaṁ paṭilabhati niviṭṭhasaddho niviṭṭhapemo ekantagato abhippasanno. Etadānuttariyaṁ bhikkhave lābhānaṁ sattānaṁ visuddhiyā sokaparidevānaṁ samatikkamāya dukkhadomanassānaṁ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṁ Tathāgate vā Tathāgatasāvake vā saddhaṁ paṭilabhati niviṭṭhasaddho niviṭṭhapemo ekantagato abhippasanno. Idaṁ vuccati bhikkhave lābhānuttariyaṁ, iti dassanānuttariyaṁ savanānuttariyaṁ lābhānuttariyaṁ.

Sikkhānuttariyañca kathaṁ hoti? Idha bhikkhave ekacco hatthismimpi sikkhati, assasmimpi sikkhati, rathasmimpi sikkhati, dhanusmimpi sikkhati, tharusmimpi sikkhati, uccāvacaṁ vā pana sikkhati, samaṇassa vā brāhmaṇassa vā micchādiṭṭhikassa micchāpaṭipannassa[1] sikkhati. Atthesā bhikkhave sikkhā, nesā natthīti vadāmi. Sā ca kho esā bhikkhave sikkhā hīnā gammā pothujjanikā anariyā anatthasaṁhitā na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṁvattati. Yo ca kho bhikkhave Tathāgatappavedito dhammavinaye adhisīlampi sikkhati, adhicittampi sikkhati, adhipaññampi sikkhati, niviṭṭhasaddho niviṭṭhapemo ekantagato abhippasanno. Etadānuttariyaṁ bhikkhave sikkhānaṁ sattānaṁ visuddhiyā sokaparidevānaṁ samatikkamāya dukkhadomanassānaṁ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṁ Tathāgatappavedite dhammavinaye adhisīlampi sikkhati, adhicittampi sikkhati, adhipaññampi sikkhati, niviṭṭhasaddho niviṭṭhapemo ekantagato abhippasanno. Idaṁ vuccati bhikkhave sikkhānuttariyaṁ. Iti dassanānuttariyaṁ savanānuttariyaṁ lābhānuttariyaṁ sikkhānuttariyaṁ.

Pāricariyānuttariyañca kathaṁ hoti? Idha bhikkhave ekacco khattiyampi paricarati, brāhmaṇampi paricarati, gahapatimpi paricarati, uccāvacaṁ vā pana paricarati, samaṇaṁ vā brāhmaṇaṁ vā micchādiṭṭhikaṁ micchāpaṭipannaṁ paricarati. Atthesā bhikkhave pāricariyā, nesā natthīti vadāmi. Sā ca kho esā bhikkhave pāricariyā hīnā gammā pothujjanikā anariyā anatthasaṁhitā na nibbidāya -pa- na nibbānāya saṁvattati. Yo ca kho bhikkhave Tathāgataṁ vā Tathāgatasāvakaṁ vā paricarati niviṭṭhasaddho niviṭṭhapemo ekantagato

---

1. Micchāpaṭipattiṁ (Ka)

abhippasanno. Etadānuttariyaṁ bhikkhave pāricariyānaṁ sattānaṁ visuddhiyā sokaparidevānaṁ samatikkamāya dukkhadomanassānaṁ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya yadidaṁ Tathāgataṁ vā Tathāgatasāvakaṁ vā paricarati niviṭṭhasaddho niviṭṭhapemo ekantagato abhippasanno. Idaṁ vuccati bhikkhave pāricariyānuttariyaṁ. Iti dassanānuttariyaṁ savanānuttariyaṁ lābhānuttariyaṁ sikkhānuttariyaṁ pāricariyānuttariyaṁ.

Anussatānuttariyañca kathaṁ hoti? Idha bhikkhave ekacco puttalābhampi anussarati, dāralābhampi anussarati, dhanalābhampi anussarati, uccāvacaṁ vā pana lābhaṁ anussarati, samaṇaṁ vā brāhmaṇaṁ vā micchādiṭṭhikaṁ micchāpaṭipannaṁ anussarati. Atthesā bhikkhave anussati, nesā natthīti vadāmi. Sā ca kho esā bhikkhave anussati hīnā gammā pothujjanikā anariyā anatthasaṁhitā na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṁvattati. Yo ca kho bhikkhave Tathāgataṁ vā Tathāgatasāvakaṁ vā anussarati niviṭṭhasaddho niviṭṭhapemo ekantagato abhippasanno. Etadānuttariyaṁ bhikkhave anussatīnaṁ sattānaṁ visuddhiyā sokaparidevānaṁ samatikkamāya dukkhadomanassānaṁ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṁ Tathāgataṁ vā Tathāgatasāvakaṁ vā anussarati niviṭṭhasaddho niviṭṭhapemo ekantagato abhippasanno. Idaṁ vuccati bhikkhave anussatānuttariyaṁ. Imāni kho bhikkhave cha anuttariyānīti.

Ye dassanānuttaraṁ laddhā[1], savanañca anuttaraṁ.
Lābhānuttariyaṁ laddhā, sikkhānuttariye ratā[2].

Upaṭṭhitā pāricariyā, bhāvayanti anussatiṁ.
Vivekappaṭisaṁyuttaṁ, khemaṁ amatagāminiṁ.

Appamāde pamuditā, nipakā sīlasaṁvutā.
Te ve kālena paccenti[3], yattha dukkhaṁ nirujjhatīti. . Dasamaṁ.

Anuttariyavaggo[4] tatiyo.

---

1. Ye dassanavaraṁ laddhā (Sī, I), dassanānuttariyaṁ laddhā (Syā, Kaṁ)
2. Anuttariyaṁ tathā (Ka)
3. Paccanti (Syā, Ka)
4. Sāmakavaggo (Ka)

Tassuddānaṁ

Sāmako Aparihāniyo, Bhayaṁ Himavānussati.
Kaccāno dve ca Samayā, Udāyī Anuttariyenāti.

---

4. Devatāvagga

1. Sekhasutta

31. Chayime bhikkhave dhammā sekhassa bhikkhuno parihānāya saṁvattanti. Katame cha? Kammārāmatā bhassārāmatā niddārāmatā saṅgaṇikārāmatā indriyesu aguttadvāratā bhojane amattaññutā. Ime kho bhikkhave cha dhammā sekhassa bhikkhuno parihānāya saṁvattanti.

Chayime bhikkhave dhammā sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṁvattanti. Katame cha? Na kammārāmatā na bhassārāmatā na niddārāmatā na saṅgaṇikārāmatā indriyesu guttadvāratā bhojane mattaññutā. Ime kho bhikkhave cha dhammā sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṁvattantīti. . Paṭhamaṁ.

2. Paṭhama aparihānasutta

32. Atha kho aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṁ Jetavanaṁ obhāsetvā yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ aṭṭhāsi, ekamantaṁ ṭhitā kho sā devatā Bhagavantaṁ etadavoca—

Chayime bhante dhammā bhikkhuno aparihānāya saṁvattanti. Katame cha? Satthugāravatā dhammagāravatā saṁghagāravatā sikkhāgāravatā appamādagāravatā paṭisanthāragāravatā[1]. Ime kho bhante cha dhammā bhikkhuno aparihānāya saṁvattantīti. Idamavoca sā devatā, samanuñño Satthā ahosi. Atha kho sā devatā "samanuñño me Satthā"ti Bhagavantaṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā tatthevantaradhāyi.

---

1. Paṭisandhāragāravatā (Ka)

Atha kho Bhagavā tassā rattiyā accayena bhikkhū āmantesi “imaṁ bhikkhave rattiṁ aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṁ Jetavanaṁ obhāsetvā yenāhaṁ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā maṁ abhivādetvā ekamantaṁ aṭṭhāsi, ekamantaṁ ṭhitā kho bhikkhave sā devatā maṁ etadavoca ‘chayime bhante dhammā bhikkhuno aparihānāya saṁvattanti. Katame cha? Satthugāravatā dhammagāravatā saṁghagāravatā sikkhāgāravatā appamādagāravatā paṭisanthāragāravatā. Ime kho bhante cha dhammā bhikkhuno aparihānāya saṁvattantī’ti. Idamavoca bhikkhave sā devatā, idaṁ vatvā maṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā tatthevantaradhāyī”ti.

Satthugaru dhammagaru, saṁghe ca tibbagāravo.
Appamādagaru bhikkhu, paṭisanthāragāravo.
Abhabbo parihānāya, nibbānasseva santiketi. . Dutiyaṁ.

3. Dutiya aparihānasutta

33. Imaṁ bhikkhave rattiṁ aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṁ Jetavanaṁ obhāsetvā yenāhaṁ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā maṁ abhivādetvā ekamantaṁ aṭṭhāsi, ekamantaṁ ṭhitā kho bhikkhave sā devatā maṁ etadavoca “chayime bhante dhammā bhikkhuno aparihānāya saṁvattanti. Katame cha? Satthugāravatā dhammagāravatā saṁghagāravatā sikkhāgāravatā hirigāravatā ottappagāravatā. Ime kho bhante cha dhammā bhikkhuno aparihānāya saṁvattantī”ti. Idamavoca bhikkhave sā devatā, idaṁ vatvā maṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā tatthevantaradhāyīti.

Satthugaru dhammagaru, saṁghe ca tibbagāravo.
Hiri-ottappasampanno, sappatisso sagāravo.
Abhabbo parihānāya, nibbānasseva santiketi. . Tatiyaṁ.

4. Mahāmoggallānasutta

34. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyaṁ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmato Mahāmoggallānassa

rahogatassa paṭisallīnassa evaṁ cetaso parivitakko udapādi "katamesānaṁ devānaṁ evaṁ ñāṇaṁ hoti 'sotāpannā nāma[1] avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā'ti". Tena kho pana samayena Tisso nāma bhikkhu adhunākālaṅkato aññataraṁ brahmalokaṁ upapanno hoti. Tatrapi naṁ evaṁ jānanti "tisso brahmā mahiddhiko mahānubhāvo"ti.

Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṁ[2] vā bāhaṁ pasāreyya, pasāritaṁ vā bāhaṁ samiñjeyya, evamevaṁ Jetavane antarahito tasmiṁ brahmaloke pāturahosi. Addasā kho Tisso brahmā āyasmantaṁ Mahāmoggallānaṁ dūratova āgacchantaṁ, disvāna āyasmantaṁ Mahāmoggallānaṁ etadavoca "ehi kho mārisa Moggallāna, svāgataṁ[3] mārisa Moggallāna, cirassaṁ kho mārisa Moggallāna imaṁ pariyāyamakāsi yadidaṁ idhāgamanāya, nisīda mārisa Moggallāna, idamāsanaṁ paññattan"ti. Nisīdi kho āyasmā Mahāmoggallāno paññatte āsane. Tissopi kho brahmā āyasmantaṁ Mahāmoggallānaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinnaṁ kho Tissaṁ brahmānaṁ āyasmā Mahāmoggallāno etadavoca—

Katamesānaṁ kho Tissa devānaṁ evaṁ ñāṇaṁ hoti "sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā"ti. Catumahārājikānaṁ kho mārisa Moggallāna devānaṁ evaṁ ñāṇaṁ hoti "sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā"ti.

Sabbesaññeva nu kho Tissa Cātumahārājikānaṁ devānaṁ evaṁ ñāṇaṁ hoti "sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā"ti. Na kho mārisa Moggallāna sabbesaṁ Catumahārājikānaṁ devānaṁ evaṁ ñāṇaṁ hoti "sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā"ti. Ye kho te mārisa Moggallāna Cātumahārājikā devā Buddhe aveccappasādena asamannāgatā, dhamme aveccappasādena asamannāgatā, saṁghe aveccappasādena asamannāgatā, ariyakantehi

---

1. Sotāpannāmhā (Sī), sotāpannāmha (Syā, Kaṁ, I)
2. Sammiñjitaṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I)
3. Sāgataṁ (Sī)

sīlehi asamannāgatā, na tesaṁ devānaṁ evaṁ ñāṇaṁ hoti "sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā"ti. Ye ca kho te mārisa Moggallāna Cātumahārājikā devā Buddhe aveccappasādena samannāgatā, dhamme aveccappasādena samannāgatā, saṁghe aveccappasādena samannāgatā, ariyakantehi sīlehi samannāgatā, tesaṁ evaṁ ñāṇaṁ hoti "sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā"ti.

Cātumahārājikānaññeva nu kho Tissa devānaṁ evaṁ ñāṇaṁ hoti "sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā"ti. Udāhu Tāvatiṁsānampi devānaṁ -pa- Yāmānampi devānaṁ. Tusitānampi devānaṁ. Nimmānaratīnampi devānaṁ. Paranimmitavasavattīnampi devānaṁ evaṁ ñāṇaṁ hoti "sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā"ti. Paranimmitavasavattīnampi kho mārisa Moggallāna devānaṁ evaṁ ñāṇaṁ hoti "sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā"ti.

Sabbesaññeva nu kho Tissa Paranimmitavasavattīnaṁ devānaṁ evaṁ ñāṇaṁ hoti "sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā"ti. Na kho mārisa Moggallāna sabbesaṁ Paranimmitavasavattīnaṁ devānaṁ evaṁ ñāṇaṁ hoti "sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā"ti. Ye kho te mārisa Moggallāna Paranimmitasavattī devā Buddhe aveccappasādena asamannāgatā, dhamme aveccappasādena asamannāgatā, saṁghe aveccappasādena asamannāgatā, ariyakantehi sīlehi asamannāgatā, na tesaṁ devānaṁ evaṁ ñāṇaṁ hoti "sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā"ti. Ye ca kho te mārisa Moggallāna Paranimmitasavattī devā Buddhe aveccappasādena samannāgatā, dhamme aveccappasādena samannāgatā, saṁghe aveccappasādena samannāgatā, ariyakantehi sīlehi samannāgatā, tesaṁ evaṁ ñāṇaṁ hoti "sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā"ti.

Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno Tissassa brahmuno bhāsitaṁ abhinanditvā anumoditvā seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṁ vā bāhaṁ pasāreyya, pasāritaṁ vā bāhaṁ samiñjeyya, evamevaṁ brahmaloke antarahito Jetavane pāturahosīti. . Catutthaṁ.

5. Vijjābhāgiyasutta

35. Chayime bhikkhave dhammā vijjābhāgiyā. Katame cha? Aniccasaññā, anicce dukkhasaññā, dukkhe anattasaññā, pahānasaññā, virāgasaññā, nirodhasaññā. Ime kho bhikkhave cha dhammā vijjābhāgiyāti. . Pañcamaṁ.

6. Vivādamūlasutta

36. * Chayimāni bhikkhave vivādamūlāni. Katamāni cha? Idha bhikkhave bhikkhu kodhano hoti upanāhī. Yo so bhikkhave bhikkhu kodhano hoti upanāhī, so Sattharipi agāravo viharati appatisso, dhammepi agāravo viharati appatisso, saṁghepi agāravo viharati appatisso, sikkhāyapi na paripūrakārī hoti. Yo so bhikkhave bhikkhu Satthari agāravo viharati appatisso, dhamme agāravo viharati appatisso, saṁghe agāravo viharati appatisso, sikkhāya na paripūrakārī, so saṁghe vivādaṁ janeti. Yo hoti vivādo bahujanāhitāya bahujanāsukhāya bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṁ. Evarūpañce tumhe bhikkhave vivādamūlaṁ ajjhattaṁ vā bahiddhā vā samanupasseyyātha, tatra tumhe bhikkhave tasseva pāpakassa vivādamūlassa pahānāya vāyameyyātha. Evarūpañce tumhe bhikkhave vivādamūlaṁ ajjhattaṁ vā bahiddhā vā na samanupasseyyātha, tatra tumhe bhikkhave tasseva pāpakassa vivādamūlassa āyatiṁ anavassavāya paṭipajjeyyātha. Evametassa pāpakassa vivādamūlassa pahānaṁ hoti, evametassa pāpakassa vivādamūlassa āyatiṁ anavassavo hoti.

Puna caparaṁ bhikkhave bhikkhu makkhī hoti paḷāsī -pa-. Issukī hoti maccharī. Saṭho hoti māyāvī. Pāpiccho hoti micchādiṭṭhi. Sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānaggāhī duppaṭinissaggī. Yo so bhikkhave bhikkhu sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānaggāhī duppaṭinissaggī, so Sattharipi agāravo viharati appatisso, dhammepi agāravo viharati appatisso, saṁghepi agāravo viharati appatisso, sikkhāyapi na paripūrakārī hoti. Yo so bhikkhave bhikkhu Satthari agāravo viharati appatisso. Dhamme. Saṁghe agāravo viharati appatisso, sikkhāya na paripūrakārī, so saṁghe vivādaṁ janeti. Yo hoti vivādo

---

* Dī 3. 204; Ma 3. 33; Vi 4. 212 piṭṭhesupi.

bahujanāhitāya bahujanāsukhāya bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṁ. Evarūpañce tumhe bhikkhave vivādamūlaṁ ajjhattaṁ vā bahiddhā vā samanupasseyyātha, tatra tumhe bhikkhave tasseva pāpakassa vivādamūlassa pahānāya vāyameyyātha. Evarūpañce tumhe bhikkhave vivādamūlaṁ ajjhattaṁ vā bahiddhā vā na samanupasseyyātha, tatra tumhe bhikkhave tasseva pāpakassa vivādamūlassa āyatiṁ anavassavāya paṭipajjeyyātha. Evametassa pāpakassa vivādamūlassa pahānaṁ hoti, evametassa pāpakassa vivādamūlassa āyatiṁ anavassavo hoti. Imāni kho bhikkhave cha vivādamūlānīti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Chaḷaṅgadānasutta

37. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyaṁ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena Veḷukaṇḍakī[1] Nandamātā upāsikā Sāriputtamoggallānappamukhe bhikkhusaṁghe chaḷaṅgasamannāgataṁ dakkhiṇaṁ patiṭṭhāpeti. Addasā kho Bhagavā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena Veḷukaṇḍakiṁ Nandamātaraṁ upāsikaṁ Sāriputtamoggallānappamukhe bhikkhusaṁghe chaḷaṅgasamannāgataṁ dakkhiṇaṁ patiṭṭhāpentiṁ, disvā bhikkhū āmantesi "esā bhikkhave Veḷukaṇḍakī Nandamātā upāsikā Sāriputta-moggallānappamukhe bhikkhusaṁghe chaḷaṅgasamannāgataṁ dakkhiṇaṁ patiṭṭhāpeti.

Kathañca bhikkhave chaḷaṅgasamannāgatā dakkhiṇā hoti? Idha bhikkhave dāyakassa tīṇaṅgāni honti, paṭiggāhakānaṁ tīṇaṅgāni. Katamāni dāyakassa tīṇaṅgāni? Idha bhikkhave dāyako pubbeva dānā sumano hoti, dadaṁ cittaṁ pasādeti, datvā attamano hoti. Imāni dāyakassa tīṇaṅgāni.

Katamāni paṭiggāhakānaṁ tīṇaṅgāni? Idha bhikkhave paṭiggāhakā vītarāgā vā honti rāgavinayāya vā paṭipannā, vītadosā vā honti dosavinayāya vā paṭipannā, vītamohā vā honti mohavinayāya vā paṭipannā. Imāni paṭiggāhakānaṁ tīṇaṅgāni. Iti dāyakassa tīṇaṅgāni, paṭiggāhakānaṁ tīṇaṅgāni. Evaṁ kho bhikkhave chaḷaṅgasamannāgatā dakkhiṇā hoti.

---

1. Veḷukaṇḍakiyā (Upari 444; Aṁ 1. 88; Saṁ 1. 432 piṭṭhepi.)

Evaṁ chaḷaṅgasamannāgatāya bhikkhave dakkhiṇāya na sukaraṁ puññassa pamāṇaṁ gahetuṁ "ettako puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṁvattaniko iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṁvattatī"ti. Atha kho asaṅkhyeyyo[1] appameyyo mahāpuññakkhandhotveva saṅkhaṁ gacchati.

Seyyathāpi bhikkhave mahāsamudde na sukaraṁ udakassa pamāṇaṁ gahetuṁ "ettakāni udakāḷhakānī"ti vā "ettakāni udakāḷhakasatānī"ti vā "ettakāni udakāḷhakasahassānī"ti vā "ettakāni udakāḷhakasatasahassānī"ti vā, atha kho asaṅkhyeyyo appameyyo mahā-udakakkhandhotveva saṅkhaṁ gacchati. Evamevaṁ kho bhikkhave evaṁ chaḷaṅgasamannāgatāya dakkhiṇāya na sukaraṁ puññassa pamāṇaṁ gahetuṁ "ettako puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṁvattaniko iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṁvattatī"ti. Atha kho asaṅkhyeyyo appameyyo mahāpuññakkhandhotveva saṅkhaṁgacchatīti.

* Pubbeva dānā Sumano, dadaṁ cittaṁ pasādaye.
Datvā attamano hoti, esā yaññassa[2] sampadā.

Vītarāgā[3] vītadosā, vītamohā anāsavā.
Khettaṁ yaññassa sampannaṁ, saññatā brahmacārayo[4].

Sayaṁ ācamayitvāna, datvā sakehi pāṇibhi.
Attano parato ceso, yañño hoti mahapphalo.

+ Evaṁ yajitvā medhāvī, saddho muttena cetasā.
Abyābajjhaṁ sukhaṁ lokaṁ, paṇḍito upapajjatīti. . Sattamaṁ.

8. Attakārīsutta

38. Atha kho aññataro brāhmaṇo yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhiṁ sammodi, sammodanīyaṁ kathaṁ sāraṇīyaṁ vītisāretvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho so brāhmaṇo

---

1. Asaṅkheyyo (Sī, Syā, Kaṁ, I)
2. Puññassa (Ka)
3. Vītarāgo (Syā, Kaṁ, Ka) evaṁ anantarapadattayepi.
4. Brahmacārino (Syā, Kaṁ)

* Khu 2. 159 Petavatthumhipi.

+ Aṁ 1. 353 piṭṭhepi.

Bhagavantaṁ etadavoca "ahaṁ hi bho Gotama evaṁvādī evaṁdiṭṭhi 'natthi attakāro, natthi parakāro'ti". Māhaṁ brahmaṇa evaṁvādiṁ evaṁdiṭṭhiṁ addasaṁ vā assosiṁ vā, kathaṁ hi nāma sayaṁ abhikkamanto sayaṁ paṭikkamanto evaṁ vakkhati "natthi attakāro, natthi parakāro"ti.

Taṁ kiṁ maññasi brāhmaṇa, atthi ārabbhadhātūti. Evaṁ bho. Ārabbhadhātuyā sati ārabbhavanto sattā paññāyantīti. Evaṁ bho. Yaṁ kho brāhmaṇa ārabbhadhātuyā sati ārabbhavanto sattā paññāyanti. Ayaṁ sattānaṁ attakāro ayaṁ parakāro.

Taṁ kiṁ maññasi brāhmaṇa, atthi nikkamadhātu -pa- atthi parakkamadhātu. Atthi thāmadhātu. Atthi ṭhitidhātu. Atthi upakkamadhātūti. Evaṁ bho. Upakkamadhātuyā sati upakkamavanto sattā paññāyantīti. Evaṁ bho. Yaṁ kho brāhmaṇa upakkamadhātuyā sati upakkamavanto sattā paññāyanti. Ayaṁ sattānaṁ attakāro ayaṁ parakāro.

Māhaṁ brāhmaṇa[1] evaṁvādiṁ evaṁdiṭṭhiṁ addasaṁ vā assosiṁ vā, kathaṁ hi nāma sayaṁ abhikkamanto sayaṁ paṭikkamanto evaṁ vakkhati "natthi attakāro natthi parakāro"ti.

Abhikkantaṁ bho Gotama -pa- ajjatagge pāṇupetaṁ saraṇaṁ gatanti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Nidānasutta

39. Tīṇimāni bhikkhave nidānāni kammānaṁ samudayāya. Katamāni tīṇi? Lobho nidānaṁ kammānaṁ samudayāya, doso nidānaṁ kammānaṁ samudayāya, moho nidānaṁ kammānaṁ samudayāya. Na bhikkhave lobhā alobho samudeti, atha kho bhikkhave lobhā lobhova samudeti. Na bhikkhave dosā adoso samudeti, atha kho bhikkhave dosā dosova samudeti. Na bhikkhave mohā amoho samudeti, atha kho bhikkhave mohā mohova samudeti. Na bhikkhave lobhajena kammena dosajena kammena mohajena kammena devā paññāyanti, manussā paññāyanti, yā vā panaññāpi kāci sugatiyo, atha kho bhikkhave lobhajena kammena dosajena kammena mohajena

---

1. Taṁ kiṁ maññasi brāhmaṇa, māhaṁ (Ka)

kammena nirayo paññāyati, tiracchānayoni paññāyati, pettivisayo paññāyati, yā vā panaññāpi kāci duggatiyo. Imāni kho bhikkhave tīṇi nidānāni kammānaṁ samudayāya.

Tīṇimāni bhikkhave nidānāni kammānaṁ samudayāya. Katamāni tīṇi? Alobho nidānaṁ kammānaṁ samudayāya, adoso nidānaṁ kammānaṁ samudayāya, amoho nidānaṁ kammānaṁ samudayāya. Na bhikkhave alobhā lobho samudeti, atha kho bhikkhave alobhā alobhova samudeti. Na bhikkhave adosā doso samudeti, atha kho bhikkhave adosā adosova samudeti. Na bhikkhave amohā moho samudeti. Atha kho bhikkhave amohā amohova samudeti. Na bhikkhave alobhajena kammena adosajena kammena amohajena kammena nirayo paññāyati, tiracchānayoni paññāyati, pettivisayo paññāyati, yā vā panaññāpi kāci duggatiyo. Atha kho bhikkhave alobhajena kammena adosajena kammena amohajena kammena devā paññāyanti, manussā paññāyanti, yā vā panaññāpi kāci sugatiyo. Imāni kho bhikkhave tīṇi nidānāni kammānaṁ samudayāyāti. . Navamaṁ.

10. Kimilasutta

40. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Kimilāyaṁ viharati niculavane. Atha kho āyasmā Kimilo yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Kimilo Bhagavantaṁ etadavoca "ko nu kho bhante hetu ko paccayo, yena Tathāgateparinibbute saddhammo naciraṭṭhitiko hotī"ti. Idha Kimila Tathāgate parinibbute bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo Satthari agāravā viharanti appatissā, dhamme agāravā viharanti appatissā, saṁghe agāravā viharanti appatissā, sikkhāya agāravā viharanti appatissā, appamāde agāravā viharanti appatissā, paṭisanthāre[1] agāravā viharanti appatissā. Ayaṁ kho Kimila hetu ayaṁ paccayo, yena Tathāgate parinibbute saddhammona ciraṭṭhitiko hoti.

---

1. Paṭisandhāre (Ka), heṭṭhā 216 piṭṭhe, upari 460 piṭṭhesupi.

Ko pana bhante hetu ko paccayo, yena Tathāgate parinibbute saddhammo ciraṭṭhitiko hotīti. Idha Kimila Tathāgate parinibbute bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo Satthari sagāravā viharanti sappatissā, dhamme sagāravā viharanti sappatissā, saṁghe sagāravā viharanti sappatissā, sikkhāya sagāravā viharanti sappatissā, appamāde sagāravā viharanti sappatissā, paṭisanthāre sagāravā viharanti sappatissā. Ayaṁ kho Kimila hetu ayaṁ paccayo, yena Tathāgate parinibbute saddhammo ciraṭṭhitiko hotīti. . Dasamaṁ.

11. Dārukkhandhasutta

41. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ āyasmā Sāriputto Rājagahe viharati Gijjhakūṭe pabbate. Atha kho āyasmā Sāriputto pubbaṇhasamayaṁ nivāsetvā pattacīvaramādāya sambahulehi bhikkhūhi saddhiṁ gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasa aññatarasmiṁ padese mahantaṁ dārukkhandhaṁ, disvā bhikkhū āmantesi "passatha no āvuso tumhe amuṁ mahantaṁ dārukkhandhan"ti. Evamāvusoti.

Ākaṅkhamāno āvuso bhikkhu iddhimā cetovasippatto amuṁ dārukkhandhaṁ pathavītveva adhimucceyya. Taṁ kissa hetu? Atthi āvuso amumhi dārukkhandhe pathavīdhātu, yaṁ nissāya bhikkhu iddhimā cetovasippatto amuṁ dārukkhandhaṁ pathavītveva adhimucceyya. Ākaṅkhamāno āvuso bhikkhu iddhimā cetovasippatto amuṁ dārukkhandhaṁ āpotveva adhimucceyya -pa- tejotveva adhimucceyya. Vāyotveva adhimucceyya. Subhantveva adhimucceyya. Asubhantveva adhimucceyya. Taṁ kissa hetu? Atthi āvuso amumhi dārukkhandhe asubhadhātu, yaṁ nissāya bhikkhu iddhimā cetovasippatto amuṁ dārukkhandhaṁ asubhantveva adhimucceyyāti. . Ekādasamaṁ.

12. Nāgitasutta

42. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Kosalesu cārikaṁ caramāno mahatā bhikkhusaṁghena saddhiṁ yena Icchānaṅgalaṁ nāma Kosalānaṁ brāhmaṇagāmo, tadavasari. Tatra sudaṁ Bhagavā Icchānaṅgale

viharati Icchānaṅgalavanasaṇḍe. Assosuṁ kho Icchānaṅgalakā brāhmaṇagahapatikā "samaṇo khalu bho Gotamo Sakyaputto Sakyakulā pabbajito Icchānaṅgalaṁ anuppatto Icchānaṅgale viharati Icchānaṅgalavanasaṇḍe. Taṁ kho pana bhavantaṁ Gotamaṁ evaṁ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato 'itipi so Bhagavā Arahaṁ Sammāsambuddho Vijjācaraṇasampanno -pa- Buddho Bhagavā'ti. So imaṁ lokaṁ sadevakaṁ -pa- Arahataṁ dassanaṁ hotī"ti. Atha kho Icchānaṅgalakā brāhmaṇagahapatikā tassā rattiyā accayena pahūtaṁ khādanīyaṁ bhojanīyaṁ ādāya yena Icchānaṅgalavanasaṇḍo tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā bahidvārakoṭṭhake aṭṭhaṁsu uccāsaddā mahāsaddā.

Tena kho pana samayena āyasmā Nāgito Bhagavato upaṭṭhāko hoti. Atha kho Bhagavā āyasmantaṁ Nāgitaṁ āmantesi "ke pana te Nāgita uccāsaddā mahāsaddā kevaṭṭā maññe macchavilope"ti. Ete bhante Icchānaṅgalakā brāhmaṇagahapatikā pahūtaṁ khādanīyaṁ bhojanīyaṁ ādāya bahidvārakoṭṭhake ṭhitā Bhagavantaṁyeva uddissa bhikkhusaṁghañcāti. Māhaṁ Nāgita yasena samāgamaṁ, mā ca mayā yaso. Yo kho Nāgita nayimassa nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhī assa akicchalābhī akasiralābhī, yassāhaṁ nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī, so taṁ mīḷhasukhaṁ middhasukhaṁ lābhasakkārasilokasukhaṁ sādiyeyyāti.

Adhivāsetu dāni bhante Bhagavā, adhivāsetu Sugato, adhivāsanakālo dāni bhante Bhagavato, yena yeneva dāni bhante Bhagavā gamissati, tanninnāva bhavissanti brāhmaṇagahapatikā negamā ceva jānapadā ca. Seyyathāpi bhante thullaphusitake deve vasante yathāninnaṁ udakāni pavattanti. Evamevaṁ kho bhante yena yeneva dāni Bhagavā gamissati, tanninnāva bhavissanti brāhmaṇagahapatikā negamā ceva jānapadā ca. Taṁ kissa hetu? Tathā hi bhante Bhagavato sīlapaññāṇanti.

Māhaṁ Nāgita yasena samāgamaṁ, mā ca mayā yaso. Yo kho Nāgita nayimassa nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa

sambodhasukhassa nikāmalābhī assa akicchalābhī akasiralābhī, yassāhaṁ nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī, so taṁ mīḷhasukhaṁ middhasukhaṁ lābhasakkārasilokasukhaṁ sādiyeyya.

Idhāhaṁ Nāgita bhikkhuṁ passāmi gāmantavihāriṁ samāhitaṁ nisinnaṁ, tassa mayhaṁ Nāgita evaṁ hoti "idānimaṁ āyasmantaṁ[1] ārāmiko vā upaṭṭhahissati samaṇuddeso vā taṁ tamhā[1] samādhimhā cāvessatī"ti tenāhaṁ Nāgita tassa bhikkhuno na attamano homi gāmantavihārena. Idha panāhaṁ Nāgita bhikkhuṁ passāmi āraññikaṁ araññe pacalāyamānaṁ nisinnaṁ, tassa mayhaṁ Nāgita evaṁ hoti "idāni ayamāyasmā imaṁ niddākilamathaṁ paṭivinodetvā araññasaññaṁyeva manasi karissati ekattan"ti. Tenāhaṁ Nāgita tassa bhikkhuno attamano homi araññavihārena.

Idha panāhaṁ Nāgita bhikkhuṁ passāmi āraññikaṁ araññe asamāhitaṁ nisinnaṁ, tassa mayhaṁ Nāgita evaṁ hoti "idāni ayamāyasmā asamāhitaṁ vā cittaṁ samādahissati, samāhitaṁ vā cittaṁ anurakkhissatī"ti. Tenāhaṁ Nāgita tassa bhikkhuno attamano homi araññavihārena.

Idha panāhaṁ Nāgita bhikkhuṁ passāmi āraññikaṁ araññe samāhitaṁ nisinnaṁ, tassa mayhaṁ Nāgita evaṁ hoti "idāni ayamāyasmā avimuttaṁ vā cittaṁ vimocessati, vimuttaṁ vā cittaṁ anurakkhissatī"ti. Tenāhaṁ Nāgita tassa bhikkhuno attamano homi araññavihārena.

Idha panāhaṁ Nāgita bhikkhuṁ passāmi gāmantavihāriṁ lābhiṁ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṁ. So taṁ lābhasakkārasilokaṁ nikāmayamāno riñcati paṭisallānaṁ, riñcati araññavanapatthāni pantāni senāsanāni, gāmanigamarājadhāniṁ osaritvā vāsaṁ kappeti. Tenāhaṁ Nāgita tassa bhikkhuno na attamano homi gāmantavihārena.

1-1. Ārāmiko vā ghaṭṭessati samaṇuddeso vā, taṁ tamhā (Ka-Sī, I) ārāmiko vā ghaṭṭessati samaṇuddeso vā, so taṁ tamhā (Ka-Sī) Aṁ 3. 156 piṭṭhe passitabbaṁ.

Idha panāhaṁ Nāgita bhikkhuṁ passāmi āraññikaṁ lābhiṁ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṁ, so taṁ lābhasakkārasilokaṁ paṭipaṇāmetvā na riñcati paṭisallānaṁ, na riñcati araññavanapatthāni pantāni senāsanāni. Tenāhaṁ Nāgita tassa bhikkhuno attamano homi araññavihārena. Yasmāhaṁ Nāgita samaye addhānamaggappaṭipanno na kañci[1] passāmi purato vā pacchato vā, phāsu me Nāgita tasmiṁ samaye hoti antamaso uccārapassāvakammāyāti. . Dvādasamaṁ.

Devatāvaggo[2] catuttho.

Tassuddānaṁ

Sekhā dve Aparihāni, Moggallānavijjābhāgiyā.
Vivādadānattakārī Nidānaṁ, Kimiladārukkhandhena Nāgitoti.

---

5. Dhammikavagga

1. Nāgasutta

43. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyaṁ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho Bhagavā pubbaṇhasamayaṁ nivāsetvā pattacīvaramādāya Sāvatthiyaṁ piṇḍāya pāvisi, Sāvatthiyaṁ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṁ piṇḍapātapaṭikkanto āyasmantaṁ Ānandaṁ āmantesi "āyāmānanda yena Pubbārāmo Migāramātupāsādo tenupasaṅkamissāma divāvihārāyā"ti. "Evaṁ bhante"ti kho āyasmā Ānando Bhagavato paccassosi.

Atha kho Bhagavā āyasmatā Ānandena saddhiṁ yena Pubbārāmo Migāramātupāsādo tenupasaṅkami. Atha kho Bhagavā sāyanhasamayaṁ paṭisallānā vuṭṭhito āyasmantaṁ Ānandaṁ āmantesi "āyāmānanda yena Pubbakoṭṭhako tenupasaṅkamissāma gattāni parisiñcitun"ti. "Evaṁ

---

1. Na kiñci (Sī, I, Ka)
2. Sekkhaparihāniyavaggo (Syā)

bhante"ti kho āyasmā Ānando Bhagavato paccassosi. Atha kho Bhagavā āyasmatā Ānandena saddhiṁ yena Pubbakoṭṭhako tenupasaṅkami gattāni parisiñcituṁ, Pubbakoṭṭhake gattāni parisiñcitvā paccuttaritvā ekacīvaro aṭṭhāsi gattāni pubbāpayamāno.

Tena kho pana samayena rañño Pasenadissa Kosalassa Seto nāma nāgo mahātūriya[1] tāḷitavāditena Pubbakoṭṭhakā paccuttarati, apissu taṁ jano disvā evamāha "abhirūpo vata bho rañño nāgo, dassanīyo vata bho rañño nāgo, pāsādiko vata bho rañño nāgo, kāyupapanno vata bho rañño nāgo"ti. Evaṁ vutte āyasmā Udāyī Bhagavantaṁ etadavoca "hatthimeva nu kho bhante mahantaṁ brahantaṁ[2] kāyupapannaṁ jano disvā evamāha 'nāgo vata bho nāgo'ti. Udāhu aññampi kañci[3] mahantaṁ brahantaṁ kāyupapannaṁ jano disvā evamāha 'nāgo vata bho nāgo'ti". Hatthimpi kho Udāyi mahantaṁ brahantaṁ kāyupapannaṁ jano disvā evamāha "nāgo vata bho nāgo"ti. Assampi kho Udāyi mahantaṁ brahantaṁ -pa-. Goṇampi kho Udāyi mahantaṁ brahantaṁ -pa-. Uragampi[4] kho Udāyi mahantaṁ brahantaṁ -pa-. Rukkhampi kho Udāyi mahantaṁ brahantaṁ -pa-. Manussampi kho Udāyi mahantaṁ brahantaṁ kāyupapannaṁ jano disvā evamāha "nāgo vata bho nāgo"ti. Api ca Udāyi yo sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya āguṁ na karoti kāyena vācāya manasā, tamahaṁ "nāgo"ti brūmīti.

Acchariyaṁ bhante, abbhutaṁ bhante, yāva subhāsitaṁ cidaṁ bhante Bhagavatā. Api ca Udāyi yo sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇa brāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya āguṁ na karoti kāyena vācāya manasā, tamahaṁ "nāgo"ti brūmīti. Idañca panāhaṁ bhante Bhagavatā subhāsitaṁ imāhi gāthāhi anumodāmi—

"Manussabhūtaṁ Sambuddhaṁ, attadantaṁ samāhitaṁ.
Iriyamānaṁ brahmapathe, cittassūpasame rataṁ.

---

1. Mahāturiya (Sī, Syā, Kaṁ, I)
2. Mahantaṁ bruhantaṁ (Sī), mahattaṁ brahmattaṁ (Ka)
3. Kiñci (Ka)
4. Nāgampi (Ka)

Yaṁ manussā namassanti, sabbadhammāna pāraguṁ.
Devāpi taṁ[1] namassanti, iti me Arahato sutaṁ.

Sabbasaṁyojanātītaṁ, vanā nibbana[2]māgataṁ.
Kāmehi nekkhammarataṁ[3], muttaṁ selāva kañcanaṁ.

Sabbe accarucī nāgo, Himavāññe siluccaye.
Sabbesaṁ nāganāmānaṁ, saccanāmo anuttaro.

Nāgaṁ vo[4] kittayissāmi, na hi āguṁ karoti so.
Soraccaṁ avihiṁsā ca, pādā nāgassa te duve.

Tapo ca brahmacariyaṁ, caraṇā nāgassa tyāpare.
Saddhāhattho mahānāgo, upekkhāsetadantavā.

Sati gīvā siro paññā, vīmaṁsā dhammacintanā.
Dhammakucchisamātapo, viveko tassa vāladhi.

So jhāyī assāsarato, ajjhattaṁ susamāhito[5].
Gacchaṁ samāhito nāgo, ṭhito nāgo samāhito.

Seyyaṁ samāhito nāgo, nisinnopi samāhito.
Sabbattha saṁvuto nāgo, esā nāgassa sampadā.

Bhuñjati anavajjāni, sāvajjāni na bhuñjati.
Ghāsamacchādanaṁ laddhā, sannidhiṁ parivajjayaṁ.

Saṁyojanaṁ aṇuṁthūlaṁ, sabbaṁ chetvāna bandhanaṁ.
Yena yeneva gacchati, anapekkhova gacchati.

Yathāpi udake jātaṁ, puṇḍarīkaṁ pavaḍḍhati.
Nupalippati[6] toyena, sucigandhaṁ manoramaṁ.

Tatheva loke sujāto, Buddho loke viharati.
Nupalippati lokena, toyena padumaṁ yathā.

---

1. Naṁ (Sī, I)
2. Nibbāna (Sī, Syā, Kaṁ, I)
3. Nekkhamme rataṁ (Ka-Sī)
4. Te (Ka)
5. Ajjhattupasamāhito (Syā, Ka)
6. Na upalippati (Sī, Syā, kaṁ, I), nupalimpati (Ka)

Mahāginīva jalito[1], anāhārūpasammati.
Saṅkhāresūpasantesu[2], "nibbuto"ti pavuccati.

Atthassāyaṁ viññāpanī, upamā viññūhi desitā.
Viññassanti[3] mahānāgā, nāgaṁ nāgena desitaṁ.

Vītarāgo vītadoso, vītamoho anāsavo.
Sarīraṁ vijahaṁ nāgo, parinibbissati[4] anāsavo"ti. . Paṭhamaṁ.

2. Migasālāsutta

44. Atha kho āyasmā Ānando pubbaṇhasamayaṁ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena Migasālāya upāsikāya nivesanaṁ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho Migasālā[5] upāsikā yenāyasmā Ānando tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṁ Ānandaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinnā kho Migasālā upāsikā āyasmantaṁ Ānandaṁ etadavoca—

Kathaṁ kathaṁ nāmāyaṁ bhante Ānanda Bhagavatā dhammo desito aññeyyo. Yatra hi nāma brahmacārī ca abrahmacārī ca ubho samasamagatikā bhavissanti abhisamparāyaṁ. Pitā me bhante Purāṇo brahmacārī ahosi ārācārī virato methunā gāmadhammā, so kālaṅkato Bhagavatā byākato "sakadāgāmī satto[6] Tusitaṁ kāyaṁ upapanno"ti. Petteyyopi[7] me bhante Isidatto abrahmacārī ahosi sadārasantuṭṭho, sopi kālaṅkato Bhagavatā byākato "sakadāgāmipatto Tusitaṁ kāyaṁ upapanno"ti. Kathaṁ kathaṁ nāmāyaṁ bhante Ānanda Bhagavatā dhammo desito aññeyyo. Yatra hi nāma brahmacārī ca abrahmacārī ca ubho samasamagatikā bhavissanti abhisamparāyanti. Evaṁ kho panetaṁ bhagini Bhagavatā byākatanti.

---

1. Mahāggini pajjalito (Sī, Syā, Kaṁ)
2. Aṅgāresu ca santesu (Ka)
3. Viññissanti (Ka)
4. Parinibbāti (I, Ka)
5. Migasāṇā (Ka) Aṁ 3. 365 piṭṭhepi.
6. Sakadāgāmipatto (Ka, Syā, I)
7. Petteyyo piyo (Sī, I, Ka), pitu piyo (Syā, Kaṁ)

Atha kho āyasmā Ānando Migasālāya upāsikāya nivesane piṇḍapātaṁ gahetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. Atha kho āyasmā Ānando pacchābhattaṁ paṇḍapātapaṭikkanto yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Ānando Bhagavantaṁ etadavoca—

Idhāhaṁ bhante pubbaṇhasamayaṁ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena Migasālāya upāsikāya nivesanaṁ tenupasaṅkamiṁ, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdiṁ. Atha kho bhante Migasālā upāsikā yenāhaṁ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā maṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinnā kho bhante Migasālā upāsikā maṁ etadavoca "kathaṁ kathaṁ nāmāyaṁ bhante Ānanda Bhagavatā dhammo desito aññeyyo. Yatra hi nāma brahmacārī ca abrahmacārī ca ubho samasamagatikā bhavissanti abhisamparāyaṁ. Pitā me bhante Purāṇo brahmacārī ahosi ārācārī virato methunā gāmadhammā, so kālaṅkato Bhagavatā byākato 'sakadāgāmipatto Tusitaṁ kāyaṁ upapanno'ti. Petteyyopi me bhante Isidatto abrahmacārī ahosi sadārasantuṭṭho, sopi kālaṅkato Bhagavatā byākato 'sakadāgāmipatto Tusitaṁ kāyaṁ upapanno'ti. Kathaṁ kathaṁ nāmāyaṁ bhante Ānanda Bhagavatā dhammo desito aññeyyo. Yatra hi nāma brahmacārī ca abrahmacārī ca ubho samasamagatikā bhavissanti abhisamparāyan"ti. Evaṁ vutte ahaṁ bhante Migasālaṁ upāsikaṁ etadavocaṁ "evaṁ kho panetaṁ bhagini Bhagavatā byākatan"ti.

Kā cānanda Migasālā upāsikā bālā abyattā ammakā ammakapaññā[1], ke ca purisapuggalaparopariyañāṇe. Chayime Ānanda puggalā santo saṁvijjamānā lokasmiṁ.

Katame cha, idhānanda ekacco puggalo sorato hoti sukhasaṁvāso, abhinandanti sabrahmacārī ekattavāsena. Tassa savanenapi akataṁ hoti, bāhusaccenapi akataṁ hoti, diṭṭhiyāpi appaṭividdhaṁ hoti, sāmāyikampi vimuttiṁ na labhati. So kāyassa bhedā

---

1. Ambakā ambakapaññā (Sī, I), ambakā ambakasaññā (Syā, Kaṁ) Aṁ 3. 367 piṭṭhe passitabbaṁ.

paraṁ maraṇā hānāya pareti no visesāya, hānagāmīyeva hoti no visesagāmī. (1)

Idha panānanda ekacco puggalo sorato hoti sukhasaṁvāso, abhinandanti sabrahmacārī ekattavāsena. Tassa savanenapi kataṁ hoti, bāhusaccenapi kataṁ hoti, diṭṭhiyāpi paṭividdhaṁ hoto, sāmāyikampi vimuttiṁ labhati. So kāyassa bhedā paraṁ maraṇā visesāya pareti no hānāya, visesagāmīyeva hoti no hānagāmī. (2)

Tatrānanda pamāṇikā pamiṇanti "imassapi teva dhammā aparassapi teva dhammā, kasmā tesaṁ eko hīno eko paṇīto"ti. Taṁ hi tesaṁ Ānanda hoti dīgharattaṁ ahitāya dukkhāya.

Tatrānanda yvāyaṁ puggalo sorato hoti sukhasaṁvāso, abhinandanti sabrahmacārī ekattavāsena. Tassa savanenapi kataṁ hoti, bāhusaccenapi kataṁ hoti, diṭṭhiyāpi paṭividdhaṁ hoti, sāmāyikampi vimuttiṁ labhati. Ayaṁ Ānanda puggalo amunā purimena puggalena abhikkantataro ca paṇītataro ca. Taṁ kissa hetu? Imaṁ hānanda puggalaṁ dhammasoto nibbahati, tadantaraṁ ko jāneyya aññatra Tathāgatena. Tasmātihānanda mā puggalesu pamāṇikā ahuvattha, mā puggalesu pamāṇaṁ gaṇhittha. Khaññati hānanda puggalesu pamāṇaṁ gaṇhanto, ahaṁ vā Ānanda puggalesu pamāṇaṁ gaṇheyyaṁ, yo vā panassa mādiso.

Idha panānanda ekaccassa puggalassa kodhamāno adhigato[1] hoti, samayena samayañcassa lobhadhammā uppajjanti. Tassa savanenapi akataṁ hoti, bāhusaccenapi akataṁ hoti, diṭṭhiyāpi appaṭividdhaṁ hoti, sāmāyikampi vimuttiṁ na labhati. So kāyassa bhedā paraṁ maraṇā hānāya pareti no visesāya, hānagāmīyeva hoti no visesagāmī. (3)

Idha panānanda ekaccassa puggalassa kodhamāno adhigato hoti, samayena samayañcassa lobhadhammā uppajjanti. Tassa savanenapi kataṁ hoti -pa- no hānagāmī. (4)

---

1. Avigato (Ka)

Tatrānanda pamāṇikā pamiṇanti -pa- yo vā panassa mādiso.

Idha panānanda ekaccassa puggalassa kodhamāno adhigato hoti, samayena samayañcassa vacīsaṅkhārā uppajjanti. Tassa savanenapi akataṁ hoti -pa- sāmāyikampi vimuttiṁ na labhati. So kāyassa bhedā paraṁ maraṇā hānāya pareti no visesāya, hānagāmīyeva hoti no visesāgāmī. (5)

Idha panānanda ekaccassa puggalassa kodhamāno adhigato hoti, samayena samayañcassa vacīsaṅkhārā uppajjanti. Tassa savanenapi kataṁ hoti, bāhusaccenapi kataṁ hoti, diṭṭhiyāpi paṭividdhaṁ hoti, sāmāyikampi vimuttiṁ labhati. So kāyassa bhedā paraṁ maraṇā visesāya pareti no hānāya, visesagāmīyeva hoti no hānagāmī. (6)

Tatrānanda pamāṇikā pamiṇanti "imassapi teva dhammā aparassapi teva dhammā, kasmā tesaṁ eko hīno eko paṇīto"ti. Taṁ hi tesaṁ Ānanda hoti dīgharattaṁ ahitāya dukkhāya.

Tatrānanda yassa puggalassa kodhamāno adhigato hoti, samayena samayañcassa vacīsaṅkhārā uppajjanti. Tassa savanenapi kataṁ hoti, bāhusaccenapi kataṁ hoti, diṭṭhiyāpi paṭividdhaṁ hoti, sāmāyikampi vimuttiṁ labhati. Ayaṁ Ānanda puggalo amunā purimena puggalena abhikkantataro ca paṇītataro ca. Taṁ kissa hetu? Imaṁ hānanda puggalaṁ dhammasoto nibbahati, tadantaraṁ ko jāneyya aññatra Tathāgatena. Tasmātihānanda mā puggalesu pamāṇikā ahuvattha, mā puggalesu pamāṇaṁ gaṇhittha. KHaññati hānanda puggalesu pamāṇaṁ gaṇhanto, ahaṁ vā Ānanda puggalesu pamāṇaṁ gaṇheyyaṁ, yo vā panassa mādiso.

Kā cānanda Migasālā upāsikā bālā abyattā ammakā ammakapaññā, ke ca purisapuggalaparopariyañāṇe. Ime kho Ānanda cha puggalā santo saṁvijjamānā lokasmiṁ.

Yathārūpena Ānanda sīlena Purāṇo samannāgato ahosi, tathārūpena sīlena Isidatto samannāgato abhavissa. Nayidha Purāṇo Isidattassa gatimpi aññassa. Yathārūpāya ca Ānanda paññāya Isidatto samannāgato ahosi, tathārūpāya paññāya Purāṇo

samannāgato abhavissa. Nayidha Isidatto purāṇassa gatimpi aññassa. Iti kho Ānanda ime puggalā ubho ekaṅgahīnāti. . Dutiyaṁ.

3. Iṇasutta

45. Dāliddiyaṁ[1] bhikkhave dukkhaṁ lokasmiṁ kāmabhoginoti. Evaṁ bhante. Yampi bhikkhave daliddo[2] assako anāḷhiko[3] iṇaṁ ādiyati. Iṇādānampi bhikkhave dukkhaṁ lokasmiṁ kāmabhoginoti. Evaṁ bhante. Yampi bhikkhave daliddo assako anāḷhiko iṇaṁ ādiyitvā vaḍḍhiṁ paṭissuṇāti, vaḍḍhipi bhikkhave dukkhā lokasmiṁ kāmabhoginoti. Evaṁ bhante. Yampi bhikkhave daliddo assako anāḷhiko vaḍḍhiṁ paṭissuṇitvā kālābhataṁ[4] vaḍḍhiṁ na deti, codentipi naṁ. Codanāpi bhikkhave dukkhā lokasmiṁ kāmabhoginoti. Evaṁ bhante. Yampi bhikkhave daliddo assako anāḷhiko codiyamāno na deti, anucarantipi naṁ. Anucariyāpi bhikkhave dukkhā lokasmiṁ kāmabhoginoti. Evaṁ bhante. Yampi bhikkhave daliddo assako anāḷhiko anucariyamāno na deti, bandhantipi naṁ. Bandhanampi bhikkhave dukkhaṁ lokasmiṁ kāmabhoginoti. Evaṁ bhante.

Iti kho bhikkhave dāliddiyampi dukkhaṁ lokasmiṁ kāmabhogino, iṇādānampi dukkhaṁ lokasmiṁ kāmabhogino, vaḍḍhipi dukkhā lokasmiṁ kāmabhogino, codanāpi dukkhā lokasmiṁ kāmabhogino, anucariyāpi dukkhā lokasmiṁ kāmabhogino, bandhanampi dukkhaṁ lokasmiṁ kāmabhogino. Evamevaṁ kho bhikkhave yassa kassaci saddhā natthi kusalesu dhammesu, hirī natthi kusalesu dhammesu, ottappaṁ natthi kusalesu dhammesu, vīriyaṁ natthi kusalesu dhammesu, paññā natthi kusalesu dhammesu. Ayaṁ vuccati bhikkhave ariyassa vinaye daliddo assako anāḷhiko.

Sa kho so bhikkhave daliddo assako anāḷhiko saddhāya asati kusalesu dhammesu, hiriyā asati kusalesu dhammesu, ottappe asati kusalesu dhammesu, vīriye asati kusalesu dhammesu, paññāya

---

1. Dāḷiddiyaṁ (Sī)
2. Daḷiddo (Sī)
3. Anaddhiko (Syā, Kaṁ)
4. Kālagataṁ (Ka)

asati kusalesu dhammesu, kāyena duccaritaṁ carati, vācāya duccaritaṁ carati, manasā duccaritaṁ carati. Idamassa iṇādānasmiṁ vadāmi.

So tassa kāyaduccaritassa paṭicchādanahetu pāpikaṁ icchaṁ paṇidahati[1], "mā maṁ jaññū"ti icchati, "mā maṁ jaññū"ti saṅkappati, "mā maṁ jaññū"ti vācaṁ bhāsati, "mā maṁ jaññū"ti kāyenaparakkamati. So tassa vacīduccaritassa paṭicchādanahetu -pa- so tassa manoduccaritassa paṭicchādanahetu -pa- "mā maṁ jaññū"ti kāyena parakkamati. Idamassa vaḍḍhiyā vadāmi.

Tamenaṁ pesalā sabrahmacārī evamāhaṁsu "ayañca so āyasmā evaṁkārī evaṁsamācāro"ti. Idamassa codanāya vadāmi.

Tamenaṁ araññagataṁ vā rukkhamūlagataṁ vā suññāgāragataṁ vā vippaṭisārasahagatā pāpakā akusalavitakkā samudācaranti. Idamassa anucariyāya vadāmi.

Sa kho so bhikkhave daliddo assako anāḷhiko kāyena duccaritaṁ caritvā vācāya duccaritaṁ caritvā manasā duccaritaṁ caritvā kāyassa bhedā paraṁ maraṇā nirayabandhane vā bajjhati tiracchānayonibandhane vā. Nāhaṁ bhikkhave aññaṁ ekabandhanampi samanupassāmi evaṁdāruṇaṁ evaṁkaṭukaṁ[2] evaṁantarāyakaraṁ anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya, yathayidaṁ bhikkhave nirayabandhanaṁ vā tiracchānayonibandhanaṁ vāti.

Dāliddiyaṁ dukkhaṁ loke, iṇādānañca vuccati.
Daliddo iṇamādāya, bhuñjamāno vihaññati.

Tato anucaranti naṁ, bandhanampi nigacchati.
Etaṁ hi bandhanaṁ dukkhaṁ, kāmalābhābhijappinaṁ.

Tatheva ariyavinaye, saddhā yassa na vijjati.
Ahirīko anottappī, pāpakammavinibbayo.

Kāyaduccaritaṁ katvā, vacīduccaritāni ca.
Manoduccaritaṁ katvā, "mā maṁ jaññū"ti icchati.

---

1. Padahati (Ka)
2. Evaṁdukkhaṁ (Syā, Kaṁ, Ka)

So saṁsappati[1] kāyena, vācāya uda cetasā.
Pāpakammaṁ pavaḍḍhento, tattha tattha punappunaṁ.

So pāpakammo dummedho, jānaṁ dukkaṭamattano.
Daliddo iṇamādāya, bhuñjamāno vihaññati.

Tato anucaranti naṁ, saṅkappā mānasā dukhā.
Gāme vā yadi vāraññe, yassa vippaṭisārajā.

So pāpakammo dummedho, jānaṁ dukkaṭamattano.
Yonimaññataraṁ gantvā, niraye vāpi bajjhati.

Etaṁ hi bandhanaṁ dukkhaṁ, yamhā dhīro pamuccati.
Dhammaladdhehi bhogehi, dadaṁ cittaṁ pasādayaṁ.

Ubhayattha kaṭaggāho, saddhassa gharamesino.
Diṭṭhadhammahitatthāya, samparāyasukhāya ca.
Evametaṁ gahaṭṭhānaṁ, cāgo puññaṁ pavaḍḍhati.

Tatheva ariyavinaye, saddhā yassa patiṭṭhitā.
Hirīmano ca ottappī, paññavā sīlasaṁvuto.

Eso kho ariyavinaye, "sukhajīvī"ti vuccati.
Nirāmisaṁ sukhaṁ laddhā, upekkhaṁ adhitiṭṭhati.

Pañca nīvaraṇe hitvā, niccaṁ āraddhavīriyo.
Jhānāni upasampajja, ekodi nipako sato.

Evaṁ ñatvā yathābhūtaṁ, sabbasaṁyojanakkhaye.
Sabbaso anupādāya, sammā cittaṁ vimuccati.

Tassa sammāvimuttassa, ñāṇaṁ ce hoti tādino.
"Akuppā me vimuttī"ti, bhavasaṁyojanakkhaye.

Etaṁ kho paramaṁ ñāṇaṁ, etaṁ sukhamanuttaraṁ.
Asokaṁ virajaṁ khemaṁ, etaṁ ānaṇyamuttamanti. . Tatiyaṁ.

---

1. Saṅkappati (Ka)

4. Mahācundasutta

46. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ āyasmā Mahācundo Cetīsu viharati Sayaṁjātiyaṁ[1]. Tatra kho āyasmā Mahācundo bhikkhū āmantesi "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato Mahācundassa paccassosuṁ. Āyasmā Mahācundo etadavoca—

Idhāvuso dhammayogā bhikkhū jhāyī bhikkhū apasādenti "ime pana 'jhāyinomhā jhāyinomhā'ti jhāyanti pajjhāyanti nijjhāyanti avajjhāyanti[2], kimime[3] jhāyanti, kintime jhāyanti, kathaṁ ime jhāyantī"ti. Tattha dhammayogā ca bhikkhū nappasīdanti, jhāyī ca bhikkhū nappasīdanti, na ca bahujanahitāya paṭipannā honti bahujanasukhāya bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṁ.

Idha panāvuso jhāyī bhikkhū dhammayoge bhikkhū apasādenti "ime pana 'dhammayogamhā dhammayogamhā'ti uddhatā unnaḷā capalā mukharā vikiṇṇavācā muṭṭhassatī asampajānā asamāhitā vibbhantacittā pākatindriyā, kimime dhammayogā, kintime dhammayogā, kathaṁ ime dhammayogā"ti. Tattha jhāyī ca bhikkhū nappasīdanti, dhammayogā ca bhikkhū nappasīdanti, na ca bahujanahitāya paṭipannā honti bahujanasukhāya bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṁ.

Idha panāvuso dhammayogā bhikkhū dhammayogānaññeva bhikkhūnaṁ vaṇṇaṁ bhāsanti, no jhāyīnaṁ bhikkhūnaṁ vaṇṇaṁ bhāsanti. Tattha dhammayogā ca bhikkhū nappasīdanti, jhāyī ca bhikkhū nappasīdanti, na ca bahujanahitāya paṭipannā honti bahujanasukhāya bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṁ.

Idha panāvuso jhāyī bhikkhū jhāyīnaññeva bhikkhūnaṁ vaṇṇaṁ bhāsanti, no dhammayogānaṁ bhikkhūnaṁ vaṇṇaṁ bhāsanti. Tattha jhāyī ca bhikkhū nappasīdanti, dhammayogā ca bhikkhū nappasīdanti, na ca bahujanahitāya paṭipannā honti

---

1. Sahajātiyaṁ (Sī, I), Sañjātiyaṁ (Syā, Kaṁ)
2. Apajjhāyanti (Ma 1. 410 piṭṭhe)
3. Kiṁ hime (Sī, Syā, Kaṁ, I)

bahujanasukhāya bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṁ.

Tasmātihāvuso evaṁ sikkhitabbaṁ "dhammayogā samānā jhāyīnaṁ bhikkhūnaṁ vaṇṇaṁ bhāsissāmā"ti, evaṁ hi vo āvuso sikkhitabbaṁ. Taṁ kissa hetu? Acchariyā hete āvuso puggalā dullabhā lokasmiṁ, ye amataṁ dhātuṁ kāyena phusitvā viharanti. Tasmātihāvuso evaṁ sikkhitabbaṁ "jhāyī samānā dhammayogānaṁ bhikkhūnaṁ vaṇṇaṁ bhāsissāmā"ti, evaṁ hi vo āvuso sikkhitabbaṁ. Taṁ kissa hetu? Acchariyā hete āvuso puggalā dullabhā lokasmiṁ, ye gambhīraṁ atthapadaṁ paññāya ativijjha passantīti. . Catutthaṁ.

5. Paṭhamasandiṭṭhikasutta

47. Atha kho Moḷiyasīvako[1] paribbājako yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhiṁ sammodi, sammodanīyaṁ kathaṁ sāraṇīyaṁ vītisāretvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho Moḷiyasīvako paribbājako Bhagavantaṁ etadavoca "sandiṭṭhiko dhammo sandiṭṭhiko dhammoti bhante vuccati, kittāvatā nu kho bhante sandiṭṭhiko dhammo hoti akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṁ veditabbo viññūhī"ti.

Tena hi Sīvaka taññevettha paṭipucchāmi, yathā te khameyya, tathā naṁ byākareyyāsi. Taṁ kiṁ maññasi Sīvaka, santaṁ vā ajjhattaṁ lobhaṁ "atthi me ajjhattaṁ lobho"ti pajānāsi, asantaṁ vā ajjhattaṁ lobhaṁ "natthi me ajjhattaṁ lobho"ti pajānāsīti. Evaṁ bhante. Yaṁ kho tvaṁ Sīvaka santaṁ vā ajjhattaṁ lobhaṁ "atthi me ajjhattaṁ lobho"ti pajānāsi, asantaṁ vā ajjhattaṁ lobhaṁ "natthi me ajjhattaṁ lobho"ti pajānāsi. Evampi kho Sīvaka sandiṭṭhiko dhammo hoti -pa-.

Taṁ kiṁ maññasi Sīvaka, santaṁ vā ajjhattaṁ dosaṁ-pa- santaṁ vā ajjhattaṁ mohaṁ -pa- santaṁ vā ajjhattaṁ lobhadhammaṁ -pa- santaṁ vā ajjhattaṁ dosadhammaṁ -pa- santaṁ vā ajjhattaṁ mohadhammaṁ "atthi me ajjhattaṁ mohadhammo"ti pajānāsi,

1. Moliyasīvako (Sī, I), moḷisīvako (Ka)

asantaṁ vā ajjhattaṁ mohadhammaṁ "natthi me ajjhattaṁ mohadhammo"ti pajānāsīti. Evaṁ bhante. Yaṁ kho tvaṁ Sīvaka santaṁ vā ajjhattaṁ mohadhammaṁ "atthi me ajjhattaṁ mohadhammo"ti pajānāsi, asantaṁ vā ajjhattaṁ mohadhammaṁ "natthi me ajjhattaṁ mohadhammo"ti pajānāsi. Evaṁ kho Sīvaka sandiṭṭhiko dhammo hoti akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṁ veditabbo viññūhīti.

Abhikkantaṁ bhante, abhikkantaṁ bhante -pa- upāsakaṁ maṁ bhante Bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṁ saraṇaṁ gatanti. . Pañcamaṁ.

6. Dutiyasandiṭṭhikasutta

48. Atha kho aññataro brāhmaṇo yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhiṁ sammodi, sammodanīyaṁ kathaṁ sāraṇīyaṁ vītisāretvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho so brāhmaṇo Bhagavantaṁ etadavoca "sandiṭṭhiko dhammo sandiṭṭhiko dhammoti bho Gotama vuccati, kittāvatā nu kho bho Gotama sandiṭṭhiko dhammo hoti akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṁ veditabbo viññūhī"ti.

Tena hi brāhmaṇa taññevettha paṭipucchissāmi, yathā te khameyya, tathā naṁ byākareyyāsi. Taṁ kiṁ maññasi brāhmaṇa, santaṁ vā ajjhattaṁ rāgaṁ "atthi me ajjhattaṁ rāgo"ti pajānāsi, asantaṁ vā ajjhattaṁ rāgaṁ "natthi me ajjhattaṁ rāgoti pajānāsī"ti. Evaṁ bho. Yaṁ kho tvaṁ brāhmaṇa santaṁ vā ajjhattaṁ rāgaṁ "atthi me ajjhattaṁ rāgo"ti pajānāsi, asantaṁ vā ajjhattaṁ rāgaṁ "natthi me ajjhattaṁ rāgo"ti pajānāsi. Evampi kho brāhmaṇa sandiṭṭhiko dhammo hoti -pa-.

Taṁ kiṁ maññasi brāhmaṇa, santaṁ vā ajjhattaṁ dosaṁ -pa- santaṁ vā ajjhattaṁ mohaṁ -pa-santaṁ vā ajjhattaṁ kāyasandosaṁ -pa- santaṁ vā ajjhattaṁ vacīsandosaṁ -pa- santaṁ vā ajjhattaṁ manosandosaṁ "atthi me ajjhattaṁ manosandoso"ti pajānāsi, asantaṁ vā ajjhattaṁ manosandosaṁ "natthi me ajjhattaṁ manosandoso"ti pajānāsīti. Evaṁ bho. Yaṁ kho tvaṁ brāhmaṇa santaṁ vā ajjhattaṁ manosandosaṁ "atthi me ajjhattaṁ manosandoso"ti pajānāsi, asantaṁ vā ajjhattaṁ manosandosaṁ "natthi me ajjhattaṁ

manosandoso”ti pajānāsi. Evaṁ kho brāhmaṇa sandiṭṭhiko dhammo hoti akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṁ veditabbo viññūhīti.

Abhikkantaṁ bho Gotama, abhikkantaṁ bho Gotama -pa- upāsakaṁ maṁ bhavaṁ Gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṁ saraṇaṁ gatanti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Khemasutta

49. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyaṁ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā ca Khemo āyasmā ca Sumano Sāvatthiyaṁ viharanti Andhavanasmiṁ. Atha kho āyasmā ca Khemo āyasmā ca Sumano yena Bhagavā tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdiṁsu, ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Khemo Bhagavantaṁ etadavoca—

Yo so bhante bhikkhu arahaṁ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṁyojano sammadaññā vimutto. Tassa na evaṁ hoti “atthi me seyyoti vā atthi me sadisoti vā atthi me hīnoti vā”ti. Idamavocāyasmā Khemo, samanuñño Satthā ahosi. Atha kho āyasmā Khemo “samanuñño me Satthā”ti uṭṭhāyāsanā Bhagavantaṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā pakkāmi.

Atha kho āyasmā Sumano acirapakkante āyasmante Kheme Bhagavantaṁ etadavoca “yo so bhante bhikkhu arahaṁ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṁyojano sammadaññā vimutto. Tassa na evaṁ hoti ‘natthi me seyyoti vā natthi me sadisoti vā natthi me hīnoti vā’ti”. Idamavo cāyasmā Sumano, samanuñño Satthā ahosi. Atha kho āyasmā Sumano “samanuñño me Satthā”ti uṭṭhāyāsanā Bhagavantaṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā pakkāmi.

Atha kho Bhagavā acirapakkantesu āyasmante ca Kheme āyasmante ca Sumane bhikkhū āmantesi “evaṁ kho bhikkhave kulaputtā aññaṁ

byākaronti, attho ca vutto, attā ca anupanīto, atha ca pana idhekacce moghapurisā hasamānakā[1] maññe aññaṁ byākaronti, te pacchā vighātaṁ āpajjantī”ti.

Na ussesu na omesu, samatte nopanīyare[2].
Khīṇā jāti vusitaṁ brahmacariyaṁ, caranti saṁyojanavippamuttāti.

Sattamaṁ.

8. Indriyasaṁvarasutta

50. * Indriyasaṁvare bhikkhave asati indriyasaṁvaravipannassa hatūpanisaṁ hoti sīlaṁ, sīle asati sīlavipannassa hatūpaniso hoti sammāsamādhi, sammāsamādhimhi asati sammāsamādhivipannassa hatūpanisaṁ hoti yathābhūtañāṇadassanaṁ, yathābhūtañāṇadassane asati yathābhūtañāṇadassanavipannassa hatūpaniso hoti nibbidāvirāgo, nibbidāvirāge asati nibbidāvirāgavipannassa hatūpanisaṁ hoti vimuttiñāṇadassanaṁ. Seyyathāpi bhikkave rukkho sākhāpalāsavipanno, tassa papaṭikāpi na pāripūriṁ gacchati, tacopi na pāripūriṁ gacchati, pheggupi na pāripūriṁ gacchati, sāropi na pāripūriṁ gacchati. Evamevaṁ kho bhikkhave indriyasaṁvare asati indriyasaṁvaravipannassa hatūpanisaṁ hoti sīlaṁ -pa- vimuttiñāṇadassanaṁ.

Indriyasaṁvare bhikkhave sati indriyasaṁvarasampannassa upanisasampannaṁ hoti sīlaṁ, sīle sati sīlasampannassa upanisasampanno hoti sammāsamādhi, sammāsamādhimhi sati sammāsamādhisampannassa upanisasampannaṁ hoti yathābhūta ñāṇadassanaṁ, yathābhūtañāṇadassane sati yathābhūtañāṇadassanasampannassa upanisasampanno hoti nibbidāvirāgo, nibbidāvirāge sati nibbidāvirāgasampannassa upanisasampannaṁ hoti vimuttiñāṇadassanaṁ. Seyyathāpi bhikkhave rukkho sākhāpalāsasampanno, tassa papaṭikāpi pāripūriṁ gacchati, tacopi pāripūriṁ gacchati, pheggupi pāripūriṁ gacchati, sāropi pāripūriṁ

---

1. Hasamānakaṁ (Ka) Vi 3. 272 piṭṭhepi. 2. Nopaniyyare (Syā, I, Ka)
* Heṭṭhā 16, 175 piṭṭhesu; upari 472 piṭṭhepi.

gacchati. Evamevaṁ kho bhikkhave indriyasaṁvare sati indriyasaṁvarasampannassa upanisasampannaṁ hoti sīlaṁ -pa- vimuttiñāṇadassananti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Ānandasutta

51. Atha kho āyasmā Ānando yenāyasmā Sāriputto tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmatā Sāriputtena saddhiṁ sammodi, sammodanīyaṁ kathaṁ sāraṇīyaṁ vītisāretvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Ānando āyasmantaṁ Sāriputtaṁ etadavoca—

Kittāvatā nu kho āvuso Sāriputta bhikkhu assutañceva dhammaṁ suṇāti, sutā cassa dhammā na sammosaṁ gacchanti, ye cassa dhammā pubbe cetasā samphuṭṭhapubbā, te ca samudācaranti, aviññātañca vijānātīti. Āyasmā kho Ānando bahussuto paṭibhātu āyasmantaṁyeva Ānandanti. Tenahāvuso Sāriputta suṇāhi, sādhukaṁ manasi karohi bhāsissāmīti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā Sāriputto āyasmato Ānandassa paccassosi. Āyasmā Ānando etadavoca—

Idhāvuso Sāriputta bhikkhu dhammaṁ pariyāpuṇāti Suttaṁ Geyyaṁ Veyyākaraṇaṁ Gāthaṁ Udānaṁ Itivuttakaṁ Jātakaṁ Abbhutadhammaṁ Vedallaṁ. So yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ vitthārena paresaṁ deseti. Yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ vitthārena paresaṁ vāceti. Yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ vitthārena sajjhāyaṁ karoti. Yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ cetasā anuvitakketi anuvicāreti manasānupekkhati. Yasmiṁ āvāse therā bhikkhū viharanti bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā, tasmiṁ āvāse vassaṁ upeti. Te kālena kālaṁ upasaṅkamitvā paripucchati paripañhati "idaṁ bhante kathaṁ imassa kvattho"ti, te tassa āyasmato avivaṭaṁ ceva vivaranti, anuttānīkatañca uttānīkaronti, anekavihitesu ca kaṅkhāṭhāniyesu dhammesu kaṅkhaṁ paṭivinodenti. Ettāvatā kho āvuso Sāriputta bhikkhu assutañceva dhammaṁ suṇāti, sutā cassa dhammā na sammosaṁ gacchanti, ye cassa dhammā pubbe cetasā samphuṭṭhapubbā, te ca samudācaranti, aviññātañca vijānātīti.

Acchariyaṁ āvuso, abbhutaṁ āvuso, yāva subhāsitaṁ cidaṁ āyasmatā Ānandena. Imehi ca mayaṁ chahi dhammehi samannāgataṁ āyasmantaṁ Ānandaṁ dhārema. Āyasmā hi Ānando dhammaṁ pariyāpuṇāti Suttaṁ Geyyaṁ Veyyākaraṇaṁ Gāthaṁ Udānaṁ Itivuttakaṁ Jātakaṁ Abbhutadhammaṁ Vedallaṁ. Āyasmā Ānando yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ vitthārena paresaṁ deseti. Āyasmā Ānando yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ vitthārena paresaṁ vāceti. Āyasmā Ānando yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ vitthārena sajjhāyaṁ karoti. Āyasmā Ānando yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ cetasā anuvitakketi anuvicāreti manasānu pekkhati. Āyasmā Ānando yasmiṁ āvāse therā bhikkhū viharanti bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā, tasmiṁ āvāse vassaṁ upeti. Te āyasmā Ānando kālena kālaṁ upasaṅkamitvā paripucchati paripañhati "idaṁ bhante kathaṁ imassa kvattho"ti, te āyasmato Ānandassa avivaṭañceva vivaranti, anuttānīkatañca uttānīkaronti, anekavihitesu ca kaṅkhāṭhāniyesu dhammesu kaṅkhaṁ paṭivinodentīti. . Navamaṁ.

10. Khattiyasutta

52. Atha kho Jāṇussoṇi[1] brāhmaṇo yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅka mitvā Bhagavatā saddhiṁ sammodi, sammodanīyaṁ kathaṁ sāraṇīyaṁ vītisāretvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho Jāṇussoṇi brāhmaṇo Bhagavantaṁ etadavoca—

Khattiyā bho Gotama kiṁadhippāyā kiṁupavicārā kiṁadhiṭṭhānā kiṁabhinivesā kiṁpariyosānāti. Khattiyā kho brāhmaṇa bhogādhippāyā paññūpavicārā balādhiṭṭhānā pathavībhinivesā issariyapariyosānāti.

Brāhmaṇā pana bho Gotama kiṁadhippāyā kiṁupavicārā kiṁadhiṭṭhānā kiṁabhinivesā kiṁpariyosānāti. Brāhmaṇā kho brāhmaṇa bhogādhippāyā paññūpavicārā mantādhiṭṭhānā yaññābhinivesā brahmalokapariyosānāti.

1. Jāṇusoṇi (Ka)

Gahapatikā pana bho Gotama kiṁadhippāyā kiṁupavicārā kiṁabhinivesā kiṁpariyosānāti. Gahapatikā kho brāhmaṇa bhogādhippāyā paññūpavicārā sippādhiṭṭhānā kammantābhinivesā niṭṭhitakammantapariyosānāti.

Itthī pana bho Gotama kiṁadhippāyā kiṁupavicārā kiṁadhiṭṭhānā kiṁabhinivesā kiṁpariyosānāti. Itthī kho brāhmaṇa purisādhippāyā alaṅkārūpavicārā puttādhiṭṭhānā asapattībhinivesā issariyapariyosānāti.

Corā pana bho Gotama kiṁadhippāyā kiṁupavicārā kiṁadhiṭṭhānā kiṁabhinivesā kiṁpariyosānāti. Corā kho brāhmaṇa ādānādhippāyā gahanūpavicārā satthādhiṭṭhānā andhakārābhinivesā adassanapariyosānāti.

Samaṇā pana bho Gotama kiṁadhippāyā kiṁupavicārā kiṁadhiṭṭhānā kiṁabhinivesā kiṁpariyosānāti. Samaṇā kho brāhmaṇa khantisoraccādhippāyā paññūpavicārā sīlādhiṭṭhānā ākiñcaññābhinivesā[1] nibbānapariyosānāti.

Acchariyaṁ bho Gotama, abbhutaṁ bho Gotama, khattiyānampi bhavaṁ Gotamo jānāti adhippāyañca upavicārañca adhiṭṭhānañca abhinivesañca pariyosānañca. Brāhmaṇānampi bhavaṁ Gotamo jānāti -pa- gahapatīnampi bhavaṁ Gotamo jānāti. Itthīnampi bhavaṁ Gotamo jānāti. Corānampi bhavaṁ Gotamo jānāti. Samaṇānampi bhavaṁ Gotamo jānāti adhippāyañca upavicārañca adhiṭṭhānañca abhinivesañca pariyosānañca. Abhikkantaṁ bho Gotama -pa- upāsakaṁ maṁ bhavaṁ Gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṁ saraṇaṁ gatanti. . Dasamaṁ.

11. Appamādasutta

53. Atha kho aññataro brāhmaṇo yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhiṁ sammodi, sammodanīyaṁ kathaṁ

---

1. Akiñcanābhinivesā (Syā, Ka)

sāraṇīyaṁ vītisāretvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho so brāhmaṇo Bhagavantaṁ etadavoca—

Atthi nu kho bho Gotama eko dhammo bhāvito bahulīkato, yo ubho atthe samadhiggayha tiṭṭhati diṭṭhadhammikañceva atthaṁ yo ca attho samparāyikoti. Atthi kho brāhmaṇa eko dhammo bhāvito bahulīkato, yo ubho atthe samadhiggayha tiṭṭhati diṭṭhadhammikañceva atthaṁ yo ca attho samparāyikoti.

Katamo pana bho Gotama eko dhammo bhāvito bahulīkato, yo ubho atthe samadhiggayha tiṭṭhati diṭṭhadhammikañceva atthaṁ yo ca attho samparāyikoti. Appamādo kho brāhmaṇa eko dhammo bhāvito bahulīkato ubho atthe samadhiggayha tiṭṭhati diṭṭhadhammikañceva atthaṁ yo ca attho samparāyiko.

Seyyathāpi brāhmaṇa yāni kānici jaṅgalānaṁ[1] pāṇānaṁ padajātāni, sabbāni tāni hatthipade samodhānaṁ gacchanti, hatthipadaṁ tesaṁ aggamakkhāyati yadidaṁ mahantattena. Evamevaṁ kho brāhmaṇa appamādo eko dhammo bhāvito bahulīkato ubho atthe samadhiggayha tiṭṭhati diṭṭhadhammikañceva atthaṁ yo ca attho samparāyiko.

Seyyathāpi brāhmaṇa kūṭāgārassa yā kāci gopānasiyo, sabbā tā kūṭaṅgamā kūṭaninnā kūṭasamosaraṇā, kūṭaṁ tāsaṁ aggamakkhāyati. Evamevaṁ kho brāhmaṇa -pa-.

Seyyathāpi brāhmaṇa pabbajalāyako pabbajaṁ[2] lāyitvā agge gahetvā odhunāti nidhunāti nicchādeti. Evamevaṁ kho brāhmaṇa -pa-.

Seyyathāpi brāhmaṇa ambapiṇḍiyā vaṇṭacchinnāya yāni kānici ambāni vaṇṭūpanibandhanāni, sabbāni tāni tadanvayāni bhavanti. Evamevaṁ kho brāhmaṇa -pa-.

Seyyāthāpi brāhmaṇa ye keci khuddarājāno[3], sabbete rañño cakkavattissa anuyantā[4] bhavanti, rājā tesaṁ cakkavattī aggamakkhāyati. Evamevaṁ kho brāhmaṇa -pa-.

---

1. Jaṅgamānaṁ (Sī, I) Aṁ 3. 273; Ma 1. 242 piṭṭhesupi.
2. Babbajalāyako babbajaṁ (Sī, I)
3. Kuḍḍarājāno (Sī, Syā-ṭṭha), kuddarājāno (I) Aṁ 3. 274.
4. Anuyuttā (Sī, Syā, Kaṁ, I)

Seyyathāpi brāhmaṇa yā kāci tārakarūpānaṁ pabhā, sabbā tā candassa pabhāya kalaṁ nāgghanti soḷasiṁ, candappabhā tāsaṁ aggamakkhāyati. Evamevaṁ kho brāhmaṇa appamādo eko dhammo bhāvito bahulīkato ubho atthe samadhiggayha tiṭṭhati diṭṭhadhammikañceva atthaṁ yo ca attho samparāyiko.

Ayaṁ kho brāhmaṇa eko dhammo bhāvito bahulīkato ubho atthe samadhiggayha tiṭṭhati diṭṭhadhammikañceva atthaṁ yo ca attho samparāyikoti.

Abhikkantaṁ bho Gotama, abhikkantaṁ bho Gotama -pa- upāsakaṁ maṁ bhavaṁ Gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṁ saraṇaṁ gatanti. . Ekādasamaṁ.

12. Dhammikasutta

54. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Rājagahe viharati Gijjhakūṭe pabbate. Tena kho pana samayena āyasmā Dhammiko Jātibhūmiyaṁ āvāsiko hoti sabbaso Jātibhūmiyaṁ sattasu āvāsesu. Tatra sudaṁ āyasmā Dhammiko āgantuke bhikkhū akkosati paribhāsati vihiṁsati vitudati roseti vācāya. Te ca āgantukā bhikkhū āyasmatā Dhammikena akkosiyamānā paribhāsiyamānā vihesiyamānā vitudiyamānā rosiyamānā vācāya pakkamanti na saṇṭhanti[1], riñcanti āvāsaṁ.

Atha kho Jātibhūmakānaṁ[2] upāsakānaṁ etadahosi "mayaṁ kho bhikkhusaṁghaṁ paccupaṭṭhitā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccaya-bhesajjaparikkhārena, atha ca pana āgantukā bhikkhū pakkamanti na saṇṭhanti, riñcanti āvāsaṁ. Ko nu kho hetu ko paccayo, yena āgantukā bhikkhū pakkamanti na saṇṭhanti, riñcanti āvāsan"ti. Atha kho Jātibhūmakānaṁ upāsakānaṁ etadahosi "ayaṁ kho āyasmā Dhammiko āgantuke bhikkhū akkosati paribhāsati vihiṁsati vitudati roseti vācāya, te ca āgantukā bhikkhū āyasmatā Dhammikena akkosiyamānā paribhāsiyamānā vihesiyamānā vitudiyamānā rosiyamānā vācāya

---

1. Na saṇṭhahanti (Sī)
2. Jātibhūmikānaṁ (Syā, I, Ka)

pakkamanti na saṇṭhanti, riñcanti āvāsaṁ. Yaṁnūna mayaṁ āyasmantaṁ Dhammikaṁ pabbājeyyāmā”ti.

Atha kho Jātibhūmakā upāsakā yena āyasmā Dhammiko tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā āyasmantaṁ Dhammikaṁ etadavocuṁ “pakkamatu bhante āyasmā Dhammiko imamhā āvāsā, alaṁ te idha vāsenā”ti. Atha kho āyasmā Dhammiko tamhā āvāsā aññaṁ āvāsaṁ agamāsi. Tatrapi sudaṁ āyasmā Dhammiko āgantuke bhikkhū akkosati paribhāsati vihiṁsati vitudati roseti vācāya, te ca āgantukā bhikkhū āyasmatā Dhammikena akkosiyamānā paribhāsiyamānā vihesiyamānā vitudiyamānā rosiyamānā vācāya pakkamanti na saṇṭhanti, riñcanti āvāsaṁ.

Atha kho Jātibhūmakānaṁ upāsakānaṁ etadahosi “mayaṁ kho bhikkhusaṁghaṁ paccupaṭṭhitā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccaya-bhesajjaparikkhārena, atha ca pana āgantukā bhikkhū pakkamanti na saṇṭhanti, riñcanti āvāsaṁ. Ko nu kho hetu ko paccayo, yena āgantukā bhikkhū pakkamanti na saṇṭhanti, riñcanti āvāsanti. Atha kho Jātibhūmakānaṁ upāsakānaṁ etadahosi “ayaṁ kho āyasmā Dhammiko āgantuke bhikkhū akkosati paribhāsati vihiṁsati vitudati roseti vācāya, te ca āgantukā bhikkhū āyasmatā Dhammikena akkosiyamānā paribhāsiyamānā vihesiyamānā vitudiyamānā rosiyamānā vācāya pakkamanti na saṇṭhanti, riñcanti āvāsaṁ. Yaṁnūna mayaṁ āyasmantaṁ Dhammikaṁ pabbājeyyāmā”ti.

Atha kho Jātibhūmakā upāsakā yenāyasmā Dhammiko tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā āyasmantaṁ Dhammikaṁ etadavocuṁ “pakkamatu bhante āyasmā Dhammiko imamhāpi āvāsā, alaṁ te idha vāsenā”ti. Atha kho āyasmā Dhammiko tamhāpi āvāsā aññaṁ āvāsaṁ agamāsi. Tatrapi sudaṁ āyasmā Dhammiko āgantuke bhikkhū akkosati paribhāsati vihiṁsati vitudati roseti vācāya, te ca āgantukā bhikkhū āyasmatā Dhammikena akkosiyamānā paribhāsiyamānā vihesiyamānā vitudiyamānā rosiyamānā vācāya pakkamanti na saṇṭhanti, riñcanti āvāsaṁ.

Atha kho Jātibhūmakānaṁ upāsakānaṁ etadahosi "mayaṁ kho bhikkhusaṁghaṁ paccupaṭṭhitā cīvara piṇḍapāta senāsana gilānappaccaya bhesajjaparikkhārena, atha ca pana āgantukā bhikkhū pakkamanti na saṇṭhanti, riñcanti āvāsaṁ. Ko nu kho hetu ko paccayo, yena āgantukā bhikkhū pakkamanti na saṇṭhanti, riñcanti āvāsan"ti. Atha kho Jātibhūmakānaṁ upāsakānaṁ etadahosi "ayaṁ kho āyasmā Dhammiko āgantuke bhikkhū akkosati -pa-. Yaṁnūna mayaṁ āyasmantaṁ Dhammikaṁ pabbājeyyāma sabbaso Jātibhūmiyaṁ sattahi āvāsehī"ti. Atha kho Jātibhūmakā upāsakā yenāyasmā Dhammiko tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā āyasmantaṁ Dhammikaṁ etadavocuṁ "pakkamatu bhante āyasmā Dhammiko sabbaso Jātibhūmiyaṁ sattahi āvāsehī"ti. Atha kho āyasmato Dhammikassa etadahosi "pabbājito khomhi Jātibhūmakehi upāsakehi sabbaso Jātibhūmiyaṁ sattahi āvāsehi, kahaṁ nu kho dāni gacchāmī"ti. Atha kho āyasmato Dhammikassa etadahosi "yaṁnūnāhaṁ yena Bhagavā tenupasaṅkameyyan"ti.

Atha kho āyasmā Dhammiko pattacīvaramādāya yena Rājagahaṁ tena pakkāmi, anupubbena yena Rājagahaṁ Gijjhakūṭo pabbato yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinnaṁ kho āyasmantaṁ Dhammikaṁ Bhagavā etadavoca "handa kuto nu tvaṁ brāhmaṇa Dhammika āgacchasī"ti. Pabbājito ahaṁ bhante Jātibhūmakehi upāsakehi sabbaso Jātibhūmiyaṁ sattahi āvāsehīti. Alaṁ brāhmaṇa Dhammika, kiṁ te iminā, yaṁ taṁ tato tato pabbājenti, so tvaṁ tato tato pabbājito mameva santike āgacchasi.

Bhūtapubbaṁ brāhmaṇa Dhammika sāmuddikā vāṇijā tīradassiṁ sakuṇaṁ gahetvā nāvāya samuddaṁ ajjhogāhanti, te atīradakkhiṇiyā[1] nāvāya tīradassiṁ sakuṇaṁ muñcanti, so gacchateva puratthimaṁ disaṁ, gacchati pacchimaṁ disaṁ, gacchati uttaraṁ disaṁ, gacchati dakkhiṇaṁ disaṁ, gacchati uddhaṁ, gacchati anudisaṁ. Sace so samantā tīraṁ passati, Tathāgatakova[2] hoti. Sace pana so

---

1. Atīradassaniyā (Syā), atīradassiyā (Ka)
2. Tathāgato (Ka) Dī 1. 213 piṭṭhe passitabbaṁ.

samantā tīraṁ na passati, tameva nāvaṁ paccāgacchati. Evamevaṁ kho brāhmaṇa Dhammika yaṁ taṁ tato tato pabbājenti, so tvaṁ tato tato pabbājito mameva santike āgacchasi.

Bhūtapubbaṁ brāhmaṇa Dhammika rañño Korabyassa Suppatiṭṭho nāma nigrodharājā ahosi pañcasākho sītacchāyo manoramo. Suppatiṭṭhassa kho pana brāhmaṇa Dhammika nigrodharājassa dvādasayojanāni abhiniveso ahosi, pañca yojanāni mūlasantānakānaṁ. Suppatiṭṭhassa kho pana brāhmaṇa Dhammika nigrodharājassa tāva mahantāni phalāni ahesuṁ seyyathāpi nāma āḷhakathālikā. Evamassa sādūni phalāni ahesuṁ seyyathāpi nāma khuddaṁ madhuṁ anelakaṁ. Suppatiṭṭhassa kho pana brāhmaṇa Dhammika nigrodharājassa ekaṁ khandhaṁ rājā paribhuñjati saddhiṁ itthāgārena, ekaṁ khandhaṁ balakāyo paribhuñjati, ekaṁ khandhaṁ negamajānapadā paribhuñjanti, ekaṁ khandhaṁ samaṇabrāhmaṇā paribhuñjanti, ekaṁ khandhaṁ migā[1] paribhuñjanti. Suppatiṭṭhassa kho pana brāhmaṇa Dhammika nigrodharājassa na koci phalāni rakkhati, na ca sudaṁ[2] aññamaññassa phalāni hiṁsanti.

Atha kho brāhmaṇa Dhammika aññataro puriso Suppatiṭṭhassa nigrodharājassa yāvadatthaṁ phalāni bhakkhitvā sākhaṁ bhañjitvā pakkāmi. Atha kho brāhmaṇa Dhammika Suppatiṭṭhe nigrodharāje adhivatthāya devatāya etadahosi "acchariyaṁ vata bho, abbhutaṁ vata bho, yāva pāpo manusso[3], yatra hi nāma Suppatiṭṭhassa nigrodharājassa yāvadatthaṁ phalāni bhakkhitvā sākhaṁ bhañjitvā pakkamissati, yaṁnūna Suppatiṭṭho nigrodharājā āyatiṁ phalaṁ na dadeyyā"ti. Atha kho brāhmaṇa Dhammika Suppatiṭṭho nigrodharājā āyatiṁ phalaṁ na adāsi.

Atha kho brāhmaṇa Dhammika rājā Korabyo yena Sakko Devānamindo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Sakkaṁ Devānamindaṁ etadavoca "yagghe mārisa jāneyyāsi, Suppatiṭṭho nigrodharājā phalaṁ na detī"ti. Atha kho brāhmaṇa Dhammika Sakko Devānamindo tathārūpaṁ iddhābhisaṅkhāraṁ abhisaṅkhāsi[4], yathā bhusā vātavuṭṭhi āgantvā Suppatiṭṭhaṁ nigrodharājaṁ

---

1. Migapakkhino (Sī, Syā, I)
2. Na ca puna (Ka)
3. Yāva pāpamanusso (Syā), yāvatā pāpamanusso (Ka)
4. Abhisaṅkhāresi (Syā, Ka)

pavattesi[1], ummūlamakāsi. Atha kho brāhmaṇa Dhammika Suppatiṭṭhe nigrodharāje adhivatthā devatā dukkhī dummanā assumukhī rudamānā ekamantaṁ aṭṭhāsi.

Atha kho brāhmaṇa Dhammika Sakko Devānamindo yena Suppatiṭṭhe nigrodharāje adhivatthā devatā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Suppatiṭṭhe nigrodharāje adhivatthaṁ devataṁ etadavoca "kiṁ nu tvaṁ devate dukkhī dummanā assumukhī rudamānā ekamantaṁ ṭhitā"ti. Tathā hi pana me mārisa bhusā vātavuṭṭhi āgantvā bhavanaṁ pavattesi, ummūlamakāsīti. Api nu tvaṁ devate rukkhadhamme ṭhitāya bhusā vātavuṭṭhi āgantvā bhavanaṁ pavattesi, ummūlamakāsīti. Kathaṁ pana mārisa rukkho rukkhadhamme ṭhito hotīti. Idha devate rukkhassa mūlaṁ mūlatthikā haranti, tacaṁ tacatthikā haranti, pattaṁ pattatthikā haranti, pupphaṁ pupphatthikā haranti, phalaṁ phalatthikā haranti, na ca tena devatāya anattamanatā vā anabhinandi[2] vā karaṇīyā. Evaṁ kho devate rukkho rukkhadhamme ṭhito hotīti. Aṭṭhitāyeva kho me mārisa rukkhadhamme bhusā vātavuṭṭhi āgantvā bhavanaṁ pavattesi, ummūlamakāsīti. Sace kho tvaṁ devate rukkhadhamme tiṭṭheyyāsi, siyā[3] te bhavanaṁ yathā pureti. Ṭhassāmahaṁ[4] mārisa rukkhadhamme, hotu me bhavanaṁ yathā pureti.

Atha kho brāhmaṇa Dhammika Sakko Devānamindo tathārūpaṁ iddhābhisaṅkhāraṁ abhisaṅkhāsi[5], yathā bhusā vātavuṭṭhi āgantvā Suppatiṭṭhaṁ nigrodharājaṁ ussāpesi, sacchavīni mūlāni ahesuṁ. Evamevaṁ kho brāhmaṇa Dhammika api nu taṁ samaṇadhamme ṭhitaṁ Jātibhūmakā upāsakā pabbājesuṁ sabbaso Jātibhūmiyaṁ sattahi āvāsehīti. Kathaṁ pana bhante samaṇo samaṇadhamme ṭhito hotīti. Idha brāhmaṇa Dhammika samaṇo akkosantaṁ na paccakkosati, rosantaṁ na paṭirosati, bhaṇḍantaṁ na paṭibhaṇḍati. Evaṁ kho brāhmaṇa Dhammika samaṇo samaṇadhamme ṭhito hotīti. Aṭṭhitaṁyeva maṁ bhante samaṇadhamme Jātibhūmakā upāsakā pabbājesuṁ sabbaso Jātibhūmiyaṁ sattahi āvāsehīti.

---

1. Pātesi (Sī, I)
2. Anabhiraddhi (Sī)
3. Siyāpi (Sī, I)
4. Tiṭṭheyyāmahaṁ (Syā)
5. Abhisaṅkhāri (Syā, Ka)

* Bhūtapubbaṁ brāhmaṇa Dhammika Sunetto nāma satthā ahosi titthakaro kāmesu vītarāgo, Sunettassa kho pana brāhmaṇa Dhammika satthuno anekāni sāvakasatāni ahesuṁ. Sunetto satthā sāvakānaṁ brahmalokasahabyatāya dhammaṁ desesi. Ye kho pana brāhmaṇa Dhammika Sunettassa satthuno brahmalokasahabyatāya dhammaṁ desentassa cittāni na pasādesuṁ. Te kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjiṁsu. Ye kho pana brāhmaṇa Dhammika Sunettassa satthuno brahmalokasahabyatāya dhammaṁ desentassa cittāni pasādesuṁ, te kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjiṁsu.

Bhūtapubbaṁ brāhmaṇa Dhammika Mūgapakkho nāma satthā ahosi -pa-. Aranemi nāma satthā ahosi. Kuddālako nāma satthā ahosi. Hatthipālo nāma satthā ahosi. Jotipālo nāma satthā ahosi titthakaro kāmesu vītarāgo Jotipālassa kho pana brāhmaṇa Dhammika satthuno anekāni sāvakasatāni ahesuṁ. Jotipālo satthā sāvakānaṁ brahmalokasahabyatāya dhammaṁ desesi. Ye kho pana brāhmaṇa Dhammika Jotipālassa satthuno brahmalokasahabyatāya dhammaṁ desentassa cittāni na pasādesuṁ, te kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjiṁsu. Ye kho pana brāhmaṇa Dhammika Jotipālassa satthuno brahmalokasahabyatāya dhammaṁ desentassa cittāni pasādesuṁ, te kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjiṁsu.

Taṁ kiṁ maññasi brāhmaṇa Dhammika, yo ime cha satthāre titthakare kāmesu vītarāge anekasataparivāre sasāvakasaṁghe paduṭṭhacitto akkoseyya paribhāseyya, bahuṁ so apuññaṁ pasaveyyāti. Evaṁ bhante, yo kho brāhmaṇa Dhammika ime cha satthāre titthakare kāmesu vītarāge anekasataparivāre sasāvakasaṁghe paduṭṭhacitto akkoseyya paribhāseyya, bahuṁ so apuññaṁ pasaveyya. Yo ekaṁ diṭṭhisampannaṁ puggalaṁ paduṭṭhacitto akkosati paribhāsati, ayaṁ tato bahutaraṁ apuññaṁ pasavati. Taṁ kissa hetu? Nāhaṁ brāhmaṇa Dhammika ito bahiddhā evarūpiṁ khantiṁ[1] vadāmi, yathā'maṁ sabrahmacārīsu. Tasmātiha brāhmaṇa

---

* Upari 476, 500 piṭṭhesupi.

1. Evarūpaṁ khantaṁ (Syā)

Dhammika evaṁ sikkhitabbaṁ “na no samasabrahmacārīsu[1] cittāni paduṭṭhāni bhavissantī”ti. Evaṁ hi te brāhmaṇa Dhammika sikkhitabbanti.

Sunetto Mūgapakkho ca, Aranemi ca brāhmaṇo.
Kuddālako ahu satthā, Hatthipālo ca māṇavo.

Jotipālo ca Govindo, ahu sattapurohito.
Ahiṁsakā[2] atītaṁse, cha satthāro yasassino.

Nirāmagandhā karuṇedhimuttā[3], kāmasaṁyojanātigā[4].
Kāmarāgaṁ virājetvā, brahmalokūpagā ahuṁ[5].

Ahesuṁ sāvakā tesaṁ, anekāni satānipi.
Nirāmagandhā karuṇedhimuttā, kāmasaṁyojanātigā.
Kāmarāgaṁ virājetvā, brahmalokūpagā ahuṁ[5].

Yete isī bāhirake, vītarāge samāhite.
Paduṭṭhamanasaṅkappo, yo naro paribhāsati.
Bahuñca so pasavati, apuññaṁ tādiso naro.

Yo cekaṁ diṭṭhisampannaṁ, bhikkhuṁ Buddhassa sāvakaṁ.
Paduṭṭhamanasaṅkappo, yo naro paribhāsati.
Ayaṁ tato bahutaraṁ, apuññaṁ pasave naro.

Na sādhurūpaṁ āsīde, diṭṭhiṭṭhānappahāyinaṁ.
Sattamo puggalo eso, ariyasaṁghassa vuccati.

Avītarāgo kāmesu, yassa pañcindriyā mudū.
Saddhā sati ca vīriyaṁ, samatho ca vipassanā.

Tādisaṁ bhikkhumāsajja, pubbeva upahaññati.
Attānaṁ upahantvāna, pacchā aññaṁ vihiṁsati.

---

1. Na no āmasabrahmacārīsu (Syā), na no sabrahmacārīsu (Sī, I)
2. Abhisekā (Syā)
3. Vimuttā (Sī, Syā, I)
4. Kāmasaṁyojanātitā (Syā)
5. Ahu (bahūsu), ahū (Ka-Sī)

Yo ca rakkhati attānaṁ, rakkhito tassa bāhiro.
Tasmā rakkheyya attānaṁ, akkhato paṇḍito sadāti.

Dvādasamaṁ.

Dhammikavaggo pañcamo.

Tassuddānaṁ

Nāgamigasālā Iṇaṁ, Cundaṁ dve Sandiṭṭhikā duve.
Khema-indriya Ānanda, Khattiyā Appamādena Dhammikoti.

Paṭhamo paṇṇāsako samatto.

2. Dutiyapaṇṇāsaka

6. Mahāvagga

1. Soṇasutta

55. * Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Rājagahe viharati Gijjhakūṭe pabbate. Tena kho pana samayena āyasmā Soṇo Rājagahe viharati Sītavanasmiṁ. Atha kho āyasmato Soṇassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṁ cetaso parivitakko udapādi "ye kho keci Bhagavato sāvakā āraddhavīriyā viharanti, ahaṁ tesaṁ aññataro, atha ca pana me na anupādāya āsavehi cittaṁ vimuccati, saṁvijjanti kho pana me kule bhogā, sakkā bhogā ca bhuñjituṁ puññāni ca kātuṁ. Yaṁnūnāhaṁ sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattitvā bhoge ca bhuñjeyyaṁ, puññāni ca kareyyan"ti.

Atha kho Bhagavā āyasmato Soṇassa cetasā cetoparivitakkamaññāya seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṁ vā bahaṁ pasāreyya, pasāritaṁ vā bāhaṁ samiñjeyya. Evamevaṁ kho Gijjhakūṭe pabbate antarahito Sītavane āyasmato Soṇassa sammukhe pāturahosi. Nisīdi Bhagavā paññatte āsane. Āyasmāpi kho Soṇo Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinnaṁ kho āyasmantaṁ Soṇaṁ Bhagavā etadavoca—

Nanu te Soṇa rahogatassa paṭisallīnassa evaṁ cetaso parivitakko udapādi "ye kho keci Bhagavato sāvakā āraddhavīriyā viharanti, ahaṁ tesaṁ aññataro, atha ca pana me na anupādāya āsavehi cittaṁ vimuccati, saṁvijjanti kho pana me kule bhogā, sakkā bhogā[1] ca bhuñjituṁ puññāni ca kātuṁ. Yaṁnūnāhaṁ sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattitvā bhoge ca bhuñjeyyaṁ, puññāni ca kareyyan"ti. Evaṁ bhante.

---

* Vi 3. 267 piṭṭhepi āgataṁ.

1. Bhoge (Vi 3. 268; Syā, Ka)

Taṁ kiṁ maññasi Soṇa, kusalo tvaṁ pubbe agāriyabhūto[1] vīṇāya tantissareti. Evaṁ bhante. Taṁ kiṁ maññasi Soṇa, yadā te vīṇāya tantiyo accāyatā honti, api nu te vīṇā tasmiṁ samaye saravatī vā hoti kammaññā vāti. No hetaṁ bhante.

Taṁ kiṁ maññasi Soṇa, yadā te vīṇāya tantiyo atisithilā honti, api nu te vīṇā tasmiṁ samaye saravatī vā hoti kammaññā vāti. No hetaṁ bhante.

Yadā pana te Soṇa vīṇāya tantiyo na accāyatā honti, nātisithilā same guṇe patiṭṭhitā, api nu te vīṇā tasmiṁ samaye saravatī vā hoti kammaññā vāti. Evaṁ bhante.

Evamevaṁ kho Soṇa accāraddhavīriyaṁ uddhaccāya saṁvattati, atisithilavīriyaṁ kosajjāya saṁvattati. Tasmātiha tvaṁ Soṇa vīriyasamathaṁ adhiṭṭhaha, indriyānañca samataṁ paṭivijjha, tattha ca nimittaṁ gaṇhāhīti. "Evaṁ bhante"ti kho āyasmā Soṇo Bhagavato paccassosi. Atha kho Bhagavā āyasmantaṁ Soṇaṁ iminā ovādena ovaditvā seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṁ vā bāhaṁ pasāreyya, pasāritaṁ vā bāhaṁ samiñjeyya. Evamevaṁ kho Sītavane antarahito Gijjhakūṭe pabbate pāturahosi.

Atha kho āyasmā Soṇo aparena samayena vīriyasamathaṁ adhiṭṭhāsi, indriyānañca samataṁ paṭivijjhi, tattha ca nimittaṁ aggahesi. Atha kho āyasmā Soṇo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anāgāriyaṁ pabbajanti, tadanuttaraṁ brahmacariyapariyosānaṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi, "khīṇā jāti, vusitaṁ brahmacariyaṁ, kataṁ karaṇīyaṁ, nāparaṁ itthattāyā"ti abbhaññāsi, aññataro ca panāyasmā Soṇo arahataṁ ahosi.

Atha kho āyasmato Soṇassa arahattappattassa etadahosi "yaṁnūnāhaṁ yena Bhagavā tenupasaṅkameyyaṁ, upasaṅkamitvā Bhagavato santike aññaṁ byākareyyan"ti. Atha kho āyasmā Soṇo yena

1. Āgārikabhūto (Syā), agārikabhūto (Vi 3. 269)

Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Soṇo Bhagavantaṁ etadavoca—

Yo so bhante bhikkhu arahaṁ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṁyojano sammadaññāvimutto, so cha ṭhānāni adhimutto hoti. Nekkhammādhimutto hoti, pavivekādhimutto hoti, abyāpajjādhimutto[1] hoti, taṇhākkhayādhimutto hoti, upādānakkhayādhimutto hoti, asammohādhimutto hoti.

Siyā kho pana bhante idhekaccassa āyasmato evamassa "kevalaṁ saddhāmattakaṁ nūna ayamāyasmā nissāya nekkhammādhimutto"ti. Na kho panetaṁ bhante evaṁ daṭṭhabbaṁ. Khīṇāsavo bhante bhikkhu vusitavā katakaraṇīyo karaṇīyaṁ attano asamanupassanto katassa vā paṭicayaṁ khayā rāgassa vītarāgattā nekkhammādhimutto hoti, khayā dosassa vītadosattā nekkhammādhimutto hoti, khayā mohassa vītamohattā nekkhammādhimutto hoti.

Siyā kho pana bhante idhekaccassa āyasmato evamassa "lābhasakkārasilokaṁ nūna ayamāyasmā nikāmayamāno pavivekādhimutto"ti. Na kho panetaṁ bhante evaṁ daṭṭhabbaṁ. Khīṇāsavo bhante bhikkhu vusitavā katakaraṇīyo karaṇīyaṁ attano asamanupassanto katassa vā paṭicayaṁ khayā rāgassa vītarāgattā pavivekādhimutto hoti, khayā dosassa vītadosattā pavivekādhimutto hoti, khayā mohassa vītamohattā pavivekādhimutto hoti.

Siyā kho pana bhante idhekaccassa āyasmato evamassa "sīlabbataparāmāsaṁ nūna ayamāyasmā sārato paccāgacchanto abyāpajjādhimutto"ti. Na kho panetaṁ bhante evaṁ daṭṭhabbaṁ. Khīṇāsavo bhante bhikkhu vusitavā katakaraṇīyo karaṇīyaṁ attano asamanupassanto katassa vā paṭicayaṁ khayā rāgassa vītarāgattā abyāpajjādhimutto hoti, khayā dosassa vītadosattā abyāpajjādhimutto hoti, khayā mohassa vītamohattā abyāpajjādhimutto hoti.

1. Abyāpajjhādhimutto (Ka) Vi 3. 270 piṭṭhe passitabbaṁ.

Khayā rāgassa vītarāgattā taṇhākkhayādhimutto hoti, khayā dosassa vītadosattā taṇhākkhayādhimutto hoti, khayā mohassa vītamohattā taṇhākkhayādhimutto hoti.

Khayā rāgassa vītarāgattā upādānakkhayādhimutto hoti, khayā dosassa vītadosattā upādānakkhayādhimutto hoti, khayā mohassa vītamohattā upādānakkhayādhimutto hoti.

Khayā rāgassa vītarāgattā asammohādhimutto hoti, khayā dosassa vītadosattā asammohādhimutto hoti, khayā mohassa vītamohattā asammohādhimutto hoti.

Evaṁ sammā vimuttacittassa bhante bhikkhuno bhusā cepi cakkhuviññeyyā rūpā cakkhussa āpāthaṁ[1] āgacchanti, nevassa cittaṁ pariyādiyanti, amissīkatamevassa cittaṁ hoti ṭhitaṁ āneñjappattaṁ, vayañcassānupassati. Bhusā cepi sotaviññeyyā saddā. Ghānaviññeyyā gandhā. Jivhāviññeyyā rasā. Kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā. Manoviññeyyā dhammā manassa āpāthaṁ āgacchanti, nevassa cittaṁ pariyādiyanti, amissīkatamevassa cittaṁ hoti ṭhitaṁ āneñjappattaṁ, vayañcassānupassati. Seyyathāpi bhante selo pabbato acchiddo asusiro ekagghano, atha puratthimāya cepi disāya āgaccheyya bhusā vātavuṭṭhi, neva naṁ saṅkampeyya na sampakampeyya na sampavedheyya. Atha pacchimāya cepi disāya āgaccheyya bhusā vātavuṭṭhi. Atha uttarāya cepi disāya āgaccheyya bhusā vātavuṭṭhi. Atha dakkhiṇāya cepi disāya āgaccheyya bhusā vātavuṭṭhi, neva naṁ saṅkampeyya na sampakampeyya na sampavedheyya. Evamevaṁ kho bhante evaṁ sammāvimuttacittassa bhikkhuno bhusā cepi cakkhuviññeyyā rūpā cakkhussa āpāthaṁ āgacchanti, nevassa cittaṁ pariyādiyanti, amissīkatamevassa cittaṁ hoti, ṭhitaṁ āneñjappattaṁ, vayañcassānupassati. Bhusā cepi sotaviññeyyā saddā. Ghānaviññeyyā gandhā. Jivhāviññeyyā rasā. Kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā. Manoviññeyyā dhammā manassa āpāthaṁ āgacchanti, nevassa cittaṁ pariyādiyanti, amissīkatamevassa cittaṁ hoti, ṭhitaṁ āneñjappattaṁ vayañcassānupassatīti.

1. Āpātaṁ (Ka)

Nekkhammaṁ adhimuttassa, pavivekañca cetaso.
Abyāpajjādhimuttassa, upādānakkhayassa ca.

Taṇhākkhayādhimuttassa, asammohañca cetaso.
Disvā āyatanuppādaṁ, sammā cittaṁ vimuccati.

Tassa sammā vimuttassa, santacittassa bhikkhuno.
Katassa paṭicayo natthi, karaṇīyaṁ na vijjati.

Selo yathā ekagghano, vātena na samīrati.
Evaṁ rūpā rasā saddā, gandhā phassā ca kevalā.

Iṭṭhā dhammā aniṭṭhā ca, nappavedhenti tādino.
Ṭhitaṁ cittaṁ vippamuttaṁ[1], vayañcassānupassatīti. . Paṭhamaṁ.

2. Phaggunasutta

56. Tena kho pana samayena āyasmā Phagguno[2] ābādhiko hoti dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho āyasmā Ānando yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Ānando Bhagavantaṁ etadavoca "āyasmā bhante Phagguno ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno, sādhu bhante Bhagavā yenāyasmā Phagguno tenupasaṅkamatu anukampaṁ upādāyā"ti. Adhivāsesi Bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho Bhagavā sāyanhasamayaṁ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā Phagguno tenupasaṅkami. Addasā kho āyasmā Phagguno Bhagavantaṁ dūratova āgacchantaṁ, disvāna mañcake samadhosi[3]. Atha kho Bhagavā āyasmantaṁ Phaggunaṁ etadavoca "alaṁ Phagguna mā tvaṁ mañcake samadhosi, santimāni āsanāni parehi paññattāni, tatthāhaṁ nisīdissāmī"ti. Nisīdi Bhagavā paññatte āsane, nisajja kho Bhagavā āyasmantaṁ Phaggunaṁ etadavoca—

Kacci te Phagguna khamanīyaṁ, kacci yāpanīyaṁ, kacci te dukkhā vedanā paṭikkamanti no abhikkamanti, paṭikkamosānaṁ paññāyati no abhikkamoti. Na me

---

1. Vimuttañca (Ka) Vi 3. 271; Abhi 4. 77 piṭṭhesupi.
2. Phegguno (Ka), phagguṇo (Sī, Syā)
3. Samañcopi (Sī, Syā, I), saṁ + dhū + ī = samadhosi.

bhante khamanīyaṁ na yāpanīyaṁ, bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti no paṭikkamanti, abhikkamosānaṁ paññāyati no paṭikkamo.

Seyyathāpi bhante balavā puriso tiṇhena sikharena muddhani[1] abhimattheyya[2]. Evamevaṁ kho me bhante adhimattā vātā muddhani[1] ūhananti[3], na me bhante khamanīyaṁ na yāpanīyaṁ, bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti no paṭikkamanti, abhikkamosānaṁ paññāyati no paṭikkamo.

Seyyathāpi bhante balavā puriso daḷhena varattakkhaṇḍena sīsaveṭhanaṁ dadeyya. Evamevaṁ kho me bhante adhimattā sīse sīsavedanā, na me bhante khamanīyaṁ na yāpanīyaṁ, bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti no paṭikkamanti, abhikkamosānaṁ paññāyati no paṭikkamo.

Seyyathāpi bhante dakkho goghātako vā goghātakantevāsī vā tiṇhena govikantanena kucchiṁ parikanteyya. Evamevaṁ kho me bhante adhimattā vātā kucchiṁ parikantanti. Na me bhante khamanīyaṁ na yāpanīyaṁ, bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti no paṭikkamanti, abhikkamosānaṁ paññāyati no paṭikkamo.

Seyyathāpi bhante dve balavanto purisā dubbalataraṁ purisaṁ nānābāhāsu gahetvā aṅgārakāsuyā santāpeyyuṁ samparitāpeyyuṁ. Evamevaṁ kho me bhante adhimatto kāyasmiṁ ḍāho, na me bhante khamanīyaṁ na yāpanīyaṁ, bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti no paṭikkamanti, abhikkamosānaṁ paññāyati no paṭikkamoti. Atha kho Bhagavā āyasmantaṁ Phaggunaṁ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṁsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Atha kho āyasmā Phagguno acirapakkantassa Bhagavato kālamakāsi, tamhi cassa samaye maraṇakāle indriyāni vippasīdiṁsu. Atha kho āyasmā Ānando yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Ānando Bhagavantaṁ etadavoca "āyasmā bhante Phagguno acirapakkantassa

---

1. Muddhānaṁ (Sī, I) 2. Abhimaṭṭheyya (Syā) 3. Hananti (Sī, I), ohananti (Syā)

Bhagavato kālamakāsi, tamhi cassa samaye maraṇakāle indriyāni vippasīdiṁsū”ti.

Kiṁ hānanda Phaggunassa[1] bhikkhuno indriyāni na vippasīdissanti. Phaggunassa Ānanda bhikkhuno pañcahi orambhāgiyehi saṁyojanehi cittaṁ avimuttaṁ ahosi. Tassa taṁ dhammadesanaṁ sutvā pañcahi orambhāgiyehi saṁyojanehi cittaṁ vimuttaṁ.

Chayime Ānanda ānisaṁsā kālena dhammassavane[2] kālena atthupaparikkhāya. Katame cha? Idhānanda bhikkhuno pañcahi orambhāgiyehi saṁyojanehi cittaṁ avimuttaṁ hoti, so tamhi samaye maraṇakāle labhati Tathāgataṁ dassanāya. Tassa Tathāgato dhammaṁ deseti ādikalyāṇaṁ majjhekalyāṇaṁ pariyosānakalyāṇaṁ sātthaṁ sabyañjanaṁ, kevalaparipuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ pakāseti. Tassa taṁ dhammadesanaṁ sutvā pañcahi orambhāgiyehi saṁyojanehi cittaṁ vimuccati. Ayaṁ Ānanda paṭhamo ānisaṁso kālena dhammassavane.

Puna caparaṁ Ānanda bhikkhuno pañcahi orambhāgiyehi saṁyojanehi cittaṁ avimuttaṁ hoti, so tamhi samaye maraṇakāle na heva kho[3] labhati Tathāgataṁ dassanāya, api ca kho Tathāgatasāvakaṁ labhati dassanāya. Tassa Tathāgatasāvako dhammaṁ deseti ādikalyāṇaṁ majjhekalyāṇaṁ pariyosānakalyāṇaṁ sātthaṁ sabyañjanaṁ, kevalaparipuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ pakāseti. Tassa taṁ dhammadesanaṁ sutvā pañcahi orambhāgiyehi saṁyojanehi cittaṁ vimuccati. Ayaṁ Ānanda dutiyo ānisaṁso kālena dhammassavane.

Puna caparaṁ Ānanda bhikkhuno pañcahi orambhāgiyehi saṁyojanehi cittaṁ avimuttaṁ hoti, so tamhi samaye maraṇakāle na heva kho labhati Tathāgataṁ dassanāya, napi Tathāgatasāvakaṁ labhati dassanāya, api ca kho yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ cetasā anuvitakketi anuvicāreti manasānupekkhati. Tassa yathāsutaṁ

---

1. Pheggunassa Ānanda (Ka) 2. Dhammasavaṇe (Sī) 3. No ca kho (Ka)

yathāpariyattaṁ dhammaṁ cetasā anuvitakkayato anuvicārayato manasānupekkhato pañcahi orambhāgiyehi saṁyojanehi cittaṁ vimuccati. Ayaṁ Ānanda tatiyo ānisaṁso kālena atthupaparikkhāya.

Idhānanda bhikkhuno pañcahi orambhāgiyehi saṁyojanehi cittaṁ vimuttaṁ hoti, anuttare ca kho upadhisaṅkhaye cittaṁ avimuttaṁ hoti, so tamhi samaye maraṇakāle labhati Tathāgataṁ dassanāya. Tassa Tathāgato dhammaṁ deseti ādikalyāṇaṁ majjhekalyāṇaṁ -pa- brahmacariyaṁ pakāseti. Tassa taṁ dhammadesanaṁ sutvā anuttare upadhisaṅkhaye cittaṁ vimuccati. Ayaṁ Ānanda catuttho ānisaṁso kālena dhammassavane.

Puna caparaṁ Ānanda bhikkhuno pañcahi orambhāgiyehi saṁyojanehi cittaṁ vimuttaṁ hoti, anuttare ca kho upadhisaṅkhaye cittaṁ avimuttaṁ hoti, so tamhi samaye maraṇakāle na heva kho labhati Tathāgataṁ dassanāya, api ca kho Tathāgatasāvakaṁ labhati dassanāya. Tassa Tathāgatasāvako dhammaṁ deseti ādikalyāṇaṁ -pa- parisuddhaṁ brahmacariyaṁ pakāseti. Tassa taṁ dhammadesanaṁ sutvā anuttare upadhisaṅkhaye cittaṁ vimuccati. Ayaṁ Ānanda pañcamo ānisaṁso kālena dhammassavane.

Puna caparaṁ Ānanda bhikkhuno pañcahi orambhāgiyehi saṁyojanehi cittaṁ vimuttaṁ hoti, anuttare ca kho upadhisaṅkhaye cittaṁ avimuttaṁ hoti, so tamhi samaye maraṇakāle na heva kho labhati Tathāgataṁ dassanāya, napi Tathāgatasāvakaṁ labhati dassanāya, api ca kho yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ cetasā anuvitakketi anuvicāreti manasānupekkhati. Tassa yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ cetasā anuvitakkayato anuvicārayato manasānupekkhato anuttare upadhisaṅkhaye cittaṁ vimuccati. Ayaṁ Ānanda chaṭṭho ānisaṁso kālena atthupaparikkhāya. . Ime kho Ānanda cha ānisaṁsā kālena dhammassavane kālena atthupaparikkhāyāti. .Dutiyaṁ.

3. Chaḷabhijātisutta

57. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Rājagahe viharati Gijjhakūṭe pabbate. Atha kho āyasmā Ānando yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā

Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Ānando Bhagavantaṁ etadavoca—Pūraṇena bhante Kassapena chaḷabhijātiyo paññattā, kaṇhābhijāti paññatā, nīlābhijāti paññattā, lohitābhijāti paññattā, haliddābhijāti paññattā, sukkābhijāti paññattā, paramasukkābhijāti paññattā.

Tatridaṁ bhante Pūraṇena Kassapena kaṇhābhijāti paññattā orabbhikā sūkarikā sākuṇikā māgavikā luddā macchaghātakā corā coraghātakā bandhanāgārikā ye vā panaññepi keci kururakammantā.

Tatridaṁ bhante Pūraṇena Kassapena nīlābhijāti paññattā bhikkhū kaṇṭakavuttikā ye vā panaññepi keci kammavādā kriyavādā.

Tatridaṁ bhante Pūraṇena Kassapena lohitābhijāti paññattā nigaṇṭhā ekasāṭakā.

Tatridaṁ bhante Pūraṇena Kassapena haliddābhijāti paññattā gihī odātavasanā acelakasāvakā.

Tatridaṁ bhante Pūraṇena Kassapena sukkābhijāti paññattā ājīvakā ājīvakiniyo.

Tatridaṁ bhante Pūraṇena Kassapena paramasukkābhijāti paññattā Nando Vaccho, Kiso Saṁkicco, Makkhali Gosālo. Pūraṇena bhante Kassapena imā chaḷabhijātiyo paññattāti.

Kiṁ panānanda Pūraṇassa Kassapassa sabbo loko etadabbhanujānāti imā chaḷabhijātiyo paññāpetunti. No hetaṁ bhante. Seyyathāpi Ānanda puriso daliddo assako anāḷhiko, tassa akāmakassa bilaṁ olaggeyyuṁ, idaṁ te ambho purisa maṁsañca khāditabbaṁ, mūlañca anuppadātabbanti. Evamevaṁ kho Ānanda Pūraṇena Kassapena appaṭiññāya etesaṁ samaṇabrāhmaṇānaṁ imā chaḷabhijātiyo paññattā, yathā taṁ bālena abyattena akhettaññunā akusalena.

Ahaṁ kho panānanda chaḷabhijātiyo paññāpemi, taṁ suṇāhi sādhukaṁ manasi karohi, bhāsissāmīti. "Evaṁ bhante"ti kho āyasmā Ānando Bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca—katamā cānanda

chaḷabhijātiyo, idhānanda ekacco kaṇhābhijātiyo samāno kaṇhaṁ dhammaṁ abhijāyati, idha panānanda ekacco kaṇhābhijātiyo samāno sukkaṁ dhammaṁ abhijāyati, idha panānanda ekacco kaṇhābhijātiyo samāno akaṇhaṁ asukkaṁ nibbānaṁ abhijāyati, idha panānanda ekacco sukkābhijātiyo samāno kaṇhaṁ dhammaṁ abhijāyati, idha panānanda ekacco sukkābhijātiyo samāno sukkaṁ dhammaṁ abhijāyati, idha panānanda ekacco sukkābhijātiyo samāno akaṇhaṁ asukkaṁ nibbānaṁ abhijāyati.

Kathañcānanda kaṇhābhijātiyo samāno kaṇhaṁ dhammaṁ abhijāyati? Idhānanda ekacco nīce kule paccājāto hoti Caṇḍālakule vā nesādakule vā venakule[1] vā rathakārakule vā pukkusakule vā dalidde appannapānabhojane kasiravuttike, yattha kasirena ghāsacchādo labbhati, so ca hoti dubbaṇṇo duddasiko okoṭimako bavhābādho kāṇo vā kuṇī vā khañjo vā pakkhahato vā, na lābhī annassa pānassa vatthassa yānassa mālāgandhavilepanassa seyyāvasathapadīpeyyassa. So kāyena duccaritaṁ carati, vācāya duccaritaṁ carati, manasā duccaritaṁ carati, so kāyena duccaritaṁ caritvā vācāya duccaritaṁ caritvā manasā duccaritaṁ caritvā kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjati. Evaṁ kho Ānanda kaṇhābhijātiyo samāno kaṇhaṁ dhammaṁ abhijāyati.

Kathañcānanda kaṇhābhijātiyo samāno sukkaṁ dhammaṁ abhijāyati? Idhānanda ekacco nīce kule paccājāto hoti Caṇḍālakule vā -pa- seyyāvasathapadīpeyyassa. So kāyena sucaritaṁ carati, vācāya sucaritaṁ carati, manasā sucaritaṁ carati, so kāyena sucaritaṁ caritvā vācāya sucaritaṁ caritvā manasā sucaritaṁ caritvā kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjati. Evaṁ kho Ānanda kaṇhābhijātiyo samāno sukkaṁ dhammaṁ abhijāyati.

Kathañcānanda kaṇhābhijātiyo samāno akaṇhaṁ asukkaṁ nibbānaṁ abhijāyati? Idhānanda ekacco nīce kule paccājāto hoti

---

1. Veṇakule (sabbattha)

Caṇḍālakule vā -pa- so ca hoti dubbaṇṇo duddasiko okoṭimako. So kesamassuṁ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṁ pabbajati, so evaṁ pabbajito samāno pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe catūsu satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacitto satta bojjhaṅge yathābhūtaṁ bhāvetvā akaṇhaṁ asukkaṁ nibbānaṁ abhijāyati. Evaṁ kho Ānanda kaṇhābhijātiyo samāno akaṇhaṁ asukkaṁ nibbānaṁ abhijāyati.

Kathañcānanda sukkābhijātiyo samāno kaṇhaṁ dhammaṁ abhijāyati? Idhānanda ekacco ucce kule paccājāto hoti khattiyamahāsālakule vā brāhmaṇamahāsālakule vā gahapatimahāsālakule vā aḍḍhe mahaddhane mahābhoge pahūtajātarūparajate pahūtavittūpakaraṇe pahūtadhanadhaññe, so ca hoti abhirūpo dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato, lābhī annassa pānassa vatthassa yānassa mālāgandhavilepanassa seyyāvasathapadīpeyyassa. So kāyena duccaritaṁ carati, vācāya duccaritaṁ carati, manasā duccaritaṁ carati, so kāyena duccaritaṁ caritvā vācāya duccaritaṁ caritvā manasā duccaritaṁ caritvā kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjati. Evaṁ kho Ānanda sukkābhijātiyo samāno kaṇhaṁ dhammaṁ abhijāyati.

Kathañcānanda sukkābhijātiyo samāno sukkaṁ dhammaṁ abhijāyati? Idhānanda ekacco ucce kule paccājāto hoti khattiyamahāsālakule vā -pa- seyyāvasathapadīpeyyassa. So kāyena sucaritaṁ carati, vācāya sucaritaṁ carati, manasā sucaritaṁ carati, so kāyena sucaritaṁ caritvā vācāya sucaritaṁ caritvā manasā sucaritaṁ caritvā kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjati. Evaṁ kho Ānanda sukkābhijātiyo samāno sukkaṁ dhammaṁ abhijāyati.

Kathañcānanda sukkābhijātiyo samāno akaṇhaṁ asukkaṁ nibbānaṁ abhijāyati? Idhānanda ekacco ucce kule paccājāto hoti

khattiyamahāsālakule vā brāhmaṇamahāsālakule vā gahapatimahāsālakule vā aḍḍhe mahaddhane mahābhoge pahūtajātarūparajate pahūtavittūpakaraṇe pahūtadhanadhaññe, so ca hoti abhirūpo dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkhara tāya samannāgato, lābhī annassa pānassa vatthassa yānassa mālāgandhavilepanassa seyyāvasathapadīpeyyassa. So kesamassuṁ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṁ pabbajati, so evaṁ pabbajito samāno pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe catūsu satipaṭṭhānesu Suppatiṭṭhitacitto satta bojjhaṅge yathābhūtaṁ bhāvetvā akaṇhaṁ asukkaṁ nibbānaṁ abhijāyati. Evaṁ kho Ānanda sukkābhijātiyo samāno akaṇhaṁ asukkaṁ nibbānaṁ abhijāyati. Imā kho Ānanda chaḷabhijātiyoti. . Tatiyaṁ.

4. Āsavasutta

58. Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa.

Katamehi chahi? Idha bhikkhave bhikkhuno ye āsavā saṁvarā pahātabbā, te saṁvarena pahīnā honti. Ye āsavā paṭisevanā pahātabbā, te paṭisevanāya pahīnā honti. Ye āsavā adhivāsanā pahātabbā, te adhivāsanāya pahīnā honti. Ye āsavā parivajjanā pahātabbā, te parivajjanāya pahīnā honti. Ye āsavā vinodanā pahātabbā, te vinodanāya pahīnā honti. Ye āsavā bhāvanā pahātabbā, te bhāvanāya pahīnā honti.

Katame ca bhikkhave āsavā saṁvarā pahātabbā? Ye saṁvarena pahīnā honti, idha bhikkhave bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso cakkhundriyasaṁvarasaṁvuto viharati. Yaṁ hissa bhikkhave cakkhundriyasaṁvaraṁ asaṁvutassa viharato uppajjeyyuṁ āsavā vighātapariḷāhā, cakkhundriyasaṁvaraṁ saṁvutassa viharato evaṁsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Paṭisaṅkhā yoniso sotindriya -pa-. Ghānindriya. Jivhindriya. Kāyindriya.

manindriyasaṁvarasaṁvuto viharati. Yaṁ hissa bhikkhave manindriyasaṁvaraṁ asaṁvutassa viharato uppajjeyyuṁ āsavā vighātapariḷāhā, manindriyasaṁvaraṁ saṁvutassa viharato evaṁsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Ime vuccanti bhikkhave āsavā saṁvarā pahātabbā, ye saṁvarena pahīnā honti.

Katame ca bhikkhave āsavā paṭisevanā pahātabbā? Ye paṭisevanāya pahīnā honti, idha bhikkhave bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso cīvaraṁ paṭisevati, yāvadeva sītassa paṭighātāya uṇhassa paṭighātāya ḍaṁsa makasa vātātapa sarīsapa samphassānaṁ[1] paṭighātāya yāvadeva hirikopīnapaṭicchādanatthaṁ. Paṭisaṅkhā yoniso piṇḍapātaṁ paṭisevati, neva davāya na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya, yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya vihiṁsūparatiyā brahmacariyānuggahāya, iti purāṇañca vedanaṁ paṭihaṅkhāmi, navañca vedanaṁ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro ca[2]. Paṭisaṅkhā yoniso senāsanaṁ paṭisevati, yāvadeva sītassa paṭighātāya uṇhassa paṭighātāya ḍaṁsa makasa vātātapa sarīsapa samphassānaṁ paṭighātāya yāvadeva utuparissayavinodanapaṭisallānārāmatthaṁ. Paṭisaṅkhā yoniso gilānappaccayabhesajjaparikkhāraṁ paṭisevati, yāvadeva uppannānaṁ veyyābādhikānaṁ vedanānaṁ paṭighātāya abyābajjhaparamatāyāti. Yaṁ hissa bhikkhave appaṭisevato uppajjeyyuṁ āsavā vighātapariḷāhā, paṭisevato evaṁsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Ime vuccanti bhikkhave āsavā paṭisevanā pahātabbā, ye paṭisevanāya pahīnā honti.

Katame ca bhikkhave āsavā adhivāsanā pahātabbā? Ye adhivāsanāya pahīnā honti, idha bhikkhave bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso khamo hoti sītassa uṇhassa jighacchāya pipāsāya ḍaṁsa makasavātātapa sarīsapa samphassānaṁ duruttānaṁ durāgatānaṁ vacanapathānaṁ, uppannānaṁ sārīrikānaṁ vedanānaṁ dukkhānaṁ tibbānaṁ kharānaṁ kaṭukānaṁ asātānaṁ amanāpānaṁ pāṇaharānaṁ adhivāsakajātiko hoti. Yaṁ hissa

---

1. Ḍaṁsa...siriṁsapasamphassānaṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I) Ma 1. 12 piṭṭhepi.
2. Phāsuvihāro cāti (Sī, Syā, Kaṁ, I)

bhikkhave anadhivāsato uppajjeyyuṁ āsavā vighātapariḷāhā, adhivāsato evaṁsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Ime vuccanti bhikkhave āsavā adhivāsanā pahātabbā, ye adhivāsanāya pahīnā honti.

Katame ca bhikkhave āsavā parivajjanā pahātabbā? Ye parivajjanāya pahīnā honti, idha bhikkhave bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso caṇḍaṁ hatthiṁ parivajjeti, caṇḍaṁ assaṁ parivajjeti, caṇḍaṁ goṇaṁ parivajjeti, caṇḍaṁ kukkuraṁ parivajjeti, ahiṁ khāṇuṁ kaṇṭakaṭṭhānaṁ sobbhaṁ papātaṁ candanikaṁ oḷigallaṁ, yathārūpe anāsane nisinnaṁ yathārupe agocare carantaṁ yathārūpe pāpake mitte bhajantaṁ viññū sabrahmacārī pāpakesu ṭhānesu okappeyyuṁ, so tañca anāsanaṁ tañca agocaraṁ te ca pāpake mitte paṭisaṅkhā yoniso parivajjeti. Yaṁ hissa bhikkhave aparivajjayato uppajjeyyuṁ āsavā vighātapariḷāhā, parivajjayato evaṁsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Ime vuccanti bhikkhave āsavā parivajjanā pahātabbā, ye parivajjanāya pahīnā honti.

Katame ca bhikkhave āsavā vinodanā pahātabbā? Ye vinodanāya pahīnā honti, idha bhikkhave bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso uppannaṁ kāmavitakkaṁ nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṁ gameti, paṭisaṅkhā yoniso uppannaṁ byāpādavitakkaṁ, uppannaṁ vihiṁsāvitakkaṁ, uppannuppanne pāpake akusale dhamme nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṁ gameti. Yaṁ hissa bhikkhave avinodayato uppajjeyyuṁ āsavā vighātapariḷāhā, vinodayato evaṁsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Ime vuccanti bhikkhave āsavā vinodanā pahātabbā, ye vinodanāya pahīnā honti.

Katame ca bhikkhave āsavā bhāvanā pahātabbā? Ye bhāvanāya pahīnā honti, idha bhikkhave bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso satisambojjhaṅgaṁ bhāveti vivekanissitaṁ virāganissitaṁ nirodhanissitaṁ vosaggapariṇāmiṁ. Paṭisaṅkhā yoniso dhammavicaya sambojjhaṅgaṁ bhāveti, vīriyasambojjhaṅgaṁ bhāveti, pītisambojjhaṅgaṁ bhāveti, passaddhisambojjhaṅgaṁ bhāveti, samādhisambojjhaṅgaṁ bhāveti, upekkhāsambojjhaṅgaṁ bhāveti vivekanissitaṁ virāganissitaṁ nirodhanissitaṁ vosaggapariṇāmiṁ. Yaṁ hissa bhikkhave

abhāvayato uppajjeyyuṁ āsavā vighātapariḷāhā, bhāvayato evaṁsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Ime vuccanti bhikkhave āsavā bhāvanā pahātabbā, ye bhāvanāya pahīnā honti.

Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassāti. . Catutthaṁ.

5. Dārukammikasutta

59. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Nātike viharati Giñjakāvasathe. Atha kho Dārukammiko gahapati yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi. Ekamantaṁ nisinnaṁ kho Dārukammikaṁ gahapatiṁ Bhagavā etadavoca "api nu te gahapati kule dānaṁ dīyatī"ti. Dīyati me bhante kule dānaṁ, tañca kho ye te bhikkhū āraññikā piṇḍapātikā paṁsukūlikā arahanto vā arahattamaggaṁ vā samāpannā, tathārūpesu me bhante bhikkhūsu dānaṁ dīyatīti.

Dujjānaṁ kho etaṁ gahapati tayā gihinā kāmabhoginā puttasambādhasayanaṁ ajjhāvasantena kāsikacandanaṁ paccanubhontena mālāgandhavilepanaṁ dhārayantena jātarūparajataṁ sādiyantena ime vā arahanto ime vā arahattamaggaṁ samāpannāti.

Āraññiko cepi gahapati bhikkhu hoti uddhato unnaḷo capalo mukharo vikiṇṇavāco muṭṭhassati asampajāno asamāhito vibbhantacitto pākatindriyo, evaṁ so tenaṅgena gārayho. Āraññiko cepi gahapati bhikkhu hoti anuddhato anunnaḷo acapalo amukharo avikiṇṇavāco upaṭṭhitassati sampajāno samāhito ekaggacitto saṁvutindriyo, evaṁ so tenaṅgena pāsaṁso.

Gāmantavihārī cepi gahapati bhikkhu hoti uddhato -pa- evaṁ so tenaṅgena gārayho. Gāmantavihārī cepi gahapati bhikkhu hoti anuddhato -pa- evaṁ so tenaṅgena pāsaṁso.

Piṇḍapātiko cepi gahapati bhikkhu hoti uddhato -pa- evaṁ so tenaṅgena gārayho. Piṇḍapātiko cepi gahapati bhikkhu hoti anuddhato -pa- evaṁ so tenaṅgena pāsaṁso.

Nemantaniko cepi gahapati bhikkhu hoti uddhato -pa- evaṁ so tenaṅgena gārayho. Nemantaniko cepi gahapati bhikkhu hoti anuddhato -pa- evaṁ so tenaṅgena pāsaṁso.

Paṁsukūliko cepi gahapati bhikkhu hoti uddhato -pa- evaṁ so tenaṅgena gārayho. Paṁsukūliko cepi gahapati bhikkhu hoti anuddhato -pa- evaṁ so tenaṅgena pāsaṁso.

Gahapaticīvaradharo cepi gahapati bhikkhu hoti uddhato unnaḷo capalo mukharo vikiṇṇavāco muṭṭhassati asampajāno asamāhito vibbhantacitto pākatindriyo, evaṁ so tenaṅgena gārayho. Gahapaticīvaradharo cepi gahapati bhikkhu hoti anuddhato anunnaḷo acapalo amukharo avikiṇṇavāco upaṭṭhitassati sampajāno samāhito ekaggacitto saṁvutindriyo, evaṁ so tenaṅgena pāsaṁso.

Iṅgha tvaṁ gahapati saṁghe dānaṁ[1] dehi, saṁghe te dānaṁ dadato cittaṁ pasīdissati, so tvaṁ pasannacitto kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjissasīti. Esāhaṁ bhante ajjatagge saṁghe dānaṁ dassāmīti. . Pañcamaṁ.

6. Hatthisāriputtasutta

60. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Bārāṇasiyaṁ viharati Isipatane migadāye. Tena kho pana samayena sambahulā therā bhikkhū pacchābhattaṁ piṇḍapātapaṭikkantā maṇḍalamāḷe sannisinnā sannipatitā abhidhammakathaṁ kathenti. Tatra sudaṁ āyasmā Citto Hatthisāriputto therānaṁ bhikkhūnaṁ abhidhammakathaṁ kathentānaṁ antarantarā kathaṁ opāteti. Atha kho āyasmā Mahākoṭṭhiko āyasmantaṁ Cittaṁ Hatthisāriputtaṁ etadavoca "māyasmā Citto Hatthisāriputto therānaṁ bhikkhūnaṁ

1. Dānāni (Ka)

abhidhammakathaṁ kathentānaṁ antarantarā kathaṁ opātesi, yāva kathāpariyosānaṁ āyasmā Citto āgametū”ti. Evaṁ vutte āyasmato Cittassa Hatthisāriputtassa sahāyakā bhikkhū āyasmantaṁ Mahākoṭṭhikaṁ etadavocuṁ “māyasmā Mahākoṭṭhiko āyasmantaṁ Cittaṁ Hatthisāriputtaṁ apasādesi, paṇḍito āyasmā Citto Hatthisāriputto, pahoti cāyasmā Citto Hatthisāriputto therānaṁ bhikkhūnaṁ abhidhammakathaṁ kathetun”ti.

Dujjānaṁ kho etaṁ āvuso parassa cetopariyāyaṁ ajānantehi. Idhāvuso ekacco puggalo tāvadeva soratasorato hoti, nivātanivāto hoti, upasantupasanto hoti, yāva Satthāraṁ upanissāya viharati aññataraṁ vā garuṭṭhāniyaṁ sabrahmacāriṁ. Yato ca kho so vapakassateva Satthārā, vapakassati garuṭṭhāniyehi sabrahmacārīhi, so saṁsaṭṭho viharati bhikkhūhi bhikkhunīhi upāsakehi upāsikāhi raññā rājamahāmattehi titthiyehi titthiyasāvakehi. Tassa saṁsaṭṭhassa vissatthassa pākatassa bhassamanuyuttassa viharato rāgo cittaṁ anuddhaṁseti, so rāgānuddhaṁsitena cittena sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattati.

Seyyāthāpi āvuso goṇo kiṭṭhādo dāmena vā baddho[1] vaje vā oruddho. Yo nu kho āvuso evaṁ vadeyya “na dānāyaṁ goṇo kiṭṭhādo punadeva kiṭṭhaṁ otarissatī”ti. Sammā nu kho so āvuso vadamāno vadeyyāti. No hidaṁ āvuso, ṭhānaṁ hetaṁ āvuso vijjati, yaṁ so goṇo kiṭṭhādo dāmaṁ vā chetvā vajaṁ vā bhinditvā atha punadeva kiṭṭhaṁ otareyyāti. Evamevaṁ kho āvuso idhekacco puggalo tāvadeva soratasorato hoti, nivātanivāto hoti, upasantupasanto hoti, yāva Satthāraṁ upanissāya viharati aññataraṁ vā garuṭṭhāniyaṁ sabrahmacāriṁ. Yato ca kho so vapakassateva Satthārā, vapakassati garuṭṭhāniyehi sabrahmacārīhi, so saṁsaṭṭho viharati bhikkhūhi bhikkhunīhi upāsakehi upāsikāhi raññā rājamahāmattehi titthiyehi titthiyasāvakehi. Tassa saṁsaṭṭhassa vissatthassa pākatassa bhassamanuyuttassa viharato rāgo cittaṁ

---

1. Ārāme vā bandho (Ka)

anuddhaṁseti, so rāgānuddhaṁsitena cittena sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattati. (1)

Idha panāvuso ekacco puggalo vivicceva kāmehi -pa- paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharati, so "lābhimhi paṭhamassa jhānassā"ti saṁsaṭṭho viharati bhikkhūhi -pa- sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattati. Seyyathāpi āvuso cātumahāpathe thullaphusitako devo vassanto[1] rajaṁ antaradhāpeyya, cikkhallaṁ pātukareyya. Yo nu kho āvuso evaṁ vadeyya "na dāni amusmiṁ[2] cātumahāpathe punadeva rajo pātubhavissatī"ti. Sammā nu kho so āvuso vadamāno vadeyyāti. No hidaṁ āvuso, ṭhānaṁ hetaṁ āvuso vijjati, yaṁ amusmiṁ cātumahāpathe manussā vā atikkameyyuṁ, gopasū vā atikkameyyuṁ, vātātapo vā snehagataṁ pariyādiyeyya, atha punadeva rajo pātubhaveyyāti. Evamevaṁ kho āvuso idhekacco puggalo vivicceva kāmehi -pa- paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharati. So "lābhimhi paṭhamassa jhānassā"ti saṁsaṭṭho viharati bhikkhūhi -pa- sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattati. (2)

Idha panāvuso ekacco puggalo vitakkavicārānaṁ vūpasamā -pa- dutiyaṁ jhānaṁ upasampajja viharati, so "lābhimhi dutiyassa jhānassā"ti saṁsaṭṭho viharati bhikkhūhi -pa- sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattati. Seyyathāpi āvuso gāmassa vā nigamassa vā avidūre mahantaṁ taḷākaṁ, tattha thullaphusitako devo vuṭṭho sippisambukampi sakkharakaṭhalampi antaradhāpeyya. Yo nu kho āvuso evaṁ vadeyya "na dāni amusmiṁ taḷāke punadeva sippisambukā vā sakkharakaṭhalā vā pātubhavissantī"ti. Sammā nu kho so āvuso vadamāno vadeyyāti. No hidaṁ āvuso, ṭhānaṁ hetaṁ āvuso vijjati, yaṁ amusmiṁ taḷāke manussā vā piveyyuṁ, gopasū vā piveyyuṁ, vātātapo vā snehagataṁ pariyādiyeyya, atha punadeva sippisambukāpi sakkharakaṭhalāpi pātubhaveyyunti. Evamevaṁ kho āvuso idhekacco puggalo vitakkavicārānaṁ vūpasamā -pa- dutiyaṁ jhānaṁ upasampajja viharati. So "lābhimhi dutiyassa jhānassā"ti saṁsaṭṭho viharati bhikkhūhi -pa- sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattati. (3)

---

1. Thullaphusitake deve vassante (Ka) 2. Amukasmiṁ (Ka)

Idha panāvuso ekacco puggalo pītiyā ca virāgā -pa- tatiyaṁ jhānaṁ upasampajja viharati, so "lābhimhi tatiyassa jhānassā"ti saṁsaṭṭho viharati bhikkhūhi -pa- sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattati. Seyyathāpi āvuso purisaṁ paṇītabhojanaṁ bhuttāviṁ ābhidosikaṁ bhojanaṁ nacchādeyya. Yo nu kho āvuso evaṁ vadeyya "na dāni amuṁ purisaṁ punadeva bhojanaṁ chādessatī"ti. Sammā nu kho so āvuso vadamāno vadeyyāti. No hidaṁ āvuso, ṭhānaṁ hetaṁ āvuso vijjati, amuṁ purisaṁ paṇītabhojanaṁ bhuttāviṁ yāvassa sā ojā kāye ṭhassati, tāva na aññaṁ bhojanaṁ chādessati. Yato ca khvassa sā ojā antaradhāyissati, atha punadeva taṁ bhojanaṁ chādeyyāti. Evamevaṁ kho āvuso idhekacco puggalo pītiyā ca virāgā -pa- tatiyaṁ jhānaṁ upasampajja viharati. So "lābhimhi tatiyassa jhānassā"ti saṁsaṭṭho viharati bhikkhūhi -pa- sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattati. (4)

Idha panāvuso ekacco puggalo sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā -pa- catutthaṁ jhānaṁ upasampajja viharati, so "lābhimhi catutthassa jhānassā"ti saṁsaṭṭho viharati bhikkhūhi -pa- sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattati. Seyyathāpi āvuso pabbatasaṅkhepe udakarahado nivāto vigata-ūmiko. Yo nu kho āvuso evaṁ vadeyya "na dāni amusmiṁ udakarahade punadeva ūmi pātubhavissatī"ti. Sammā nu kho so āvuso vadamāno vadeyyāti. No hidaṁ āvuso, ṭhānaṁ hetaṁ āvuso vijjati, yā puratthimāya disāya āgaccheyya bhusā vātavuṭṭhi, sā tasmiṁ udakarahade ūmiṁ janeyya. Yā pacchimāya disāya āgaccheyya -pa- yā uttarāya disāya āgaccheyya. Yā dakkhiṇāya disāya āgaccheyya bhusā vātavuṭṭhi, sā tasmiṁ udakarahade ūmiṁ janeyyāti. Evamevaṁ kho āvuso idhekacco puggalo sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā -pa- catutthaṁ jhānaṁ upasampajja viharati. So "lābhimhi catutthassa jhānassā"ti saṁsaṭṭho viharati bhikkhūhi -pa- sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattati. (5)

Idha panāvuso ekacco puggalo sabbanimittānaṁ amanasikārā animittaṁ cetosamādhiṁ upasampajja viharati, so "lābhimhi animittassa cetosamādhissā"ti saṁsaṭṭho viharati bhikkhūhi bhikkhunīhi upāsakehi upāsikāhi raññā rājamahāmattehi titthiyehi titthiya

sāvakehi. Tassa saṁsaṭṭhassa vissatthassa pākatassa bhassamanuyuttassa viharato rāgo cittaṁ anuddhaṁseti. So rāgānuddhaṁsitena cittena sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattati, seyyathāpi āvuso rājā vā rājamahāmatto vā caturaṅginiyā senāya addhānamaggappaṭipanno aññatarasmiṁ vanasaṇḍe ekarattiṁ vāsaṁ upagaccheyya. Tatra[1] hatthisaddena assasaddena rathasaddena pattisaddena bheripaṇavasaṅkhatiṇava ninnādasaddena cīrikasaddo[2] antaradhāyeyya[3]. Yo nu kho āvuso evaṁ vadeyya "na dāni amusmiṁ vanasaṇḍe punadeva cīrikasaddo pātubhavissatī"ti. Sammā nu kho so āvuso vadamāno vadeyyāti. No hidaṁ āvuso, ṭhānaṁ hetaṁ āvuso vijjati, yaṁ so rājā vā rājamahāmatto vā tamhā vanasaṇḍā pakkameyya, atha punadeva cīrikasaddo pātubhaveyyāti. Evamevaṁ kho āvuso idhekacco puggalo sabbanimittānaṁ amanasikārā animittaṁ cetosamādhiṁ upasampajja viharati. So "lābhimhi animittassa cetosamādhissā"ti saṁsaṭṭho viharati bhikkhūhi bhikkhunīhi upāsakehi upāsikāhi raññā rājamahāmattehi titthiyehi titthiyasāvakehi. Tassa saṁsaṭṭhassa vissatthassa pākatassa bhassamanuyuttassa viharato rāgo cittaṁ anuddhaṁseti, so rāgānuddhaṁsitena cittena sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattatīti. (6)

Atha kho āyasmā Citto Hatthisāriputto aparena samayena sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattati. Atha kho Cittassa Hatthisāriputtassa sahāyakā bhikkhū yenāyasmā Mahākoṭṭhiko tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā āyasmantaṁ Mahākoṭṭhikaṁ etadavocuṁ "kiṁ nu kho āyasmatā Mahākoṭṭhikena Citto Hatthisāriputto cetasā ceto paricca vidito 'imāsañca imāsañca vihārasamāpattīnaṁ Citto Hatthisāriputto lābhī, atha ca pana sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattissatī'ti. Udāhu devatā etamatthaṁ ārocesuṁ 'citto bhante Hatthisāriputto imāsañca imāsañca vihārasamāpattīnaṁ lābhī, atha ca pana sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattissatī'ti". Cetasā ceto paricca vidito me āvuso Citto Hatthisāriputto "imāsañca imāsañca vihārasamāpattīnaṁ lābhī, atha ca pana sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattissatī"ti. Devatāpi me

---

1. Tattha (Sī, I)
2. Ciriḷikāsaddo (Sī, Syā, Kaṁ, I)
3. Antaradhāpeyya (Syā, I, Ka)

etamatthaṁ ārocesuṁ "Citto bhante Hatthisāriputto imāsañca imāsañca vihārasamāpattīnaṁ lābhī, atha ca pana sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattissatī"ti.

Atha kho Cittassa Hatthisāriputtassa sahāyakā bhikkhū yena Bhagavā tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdiṁsu, ekamantaṁ nisinnā kho te bhikkhū Bhagavantaṁ etadavocuṁ "Citto bhante Hatthisāriputto imāsañca imāsañca vihārasamāpattīnaṁ lābhī, atha ca pana sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattatī"ti. Na bhikkhave Citto ciraṁ sarissati[1] nekkhammassāti.

Atha kho Citto Hatthisāriputto nacirasseva kesamassuṁ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṁ pabbaji. Atha kho āyasmā Citto Hatthisāriputto eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṁ pabbajanti, tadanuttaraṁ brahmacariyapariyosānaṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi, "khīṇā jāti, vusitaṁ brahmacariyaṁ, kataṁ karaṇīyaṁ, nāparaṁ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro ca panāyasmā Citto Hatthisāriputto arahataṁ ahosīti.
. Chaṭṭhaṁ.

7. Majjhesutta

61. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Bārāṇasiyaṁ viharati Isipatane migadāye. Tena kho pana samayena sambahulānaṁ therānaṁ bhikkhūnaṁ pacchābhattaṁ piṇḍapātapaṭikkantānaṁ maṇḍalamāḷe sannisinnānaṁ sannipatitānaṁ ayamantarākathā udapādi "vuttamidaṁ āvuso Bhagavatā pārāyane Metteyyapañhe—

* 'Yo ubhonte viditvāna, majjhe mantā na lippati[2].
Taṁ brūmi mahāpurisoti, sodha sibbini[3] maccagā'ti.

Katamo nu kho āvuso eko anto, katamo dutiyo anto, kiṁ majjhe. Kā sibbinī"ti. Evaṁ vutte aññataro bhikkhu there

1. Padissati (Ka)
2. Na limpati (Ka)
* Khu 1. 435; Khu 8. 7 piṭṭhesu.
3. Sibbani (Sī, Syā, Kaṁ, I)

bhikkhū etadavoca "phasso kho āvuso eko anto, phassasamudayo dutiyo anto, phassanirodho majjhe, taṇhā sibbinī, taṇhā hi naṁ sibbati tassa tasseva bhavassa abhinibbattiyā. Ettāvatā kho āvuso bhikkhu abhiññeyyaṁ abhijānāti, pariññeyyaṁ parijānāti, abhiññeyyaṁ abhijānanto[1] pariññeyyaṁ parijānanto[2] diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hotī"ti.

Evaṁ vutte aññataro bhikkhu there bhikkhū etadavoca "atītaṁ kho āvuso eko anto, anāgataṁ dutiyo anto, paccuppannaṁ majjhe, taṇhā sibbinī, taṇhā hi naṁ sibbati tassa tasseva bhavassa abhinibbattiyā. Ettāvatā kho āvuso bhikkhu abhiññeyyaṁ abhijānāti, pariññeyyaṁ parijānāti, abhiññeyyaṁ abhijānanto pariññeyyaṁ parijānanto diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hotī"ti.

Evaṁ vutte aññataro bhikkhu there bhikkhū etadavoca "sukhā āvuso vedanā eko anto, dukkhā vedanā dutiyo anto, adukkhamasukhā vedanā majjhe, taṇhā sibbinī, taṇhā hi naṁ sibbati tassa tasseva bhavassa abhinibbattiyā. Ettāvatā kho āvuso bhikkhu abhiññeyyaṁ abhijānāti, pariññeyyaṁ parijānāti, abhiññeyyaṁ abhijānanto pariññeyyaṁ parijānanto diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hotī"ti.

Evaṁ vutte aññataro bhikkhu there bhikkhū etadavoca "nāmaṁ kho āvuso eko anto, rūpaṁ dutiyo anto, viññāṇaṁ majjhe, taṇhā sibbinī, taṇhā hi naṁ sibbati tassa tasseva bhavassa abhinibbattiyā. Ettāvatā kho āvuso bhikkhu abhiññeyyaṁ abhijānāti, pariññeyyaṁ parijānāti, abhiññeyyaṁ abhijānanto pariññeyyaṁ parijānanto diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hotī"ti.

Evaṁ vutte aññataro bhikkhu there bhikkhū etadavoca "cha kho āvuso ajjhattikāni āyatanāni eko anto, cha bāhirāni āyatanāni dutiyo anto, viññāṇaṁ majjhe, taṇhā sibbinī, taṇhā hi naṁ sibbati tassa tasseva bhavassa abhinibbattiyā. Ettāvatā kho

---

1. Abhijānitvā (Ka)
2. Parijānitvā (Ka)

āvuso bhikkhu abhiññeyyaṁ abhijānāti, pariññeyyaṁ parijānāti, abhiññeyyaṁ abhijānanto pariññeyyaṁ parijānanto diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hotī”ti.

Evaṁ vutte aññataro bhikkhu there bhikkhū etadavoca “sakkāyo kho āvuso eko anto, sakkāyasamudayo dutiyo anto, sakkāyanirodho majjhe, taṇhā sibbinī, taṇhā hi naṁ sibbati tassa tasseva bhavassa abhinibbattiyā. Ettāvatā kho āvuso bhikkhu abhiññeyyaṁ abhijānāti, pariññeyyaṁ parijānāti, abhiññeyyaṁ abhijānanto[1] pariññeyyaṁ parijānanto[1] diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hotī”ti.

Evaṁ vutte aññataro bhikkhu there bhikkhū etadavoca “byākataṁ kho āvuso amhehi sabbeheva yathāsakaṁ paṭibhānaṁ, āyāmāvuso yena Bhagavā tenupasaṅkamissāma, upasaṅkamitvā Bhagavato etamatthaṁ ārocessāma. Yathā no Bhagavā byākarissati, tathā naṁ dhāressāmā”ti. “Evamāvuso”ti kho therā bhikkhū tassa bhikkhuno paccassosuṁ. Atha kho therā bhikkhū yena Bhagavā tenupa saṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdiṁsu, ekamantaṁ nisinnā kho therā bhikkhū yāvatako ahosi sabbeheva saddhiṁ kathāsallāpo, taṁ sabbaṁ Bhagavato ārocesuṁ “kassa nu kho bhante subhāsitan”ti. Sabbesaṁ vo bhikkhave subhāsitaṁ pariyāyena, api ca yaṁ mayā sandhāya bhāsitaṁ pārāyane Metteyyapañhe—

“Yo ubhonte viditvāna, majjhe mantā na lippati.
Taṁ brūmi ‘mahāpuriso’ti, sodha sibbinimaccagā”ti.

Taṁ suṇātha sādhukaṁ manasi karotha, bhāsissāmīti. “Evaṁ bhante”ti kho therā bhikkhū Bhagavato paccassosuṁ. Bhagavā etadavoca “phasso kho bhikkhave eko anto, phassasamudayo dutiyo anto, phassanirodho majjhe, taṇhā sibbinī, taṇhā hi naṁ sibbati tassa tasseva bhavassa abhinibbattiyā. Ettāvatā kho bhikkhave bhikkhu abhiññeyyaṁ abhijānāti, pariññeyyaṁ parijānāti, abhiññeyyaṁ

---

1. Sabbatthapi evameva dissati.

abhijānanto pariññeyyaṁ parijānanto diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hotī”ti. . Sattamaṁ.

8. Purisindriyañāṇasutta

62. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Kosalesu cārikaṁ caramāno mahatā bhikkhusaṁghena saddhiṁ yena Daṇḍakappakaṁ nāma Kosalānaṁ nigamo tadavasari. Atha kho Bhagavā maggā okkamma aññatarasmiṁ rukkhamūle paññatte āsane nisīdi. Te ca bhikkhū Daṇḍakappakaṁ pavisiṁsu āvasathaṁ pariyesituṁ.

Atha kho āyasmā Ānando sambahulehi bhikkhūhi saddhiṁ yena Aciravatī nadī tenupasaṅkami gattāni parisiñcituṁ, Aciravatiyā nadiyā gattāni parisiñcitvā paccuttaritvā ekacīvaro aṭṭhāsi gattāni pubbāpayamāno. Atha kho aññataro bhikkhu yenāyasmā Ānando tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṁ Ānandaṁ etadavoca “kiṁ nu kho āvuso Ānanda sabbaṁ cetaso samannāharitvā nu kho Devadatto Bhagavatā byākato ‘āpāyiko Devadatto nerayiko kappaṭṭho atekiccho’ti, * udāhu kenacideva pariyāyenā”ti. Evaṁ kho panetaṁ āvuso Bhagavatā byākatanti.

Atha kho āyasmā Ānando yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Ānando Bhagavantaṁ etadavoca “idhāhaṁ bhante sambahulehi bhikkhūhi saddhiṁ yena Aciravatī nadī tenupasaṅkamiṁ gattāni parisiñcituṁ, Aciravatiyā nadiyā gattāni parisiñcitvā paccuttaritvā ekacīvaro aṭṭhāsiṁ gattāni pubbāpayamāno. Atha kho bhante aññataro bhikkhu yenāhaṁ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā maṁ etadavoca “kiṁ nu kho āvuso Ānanda sabbaṁ cetaso samannāharitvā nu kho Devadatto Bhagavatā byākato “āpāyiko Devadatto nerayiko kappaṭṭho atekiccho’ti, udāhu kenacideva pariyāyenā”ti. Evaṁ vutte ahaṁ bhante taṁ bhikkhuṁ etadavocaṁ “evaṁ kho panetaṁ āvuso Bhagavatā byākatan”ti.

---

* Vi 4. 365; Aṁ 3. 10 piṭṭhesu passitabbaṁ.

So vā[1] kho Ānanda bhikkhu navo bhavissati acirapabbajito, thero vā pana bālo abyatto. Kathaṁ hi nāma yaṁ mayā ekaṁsena byākataṁ tattha dvejjhaṁ āpajjissati, nāhaṁ Ānanda aññaṁ ekapUggalampi samanupassāmi, yo evaṁ mayā sabbaṁ cetaso samannāharitvā byākato yathayidaṁ Devadatto. Yāvakīvañcāhaṁ Ānanda Devadattassa vālaggakoṭinittudanamattampi sukkadhammaṁ addasaṁ, neva tāvāhaṁ Devadattaṁ byākāsiṁ "āpāyiko Devadatto nerayiko kappaṭṭho atekiccho"ti. Yato ca kho ahaṁ Ānanda Devadattassa vālaggakoṭinittudanamattampi sukkadhammaṁ na addasaṁ, athāhaṁ Devadattaṁ byākāsiṁ "āpāyiko Devadatto nerayiko kappaṭṭho atekiccho"ti.

Seyyāthāpi Ānanda gūthakūpo sādhikaporiso pūro gūthassa samatittiko, tatra puriso sasīsako nimuggo assa, tassa kocideva puriso uppajjeyya atthakāmo hitakāmo yogakkhemakāmo tamhā gūthakūpā uddharitukāmo. So taṁ gūthakūpaṁ samantānuparigacchanto neva passeyya tassa purisassa vālaggakoṭinittudanamattampi gūthena amakkhitaṁ, yattha taṁ gahetvā uddhareyya. Evamevaṁ kho ahaṁ Ānanda yato Devadattassa vālaggakoṭinittudanamattampi sukkadhammaṁ na addasaṁ, athāhaṁ Devadattaṁ byākāsiṁ "āpāyiko Devadatto nerayiko kappaṭṭho atekiccho"ti. Sace tumhe Ānanda suṇeyyātha Tathāgatassa purisindriyañāṇāni vibhajissāmīti[2].

Etassa Bhagavā kālo, etassa Sugata kālo, yaṁ Bhagavā purisindriyañāṇāni vibhajeyya, Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantīti. Tenahānanda suṇāhi sādhukaṁ manasi karohi, bhāsissāmīti. "Evaṁ bhante"ti kho āyasmā Ānando Bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca—

Idhāhaṁ Ānanda ekaccaṁ puggalaṁ evaṁ cetasā ceto paricca pajānāmi "imassa kho puggalassa vijjamānā kusalāpi dhammā akusalāpi dhammā"ti. Tamenaṁ aparena samayena evaṁ cetasā ceto paricca pajānāmi "imassa kho puggalassa kusalā dhammā antarahitā, akusalā dhammā

---

1. So ca (Syā)
2. Vibhajantassāti (Sī, Syā, I)

sammukhībhūtā. Atthi ca khvassa kusalamūlaṁ asamucchinnaṁ, tamhā tassa kusalā kusalaṁ pātubhavissati. Evamayaṁ puggalo āyatiṁ aparihānadhammo bhavissatī"ti. Seyyathāpi Ānanda bījāni akhaṇḍāni apūtīni avātātapahatāni sāradāni sukhasayitāni sukhette suparikammakatāya bhūmiyā nikkhittāni, jāneyyāsi tvaṁ Ānanda "imāni bījāni vuddhiṁ virūḷhiṁ vepullaṁ āpajjissantī"ti. Evaṁ bhante. Evamevaṁ kho ahaṁ Ānanda idhekaccaṁ puggalaṁ evaṁ cetasā ceto paricca pajānāmi "imassa kho puggalassa vijjamānā kusalāpi dhammā akusalāpi dhammā"ti. Tamenaṁ aparena samayena evaṁ cetasā ceto paricca pajānāmi "imassa kho puggalassa kusalā dhammā antarahitā, akusalā dhammā sammukhībhūtā. Atthi ca khvassa kusalamūlaṁ asamucchinnaṁ, tamhā tassa kusalā kusalaṁ pātubhavissati. Evamayaṁ puggalo āyatiṁ aparihānadhammo bhavissatī"ti. Evampi kho Ānanda Tathāgatassa purisapuggalo cetasā ceto paricca vidito hoti, evampi kho Ānanda Tathāgatassa purisindriyañāṇaṁ cetasā ceto paricca viditaṁ hoti, evampi kho Ānanda Tathāgatassa āyatiṁ dhammasamuppādo cetasā ceto paricca vidito hoti. (1)

Idha panāhaṁ Ānanda ekaccaṁ puggalaṁ evaṁ cetasā ceto paricca pajānāmi "imassa kho puggalassa vijjamānā kusalāpi dhammā akusalāpi dhammā"ti. Tamenaṁ aparena samayena evaṁ cetasā ceto paricca pajānāmi "imassa kho puggalassa akusalā dhammā antarahitā, kusalā dhammā sammukhībhūtā. Atthi ca khvassa akusalamūlaṁ asamucchinnaṁ, tamhā tassa akusalā akusalaṁ pātubhavissati. Evamayaṁ puggalo āyatiṁ parihānadhammo bhavissatī"ti. Seyyathāpi Ānanda bījāni akhaṇḍāni apūtīni avātātapahatāni sāradāni sukhasayitāni puthusilāya nikkhittāni, jāneyyāsi tvaṁ Ānanda "nayimāni bījāni vuddhiṁ virūḷhiṁ vepullaṁ āpajjissantī"ti. Evaṁ bhante. Evamevaṁ kho ahaṁ Ānanda idhekaccaṁ puggalaṁ evaṁ cetasā ceto paricca pajānāmi "imassa kho puggalassa vijjamānā kusalāpi dhammā akusalāpi dhammā"ti. Tamenaṁ aparena samayena evaṁ cetasā ceto paricca pajānāmi "imassa kho puggalassa akusalā dhammā antarahitā, kusalā dhammā sammukhībhūtā. Atthi ca khvassa akusalamūlaṁ asamucchinnaṁ, tamhā tassa akusalā akusalaṁ

pātubhavissati. Evamayaṁ puggalo āyatiṁ parihānadhammo bhavissatī”ti. Evampi kho Ānanda Tathāgatassa purisapuggalo cetasā ceto paricca vidito hoti, evampi kho Ānanda Tathāgatassa purisindriyañāṇaṁ cetasā ceto paricca viditaṁ hoti, evampi kho Ānanda Tathāgatassa āyatiṁ dhammasamuppādo cetasā ceto paricca vidito hoti. (2)

Idha panāhaṁ Ānanda ekaccaṁ puggalaṁ evaṁ cetasā ceto paricca pajānāmi “imassa kho puggalassa vijjamānā kusalāpi dhammā akusalāpi dhammā”ti. Tamenaṁ aparena samayena evaṁ cetasā ceto paricca pajānāmi “natthi imassa puggalassa vālaggakoṭinittudanamattopi sukko dhammo, samannāgatoyaṁ puggalo ekantakāḷakehi akusalehi dhammehi, kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjissatī”ti. Seyyāthāpi Ānanda bījāni khaṇḍāni pūtīni vātātapahatāni sukhette suparikammakatāya bhūmiyā nikkhittāni, jāneyyāsi tvaṁ Ānanda “nayimāni bījāni vuddhiṁ virūḷhiṁ vepullaṁ āpajjissantī”ti. Evaṁ bhante. Evamevaṁ kho ahaṁ Ānanda idhekaccaṁ puggalaṁ evaṁ cetasā ceto paricca pajānāmi “imassa kho puggalassa vijjamānā kusalāpi dhammā akusalāpi dhammā”ti. Tamenaṁ aparena samayena evaṁ cetasā ceto paricca pajānāmi “natthi imassa puggalassa vālaggakoṭi nittudanamattopi sukko dhammo, samannāgatoyaṁ puggalo ekantakāḷakehi akusalehi dhammehi, kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjissatī”ti. Evampi kho Ānanda Tathāgatassa purisapuggalo cetasā ceto paricca vidito hoti, evampi kho Ānanda Tathāgatassa purisindriyañāṇaṁ cetasā ceto paricca viditaṁ hoti, evampi kho Ānanda Tathāgatassa āyatiṁ dhammasamuppādo cetasā ceto paricca vidito hotīti. (3)

Evaṁ vutte āyasmā Ānando Bhagavantaṁ etadavoca—sakkā nu kho bhante imesaṁ tiṇṇaṁ puggalānaṁ aparepi tayo puggalā sappaṭibhāgā paññāpetunti. “Sakkā Ānandā”ti Bhagavā avoca. Idhāhaṁ Ānanda ekaccaṁ puggalaṁ evaṁ cetasā ceto paricca pajānāmi “imassa kho puggalassa vijjamānā kusalāpi dhammā akusalāpi dhammā”ti. Tamenaṁ aparena samayena evaṁ cetasā ceto paricca pajānāmi “imassa kho puggalassa kusalā dhammā antarahitā, akusalā dhammā sammukhībhūtā. Atthi ca khvassa

kusalamūlaṁ asamucchinnaṁ, tampi sabbena sabbaṁ samugghātaṁ gacchati. Evamayaṁ puggalo āyatiṁ parihānadhammo bhavissatī”ti. Seyyathāpi Ānanda aṅgārāni ādittāni sampajjalitāni sajotibhūtāni puthusilāya nikkhittāni, jāneyyāsi tvaṁ Ānanda “nayimāni aṅgārāni vuddhiṁ virūḷhiṁ vepullaṁ āpajjissantī”ti. Evaṁ bhante. Seyyathāpi vā pana Ānanda sāyanhasamayaṁ[1] sūriye ogacchante jāneyyāsi tvaṁ Ānanda “āloko antaradhāyissati, andhakāro pātubhavissatī”ti. Evaṁ bhante. Seyyathāpi vā panānanda abhido addharattaṁ bhattakālasamaye jāneyyāsi tvaṁ Ānanda “āloko antarahito, andhakāro pātubhūto”ti. Evaṁ bhante. Evamevaṁ kho ahaṁ Ānanda idhekaccaṁ puggalaṁ evaṁ cetasā ceto paricca pajānāmi “imassa kho puggalassa vijjamānā kusalāpi dhammā akusalāpi dhammā”ti. Tamenaṁ aparena samayena evaṁ cetasā ceto paricca pajānāmi “imassa kho puggalassa kusalā dhammā antarahitā, akusalā dhammā sammukhībhūtā. Atthi ca khvassa kusalamūlaṁ asamucchinnaṁ, tampi sabbena sabbaṁ samugghātaṁ gacchati. Evamayaṁ puggalo āyatiṁ parihānadhammo bhavissatī”ti. Evampi kho Ānanda Tathāgatassa purisapuggalo cetasā ceto paricca vidito hoti, evampi kho Ānanda Tathāgatassa purisindriyañāṇaṁ cetasā ceto paricca viditaṁ hoti, evampi kho Ānanda Tathāgatassa āyatiṁ dhammasamuppādo cetasā ceto paricca vidito hoti. (4)

Idha panāhaṁ Ānanda ekaccaṁ puggalaṁ evaṁ cetasā ceto paricca pajānāmi “imassa kho puggalassa vijjamānā kusalāpi dhammā akusalāpi dhammā”ti. Tamenaṁ aparena samayena evaṁ cetasā ceto paricca pajānāmi “imassa kho puggalassa akusalā dhammā antarahitā, kusalā dhammā sammukhībhūtā. Atthi ca khvassa akusalamūlaṁ asamucchinnaṁ, tampi sabbena sabbaṁ samugghātaṁ gacchati. Evamayaṁ puggalo āyatiṁ aparihānadhammo bhavissatī”ti. Seyyathāpi Ānanda aṅgārāni ādittāni sampajjalitāni sajotibhūtāni sukkhe tiṇapuñje vā kaṭṭhapuñje vā nikkhittāni, jāneyyāsi tvaṁ Ānanda “imāni aṅgārāni vuḍḍhiṁ virūḷhiṁ vepullaṁ āpajjissantī”ti. Evaṁ bhante. Seyyathāpi

---

1. Sāyanhasamaye (Syā, Ka)

vā panānanda rattiyā paccūsasamayaṁ[1] sūriye uggacchante jāneyyāsi tvaṁ Ānanda "andhakāro antaradhāyissati, āloko pātubhavissatī"ti. Evaṁ bhante. Seyyathāpi vā panānanda abhido majjhanhike bhattakālasamaye jāneyyāsi tvaṁ Ānanda "andhakāro antarahito, āloko pātubhūto"ti. Evaṁ bhante. Evamevaṁ kho ahaṁ Ānanda idhekaccaṁ puggalaṁ evaṁ cetasā ceto paricca pajānāmi "imassa kho puggalassa vijjamānā kusalāpi dhammā akusalāpi dhammā"ti. Tamenaṁ aparena samayena evaṁ cetasā ceto paricca pajānāmi "imassa kho puggalassa akusalā dhammā antarahitā, kusalā dhammā sammukhībhūtā. Atthi ca khvassa akusalamūlaṁ asamucchinnaṁ, tampi sabbena sabbaṁ samugghātaṁ gacchati. Evamayaṁ puggalo āyatiṁ aparihānadhammo bhavissatī"ti. Evampi kho Ānanda Tathāgatassa purisapuggalo cetasā ceto paricca vidito hoti, evampi kho Ānanda Tathāgatassa purisindriyañāṇaṁ cetasā ceto paricca viditaṁ hoti, evampi kho Ānanda Tathāgatassa āyatiṁ dhammasamuppādo cetasā ceto paricca vidito hoti. (5)

Idha panāhaṁ Ānanda ekaccaṁ puggalaṁ cetasā ceto paricca pajānāmi "imassa kho puggalassa vijjamānā kusalāpi dhammā akusalāpi dhammā"ti. Tamenaṁ aparena samayena evaṁ cetasā ceto paricca pajānāmi "natthi imassa puggalassa vālaggakoṭi nittudanamattopi akusalo dhammo, samannāgatoyaṁ puggalo ekantasukkehi anavajjehi dhammehi, diṭṭheva dhamme parinibbāyissatī"ti. Seyyathāpi Ānanda aṅgārāni sītāni nibbutāni sukkhe tiṇapuñje vā kaṭṭhapuñje vā nikkhittāni, jāneyyāsi tvaṁ Ānanda "nayimāni aṅgārāni vuddhiṁ virūḷhiṁ vepullaṁ āpajjissantī"ti. Evaṁ bhante. Evamevaṁ kho ahaṁ Ānanda idhekaccaṁ puggalaṁ evaṁ cetasā ceto paricca pajānāmi "imassa kho puggalassa vijjamānā kusalāpi dhammā akusalāpi dhammā"ti. Tamenaṁ aparena samayena evaṁ cetasā ceto paricca pajānāmi "natthi imassa puggalassa vālaggakoṭinittudanamattopi akusalo dhammo, samannāgatoyaṁ puggalo ekantasukkehi anavajjehi dhammehi, diṭṭheva dhamme parinibbāyissatī"ti. Evampi kho Ānanda Tathāgatassa purisapuggalo cetasā ceto paricca vidito hoti, evampi kho Ānanda Tathāgatassa

---

1. Rattipaccūsasamaye (Ka)

purisindriyañāṇaṁ cetasā ceto paricca viditaṁ hoti, evampi kho Ānanda Tathāgatassa āyatiṁ dhammasamuppādo cetasā ceto paricca vidito hoti. (6)

Tatrānanda ye te purimā tayo puggalā, tesaṁ tiṇṇaṁ puggalānaṁ eko aparihānadhammo, eko parihānadhammo, eko āpāyiko nerayiko. Tatrānanda yeme pacchimā tayo puggalā, imesaṁ tiṇṇaṁ puggalānaṁ eko parihānadhammo, eko aparihānadhammo, eko parinibbānadhammoti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Nibbedhikasutta

63. Nibbedhikapariyāyaṁ vo bhikkhave dhammapariyāyaṁ desessāmi, taṁ suṇātha sādhukaṁ manasi karotha, bhāsissāmīti. "Evaṁ bhante"ti kho te bhikkhū Bhagavato paccassosuṁ. Bhagavā etadavoca—

Katamo ca so bhikkhave nibbedhikapariyāyo dhammapariyāyo? Kāmā bhikkhave veditabbā, kāmānaṁ nidānasambhavo veditabbo, kāmānaṁ vemattatā veditabbā, kāmānaṁ vipāko veditabbo, kāmanirodho[1] veditabbo, kāmanirodhagāminī[2] paṭipadā veditabbā. (1)

Vedanā bhikkhave veditabbā, vedanānaṁ nidānasambhavo veditabbo, vedanānaṁ vemattatā veditabbā, vedanānaṁ vipāko veditabbo, vedanānirodho veditabbo, vedanānirodhagāminī paṭipadā veditabbā. (2)

Saññā bhikkhave veditabbā, saññānaṁ nidānasambhavo veditabbo, saññānaṁ vemattatā veditabbā, saññānaṁ vipāko veditabbo, saññānirodho veditabbo, saññānirodhagāminī paṭipadā veditabbā. (3)

Āsavā bhikkhave veditabbā, āsavānaṁ nidānasambhavo veditabbo, āsavānaṁ vemattatā veditabbā, āsavānaṁ vipāko veditabbo, āsavanirodho veditabbo, āsavanirodhagāminī paṭipadā veditabbā. (4)

---

1. Kāmānaṁ nirodho (Ka) evaṁ vedanānirodho-iccādīsupi.
2. Kāmānaṁ nirodhagāminī (Ka) evaṁ vedanānirodhagāminī-iccādīsupi.

Kammaṁ bhikkhave veditabbaṁ, kammānaṁ nidānasambhavo veditabbo, kammānaṁ vemattatā veditabbā, kammānaṁ vipāko veditabbo, kammanirodho veditabbo, kammanirodhagāminī paṭipadā veditabbā. (5)

Dukkhaṁ bhikkhave veditabbaṁ, dukkhassa nidānasambhavo veditabbo, dukkhassa vemattatā veditabbā, dukkhassa vipāko veditabbo, dukkhanirodho veditabbo, dukkhanirodhagāminī paṭipadā veditabbā. (6)

"Kāmā bhikkhave veditabbā, kāmānaṁ nidānasambhavo veditabbo, kāmānaṁ vemattatā veditabbā, kāmānaṁ vipāko veditabbo, kāmanirodho veditabbo, kāmanirodhagāminī paṭipadā veditabbā"ti iti kho panetaṁ vuttaṁ, kiñcetaṁ paṭicca vuttaṁ. + Pañcime bhikkhave kāmaguṇā cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṁhitā rajanīyā. Sotaviññeyyā saddā. Ghānaviññeyyā gandhā. Jivhāviññeyyā rasā. Kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṁhitā rajanīyā. Api ca kho bhikkhave nete kāmā, kāmaguṇā nāmete[1] ariyassa vinaye vuccanti.

* Saṅkapparāgo purisassa kāmo,
Nete[2] kāmā yāni citrāni loke.
Saṅkapparāgo purisassa kāmo,
Tiṭṭhanti citrāni tatheva loke.
Athettha dhīrā vinayanti chandanti.

Katamo ca bhikkhave kāmānaṁ nidānasambhavo? Phasso bhikkhave kāmānaṁ nidānasambhavo.

Katamā ca bhikkhave kāmānaṁ vemattatā? Añño bhikkhave kāmo rūpesu. Añño kāmo saddesu. Añño kāmo gandhesu. Añño kāmo rasesu. Añño kāmo phoṭṭhabbesu. Ayaṁ vuccati bhikkhave kāmānaṁ vemattatā.

+ Ma 1. 119; Saṁ 2. 427 piṭṭhesu.
* Abhi 4. 275 piṭṭhe.

1. Te kāmaguṇā nāma nete kāmā (Ka)
2. Na te (Syā)

Katamo ca bhikkhave kāmānaṁ vipāko? Yaṁ kho bhikkhave kāmayamāno tajjaṁ tajjaṁ attabhāvaṁ abhinibbatteti puññabhāgiyaṁ vā apuññabhāgiyaṁ vā. Ayaṁ vuccati bhikkhave kāmānaṁ vipāko.

Katamo ca bhikkhave kāmanirodho? Phassanirodho[1] bhikkhave kāmanirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo kāmanirodhagāminī paṭipadā. Seyyathidaṁ, sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammā-ājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi.

Yato kho[2] bhikkhave ariyasāvako evaṁ kāme pajānāti, evaṁ kāmānaṁ nidānasambhavaṁ pajānāti, evaṁ kāmānaṁ vemattataṁ pajānāti, evaṁ kāmānaṁ vipākaṁ pajānāti, evaṁ kāmanirodhaṁ pajānāti, evaṁ kāmanirodhagāminiṁ paṭipadaṁ pajānāti. So imaṁ nibbedhikaṁ brahmacariyaṁ pajānāti kāmanirodhaṁ. "Kāmā bhikkhave veditabbā -pa- kāmanirodhagāminī[3] paṭipadā veditabbā"ti iti yaṁ taṁ vuttaṁ, idametaṁ paṭicca vuttaṁ. (1)

"Vedanā bhikkhave veditabbā -pa- vedanānirodhagāminī paṭipadā veditabbā"ti iti kho panetaṁ vuttaṁ, kiñcetaṁ paṭicca vuttaṁ. Tisso imā bhikkhave vedanā—sukhā vedanā dukkhā vedanā adukkhamasukhā vedanā.

Katamo ca bhikkhave vedanānaṁ nidānasambhavo? Phasso bhikkhave vedanānaṁ nidānasambhavo.

Katamā ca bhikkhave vedanānaṁ vemattatā? Atthi bhikkhave sāmisā sukhā vedanā, atthi nirāmisā sukhā vedanā, atthi sāmisā dukkhā vedanā, atthi nirāmisā dukkhā vedanā, atthi sāmisā adukkhamasukhā vedanā, atthi nirāmisā adukkhamasukhā vedanā. Ayaṁ vuccati bhikkhave vedanānaṁ vemattatā.

Katamo ca bhikkhave vedanānaṁ vipāko? Yaṁ kho bhikkhave vediyamāno[4] tajjaṁ tajjaṁ attabhāvaṁ abhinibbatteti puññabhāgiyaṁ vā apuññabhāgiyaṁ vā. Ayaṁ vuccati bhikkhave vedanānaṁ vipāko.

1. Phassanirodhā (Syā)
2. Yato ca kho (bahūsu)
3. Sabbatthapi evameva dissati.
4. Vedayamāno (Syā, Kaṁ) Aṁ 1. 554 piṭṭhepi.

Katamo ca bhikkhave vedanānirodho? Phassanirodho[1] bhikkhave vedanānirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo vedanānirodhagāminī paṭipadā. Seyyathidaṁ, sammādiṭṭhi -pa- sammāsamādhi.

Yato kho bhikkhave ariyasāvako evaṁ vedanaṁ pajānāti, evaṁ vedanānaṁ nidānasambhavaṁ pajānāti, evaṁ vedanānaṁ vemattataṁ pajānāti, evaṁ vedanānaṁ vipākaṁ pajānāti, evaṁ vedanānirodhaṁ pajānāti, evaṁ vedanānirodhagāminiṁ paṭipadaṁ pajānāti. So imaṁ nibbedhikaṁ brahmacariyaṁ pajānāti vedanānirodhaṁ. "Vedanā bhikkhave veditabbā -pa- vedanānirodhagāminī paṭipadā veditabbā"ti iti yaṁ taṁ vuttaṁ, idametaṁ paṭicca vuttaṁ. (2)

"Saññā bhikkhave veditabbā -pa- saññānirodhagāminī paṭipadā veditabbā"ti iti kho panetaṁ vuttaṁ, kiñcetaṁ paṭicca vuttaṁ, chayimā bhikkhave saññā rūpasaññā saddasaññā gandhasaññā rasasaññā phoṭṭhabbasaññā dhammasaññā.

Katamo ca bhikkhave saññānaṁ nidānasambhavo? Phasso bhikkhave saññānaṁ nidānasambhavo.

Katamā ca bhikkhave saññānaṁ vemattatā? Aññā bhikkhave saññā rūpesu. Aññā saññā saddesu[2]. Aññā saññā gandhesu. Aññā saññā rasesu. Aññā saññā phoṭṭhabbesu. Aññā saññā dhammesu. Ayaṁ vuccati bhikkhave saññānaṁ vemattatā.

Katamo ca bhikkhave saññānaṁ vipāko? Vohāravepakkaṁ[3] bhikkhave saññaṁ[4] vadāmi. Yathā yathā naṁ sañjānāti, tathā tathā voharati "evaṁ saññī ahosin"ti[5]. Ayaṁ vuccati bhikkhave saññānaṁ vipāko.

Katamo ca bhikkhave saññānirodho? Phassanirodho[6] bhikkhave saññānirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo saññānirodhagāminī paṭipadā. Seyyathidaṁ, sammādiṭṭhi -pa- sammāsamādhi.

---

1. Phassanirodhā (Syā, Kaṁ, Ka)
2. Aññā bhikkhave rūpesu saññā aññā saddesu saññā (Ka) evaṁ sesesupi.
3. Vohāravepakkāhaṁ (Syā, I), vohārapakkāhaṁ (Sī)
4. Saññā (Syā, I) 5. Ahosīti (Ka) 6. Phassanirodhā (Syā, Ka)

Yato kho bhikkhave ariyasāvako evaṁ saññaṁ pajānāti, evaṁ saññānaṁ nidānasambhavaṁ pajānāti, evaṁ saññānaṁ vemattataṁ pajānāti, evaṁ saññānaṁ vipākaṁ pajānāti, evaṁ saññānirodhaṁ pajānāti, evaṁ saññānirodhagāminiṁ paṭipadaṁ pajānāti. So imaṁ nibbedhikaṁ brahmacariyaṁ pajānāti saññānirodhaṁ. "Saññā bhikkhave veditabbā -pa- saññānirodhagāminī paṭipadā veditabbā"ti iti yaṁ taṁ vuttaṁ, idametaṁ paṭicca vuttaṁ. (3)

"Āsavā bhikkhave veditabbā -pa- āsavanirodhagāminī[1] paṭipadā veditabbā"ti iti kho panetaṁ vuttaṁ, kiñcetaṁ paṭicca vuttaṁ. Tayome bhikkhave āsavā kāmāsavo bhavāsavo avijjāsavo.

Katamo ca bhikkhave āsavānaṁ nidānasambhavo? Avijjā bhikkhave āsavānaṁ nidānasambhavo.

Katamā ca bhikkhave āsavānaṁ vemattatā? Atthi bhikkhave āsavā nirayagamanīyā[2], atthi āsavā tiracchānayonigamanīyā, atthi āsavā pettivisayagamanīyā, atthi āsavā manussalokagamanīyā, atthi āsavā devalokagamanīyā. Ayaṁ vuccati bhikkhave āsavānaṁ vemattatā.

Katamo ca bhikkhave āsavānaṁ vipāko? Yaṁ kho bhikkhave avijjāgato tajjaṁ tajjaṁ attabhāvaṁ abhinibbatteti puññabhāgiyaṁ vā apuññabhāgiyaṁ vā. Ayaṁ vuccati bhikkhave āsavānaṁ vipāko.

Katamo ca bhikkhave āsavanirodho? Avijjānirodho bhikkhave āsavanirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo āsavanirodhagāminī[1] paṭipadā. Seyyathidaṁ, sammādiṭṭhi -pa- sammāsamādhi.

Yato kho bhikkhave ariyasāvako evaṁ āsave pajānāti, evaṁ āsavānaṁ nidānasambhavaṁ pajānāti, evaṁ āsavānaṁ vemattataṁ pajānāti, evaṁ āsavānaṁ vipākaṁ pajānāti, evaṁ āsavānaṁ nirodhaṁ pajānāti, evaṁ āsavānaṁ nirodhagāminiṁ paṭipadaṁ pajānāti. So imaṁ nibbedhikaṁ brahmacariyaṁ pajānāti āsavanirodhaṁ. "Āsavā bhikkhave veditabbā -pa-.

---

1. Sabbatthapi evameva dissati. 2. Nirayagāminiyā (Sī, Ka)

āsavanirodhagāminī[1] paṭipadā veditabbā"ti iti yaṁ taṁ vuttaṁ, idametaṁ paṭicca vuttaṁ. (4)

"Kammaṁ bhikkhave veditabbaṁ -pa- kammanirodhagāminī[1] paṭipadā veditabbā"ti iti kho panetaṁ vuttaṁ, kiñcetaṁ paṭicca vuttaṁ. * Cetanāhaṁ bhikkhave kammaṁ vadāmi, cetayitvā kammaṁ karoti kāyena vācāya manasā.

Katamo ca bhikkhave kammānaṁ nidānasambhavo? Phasso bhikkhave kammānaṁ nidānasambhavo.

Katamā ca bhikkhave kammānaṁ vemattatā, atthi bhikkhave kammaṁ nirayavedanīyaṁ, atthi kammaṁ tiracchānayonivedanīyaṁ, atthi kammaṁ pettivisayavedanīyaṁ, atthi kammaṁ manussalokavedanīyaṁ, atthi kammaṁ devalokavedanīyaṁ. Ayaṁ vuccati bhikkhave kammānaṁ vemattatā.

Katamo ca bhikkhave kammānaṁ vipāko? Tividhāhaṁ[2] bhikkhave kammānaṁ vipākaṁ vadāmi diṭṭheva[3] dhamme upapajje vā[4] apare vā pariyāye. Ayaṁ vuccati bhikkhave kammānaṁ vipāko.

Katamo ca bhikkhave kammanirodho? Phassanirodho[5] bhikkhave kammanirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo kammanirodhagāminī[6] paṭipadā. Seyyathidaṁ, sammādiṭṭhi -pa- sammāsamādhi.

Yato kho bhikkhave ariyasāvako evaṁ kammaṁ pajānāti, evaṁ kammānaṁ nidānasambhavaṁ pajānāti, evaṁ kammānaṁ vemattataṁ pajānāti, evaṁ kammānaṁ vipākaṁ pajānāti, evaṁ kammanirodhaṁ pajānāti, evaṁ kammanirodhagāminiṁ paṭipadaṁ pajānāti. So imaṁ nibbedhikaṁ brahmacariyaṁ pajānāti kammanirodhaṁ. "Kammaṁ bhikkhave veditabbaṁ -pa- kammanirodhagāminī paṭipadā veditabbā"ti iti yaṁ taṁ vuttaṁ, idametaṁ paṭicca vuttaṁ. (5)

"Dukkhaṁ bhikkhave veditabbaṁ, dukkhassa nidānasambhavo veditabbo, dukkhassa vemattatā veditabbā, dukkhassa vipāko veditabbo, dukkhanirodho veditabbo, dukkhanirodhagāminī paṭipadā veditabbā"ti iti kho panetaṁ

---

1. Sabbatthapi evameva dissati.
* Abhi 4. 290 piṭṭhepi.
2. Imāhaṁ (Ka)
3. Diṭṭhe vā (Sī)
4. Upapajjaṁ vā (Ka-Sī, Aṁ 3. 497), upapajjavā (?), Ma 3. 257 piṭṭhe Pāḷiyā tadatthavaṇṇanāya ca saṁsandetabbaṁ.
5. Phassanirodhā (Ka-Sī, Syā, Ka)
6. Sabbatthapi evameva dissati.

vuttaṁ, kiñcetaṁ paṭicca vuttaṁ. Jātipi dukkhā, jarāpi dukkhā, byādhipi dukkho,[1] maraṇampi dukkhaṁ, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsāpi dukkhā, yampicchaṁ na labhati tampi dukkhaṁ, saṁkhittena pañcupādānakkhandhā[2] dukkhā.

Katamo ca bhikkhave dukkhassa nidānasambhavo? Taṇhā bhikkhave dukkhassa nidānasambhavo.

Katamā ca bhikkhave dukkhassa vemattatā? Atthi bhikkhave dukkhaṁ adhimattaṁ, atthi parittaṁ, atthi dandhavirāgi, atthi khippavirāgi. Ayaṁ vuccati bhikkhave dukkhassa vemattatā.

Katamo ca bhikkhave dukkhassa vipāko? Idha bhikkhave ekacco yena dukkhena abhibhūto pariyādinnacitto[3] socati kilamati paridevati urattāḷiṁ kandati sammohaṁ āpajjati. Yena vā pana dukkhena abhibhūto pariyādinnacitto bahiddhā pariyeṭṭhiṁ āpajjati "ko[4] ekapadaṁ dvipadaṁ jānāti[5] imassa dukkhassa nirodhāyā"ti. Sammohavepakkaṁ vāhaṁ bhikkhave dukkhaṁ vadāmi pariyeṭṭhivepakkaṁ vā. Ayaṁ vuccati bhikkhave dukkhassa vipāko.

Katamo ca bhikkhave dukkhanirodho? Taṇhānirodho[6] bhikkhave dukkhanirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo dukkhassa nirodhagāminī paṭipadā. Seyyathidaṁ, sammādiṭṭhi -pa- sammāsamādhi.

Yato kho bhikkhave ariyasāvako evaṁ dukkhaṁ pajānāti, evaṁ dukkhassa nidānasambhavaṁ pajānāti, evaṁ dukkhassa vemattataṁ pajānāti, evaṁ dukkhassa vipākaṁ pajānāti, evaṁ dukkhanirodhaṁ pajānāti, evaṁ dukkhanirodhagāminiṁ paṭipadaṁ pajānāti. So imaṁ nibbedhikaṁ brahmacariyaṁ pajānāti dukkhanirodhaṁ. "Dukkhaṁ bhikkhave veditabbaṁ, dukkhassa nidānasambhavo veditabbo, dukkhassa vemattatā veditabbā, dukkhassa vipāko veditabbo, dukkhanirodho veditabbo, dukkhanirodhagāminī paṭipadā veditabbā"ti iti yaṁ taṁ vuttaṁ, idametaṁ paṭicca vuttaṁ. (6)

Ayaṁ kho so bhikkhave nibbedhikapariyāyo dhammapariyāyoti. . Navamaṁ.

---

1. Byādhipi dukkhā (Syā, I, Ka)
2. Pañcupādānakkhandhāpi (Ka)
3. Pariyādiṇṇacitto (Ka)
4. So na (Ka)
5. Pajānāti (Ka)
6. Taṇhānirodhā (Ka-Sī, Syā, Ka)

10. Sīhanādasutta

64. * Chayimāni bhikkhave Tathāgatassa Tathāgatabalāni, yehi balehi samannāgato Tathāgato āsabhaṁ ṭhānaṁ paṭijānāti parisāsu sīhanādaṁ nadati, brahmacakkaṁ pavatteti. Katamāni cha? Idha bhikkhave Tathāgato ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṁ pajānāti. Yampi bhikkhave Tathāgato ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṁ pajānāti, idampi bhikkhave Tathāgatassa Tathāgatabalaṁ hoti, yaṁ balaṁ āgamma Tathāgato āsabhaṁ ṭhānaṁ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṁ nadati, brahmacakkaṁ pavatteti. (1)

Puna caparaṁ bhikkhave Tathāgato atītānāgatapaccuppannānaṁ kammasamā dānānaṁ ṭhānaso hetuso vipākaṁ yathābhūtaṁ pajānāti. Yampi bhikkhave Tathāgato atītānāgatapaccuppannānaṁ kammasamādānānaṁ ṭhānaso hetuso vipākaṁ yathābhūtaṁ pajānāti, idampi bhikkhave Tathāgatassa Tathāgatabalaṁ hoti, yaṁ balaṁ āgamma Tathāgato āsabhaṁ ṭhānaṁ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṁ nadati, brahmacakkaṁ pavatteti. (2)

Puna caparaṁ bhikkhave Tathāgato jhānavimokkhasamādhi-samāpattīnaṁ saṁkilesaṁ vodānaṁ vuṭṭhānaṁ yathābhūtaṁ pajānāti. Yampi bhikkhave Tathāgato -pa- idampi bhikkhave Tathāgatassa Tathāgatabalaṁ hoti, yaṁ balaṁ āgamma Tathāgato āsabhaṁ ṭhānaṁ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṁ nadati, brahmacakkaṁ pavatteti. (3)

Puna caparaṁ bhikkhave Tathāgato anekavihitaṁ pubbenivāsaṁ anussarati. Seyyathidaṁ, ekampi jātiṁ dvepi jātiyo -pa- iti sākāraṁ sa-uddesaṁ anekavihitaṁ pubbenivāsaṁ anussarati. Yampi bhikkhave Tathāgato anekavihitaṁ pubbenivāsaṁ anussarati. Seyyathidaṁ, ekampi jātiṁ dvepi jātiyo -pa- iti sākāraṁ sa-uddesaṁ anekavihitaṁ pubbenivāsaṁ anussarati. Idampi bhikkhave Tathāgatassa Tathāgatabalaṁ hoti, yaṁ balaṁ āgamma Tathāgato āsabhaṁ ṭhānaṁ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṁ nadati, brahmacakkaṁ pavatteti. (4)

Puna caparaṁ bhikkhave Tathāgato dibbena cakkhunā visuddhena atikkanta mānusakena -pa- yathākammūpage satte pajānāti. Yampi bhikkhave

* Ma 1. 99; Abhi 2. 328; Aṁ 3. 283; Khu 9. 356 piṭṭhesu.

Tathāgato dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena -pa- yathākammūpage satte pajānāti. Idampi bhikkhave Tathāgatassa Tathāgatabalaṁ hoti, yaṁ balaṁ āgamma Tathāgato āsabhaṁ ṭhānaṁ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṁ nadati, brahmacakkaṁ pavatteti. (5)

Puna caparaṁ bhikkhave Tathāgato āsavānaṁ khayā -pa- sacchikatvā upasampajja viharati. Yampi bhikkhave Tathāgato āsavānaṁ khayā -pa- sacchikatvā upasampajja viharati. Idampi bhikkhave Tathāgatassa Tathāgatabalaṁ hoti, yaṁ balaṁ āgamma Tathāgato āsabhaṁ ṭhānaṁ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṁ nadati, brahmacakkaṁ pavatteti. Imāni kho bhikkhave cha Tathāgatassa Tathāgatabalāni, yehi balehi samannāgato Tathāgato āsabhaṁ ṭhānaṁ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṁ nadati, brahmacakkaṁ pavatteti. (6)

Tatra ce bhikkhave pare Tathāgataṁ ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṁ ñāṇena upasaṅkamitvā pañhaṁ pucchanti. Yathā yathā bhikkhave Tathāgatassa ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṁ ñāṇaṁ viditaṁ, tathā tathā tesaṁ Tathāgato ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṁ ñāṇena pañhaṁ puṭṭho byākaroti. (1)

Tatra ce bhikkhave pare Tathāgataṁ atītānāgatapaccuppannānaṁ kammasamādānānaṁ ṭhānaso hetuso vipākaṁ yathābhūtaṁ ñāṇena upasaṅkamitvā pañhaṁ pucchanti. Yathā yathā bhikkhave Tathāgatassa atītānāgatapaccuppannānaṁ kammasamādānānaṁ ṭhānaso hetuso vipākaṁ yathābhūtaṁ ñāṇaṁ viditaṁ, tathā tathā tesaṁ Tathāgato atītānāgatapaccuppannānaṁ kammasamādānānaṁ ṭhānaso hetuso vipākaṁ yathābhūtaṁ ñāṇena pañhaṁ puṭṭho byākaroti. (2)

Tatra ce bhikkhave pare Tathāgataṁ jhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṁ saṁkilesaṁ vodānaṁ vuṭṭhānaṁ yathābhūtaṁ ñāṇena upasaṅkamitvā pañhaṁ pucchanti. Yathā yathā bhikkhave Tathāgatassa jhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṁ saṁkilesaṁ vodānaṁ vuṭṭhānaṁ yathābhūtaṁ ñāṇaṁ viditaṁ, tathā tathā tesaṁ Tathāgato jhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṁ saṁkilesaṁ vodānaṁ vuṭṭhānaṁ yathābhūtaṁ ñāṇena pañhaṁ puṭṭho byākaroti. (3)

Tatra ce bhikkhave pare Tathāgataṁ pubbenivāsānussatiṁ yathābhūtaṁ ñāṇena upasaṅkamitvā pañhaṁ pucchanti. Yathā yathā bhikkhave Tathāgatassa pubbenivāsānussatiṁ yathābhūtaṁ ñāṇaṁ viditaṁ, tathā tathā tesaṁ Tathāgato pubbenivāsānussatiṁ yathābhūtaṁ ñāṇena pañhaṁ puṭṭho byākaroti. (4)

Tatra ce bhikkhave pare Tathāgataṁ sattānaṁ cutūpapātaṁ yathābhūtaṁ ñāṇena upasaṅkamitvā pañhaṁ pucchanti. Yathā yathā bhikkhave Tathāgatassa sattānaṁ cutūpapātaṁ yathābhūtaṁ ñāṇaṁ viditaṁ, tathā tathā tesaṁ Tathāgato sattānaṁ cutūpapātaṁ yathābhūtaṁ ñāṇena pañhaṁ puṭṭho byākaroti. (5)

Tatra ce bhikkhave pare Tathāgataṁ āsavānaṁ khayā -pa- yathābhūtaṁ ñāṇena upasaṅkamitvā pañhaṁ pucchanti. Yathā yathā bhikkhave Tathāgatassa āsavānaṁ khayā -pa- yathābhūtaṁ ñāṇaṁ viditaṁ, tathā tathā tesaṁ Tathāgato āsavānaṁ khayā -pa- yathābhūtaṁ ñāṇena pañhaṁ puṭṭho byākaroti. (6)

Tatra bhikkhave yampidaṁ[1] ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṁ ñāṇaṁ, tampi samāhitassa vadāmi no asamāhitassa. Yampidaṁ[2] atītānāgatapaccuppannānaṁ kammasamādānānaṁ ṭhānaso hetuso vipākaṁ yathābhūtaṁ ñāṇaṁ, tampi samāhitassa vadāmi no asamāhitassa. Yampidaṁ[2] jhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṁ saṁkilesaṁ vodānaṁ vuṭṭhānaṁ yathābhūtaṁ ñāṇaṁ, tampi samāhitassa vadāmi no asamāhitassa. Yampidaṁ[2] pubbenivāsānussatiṁ yathābhūtaṁ ñāṇaṁ, tampi samāhitassa vadāmi no asamāhitassa. Yampidaṁ[2] sattānaṁ cutūpapātaṁ yathābhūtaṁ ñāṇaṁ, tampi samāhitassa vadāmi no asamāhitassa. Yampidaṁ[2] āsavānaṁ khayā -pa- yathābhūtaṁ ñāṇaṁ, tampi samāhitassa vadāmi no asamāhitassa. Iti kho bhikkhave samādhi maggo, asamādhi kummaggoti. . Dasamaṁ.

Mahāvaggo chaṭṭho[3].

1. Yamidaṁ (Sī, I), yadidaṁ (Ka) 2. Yadidaṁ (Ka) 3. Paṭhamo (Syā, Ka)

Tassuddānaṁ

Soṇo Phagguno Bhijāti, Āsavā Dāruhatthi ca.
Majje Ñāṇaṁ Nibbedhikaṁ, Sīhanādoti te dasāti.

---

7. Devatāvagga

1. Anāgāmiphalasutta

65. Cha bhikkhave dhamme appahāya abhabbo anāgāmiphalaṁ sacchikātuṁ. Katame cha? Assaddhiyaṁ ahirikaṁ anottappaṁ kosajjaṁ muṭṭhassaccaṁ duppaññataṁ. Ime kho bhikkhave cha dhamme appahāya abhabbo anāgāmiphalaṁ sacchikātuṁ.

Cha bhikkhave dhamme pahāya bhabbo anāgāmiphalaṁ sacchikātuṁ. Katame cha? Assaddhiyaṁ ahirikaṁ anottappaṁ kosajjaṁ muṭṭhassaccaṁ duppaññataṁ. Ime kho bhikkhave cha dhamme pahāya bhabbo anāgāmiphalaṁ sacchikātunti. Paṭhamaṁ.

2. Arahattasutta

66. Cha bhikkhave dhamme appahāya abhabbo arahattaṁ sacchikātuṁ. Katame cha? Thinaṁ[1] middhaṁ uddhaccaṁ kukkuccaṁ assaddhiyaṁ pamādaṁ. Ime kho bhikkhave cha dhamme appahāya abhabbo arahattaṁ sacchikātuṁ.

Cha bhikkhave dhamme pahāya bhabbo arahattaṁ sacchikātuṁ. Katame cha? Thinaṁ middhaṁ uddhaccaṁ kukkuccaṁ assaddhiyaṁ pamādaṁ. Ime kho bhikkhave cha dhamme pahāya bhabbo arahattaṁ sacchikātunti. . Dutiyaṁ.

3. Mittasutta

67. So vata bhikkhave bhikkhu pāpamitto pāpasahāyo pāpasampavaṅko pāpamitte[2] sevamāno bhajamāno payirupāsamāno tesañca diṭṭhānugatiṁ āpajjamāno ābhisamācārikaṁ dhammaṁ paripūressatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati, ābhisamācārikaṁ dhammaṁ aparipūretvā sekhaṁ

---

1. Thīnaṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I) 2. Pāpake mitte (Ka)

dhammaṁ paripūressatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati, sekhaṁ dhammaṁ aparipūretvā sīlāni paripūressatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati, sīlāni aparipūretvā kāmarāgaṁ vā rūparāgaṁ vā arūparāgaṁ vā pajahissatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati.

So vata bhikkhave bhikkhu kalyāṇamitto kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko kalyāṇamitte sevamāno bhajamāno payirupāsamāno tesañca diṭṭhānugatiṁ āpajjamāno ābhisamācārikaṁ dhammaṁ paripūressatīti ṭhānametaṁ vijjati, ābhisamācārikaṁ dhammaṁ paripūretvā sekhaṁ dhammaṁ paripūressatīti ṭhānametaṁ vijjati, sekhaṁ dhammaṁ paripūretvā sīlāni paripūressatīti ṭhānametaṁ vijjati, sīlāni paripūretvā kāmarāgaṁ vā rūparāgaṁ vā arūparāgaṁ vā pajahissatīti ṭhānametaṁ vijjatīti. . Tatiyaṁ.

4. Saṅgaṇikārāmasutta

68. So vata bhikkhave bhikkhu saṅgaṇikārāmo saṅgaṇikarato saṅgaṇikārāmataṁ anuyutto gaṇārāmo gaṇarato gaṇārāmataṁ anuyutto eko paviveke abhiramissatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati, eko paviveke anabhiramanto cittassa nimittaṁ gahessatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati, cittassa nimittaṁ agaṇhanto sammādiṭṭhiṁ paripūressatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati, sammādiṭṭhiṁ aparipūretvā sammāsamādhiṁ paripūressatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati, sammāsamādhiṁ aparipūretvā saṁyojanāni pajahissatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati, saṁyojanāni appahāya nibbānaṁ sacchikarissatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati.

So vata bhikkhave bhikkhu na saṅgaṇikārāmo na saṅgaṇikarato na saṅgaṇikārāmataṁ anuyutto na gaṇārāmo na gaṇarato na gaṇārāmataṁ anuyutto eko paviveke abhiramissatīti ṭhānametaṁ vijjati, eko paviveke abhiramanto cittassa nimittaṁ gahessatīti ṭhānametaṁ vijjati, cittassa nimittaṁ gaṇhanto sammādiṭṭhiṁ paripūressatīti ṭhānametaṁ vijjati, sammādiṭṭhiṁ paripūretvā sammāsamādhiṁ paripūressatīti ṭhānametaṁ vijjati, sammāsamādhiṁ paripūretvā saṁyojanāni pajahissatīti ṭhānametaṁ vijjati, saṁyojanāni pahāya nibbānaṁ sacchikarissatīti ṭhānametaṁ vijjatīti. . Catutthaṁ.

5. Devatāsutta

69. Atha kho aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṁ Jetavanaṁ obhāsetvā yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ aṭṭhāsi, ekamantaṁ ṭhitā kho sā devatā Bhagavantaṁ etadavoca "chayime bhante dhammā bhikkhuno aparihānāya saṁvattanti. Katame cha? Satthugāravatā dhammagāravatā saṁghagāravatā sikkhāgāravatā sovacassatā kalyāṇamittatā. Ime kho bhante cha dhammā bhikkhuno aparihānāya saṁvattantī"ti. Idamavoca sā devatā, samanuñño Satthā ahosi. Atha kho sā devatā "samanuñño me Satthā"ti Bhagavantaṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā tatthevantaradhāyi.

Atha kho Bhagavā tassā rattiyā accayena bhikkhū āmantesi—imaṁ bhikkhave rattiṁ aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṁ Jetavanaṁ obhāsetvā yenāhaṁ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā maṁ abhivādetvā ekamantaṁ aṭṭhāsi, ekamantaṁ ṭhitā kho bhikkhave sā devatā maṁ etadavoca "chayime bhante dhammā bhikkhuno aparihānāya saṁvattanti. Katame cha? Satthugāravatā dhammagāravatā saṁghagāravatā sikkhāgāravatā sovacassatā kalyāṇamittatā. Ime kho bhante cha dhammā bhikkhuno aparihānāya saṁvattantī"ti. Idamavoca bhikkhave sā devatā, idaṁ vatvā maṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā tatthevantaradhāyīti.

Evaṁ vutte āyasmā Sāriputto Bhagavantaṁ abhivādetvā etadavoca "imassa kho ahaṁ bhante Bhagavatā saṁkhittena bhāsitassa evaṁ vitthārena atthaṁ ājānāmi. Idha bhante bhikkhu attanā ca Satthugāravo hoti Satthugāravatāya ca vaṇṇavādī. Ye caññe bhikkhū na Satthugāravā, te ca Satthugāravatāya samādapeti. Ye caññe bhikkhū Satthugāravā, tesañca vaṇṇaṁ bhaṇati bhūtaṁ tacchaṁ kālena. Attanā ca dhammagāravo hoti. Saṁghagāravo hoti. Sikkhāgāravo hoti. Suvaco hoti. Kalyāṇamitto hoti kalyāṇamittatāya ca vaṇṇavādī. Ye caññe bhikkhū na kalyāṇamittā, te ca kalyāṇamittatāya samādapeti. Ye caññe bhikkhū kalyāṇamittā, tesañca vaṇṇaṁ bhaṇati bhūtaṁ tacchaṁ

kālena. Imassa kho ahaṁ bhante Bhagavatā saṁkhittena bhāsitassa evaṁ vitthārena atthaṁ ājānāmī”ti.

Sādhu sādhu Sāriputta, sādhu kho tvaṁ Sāriputta imassa mayā saṁkhittena bhāsitassa evaṁ vitthārena atthaṁ ājānāsi. Idha Sāriputta bhikkhu attanā ca Satthugāravo hoti, Satthugāravatāya ca vaṇṇavādī. Ye caññe bhikkhū na Satthugāravā, te ca Satthugāravatāya samādapeti. Ye caññe bhikkhū Satthugāravā, tesañca vaṇṇaṁ bhaṇati bhūtaṁ tacchaṁ kālena. Attanā ca dhammagāravo hoti. Saṁghagāravo hoti. Sikkhāgāravo hoti. Suvaco hoti. Kalyāṇamitto hoti kalyāṇamittatāya ca vaṇṇavādī. Ye caññe bhikkhū na kalyāṇamittā, te ca kalyāṇamittatāya samādapeti. Ye caññe bhikkhū kalyāṇamittā, tesañca vaṇṇaṁ bhaṇati bhūtaṁ tacchaṁ kālena. Imassa kho Sāriputta mayā saṁkhittena bhāsitassa evaṁ vitthārena attho daṭṭhabboti. . Pañcamaṁ.

6. Samādhisutta

70. So vata bhikkhave bhikkhu na santena samādhinā na paṇītena na paṭippassaddhiladdhena[1] na ekodibhāvādhigatena anekavihitaṁ iddhividhaṁ paccanubhavissati. Ekopi hutvā bahudhā bhavissati, bahudhāpi hutvā eko bhavissati -pa- yāva brahmalokāpi kāyena vasaṁ vattessatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati. Dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇissati dibbe ca mānuse ca ye dūre santike cāti netaṁ ṭhānaṁ vijjati. Parasattānaṁ parapuggalānaṁ cetasā ceto paricca pajānissati. Sarāgaṁ vā cittaṁ “sarāgaṁ cittan”ti pajānissati -pa- vimuttaṁ vā cittaṁ “vimuttaṁ cittan”ti pajānissatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati. Anekavihitaṁ pubbenivāsaṁ anussarissati. Seyyathidaṁ, ekampi jātiṁ dvepi jātiyo -pa- iti sākāraṁ sa-uddesaṁ anekavihitaṁ pubbenivāsaṁ anussarissatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati. Dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passissati -pa- yathākammūpage satte pajānissatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati. Āsavānaṁ khayā -pa- sacchikatvā upasampajja viharissatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati.

---

1. Na paṭippassaddhaladdhena (Sī)

So vata bhikkhave bhikkhu santena samādhinā paṇītena paṭippassaddhi laddhena ekodibhāvādhigatena anekavihitaṁ iddhividhaṁ paccanubhavissati -pa- yāva brahmalokāpi kāyena vasaṁ vattessatīti ṭhānametaṁ vijjati. Dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇissati dibbe ca mānuse ca ye dūre santike cāti ṭhānametaṁ vijjati. Parasattānaṁ parapuggalānaṁ cetasā ceto paricca pajānissati. Sarāgaṁ vā cittaṁ "sarāgaṁ cittan"ti pajānissati -pa- vimuttaṁ vā cittaṁ "vimuttaṁ cittan"ti pajānissatīti ṭhānametaṁ vijjati. Anekavihitaṁ pubbenivāsaṁ anussarissati. Seyyathidaṁ, ekampi jātiṁ dvepi jātiyo -pa- iti sākāraṁ sa-uddesaṁ anekavihitaṁ pubbenivāsaṁ anussarissatīti ṭhānametaṁ vijjati. Dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passissati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate, yathākammūpage satte pajānissatīti ṭhānametaṁ vijjati. Āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ -pa- sacchikatvā upasampajja viharissatīti ṭhānametaṁ vijjatīti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Sakkhibhabbasutta

71. Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo tatra tatreva sakkhibhabbataṁ pāpuṇituṁ sati sati āyatane. Katamehi chahi? Idha bhikkhave bhikkhu "ime hānabhāgiyā dhammā"ti yathābhūtaṁ nappajānāti. "Ime ṭhitibhāgiyā dhammā"ti yathābhūtaṁ nappajānāti. "Ime visesabhāgiyā dhammā"ti yathābhūtaṁ nappajānāti. "Ime nibbedhabhāgiyā dhammā"ti yathābhūtaṁ nappajānāti. Asakkaccakārī ca hoti asappāyakārī ca. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo tatra tatreva sakkhibhabbataṁ pāpuṇituṁ sati sati āyatane.

Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo tatra tatreva sakkhibhabbataṁ pāpuṇituṁ sati sati āyatane. Katamehi chahi? Idha bhikkhave bhikkhu "ime hānabhāgiyā dhammā"ti yathābhūtaṁ pajānāti. "Ime ṭhitibhāgiyā dhammā"ti yathābhūtaṁ pajānāti. "Ime visesabhāgiyā dhammā"ti yathābhūtaṁ pajānāti. "Ime nibbedhabhāgiyā dhammā"ti yathābhūtaṁ pajānāti. Sakkaccakārī ca hoti sappāyakārī ca.

imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo tatra tatreva sakkhibhabbataṁ pāpuṇituṁ sati sati āyataneti. . Sattamaṁ.

8. Balasutta

72. Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo samādhismiṁ[1] balataṁ pāpuṇituṁ. Katamehi chahi? Idha bhikkhave bhikkhu na samādhissa samāpattikusalo hoti, na samādhissa ṭhitikusalo hoti, na samādhissa[2] vuṭṭhānakusalo hoti, asakkaccakārī ca hoti asātaccakārī ca asappāyakārī ca. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo samādhismiṁ balataṁ pāpuṇituṁ.

Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo samādhismiṁ balataṁ pāpuṇituṁ. Katamehi chahi? Idha bhikkhave bhikkhu samādhissa samāpattikusalo hoti, samādhissa ṭhitikusalo hoti, samādhissa vuṭṭhānakusalo hoti, sakkaccakārī ca hoti sātaccakārī ca sappāyakārī ca. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo samādhismiṁ balataṁ pāpuṇitunti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Paṭhamatajjhānasutta

73. Cha bhikkhave dhamme appahāya abhabbo paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharituṁ. Katame cha? Kāmacchandaṁ byāpādaṁ thinamiddhaṁ uddhaccakukkuccaṁ vicikicchaṁ, kāmesu kho panassa ādīnavo na yathābhūtaṁ sammappaññāya sudiṭṭho hoti. Ime kho bhikkhave cha dhamme appahāya abhabbo paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharituṁ.

Cha bhikkhave dhamme pahāya bhabbo paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharituṁ. Katame cha? Kāmacchandaṁ byāpādaṁ thinamiddhaṁ uddhaccakukkuccaṁ vicikicchaṁ, kāmesu kho panassa ādīnavo na yathābhūtaṁ sammappaññāya sudiṭṭho hoti. Ime kho bhikkhave cha dhamme pahāya bhabbo paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharitunti. . Navamaṁ.

---

1. Samādhimhi (Ka)
2. Na samādhimhā (Ka) uparisattakanipāte Devatāvagge pana sabbatthapi "samādhissa" itveva dissati.

10. Dutiyatajjhānasutta

74. Cha bhikkhave dhamme appahāya abhabbo paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharituṁ. Katame cha? Kāmavitakkaṁ byāpādavitakkaṁ vihiṁsāvitakkaṁ kāmasaññaṁ byāpādasaññaṁ vihiṁsāsaññaṁ. Ime kho bhikkhave cha dhamme appahāya abhabbo paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharituṁ.

Cha bhikkhave dhamme pahāya bhabbo paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharituṁ. Katame cha? Kāmavitakkaṁ byāpādavitakkaṁ vihiṁsāvitakkaṁ kāmasaññaṁ byāpādasaññaṁ vihiṁsāsaññaṁ. Ime kho bhikkhave cha dhamme pahāya bhabbo paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharituntī. . Dasamaṁ.

Devatāvaggo sattamo[1].

Tassuddānaṁ

Anāgāmi Arahaṁ Mittā, Saṅgaṇikārāmadevatā.
Samādhi Sakkhibhabbaṁ Balaṁ, Tajjhānā apare duveti.

---

8. Arahattavagga

1. Dukkhasutta

75. Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme dukkhaṁ viharati savighātaṁ sa-upāyāsaṁ sapariḷāhaṁ, kāyassa bhedā paraṁ maraṇā duggati pāṭikaṅkhā. Katamehi chahi? Kāmavitakkena byāpādavitakkena vihiṁsāvitakkena kāmasaññāya byāpādasaññāya vihiṁsāsaññāya. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme dukkhaṁ viharati savighātaṁ sa-upāyāsaṁ sapariḷāhaṁ. Kāyassa bhedā paraṁ maraṇā duggati pāṭikaṅkhā.

Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme sukhaṁ viharati avighātaṁ anupāyāsaṁ apariḷāhaṁ, kāyassa bhedā

---

1. Dutiyo (Syā, Ka)

paraṁ maraṇā sugati pāṭikaṅkhā. Katamehi chahi? Nekkhammavitakkena abyāpādavitakkena avihiṁsāvitakkena nekkhammasaññāya abyāpādasaññāya avihiṁsāsaññāya. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme sukhaṁ viharati avighātaṁ anupāyāsaṁ apariḷāhaṁ. Kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugati pāṭikaṅkhāti. . Paṭhamaṁ.

2. Arahattasutta

76. Cha bhikkhave dhamme appahāya abhabbo arahattaṁ sacchikātuṁ. Katame cha? Mānaṁ omānaṁ atimānaṁ adhimānaṁ thambhaṁ atinipātaṁ. Ime kho bhikkhave cha dhamme appahāya abhabbo arahattaṁ sacchikātuṁ.

Cha bhikkhave dhamme pahāya bhabbo arahattaṁ sacchikātuṁ. Katame cha? Mānaṁ omānaṁ atimānaṁ adhimānaṁ thambhaṁ atinipātaṁ. Ime kho bhikkhave cha dhamme pahāya bhabbo arahattaṁ sacchikātunti. . Dutiyaṁ.

3. Uttarimanussadhammasutta

77. Cha bhikkhave dhamme appahāya abhabbo uttarimanussadhammaṁ alamariyañāṇadassanavisesaṁ sacchikātuṁ. Katame cha? Muṭṭhassaccaṁ asampajaññaṁ indriyesu aguttadvārataṁ bhojane amattaññutaṁ kuhanaṁ lapanaṁ. Ime kho bhikkhave cha dhamme appahāya abhabbo uttarimanussadhammaṁ alamariyañāṇadassanavisesaṁ sacchikātuṁ.

Cha bhikkhave dhamme pahāya bhabbo uttarimanussadhammaṁ alamariyañāṇadassanavisesaṁ sacchikātuṁ. Katame cha? Muṭṭhassaccaṁ asampajaññaṁ indriyesu aguttadvārataṁ bhojane amattaññutaṁ kuhanaṁ lapanaṁ. Ime kho bhikkhave cha dhamme pahāya bhabbo uttarimanussadhammaṁ alamariyañāṇadassanavisesaṁ sacchikātunti. . Tatiyaṁ.

4. Sukhasomanassasutta

78. Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme sukhasomanassabahulo viharati, yoni cassa āraddhā hoti āsavānaṁ khayāya. Katamehi chahi? Idha bhikkhave bhikkhu dhammārāmo hoti, bhāvanārāmo hoti, pahānārāmo hoti, pavivekārāmo

hoti, abyāpajjārāmo hoti, nippapañcārāmo hoti. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme sukhasomanassabahulo viharati, yoni cassa āraddhā hoti āsavānaṁ khayāyāti. . Catutthaṁ.

5. Adhigamasutta

79. Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo anadhigataṁ vā kusalaṁ dhammaṁ adhigantuṁ, adhigataṁ vā kusalaṁ dhammaṁ phātiṁ kātuṁ[1]. Katamehi chahi? Idha bhikkhave bhikkhu na āyakusalo ca hoti, na apāyakusalo ca hoti, na upāyakusalo ca hoti, anadhigatānaṁ kusalānaṁ dhammānaṁ adhigamāya na chandaṁ janeti, adhigate kusale dhamme na ārakkhati[2], sātaccakiriyāya na sampādeti. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo anadhigataṁ vā kusalaṁ dhammaṁ adhigantuṁ, adhigataṁ vā kusalaṁ dhammaṁ phātiṁ kātuṁ.

Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo anadhigataṁ vā kusalaṁ dhammaṁ adhigantuṁ, adhigataṁ vā kusalaṁ dhammaṁ phātiṁ kātuṁ. Katamehi chahi? Idha bhikkhave bhikkhu āyakusalo ca hoti, apāyakusalo ca hoti, upāyakusalo ca hoti, anadhigatānaṁ kusalānaṁ dhammānaṁ adhigamāya chandaṁ janeti, adhigate kusale dhamme ārakkhati, sātaccakiriyāya sampādeti. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo anadhigataṁ vā kusalaṁ dhammaṁ adhigantuṁ adhigataṁ vā kusalaṁ dhammaṁ phātiṁ kātunti. . Pañcamaṁ.

6. Mahantattasutta

80. Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu nacirasseva mahantattaṁ[3] vepullattaṁ pāpuṇāti dhammesu. Katamehi chahi? Idha bhikkhave bhikkhu ālokabahulo ca hoti yogabahulo ca vedabahulo ca asantuṭṭhibahulo ca anikkhittadhuro ca kusalesu dhammesu uttari ca patāreti[4]. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu nacirasseva mahantattaṁ vepullattaṁ pāpuṇāti dhammesūti. . Chaṭṭhaṁ.

---

1. Phātikattuṁ (Sī), phātikātuṁ (Syā, Kaṁ, I)
2. Sārakkhati (Sī, Syā, Kaṁ, I)
3. Mahattaṁ (Syā, Kaṁ)
4. Pakaroti (Ka)

7. Paṭhamanirayasutta

81. Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye. Katamehi chahi? Pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti, pāpiccho ca micchādiṭṭhi ca. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye.

Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato yathābhataṁ nikkhitto evaṁ sagge. Katamehi chahi? Pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, appiccho ca sammādiṭṭhi ca. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato yathābhataṁ nikkhitto evaṁ saggeti. . Sattamaṁ.

8. Dutiyanirayasutta

28. Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye. Katamehi chahi?[1] Pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti[1], luddho ca pagabbho ca. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato yathābhataṁ nikkhitto evaṁ niraye.

Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato yathābhataṁ nikkhitto evaṁ sagge. Katamehi chahi? Pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesu micchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, aluddho ca appagabbho ca. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato yathābhataṁ nikkhitto evaṁ saggeti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Aggadhammasutta

83. Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo aggaṁ dhammaṁ arahattaṁ sacchikātuṁ. Katamehi chahi? Idha bhikkhave bhikkhu assaddho hoti, ahiriko hoti, anottappī hoti, kusīto hoti,

---

1-1. Musāvādī hoti, pisuṇavāco hoti, pharusavāco hoti, samphappalāpī hoti, (Sī, Syā, I) evaṁ sukkapakkhepi.

duppañño hoti, kāye ca jīvite ca sāpekkho hoti. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo aggaṁ dhammaṁ arahattaṁ sacchikātuṁ.

Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo aggaṁ dhammaṁ arahattaṁ sacchikātuṁ. Katamehi chahi? Idha bhikkhave bhikkhu saddho hoti, hirimā hoti, ottappī hoti, āraddhavīriyo hoti, paññavā hoti, kāye ca jīvite ca anapekkho hoti. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo aggaṁ dhammaṁ arahattaṁ sacchikātunti. . Navamaṁ.

10. Rattidivasasutta

84. Chahi bhikkhave dhammehi samannāgatassa bhikkhuno yā ratti vā divaso vā āgacchati, hāniyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu no vuddhi. Katamehi chahi? Idha bhikkhave bhikkhu mahiccho hoti vighātavā asantuṭṭho itarītaracīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajja-parikkhārena, assaddho hoti, dussīlo hoti, kusīto hoti, muṭṭhassati hoti, duppañño hoti. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgatassa bhikkhuno yā ratti vā divaso vā āgacchati, hāniyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu no vuddhi.

Chahi bhikkhave dhammehi samannāgatassa bhikkhuno yā ratti vā divaso vā āgacchati, vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu no parihāni. Katamehi chahi? Idha bhikkhave bhikkhu na mahiccho hoti avighātavā santuṭṭho itarītaracīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccaya-bhesajjaparikkhārena, saddho hoti, sīlavā hoti, āraddhavīriyo hoti, satimā hoti, paññavā hoti. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgatassa bhikkhuno yā ratti vā divaso vā āgacchati, vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no parihānīti. . Dasamaṁ.

Arahattavaggo aṭṭhamo[1].

---

1. Tatiyo (Syā, Ka)

Tassuddānaṁ

Dukkhaṁ Arahattaṁ Uttari ca, Sukhaṁ Adhigamena ca.
Mahantattaṁ dvayaṁ Niraye[1], Aggadhammañca Rattiyoti.

---

9. Sītivagga

1. Sītibhāvasutta

85. Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo anuttaraṁ sītibhāvaṁ sacchikātuṁ. Katamehi chahi? * Idha bhikkhave bhikkhu yasmiṁ samaye cittaṁ niggahetabbaṁ, tasmiṁ samaye cittaṁ na niggaṇhāti. Yasmiṁ samaye cittaṁ paggahetabbaṁ, tasmiṁ samaye cittaṁ na paggaṇhāti. Yasmiṁ samaye cittaṁ sampahaṁsitabbaṁ, tasmiṁ samaye cittaṁ na sampahaṁseti. Yasmiṁ samaye cittaṁ ajjhupekkhitabbaṁ, tasmiṁ samaye cittaṁ na ajjhupekkhati. Hīnādhimuttiko ca hoti sakkāyābhirato ca. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo anuttaraṁ sītibhāvaṁ sacchikātuṁ.

Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo anuttaraṁ sītibhāvaṁ sacchikātuṁ. Katamehi chahi? Idha bhikkhave bhikkhu yasmiṁ samaye cittaṁ niggahetabbaṁ, tasmiṁ samaye cittaṁ niggaṇhāti. Yasmiṁ samaye cittaṁ paggahetabbaṁ, tasmiṁ samaye cittaṁ paggaṇhāti. Yasmiṁ samaye cittaṁ sampahaṁsitabbaṁ, tasmiṁ samaye cittaṁ sampahaṁseti. Yasmiṁ samaye cittaṁ ajjhupekkhitabbaṁ, tasmiṁ samaye cittaṁ ajjhupekkhati, paṇītādhimuttiko ca hoti nibbānābhirato ca. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo anuttaraṁ sītibhāvaṁ sacchikātunti. . Paṭhamaṁ.

2. Āvaraṇasutta

86. Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato suṇantopi saddhammaṁ abhabbo niyāmaṁ okkamituṁ kusalesu dhammesu sammattaṁ. Katamehi

---

1. Mahattadvayaniraye (Syā) * Visuddhi 1. 127 piṭṭhādīsu vitthāro.

chahi? Kammāvaraṇatāya samannāgato hoti, kilesāvaraṇatāya samannāgato hoti, vipākāvaraṇatāya samannāgato hoti, assaddho ca hoti acchandiko ca duppañño ca. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato suṇantopi saddhammaṁ abhabbo niyāmaṁ okkamituṁ kusalesu dhammesu sammattaṁ.

Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato suṇanto saddhammaṁ bhabbo niyāmaṁ okkamituṁ kusalesu dhammesu sammattaṁ. Katamehi chahi? Na kammāvaraṇatāya samannāgato hoti, na kilesāvaraṇatāya samannāgato hoti, na vipākāvaraṇatāya samannāgato hoti, saddho ca hoti chandiko ca paññavā ca. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato suṇanto saddhammaṁ bhabbo niyāmaṁ okkamituṁ kusalesu dhammesu sammattanti. . Dutiyaṁ.

3. Voropitasutta

87. Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato suṇantopi saddhammaṁ abhabbo niyāmaṁ okkamituṁ kusalesu dhammesu sammattaṁ. Katamehi chahi? Mātā jīvitā voropitā hoti, pitā jīvitā voropito hoti, arahaṁ[1] jīvitā voropito hoti, Tathāgatassa duṭṭhena cittena lohitaṁ uppāditaṁ hoti, saṁgho bhinno hoti, duppañño hoti jaḷo eḷamūgo. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato suṇantopi saddhammaṁ abhabbo niyāmaṁ okkamituṁ kusalesu dhammesu sammattaṁ.

Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato suṇanto saddhammaṁ bhabbo niyāmaṁ okkamituṁ kusalesu dhammesu sammattaṁ. Katamehi chahi? Na mātā jīvitā voropitā hoti, na pitā jīvitā voropito hoti, na arahaṁ jīvitā voropito hoti, na Tathāgatassa duṭṭhena cittena lohitaṁ uppāditaṁ hoti, na saṁgho bhinno hoti, paññavā hoti ajaḷo aneḷamūgo. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi

---

1. Arahā (Syā, Kaṁ), arahanto (Ka)

samannāgato suṇanto saddhammaṁ bhabbo niyāmaṁ okkamituṁ kusalesu dhammesu sammattanti. . Tatiyaṁ.

4. Sussūsatisutta

88. Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato suṇantopi saddhammaṁ abhabbo niyāmaṁ okkamituṁ kusalesu dhammesu sammattaṁ. Katamehi chahi? Tathāgatappavedite dhammavinaye desiyamāne na sussūsati, na sotaṁ odahati, na aññā cittaṁ upaṭṭhāpeti[1], anatthaṁ gaṇhāti, atthaṁ riñcati, ananulomikāya khantiyā samannāgato hoti. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato suṇantopi saddhammaṁ abhabbo niyāmaṁ okkamituṁ kusalesu dhammesu sammattaṁ.

Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato suṇanto saddhammaṁ bhabbo niyāmaṁ okkamituṁ kusalesu dhammesu sammattaṁ. Katamehi chahi? Tathāgatappavedite dhammavinaye desiyamāne sussūsati, sotaṁ odahati, aññā cittaṁ upaṭṭhāpeti, atthaṁ gaṇhāti, anatthaṁ riñcati, anulomikāya khantiyā samannāgato hoti. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato suṇanto saddhammaṁ bhabbo niyāmaṁ okkamituṁ kusalesu dhammesu sammattanti. . Catutthaṁ.

5. Appahāyasutta

89. Cha bhikkhave dhamme appahāya abhabbo diṭṭhisampadaṁ sacchikātuṁ. Katame cha? Sakkāyadiṭṭhiṁ vicikicchaṁ sīlabbataparāmāsaṁ apāyagamanīyaṁ rāgaṁ apāyagamanīyaṁ dosaṁ apāyagamanīyaṁ mohaṁ. Ime kho bhikkhave cha dhamme appahāya abhabbo diṭṭhisampadaṁ sacchikātuṁ.

Cha bhikkhave dhamme pahāya bhabbo diṭṭhisampadaṁ sacchikātuṁ. Katame cha? Sakkāyadiṭṭhiṁ vicikicchaṁ sīlabbataparāmāsaṁ apāyagamanīyaṁ rāgaṁ apāyagamanīyaṁ dosaṁ apāyagamanīyaṁ mohaṁ. Ime kho bhikkhave cha dhamme pahāya bhabbo diṭṭhisampadaṁ sacchikātunti. . Pañcamaṁ.

---

1. Upaṭṭhapeti (Sī, Syā, Kaṁ, I)

6. Pahīnasutta

90. Chayime bhikkhave dhammā diṭṭhisampannassa puggalassa pahīnā. Katame cha? Sakkāyadiṭṭhi vicikicchā sīlabbataparāmāso apāyagamanīyo rāgo apāyagamanīyo doso apāyagamanīyo moho. Ime kho bhikkhave cha dhammā diṭṭhisampannassa puggalassa pahīnāti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Abhabbasutta

91. Cha bhikkhave dhamme abhabbo diṭṭhisampanno puggalo uppādetuṁ. Katame cha? Sakkāyadiṭṭhiṁ vicikicchaṁ sīlabbataparāmāsaṁ apāyagamanīyaṁ rāgaṁ apāyagamanīyaṁ dosaṁ apāyagamanīyaṁ mohaṁ. Ime kho bhikkhave cha dhamme abhabbo diṭṭhisampanno puggalo uppādetunti. . Sattamaṁ.

8. Paṭhama abhabbaṭṭhānasutta

92. Chayimāni bhikkhave abhabbaṭṭhānāni. Katamāni cha? Abhabbo diṭṭhisampanno puggalo Satthari agāravo viharituṁ appatisso, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo dhamme agāravo viharituṁ appatisso, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo saṁghe agāravo viharituṁ appatisso, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo sikkhāya agāravo viharituṁ appatisso, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo anāgamanīyaṁ vatthuṁ paccāgantuṁ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo aṭṭhamaṁ bhavaṁ nibbattetuṁ. Imāni kho bhikkhave cha abhabbaṭṭhānānīti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Dutiya abhabbaṭṭhānasutta

93. Chayimāni bhikkhave abhabbaṭṭhānāni. Katamāni cha? Abhabbo diṭṭhisampanno puggalo kañci[1] saṅkhāraṁ niccato upagantuṁ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo kañci saṅkhāraṁ sukhato upagantuṁ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo kañci dhammaṁ attato upagantuṁ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo ānantariyaṁ kammaṁ[2] kātuṁ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo kotūhalamaṅgalena suddhiṁ

---

1. Kiñci (Ka) Abhi 2. 348; Ma 3. 109 piṭṭhesupi.
2. Ānantariyakammaṁ (Sī), anantariyakammaṁ (Syā, I) Aṁ 1. 468 piṭṭhe passitabbaṁ.

paccāgantuṁ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo ito bahiddhā dakkhiṇeyyaṁ gavesituṁ. Imāni kho bhikkhave cha abhabbaṭṭhānānīti. . Navamaṁ.

10. Tatiya abhabbaṭṭhānasutta

94. Chayimāni bhikkhave abhabbaṭṭhānāni. Katamāni cha? Abhabbo diṭṭhisampanno puggalo mātaraṁ jīvitā voropetuṁ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo pitaraṁ jīvitā voropetuṁ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo arahantaṁ jīvitā voropetuṁ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo Tathāgatassa duṭṭhena cittena lohitaṁ uppādetuṁ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo saṁghaṁ bhindituṁ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo aññaṁ satthāraṁ uddisituṁ. Imāni kho bhikkhave cha abhabbaṭṭhānānīti. . Dasamaṁ.

11. Catuttha abhabbaṭṭhānasutta

95. Chayimāni bhikkhave abhabbaṭṭhānāni. Katamāni cha? Abhabbo diṭṭhisampanno puggalo sayaṁkataṁ sukhadukkhaṁ paccāgantuṁ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo paraṁkataṁ[1] sukhadukkhaṁ paccāgantuṁ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo sayaṁkatañca paraṁkatañca sukhadukkhaṁ paccāgantuṁ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo asayaṁkāraṁ adhiccasamuppannaṁ sukhadukkhaṁ paccāgantuṁ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo aparaṁkāraṁ adhiccasamuppannaṁ sukhadukkhaṁ paccāgantuṁ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo asayaṁkārañca aparaṁkārañca adhiccasamuppannaṁ sukhadukkhaṁ paccāgantuṁ. Taṁ kissa hetu? Tathā hissa bhikkhave diṭṭhisampannassa puggalassa hetu ca sudiṭṭho hetusamuppannā ca dhammā. Imāni kho bhikkhave cha abhabbaṭṭhānānīti. . Ekādasamaṁ.

Sītivaggo navamo[2].

Tassuddānaṁ

Sītibhāvaṁ Āvaraṇaṁ, Voropitā Susūsati.
Appahāya Pahīnā'bhabbo, taṭṭhānā caturopi cāti.

---

1. Parakataṁ (Sī, Syā)
2. Catuttho (Syā, Ka)

10. Ānisaṁsavagga

1. Pātubhāvasutta

96. Channaṁ bhikkhave pātubhāvo dullabho lokasmiṁ. Katamesaṁ channaṁ? Tathāgatassa Arahato Sammāsambuddhassa pātubhāvo dullabho lokasmiṁ, Tathāgatappaveditassa dhammavinayassa desetā puggalo dullabho lokasmiṁ, ariyāyatane paccājāti dullabhā[1] lokasmiṁ, indriyānaṁ avekallatā dullabhā lokasmiṁ, ajaḷatā aneḷamūgatā dullabhā lokasmiṁ, kusale dhamme chando[2] dullabho lokasmiṁ. Imesaṁ kho bhikkhave channaṁ pātubhāvo dullabho lokasminti. . Paṭhamaṁ.

2. Ānisaṁsasutta

97. Chayime bhikkhave ānisaṁsā sotāpattiphalasacchikiriyāya. Katame cha? Saddhammaniyato hoti, aparihānadhammo hoti, pariyantakata'ssa dukkhaṁ hoti[3], asādhāraṇena ñāṇena samannāgato hoti, hetu cassa sudiṭṭho hetusamuppannā ca dhammā. Ime kho bhikkhave cha ānisaṁsā sotāpattiphalasacchikiriyāyāti. . Dutiyaṁ.

3. Aniccasutta

98. So vata bhikkhave bhikkhu kañci saṅkhāraṁ niccato samanupassanto anulomikāya khantiyā samannāgato bhavissatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati, anulomikāya khantiyā asamannāgato sammattaniyāmaṁ okkamissatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati, sammattaniyāmaṁ anokkamamāno sotāpattiphalaṁ vā sakadāgāmiphalaṁ vā anāgāmiphalaṁ vā arahattaṁ[4] vā sacchikarissatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati.

So vata bhikkhave bhikkhu sabbasaṅkhāre[5] aniccato samanupassanto anulomikāya khantiyā samannāgato bhavissatīti ṭhānametaṁ vijjati, anulomikāya khantiyā samannāgato sammattaniyāmaṁ okkamissatīti ṭhānametaṁ vijjati, sammattaniyāmaṁ okkamamāno sotāpattiphalaṁ vā

---

1. Paccājāto dullabho (Syā)
2. Kusaladhammacchando (Sī, Syā, I)
3. Dukkhaṁ na hoti (Syā, I, Ka)
4. Arahattaphalaṁ (Ka) Khu 9. 409 piṭṭhepi.
5. Sabbasaṅkhāraṁ (Sī, I)

sakadāgāmiphalaṁ vā anāgāmiphalaṁ vā arahattaṁ vā sacchikarissatīti ṭhānametaṁ vijjatīti. . Tatiyaṁ.

4. Dukkhasutta

99. So vata bhikkhave bhikkhu kañci saṅkhāraṁ sukhato samanupassanto -pa- sabbasaṅkhāre dukkhato samanupassanto -pa- ṭhānametaṁ vijjati. . Catutthaṁ.

5. Anattasutta

100. So vata bhikkhave bhikkhu kañci dhammaṁ attato samanupassanto -pa- sabbadhamme[1] anattato samanupassanto -pa- ṭhānametaṁ vijjati. . Pañcamaṁ.

6. Nibbānasutta

101. So vata bhikkhave bhikkhu nibbānaṁ dukkhato samanupassanto anulomikāya khantiyā samannāgato bhavissatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati, anulomikāya khantiyā asamannāgato sammattaniyāmaṁ okkamissatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati, sammattaniyāmaṁ anokkamamāno sotāpattiphalaṁ vā sakadāgāmiphalaṁ vā anāgāmiphalaṁ vā arahattaṁ vā sacchikarissatīti netaṁ ṭhānaṁ vijjati.

So vata bhikkhave bhikkhu nibbānaṁ sukhato samanupassanto anulomikāya khantiyā samannāgato bhavissatīti ṭhānametaṁ vijjati, anulomikāya khantiyā samannāgato sammattaniyāmaṁ okkamissatīti ṭhānametaṁ vijjati, sammattaniyāmaṁ okkamamāno sotāpattiphalaṁ vā sakadāgāmiphalaṁ vā anāgāmiphalaṁ vā arahattaṁ vā sacchikarissatīti ṭhānametaṁ vijjatīti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Anavatthitasutta

102. Cha bhikkhave ānisaṁse sampassamānena alameva bhikkhunā sabbasaṅkhāresu anodhiṁ karitvā aniccasaññaṁ upaṭṭhāpetuṁ. Katame cha, sabbasaṅkhārā ca me anavatthitā[2] khāyissanti, sabbaloke ca me mano

1. Sabbadhammaṁ (Sī, I), kiñcidhammaṁ (Ka)
2. Anavaṭṭhitato (Sī, Syā, I)

nābhiramissati[1], sabbalokā ca me mano vuṭṭhahissati, nibbānapoṇañca me mānasaṁ bhavissati. Saṁyojanā ca me pahānaṁ gacchissanti[2], paramena ca sāmaññena samannāgato bhavissāmīti. Ime kho bhikkhave cha ānisaṁse sampassamānena alameva bhikkhunā sabbasaṅkhāresu anodhiṁ karitvā aniccasaññaṁ upaṭṭhāpetunti. . Sattamaṁ.

8. Ukkhittāsikasutta

103. Cha bhikkhave ānisaṁse sampassamānena alameva bhikkhunā sabbasaṅkhāresu anodhiṁ karitvā dukkhasaññaṁ upaṭṭhāpetuṁ. Katame cha, sabbasaṅkhāresu ca me nibbidasaññā paccupaṭṭhitā bhavissati. Seyyathāpi ukkhittāsike vadhake, sabbalokā ca me mano vuṭṭhahissati, nibbāne ca santadassāvī bhavissāmi, anusayā ca me samugghātaṁ gacchissanti[3], kiccakārī ca bhavissāmi, Satthā ca me pariciṇṇo bhavissati mettāvatāyāti. Ime kho bhikkhave cha ānisaṁse sampassamānena alameva bhikkhunā sabbasaṅkhāresu anodhiṁ karitvā dukkhasaññaṁ upaṭṭhāpetunti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Atammayasutta

104. Cha bhikkhave ānisaṁse sampassamānena alameva bhikkhunā sabbadhammesu anodhiṁ karitvā anattasaññaṁ upaṭṭhāpetuṁ. Katame cha, sabbaloke ca atammayo bhavissāmi, ahaṅkārā ca me uparujjhissanti, mamaṅkārā ca me uparujjhissanti, asādhāraṇena ca ñāṇena samannāgato bhavissāmi, hetu ca me sudiṭṭho bhavissati hetusamuppannā ca dhammā. Ime kho bhikkhave cha ānisaṁse sampassamānena alameva bhikkhunā sabbadhammesu anodhiṁ karitvā anattasaññaṁ upaṭṭhāpetunti. . Navamaṁ.

10. Bhavasutta

105. Tayome bhikkhave bhavā pahātabbā, tīsu sikkhāsu sikkhitabbaṁ. Katame tayo bhavā pahātabbā, kāmabhavo rūpabhavo

---

1. Na ramissati (Ka) 2. Gacchanti (Syā, I, Ka) 3. Gacchanti (I, Ka)

arūpabhavo. Ime tayo bhavā pahātabbā. Katamāsu tīsu sikkhāsu sikkhitabbaṁ, adhisīlasikkhāya adhicittasikkhāya adhipaññāsikkhāya. Imāsu tīsu sikkhāsu sikkhitabbaṁ. Yato kho bhikkhave bhikkhuno ime tayo bhavā pahīnā honti, imāsu ca tīsu sikkhāsu sikhitasikkho hoti. Ayaṁ vuccati bhikkhave bhikkhu acchecchi taṇhaṁ, vivattayi saṁyojanaṁ, sammā mānābhisamayā antamakāsi dukkhassāti. . Dasamaṁ.

11. Taṇhāsutta

106. Tisso imā bhikkhave taṇhā pahātabbā tayo ca mānā. Katamā tisso taṇhā pahātabbā, kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā. Imā tisso taṇhā pahātabbā. Katame tayo mānā pahātabbā, māno omāno atimāno. Ime tayo mānā pahātabbā. Yato kho bhikkhave bhikkhuno imā tisso taṇhā pahīnā honti ime ca tayo mānā. Ayaṁ vuccati bhikkhave bhikkhu acchecchi taṇhaṁ, vivattayi saṁyojanaṁ, sammā mānābhisamayā antamakāsi dukkhassāti. . Ekādasamaṁ.

Ānisaṁsavaggo dasamo[1].

Tassuddānaṁ

Pātubhāvo Ānisaṁso, Aniccadukkha-anattato.
Nibbānaṁ Anavatthi Ukkhittāsi Atammayo,
Bhavā Taṇhāyekā dasāti.

Dutiyo paṇṇāsako samatto.

---

1. Pañcamo (Syā, Ka)

11. Tikavagga

1. Rāgasutta

107. Tayome bhikkhave dhammā. Katame tayo, rāgo doso moho. Ime kho bhikkhave tayo dhammā. Imesaṁ kho bhikkhave tiṇṇaṁ dhammānaṁ pahānāya tayo dhammā bhāvetabbā. Katame tayo, rāgassa pahānāya asubhā bhāvetabbā, dosassa pahānāya mettā bhāvetabbā, mohassa pahānāya paññā bhāvetabbā. Imesaṁ kho bhikkhave tiṇṇaṁ dhammānaṁ pahānāya ime tayo dhammā bhāvetabbāti. . Paṭhamaṁ.

2. Duccaritasutta

108. Tayome bhikkhave dhammā. Katame tayo, kāyaduccaritaṁ vacīduccaritaṁ manoduccaritaṁ. Ime kho bhikkhave tayo dhammā. Imesaṁ kho bhikkhave tiṇṇaṁ dhammānaṁ pahānāya tayo dhammā bhāvetabbā. Katame tayo, kāyaduccaritassa pahānāya kāyasucaritaṁ bhāvetabbaṁ, vacīduccaritassa pahānāya vacīsucaritaṁ bhāvetabbaṁ, manoduccaritassa pahānāya manosucaritaṁ bhāvetabbaṁ. Imesaṁ kho bhikkhave tiṇṇaṁ dhammānaṁ pahānāya ime tayo dhammā bhāvetabbāti. . Dutiyaṁ.

3. Vitakkasutta

109. Tayome bhikkhave dhammā. Katame tayo, kāmavitakko byāpādavitakko vihiṁsāvitakko. Ime kho bhikkhave tayo dhammā. Imesaṁ kho bhikkhave tiṇṇaṁ dhammānaṁ pahānāya tayo dhammā bhāvetabbā. Katame tayo, kāmavitakkassa pahānāya nekkhammavitakko bhāvetabbo, byāpādavitakkassa pahānāya abyāpāda vitakko bhāvetabbo, vihiṁsāvitakkassa pahānāya avihiṁsāvitakko bhāvetabbo. Imesaṁ kho bhikkhave tiṇṇaṁ dhammānaṁ pahānāya ime tayo dhammā bhāvetabbāti. . Tatiyaṁ.

4. Saññāsutta

110. Tayome bhikkhave dhammā. Katame tayo, kāmasaññā byāpādasaññā vihiṁsāsaññā. Ime kho bhikkhave tayo dhammā. Imesaṁ kho bhikkhave tiṇṇaṁ dhammānaṁ pahānāya tayo dhammā bhāvetabbā. Katame tayo, kāmasaññāya pahānāya nekkhammasaññā bhāvetabbā, byāpādasaññāya pahānāya abyāpādasaññā bhāvetabbā, vihiṁsāsaññāya pahānāya avihiṁsāsaññā bhāvetabbā. Imesaṁ kho bhikkhave tiṇṇaṁ dhammānaṁ pahānāya ime tayo dhammā bhāvetabbāti. . Catutthaṁ.

5. Dhātusutta

111. Tayome bhikkhave dhammā. Katame tayo, kāmadhātu byāpādadhātu vihiṁsādhātu. Ime kho bhikkhave tayo dhammā. Imesaṁ kho bhikkhave tiṇṇaṁ dhammānaṁ pahānāya tayo dhammā bhāvetabbā. Katame tayo, kāmadhātuyā pahānāya nekkhammadhātu bhāvetabbā, byāpādadhātuyā pahānāya abyāpādadhātu bhāvetabbā, vihiṁsādhātuyā pahānāya avihiṁsādhātu bhāvetabbā. Imesaṁ kho bhikkhave tiṇṇaṁ dhammānaṁ pahānāya ime tayo dhammā bhāvetabbāti. . Pañcamaṁ.

6. Assādasutta

112. Tayome bhikkhave dhammā. Katame tayo, assādadiṭṭhi attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi. Ime kho bhikkhave tayo dhammā. Imesaṁ kho bhikkhave tiṇṇaṁ dhammānaṁ pahānāya tayo dhammā bhāvetabbā. Katame tayo, assādadiṭṭhiyā pahānāya aniccasaññā bhāvetabbā, attānudiṭṭhiyā pahānāya anattasaññā bhāvetabbā, micchādiṭṭhiyā pahānāya sammādiṭṭhi bhāvetabbā. Imesaṁ kho bhikkhave tiṇṇaṁ dhammānaṁ pahānāya ime tayo dhammā bhāvetabbāti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Aratisutta

113. Tayome bhikkhave dhammā. Katame tayo, arati vihiṁsā[1] adhammacariyā. Ime kho bhikkhave tayo dhammā. Imesaṁ kho bhikkhave

1. Vihesā (Ka)

tiṇṇaṁ dhammānaṁ pahānāya tayo dhammā bhāvetabbā. Katame tayo, aratiyā pahānāya muditā bhāvetabbā, vihesāya pahānāya avihiṁsā bhāvetabbā, adhammacariyāya pahānāya dhammacariyā bhāvetabbā. Imesaṁ kho bhikkhave tiṇṇaṁ dhammānaṁ pahānāya ime tayo dhammā bhāvetabbāti. . Sattamaṁ.

8. Santuṭṭhitāsutta

114. Tayome bhikkhave dhammā. Katame tayo, asantuṭṭhitā asampajaññaṁ mahicchatā. Ime kho bhikkhave tayo dhammā. Imesaṁ kho bhikkhave tiṇṇaṁ dhammānaṁ pahānāya tayo dhammā bhāvetabbā. Katame tayo, asantuṭṭhitāya pahānāya santuṭṭhitā bhāvetabbā, asampajaññassa pahānāya sampajaññaṁ bhāvetabbaṁ, mahicchatāya pahānāya appicchatā bhāvetabbā. Imesaṁ kho bhikkhave tiṇṇaṁ dhammānaṁ pahānāya ime tayo dhammā bhāvetabbāti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Dovacassatāsutta

115. Tayome bhikkhave dhammā. Katame tayo, dovacassatā pāpamittatā cetaso vikkhepo. Ime kho bhikkhave tayo dhammā. Imesaṁ kho bhikkhave tiṇṇaṁ dhammānaṁ pahānāya tayo dhammā bhāvetabbā. Katame tayo, dovacassatāya pahānāya sovacassatā bhāvetabbā, pāpamittatāya pahānāya kalyāṇamittatā bhāvetabbā, cetaso vikkhepassa pahānāya ānāpānassati bhāvetabbā. Imesaṁ kho bhikkhave tiṇṇaṁ dhammānaṁ pahānāya ime tayo dhammā bhāvetabbāti. . Navamaṁ.

10. Uddhaccasutta

116. Tayome bhikkhave dhammā. Katame tayo, uddhaccaṁ asaṁvaro pamādo. Ime kho bhikkhave tayo dhammā. Imesaṁ kho bhikkhave tiṇṇaṁ dhammānaṁ pahānāya tayo dhammā bhāvetabbā. Katame tayo, uddhaccassa pahānāya samatho bhāvetabbo, asaṁvarassa pahānāya saṁvaro bhāvetabbo, pamādassa pahānāya appamādo bhāvetabbo.

imesaṁ kho bhikkhave tiṇṇaṁ dhammānaṁ pahānāya ime tayo dhammā bhāvetabbāti. . Dasamaṁ.

Tikavaggo ekādasamo[1].

Tassuddānaṁ

Rāgaduccaritavitakka, Saññā Dhātūti vuccati.
Assāda-aratituṭṭhi, duve ca Uddhaccena vaggoti.

---

12. Sāmaññavagga

1. Kāyānupassīsutta

117. Cha bhikkhave dhamme appahāya abhabbo kāye kāyānupassī viharituṁ. Katame cha? Kammārāmataṁ bhassārāmataṁ niddārāmataṁ saṅgaṇikārāmataṁ indriyesu aguttadvārataṁ bhojane amattaññutaṁ. Ime kho bhikkhave cha dhamme appahāya abhabbo kāye kāyānupassī viharituṁ.

Cha bhikkhave dhamme pahāya bhabbo kāye kāyānupassī viharituṁ. Katame cha? Kammārāmataṁ bhassārāmataṁ niddārāmataṁ saṅgaṇikārāmataṁ indriyesu aguttadvārataṁ bhojane amattaññutaṁ. Ime kho bhikkhave cha dhamme pahāya bhabbo kāye kāyānupassī viharituntí. . Paṭhamaṁ.

2. Dhammānupassīsutta

118. Cha bhikkhave dhamme appahāya abhabbo ajjhattaṁ kāye -pa- bahiddhā kāye -pa- ajjhattabahiddhā kāye -pa- ajjhattaṁ vedanāsu -pa- bahiddhā vedanāsu -pa- ajjhattabahiddhā vedanāsu -pa- ajjhattaṁ citte -pa- bahiddhā citte -pa- ajjhattabahiddhā citte -pa- ajjhattaṁ dhammesu -pa- bahiddhā dhammesu -pa- ajjhattabahiddhā dhammesu dhammānupassī viharituṁ. Katame cha? Kammārāmataṁ bhassārāmataṁ niddārāmataṁ saṅgaṇikārāmataṁ indriyesu

---

1. Paṭhamo (Syā)

aguttadvārataṁ bhojane amattaññutaṁ. Ime kho bhikkhave cha dhamme pahāya bhabbo ajjhattabahiddhā dhammesu dhammānupassī viharitunti. . Dutiyaṁ.

3. Tapussasutta

119. Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato Tapusso[1] gahapati Tathāgate niṭṭhaṅgato amataddaso amataṁ sacchikatvā iriyati. Katamehi chahi? Buddhe aveccappasādena dhamme aveccappasādena saṁghe aveccappasādena ariyena sīlena ariyena ñāṇena ariyāya vimuttiyā. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato Tapusso gahapati Tathāgate niṭṭhaṅgato amataddaso amataṁ sacchikatvā iriyatīti. . Tatiyaṁ.

4-23. Bhallikādisutta

120-139. Chahi bhikkhave dhammehi samannāgato Bhalliko gahapati -pa-. Sudatto gahapati Anāthapiṇḍiko. Citto gahapati Macchikāsaṇḍiko. Hatthako Āḷavako. Mahānāmo Sakko. Uggo gahapati Vesāliko. Uggato gahapati. Sūrambaṭṭho[2]. Jīvako Komārabhacco. Nakulapitā gahapati. Tavakaṇṇiko gahapati. Pūraṇo gahapati. Isidatto gahapati. Sandhāno[3] gahapati. Vicayo[4] gahapati. Vijayamāhiko[5] gahapati. Meṇḍako gahapati. Vāseṭṭho upāsako. Ariṭṭho upāsako. Sāraggo[6] upāsako Tathāgate niṭṭhaṅgato amataddaso amataṁ sacchikatvā iriyati. Katamehi chahi? Buddhe aveccappasādena dhamme aveccappasādena saṁghe aveccappasādena ariyena sīlena ariyena ñāṇena ariyāya vimuttiyā. Imehi kho bhikkhave chahi dhammehi samannāgato sāraggo upāsako Tathāgate niṭṭhaṅgato amataddaso amataṁ sacchikatvā iriyatīti. .Tevīsatimaṁ.

Sāmaññavaggo dvādasamo.

---

1. Tapasso (I) Aṁ 1. 27 piṭṭhepi.
2. Sūro ambaṭṭho (Ka)
3. Santāno (Ka)
4. Vijayo (Sī, Syā, I)
5. Vajjiyamahito (Sī, Syā, I)
6. Sādatto (Syā)

24. Rāgapeyyāla

140. Rāgassa bhikkhave abhiññāya cha dhammā bhāvetabbā. Katame cha? Dassanānuttariyaṁ savanānuttariyaṁ lābhānuttariyaṁ sikkhānuttariyaṁ pāricariyānuttariyaṁ anussatānuttariyaṁ. Rāgassa bhikkhave abhiññāya ime cha dhammā bhāvetabbāti. (1)

141. Rāgassa bhikkhave abhiññāya cha dhammā bhāvetabbā. Katame cha? Buddhānussati dhammānussati saṁghānussati sīlānussati cāgānussati devatānussati. Rāgassa bhikkhave abhiññāya ime cha dhammā bhāvetabbāti. (2)

142. Rāgassa bhikkhave abhiññāya cha dhammā bhāvetabbā. Katame cha? Aniccasaññā anicce dukkhasaññā dukkhe anattasaññā pahānasaññā virāgasaññā nirodhasaññā. Rāgassa bhikkhave abhiññāya ime cha dhammā bhāvetabbāti. (3)

143-169. Rāgassa bhikkhave pariññāya -pa- parikkhayāya. Pahānāya. Khayāya. Vayāya. Virāgāya. Nirodhāya. Cāgāya. Paṭinissaggāya cha dhammā bhāvetabbā. (4-30)

170-649. Dosassa -pa-. Mohassa. Kodhassa. Upanāhassa. Makkhassa. Paḷāsassa. Issāya. Macchariyassa. Māyāya. Sāṭheyyassa. Thambhassa. Sārambhassa. Mānassa. Atimānassa. Madassa. Pamādassa abhiññāya -pa- pariññāya. Parikkhayāya. Pahānāya. Khayāya. Vayāya. Virāgāya. Nirodhāya. Cāgāya paṭinissaggāya -pa- ime cha dhammā bhāvetabbāti. Idamavoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitaṁ abhinandunti. (31-510)

Rāgapeyyālaṁ niṭṭhitaṁ.

Chakkanipātapāḷi niṭṭhitā.

Aṅguttaranikāya

Sattakanipātapāḷi

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Paṇṇāsaka

1. Dhanavagga

1. Paṭhamapiyasutta

1. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyaṁ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū Bhagavato paccassosuṁ Bhagavā etadavoca—

Sattahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu sabrahmacārīnaṁ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca. Katamehi sattahi? Idha bhikkhave bhikkhu lābhakāmo ca hoti, sakkārakāmo ca hoti, anavaññattikāmo ca hoti, ahiriko ca hoti, anottappī ca pāpiccho ca micchādiṭṭhi ca. Imehi kho bhikkhave sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu sabrahmacārīnaṁ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca.

Sattahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu sabrahmacārīnaṁ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi sattahi? Idha bhikkhave bhikkhu na lābhakāmo ca hoti, na sakkārakāmo ca hoti, na anavaññattikāmo ca hoti, hirīmā ca hoti, ottappī ca

appiccho ca sammādiṭṭhi ca. Imehi kho bhikkhave sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu sabrahmacārīnaṁ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cāti. . Paṭhamaṁ.

2. Dutiyapiyasutta

2. Sattahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu sabrahmacārīnaṁ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca. Katamehi sattahi? Idha bhikkhave bhikkhu lābhakāmo ca hoti, sakkārakāmo ca hoti, anavaññattikāmo ca hoti, ahiriko ca hoti anottappī ca issukī ca maccharī ca. Imehi kho bhikkhave sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu sabrahmacārīnaṁ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca.

Sattahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu sabrahmacārīnaṁ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi sattahi? Idha bhikkhave bhikkhu na lābhakāmo ca hoti, na sakkārakāmo ca hoti, na anavaññattikāmo ca hoti, hirīmā ca hoti ottappī ca anissukī ca amaccharī ca. Imehi kho bhikkhave sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu sabrahmacārīnaṁ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cāti. Dutiyaṁ.

3. Saṁkhittabalasutta

3. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyaṁ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme -pa-. Sattimāni bhikkhave balāni. Katamāni satta? Saddhābalaṁ vīriyabalaṁ hirībalaṁ ottappabalaṁ satibalaṁ samādhibalaṁ paññābalaṁ. Imāni kho bhikkhave satta balānīti.

Saddhābalaṁ vīriyañca, hirī[1] ottappiyaṁ balaṁ.
Satibalaṁ samādhi ca, paññā ve sattamaṁ balaṁ.
Etehi balavā bhikkhu, sukhaṁ jīvati paṇḍito.

---

1. Hiri (Sī, I, Ka)

Yoniso vicine dhammaṁ, paññāyatthaṁ vipassati.
Pajjotasseva nibbānaṁ, vimokkho hoti cetasoti.

Tatiyaṁ.

4. Vitthatabalasutta

4. Sattimāni bhikkhave balāni. Katamāni satta? Saddhābalaṁ vīriyabalaṁ hirībalaṁ ottappabalaṁ satibalaṁ samādhibalaṁ paññābalaṁ.

Katamañca bhikkhave saddhābalaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako saddho hoti, saddahati Tathāgatassa bodhiṁ "itipi so Bhagavā Arahaṁ Sammāsambuddho -pa- Satthā devamanussānaṁ Buddho Bhagavā"ti. Idaṁ vuccati bhikkhave saddhābalaṁ.

Katamañca bhikkhave vīriyabalaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako āraddhavīriyo viharati akusalānaṁ dhammānaṁ pahānāya kusalānaṁ dhammānaṁ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Idaṁ vuccati bhikkhave vīriyabalaṁ.

Katamañca bhikkhave hirībalaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako hirīmā hoti, hirīyati kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena. Hirīyati pāpakānaṁ akusalānaṁ dhammānaṁ samāpattiyā. Idaṁ vuccati bhikkhave hirībalaṁ.

Katamañca bhikkhave ottappabalaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako ottappī hoti, ottappati kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena, ottappati pāpakānaṁ akusalānaṁ dhammānaṁ samāpattiyā. Idaṁ vuccati bhikkhave ottappabalaṁ.

Katamañca bhikkhave satibalaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako satimā hoti, paramena satinepakkena samānnāgato cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritā. Idaṁ vuccati bhikkhave satibalaṁ.

Katamañca bhikkhave samādhibalaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako vivicceva kāmehi -pa- catutthaṁ jhānaṁ upasampajja viharati. Idaṁ vuccati bhikkhave samādhibalaṁ.

Katamañca bhikkhave paññābalaṁ, idha bhikkhave ariyasāvako paññavā hoti, udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. Idaṁ vuccati bhikkhave paññābalaṁ. Imāni kho bhikkhave satta balānīti.

Saddhābalaṁ vīriyañca, hirī ottappiyaṁ balaṁ.
Satibalaṁ samādhi ca, paññā ve sattamaṁ balaṁ.
Etehi balavā bhikkhu, sukhaṁ jīvati paṇḍito.
Yoniso vicine dhammaṁ, paññāyatthaṁ vipassati.
Pajjotasseva nibbānaṁ, vimokkho hoti cetasoti.

Catutthaṁ.

5. Saṁkhittadhanasutta

5. Sattimāni bhikkhave dhanāni. Katamāni satta, saddhādhanaṁ sīladhanaṁ hirīdhanaṁ ottappadhanaṁ sutadhanaṁ cāgadhanaṁ paññādhanaṁ. Imāni kho bhikkhave satta dhanānīti.

Saddhādhanaṁ sīladhanaṁ, hirī ottappiyaṁ dhanaṁ.
Sutadhanañca cāgo ca, paññā ve sattamaṁ dhanaṁ.

Yassa ete dhanā atthi, itthiyā purisassa vā.
Adaliddoti taṁ āhu, amoghaṁ tassa jīvitaṁ.

Tasmā saddhañca sīlañca, pasādaṁ dhammadassanaṁ.
Anuyuñjetha medhāvī, saraṁ[1] Buddhāna sāsananti. . Pañcamaṁ.

6. Vitthatadhanasutta

6. Sattimāni bhikkhave dhanāni. Katamāni satta, saddhādhanaṁ sīladhanaṁ hirīdhanaṁ ottappadhanaṁ sutadhanaṁ cāgadhanaṁ paññādhanaṁ.

Katamañca bhikkhave saddhādhanaṁ, idha bhikkhave ariyasāvako saddho hoti, saddahati Tathāgatassa bodhiṁ "itipi so Bhagavā Arahaṁ Sammāsambuddho -pa- Buddho Bhagavā"ti. Idaṁ vuccati bhikkhave saddhādhanaṁ.

---

1. Varaṁ (Ka)

Katamañca bhikkhave sīladhanaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako pāṇātipātā paṭivirato hoti -pa- surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Idaṁ vuccati bhikkhave sīladhanaṁ.

Katamañca bhikkhave hirīdhanaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako hirīmā hoti, hirīyati kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena, hirīyati pāpakānaṁ akusalānaṁ dhammānaṁ samāpattiyā. Idaṁ vuccati bhikkhave hirīdhanaṁ.

Katamañca bhikkhave ottappadhanaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako ottappī hoti, ottappati kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena, ottappati pāpakānaṁ akusalānaṁ dhammānaṁ samāpattiyā. Idaṁ vuccati bhikkhave ottappadhanaṁ.

Katamañca bhikkhave sutadhanaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṁ sabyañjanaṁ kevalaparipuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Idaṁ vuccati bhikkhave sutadhanaṁ.

Katamañca bhikkhave cāgadhanaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako vigatamalamaccherena cetasā agāraṁ ajjhāvasati muttacāgo payatapāṇi vosaggarato yācayogo dānasaṁvibhāgarato. Idaṁ vuccati bhikkhave cāgadhanaṁ.

Katamañca bhikkhave paññādhanaṁ? Idha bhikkhave ariyasāvako paññavā hoti -pa- sammā dukkhakkhayagāminiyā. Idaṁ vuccati bhikkhave paññādhanaṁ. Imāni kho bhikkhave sattadhanānīti.

Saddhādhanaṁ sīladhanaṁ, hirī ottappiyaṁ dhanaṁ.
Sutadhanañca cāgo ca, paññā ve sattamaṁ dhanaṁ.

Yassa ete dhanā atthi, itthiyā purisassa vā.
"Adaliddo"ti taṁ āhu, amoghaṁ tassa jīvitaṁ.

Tasmā saddhañca sīlañca, pasādaṁ dhammadassanaṁ.
Anuyuñjetha medhāvī, saraṁ Buddhāna sāsananti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Uggasutta

7. Atha kho Uggo rājamahāmatto yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho Uggo rājamahāmatto Bhagavantaṁ etadavoca—

Acchariyaṁ bhante, abbhutaṁ bhante, yāva aḍḍho cāyaṁ bhante Migāro Rohaṇeyyo yāva mahaddhano yāva mahābhogoti. Kīva aḍḍho panugga Migāro Rohaṇeyyo kīva mahaddhano kīva mahābhogoti. Sataṁ bhante satasahassānaṁ[1] hiraññassa, ko pana vādo rūpiyassāti. Atthi kho etaṁ Ugga dhanaṁ, netaṁ natthīti vadāmīti, tañca kho etaṁ Ugga dhanaṁ, sādhāraṇaṁ agginā udakena rājūhi corehi appiyehi dāyādehi. Satta kho imāni Ugga dhanāni asādhāraṇāni agginā udakena rājūhi corehi appiyehi dāyādehi. Katamāni satta, saddhādhanaṁ sīladhanaṁ hirīdhanaṁ ottappadhanaṁ sutadhanaṁ cāgadhanaṁ paññādhanaṁ. Imāni kho Ugga satta dhanāni asādhāraṇāni agginā udakena rājūhi corehi appiyehi dāyādehīti.

Saddhādhanaṁ sīladhanaṁ, hirī ottappiyaṁ dhanaṁ.
Sutadhanañca cāgo ca, paññā ve sattamaṁ dhanaṁ.

Yassa ete dhanā atthi, itthiyā purisassa vā.
Sa ve mahaddhano loke, ajeyyo devamānuse.

Tasmā saddhañca sīlañca, pasādaṁ dhammadassanaṁ.
Anuyuñjetha medhāvī, saraṁ Buddhāna sāsananti. . Sattamaṁ.

8. Saṁyojanasutta

8. Sattimāni bhikkhave saṁyojanāni. Katamāni satta, anunayasaṁyojanaṁ paṭighasaṁyojanaṁ diṭṭhisaṁyojanaṁ vicikicchāsaṁyojanaṁ mānasaṁyojanaṁ bhavarāgasaṁyojanaṁ avijjāsaṁyojanaṁ. Imāni kho bhikkhave satta saṁyojanānīti. . Aṭṭhamaṁ.

---

1. Sahassānaṁ (Sī), sahassāni (Syā), satasahassāni (?)

9. Pahānasutta

9. Sattannaṁ bhikkhave saṁyojanānaṁ pahānāya samucchedāya brahmacariyaṁ vussati. Katamesaṁ sattannaṁ? Anunayasaṁyojanassa pahānāya samucchedāya brahmacariyaṁ vussati. Paṭighasaṁyojanassa -pa-. Diṭṭhisaṁyojanassa. Vicikicchāsaṁyojanassa. Mānasaṁyojanassa. Bhavarāgasaṁyojanassa. Avijjāsaṁyojanassa pahānāya samucchedāya brahmacariyaṁ vussati. Imesaṁ kho bhikkhave sattannaṁ saṁyojanānaṁ pahānāya samucchedāya brahmacariyaṁ vussati. Yato ca kho bhikkhave bhikkhuno anunayasaṁyojanaṁ pahīnaṁ hoti ucchinnamūlaṁ tālāvatthukataṁ anabhāvaṁkataṁ āyatiṁ anuppādadhammaṁ. Paṭighasaṁyojanaṁ -pa-. Diṭṭhisaṁyojanaṁ. Vicikicchāsaṁyojanaṁ. Mānasaṁyojanaṁ. Bhavarāgasaṁyojanaṁ. Avijjāsaṁyojanaṁ pahīnaṁ hoti ucchinnamūlaṁ tālāvatthukataṁ anabhāvaṁkataṁ āyatiṁ anuppāda-dhammaṁ. Ayaṁ vuccati bhikkhave bhikkhu acchecchi taṇhaṁ, vivattayi saṁyojanaṁ, sammā mānābhisamayā antamakāsi dukkhassāti. . Navamaṁ.

10. Macchariyasutta

10. Sattimāni bhikkhave saṁyojanāni. Katamāni satta? Anunayasaṁyojanaṁ paṭighasaṁyojanaṁ diṭṭhisaṁyojanaṁ vicikicchāsaṁyojanaṁ mānasaṁyojanaṁ issāsaṁyojanaṁ macchariyasaṁyojanaṁ. Imāni kho bhikkhave satta saṁyojanānīti. . Dasamaṁ.

Dhanavaggo paṭhamo.

Tassuddānaṁ

Dve Piyāni Balaṁ Dhanaṁ, Saṁkhittañceva Vitthataṁ.
Uggaṁ Saṁyojanañceva, Pahānaṁ Macchariyena cāti.

---

2. Anusayavagga

1. Paṭhama anusayasutta

11. Sattime bhikkhave anusayā. Katame satta? Kāmarāgānusayo paṭighānusayo diṭṭhānusayo vicikicchānusayo mānānusayo

bhavarāgānusayo avijjānusayo. Ime kho bhikkhave satta anusayāti. . Paṭhamaṁ.

2. Dutiya anusayasutta

12. Sattannaṁ bhikkhave anusayānaṁ pahānāya samucchedāya brahmacariyaṁ vussati. Katamesaṁ sattannaṁ? Kāmarāgānusayassa pahānāya samucchedāya brahmacariyaṁ vussati. Paṭighānusayassa -pa-. Diṭṭhānusayassa. Vicikicchānusayassa. Mānānusayassa. Bhavarāgānusayassa. Avijjānusayassa pahānāya samucchedāya brahmacariyaṁ vussati. Imesaṁ kho bhikkhave sattannaṁ anusayānaṁ pahānāya samucchedāya brahmacariyaṁ vussati.

Yato ca kho bhikkhave bhikkhuno kāmarāgānusayo pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṁkato āyatiṁ anuppādadhammo. Paṭighānusayo -pa-. Diṭṭhānusayo. Vicikicchānusayo. Mānānusayo. Bhavarāgānusayo. Avijjānusayo pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṁkato āyatiṁ anuppādadhammo. Ayaṁ vuccati bhikkhave bhikkhu acchecchi taṇhaṁ, vivattayi saṁyojanaṁ, sammā mānābhisamayā antamakāsi dukkhassāti. . Dutiyaṁ.

3. Kulasutta

13. Sattahi bhikkhave aṅgehi samannāgataṁ kulaṁ anupagantvā vā nālaṁ upagantuṁ, upagantvā vā nālaṁ upanisīdituṁ. Katamehi sattahi? Na manāpena paccuṭṭhenti, na manāpena abhivādenti, na manāpena āsanaṁ denti, santamassa pariguhanti, bahukampi thokaṁ denti, paṇītampi lūkhaṁ denti, asakkaccaṁ denti no sakkaccaṁ. Imehi kho bhikkhave sattahi aṅgehi samannāgataṁ kulaṁ anupagantvā vā nālaṁ upagantuṁ, upagantvā vā nālaṁ upanisīdituṁ.

Sattahi bhikkhave aṅgehi samannāgataṁ kulaṁ anupagantvā vā alaṁ upagantuṁ, upagantvā vā alaṁ upanisīdituṁ. Katamehi sattahi? Manāpena paccuṭṭhenti, manāpena abhivādenti, manāpena āsanaṁ denti, santamassa na pariguhanti, bahukampi bahukaṁ denti, paṇītampi paṇītaṁ denti, sakkaccaṁ denti no asakkaccaṁ. Imehi kho bhikkhave sattahi aṅgehi samannāgataṁ kulaṁ anupagantvā vā alaṁ upagantuṁ, upagantvā vā alaṁ upanisīditunti. . Tatiyaṁ.

4. Puggalasutta

14. Sattime bhikkhave puggalā āhuneyyā pāhuneyyā dakkhiṇeyyā añjalikaraṇīyā anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa. Katame satta? Ubhatobhāgavimutto paññāvimutto kāyasakkhī diṭṭhippatto[1] saddhāvimutto dhammānusārī saddhānusārī. Ime kho bhikkhave satta puggalā āhuneyyā pāhuneyyā dakkhiṇeyyā añjalikaraṇīyā anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassāti. . Catutthaṁ.

5. Udakūpamāsutta

15. Sattime bhikkhave udakūpamā puggalā santo saṁvijjamānā lokasmiṁ. Katame satta? * Idha bhikkhave ekacco puggalo sakiṁ nimuggo nimuggova hoti, idha pana bhikkhave ekacco puggalo ummujjitvā nimujjati, idha pana bhikkhave ekacco puggalo ummujjitvā ṭhito hoti, idha pana bhikkhave ekacco puggalo ummujjitvā vipassati viloketi, idha pana bhikkhave ekacco puggalo ummujjitvā patarati, idha pana bhikkhave ekacco puggalo ummujjitvā patigādhappatto hoti, idha pana bhikkhave ekacco puggalo ummujjitvā tiṇṇo hoti pāraṅgato[2] thale tiṭṭhati brāhmaṇo.

Kathañca bhikkhave puggalo sakiṁ nimuggo nimuggova hoti? Idha bhikkhave ekacco puggalo samannāgato hoti ekantakāḷakehi akusalehi dhammehi. Evaṁ kho bhikkhave puggalo sakiṁ nimuggo nimuggova hoti. (1)

Kathañca bhikkhave puggalo ummujjitvā nimujjati? Idha bhikkhave ekacco puggalo ummujjati, sādhu saddhā kusalesu dhammesu. Sādhu hirī -pa-. Sādhu ottappaṁ. Sādhu vīriyaṁ[3]. Sādhu paññā kusalesu dhammesūti. Tassa sā saddhā neva tiṭṭhati no vaḍḍhati hāyatiyeva. Tassa sā hirī -pa-. Tassa taṁ ottappaṁ. Tassa taṁ vīriyaṁ. Tassa sā paññā neva tiṭṭhati no vaḍḍhati hāyatiyeva. Evaṁ kho bhikkhave puggalo ummujjitvā nimujjati. (2)

---

1. Diṭṭhappatto (Ka)
2. Pāragato (Sī, Syā, Kaṁ)
3. Viriyaṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I)

* Abhi 3. 181; Abhi 4. 425 piṭṭhepi.

Kathañca bhikkhave puggalo ummujjitvā ṭhito hoti? Idha bhikkhave ekacco puggalo ummujjati, sādhu saddhā kusalesu dhammesu. Sādhu hirī -pa-. Sādhu ottappaṁ. Sādhu vīriyaṁ. Sādhu paññā kusalesu dhammesūti. Tassa sā saddhā neva hāyati no vaḍḍhati ṭhitā hoti. Tassa sā hirī -pa-. Tassa taṁ ottappaṁ. Tassa taṁ vīriyaṁ. Tassa sā paññā neva hāyati no vaḍḍhati ṭhitā hoti. Evaṁ kho bhikkhave puggalo ummujjitvā ṭhito hoti. (3)

Kathañca bhikkhave puggalo ummujjitvā vipassati viloketi? Idha bhikkhave ekacco puggalo ummujjati, sādhu saddhā kusalesu dhammesu. Sādhu hirī -pa-. Sādhu ottappaṁ. Sādhu vīriyaṁ. Sādhu paññā kusalesu dhammesūti. So tiṇṇaṁ saṁyojanānaṁ parikkhayā sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo. Evaṁ kho bhikkhave puggalo ummujjitvā vipassati viloketi. (4)

Kathañca bhikkhave puggalo ummujjitvā patarati? Idha bhikkhave ekacco puggalo ummujjati sādhu saddhā kusalesu dhammesu. Sādhu hirī -pa-. Sādhu ottappaṁ. Sādhu vīriyaṁ. Sādhu paññā kusalesu dhammesūti. So tiṇṇaṁ saṁyojanānaṁ parikkhayā rāgadosamohānaṁ tanuttā sakadāgāmī hoti sakideva[1] imaṁ lokaṁ āgantvā dukkhassantaṁ karoti[2]. Evaṁ kho bhikkhave puggalo ummujjitvā patarati. (5)

Kathañca bhikkhave puggalo ummujjitvā patigādhappatto hoti? Idha bhikkhave ekacco puggalo ummujjati, sādhu saddhā kusalesu dhammesu. Sādhu hirī -pa-. Sādhu ottappaṁ. Sādhu vīriyaṁ. Sādhu paññā kusalesu dhammesūti. So pañcannaṁ orambhāgiyānaṁ saṁyojanānaṁ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Evaṁ kho bhikkhave puggalo ummujjitvā patigādhappatto hoti. (6)

Kathañca bhikkhave puggalo ummujjitvā tiṇṇo hoti pāraṅgato, thale tiṭṭhati brāhmaṇo? Idha bhikkhave ekacco puggalo ummujjati, sādhu saddhā kusalesu dhammesu. Sādhu hirī -pa-. Sādhu ottappaṁ. Sādhu vīriyaṁ. Sādhu

1. Sakiṁdeva (Ka)
2. Dukkhassantakaro hoti (Ka)

paññā kusalesu dhammesūti. So āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Evaṁ kho bhikkhave puggalo ummujjitvā tiṇṇo hoti pāraṅgato, thale tiṭṭhati brāhmaṇo. (7)

Ime kho bhikkhave satta udakūpamā puggalā santo saṁvijjamānā lokasminti. . Pañcamaṁ.

6. Aniccānupassīsutta

16. Sattime bhikkhave puggalā āhuneyyā pāhuneyyā dakkhiṇeyyā añjalikaraṇīyā anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa. Katame satta? Idha bhikkhave ekacco puggalo sabbasaṅkhāresu aniccānupassī viharati aniccasaññī aniccapaṭisaṁvedī satataṁ samitaṁ abbokiṇṇaṁ cetasā adhimuccamāno paññāya pariyogāhamāno. So āsavānaṁ khayā -pa- sacchikatvā upasampajja viharati. Ayaṁ bhikkhave paṭhamo puggalo āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa.

Puna caparaṁ bhikkhave idhekacco puggalo sabbasaṅkhāresu aniccānupassī viharati aniccasaññī aniccapaṭisaṁvedī satataṁ samitaṁ abbokiṇṇaṁ cetasā adhimuccamāno paññāya pariyogāhamāno. Tassa apubbaṁ acarimaṁ āsavapariyādānañca hoti jīvitapariyādānañca. Ayaṁ bhikkhave dutiyo puggalo āhuneyyo -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa.

Puna caparaṁ bhikkhave idhekacco puggalo sabbasaṅkhāresu aniccānupassī viharati aniccasaññī aniccapaṭisaṁvedī satataṁ samitaṁ abbokiṇṇaṁ cetasā adhimuccamāno paññāya pariyogāhamāno. So pañcannaṁ orambhāgiyānaṁ saṁyojanānaṁ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti -pa- upahaccaparinibbāyī hoti -pa- asaṅkhāraparinibbāyī hoti -pa- sasaṅkhāraparinibbāyī hoti -pa- uddhaṁsoto hoti akaniṭṭhagāmī. Ayaṁ bhikkhave sattamo puggalo āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa. Ime kho bhikkhave satta puggalā āhuneyyā pāhuneyyā dakkhiṇeyyā añjalikaraṇīyā anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassāti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Dukkhānupassīsutta

17. Sattime bhikkhave puggalā āhuneyyā -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa. Katame satta? Idha bhikkhave ekacco puggalo sabbasaṅkhāresu dukkhānupassī viharati -pa-. . Sattamaṁ.

8. Anattānupassīsutta

18. Sabbesu dhammesu anattānupassī viharati -pa-. . Aṭṭhamaṁ.

9. Nibbānasutta

19. * Nibbāne sukhānupassī viharati sukhasaññī sukhapaṭisaṁvedī satataṁ samitaṁ abbokiṇṇaṁ cetasā adhimuccamāno paññāya pariyogāhamāno. So āsavānaṁ khayā -pa- sacchikatvā upasampajja viharati. Ayaṁ bhikkhave paṭhamo puggalo āhuneyyo -pa- puññakkhettaṁ lokassa.

Puna caparaṁ bhikkhave idhekacco puggalo nibbāne sukhānupassī viharati sukhasaññī sukhapaṭisaṁvedī satataṁ samitaṁ abbokiṇṇaṁ cetasā adhimuccamāno paññāya pariyogāhamāno. Tassa apubbaṁ acarimaṁ āsavapariyādānañca hoti jīvitapariyādānañca. Ayaṁ bhikkhave dutiyo puggalo āhuneyyo -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa.

Puna caparaṁ bhikkhave idhekacco puggalo nibbāne sukhānupassī viharati sukhasaññī sukhapaṭisaṁvedī satataṁ samitaṁ abbokiṇṇaṁ cetasā adhimuccamāno paññāya pariyogāhamāno. So pañcannaṁ orambhāgiyānaṁ saṁyojanānaṁ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti -pa- upahaccaparinibbāyī hoti -pa- asaṅkhāraparinibbāyī hoti -pa- sasaṅkhāraparinibbāyī hoti -pa- uddhaṁsoto hoti akaniṭṭhagāmī. Ayaṁ bhikkhave sattamo puggalo āhuneyyo -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa. Ime kho bhikkhave satta puggalā āhuneyyā -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassāti. . Navamaṁ.

---

* Abhi 4. 295 piṭṭhepi.

10. Niddasavatthusutta

20. Sattimāni bhikkhave niddasavatthūni. Katamāni satta? Idha bhikkhave bhikkhu sikkhāsamādāne tibbacchando hoti, āyatiṁ ca sikkhāsamādāne avigatapemo[1]. Dhammanisantiyā tibbacchando hoti, āyatiṁ ca dhammanisantiyā avigatapemo. Icchāvinaye tibbacchando hoti, āyatiṁ ca icchāvinaye avigatapemo. Paṭisallāne tibbacchando hoti, āyatiṁ ca paṭisallāne avigatapemo. Vīriyārambhe[2] tibbacchando hoti, āyatiṁ ca vīriyārambhe avigatapemo. Satinepakke tibbacchando hoti, āyatiṁ ca satinepakke avigatapemo. Diṭṭhipaṭivedhe tibbacchando hoti, āyatiṁ ca diṭṭhipaṭivedhe avigatapemo. Imāni kho bhikkhave satta niddasavatthūnīti. . Dasamaṁ.

Anusayavaggo dutiyo.

Tassuddānaṁ

Duve Anusayā Kulaṁ, Puggalaṁ Udakūpamaṁ.
Aniccaṁ Dukkhaṁ Anattā ca, Nibbānaṁ Niddasavatthu cāti.

---

3. Vajjisattakavagga

1. Sārandadasutta

21. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Vesāliyaṁ viharati Sārandade cetiye. Atha kho sambahulā Licchavī yena Bhagavā tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdiṁsu, ekamantaṁ nisinne kho te Licchavī Bhagavā etadavoca "satta vo Licchavī aparihāniye[3] dhamme desessāmi, taṁ suṇātha sādhukaṁ manasi karotha, bhāsissāmīti. "Evaṁ bhante"ti kho te Licchavī Bhagavato paccassosuṁ. Bhagavā etadavoca—

---

1. Adhigatapemo (Syā), upari 425; Dī 3. 209 piṭṭhesupi.
2. Vīriyārabbhe (Ka)
3. Aparihānīye (Ka)

Katame ca Licchavī satta aparihāniyā dhammā? Yāvakīvañca Licchavī Vajjī abhiṇhaṁ sannipātā bhavissanti sannipātabahulā, vuddhiyeva Licchavī Vajjīnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni. (1)

Yāvakīvañca Licchavī Vajjī samaggā sannipatissanti, samaggā vuṭṭhahissanti, samaggā Vajjikaraṇīyāni karissanti, vuddhiyeva Licchavī Vajjīnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni. (2)

Yāvakīvañca Licchavī Vajjī apaññattaṁ na paññāpessanti, paññattaṁ na samucchindissanti, yathāpaññatte porāṇe Vajjidhamme samādāya vattissanti, vuddhiyeva Licchavī Vajjīnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni. (3)

Yāvakīvañca Licchavī Vajjī ye te Vajjīnaṁ Vajjimahallakā, te sakkarissanti, garuṁ karissanti mānessanti pūjessanti, tesañca sotabbaṁ maññissanti, vuddhiyeva Licchavī Vajjīnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni. (4)

Yāvakīvañca Licchavī Vajjī yā tā kulitthiyo kulakumāriyo, tā na okassa pasayha vāsessanti, vuddhiyeva Licchavī Vajjīnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni. (5)

Yāvakīvañca Licchavī Vajjī yāni tāni Vajjīnaṁ Vajjicetiyāni abbhantarāni ceva bāhirāni ca, tāni sakkarissanti garuṁ karissanti mānessanti pūjessanti, tesañca dinnapubbaṁ katapubbaṁ dhammikaṁ baliṁ no parihāpessanti, vuddhiyeva Licchavī Vajjīnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni. (6)

Yāvakīvañca Licchavī Vajjīnaṁ arahantesu dhammikā rakkhāvaraṇagutti susaṁvihitā bhavissati "kinti anāgatā ca arahanto vijitaṁ āgaccheyyuṁ, āgatā ca arahanto vijite phāsuṁ vihareyyun"ti, vuddhiyeva Licchavī Vajjīnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni. (7)

Yāvakīvañca Licchavī ime satta aparihāniyā dhammā Vajjīsu ṭhassanti[1], imesu ca sattasu aparihāniyesu dhammesu Vajjī sandississanti[2]. Vuddhiyeva Licchavī Vajjīnaṁ pāṭikaṅkhā no parihānīti. . Paṭhamaṁ.

---

1. Vattissanti (Ka) 2. Sandissanti (Sī, I, Ka)

2. Vassakārasutta

22. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Rājagahe viharati Gijjhakūṭe pabbate. Tena kho pana samayena rājā Māgadho Ajātasattu Vedehiputto Vajjī abhiyātukāmo hoti. So evamāha "ahaṁ hime Vajjī evaṁmahiddhike evaṁmahānubhāve ucchecchāmi[1], Vajjī vināsessāmi, Vajjī anayabyasanaṁ āpādessāmī"ti[2].

Atha kho rājā Māgadho Ajātasattu Vedehiputto Vassakāraṁ brāhmaṇaṁ Māgadhamahāmattaṁ āmantesi "ehi tvaṁ brāhmaṇa yena Bhagavā tenupasaṅkama, upasaṅkamitvā mama vacanena Bhagavato pāde sirasā vandāhi appābādhaṁ appātaṅkaṁ lahuṭṭhānaṁ balaṁ phāsuvihāraṁ puccha 'rājā bhante Māgadho Ajātasattu Vedehiputto Bhagavato pāde sirasā vandati, appābādhaṁ appātaṅkaṁ lahuṭṭhānaṁ balaṁ phāsuvihāraṁ pucchatī'ti. Evañca vadehi 'rājā bhante Māgadho Ajātasattu Vedehiputto Vajjī abhiyātukāmo, so evamāha ahaṁ hime Vajjī evaṁmahiddhike evaṁmahānubhāve ucchecchāmi, Vajjī vināsessāmi, Vajjī anayabyasanaṁ āpādessāmī'ti. Yathā te Bhagavā byākaroti, taṁ sādhukaṁ uggahetvā mama āroceyyāsi, na hi Tathāgatā vitathaṁ bhaṇantī"ti.

"Evaṁ bho"ti kho Vassakāro brāhmaṇo Māgadhamahāmatto rañño Māgadhassa Ajātasattussa Vedehiputtassa paṭissutvā yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhiṁ sammodi, sammodanīyaṁ kathaṁ sāraṇīyaṁ vītisāretvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho Vassakāro brāhmaṇo Māgadhamahāmatto Bhagavantaṁ etadavoca "rājā bho Gotama Māgadho Ajātasattu Vedehiputto bhoto Gotamassa pāde sirasā vandati, appābādhaṁ appātaṅkaṁ lahuṭṭhānaṁ balaṁ phāsuvihāraṁ pucchati, rājā[3] bho Gotama Māgadho Ajātasattu Vedehiputto Vajjī abhiyātukāmo, so evamāha 'ahaṁ hime Vajjī evaṁmahiddhike evaṁmahānubhāve ucchecchāmi, Vajjī vināsessāmi, Vajjī anayabyasanaṁ āpādessāmī'ti".

---

1. Ucchejjissāmi (Syā), ucchijjissāmi (Ka)
2. Āpādessāmi Vajjīti (Ka) Dī 2. 61 piṭṭhepi.
3. Evañca vadeti rājā (Sī, Ka)

Tena kho pana samayena āyasmā Ānando Bhagavato piṭṭhito ṭhito hoti Bhagavantaṁ bījayamāno[1]. Atha kho Bhagavā āyasmantaṁ Ānandaṁ āmantesi "kinti te Ānanda sutaṁ Vajjī abhiṇhaṁ sannipātā sannipātabahulā"ti. Sutaṁ metaṁ bhante "Vajjī abhiṇhaṁ sannipātā sannipātabahulā"ti. Yāvakīvañca Ānanda Vajjī abhiṇhaṁ sannipātā bhavissanti sannipātabahulā, vuddhiyeva Ānanda Vajjīnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni. (1)

Kinti te Ānanda sutaṁ "Vajjī samaggā sannipatanti, samaggā vuṭṭhahanti, samaggā Vajjikaraṇīyāni karontī"ti. Sutaṁ metaṁ bhante "Vajjī samaggā sannipatanti, samaggā vuṭṭhahanti, samaggā Vajjikaraṇīyāni karontī"ti. Yāvakīvañca Ānanda Vajjī samaggā sannipatissanti, samaggā vuṭṭhahissanti, samaggā Vajjikaraṇīyāni karissanti, vuddhiyeva Ānanda Vajjīnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni. (2)

Kinti te Ānanda sutaṁ "Vajjī apaññattaṁ na paññāpenti, paññattaṁ na samucchindanti, yathāpaññatte porāṇe Vajjidhamme samādāya vattantī"ti. Sutaṁ metaṁ bhante "Vajjī apaññattaṁ na paññāpenti, paññattaṁ na samucchindanti, yathāpaññatte porāṇe Vajjidhamme samādāya vattantī"ti. Yāvakīvañca Ānanda Vajjī apaññattaṁ na paññāpessanti, paññattaṁ na samucchindissanti, yathāpaññatte porāṇe Vajjidhamme samādāya vattissanti, vuddhiyeva Ānanda Vajjīnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni. (3)

Kinti te Ānanda sutaṁ "Vajjī ye te Vajjīnaṁ Vajjimahallakā, te sakkaronti garuṁ karonti mānenti pūjenti, tesañca sotabbaṁ maññantī"ti. Sutaṁ metaṁ bhante "Vajjī ye te Vajjīnaṁ Vajjimahallakā, te sakkaronti garuṁ karonti mānenti pūjenti, tesañca sotabbaṁ maññantī"ti. Yāvakīvañca Ānanda Vajjī ye te Vajjīnaṁ Vajjimahallakā, te sakkarissanti garuṁ karissanti mānessanti pūjessanti, tesañca sotabbaṁ maññissanti, vuddhiyeva Ānanda Vajjīnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni. (4)

Kinti te Ānanda sutaṁ "Vajjī yā tā kulitthiyo kulakumāriyo, tā na okassa pasayha vāsentī"ti. Sutaṁ metaṁ bhante "Vajjī yā tā

---

1. Vījamāno (Sī, Syā)

kulitthiyo kulakumāriyo, tā na okassa pasayha vāsentī”ti. Yāvakīvañca Ānanda Vajjī yā tā kulitthiyo kulakumāriyo, tā na okassa pasayha vāsessanti, vuddhiyeva Ānanda Vajjīnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni. (5)

Kinti te Ānanda sutaṁ “Vajjī yāni tāni Vajjīnaṁ Vajjicetiyāni abbhantarāni ceva bāhirāni ca, tāni sakkaronti garuṁ karonti mānenti pūjenti, tesañca dinnapubbaṁ katapubbaṁ dhammikaṁ baliṁ no parihāpentī”ti. Sutaṁ metaṁ bhante “Vajjī yāni tāni Vajjīnaṁ Vajjicetiyāni abbhantarāni ceva bāhirāni ca, tāni sakkaronti garuṁ karonti mānenti pūjenti, tesañca dinnapubbaṁ katapubbaṁ dhammikaṁ baliṁ no parihāpentī”ti. Yāvakīvañca Ānanda Vajjī yāni tāni Vajjīnaṁ Vajjicetiyāni abbhantarāni ceva bāhirāni ca, tāni sakkarissanti garuṁ karissanti mānessanti pūjessanti, tesañca dinnapubbaṁ katapubbaṁ dhammikaṁ baliṁ no parihāpessanti, vuddhiyeva Ānanda Vajjīnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni. (6)

Kinti te Ānanda sutaṁ “Vajjīnaṁ arahantesu dhammikā rakkhāvaraṇagutti susaṁvihitā ‘kinti anāgatā ca arahanto vijitaṁ āgaccheyyuṁ, āgatā ca arahanto vijite phāsuṁ vihareyyun’ti”. Sutaṁ metaṁ bhante Vajjīnaṁ arahantesu dhammikā rakkhāvaraṇagutti susaṁvihitā bhavissati “kinti anāgatā ca arahanto vijitaṁ āgaccheyyuṁ, āgatā ca arahanto vijite phāsuṁ vihareyyun”ti. Yāvakīvañca Ānanda Vajjīnaṁ arahantesu dhammikā rakkhāvaraṇagutti susaṁvihitā bhavissati “kinti anāgatā ca arahanto vijitaṁ āgaccheyyuṁ, āgatā ca arahanto vijite phāsuṁ vihareyyun”ti, vuddhiyeva Ānanda Vajjīnaṁ pāṭikaṅkhā no parihānīti. (7)

Atha kho Bhagavā Vassakāraṁ brāhmaṇaṁ Māgadhamahāmattaṁ āmantesi “ekamidāhaṁ brāhmaṇa samayaṁ Vesāliyaṁ viharāmi Sārandade cetiye. Tatrāhaṁ brāhmaṇa Vajjīnaṁ ime satta aparihāniye dhamme desesiṁ. Yāvakīvañca brāhmaṇa ime satta aparihāniyā dhammā Vajjīsu ṭhassanti, imesu ca sattasu aparihāniyesu dhammesu Vajjī sandississanti, vuddhiyeva brāhmaṇa Vajjīnaṁ pāṭikaṅkhā no parihānī”ti.

Ekamekenapi[1] bho Gotama aparihāniyena dhammena samannāgatānaṁ Vajjīnaṁ vuddhiyeva pāṭikaṅkhā no parihāni, ko pana vādo sattahi aparihāniyehi dhammehi. Akaraṇīyā ca bho Gotama Vajjī raññā Māgadhena Ajātasattunā Vedehiputtena yadidaṁ yuddhassa aññatra upalāpanāya[2] aññatra mithubhedā, handa ca dāni mayaṁ bho Gotama gacchāma, bahukiccā mayaṁ bahukaraṇīyāti. Yassadāni tvaṁ brāhmaṇa kālaṁ maññasīti. Atha kho Vassakāro brāhmaṇo Māgadhamahāmatto Bhagavato bhāsitaṁ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmīti. . Dutiyaṁ.

3. Paṭhamasattakasutta

23. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Rājagahe viharati Gijjhakūṭe pabbate. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi "satta vo bhikkhave aparihāniye dhamme desessāmi, taṁ suṇātha sādhukaṁ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṁ bhante"ti kho te bhikkhū Bhagavato paccassosuṁ. Bhagavā etadavoca—

Katame ca bhikkhave satta aparihāniyā dhammā? Yāvakīvañca bhikkhave bhikkhū abhiṇhaṁ sannipātā bhavissanti sannipātabahulā, vuddhiyeva bhikkhave bhikkhūnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni. (1)

Yāvakīvañca bhikkhave bhikkhū samaggā sannipatissanti, samaggā vuṭṭhahissanti, samaggā saṁghakaraṇīyāni karissanti, vuddhiyeva bhikkhave bhikkhūnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni. (2)

Yāvakīvañca bhikkhave bhikkhū apaññattaṁ na paññāpessanti, paññattaṁ na samucchindissanti, yathāpaññattesu sikkhāpadesu samādāya vattissanti, vuddhiyeva bhikkhave bhikkhūnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni. (3)

Yāvakīvañca bhikkhave bhikkhū ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṁghapitaro saṁghapariṇāyakā, te sakkarissanti garuṁ karissanti mānessanti pūjessanti, tesañca sotabbaṁ maññissanti, vuddhiyeva bhikkhave bhikkhūnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni. (4)

---

1. Ekamekenapi tena kho (Ka) Dī 2. 64 piṭṭhepi. 2. Upalāpanā (Ka-Sī, Ka)

Yāvakīvañca bhikkhave bhikkhū uppannāya taṇhāya ponobhavikāya na vasaṁ gacchissanti, vuddhiyeva bhikkhave bhikkhūnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni. (5)

Yāvakīvañca bhikkhave bhikkhū āraññakesu senāsanesu sāpekkhā bhavissanti, vuddhiyeva bhikkhave bhikkhūnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni. (6)

Yāvakīvañca bhikkhave bhikkhū paccattaññeva satiṁ upaṭṭhāpessanti "kinti anāgatā ca pesalā sabrahmacārī āgaccheyyuṁ, āgatā ca pesalā sabrahmacārī phāsuṁ vihareyyun"ti, vuddhiyeva bhikkhave bhikkhūnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni. (7)

Yāvakīvañca bhikkhave ime satta aparihāniyā dhammā bhikkhūsu ṭhassanti, imesu ca sattasu aparihāniyesu dhammesu bhikkhū sandississanti, vuddhiyeva bhikkhave bhikkhūnaṁ pāṭikaṅkhā no parihānīti. . Tatiyaṁ.

4. Dutiyasattakasutta

24. * Satta vo bhikkhave aparihāniye dhamme desessāmi, taṁ suṇātha sādhukaṁ manasi karotha -pa-. Katame ca bhikkhave satta aparihāniyā dhammā?

Yāvakīvañca bhikkhave bhikkhū na kammārāmā bhavissanti na kammaratā na kammārāmataṁ anuyuttā, vuddhiyeva bhikkhave bhikkhūnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni.

Yāvakīvañca bhikkhave bhikkhū na bhassārāmā bhavissanti -pa- na niddārāmā bhavissanti. Na saṅgaṇikārāmā bhavissanti. Na pāpicchā bhavissanti na pāpikānaṁ icchānaṁ vasaṁ gatā. Na pāpamittā bhavissanti na pāpasahāyā na pāpasampavaṅkā. Na oramattakena visesādhigamena antarāvosānaṁ āpajjissanti. Vuddhiyeva bhikkhave bhikkhūnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni.

Yāvakīvañca bhikkhave ime satta aparihāniyā dhammā bhikkhūsu ṭhassanti, imesu ca sattasu aparihāniyesu dhammesu bhikkhū sandississanti, vuddhiyeva bhikkhave bhikkhūnaṁ pāṭikaṅkhā no parihānīti. . Catutthaṁ.

---

* Dī 2. 66 piṭṭhepi.

5. Tatiyasattakasutta

25. Satta vo bhikkhave aparihāniye dhamme desessāmi, taṁ suṇātha sādhukaṁ manasi karotha -pa-. Katame ca bhikkhave satta aparihāniyā dhammā? Yāvakīvañca bhikkhave bhikkhū saddhā bhavissanti, vuddhiyeva bhikkhave bhikkhūnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni.

Yāvakīvañca bhikkhave bhikkhū hirimanto[1] bhavissanti -pa- ottappino[2] bhavissanti. Bahussutā bhavissanti. Āraddhavīriyā bhavissanti. Satimanto bhavissanti. Paññavanto bhavissanti, vuddhiyeva bhikkhave bhikkhūnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni. Yāvakīvañca bhikkhave ime satta aparihāniyā dhammā bhikkhūsu ṭhassanti, imesu ca sattasu aparihāniyesu dhammesu bhikkhū sandississanti, vuddhiyeva bhikkhave bhikkhūnaṁ pāṭikaṅkhā no parihānīti. . Pañcamaṁ.

6. Bojjhaṅgasutta

26. Satta vo bhikkhave aparihāniye dhamme desessāmi, taṁ suṇātha sādhukaṁ manasi karotha -pa-. Katame ca bhikkhave satta aparihāniyā dhammā? Yāvakīvañca bhikkhave bhikkhū satisambojjhaṅgaṁ bhāvessanti, vuddhiyeva bhikkhave bhikkhūnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni.

Yāvakīvañca bhikkhave bhikkhū dhammavicayasambojjhaṅgaṁ bhāvessanti -pa- vīriyasambojjhaṅgaṁ bhāvessanti. Pītisambojjhaṅgaṁ bhāvessanti. Passaddhisambojjhaṅgaṁ bhāvessanti. Samādhisambojjhaṅgaṁ bhāvessanti. Upekkhāsambojjhaṅgaṁ bhāvessanti, vuddhiyeva bhikkhave bhikkhūnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni. Yāvakīvañca bhikkhave ime satta aparihāniyā dhammā bhikkhūsu ṭhassanti, imesu ca sattasu aparihāniyesu dhammesu bhikkhū sandississanti, vuddhiyeva bhikkhave bhikkhūnaṁ pāṭikaṅkhā no parihānīti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Saññāsutta

27. Satta vo bhikkhave aparihāniye dhamme desessāmi, taṁ suṇātha sādhukaṁ manasi karotha -pa-. Katame ca bhikkhave satta

---

1. Hirīmā (Sī), hirimanā (Dī 2. 66 piṭṭhe)
2. Ottāpīno (Sī)

aparihāniyā dhammā? Yāvakīvañca bhikkhave bhikkhū aniccasaññaṁ bhāvessanti, vuddhiyeva bhikkhave bhikkhūnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni.

Yāvakīvañca bhikkhave bhikkhū anattasaññaṁ bhāvessanti -pa- asubhasaññaṁ bhāvessanti. Ādīnavasaññaṁ bhāvessanti. Pahānasaññaṁ bhāvessanti. Virāgasaññaṁ bhāvessanti. Nirodhasaññaṁ bhāvessanti, vuddhiyeva bhikkhave bhikkhūnaṁ pāṭikaṅkhā no parihāni. Yāvakīvañca bhikkhave ime satta aparihāniyā dhammā bhikkhūsu ṭhassanti, imesu ca sattasu aparihāniyesu dhammesu bhikkhū sandississanti, vuddhiyeva bhikkhave bhikkhūnaṁ pāṭikaṅkhā no parihānīti*. . Sattamaṁ.

8. Paṭhamaparihānisutta

28. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyaṁ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi "sattime bhikkhave dhammā sekhassa bhikkhuno parihānāya saṁvattanti. Katame satta? Kammārāmatā bhassārāmatā niddārāmatā saṅgaṇikārāmatā indriyesu aguttadvāratā bhojane amattaññutā. Santi kho pana saṁghe saṁghakaraṇīyāni, tatra sekho bhikkhu[1] iti paṭisañcikkhati 'santi kho pana saṁghe therā[2] rattaññū cirapabbajitā bhāravāhino, te[3] tena paññāyissantī'ti attanā tesu yogaṁ[4] āpajjati. Ime kho bhikkhave satta dhammā sekhassa bhikkhuno parihānāya saṁvattanti.

Sattime bhikkhave dhammā sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṁvattanti. Katame satta? Na kammārāmatā na bhassārāmatā na niddārāmatā na saṅgaṇikārāmatā indriyesu guttadvāratā bhojane mattaññutā. Santi kho pana saṁghe saṁghakaraṇīyāni, tatra sekho bhikkhu iti paṭisañcikkhati 'santi kho pana saṁghe therā rattaññū cirapabbajitā bhāravāhino, te tena paññāyissantī'ti attanā na tesu yogaṁ āpajjati. Ime kho bhikkhave satta dhammā sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṁvattantī"ti. . Aṭṭhamaṁ.

---

1. Tatra bhikkhu (Sī, Syā)
* Dī 2. 67 piṭṭhepi.
2. Kho Saṁghattherā (Ka)
3. Na te (Ka)
4. Attanā voyogaṁ (Sī, Syā)

9. Dutiyaparihānisutta

29. Sattime bhikkhave dhammā upāsakassa parihānāya saṁvattanti. Katame satta? Bhikkhudassanaṁ hāpeti, saddhammassavanaṁ pamajjati, adhisīle na sikkhati, appasādabahulo hoti bhikkhūsu theresu ceva navesu ca majjhimesu ca, upārambhacitto dhammaṁ suṇāti randhagavesī, ito bahiddhā dakkhiṇeyyaṁ gavesati, tattha ca pubbakāraṁ karoti. Ime kho bhikkhave satta dhammā upāsakassa parihānāya saṁvattanti.

Sattime bhikkhave dhammā upāsakassa aparihānāya saṁvattanti. Katame satta? Bhikkhudassanaṁ na hāpeti, saddhammassavanaṁ nappamajjati, adhisīle sikkhati, pasādabahulo hoti bhikkhūsu theresu ceva navesu ca majjhimesu ca, anupārambhacitto dhammaṁ suṇāti na randhagavesī, na ito bahiddhā dakkhiṇeyyaṁ gavesati, idha ca pubbakāraṁ karoti. Ime kho bhikkhave satta dhammā upāsakassa aparihānāya saṁvattantīti. Idamavoca Bhagavā, idaṁ vatvāna Sugato, athāparaṁ etadavoca Satthā—

“Dassanaṁ bhāvitattānaṁ, yo hāpeti upāsako.
Savanañca ariyadhammānaṁ, adhisīle na sikkhati.

Appasādo ca bhikkhūsu, bhiyyo bhiyyo pavaḍḍhati.
Upārambhakacitto ca, saddhammaṁ sotumicchati.

Ito ca bahiddhā aññaṁ, dakkhiṇeyyaṁ gavesati.
Tattheva ca pubbakāraṁ, yo karoti upāsako.

Ete kho parihāniye, satta dhamme sudesite.
Upāsako sevamāno, saddhammā parihāyati.

Dassanaṁ bhāvitattānaṁ, yo na hāpeti upāsako.
Savanañca ariyadhammānaṁ, adhisīle ca sikkhati.

Pasādo cassa bhikkhūsu, bhiyyo bhiyyo pavaḍḍhati.
Anupārambhacitto ca, saddhammaṁ sotumicchati.

Na ito bahiddhā aññaṁ, dakkhiṇeyyaṁ gavesati.
Idheva ca pubbakāraṁ, yo karoti upāsako.

Ete kho aparihāniye, satta dhamme sudesite.
Upāsako sevamāno, saddhammā na parihāyatī”ti.

Navamaṁ.

10. Vipattisutta

30. Sattimā bhikkhave upāsakassa vipattiyo -pa-. Sattimā bhikkhave upāsakassa sampadā -pa-. . Dasamaṁ.

11. Parābhavasutta

31. Sattime bhikkhave upāsakassa parābhavā -pa-. Sattime bhikkhave upāsakassa sambhavā. Katame satta? Bhikkhudassanaṁ na hāpeti, saddhammassavanaṁ nappamajjati, adhisīle sikkhati, pasādabahulo hoti bhikkhūsu theresu ceva navesu ca majjhimesu ca, anupārambhacitto dhammaṁ suṇāti na randhagavesī, na ito bahiddhā dakkhiṇeyyaṁ gavesati, idha ca pubbakāraṁ karoti. Ime kho bhikkhave satta upāsakassa sambhavāti.

Dassanaṁ bhāvitattānaṁ, yo hāpeti upāsako.
Savanañca ariyadhammānaṁ, adhisīle na sikkhati.

Appasādo ca bhikkhūsu, bhiyyo bhiyyo pavaḍḍhati.
Upārambhakacitto ca, saddhammaṁ sotumicchati.

Ito ca bahiddhā aññaṁ, dakkhiṇeyyaṁ gavesati.
Tattheva ca pubbakāraṁ, yo karoti upāsako.

Ete kho parihāniye, satta dhamme sudesite.
Upāsako sevamāno, saddhammā parihāyati.

Dassanaṁ bhāvitattānaṁ, yo na hāpeti upāsako.
Savanañca ariyadhammānaṁ, adhisīle ca sikkhati.

Pasādo cassa bhikkhūsu, bhiyyo bhiyyo pavaḍḍhati.
Anupārambhacitto ca, saddhammaṁ sotumicchati.

Na ito bahiddhā aññaṁ, dakkhiṇeyyaṁ gavesati.
Idheva ca pubbakāraṁ, yo karoti upāsako.

Ete kho aparihāniye, satta dhamme sudesite.
Upāsako sevamāno, saddhammā na parihāyatīti.

Ekādasamaṁ.

Vajjisattakavaggo[1] tatiyo.

Tassuddānaṁ

Sāranda Vassakāro ca, Tisattakāni Bhikkhukā.
Bodhisaññā dve ca Hāni, Vipatti ca Parābhavoti.

---

4. Devatāvagga

1. Appamādagāravasutta

32. Atha kho aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṁ Jetavanaṁ obhāsetvā yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ aṭṭhāsi, ekamantaṁ ṭhitā kho sā devatā Bhagavantaṁ etadavoca—

Sattime bhante dhammā bhikkhuno aparihānāya saṁvattanti. Katame satta? Satthugāravatā dhammagāravatā saṁghagāravatā sikkhāgāravatā samādhigāravatā appamādagāravatā paṭisanthāragāravatā. Ime kho bhante satta dhammā bhikkhuno aparihānāya saṁvattantīti. Idamavoca sā devatā, samanuñño Satthā ahosi. Atha kho sā devatā "samanuñño me Satthā"ti Bhagavantaṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā tatthevantaradhāyi.

Atha kho Bhagavā tassā rattiyā accayena bhikkhū āmantesi "imaṁ bhikkhave rattiṁ aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṁ Jetavanaṁ obhāsetvā yenāhaṁ tenupasaṅkami,

---

1. Vajjivaggo (Syā)

upasaṅkamitvā maṁ abhivādetvā ekamantaṁ aṭṭhāsi, ekamantaṁ ṭhitā kho bhikkhave sā devatā maṁ etadavoca 'sattime bhante dhammā bhikkhuno aparihānāya saṁvattanti. Katame satta? Satthugāravatā dhammagāravatā saṁghagāravatā sikkhāgāravatā samādhigāravatā appamādagāravatā paṭisanthāragāravatā. Ime kho bhante satta dhammā bhikkhuno aparihānāya saṁvattantī'ti. Idamavoca bhikkhave sā devatā, idaṁ vatvā maṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā tatthevantaradhāyī"ti.

Satthugaru dhammagaru, saṁghe ca tibbagāravo.
Samādhigaru ātāpī[1], sikkhāya tibbagāravo.

Appamādagaru bhikkhu, paṭisanthāragāravo.
Abhabbo parihānāya, nibbānasseva santiketi. . Paṭhamaṁ.

2. Hirīgāravasutta

33. Imaṁ bhikkhave rattiṁ aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṁ Jetavanaṁ obhāsetvā yenāhaṁ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā maṁ abhivādetvā ekamantaṁ aṭṭhāsi, ekamantaṁ ṭhitā kho bhikkhave sā devatā maṁ etadavoca "sattime bhante dhammā bhikkhuno aparihānāya saṁvattanti. Katame satta? Satthugāravatā dhammagāravatā saṁghagāravatā sikkhāgāravatā samādhigāravatā hirigāravatā ottappagāravatā. Ime kho bhante satta dhammā bhikkhuno aparihānāya saṁvattantī"ti. Idamavoca bhikkhave sā devatā, idaṁ vatvā maṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā tatthevantaradhāyīti.

Satthugaru dhammagaru, saṁghe ca tibbagāravo.
Samādhigaru ātāpī, sikkhāya tibbagāravo.

Hiri-ottappasampanno, sappatisso sagāravo.
Abhabbo parihānāya, nibbānasseva santiketi. . Dutiyaṁ.

---

1. Samādhigāravatāpi ca (Ka)

3. Paṭhamasovacassatāsutta

34. Imaṁ bhikkhave rattiṁ aññatarā devatā -pa- maṁ etadavoca "sattime bhante dhammā bhikkhuno aparihānāya saṁvattanti. Katame satta? Satthugāravatā dhammagāravatā saṁghagāravatā sikkhāgāravatā samādhigāravatā sovacassatā kalyāṇamittatā. Ime kho bhante satta dhammā bhikkhuno aparihānāya saṁvattantī"ti. Idamavoca bhikkhave sā devatā, idaṁ vatvā maṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā tatthevantaradhāyīti.

Satthugaru dhammagaru, saṁghe ca tibbagāravo.
Samādhigaru ātāpī, sikkhāya tibbagāravo.

Kalyāṇamitto suvaco, sappatisso sagāravo.
Abhabbo parihānāya, nibbānasseva santiketi. . Tatiyaṁ.

4. Dutiyasovacassatāsutta

35. Imaṁ bhikkhave rattiṁ aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā -pa- sattime bhante dhammā bhikkhuno aparihānāya saṁvattanti. Katame satta? Satthugāravatā dhammagāravatā saṁghagāravatā sikkhāgāravatā samādhigāravatā sovacassatā kalyāṇamittatā. Ime kho bhante satta dhammā bhikkhuno aparihānāya saṁvattantīti. Idamavoca bhikkhave sā devatā, idaṁ vatvā maṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā tatthevantaradhāyīti.

Evaṁ vutte āyasmā Sāriputto Bhagavantaṁ etadavoca "imassa kho ahaṁ bhante Bhagavatā saṁkhittena bhāsitassa evaṁ vitthārena atthaṁ ājānāmi. Idha bhante bhikkhu attanā ca Satthugāravo hoti, Satthugāravatāya ca vaṇṇavādī. Ye caññe bhikkhū na Satthugāravā, te ca Satthugāravatāya samādapeti. Ye caññe bhikkhū Satthugāravā, tesañca vaṇṇaṁ bhaṇati bhūtaṁ tacchaṁ kālena. Attanā ca dhammagāravo hoti -pa- saṁghagāravo hoti. Sikkhāgāravo hoti. Samādhigāravo hoti. Suvaco hoti. Kalyāṇamitto hoti, kalyāṇamittatāya ca vaṇṇavādī. Ye caññe bhikkhū na kalyāṇamittā, te ca kalyāṇamittatāya

samādapeti. Ye caññe bhikkhū kalyāṇamittā, tesañca vaṇṇaṁ bhaṇati bhūtaṁ tacchaṁ kālenāti. Imassa kho ahaṁ bhante Bhagavatā saṁkhittena bhāsitassa evaṁ vitthārena atthaṁ ājānāmī"ti.

Sādhu sādhu Sāriputta, sādhu kho tvaṁ Sāriputta imassa mayā saṁkhittena bhāsitassa evaṁ vitthārena atthaṁ ājānāsi. Idha Sāriputta bhikkhu attanā ca Satthugāravo hoti, Satthugāravatāya ca vaṇṇavādī. Ye caññe bhikkhū na Satthugāravā, te ca Satthugāravatāya samādapeti. Ye caññe bhikkhū Satthugāravā, tesañca vaṇṇaṁ bhaṇati bhūtaṁ tacchaṁ kālena. Attanā ca dhammagāravo hoti -pa- saṁghagāravo hoti. Sikkhāgāravo hoti. Samādhigāravo hoti. Suvaco hoti. Kalyāṇamitto hoti, kalyāṇamittatāya ca vaṇṇavādī. Ye caññe bhikkhū na kalyāṇamittā, te ca kalyāṇamittatāya samādapeti. Ye caññe bhikkhū kalyāṇamittā, tesañca vaṇṇaṁ bhaṇati bhūtaṁ tacchaṁ kālenāti. Imassa kho Sāriputta mayā saṁkhittena bhāsitassa evaṁ vitthārena attho daṭṭhabboti. . Catutthaṁ.

5. Paṭhamamittasutta

36. Sattahi bhikkhave aṅgehi samannāgato mitto sevitabbo. Katamehi sattahi? Duddadaṁ dadāti, dukkaraṁ karoti, dukkhamaṁ khamati, guyhamassa[1] āvi karoti, guyhamassa[2] pariguhati[3], āpadāsu na jahati, khīṇena[4] nātimaññati. Imehi kho bhikkhave sattahi aṅgehi samannāgato mitto sevitabboti.

Duddadaṁ dadāti mitto, dukkarañcāpi kubbati.
Athopissa duruttāni, khamati dukkhamāni ca[5].

Guyhañca tassa[6] akkhāti, guyhassa parigūhati.
Āpadāsu na jahāti, khīṇena nātimaññati.

Yamhi etāni ṭhānāni, saṁvijjantīdha[7] puggale.
So mitto mittakāmena, bhajitabbo tathāvidhoti. . Pañcamaṁ.

---

1. Guyhassa (Ka)
2. Guyhaṁ assa (Sī), guyhassa (Ka)
3. Parigūhati (Sī, Syā), pariguyhati (Ka)
4. Khīṇe (Ka)
5. Dukkhamānipi (Sī, Syā)
6. Guyhamassa ca (Syā)
7. Saṁvijjanti ca (Ka)

6. Dutiyamittasutta

37. Sattahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu mitto sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo api panujjamānenapi[1]. Katamehi sattahi? Piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca vattā ca vacanakkhamo ca gambhīrañca kathaṁ kattā hoti, no ca aṭṭhāne niyojeti. Imehi kho bhikkhave sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu mitto sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo api panujjamānenapīti.

Piyo garu bhāvanīyo, vattā ca vacanakkhamo.
Gambhīrañca kathaṁ kattā, no caṭṭhāne niyojako[2].

Yamhi etāni ṭhānāni, saṁvijjantīdha puggale.
So mitto mittakāmena, atthakāmānukampato.
Api nāsiyamānena, bhajitabbo tathāvidhoti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Paṭhamapaṭisambhidāsutta

38. Sattahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu nacirasseva catasso paṭisambhidā sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyya. Katamehi sattahi? Idha bhikkhave bhikkhu "idaṁ me cetaso līnattan"ti yathābhūtaṁ pajānāti. Ajjhattaṁ saṁkhittaṁ vā cittaṁ "ajjhattaṁ me saṁkhittaṁ cittan"ti yathābhūtaṁ pajānāti. Bahiddhā vikkhittaṁ vā cittaṁ "bahiddhā me vikkhittaṁ cittan"ti yathābhūtaṁ pajānāti. Tassa viditā vedanā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṁ gacchanti. Viditā saññā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṁ gacchanti. Viditā vitakkā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṁ gacchanti. Sappāyāsappāyesu kho panassa dhammesu hīnappaṇītesu kaṇhasukkasappatibhāgesu nimittaṁ suggahitaṁ hoti sumanasikataṁ sūpadhāritaṁ suppaṭividdhaṁ paññāya. Imehi kho bhikkhave sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu nacirasseva catasso paṭisambhidā sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyāti. . Sattamaṁ.

---

1. Paṇujjamānenapi (Sī)
2. Niyojaye (Sī, Syā)

8. Dutiyapaṭisambhidāsutta

39. Sattahi bhikkhave dhammehi samannāgato Sāriputto catasso paṭisambhidā sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Katamehi sattahi? Idha bhikkhave Sāriputto "idaṁ me cetaso līnattan"ti yathābhūtaṁ pajānāti. Ajjhattaṁ saṁkhittaṁ vā cittaṁ "ajjhattaṁ me saṁkhittaṁ cittan"ti yathābhūtaṁ pajānāti. Bahiddhā vikkhittaṁ vā cittaṁ "bahiddhā me vikkhittaṁ cittan"ti yathābhūtaṁ pajānāti. Tassa viditā vedanā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṁ gacchanti. Viditā saññā -pa- vitakkā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṁ gacchanti. Sappāyā sappāyesu kho panassa dhammesu hīnappaṇītesu kaṇhasukkasappatibhāgesu nimittaṁ suggahitaṁ sumanasikataṁ sūpadhāritaṁ suppaṭividdhaṁ paññāya. Imehi kho bhikkhave sattahi dhammehi samannāgato Sāriputto catasso paṭisambhidā sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatīti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Paṭhamavasasutta

40. Sattahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu cittaṁ vase[1] vatteti, no ca bhikkhu cittassa vasena vattati. Katamehi sattahi? Idha bhikkhave bhikkhu samādhikusalo hoti, samādhissa samāpattikusalo hoti, samādhissa ṭhitikusalo hoti, samādhissa vuṭṭhānakusalo hoti, samādhissa kalyāṇakusalo hoti, samādhissa gocarakusalo hoti, samādhissa abhinīhārakusalo hoti. Imehi kho bhikkhave sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu cittaṁ vase vatteti, no ca bhikkhu cittassa vasena vattatīti. . Navamaṁ.

10. Dutiyavasasutta

41. Sattahi bhikkhave dhammehi samannāgato Sāriputto cittaṁ vase vatteti, no ca Sāriputto cittassa vasena vattati. Katamehi sattahi? Idha bhikkhave Sāriputto samādhikusalo hoti, samādhissa samāpattikusalo, samādhissa ṭhitikusalo, samādhissa vuṭṭhānakusalo, samādhissa kalyāṇakusalo, samādhissa gocarakusalo,

1. Vasaṁ (Ka)

samādhissa abhinīhārakusalo hoti. Imehi kho bhikkhave sattahi dhammehi samannāgato Sāriputto cittaṁ vase vatteti, no ca Sāriputto cittassa vasena vattatīti. . Dasamaṁ.

11. Paṭhamaniddasasutta

42. Atha kho āyasmā Sāriputto pubbaṇhasamayaṁ nivāsetvā pattacīvaramādāya Sāvatthiṁ piṇḍāya pāvisi. Atha kho āyasmato Sāriputtassa etadahosi "atippago kho tāva Sāvatthiyaṁ piṇḍāya carituṁ. Yaṁnūnāhaṁ yena aññatitthiyānaṁ paribbājakānaṁ ārāmo tenupasaṅkameyyan"ti. Atha kho āyasmā Sāriputto yena aññatitthiyānaṁ paribbājakānaṁ ārāmo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhiṁ sammodi, sammodanīyaṁ kathaṁ sāraṇīyaṁ vītisāretvā ekamantaṁ nisīdi. Tena kho pana samayena tesaṁ aññatitthiyānaṁ paribbājakānaṁ sannisinnānaṁ sannipatitānaṁ ayamantarākathā udapādi "yo hi koci āvuso dvādasavassāni paripuṇṇaṁ parisuddhaṁ brāhmacariyaṁ carati 'niddaso bhikkhū'ti alaṁ vacanāyā"ti.

Atha kho āyasmā Sāriputto tesaṁ aññatitthiyānaṁ paribbājakānaṁ bhāsitaṁ neva abhinandi nappaṭikkosi, anabhinanditvā appaṭikkositvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi "Bhagavato santike etassa bhāsitassa atthaṁ ājānissāmī"ti. Atha kho āyasmā Sāriputto Sāvatthiyaṁ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṁ piṇḍapātapaṭikkanto yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Sāriputto Bhagavantaṁ etadavoca—

Idhāhaṁ bhante pubbaṇhasamayaṁ nivāsetvā pattacīvaramādāya Sāvatthiṁ piṇḍāya pāvisiṁ. Tassa mayhaṁ bhante etadahosi "atippago kho tāva Sāvatthiyaṁ piṇḍāya carituṁ, yaṁnūnāhaṁ yena aññatitthiyānaṁ paribbājakānaṁ ārāmo tenupasaṅkameyyan"ti. Atha khvāhaṁ bhante yena aññatitthiyānaṁ paribbājakānaṁ ārāmo tenupasaṅkamiṁ, upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhiṁ sammodiṁ, sammodanīyaṁ kathaṁ sāraṇīyaṁ vītisāretvā ekamantaṁ nisīdiṁ. Tena kho pana bhante samayena tesaṁ aññatitthiyānaṁ paribbājakānaṁ sannisinnānaṁ sannipatitānaṁ ayamantarākathā

udāpādi "yo hi koci āvuso dvādasavassāni paripuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ carati 'niddaso bhikkhū'ti alaṁ vacanāyā"ti. Atha khvāhaṁ bhante tesaṁ aññatitthiyānaṁ paribbājakānaṁ bhāsitaṁ neva abhinandiṁ nappaṭikkosiṁ, anabhinanditvā appaṭikkositvā uṭṭhāyāsanā pakkamiṁ[1] "Bhagavato santike etassa atthaṁ ājānissāmī"ti. Sakkā nu kho bhante imasmiṁ dhammavinaye kevalaṁ vassagaṇanamattena niddaso bhikkhu paññāpetunti.

Na kho Sāriputta sakkā imasmiṁ dhammavinaye kevalaṁ vassagaṇanamattena niddaso bhikkhu paññāpetuṁ. Satta kho imāni Sāriputta niddasavatthūni mayā sayaṁ abhiññā sacchikatvā paveditāni.

* Katamāni satta? Idha Sāriputta bhikkhu sikkhāsamādāne tibbacchando hoti, āyatiṁ ca sikkhāsamādāne avigatapemo. Dhammanisantiyā tibbacchando hoti, āyatiṁ ca dhammanisantiyā avigatapemo. Icchāvinaye tibbacchando hoti, āyatiṁ ca icchāvinaye avigatapemo. Paṭisallāne tibbacchando hoti, āyatiṁ ca paṭisallāne avigatapemo. Vīriyārambhe tibbacchando hoti, āyatiṁ ca vīriyārambhe avigatapemo. Satinepakke tibbacchando hoti, āyatiṁ ca satinepakke avigatapemo. Diṭṭhipaṭivedhe tibbacchando hoti, āyatiṁ ca diṭṭhipaṭivedhe avigatapemo. Imāni kho Sāriputta satta niddasavatthūni mayā sayaṁ abhiññā sacchikatvā paveditāni. Imehi kho Sāriputta sattahi niddasavatthūhi samannāgato bhikkhu dvādasa cepi vassāni paripuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ carati "niddaso bhikkhū"ti alaṁ vacanāya, catubbīsati cepi vassāni paripuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ carati "niddaso bhikkhū"ti alaṁ vacanāya, chattiṁsati cepi vassāni paripuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ carati "niddaso bhikkhū"ti alaṁ vacanāya, aṭṭhacattārīsañcepi vassāni paripuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ carati "niddaso bhikkhū"ti alaṁ vacanāyāti. . Ekādasamaṁ.

12. Dutiyaniddasasutta

43. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Kosambiyaṁ viharati Ghositārāme. Atha kho āyasmā Ānando pubbaṇhasamayaṁ nivāsetvā

---

* Heṭṭhā 407; Dī 3. 209 piṭṭhesupi.

1. Pakkāmiṁ (Sī, Syā)

pattacīvaramādāya Kosambiṁ piṇḍāya pāvisi. Atha kho āyasmato Ānandassa etadahosi “atippago kho tāva Kosambiyaṁ piṇḍāya carituṁ, yaṁnūnāhaṁ yena aññatitthiyānaṁ paribbājakānaṁ ārāmo tenupasaṅkameyyan”ti. Atha kho āyasmā Ānando yena aññatitthiyānaṁ paribbājakānaṁ ārāmo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhiṁ sammodi, sammodanīyaṁ kathaṁ sāraṇīyaṁ vītisāretvā ekamantaṁ nisīdi.

Tena kho pana samayena tesaṁ aññatitthiyānaṁ paribbājakānaṁ sannisinnānaṁ sannipatitānaṁ ayamantarākathā udapādi “yo hi koci āvuso dvādasa vassāni paripuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ carati ‘niddaso bhikkhū’ti alaṁ vacanāyā”ti.

Atha kho āyasmā Ānando tesaṁ aññatitthiyānaṁ paribbājakānaṁ bhāsitaṁ neva abhinandi nappaṭikkosi, anabhinanditvā appaṭikkositvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi “bhagavato santike etassa bhāsitassa atthaṁ ājānissāmī”ti. Atha kho āyasmā Ānando Kosambiyaṁ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṁ piṇḍapātapaṭikkanto yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Ānando Bhagavantaṁ etadavoca—

Idhāhaṁ bhante pubbaṇhasamayaṁ nivāsetvā pattacīvaramādāya Kosambiṁ piṇḍāya pāvisiṁ. Tassa mayhaṁ bhante etadahosi “atippago kho tāva Kosambiyaṁ piṇḍāya carituṁ, yaṁnūnāhaṁ yena aññatitthiyānaṁ paribbājakānaṁ ārāmo tenupasaṅkameyyan”ti -pa- tehi saddhiṁ sammodiṁ, sammodanīyaṁ kathaṁ sāraṇīyaṁ vītisāretvā ekamantaṁ nisīdiṁ.

Tena kho pana bhante samayena tesaṁ aññatitthiyānaṁ paribbājakānaṁ sannisinnānaṁ sannipatitānaṁ ayamantarākathā udapādi “yo hi koci āvuso dvādasavassāni paripuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ carati ‘niddaso bhikkhū’ti alaṁ vacanāyā”ti. Atha khvāhaṁ bhante tesaṁ aññatitthiyānaṁ paribbājakānaṁ bhāsitaṁ neva abhinandiṁ nappaṭikkosiṁ, anabhinanditvā appaṭikkositvā uṭṭhāyāsanā pakkamiṁ “bhagavato santike etassa

bhāsitassa atthaṁ ājānissāmī”ti. Sakkā nu kho bhante imasmiṁ dhammavinaye kevalaṁ vassagaṇanamattena niddaso bhikkhu paññāpetunti.

Na kho Ānanda sakkā imasmiṁ dhammavinaye kevalaṁ vassagaṇanamattena niddaso bhikkhu paññāpetuṁ. Satta kho imāni Ānanda niddasavatthūni mayā sayaṁ abhiññā sacchikatvā paveditāni.

Katamāni satta? Idhānanda bhikkhu saddho hoti, hirīmā hoti, ottappī hoti, bahussuto hoti, āraddhavīriyo hoti, satimā hoti, paññavā hoti. Imāni kho Ānanda satta niddasavatthūni mayā sayaṁ abhiññā sacchikatvā paveditāni. Imehi kho Ānanda sattahi niddasavatthūhi samannāgato bhikkhu dvādasa cepi vassāni paripuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ carati “niddaso bhikkhū”ti alaṁ vacanāya, catubbīsati cepi vassāni paripuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ carati “niddaso bhikkhū”ti alaṁ vacanāya, chattiṁsati cepi vassāni paripuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ carati “niddaso bhikkhū”ti alaṁ vacanāya, aṭṭhacattārīsañcepi vassāni paripuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ carati “niddaso bhikkhū”ti alaṁ vacanāyāti. . Dvādasamaṁ.

Devatāvaggo catuttho.

Tassuddānaṁ

Appamādo Hirī ceva, dve Suvacā duve Mittā.
Dve Paṭisambhidā dve Vasā, duve Niddasavatthunāti.

---

5. Mahāyaññavagga

1. Sattaviññāṇaṭṭhitisutta

44. * Sattimā bhikkhave viññāṇaṭṭhitiyo. Katamā satta? Santi bhikkhave sattā nānattakāyā nānattasaññino. Seyyathāpi manussā ekacce ca devā ekacce ca vinipātikā. Ayaṁ paṭhamā viññāṇaṭṭhiti.

Santi bhikkhave sattā nānattakāyā ekattasaññino. Seyyathāpi devā brahmakāyikā paṭhamābhinibbattā. Ayaṁ dutiyā viññāṇaṭṭhiti.

* Dī 3. 209, 241; Khu 8. 167 piṭṭhesupi.

Santi bhikkhave sattā ekattakāyā nānattasaññino. Seyyathāpi devā Ābhassarā. Ayaṁ tatiyā viññāṇaṭṭhiti.

Santi bhikkhave sattā ekattakāyā ekattasaññino. Seyyathāpi devā Subhakiṇhā. Ayaṁ catutthā viññāṇaṭṭhiti.

Santi bhikkhave sattā sabbaso rūpasaññānaṁ samatikkamā paṭighasaññānaṁ atthaṅgamā nānattasaññānaṁ amanasikārā "ananto ākāso"ti ākāsānañcāyatanūpagā. Ayaṁ pañcamā viññāṇaṭṭhiti.

Santi bhikkhave sattā sabbaso ākāsānañcāyatanaṁ samatikkamma "anantaṁ viññāṇan"ti viññāṇañcāyatanūpagā. Ayaṁ chaṭṭhā viññāṇaṭṭhiti.

Santi bhikkhave sattā sabbaso viññāṇañcāyatanaṁ samatikkamma "natthi kiñcī"ti ākiñcaññāyatanūpagā. Ayaṁ sattamā viññāṇaṭṭhiti. Imā kho bhikkhave satta viññāṇaṭṭhitiyoti. . Paṭhamaṁ.

2. Samādhiparikkhārasutta

45. Sattime bhikkhave samādhiparikkhārā. Katame satta? Sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammā-ājīvo sammāvāyāmo sammāsati. Yā kho bhikkhave imehi sattahaṅgehi cittassekaggatā parikkhatā[1], ayaṁ vuccati bhikkhave "ariyo sammāsamādhi[2] sa-upaniso" itipi "saparikkhāro" itipīti. . Dutiyaṁ.

3. Paṭhama aggisutta

46. Sattime bhikkhave aggī. Katame satta? Rāgaggi dosaggi mohaggi āhuneyyaggi gahapataggi dakkhiṇeyyaggi kaṭṭhaggi. Ime kho bhikkhave satta aggīti. . Tatiyaṁ.

4. Dutiya aggisutta

47. Tena kho pana samayena Uggatasarīrassa brāhmaṇassa mahāyañño upakkhaṭo hoti. Pañca usabhasatāni thūṇūpanītāni honti yaññatthāya, pañca vacchatarasatāni thūṇūpanītāni honti

---

1. 'Saparikkhāratā'tipi, 'saparikkhatā'tipi (Saṁ 3. 17 piṭṭhe) 2. Samādhi (Syā)

yaññatthāya, pañca vacchatarisatāni thūṇūpanītāni honti yaññatthāya, pañca ajasatāni thūṇūpanītāni honti yaññatthāya, pañca urabbhasatāni thūṇūpanītāni honti yaññatthāya. Atha kho Uggatasarīro brāhmaṇo yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhiṁ sammodi, sammodanīyaṁ kathaṁ sāraṇīyaṁ vītisāretvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho Uggatasarīro brāhmaṇo Bhagavantaṁ etadavoca—

Sutaṁ metaṁ bho Gotama aggissa ādānaṁ[1] yūpassa ussāpanaṁ mahapphalaṁ hoti mahānisaṁsanti. Mayāpi kho etaṁ brāhmaṇa sutaṁ aggissa ādānaṁ yūpassa ussāpanaṁ mahapphalaṁ hoti mahānisaṁsanti. Dutiyampi kho Uggatasarīro brāhmaṇo -pa-. Tatiyampi kho Uggatasarīro brāhmaṇo Bhagavantaṁ etadavoca "sutaṁ metaṁ bho Gotama aggissa ādānaṁ yūpassa ussāpanaṁ mahapphalaṁ hoti mahānisaṁsan"ti. Mayāpi kho etaṁ brāhmaṇa sutaṁ "aggissa ādānaṁ yūpassa ussāpanaṁ mahapphalaṁ hoti mahānisaṁsan"ti. Tayidaṁ bho Gotama sameti bhoto ceva Gotamassa amhākañca, yadidaṁ sabbena sabbaṁ.

Evaṁ vutte āyasmā Ānando Uggatasarīraṁ brāhmaṇaṁ etadavoca "na kho brāhmaṇa Tathāgatā evaṁ pucchitabbā sutaṁ metaṁ bho Gotama aggissa ādānaṁ yūpassa ussāpanaṁ mahapphalaṁ hoti mahānisaṁsan"ti. Evaṁ kho brāhmaṇa Tathāgatā pucchitabbā "ahaṁ hi bhante aggiṁ[2] ādātukāmo[3] yūpaṁ ussāpetukāmo, ovadatu maṁ bhante Bhagavā, anusāsatu maṁ bhante Bhagavā, yaṁ mama assa dīgharattaṁ hitāya sukhāyā"ti.

Atha kho Uggatasarīro brāhmaṇo Bhagavantaṁ etadavoca "ahaṁ hi bho Gotama aggiṁ ādātukāmo yūpaṁ ussāpetukāmo, ovadatu maṁ bhavaṁ Gotamo, anusāsatu maṁ bhavaṁ Gotamo, yaṁ mama assa dīgharattaṁ hitāya sukhāyā"ti.

Aggiṁ brāhmaṇa ādento[4] yūpaṁ ussāpento pubbeva yaññā tīṇi satthāni ussāpeti akusalāni dukkhudrayāni[5] dukkhavipākāni. Katamāni

---

1. Ādhānaṁ (Sī, Syā) 2. Aggissa (Ka) 3. Ādhātukāmo (Sī, Syā)
4. Ādhento (Sī, Syā) 5. Dukkhuddayāni (Sī)

tīṇi? Kāyasatthaṁ vacīsatthaṁ manosatthaṁ, aggiṁ brāhmaṇa ādento yūpaṁ ussāpento pubbeva yaññā evaṁ cittaṁ uppādesi "ettakā usabhā haññantu yaññatthāya, ettakā vacchatarā haññantu yaññatthāya, ettakā vacchatariyo haññantu yaññatthāya, ettakā ajā haññantu yaññatthāya, ettakā urabbhā haññantu yaññatthāyā"ti. So "puññaṁ karomī"ti apuññaṁ karoti, "kusalaṁ karomī"ti akusalaṁ karoti, "sugatiyā maggaṁ pariyesāmī"ti duggatiyā maggaṁ pariyesati. Aggiṁ brāhmaṇa ādento yūpaṁ ussāpento pubbeva yaññā idaṁ paṭhamaṁ manosatthaṁ ussāpeti akusalaṁ dukkhudrayaṁ dukkhavipākaṁ.

Puna caparaṁ brāhmaṇa aggiṁ ādento yūpaṁ ussāpento pubbeva yaññā evaṁ vācaṁ bhāsati "ettakā usabhā haññantu yaññatthāya, ettakā vacchatarā haññantu yaññatthāya, ettakā vacchatariyo haññantu yaññatthāya, ettakā ajā haññantu yaññatthāya, ettakā urabbhā haññantu yaññatthāyā"ti. So "puññaṁ karomī"ti apuññaṁ karoti, "kusalaṁ karomī"ti akusalaṁ karoti, "sugatiyā maggaṁ pariyesāmī"ti duggatiyā maggaṁ pariyesati. Aggiṁ brāhmaṇa ādento yūpaṁ ussāpento pubbeva yaññā idaṁ dutiyaṁ vacīsatthaṁ ussāpeti akusalaṁ dukkhudrayaṁ dukkhavipākaṁ.

Puna caparaṁ brāhmaṇa aggiṁ ādento yūpaṁ ussāpento pubbeva yaññā sayaṁ paṭhamaṁ samārambhati[1] usabhā hantuṁ[2] yaññatthāya, sayaṁ paṭhamaṁ samārambhati vacchatarā hantuṁ yaññatthāya, sayaṁ paṭhamaṁ samārambhati vacchatariyo hantuṁ yaññatthāya, sayaṁ paṭhamaṁ samārambhati ajā hantuṁ yaññatthāya, sayaṁ paṭhamaṁ samārambhati urabbhā hantuṁ yaññatthāya[3]. So "puññaṁ karomī"ti apuññaṁ karoti, "kusalaṁ karomī"ti akusalaṁ karoti, "sugatiyā maggaṁ pariyesāmī"ti duggatiyā maggaṁ pariyesati. Aggiṁ brāhmaṇa ādento yūpaṁ ussāpento pubbeva yaññā idaṁ tatiyaṁ kāyasatthaṁ ussāpeti akusalaṁ dukkhudrayaṁ dukkhavipākaṁ. Aggiṁ brāhmaṇa ādento yūpaṁ ussāpento pubbeva yaññā imāni tīṇi satthāni ussāpeti akusalāni dukkhudrayāni dukkhavipākāni.

---

1. Samārabbhati (Sī, Ka), samārabhati (Syā)
2. Haññantu (Sī, Syā)
3. Haññantu yaññatthāyāti (Sī, Syā)

Tayome brāhmaṇa aggī pahātabbā parivajjetabbā na sevitabbā. Katame tayo? Rāgaggi dosaggi mohaggi.

Kasmā cāyaṁ brāhmaṇa rāgaggi pahātabbo parivajjetabbo na sevitabbo? Ratto kho brāhmaṇa rāgena abhibhūto pariyādinnacitto kāyena duccaritaṁ carati, vācāya duccaritaṁ carati, manasā duccaritaṁ carati. So kāyena duccaritaṁ caritvā vācāya duccaritaṁ caritvā manasā duccaritaṁ caritvā kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjati. Tasmāyaṁ rāgaggi pahātabbo parivajjetabbo na sevitabbo.

Kasmā cāyaṁ brāhmaṇa dosaggi pahātabbo parivajjetabbo na sevitabbo? Duṭṭho kho brāhmaṇa dosena abhibhūto pariyādinnacitto kāyena duccaritaṁ carati, vācāya duccaritaṁ carati, manasā duccaritaṁ carati. So kāyena duccaritaṁ caritvā vācāya duccaritaṁ caritvā manasā duccaritaṁ caritvā kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjati. Tasmāyaṁ dosaggi pahātabbo parivajjetabbo na sevitabbo.

Kasmā cāyaṁ brāhmaṇa mohaggi pahātabbo parivajjetabbo na sevitabbo? Mūḷho kho brāhmaṇa mohena abhibhūto pariyādinnacitto kāyena duccaritaṁ carati, vācāya duccaritaṁ carati, manasā duccaritaṁ carati. So kāyena duccaritaṁ caritvā vācāya duccaritaṁ caritvā manasā duccaritaṁ caritvā kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjati. Tasmāyaṁ mohaggi pahātabbo parivajjetabbo na sevitabbo. Ime kho tayo brāhmaṇa aggī pahātabbā parivajjetabbā na sevitabbā.

Tayo kho brāhmaṇa aggī sakkatvā garuṁ katvā mānetvā pūjetvā sammā sukhaṁ parihātabbā. Katame tayo? Āhuneyyaggi gahapataggi dakkhiṇeyyaggi.

Katamo ca brāhmaṇa āhuneyyaggi? Idha brāhmaṇa yassa te honti mātāti vā pitāti vā, ayaṁ vuccati brāhmaṇa āhuneyyaggi. Taṁ kissa

hetu? Ato hayaṁ[1] brāhmaṇa āhuto sambhūto, tasmāyaṁ āhuneyyaggi sakkatvā garuṁ katvā mānetvā pūjetvā sammā sukhaṁ parihātabbo.

Katamo ca brāhmaṇa gahapataggi? Idha brāhmaṇa yassa te honti puttāti vā dārāti vā dāsāti vā pessāti vā kammakarāti vā, ayaṁ vuccati brāhmaṇa gahapataggi, tasmāyaṁ gahapataggi sakkatvā garuṁ katvā mānetvā pūjetvā sammā sukhaṁ parihātabbo.

Katamo ca brāhmaṇa dakkhiṇeyyaggi? Idha brāhmaṇa ye te samaṇabrāhmaṇā parappavādā paṭiviratā khantisoracce niviṭṭhā ekamattānaṁ damenti, ekamattānaṁ samenti, ekamattānaṁ parinibbāpenti. Ayaṁ vuccati brāhmaṇa dakkhiṇeyyaggi, tasmāyaṁ dakkhiṇeyyaggi sakkatvā garuṁ katvā mānetvā pūjetvā sammā sukhaṁ parihātabbo. Ime kho brāhmaṇa tayo aggī sakkatvā garuṁ katvā mānetvā pūjetvā sammā sukhaṁ parihātabbā.

Ayaṁ kho pana brāhmaṇa kaṭṭhaggi kālena kālaṁ ujjaletabbo, kālena kālaṁ ajjhupekkhitabbo, kālena kālaṁ nibbāpetabbo, kālena kālaṁ nikkhipitabboti.

Evaṁ vutte Uggatasarīro brāhmaṇo Bhagavantaṁ etadavoca "abhikkantaṁ bho Gotama, abhikkantaṁ bho Gotama -pa- upāsakaṁ maṁ bhavaṁ Gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṁ saraṇaṁ gatanti. Esāhaṁ bho Gotama pañca usabhasatāni muñcāmi, jīvitaṁ demi. Pañca vacchatarasatāni muñcāmi, jīvitaṁ demi. Pañca vacchatarisatāni muñcāmi, jīvitaṁ demi. Pañca ajasatāni muñcāmi, jīvitaṁ demi. Pañca urabbhasatāni muñcāmi, jīvitaṁ demi. Haritāni ceva tiṇāni khādantu, sītāni ca pānīyāni pivantu, sīto ca nesaṁ vāto upavāyatanti[2]. . Catutthaṁ.

5. Paṭhamasaññāsutta

48. Sattimā bhikkhave saññā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānā.

---

1. Itopāyaṁ (Ka) 2. Upavāyatūti (Ka)

Katamā satta? Asubhasaññā maraṇasaññā āhāre paṭikūlasaññā sabbaloke anabhiratasaññā aniccasaññā anicce dukkhasaññā dukkhe anattasaññā. Imā kho bhikkhave satta saññā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānāti. . Pañcamaṁ.

6. Dutiyasaññāsutta

49. Sattimā bhikkhave saññā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānā. Katamā satta? Asubhasaññā maraṇasaññā āhāre paṭikūlasaññā sabbaloke anabhiratasaññā aniccasaññā anicce dukkhasaññā dukkhe anattasaññā. Imā kho bhikkhave satta saññā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānāti.

"Asubhasaññā bhikkhave bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānā"ti iti kho panetaṁ vuttaṁ, kiñcetaṁ paṭicca vuttaṁ. Asubhasaññāparicitena bhikkhave bhikkhuno cetasā bahulaṁ viharato methunadhammasamāpattiyā cittaṁ patilīyati patikuṭati pativattati na sampasāriyati, upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti. Seyyathāpi bhikkhave kukkuṭapattaṁ vā nhārudaddulaṁ vā aggimhi pakkhittaṁ patilīyati patikuṭati pativattati na sampasāriyati. Evamevaṁ kho bhikkhave bhikkhuno asubhasaññāparicitena cetasā bahulaṁ viharato methunadhammasamāpattiyā cittaṁ patilīyati patikuṭati pativattati na sampasāriyati, upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti.

Sace bhikkhave bhikkhuno asubhasaññāparicitena cetasā bahulaṁ viharato methunadhammasamāpattiyā cittaṁ anusandahati[1], appaṭikulyatā saṇṭhāti. Veditabbametaṁ bhikkhave bhikkhunā "abhāvitā me asubhasaññā, natthi me pubbenāparaṁ viseso, appattaṁ me bhāvanābalan"ti, itiha tattha sampajāno hoti. Sace pana bhikkhave bhikkhuno asubhasaññāparicitena cetasā bahulaṁ viharato methunadhammasamāpattiyā cittaṁ patilīyati patikuṭati pativattati na sampasāriyati, upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti.

---

1. Anusaṇṭhāti (Sī)

veditabbametaṁ bhikkhave bhikkhunā "subhāvitā me asubhasaññā, atthi me pubbenāparaṁ viseso, pattaṁ me bhāvanābalan"ti, itiha tattha sampajāno hoti. "Asubhasaññā bhikkhave bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānā"ti iti yaṁ taṁ vuttaṁ, idametaṁ paṭicca vuttaṁ. (1)

"Maraṇasaññā bhikkhave bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānā"ti iti kho panetaṁ vuttaṁ, kiñcetaṁ paṭicca vuttaṁ. Maraṇasaññāparicitena bhikkhave bhikkhuno cetasā bahulaṁ viharato jīvitanikantiyā cittaṁ patilīyati patikuṭati pativattati na sampasāriyati, upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti. Seyyathāpi bhikkhave kukkuṭapattaṁ vā nhārudaddulaṁ vā aggimhi pakkhittaṁ patilīyati patikuṭati pativattati na sampasāriyati. Evamevaṁ kho bhikkhave bhikkhuno maraṇasaññāparicitena cetasā bahulaṁ viharato jīvitanikantiyā cittaṁ patilīyati patikuṭati pativattati na sampasāriyati, upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti.

Sace bhikkhave bhikkhuno maraṇasaññāparicitena cetasā bahulaṁ viharato jīvitanikantiyā cittaṁ anusandahati, appaṭikulyatā saṇṭhāti. Veditabbametaṁ bhikkhave bhikkhunā "abhāvitā me maraṇasaññā, natthi me pubbenāparaṁ viseso, appattaṁ me bhāvanābalan"ti, itiha tattha sampajāno hoti. Sace pana bhikkhave bhikkhuno maraṇasaññāparicitena cetasā bahulaṁ viharato jīvitanikantiyā cittaṁ patilīyati patikuṭati pativattati na sampasāriyati, upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti. Veditabbametaṁ bhikkhave bhikkhunā "subhāvitā me maraṇasaññā, atthi me pubbenāparaṁ viseso, pattaṁ me bhāvanābalan"ti, itiha tattha sampajāno hoti. "Maraṇasaññā bhikkhave bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānā"ti iti yaṁ taṁ vuttaṁ, idametaṁ paṭicca vuttaṁ. (2)

"Āhāre paṭikūlasaññā bhikkhave bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānā"ti iti kho panetaṁ vuttaṁ, kiñcetaṁ paṭicca vuttaṁ. Āhāre paṭikūlasaññāparicitena bhikkhave bhikkhuno cetasā bahulaṁ viharato rasataṇhāya cittaṁ

patilīyati -pa- upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti. Seyyathāpi bhikkhave kukkuṭapattaṁ vā nhārudaddulaṁ vā aggimhi pakkhittaṁ patilīyati patikuṭati pativattati na sampasāriyati. Evamevaṁ kho bhikkhave bhikkhuno āhāre paṭikūlasaññāparicitena cetasā bahulaṁ viharato rasataṇhāya cittaṁ patilīyati -pa- upekkhā vā pāṭikulyatā saṇṭhāti.

Sace bhikkhave bhikkhuno āhāre paṭikūlasaññāparicitena cetasā bahulaṁ viharato rasataṇhāya cittaṁ anusandahati, appaṭikulyatā saṇṭhāti. Veditabbametaṁ bhikkhave bhikkhunā "abhāvitā me āhāre paṭikūlasaññā, natthi me pubbenāparaṁ viseso, appattaṁ me bhāvanābalan"ti, itiha tattha sampajāno hoti. Sace pana bhikkhave bhikkhuno āhāre paṭikūlasaññāparicitena cetasā bahulaṁ viharato rasataṇhāya cittaṁ patilīyati -pa- upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti. Veditabbametaṁ bhikkhave bhikkhunā "subhāvitā me āhāre paṭikūlasaññā, atthi me pubbenāparaṁ viseso, pattaṁ me bhāvanābalan"ti, itiha tattha sampajāno hoti. "Āhāre paṭikūlasaññā bhikkhave bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānā"ti iti yaṁ taṁ vuttaṁ, idametaṁ paṭicca vuttaṁ. (3)

"Sabbaloke anabhiratasaññā bhikkhave bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānā"ti iti kho panetaṁ vuttaṁ, kiñcetaṁ paṭicca vuttaṁ. Sabbaloke anabhiratasaññāparicitena bhikkhave bhikkhuno cetasā bahulaṁ viharato lokacitresu cittaṁ patilīyati -pa-. Seyyathāpi bhikkhave -pa- patilīyati patikuṭati pativattati na sampasāriyati. Evamevaṁ kho bhikkhave bhikkhuno sabbaloke anabhiratasaññāparicitena cetasā bahulaṁ viharato lokacitresu cittaṁ patilīyati patikuṭati pativattati na sampasāriyati, upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti.

Sace bhikkhave bhikkhuno sabbaloke anabhiratasaññāparicitena cetasā bahulaṁ viharato lokacitresu cittaṁ anusandahati, appaṭikulyatā saṇṭhāti. Veditabbametaṁ bhikkhave bhikkhunā "abhāvitā me sabbaloke anabhiratasaññā, natthi me pubbenāparaṁ viseso, appattaṁ

me bhāvanābalan”ti, itiha tattha sampajāno hoti. Sace pana bhikkhave bhikkhuno sabbaloke anabhiratasaññāparicitena cetasā bahulaṁ viharato lokacitresu cittaṁ patilīyati -pa- upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti. Veditabbametaṁ bhikkhave bhikkhunā “subhāvitā me sabbaloke anabhiratasaññā, atthi me pubbenāparaṁ viseso, pattaṁ me bhāvanābalan”ti, itiha tattha sampajāno hoti. “Sabbaloke anabhiratasaññā bhikkhave bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānā”ti iti yaṁ taṁ vuttaṁ, idametaṁ paṭicca vuttaṁ. (4)

“Aniccasaññā bhikkhave bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānā”ti iti kho panetaṁ vuttaṁ, kiñcetaṁ paṭicca vuttaṁ. Aniccasaññāparicitena bhikkhave bhikkhuno cetasā bahulaṁ viharato lābhasakkārasiloke cittaṁ patilīyati -pa- upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti. Seyyathāpi bhikkhave kukkuṭapattaṁ vā nhārudaddulaṁ vā aggimhi pakkhittaṁ patilīyati patikuṭati pativattati na sampasāriyati. Evamevaṁ kho bhikkhave bhikkhuno aniccasaññāparicitena cetasā bahulaṁ viharato lābhasakkārasiloke cittaṁ patilīyati -pa- upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti.

Sace bhikkhave bhikkhuno aniccasaññāparicitena cetasā bahulaṁ viharato lābhasakkārasiloke cittaṁ anusandahati, appaṭikulyatā saṇṭhāti. Veditabbametaṁ bhikkhave bhikkhunā “abhāvitā me aniccasaññā, natthi me pubbenāparaṁ viseso, appattaṁ me bhāvanābalan”ti, itiha tattha sampajāno hoti. Sace pana bhikkhave bhikkhuno aniccasaññāparicitena cetasā bahulaṁ viharato lābhasakkārasiloke cittaṁ patilīyati patikuṭati pativattati na sampasāriyati, upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti. Veditabbametaṁ bhikkhave bhikkhunā “subhāvitā me aniccasaññā, atthi me pubbenāparaṁ viseso, pattaṁ me bhāvanābalan”ti, itiha tattha sampajāno hoti. “Aniccasaññā bhikkhave bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānā”ti iti yaṁ taṁ vuttaṁ, idametaṁ paṭicca vuttaṁ. (5)

"Anicce dukkhasaññā bhikkhave bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānā"ti iti kho panetaṁ vuttaṁ, kiñcetaṁ paṭicca vuttaṁ. Anicce dukkhasaññāparicitena bhikkhave bhikkhuno cetasā bahulaṁ viharato ālasye kosajje vissaṭṭhiye pamāde ananuyoge apaccavekkhaṇāya tibbā bhayasaññā paccupaṭṭhitā hoti. Seyyathāpi bhikkhave ukkhittāsike vadhake.

Sace bhikkhave bhikkhuno anicce dukkhasaññāparicitena cetasā bahulaṁ viharato ālasye kosajje vissaṭṭhiye pamāde ananuyoge apaccavekkhaṇāya tibbā bhayasaññā na paccupaṭṭhitā hoti. Seyyathāpi bhikkhave ukkhittāsike vadhake. Veditabbametaṁ bhikkhave bhikkhunā "abhāvitā me anicce dukkhasaññā, natthi me pubbenāparaṁ viseso, appattaṁ me bhāvanābalan"ti, itiha tattha sampajāno hoti. Sace pana bhikkhave bhikkhuno anicce dukkhasaññāparicitena cetasā bahulaṁ viharato ālasye kosajje vissaṭṭhiye pamāde ananuyoge apaccavekkhaṇāya tibbā bhayasaññā paccupaṭṭhitā hoti. Seyyathāpi bhikkhave ukkhittāsike vadhake. Veditabbametaṁ bhikkhave bhikkhunā "subhāvitā me anicce dukkhasaññā, atthi me pubbenāparaṁ viseso, pattaṁ me bhāvanābalan"ti, itiha tattha sampajāno hoti. "Anicce dukkhasaññā bhikkhave bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānā"ti iti yaṁ taṁ vuttaṁ, idametaṁ paṭicca vuttaṁ. (6)

"Dukkhe anattasaññā bhikkhave bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānā"ti iti kho panetaṁ vuttaṁ, kiñcetaṁ paṭicca vuttaṁ, dukkhe anattasaññāparicitena bhikkhave bhikkhuno cetasā bahulaṁ viharato imasmiṁ ca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānāpagataṁ mānasaṁ hoti vidhāsamatikkantaṁ santaṁ suvimuttaṁ.

Sace bhikkhave bhikkhuno dukkhe anattasaññāparicitena cetasā bahulaṁ viharato imasmiṁ ca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu na ahaṅkāramamaṅkāramānāpagataṁ mānasaṁ hoti vidhāsamatikkantaṁ santaṁ suvimuttaṁ. Veditabbametaṁ bhikkhave bhikkhunā "abhāvitā me dukkhe

anattasaññā, natthi me pubbenāparaṁ viseso, appattaṁ me bhāvanābalan"ti, itiha tattha sampajāno hoti.

Sace pana bhikkhave bhikkhuno dukkhe anattasaññāparicitena cetasā bahulaṁ viharato imasmiṁ ca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānāpagataṁ mānasaṁ hoti vidhāsamatikkantaṁ santaṁ suvimuttaṁ. Veditabbametaṁ bhikkhave bhikkhunā "subhāvitā me dukkhe anattasaññā, atthi me pubbenāparaṁ viseso, pattaṁ me bhāvanābalan"ti, itiha tattha sampajāno hoti. "Dukkhe anattasaññā bhikkhave bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānā"ti iti yaṁ taṁ vuttaṁ, idametaṁ paṭicca vuttaṁ. (7)

Imā kho bhikkhave satta saññā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṁsā amatogadhā amatapariyosānāti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Methunasutta

50. Atha kho Jāṇussoṇi brāhmaṇo yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhiṁ sammodi, sammodanīyaṁ kathaṁ sāraṇīyaṁ vītisāretvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho Jāṇussoṇi brāhmaṇo Bhagavantaṁ etadavoca "bhavampi no Gotamo brahmacārī paṭijānātī"ti. Yaṁ hi taṁ brāhmaṇa sammā vadamāno vadeyya "akhaṇḍaṁ acchiddaṁ asabalaṁ akammāsaṁ paripuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ caratī"ti. Mameva taṁ brāhmaṇa sammā vadamāno vadeyya "ahaṁ hi brāhmaṇa akhaṇḍaṁ acchiddaṁ asabalaṁ akammāsaṁ paripuṇṇaṁ parisuddhaṁ brahmacariyaṁ carāmī"ti. Kiṁ pana bho Gotama brahmacariyassa khaṇḍampi chiddampi sabalampi kammāsampīti.

Idha brāhmaṇa ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā sammā brahmacārī paṭijānamāno na heva kho mātugāmena saddhiṁ dvayaṁdvayasamāpattiṁ samāpajjati, api ca kho mātugāmassa ucchādana parimaddana nhāpana sambāhanaṁ sādiyati, so taṁ assādeti[1], taṁ nikāmeti, tena ca vittiṁ āpajjati, idampi kho brāhmaṇa brahmacariyassa khaṇḍampi chiddampi sabalampi kammāsampi, ayaṁ vuccati brāhmaṇa aparisuddhaṁ brahmacariyaṁ carati saṁyutto methunena saṁyogena, na parimuccati jātiyā jarāya maraṇena[2]

1. So tadassādeti (Sī) 2. Jarāmaraṇena (Sī, Syā)

sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, na parimuccati dukkhasmāti vadāmi. (1)

Puna caparaṁ brāhmaṇa idhekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā sammā brahmacārī paṭijānamāno na heva kho mātugāmena saddhiṁ dvayaṁdvayasamāpattiṁ samāpajjati, napi mātugāmassa ucchādanaparimaddananhāpanasambāhanaṁ sādiyati, api ca kho mātugāmena saddhiṁ sañjagghati saṁkīḷati saṁkelāyati -pa-. Napi mātugāmena saddhiṁ sañjagghati saṁkīḷati saṁkelāyati, api ca kho mātugāmassa cakkhunā cakkhuṁ upanijjhāyati pekkhati -pa-. Napi mātugāmassa cakkhunā cakkhuṁ upanijjhāyati pekkhati, api ca kho mātugāmassa saddaṁ suṇāti tirokuṭṭaṁ vā tiropākāraṁ vā hasantiyā vā bhaṇantiyā vā gāyantiyā vā rodantiyā vā -pa-. Napi mātugāmassa saddaṁ suṇāti tirokuṭṭaṁ vā tiropākāraṁ vā hasantiyā vā bhaṇantiyā vā gāyantiyā vā rodantiyā vā, api ca kho yānissa tāni pubbe mātugāmena saddhiṁ hasitalapitakīḷitāni tāni anussarati -pa-. Napi yānissa tāni pubbe mātugāmena saddhiṁ hasitalapitakīḷitāni tāni anussarati, api ca kho passati gahapatiṁ vā gahapatiputtaṁ vā pañcahi kāmaguṇehi samappitaṁ samaṅgībhūtaṁ paricārayamānaṁ -pa-. Napi passati gahapatiṁ vā gahapatiputtaṁ vā pañcahi kāmaguṇehi samappitaṁ samaṅgībhūtaṁ paricārayamānaṁ, api ca kho aññataraṁ devanikāyaṁ paṇidhāya brahmacariyaṁ carati "imināhaṁ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā"ti. So taṁ assādeti, taṁ nikāmeti, tena ca vittiṁ āpajjati. Idampi kho brahmaṇa brahmacariyassa khaṇḍampi chiddampi sabalampi kammāsampi. Ayaṁ vuccati brāhmaṇa aparisuddhaṁ brahmacariyaṁ carati saṁyutto methunena saṁyogena, na parimuccati jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, na parimuccati dukkhasmāti vadāmi. (2-7)

Yāvakīvañcāhaṁ brāhmaṇa imesaṁ sattannaṁ methunasaṁyogānaṁ aññatarāññataramethunasaṁyogaṁ[1] attani appahīnaṁ samanupassiṁ, neva tāvāhaṁ brāhmaṇa sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya anuttaraṁ sammāsambodhiṁ abhisambuddhoti paccaññāsiṁ[2].

---

1. Aññataraṁ methunasaṁyogaṁ (Sī, Syā) 2. Abhisambuddho paccaññāsiṁ (Sī, Syā)

Yato ca khohaṁ brāhmaṇa imesaṁ sattannaṁ methunasaṁyogānaṁ aññataraññataramethunasaṁyogaṁ attani appahīnaṁ na samanupassiṁ, athāhaṁ brāhmaṇa sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya anuttaraṁ sammāsambodhiṁ abhisambuddhoti paccaññāsiṁ. Ñāṇañca pana me dassanaṁ udapādi, akuppā me vimutti[1], ayamantimā jāti, natthi dāni punabbhavoti.

Evaṁ vutte Jāṇussoṇi brāhmaṇo Bhagavantaṁ etadavoca "abhikkantaṁ bho Gotama, abhikkantaṁ bho Gotama -pa- upāsakaṁ maṁ bhavaṁ Gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṁ saraṇaṁ gatanti. . Sattamaṁ.

8. Saṁyogasutta

51. Saṁyogavisaṁyogaṁ vo bhikkhave dhammapariyāyaṁ desessāmi, taṁ suṇātha -pa-. Katamo ca so bhikkhave saṁyogo visaṁyogo dhammapariyāyo.

Itthī bhikkhave ajjhattaṁ itthindriyaṁ manasi karoti itthikuttaṁ itthākappaṁ itthividhaṁ itthicchandaṁ itthissaraṁ itthālaṅkāraṁ. Sā tattha rajjati, tatrābhiramati. Sā tattha rattā tatrābhiratā bahiddhā purisindriyaṁ manasi karoti purisakuttaṁ purisākappaṁ purisavidhaṁ purisacchandaṁ purisassaraṁ purisālaṅkāraṁ. Sā tattha rajjati, tatrābhiramati. Sā tattha rattā tatrābhiratā bahiddhā saṁyogaṁ ākaṅkhati, yañcassā saṁyogapaccayā uppajjati sukhaṁ somanassaṁ, tañca ākaṅkhati. Itthatte bhikkhave abhiratā sattā purisesu saṁyogaṁ gatā. Evaṁ kho bhikkhave itthī itthattaṁ nātivattati.

Puriso bhikkhave ajjhattaṁ purisindriyaṁ manasi karoti purisakuttaṁ purisākappaṁ purisavidhaṁ purisacchandaṁ purisassaraṁ purisālaṅkāraṁ. So tattha rajjati, tatrābhiramati. So tattha ratto tatrābhirato bahiddhā itthindriyaṁ manasi karoti itthikuttaṁ itthākappaṁ itthividhaṁ itthicchandaṁ itthissaraṁ itthālaṅkāraṁ. So tattha rajjati, tatrābhiramati. So tattha ratto tatrābhirato bahiddhā saṁyogaṁ ākaṅkhati, yañcassa saṁyogapaccayā uppajjati sukhaṁ somanassaṁ, tañca ākaṅkhati. Purisatte bhikkhave abhiratā

---

1. Cetovimutti (Sī, Ka)

sattā itthīsu saṁyogaṁ gatā. Evaṁ kho bhikkhave puriso purisattaṁ nātivattati. Evaṁ kho bhikkhave saṁyogo hoti.

Kathañca bhikkhave visaṁyogo hoti. Itthī bhikkhave ajjhattaṁ itthindriyaṁ na manasi karoti itthikuttaṁ itthākappaṁ itthividhaṁ itthicchandaṁ itthissaraṁ itthālaṅkāraṁ. Sā tattha na rajjati, sā tatra nābhiramati. Sā tattha arattā tatra anabhiratā bahiddhā purisindriyaṁ na manasi karoti purisakuttaṁ purisākappaṁ purisavidhaṁ purisacchandaṁ purisassaraṁ purisālaṅkāraṁ. Sā tattha na rajjati, tatra nābhiramati. Sā tattha arattā tatra anabhiratā bahiddhā saṁyogaṁ nākaṅkhati, yañcassā saṁyogapaccayā uppajjati sukhaṁ somanassaṁ, tañca nākaṅkhati. Itthatte bhikkhave anabhiratā sattā purisesu visaṁyogaṁ gatā. Evaṁ kho bhikkhave itthī itthattaṁ ativattati.

Puriso bhikkhave ajjhattaṁ purisindriyaṁ na manasi karoti purisakuttaṁ purisākappaṁ purisavidhaṁ purisacchandaṁ purisassaraṁ purisālaṅkāraṁ. So tattha na rajjati, so tatra nābhiramati. So tattha aratto tatra anabhirato bahiddhā itthindriyaṁ na manasi karoti itthikuttaṁ itthākappaṁ itthividhaṁ itthicchandaṁ itthissaraṁ itthālaṅkāraṁ. So tattha na rajjati, tatra nābhiramati. So tattha aratto tatra anabhirato bahiddhā saṁyogaṁ nākaṅkhati, yañcassa saṁyogapaccayā uppajjati sukhaṁ somanassaṁ, tañca nākaṅkhati. Purisatte bhikkhave anabhiratā sattā itthīsu visaṁyogaṁ gatā. Evaṁ kho bhikkhave puriso purisattaṁ ativattati. Evaṁ kho bhikkhave visaṁyogo hoti. Ayaṁ kho bhikkhave saṁyogo visaṁyogo dhammapariyāyoti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Dānamahapphalasutta

52. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Campāyaṁ viharati Gaggarāya pokkharaṇiyā tīre. Atha kho sambahulā Campeyyakā upāsakā yena āyasmā Sāriputto tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā āyasmantaṁ Sāriputtaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdiṁsu, ekamantaṁ nisinnā kho Campeyyakā upāsakā āyasmantaṁ Sāriputtaṁ etadavocuṁ "cirassutā no bhante[1]

1. Bhante Sāriputta (Sī)

Bhagavato sammukhā dhammīkathā, sādhu mayaṁ bhante labheyyāma Bhagavato sammukhā dhammiṁ kathaṁ[1] savanāyā"ti. Tenahāvuso tadahuposathe āgaccheyyātha, appeva nāma labheyyātha Bhagavato sammukhā[2] dhammiṁ kathaṁ savanāyāti. "Evaṁ bhante"ti kho Campeyyakā upāsakā āyasmato Sāriputtassa paṭissutvā uṭṭhāyāsanā āyasmantaṁ Sāriputtaṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā pakkamiṁsu.

Atha kho Campeyyakā upāsakā tadahuposathe yenāyasmā Sāriputto tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā āyasmantaṁ Sāriputtaṁ abhivādetvā ekamantaṁ aṭṭhaṁsu. Atha kho āyasmā Sāriputto tehi Campeyyakehi upāsakehi saddhiṁ yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Sāriputto Bhagavantaṁ etadavoca—

Siyā nu kho bhante idhekaccassa tādisaṁyeva dānaṁ dinnaṁ na mahapphalaṁ hoti na mahānisaṁsaṁ. Siyā pana bhante idhekaccassa tādisaṁyeva dānaṁ dinnaṁ mahapphalaṁ hoti mahānisaṁsanti. Siyā Sāriputta idhekaccassa tādisaṁyeva dānaṁ dinnaṁ na mahapphalaṁ hoti na mahānisaṁsaṁ. Siyā pana Sāriputta idhekaccassa tādisaṁyeva dānaṁ dinnaṁ mahapphalaṁ hoti mahānisaṁsanti. Ko nu kho bhante hetu ko paccayo, yena midhekaccassa tādisaṁyeva dānaṁ dinnaṁ na mahapphalaṁ hoti na mahānisaṁsaṁ. Ko nu kho bhante hetu ko paccayo, yena midhekaccassa tādisaṁyeva dānaṁ dinnaṁ mahapphalaṁ hoti mahānisaṁsanti.

Idha Sāriputta ekacco sāpekho[3] dānaṁ deti, patibaddhacitto[4] dānaṁ deti, sannidhipekho dānaṁ deti, "imaṁ pecca paribhuñjissāmī"ti dānaṁ deti. So taṁ dānaṁ deti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṁ pānaṁ vatthaṁ yānaṁ mālāgandhavilepanaṁ seyyāvasathapadīpeyyaṁ. Taṁ kiṁ maññasi Sāriputta dadeyya idhekacco evarūpaṁ dānanti. Evaṁ bhante.

Tatra Sāriputta yvāyaṁ sāpekho dānaṁ deti, patibaddhacitto dānaṁ deti, sannidhipekho dānaṁ deti, "imaṁ pecca paribhuñjissāmī"ti dānaṁ deti.

---

1. Bhagavato santikā dhammiṁ kathaṁ (Sī), Bhagavato dhammiṁ kathaṁ (Syā)
2. Bhagavato santike (Syā) 3. Sāpekho (Syā) 4. Patibandhacitto (Ka)

so taṁ dānaṁ datvā kāyassa bhedā paraṁ maraṇā Cātumahārājikānaṁ devānaṁ sahabyataṁ upapajjati. So taṁ kammaṁ khepetvā taṁ iddhiṁ taṁ yasaṁ taṁ ādhipaccaṁ āgāmī hoti āgantā itthattaṁ.

Idha pana Sāriputta ekacco na heva kho sāpekho dānaṁ deti, na patibaddhacitto dānaṁ deti, na sannidhipekho dānaṁ deti, na "imaṁ pecca paribhuñjissāmī"ti dānaṁ deti. Api ca kho "sāhu dānan"ti dānaṁ deti -pa-. Napi "sāhu dānan"ti dānaṁ deti. Api ca kho "dinnapubbaṁ katapubbaṁ pitupitāmahehi, na arahāmi porāṇaṁ kulavaṁsaṁ hāpetun"ti dānaṁ deti -pa-. Napi "dinnapubbaṁ katapubbaṁ pitupitāmahehi, na arahāmi porāṇaṁ kulavaṁsaṁ hāpetun"ti dānaṁ deti. Api ca kho "ahaṁ pacāmi, ime na pacanti, nārahāmi pacanto apacantānaṁ dānaṁ adātun"ti dānaṁ deti -pa-. Napi "ahaṁ pacāmi, ime na pacanti, nārahāmi pacanto apacantānaṁ dānaṁ adātun"ti dānaṁ deti. Api ca kho "yathā tesaṁ pubbakānaṁ isīnaṁ tāni mahāyaññāni ahesuṁ. Seyyathidaṁ, Aṭṭhakassa Vāmakassa Vāmadevassa Vessāmittassa Yamadaggino Aṅgīrasassa Bhāradvājassa Vāseṭṭhassa Kassapassa Bhaguno. Evaṁ me ayaṁ dānasaṁvibhāgo bhavissatī"ti dānaṁ deti -pa-. Napi "yathā tesaṁ pubbakānaṁ isīnaṁ tāni mahāyaññāni ahesuṁ. Seyyathidaṁ, Aṭṭhakassa Vāmakassa Vāmadevassa Vessāmittassa Yamadaggino Aṅgīrasassa Bhāradvājassa Vāseṭṭhassa Kassapassa Bhaguno. Evaṁ me ayaṁ dānasaṁvibhāgo bhavissatī"ti dānaṁ deti. Api ca kho "imaṁ me dānaṁ dadato cittaṁ pasīdati, attamanatā somanassaṁ upajāyatī"ti dānaṁ deti -pa-. Napi "imaṁ me dānaṁ dadato cittaṁ pasīdati, attamanatā somanassaṁ upajāyatī"ti dānaṁ deti. Api ca kho cittālaṅkāracittaparikkhāraṁ dānaṁ deti. So taṁ dānaṁ deti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṁ pānaṁ vatthaṁ yānaṁ mālāgandhavilepanaṁ seyyāvasathapadīpeyyaṁ. Taṁ kiṁ maññasi Sāriputta, dadeyya idhekacco evarūpaṁ dānanti. Evaṁ bhante.

Tatra Sāriputta yvāyaṁ na heva[1] sāpekho dānaṁ deti, na patibaddhacitto dānaṁ deti, na sannidhipekho dānaṁ deti, na "imaṁ pacca paribhuñjissāmī"ti dānaṁ deti, napi "sāhu dānan"ti dānaṁ deti. Napi "dinnapubbaṁ katapubbaṁ

---

1. Naheva kho (Sī, Syā)

pitupitāmahehi na arahāmi porāṇaṁ kulavaṁsaṁ hāpetun"ti dānaṁ deti. Napi "ahaṁ pacāmi, ime na pacanti, nārahāmi pacanto apacantānaṁ dānaṁ adātun"ti dānaṁ deti. Napi "yathā tesaṁ pubbakānaṁ isīnaṁ, tāni mahāyaññāni ahesuṁ. Seyyathidaṁ, Aṭṭhakassa Vāmakassa Vāmadevassa Vessāmittassa Yamadaggino Aṅgīrasassa Bhāradvājassa Vāseṭṭhassa Kassapassa Bhaguno. Evaṁ me ayaṁ dānasaṁvibhāgo bhavissatī"ti dānaṁ deti. Napi "imaṁ me dānaṁ dadato cittaṁ pasīdati, attamanatā somanassaṁ upajāyatī"ti dānaṁ deti. Api ca kho cittālaṅkāracittaparikkhāraṁ dānaṁ deti. So taṁ dānaṁ datvā kāyassa bhedā paraṁ maraṇā brahmakāyikānaṁ devānaṁ sahabyataṁ upapajjati, so taṁ kammaṁ khepetvā taṁ iddhiṁ taṁ yasaṁ taṁ ādhipaccaṁ anāgāmī hoti anāgantā itthattaṁ. Ayaṁ kho Sāriputta hetu ayaṁ paccayo, yena midhekaccassa tādisaṁyeva dānaṁ dinnaṁ na mahapphalaṁ hoti na mahānisaṁsaṁ. Ayaṁ pana Sāriputta hetu ayaṁ paccayo, yena midhekaccassa tādisaṁyeva dānaṁ dinnaṁ mahapphalaṁ hoti mahānisaṁsanti. . Navamaṁ.

10. Nandamātāsutta

53. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ āyasmā ca Sāriputto āyasmā ca Mahāmoggallāno Dakkhiṇāgirismiṁ cārikaṁ caranti mahatā bhikkhusaṁghena saddhiṁ. Tena kho pana samayena Veḷukaṇḍakī[1] Nandamātā upāsikā rattiyā paccūsasamayaṁ paccuṭṭhāya Pārāyanaṁ[2] sarena bhāsati.

Tena kho pana samayena Vessavaṇo mahārājā uttarāya disāya dakkhiṇaṁ disaṁ gacchati kenacideva karaṇīyena. Assosi kho Vessavaṇo mahārājā Nandamātāya upāsikāya Pārāyanaṁ sarena bhāsantiyā, sutvā kathāpariyosānaṁ āgamayamāno aṭṭhāsi.

Atha kho Nandamātā upāsikā Pārāyanaṁ sarena bhāsitvā tuṇhī ahosi. Atha kho Vessavaṇo mahārājā Nandamātāya upāsikāya kathāpariyosānaṁ viditvā abbhānumodi "sādhu bhagini sādhu bhaginī"ti. Ko paneso bhadramukhāti. Ahaṁ te bhagini bhātā Vessavaṇo mahārājāti. Sādhu bhadramukha tena hi yo me ayaṁ dhammapariyāyo

---

1. Veḷukaṇṭakī (Syā) heṭṭhā 295; Aṁ 1. 88; Saṁ 1. 432 piṭṭhesupi passitabbaṁ.
2. Khu 1. 428; Khu 8. 1 piṭṭhādīsu.

bhaṇito, idaṁ te hotu ātitheyyanti. Sādhu bhagini etañceva me hotu ātitheyyaṁ. Sveva[1] Sāriputtamoggallānappamukho bhikkhusaṁgho akatapātarāso Veḷukaṇḍakaṁ āgamissati, tañca bhikkhusaṁghaṁ parivisitvā mama dakkhiṇaṁ ādiseyyāsi. Etañceva[2] me bhavissati ātitheyyanti.

Atha kho Nandamātā upāsikā tassā rattiyā accayena sake nivesane paṇītaṁ khādanīyaṁ bhojanīyaṁ paṭiyādāpesi. Atha kho Sāriputtamoggallānappamukho bhikkhusaṁgho akatapātarāso yena Veḷukaṇḍako tadavasari. Atha kho Nandamātā upāsikā aññataraṁ purisaṁ āmantesi "ehi tvaṁ ambho purisa ārāmaṁ gantvā bhikkhusaṁghassa kālaṁ ārocehi 'kālo bhante ayyāya Nandamātuyā nivesane niṭṭhitaṁ bhattan'ti". "Evaṁ ayye"ti kho so puriso Nandamātāya upāsikāya paṭissutvā ārāmaṁ gantvā bhikkhusaṁghassa kālaṁ ārocesi "kālo bhante ayyāya Nandamātuyā nivesane niṭṭhitaṁ bhattan"ti. Atha kho Sāriputtamoggallānappamukho bhikkhusaṁgho pubbaṇhāsamayaṁ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena Nandamātāya upāsikāya nivesanaṁ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho Nandamātā upāsikā Sāriputtamoggallānappamukhaṁ bhikkhusaṁghaṁ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi.

Atha kho Nandamātā upāsikā āyasmantaṁ Sāriputtaṁ bhuttāviṁ onītapattapāṇiṁ ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinnaṁ kho Nandamātaraṁ upāsikaṁ āyasmā Sāriputto etadavoca "ko pana te Nandamāte bhikkhusaṁghassa abbhāgamanaṁ ārocesī"ti.

Idhāhaṁ bhante rattiyā paccūsasamayaṁ paccuṭṭhāya Pārāyanaṁ sarena bhāsitvā tuṇhī ahosiṁ. Atha kho bhante Vessavaṇo mahārājā mama kathāpariyosānaṁ viditvā abbhānumodi "sādhu bhagini sādhu bhaginī"ti. Ko paneso bhadramukhāti. Ahaṁ te bhagini bhātā Vessavaṇo mahārājāti. Sādhu bhadramukha tena hi yo me ayaṁ

---

1. Sve ca (Sī)

2. Evañca (Sī, Syā), etañca (?)

dhammapariyāyo bhaṇito, idaṁ te hotu ātitheyyanti. Sādhu bhagini etañceva me hotu ātitheyyaṁ. Sveva Sāriputtamoggallānappamukho bhikkhusaṁgho akatapātarāso Veḷukaṇḍakaṁ āgamissati, tañca bhikkhusaṁghaṁ parivisitvā mama dakkhiṇaṁ ādiseyyāsi. Etañceva[1] me bhavissati ātitheyyanti, yadidaṁ[2] bhante dāne[3] puññañca puññamahī ca, taṁ[3] Vessavaṇassa mahārājassa sukhāya hotūti.

Acchariyaṁ Nandamāte, abbhutaṁ Nandamāte, yatra hi nāma Vessavaṇena mahārājena evaṁmahiddhikena evaṁmahesakkhena devaputtena sammukhā sallapissasīti. (1)

Na kho me bhante eseva acchariyo abbhuto dhammo, atthi me aññopi acchariyo abbhuto dhammo. Idha me bhante nando nāma ekaputtako piyo manāpo, taṁ rājāno kismiñcideva pakaraṇe okassa pasayha jīvitā voropesuṁ. Tasmiṁ kho panāhaṁ bhante dārake gahite vā gayhamāne vā vadhe vā vajjhamāne vā hate vā haññamāne vā nābhijānāmi cittassa aññathattanti. Acchariyaṁ Nandamāte, abbhutaṁ Nandamāte. Yatra hi nāma cittuppādampi[4] parisodhessasīti. (2)

Na kho me bhante eseva acchariyo abbhuto dhammo, atthi me aññopi acchariyo abbhuto dhammo. Idha me bhante sāmiko kālaṅkato aññataraṁ yakkhayoniṁ upapanno, so me teneva purimena attabhāvena uddassesi. Na kho panāhaṁ bhante abhijānāmi tatonidānaṁ cittassa aññathattanti. Acchariyaṁ Nandamāte, abbhutaṁ Nandamāte, yatra hi nāma cittuppādampi parisodhessasīti. (3)

Na kho me bhante eseva acchariyo abbhuto dhammo, atthi me aññopi acchariyo abbhuto dhammo. Yatohaṁ bhante sāmikassa daharasseva daharā ānītā. Nābhijānāmi sāmikaṁ manasāpi aticaritā[5] kuto pana kāyenāti. Acchariyaṁ Nandamāte, abbhutaṁ Nandamāte, yatra hi nāma cittuppādampi parisodhessasīti. (4)

---

1. Etañca (Sī), evañca (Syā)
2. Yamidaṁ (Ma 1. 299 piṭṭhe)

3-3. Puññaṁ hi taṁ (Sī), puññaṁ puññamahitaṁ (Syā), puññaṁ vā puññamahaṁ vā (I), puññaṁ vā puññamahī vā (Ka)

4. Cittuppādamattampi (Syā)
5. Aticarituṁ (Syā), aticārittaṁ (Ka)

Na kho me bhante eseva acchariyo abbhuto dhammo, atthi me aññopi acchariyo abbhuto dhammo. Yadāhaṁ bhante upāsikā paṭidesitā, nābhijānāmi kiñci sikkhāpadaṁ sañcicca vītikkamitāti. Acchariyaṁ Nandamāte, abbhutaṁ Nandamāteti. (5)

Na kho me bhante eseva acchariyo abbhuto dhammo, atthi me aññopi acchariyo abbhuto dhammo. Idhāhaṁ bhante yāvade[1] ākaṅkhāmi vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṁ savicāraṁ vivekajaṁ pītisukhaṁ paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharāmi. Vitakkavicārānaṁ vūpasamā ajjhattaṁ sampasādanaṁ cetaso ekodibhāvaṁ avitakkaṁ avicāraṁ vivekajaṁ pītisukhaṁ dutiyaṁ jhānaṁ upasampajja viharāmi. Pītiyā ca virāgā upekkhikā ca viharāmi satā ca sampajānā, sukhañca kāyena paṭisaṁvedemi, yaṁ taṁ ariyā ācikkhanti "upekkhako satimā sukhavihārī"ti tatiyaṁ jhānaṁ upasampajja viharāmi. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṁ atthaṅgamā adukkhamasukhaṁ upekkhāsatipārisuddhiṁ catutthaṁ jhānaṁ upasampajja viharāmīti. Acchariyaṁ Nandamāte, abbhutaṁ Nandamāteti. (6)

Na kho me bhante eseva acchariyo abbhuto dhammo, atthi me aññopi acchariyo abbhuto dhammo. Yānimāni bhante Bhagavatā desitāni pañcorambhāgiyāni saṁyojanāni, nāhaṁ tesaṁ kiñci attani appahīnaṁ samanupassāmīti. Acchariyaṁ Nandamāte, abbhutaṁ Nandamāteti. (7)

Atha kho āyasmā Sāriputto Nandamātaraṁ upāsikaṁ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṁsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmīti. . Dasamaṁ.

Mahāyaññavaggo pañcamo.

Tassuddānaṁ

Ṭhiti ca Parikkhāraṁ dve, Aggī Saññā ca dve parā.
Methunā Saṁyogo Dānaṁ, Nandamātena te dasāti.

Paṇṇāsako samatto.

1. Yāvadeva (Sī, Syā) Saṁ 1. 412 piṭṭhe Pāḷi ca Aṭṭhakathāṭīkā ca passitabbā.

6. Abyākatavagga

1. Abyākatasutta

54. Atha kho aññataro bhikkhu yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho so bhikkhu Bhagavantaṁ etadavoca "ko nu kho bhante hetu ko paccayo, yena sutavato ariyasāvakassa vicikicchā nuppajjati abyākatavatthūsū"ti.

Diṭṭhinirodhā kho bhikkhu sutavato ariyasāvakassa vicikicchā nuppajjati abyākatavatthūsu, "hoti Tathāgato paraṁ maraṇā"ti kho bhikkhu diṭṭhigatametaṁ, "na hoti Tathāgato paraṁ maraṇā"ti kho bhikkhu diṭṭhigatametaṁ, "hoti ca na ca hoti Tathāgato paraṁ maraṇā"ti kho bhikkhu diṭṭhigatametaṁ, "neva hoti na na hoti Tathāgato paraṁ maraṇā"ti kho bhikkhu diṭṭhigatametaṁ. Assutavā bhikkhu puthujjano diṭṭhiṁ nappajānāti, diṭṭhisamudayaṁ nappajānāti, diṭṭhinirodhaṁ nappajānāti, diṭṭhinirodhagāminiṁ paṭipadaṁ nappajānāti. Tassa sā diṭṭhi pavaḍḍhati, so na parimuccati jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, na parimuccati dukkhasmāti vadāmi.

Sutavā ca kho bhikkhu ariyasāvako diṭṭhiṁ pajānāti, diṭṭhisamudayaṁ pajānāti, diṭṭhinirodhaṁ pajānāti, diṭṭhinirodhagāminiṁ paṭipadaṁ pajānāti. Tassa sā diṭṭhi nirujjhati, so parimuccati jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, parimuccati dukkhasmāti vadāmi. Evaṁ jānaṁ kho bhikkhu sutavā ariyasāvako evaṁ passaṁ "hoti Tathāgato paraṁ maraṇā"tipi na byākaroti, "na hoti Tathāgato paraṁ maraṇā"tipi na byākaroti, "hoti ca na ca hoti Tathāgato paraṁ maraṇā"tipi na byākaroti, "neva hoti na na hoti Tathāgato paraṁ maraṇā"tipi na byākaroti. Evaṁ jānaṁ kho bhikkhu sutavā ariyasāvako evaṁ passaṁ evaṁ abyākaraṇadhammo hoti abyākatavatthūsu. Evaṁ jānaṁ kho bhikkhu sutavā ariyasāvako evaṁ passaṁ na chambhati na kampati na vedhati na santāsaṁ āpajjati abyākatavatthūsu.

“Hoti Tathāgato paraṁ maraṇā”ti kho bhikkhu taṇhāgatametaṁ -pa-. Saññāgatametaṁ -pa-. Maññitametaṁ -pa-. Papañcitametaṁ -pa-. Upādānagatametaṁ -pa-. “Hoti Tathāgato paraṁ maraṇā”ti kho bhikkhu vippaṭisāro eso, “na hoti Tathāgato paraṁ maraṇā”ti kho bhikkhu vippaṭisāro eso, “hoti ca na ca hoti Tathāgato paraṁ maraṇā”ti kho bhikkhu vippaṭisāro eso, “neva hoti na na hoti Tathāgato paraṁ maraṇā”ti kho bhikkhu vippaṭisāro eso. Assutavā bhikkhu puthujjano vippaṭisāraṁ nappajānāti, vippaṭisārasamudayaṁ nappajānāti, vippaṭisāranirodhaṁ nappajānāti, vippaṭisāranirodhagāminiṁ paṭipadaṁ nappajānāti. Tassa so vippaṭisāro pavaḍḍhati, so na parimuccati jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, na parimuccati dukkhasmāti vadāmi.

Sutavā ca kho bhikkhu ariyasāvako vippaṭisāraṁ pajānāti, vippaṭisārasamudayaṁ pajānāti, vippaṭisāranirodhaṁ pajānāti, vippaṭisāranirodhagāminiṁ paṭipadaṁ pajānāti. Tassa so vippaṭisāro nirujjhati, so parimuccati jātiyā -pa- dukkhasmāti vadāmi. Evaṁ jānaṁ kho bhikkhu sutavā ariyasāvako evaṁ passaṁ “hoti Tathāgato paraṁ maraṇā”tipi na byākaroti -pa- “neva hoti na na hoti Tathāgato paraṁ maraṇā”tipi na byākaroti. Evaṁ jānaṁ kho bhikkhu sutavā ariyasāvako evaṁ passaṁ evaṁ abyākaraṇadhammo hoti abyākatavatthūsu. Evaṁ jānaṁ kho bhikkhu sutavā ariyasāvako evaṁ passaṁ na chambhati na kampati na vedhati na santāsaṁ āpajjati abyākatavatthūsu. Ayaṁ kho bhikkhu hetu ayaṁ paccayo, yena sutavato ariyasāvakassa vicikicchā nappajjati abyākatavatthūsūti. . Paṭhamaṁ.

2. Purisagatisutta

55. Satta ca[1] bhikkhave purisagatiyo desessāmi anupādā ca parinibbānaṁ[2], taṁ suṇātha sādhukaṁ manasi karotha, bhāsissāmīti. “Evaṁ bhante”ti kho te bhikkhū Bhagavato paccassosuṁ. Bhagavā etadavoca— katamā ca bhikkhave satta purisagatiyo.

---

1. Satta (Sī), satta ca kho (Ka)
2. Parinibbāṇaṁ (Sī)

Idha bhikkhave bhikkhu evaṁ paṭipanno hoti "no cassa no ca me siyā, na bhavissati na me bhavissati, yadatthi yaṁ bhūtaṁ taṁ pajahāmī"ti upekkhaṁ paṭilabhati. So bhave na rajjati, sambhave na rajjati, atthuttari padaṁ santaṁ sammappaññāya passati. Tañca khvassa padaṁ na sabbena sabbaṁ sacchikataṁ hoti, tassa na sabbena sabbaṁ mānānusayo pahīno hoti, na sabbena sabbaṁ bhavarāgānusayo pahīno hoti, na sabbena sabbaṁ avijjānusayo pahīno hoti. So pañcannaṁ orambhāgiyānaṁ saṁyojanānaṁ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti. Seyyathāpi bhikkhave divasaṁsantatte[1] ayokapāle haññamāne papaṭikā nibbattitvā nibbāyeyya. Evamevaṁ kho bhikkhave bhikkhu evaṁ paṭipanno hoti "no cassa no ca me siyā, na bhavissati na me bhavissati, yadatthi yaṁ bhūtaṁ taṁ pajahāmī"ti upekkhaṁ paṭilabhati. So bhave na rajjati, sambhave na rajjati, atthuttari padaṁ santaṁ sammappaññāya passati. Tañca khvassa padaṁ na sabbena sabbaṁ sacchikataṁ hoti, tassa na sabbena sabbaṁ mānānusayo pahīno hoti, na sabbena sabbaṁ bhavarāgānusayo pahīno hoti, na sabbena sabbaṁ avijjānusayo pahīno hoti. So pañcannaṁ orambhāgiyānaṁ saṁyojanānaṁ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti. (1)

Idha pana bhikkhave bhikkhu evaṁ paṭipanno hoti "no cassa no ca me siyā, na bhavissati na me bhavissati, yadatthi yaṁ bhūtaṁ taṁ pajahāmī"ti upekkhaṁ paṭilabhati. So bhave na rajjati, sambhave na rajjati, atthuttari padaṁ santaṁ sammappaññāya passati. Tañca khvassa padaṁ na sabbena sabbaṁ sacchikataṁ hoti, tassa na sabbena sabbaṁ mānānusayo pahīno hoti, na sabbena sabbaṁ bhavarāgānusayo pahīno hoti, na sabbena sabbaṁ avijjānusayo pahīno hoti. So pañcannaṁ orambhāgiyānaṁ saṁyojanānaṁ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti. Seyyathāpi bhikkhave divasaṁsantatte ayokapāle haññamāne papaṭikā nibbattitvā uppatitvā nibbāyeyya. Evamevaṁ kho bhikkhave bhikkhu evaṁ paṭipanno hoti "no cassa, no ca me siyā -pa-. So pañcannaṁ orambhāgiyānaṁ saṁyojanānaṁ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti. (2)

---

1. Divasasantatte (Sī, Syā) Ma 2. 117 piṭṭhepi.

Idha pana bhikkhave bhikkhu evaṁ paṭipanno hoti "no cassa, no ca me siyā -pa-. So pañcannaṁ orambhāgiyānaṁ saṁyojanānaṁ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti. Seyyathāpi bhikkhave divasaṁsantatte āyokapāle haññamāne papaṭikā nibbattitvā uppatitvā anupahacca talaṁ nibbāyeyya. Evamevaṁ kho bhikkhave bhikkhu evaṁ paṭipanno hoti "no cassa, no ca me siyā -pa-. So pañcannaṁ orambhāgiyānaṁ saṁyojanānaṁ parikkhayā antarāparinibbayī hoti. (3)

Idha pana bhikkhave bhikkhu evaṁ paṭipanno hoti "no cassa, no ca me siyā -pa-. So pañcannaṁ orambhāgiyānaṁ saṁyojanānaṁ parikkhayā upahaccaparinibbāyī hoti. Seyyathāpi bhikkhave divasaṁsantatte ayokapāle haññamāne papaṭikā nibbattitvā uppatitvā upahacca talaṁ nibbāyeyya. Evamevaṁ kho bhikkhave bhikkhu evaṁ paṭipanno hoti "no cassa no ca me siyā -pa-. So pañcannaṁ orambhāgiyānaṁ saṁyojanānaṁ parikkhayā upahaccaparinibbāyī hoti. (4)

Idha pana bhikkhave bhikkhu evaṁ paṭipanno hoti "no cassa no ca me siyā -pa-. So pañcannaṁ orambhāgiyānaṁ saṁyojanānaṁ parikkhayā asaṅkhāraparinibbāyī hoti. Seyyathāpi bhikkhave divasaṁsantatte ayokapāle haññamāne papaṭikā nibbattitvā uppatitvā paritte tiṇapuñje vā kaṭṭhapuñje vā nipateyya, sā tattha aggimpi janeyya, dhūmampi janeyya, aggimpi janetvā dhūmampi janetvā tameva parittaṁ tiṇapuñjaṁ vā kaṭṭhapuñjaṁ vā pariyādiyitvā anāhārā nibbāyeyya. Evamevaṁ kho bhikkhave bhikkhu evaṁ paṭipanno hoti "no cassa no ca me siyā -pa-. So pañcannaṁ orambhāgiyānaṁ saṁyojanānaṁ parikkhayā asaṅkhāraparinibbāyī hoti. (5)

Idha pana bhikkhave bhikkhu evaṁ paṭipanno hoti "no cassa, no ca me siyā -pa-. So pañcannaṁ orambhāgiyānaṁ saṁyojanānaṁ parikkhayā sasaṅkhāraparinibbāyī hoti. Seyyathāpi bhikkhave divasaṁsantatte ayokapāle haññamāne papaṭikā nibbattitvā uppatitvā vipule tiṇapuñje vā kaṭṭhapuñje vā nipateyya, sā tattha aggimpi janeyya, dhūmampi janeyya, aggimpi janetvā dhūmampi janetvā tameva vipulaṁ tiṇapuñjaṁ vā kaṭṭhapuñjaṁ vā pariyādiyitvā anāhārā nibbāyeyya. Evamevaṁ kho bhikkhave

bhikkhu evaṁ paṭipanno hoti "no cassa, no ca me siyā -pa-. So pañcannaṁ orambhāgiyānaṁ saṁyojanānaṁ parikkhayā sasaṅkhāraparinibbāyī hoti. (6)

Idha pana bhikkhave bhikkhu evaṁ paṭipanno hoti "no cassa, no ca me siyā, na bhavissati, na me bhavissati, yadatthi yaṁ bhūtaṁ, taṁ pajahāmī"ti upekkhaṁ paṭilabhati. So bhave na rajjati, sambhave na rajjati, atthuttari padaṁ santaṁ sammapaññāya passati. Tañca khvassa padaṁ na sabbena sabbaṁ sacchikataṁ hoti, tassa na sabbena sabbaṁ mānānusayo pahīno hoti, na sabbena sabbaṁ bhavarāgānusayo pahīno hoti, na sabbena sabbaṁ avijjānusayo pahīno hoti. So pañcannaṁ orambhāgiyānaṁ saṁyojanānaṁ parikkhayā uddhaṁsoto hoti akaniṭṭhagāmī. Seyyathāpi bhikkhave divasaṁsantatte ayokapāle haññamāne papaṭikā nibbattitvā uppatitvā mahante tiṇapuñje vā kaṭṭhapuñje vā nipateyya, sā tattha aggimpi janeyya, dhūmampi janeyya, aggimpi janetvā dhūmampi janetvā tameva mahantaṁ tiṇapuñjaṁ vā kaṭṭhapuñjaṁ vā pariyādiyitvā gacchampi daheyya[1], dāyampi daheyya, gacchampi dahitvā dāyampi dahitvā haritantaṁ vā pathantaṁ vā[2] selantaṁ vā udakantaṁ vā ramaṇīyaṁ vā bhūmibhāgaṁ āgamma anāhārā nibbāyeyya. Evamevaṁ kho bhikkhave bhikkhu evaṁ paṭipanno hoti "no cassa, no ca me siyā -pa-. So pañcannaṁ orambhāgiyānaṁ saṁyojanānaṁ parikkhayā uddhaṁsoto hoti akaniṭṭhagāmī. Imā kho bhikkhave satta purisagatiyo.

Katamañca bhikkhave anupādāparinibbānaṁ, idha bhikkhave bhikkhu evaṁ paṭipanno hoti "no cassa, no ca me siyā, na bhavissati, na me bhavissati, yadatthi yaṁ bhūtaṁ, taṁ pajahāmī"ti upekkhaṁ paṭilabhati. So bhave na rajjati, sambhave na rajjati, atthuttari padaṁ santaṁ sammappaññāya passati. Tañca khvassa padaṁ sabbena sabbaṁ sacchikataṁ hoti, tassa sabbena sabbaṁ mānānusayo pahīno hoti, sabbena sabbaṁ bhavarāgānusayo pahīno hoti, sabbena sabbaṁ avijjānusayo pahīno hoti, so āsavānaṁ khayā -pa- sacchikatvā upasampajja viharati. Idaṁ vuccati bhikkhave anupādāparinibbānaṁ. Imā kho bhikkhave satta purisagatiyo anupādā ca parinibbānanti. . Dutiyaṁ.

---

1. Ḍaheyya (Aññattha)   2. Panthantaṁ vā (Sī) Syāmapotthake idaṁ na dissati.

3. Tissabrahmāsutta

56. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Rājagahe viharati Gijjhakūṭe pabbate. Atha kho dve devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṁ gijjhakūṭaṁ obhāsetvā yena Bhagavā tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ aṭṭhaṁsu, ekamantaṁ ṭhitā kho ekā devatā Bhagavantaṁ etadavoca "etā bhante bhikkhuniyo vimuttā"ti. Aparā devatā Bhagavantaṁ etadavoca "etā bhante bhikkhuniyo anupādisesā suvimuttā"ti. Idamavocuṁ tā devatā, samanuñño Satthā ahosi. Atha kho tā devatā "samanuñño Satthā"ti Bhagavantaṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā tatthevantaradhāyiṁsu.

Atha kho Bhagavā tassā rattiyā accayena bhikkhū āmantesi—imaṁ bhikkhave rattiṁ dve devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṁ gijjhakūṭaṁ obhāsetvā yenāhaṁ tenupasaṅkamiṁsu, upasaṅkamitvā maṁ abhivādetvā ekamantaṁ aṭṭhaṁsu, ekamantaṁ ṭhitā kho bhikkhave ekā devatā maṁ etadavoca "etā bhante bhikkhuniyo vimuttā"ti. Aparā devatā maṁ etadavoca "etā bhante bhikkhuniyo anupādisesā suvimuttā"ti. Idamavocuṁ bhikkhave tā devatā, idaṁ vatvā maṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā tatthevantaradhāyiṁsūti.

Tena kho pana samayena āyasmā Mahāmoggallāno Bhagavato avidūre nisinno hoti. Atha kho āyasmato Mahāmoggallānassa etadahosi "katamesānaṁ kho devānaṁ evaṁ ñāṇaṁ hoti sa-upādisese vā 'sa-upādiseso'ti, anupādisese vā 'anupādiseso'ti". Tena kho pana samayena Tisso nāma bhikkhu adhunākālaṅkato aññataraṁ brahmalokaṁ upapanno hoti. Tatrāpi naṁ evaṁ jānanti "tisso brahmā mahiddhiko mahānubhāvo"ti.

Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṁ vā bāhaṁ pasāreyya, pasāritaṁ vā bāhaṁ samiñjeyya, evamevaṁ Gijjhakūṭe pabbate antarahito tasmiṁ brahmaloke pāturahosi. Addasā kho Tisso brahmā āyasmantaṁ Mahāmoggallānaṁ

dūratova āgacchantaṁ, disvā āyasmantaṁ Mahāmoggallānaṁ etadavoca "ehi kho mārisa Moggallāna, svāgataṁ mārisa Moggallāna, cirassaṁ kho mārisa Moggallāna imaṁ pariyāyamakāsi, yadidaṁ idhāgamanāya, nisīda mārisa Moggallāna, idamāsanaṁ paññattan"ti. Nisīdi kho āyasmā Mahāmoggallāno paññatte āsane. Tissopi kho brahmā āyasmantaṁ Mahāmoggallānaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinnaṁ kho Tissaṁ brahmānaṁ āyasmā Mahāmoggallāno etadavoca "katamesānaṁ kho Tissa devānaṁ evaṁ ñāṇaṁ hoti sa-upādisese vā 'sa-upādiseso'ti, anupādisese vā 'anupādiseso'ti". Brahmakāyikānaṁ kho mārisa Moggallāna devānaṁ evaṁ ñāṇaṁ hoti sa-upādisese vā "sa-upādiseso"ti, anupādisese vā "anupādiseso"ti.

Sabbesaññeva kho Tissa brahmakāyikānaṁ devānaṁ evaṁ ñāṇaṁ hoti sa-upādisese vā "sa-upādiseso"ti, "anupādisese vā "anupādiseso"ti. Na kho mārisa Moggallāna sabbesaṁ brahmakāyikānaṁ devānaṁ evaṁ ñāṇaṁ hoti sa-upādisese vā "sa-upādiseso"ti, anupādisese vā "anupādiseso"ti.

Ye kho te mārisa Moggallāna brahmakāyikā devā brahmena āyunā santuṭṭhā brahmena vaṇṇena brahmena sukhena brahmena yasena brahmena ādhipateyyena santuṭṭhā. Te uttari nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ nappajānanti. Tesaṁ na evaṁ ñāṇaṁ hoti sa-upādisese vā "sa-upādiseso"ti, anupādisese vā "anupādiseso"ti. Ye ca kho te mārisa Moggallāna brahmakāyikā devā brahmena āyunā asantuṭṭhā brahmena vaṇṇena brahmena sukhena brahmena yasena brahmena ādhipateyyena asantuṭṭhā. Te ca uttari nissaraṇaṁ yathābhūtaṁ pajānanti. Tesaṁ evaṁ ñāṇaṁ hoti sa-upādisese vā "sa-upādiseso"ti, anupādisese vā "anupādiseso"ti.

Idha mārisa Moggallāna bhikkhu ubhatobhāgavimutto hoti, tamenaṁ te devā evaṁ jānanti "ayaṁ kho āyasmā ubhatobhāgavimutto. Yāvassa kāyo ṭhassati, tāva naṁ dakkhanti devamanussā. Kāyassa bhedā na naṁ dakkhanti devamanussā"ti. Evampi kho mārisa

Moggallāna tesaṁ devānaṁ ñāṇaṁ hoti sa-upādisese vā "sa-upādiseso"ti, anupādisese vā "anupādiseso"ti.

Idha pana mārisa Moggallāna bhikkhu paññāvimutto hoti, tamenaṁ te devā evaṁ jānanti "ayaṁ kho āyasmā paññāvimutto yāvassa kāyo ṭhassati, tāva naṁ dakkhanti devamanussā, kāyassa bhedā na naṁ dakkhanti devamanussā"ti. Evampi kho mārisa Moggallāna tesaṁ devānaṁ ñāṇaṁ hoti sa-upādisese vā "sa-upādiseso"ti, anupādisese vā "anupādiseso"ti.

Idha pana mārisa Moggallāna bhikkhu kāyasakkhī hoti, tamenaṁ devā evaṁ jānanti "ayaṁ kho āyasmā kāyasakkhī, appeva nāma ayamāyasmā anulomikāni senāsanāni paṭisevamāno kalyāṇamitte bhajamāno indriyāni samannānayamāno yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṁ pabbajanti, tadanuttaraṁ brahmacariyapariyosānaṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyā"ti. Evampi kho mārisa Moggallāna tesaṁ devānaṁ ñāṇaṁ hoti sa-upādisese vā "sa-upādiseso"ti anupādisese vā "anupādiseso"ti.

Idha pana mārisa Moggallāna bhikkhu diṭṭhippatto hoti -pa-. Saddhāvimutto hoti -pa-. Dhammānusārī hoti, tamenaṁ te devā evaṁ jānanti "ayaṁ kho āyasmā dhammānusārī, appeva nāma ayamāyasmā anulomikāni senāsanāni paṭisevamāno kalyāṇamitte bhajamāno indriyāni samannānayamāno yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṁ pabbajanti, tadanuttaraṁ brahmacariyapariyosānaṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyā"ti. Evampi kho mārisa Moggallāna tesaṁ devānaṁ ñāṇaṁ hoti sa-upādisese vā "sa-upādiseso"ti, anupādisese vā "anupādiseso"ti.

Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno Tissassa brahmuno bhāsitaṁ abhinanditvā anumoditvā seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṁ vā bāhaṁ pasāreyya, pasāritaṁ vā bāhaṁ samiñjeyya. Evamevaṁ brahmaloke antarahito Gijjhakūṭe pabbate pāturahosi. Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ

abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Mahāmoggallāno yāvatako ahosi Tissena brahmunā saddhiṁ kathāsallāpo, taṁ sabbaṁ Bhagavato ārocesi.

Na hi pana te Moggallāna Tisso brahmā sattamaṁ animittavihāriṁ puggalaṁ deseti. Etassa Bhagavā kālo, etassa Sugata kālo, yaṁ Bhagavā sattamaṁ animittavihāriṁ puggalaṁ deseyya. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantīti. Tena hi Moggallāna suṇāhi sādhukaṁ manasi karohi, bhāsissāmīti. "Evaṁ bhante"ti kho āyasmā Mahāmoggallāno Bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca—

Idha Moggallāna bhikkhu sabbanimittānaṁ amanasikārā animittaṁ cetosamādhiṁ upasampajja viharati, tamenaṁ te devā evaṁ jānanti "ayaṁ kho āyasmā sabbanimittānaṁ amanasikārā animittaṁ cetosamādhiṁ upasampajja viharati, appeva nāma ayamāyasmā anulomikāni senāsanāni paṭisevamāno kalyāṇamitte bhajamāno indriyāni samannānayamāno yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṁ pabbajanti, tadanuttaraṁ brahmacariyapariyosānaṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyā"ti. Evaṁ kho Moggallāna tesaṁ devānaṁ ñāṇaṁ hoti sa-upādisese vā "sa-upādiseso"ti, anupādisese vā "anupādiseso"ti. . Tatiyaṁ.

4. Sīhasenāpatisutta

57. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Vesāliyaṁ viharati Mahāvane Kūṭāgārasālāyaṁ. Atha kho Sīho senāpati yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho Sīho senāpati Bhagavantaṁ etadavoca "sakkā nu kho bhante sandiṭṭhikaṁ dānaphalaṁ paññāpetun"ti.

Tena hi Sīha taññevettha paṭipucchissāmi, yathā te khameyya, tathā naṁ byākareyyāsi. Taṁ kiṁ maññasi Sīha, idha dve purisā eko puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, eko puriso saddho

dānapati anuppadānarato. Taṁ kiṁ maññasi Sīha, kaṁ nu kho[1] arahanto paṭhamaṁ anukampantā anukampeyyuṁ, yo vā so puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, yo vā so puriso saddho dānapati anuppadānaratoti.

Yo so bhante puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, kintaṁ[2] arahanto paṭhamaṁ anukampantā anukampissanti. Yo ca kho so bhante puriso saddho dānapati anuppadānarato, taṁyeva arahanto paṭhamaṁ anukampantā anukampeyyuṁ.

Taṁ kiṁ maññasi Sīha, kaṁ nu kho arahanto paṭhamaṁ upasaṅkamantā upasaṅkameyyuṁ, yo vā so puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, yo vā so puriso saddho dānapati anuppadānaratoti. Yo so bhante puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, kintaṁ arahanto paṭhamaṁ upasaṅkamantā upasaṅkamissanti. Yo ca kho so bhante puriso saddho dānapati anuppadānarato, taṁyeva arahanto paṭhamaṁ upasaṅkamantā upasaṅkameyyuṁ.

Taṁ kiṁ maññasi Sīha, kassa nu kho arahanto paṭhamaṁ paṭiggaṇhantā paṭiggaṇheyyuṁ, yo vā so puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, yo vā so puriso saddho dānapati anuppadānaratoti. Yo so bhante puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, kintaṁ tassa arahanto paṭhamaṁ paṭiggaṇhantā paṭiggaṇhissanti. Yo ca kho so bhante puriso saddho dānapati anuppadānarato, tasseva arahanto paṭhamaṁ paṭiggaṇhantā paṭiggaṇheyyuṁ.

Taṁ kiṁ maññasi Sīha, kassa nu kho arahanto paṭhamaṁ dhammaṁ desentā deseyyuṁ, yo vā so puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, yo vā so puriso saddho dānapati anuppadānaratoti. Yo so bhante puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, kintaṁ tassa arahanto paṭhamaṁ dhammaṁ desentā desessanti. Yo ca kho so bhante puriso saddho dānapati anuppadānarato, tasseva arahanto paṭhamaṁ dhammaṁ desentā deseyyuṁ.

---

1. Kiṁ nu kho (Ka) 2. Kinti (Ka)

Taṁ kiṁ maññasi Sīha, kassa nu kho kalyāṇo kittisaddo abbhUggaccheyya, yo vā so puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, yo vā so puriso saddho dānapati anuppadānaratoti. Yo so bhante puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, kintaṁ tassa kalyāṇo kittisaddo abbhUggacchissati. Yo ca kho so bhante puriso saddho dānapati anuppadānarato, tasseva kalyāṇo kittisaddo abbhUggaccheyya.

Taṁ kiṁ maññasi Sīha, ko nu kho yaṁyadeva parisaṁ upasaṅkameyya yadi khattiyaparisaṁ yadi brāhmaṇaparisaṁ yadi gahapatiparisaṁ yadi samaṇaparisaṁ, visārado upasaṅkameyya amaṅkubhūto, yo vā so puriso, assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, yo vā so puriso saddho dānapati anuppadānaratoti. Yo so bhante puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, kiṁ so yaṁyadeva parisaṁ upasaṅkamissati yadi khattiyaparisaṁ yadi brāhmaṇaparisaṁ yadi gahapatiparisaṁ yadi samaṇaparisaṁ visārado upasaṅkamissati amaṅkubhūto. Yo ca kho so bhante puriso saddho dānapati anuppadānarato, so yaṁyadeva parisaṁ upasaṅkameyya yadi khattiyaparisaṁ yadi brāhmaṇaparisaṁ yadi gahapatiparisaṁ yadi samaṇaparisaṁ, visārado upasaṅkameyya amaṅkubhūto.

Taṁ kiṁ maññasi Sīha, ko nu kho kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjeyya, yo vā so puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, yo vā so puriso saddho dānapati anuppadānaratoti. Yo so bhante puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, kiṁ so kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjissati. Yo ca kho so bhante puriso saddho dānapati anuppadānarato, so kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjeyya.

Yānimāni bhante Bhagavatā sandiṭṭhikāni dānaphalāni akkhātāni, nāhaṁ ettha Bhagavato saddhāya gacchāmi. Ahampi etāni jānāmi, ahaṁ bhante dāyako dānapati, maṁ arahanto paṭhamaṁ anukampantā anukampanti. Ahaṁ bhante dāyako dānapati, maṁ arahanto paṭhamaṁ upasaṅkamantā upasaṅkamanti. Ahaṁ bhante dāyako dānapati, mayhaṁ arahanto paṭhamaṁ paṭiggaṇhantā

paṭiggaṇhanti. Ahaṁ bhante dāyako dānapati, mayhaṁ arahanto paṭhamaṁ dhammaṁ desentā desenti. Ahaṁ bhante dāyako dānapati, mayhaṁ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato "Sīho senāpati dāyako kārako saṁghupaṭṭhāko"ti. Ahaṁ bhante dāyako dānapati, yaṁyadeva parisaṁ upasaṅkamāmi yadi khattiyaparisaṁ -pa- yadi samaṇaparisaṁ, visārado upasaṅkamāmi amaṅkubhūto. Yānimāni bhante Bhagavatā sandiṭṭhikāni dānaphalāni akkhātāni, nāhaṁ ettha Bhagavato saddhāya gacchāmi. Ahampi etāni jānāmi. Yañca kho maṁ bhante Bhagavā evamāha "dāyako Sīha dānapati kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjatī"ti. Etāhaṁ na jānāmi, ettha ca panāhaṁ Bhagavato saddhāya gacchāmīti. Evametaṁ Sīha, evametaṁ Sīha, dāyako Sīha dānapati kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjatīti. . Catutthaṁ.

5. Arakkheyyasutta

58. Cattārimāni bhikkhave Tathāgatassa arakkheyyāni, tīhi ca anupavajjo. Katamāni cattāri Tathāgatassa arakkheyyāni? Parisuddhakāyasamācāro bhikkhave Tathāgato, natthi Tathāgatassa kāyaduccaritaṁ, yaṁ Tathāgato rakkheyya "mā me idaṁ paro aññāsī"ti. Parisuddhavacīsamācāro bhikkhave Tathāgato, natthi Tathāgatassa vacīduccaritaṁ, yaṁ Tathāgato rakkheyya "mā me idaṁ paro aññāsī"ti. Parisuddhamanosamācāro bhikkhave Tathāgato, natthi Tathāgatassa manoduccaritaṁ, yaṁ Tathāgato rakkheyya "mā me idaṁ paro aññāsī"ti. Parisuddhājīvo bhikkhave Tathāgato, natthi Tathāgatassa micchā-ājīvo, yaṁ Tathāgato rakkheyya "mā me idaṁ paro aññāsī"ti. Imāni cattāri Tathāgatassa arakkheyyāni.

Katamehi tīhi anupavajjo? Svākkhātadhammo bhikkhave Tathāgato. Tatra vata maṁ samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmiṁ sahadhammena paṭicodessati "itipi tvaṁ na svākkhātadhammo"ti, nimittametaṁ bhikkhave na samanupassāmi, etamahaṁ[1]

1. Etaṁpahaṁ (Sī, Syā)

bhikkhave nimittaṁ asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi.

Supaññattā kho pana me bhikkhave sāvakānaṁ nibbānagāminī paṭipadā, yathāpaṭipannā mama sāvakā āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti. Tatra vata maṁ samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmiṁ sahadhammena paṭicodessati "itipi te na supaññattā sāvakānaṁ nibbānagāminī paṭipadā, yathāpaṭipannā tava sāvakā āsavānaṁ khayā -pa- sacchikatvā upasampajja viharantī"ti, nimittametaṁ bhikkhave na samanupassāmi, etamahaṁ bhikkhave nimittaṁ asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappato viharāmi.

Anekasatā kho pana me bhikkhave sāvakaparisā āsavānaṁ khayā -pa- sacchikatvā upasampajja viharanti. Tatra vata maṁ samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmiṁ sahadhammena paṭicodessati "itipi te na anekasatā sāvakaparisā āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti, nimittametaṁ bhikkhave na samanupassāmi. Etamahaṁ bhikkhave nimittaṁ asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi. Imehi tīhi anupavajjo.

Imāni kho bhikkhave. Cattāri Tathāgatassa arakkheyyāni, imehi ca tīhi anupavajjoti. . Pañcamaṁ

6. Kimilasutta

59. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Kimilāyaṁ viharati niculavane[1]. Atha kho āyasmā Kimilo yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Kimilo Bhagavantaṁ etadavoca "ko nu kho bhante hetu ko paccayo, yena Tathāgate parinibbute saddhammo na ciraṭṭhitiko hotī"ti.

---

1. Veḷuvane (Sī, Syā, Kaṁ, I) heṭṭhā 216, 298 piṭṭhesupi.

Idha Kimila Tathāgate parinibbute bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo Satthari agāravā viharanti appatissā, dhamme agāravā viharanti appatissā, saṁghe agāravā viharanti appatissā, sikkhāya agāravā viharanti appatissā, samādhismiṁ agāravā viharanti appatissā, appamāde agāravā viharanti appatissā, paṭisanthāre agāravā viharanti appatissā, ayaṁ kho Kimila hetu ayaṁ paccayo, yena Tathāgate parinibbute saddhammo na ciraṭṭhitiko hotīti.

Ko pana bhante hetu ko paccayo, yena Tathāgate parinibbute saddhammo ciraṭṭhitiko hotīti. Idha Kimila Tathāgate parinibbute bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo Satthari sagāravā viharanti sappatissā, dhamme sagāravā viharanti sappatissā, saṁghe sagāravā viharanti sappatissā, sikkhāya sagāravā viharanti sappatissā, samādhismiṁ sagāravā viharanti sappatissā, appamāde sagāravā viharanti sappatissā, paṭisanthāre sagāravā viharanti sappatissā. Ayaṁ kho Kimila hetu ayaṁ paccayo, yena Tathāgate parinibbute saddhammo ciraṭṭhitiko hotīti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Sattadhammasutta

60. Sattahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu nacirasseva āsavānaṁ khayā -pa- sacchikatvā upasampajja vihareyya. Katamehi sattahi? Idha bhikkhave bhikkhu saddho hoti, sīlavā hoti, bahussuto hoti, paṭisallīno hoti, āraddhavīriyo hoti, satimā hoti, paññavā hoti. Imehi kho bhikkhave sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu nacirasseva āsavānaṁ khayā -pa- sacchikatvā upasampajja vihareyyāti. . Sattamaṁ.

8. Pacalāyamānasutta

61. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Bhaggesu viharati Susumāragire Bhesakaḷāvane migadāye. Tena kho pana samayena āyasmā Mahāmoggallāno Magadhesu Kallavāḷaputtagāme[1] pacalāyamāno

1. Kallavālamuttagāme (Syā)

nisinno hoti. Addasā kho Bhagavā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena āyasmantaṁ Mahāmoggallānaṁ Magadhesu Kallavāḷaputtagāme pacalāyamānaṁ nisinnaṁ, disvā seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṁ vā bāhaṁ pasāreyya, pasāritaṁ vā bāhaṁ samiñjeyya. Evamevaṁ Bhaggesu Susumāragire Bhesakaḷāvane migadāye antarahito Magadhesu Kallavāḷaputtagāme āyasmato Mahāmoggallānassa sammukhe pāturahosi. Nisīdi Bhagavā paññatte āsane, nisajja kho Bhagavā āyasmantaṁ Mahāmoggallānaṁ etadavoca—

Pacalāyasi no tvaṁ Moggallāna, pacalāyasi no tvaṁ moggallānāti. Evaṁ bhante. Tasmātiha Moggallāna yathāsaññissa te viharato taṁ middhaṁ okkamati, taṁ saññaṁ mā manasākāsi[1], taṁ saññaṁ mā bahulamakāsi[2], ṭhānaṁ kho panetaṁ Moggallāna vijjati, yaṁ te evaṁ viharato taṁ middhaṁ pahīyetha. (1)

No ce te evaṁ viharato taṁ middhaṁ pahīyetha, tato tvaṁ Moggallāna yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ cetasā anuvitakkeyyāsi anuvicāreyyāsi manasā anupekkheyyāsi. Ṭhānaṁ kho panetaṁ vijjati, yaṁ te evaṁ viharato taṁ middhaṁ pahīyetha. (2)

No ce te evaṁ viharato taṁ middhaṁ pahīyetha, tato tvaṁ Moggallāna yathāsutaṁ yathāpariyattaṁ dhammaṁ vitthārena sajjhāyaṁ kareyyāsi. Ṭhānaṁ kho panetaṁ vijjati, yaṁ te evaṁ viharato taṁ middhaṁ pahīyetha. (3)

No ce te evaṁ viharato taṁ middhaṁ pahīyetha, tato tvaṁ Moggallāna ubho kaṇṇasotāni āviñcheyyāsi[3], pāṇinā gattāni anumajjeyyāsi. Ṭhānaṁ kho panetaṁ vijjati, yaṁ te evaṁ viharato taṁ middhaṁ pahīyetha. (4)

No ce te evaṁ viharato taṁ middhaṁ pahīyetha, tato tvaṁ Moggallāna uṭṭhāyāsanā udakena akkhīni anumajjitvā[4] disā

---

1. Mā manasikāsi (Sī), manasi kareyyāsi (Syā), manasākāsi (Ka)
2. Taṁ saññaṁ bahulaṁ kareyyāsi (Syā), taṁ saññaṁ bahulamakāsi (Ka)
3. Āviñjeyyāsi (Sī, Syā)
4. Paniñjitvā (Ka)

anuvilokeyyāsi, nakkhattāni tārakarūpāni ullokeyyāsi. Ṭhānaṁ kho panetaṁ vijjati, yaṁ te evaṁ viharato taṁ middhaṁ pahīyetha. (5)

No ce te evaṁ viharato taṁ middhaṁ pahīyetha, tato tvaṁ Moggallāna ālokasaññaṁ manasi kareyyāsi, divāsaññaṁ adhiṭṭhaheyyāsi, yathā divā tathā rattiṁ yathā rattiṁ tathā divā, iti vivaṭena[1] cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṁ cittaṁ bhāveyyāsi. Ṭhānaṁ kho panetaṁ vijjati, yaṁ te evaṁ viharato taṁ middhaṁ pahīyetha. (6)

No ce te evaṁ viharato taṁ middhaṁ pahīyetha, tato tvaṁ Moggallāna pacchāpuresaññī[2] caṅkamaṁ adhiṭṭhaheyyāsi antogatehi indriyehi abahigatena mānasena. Ṭhānaṁ kho panetaṁ vijjati, yaṁ te evaṁ viharato taṁ middhaṁ pahīyetha. (7)

No ce te evaṁ viharato taṁ middhaṁ pahīyetha, tato tvaṁ Moggallāna dakkhiṇena passena sīhaseyyaṁ kappeyyāsi pāde pādaṁ accādhāya sato sampajāno uṭṭhānasaññaṁ manasi karitvā. Paṭibuddhena ca[3] te Moggallāna khippaññeva paccuṭṭhātabbaṁ na seyyasukhaṁ na passasukhaṁ na middhasukhaṁ anuyutto viharissāmīti. Evaṁ hi te Moggallāna sikkhitabbaṁ.

Tasmātiha Moggallāna evaṁ sikkhitabbaṁ "na uccāsoṇḍaṁ paggahetvā kulāni upasaṅkamissāmī"ti. Evaṁ hi te Moggallāna sikkhitabbaṁ, sace Moggallāna bhikkhu uccāsoṇḍaṁ paggahetvā kulāni upasaṅkamati. Santi hi Moggallāna kulesu kiccakaraṇīyāni, yehi manussā āgataṁ bhikkhuṁ na manasi karonti, tatra bhikkhussa evaṁ hoti "kosu nāma idāni maṁ imasmiṁ kule paribhindi, virattarūpā dānime mayi manussā"ti, itissa alābhena maṅkubhāvo, maṅkubhūtassa uddhaccaṁ, uddhatassa asaṁvaro, asaṁvutassa ārā cittaṁ samādhimhā.

Tasmātiha Moggallāna evaṁ sikkhitabbaṁ "na viggāhikakathaṁ kathessāmī"ti. Evaṁ hi te Moggallāna sikkhitabbaṁ, viggāhikāya Moggallāna kathāya

---

1. Vivaṭṭena (Syā), middhavigatena (Ka)
2. Pacchāpure tathāsaññī (katthaci)
3. Paṭibuddheneva (Syā)

sati kathābāhullaṁ pāṭikaṅkhaṁ, kathābāhulle sati uddhaccaṁ, uddhatassa asaṁvaro, asaṁvutassa ārā cittaṁ samādhimhā.[1] Nāhaṁ Moggallāna sabbeheva saṁsaggaṁ vaṇṇayāmi, na panāhaṁ Moggallāna sabbeheva saṁsaggaṁ na vaṇṇayāmi, sagahaṭṭhapabbajitehi kho ahaṁ Moggallāna saṁsaggaṁ na vaṇṇayāmi[1], yāni ca kho tāni senāsanāni appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni[2] paṭisallānasāruppāni, tathārūpehi senāsanehi saṁsaggaṁ[3] vaṇṇayāmīti.

Evaṁ vutte āyasmā Mahāmoggallāno Bhagavantaṁ etadavoca "kittāvatā nu kho bhante bhikkhu saṁkhittena taṇhāsaṅkhayavimutto hoti, accantaniṭṭho accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānan"ti.

Idha Moggallāna bhikkhuno sutaṁ hoti "sabbe dhammā nālaṁ abhinivesāyā"ti, evañcetaṁ Moggallāna bhikkhuno sutaṁ hoti "sabbe dhammā nālaṁ abhinivesāyā"ti. So sabbaṁ dhammaṁ abhijānāti, sabbaṁ dhammaṁ abhiññāya sabbaṁ dhammaṁ parijānāti. Sabbaṁ dhammaṁ pariññāya yaṁkiñci vedanaṁ vediyati sukhaṁ vā dukkhaṁ vā adukkhamasukhaṁ vā. So tāsu vedanāsu aniccānupassī viharati, virāgānupassī viharati, nirodhānupassī viharati, paṭinissaggānupassī viharati. So tāsu vedanāsu aniccānupassī viharanto virāgānupassī viharanto nirodhānupassī viharanto paṭinissaggānupassī viharanto na kiñci[4] loke upādiyati, anupādiyaṁ na paritassati, aparitassaṁ paccattaṁyeva parinibbāyati, "khīṇā jāti, vusitaṁ brahmacariyaṁ, kataṁ karaṇīyaṁ, nāparaṁ itthattāyā"ti pajānāti, ettāvatā kho Moggallāna bhikkhu saṁkhittena taṇhāsaṅkhayavimutto hoti, accantaniṭṭho accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānanti. . Aṭṭhamaṁ.

1-1. Nāhaṁ Moggallāna sabbeheva samaggaṁ vaṇṇayāmi gahaṭṭhehi, pabbajitehi kho ahaṁ Moggallāna samaggaṁ vaṇṇayāmi (Ka)

2. Manussarāhaseyyakāni (Sī, Syā)

3. Samaggaṁ (Ka) 4. Na ca kiñci (Sī, Syā, Ka) Ma 1. 318 piṭṭhe passitabbaṁ.

9. Mettasutta

62. * Mā bhikkhave puññānaṁ bhāyittha, sukhassetaṁ bhikkhave adhivacanaṁ yadidaṁ puññāni[1]. Abhijānāmi kho panāhaṁ[2] bhikkhave dīgharattaṁ katānaṁ puññānaṁ dīgharattaṁ iṭṭhaṁ[2] kantaṁ manāpaṁ vipākaṁ paccanubhūtaṁ. Satta vassāni mettacittaṁ bhāvesiṁ, satta vassāni mettacittaṁ bhāvetvā satta saṁvaṭṭa vivaṭṭakappe nayimaṁ lokaṁ punāgamāsiṁ, saṁvaṭṭamāne sudāhaṁ[3] bhikkhave loke Ābhassarūpago homi, vivaṭṭamāne loke suññaṁ brahmavimānaṁ upapajjāmi.

Tatra sudaṁ bhikkhave brahmā homi mahābrahmā abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso vasavattī. Chattiṁsakkhattuṁ kho panāhaṁ bhikkhave Sakko ahosiṁ Devānamindo, anekasatakkhattuṁ rājā ahosiṁ cakkavattī dhammiko dhammarājā cāturanto vijitāvī janapadatthāvariyappatto sattaratanasamannāgato. Tassa mayhaṁ bhikkhave imāni satta ratanāni ahesuṁ. Seyyathidaṁ, cakkaratanaṁ hatthiratanaṁ assaratanaṁ maṇiratanaṁ itthiratanaṁ gahapatiratanaṁ pariṇāyakaratanameva sattamaṁ. Parosahassaṁ kho pana me bhikkhave puttā ahesuṁ sūrā vīraṅgarūpā parasenappamaddanā. So imaṁ pathaviṁ sāgarapariyantaṁ adaṇḍena asatthena dhammena abhivijiya ajjhāvasin'ti[4].

Passa puññānaṁ vipākaṁ, kusalānaṁ sukhesino[5].
Mettaṁ cittaṁ vibhāvetvā, satta vassāni bhikkhavo[6].
Sattasaṁvaṭṭavivaṭṭakappe, nayimaṁ lokaṁ punāgamiṁ[7].

Saṁvaṭṭamāne lokamhi, homi Ābhassarūpago.
Vivaṭṭamāne lokasmiṁ, suññabrahmūpago ahuṁ.

Sattakkhattuṁ mahābrahmā, vasavattī tadā ahuṁ.
Chattiṁsakkhattuṁ devindo, devarajjamakārayiṁ.

---

* Khu 1. 205 piṭṭhe Itivuttakepi.
1. Yadidaṁ puññanti (Sī), yadidaṁ puññāni (Ka)
2-2. Bhikkhave dīgharattaṁ iṭṭhaṁ (Syā), bhikkhave dīgharattaṁ puññānaṁ iṭṭhaṁ (?)
3. Saṁvaṭṭamānassudāhaṁ (Ka)
4. Ajjhāvasanti (Syā), ajjhāvasati (Sī, Ka)
5. Sukhesinaṁ (Sī)
6. Bhikkhave (Ka)
7. Punāgamaṁ (Syā)

Cakkavattī ahuṁ rājā, Jambumaṇḍassa[1] issaro.
Muddhāvasitto[2] khattiyo, manussādhipatī ahuṁ.

Adaṇḍena asatthena, vijeyya pathaviṁ imaṁ.
Asāhasena kammena[3], samena manusāsi taṁ.

Dhammena rajjaṁ kāretvā, asmiṁ pathavimaṇḍale.
Mahaddhane mahābhoge, aḍḍhe ajāyihaṁ kule.

Sabbakāmehi sampanne[4], ratanehi ca sattahi.
Buddhā saṅgāhakā loke, tehi etaṁ sudesitaṁ.

Eso hetu mahantassa, pathabyo me na vipajjati[5].
Pahūtavittūpakaraṇo, rājā hoti[6] patāpavā.

Iddhimā yasavā hoti[6], Jambumaṇḍassa[7] issaro.
Ko sutvā nappasīdeyya, api kaṇhābhijātiyo.

Tasmā hi attakāmena[8], mahattamabhikaṅkhatā.
Saddhammo garukātabbo, saraṁ Buddhānasāsananti. . Navamaṁ.

10. Bhariyāsutta

63. Atha kho Bhagavā pubbaṇhasamayaṁ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena Anāthapiṇḍikassa gahapatissa nivesanaṁ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Tena kho pana samayena Anāthapiṇḍikassa gahapatissa nivesane manussā uccāsaddā mahāsaddā honti. Atha kho Anāthapiṇḍiko gahapati yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinnaṁ kho Anāthapiṇḍikaṁ gahapatiṁ Bhagavā etadavoca—

---

1. Jambudīpassa (Sī), jambusaṇḍassa (Syā)
2. Muddhābhisitto (Ka)
3. Dhammena (Sī, Syā)
4. Sampuṇṇe (Ka)
5. Esa hetu mahantassa, puthabyo yena vuccati (Sī, Syā)
6. Homi (Sī, Syā)
7. Jambusaṇḍassa (Sī, Syā)
8. Atthakāmena (Syā, Ka)

Kiṁ nu te gahapati nivesane manussā uccāsaddā mahāsaddā kevaṭṭā maññe macchavilopeti. Ayaṁ bhante Sujātā gharasuṇhā aḍḍhakulā ānītā, sā neva sassuṁ ādiyati. Na sasuraṁ ādiyati, na sāmikaṁ ādiyati, Bhagavantampi na sakkaroti na garuṁ karoti na māneti na pūjetīti.

Atha kho Bhagavā Sujātaṁ gharasuṇhaṁ āmantesi "ehi Sujāte"ti. "Evaṁ bhante"ti kho Sujātā gharasuṇhā Bhagavato paṭissutvā yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinnaṁ kho Sujātaṁ gharasuṇhaṁ Bhagavā etadavoca—

Satta kho imā Sujāte purisassa bhariyāyo. Katamā satta? Vadhakasamā corīsamā ayyasamā mātāsamā bhaginīsamā sakhīsamā dāsīsamā. Imā kho Sujāte satta purisassa bhariyāyo, tāsaṁ tvaṁ katamāti. Na kho ahaṁ[1] bhante imassa Bhagavatā saṁkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṁ ājānāmi, sādhu me bhante Bhagavā tathā dhammaṁ desetu, yathāhaṁ imassa Bhagavatā saṁkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṁ jāneyyanti. Tena hi Sujāte suṇāhi sādhukaṁ manasi karohi, bhāsissāmīti. "Evaṁ bhante"ti kho Sujātā gharasuṇhā Bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca—

"Paduṭṭhacittā ahitānukampinī,
Aññesu rattā atimaññate patiṁ.
Dhanena kītassa vadhāya ussukā,
Yā evarūpā purisassa bhariyā.
Vadhā ca bhariyāti ca sā pavuccati. (1)

Yaṁ itthiyā vindati sāmiko dhanaṁ,
Sippaṁ vaṇijjañca kasiṁ adhiṭṭhahaṁ.
Appampi tassa apahātumicchati,
Yā evarūpā purisassa bhariyā.
Corī ca bhariyāti ca sā pavuccati. (2)

---

1. Nāhaṁ (Syā)

Akammakāmā alasā mahagghasā,
Pharusā ca caṇḍī duruttavādinī.
Uṭṭhāyakānaṁ abhibhuyya vattati,
Yā evarūpā purisassa bhariyā.
Ayyā ca bhariyāti ca sā pavuccati. (3)

Yā sabbadā hoti hitānukampinī,
Mātāva puttaṁ anurakkhate patiṁ.
Tato dhanaṁ sambhatamassa rakkhati,
Yā evarūpā purisassa bhariyā.
Mātā ca bhariyāti ca sā pavuccati. (4)

Yathāpi jeṭṭhā bhaginī kaniṭṭhakā[1],
Sagāravā hoti sakamhi sāmike.
Hirīmanā bhattuvasānuvattinī,
Yā evarūpā purisassa bhariyā.
Bhaginī ca bhariyāti ca sā pavuccati. (5)

Yācīdha disvāna patiṁ pamodati,
Sakhī sakhāraṁva cirassa māgataṁ.
Koleyyakā sīlavatī patibbatā,
Yā evarūpā purisassa bhariyā.
Sakhī ca bhariyāti ca sā pavuccati. (6)

Akkuddhasantā vadhadaṇḍatajjitā,
Aduṭṭhacittā patino titikkhati.
Akkodhanā bhattuvasānuvattinī,
Yā evarūpā purisassa bhariyā.
Dāsī ca bhariyāti ca sā pavuccati. (7)

Yācīdha bhariyā vadhakāti vuccati,
Corī ca ayyāti ca yā pavuccati.
Dussīlarūpā pharusā anādarā,
Kāyassa bhedā nirayaṁ vajanti tā. (1-3)

---

1. Kaṇiṭṭhā (Sī), kaniṭṭhā (Syā)

Yācīdha mātā bhaginī sakhīti ca,
Dāsī ca bhariyāti ca sā pavuccati.
Sīle ṭhitattā cirarattasaṁvutā,
Kāyassa bhedā sugatiṁ vajanti tā"ti. (4-7)

Imā kho Sujāte satta purisassa bhariyāyo, tāsaṁ tvaṁ katamāti. Ajjatagge maṁ bhante Bhagavā dāsīsamaṁ sāmikassa bhariyaṁ dhāretūti. . Dasamaṁ.

11. Kodhanasutta

64. Sattime bhikkhave dhammā sapattakantā sapattakaraṇā kodhanaṁ āgacchanti itthiṁ vā purisaṁ vā. Katame satta? Idha bhikkhave sapatto sapattassa evaṁ icchati "aho vatāyaṁ dubbaṇṇo assā"ti. Taṁ kissa hetu? Na bhikkhave sapatto sapattassa vaṇṇavatāya nandati. Kodhanoyaṁ[1] bhikkhave purisapuggalo kodhābhibhūto kodhapareto kiñcāpi so hoti sunhāto suvilitto kappitakesamassu odātavatthavasano[2], atha kho so dubbaṇṇova hoti kodhābhibhūto. Ayaṁ bhikkhave paṭhamo dhammo sapattakanto sapattakaraṇo kodhanaṁ āgacchati itthiṁ vā purisaṁ vā.

Puna caparaṁ bhikkhave sapatto sapattassa evaṁ icchati "aho vatāyaṁ dukkhaṁ sayeyyā"ti. Taṁ kissa hetu? Na bhikkhave sapatto sapattassa sukhaseyyāya nandati. Kodhanoyaṁ bhikkhave purisapuggalo kodhābhibhūto kodhapareto kiñcāpi so pallaṅke seti gonakatthate paṭalikatthate kadalimigapavarapaccattharaṇe sa-uttaracchade ubhatolohitakūpadhāne. Atha kho so dukkhaññeva seti kodhābhibhūto. Ayaṁ bhikkhave dutiyo dhammo sapattakanto sapattakaraṇo kodhanaṁ āgacchati itthiṁ vā purisaṁ vā.

Puna caparaṁ bhikkhave sapatto sapattassa evaṁ icchati "aho vatāyaṁ na pacurattho assā"ti. Taṁ kissa hetu? Na bhikkhave sapatto sapattassa pacuratthatāya nandati. Kodhanoyaṁ bhikkhave purisapuggalo kodhābhibhūto kodhapareto anatthampi gahetvā "attho me gahito"ti

---

1. Kodhanāyaṁ (Ka)
2. Odātavasano (Ka)

maññati. Atthampi gahetvā “anattho me gahito”ti maññati. Tassime dhammā aññamaññaṁ vipaccanīkā gahitā dīgharattaṁ ahitāya dukkhāya saṁvattanti kodhābhibhūtassa. Ayaṁ bhikkhave tatiyo dhammo sapattakanto sapattakaraṇo kodhanaṁ āgacchati itthiṁ vā purisaṁ vā.

Puna caparaṁ bhikkhave sapatto sapattassa evaṁ icchati “aho vatāyaṁ na bhogavā assā”ti. Taṁ kissa hetu? Na bhikkhave sapatto sapattassa bhogavatāya nandati. Kodhanassa bhikkhave purisapuggalassa kodhābhibhūtassa kodhaparetassa yepissa te honti bhogā uṭṭhānavīriyādhigatā bāhābalaparicitā sedāvakkhittā dhammikā dhammaladdhā, tepi rājāno rājakosaṁ pavesenti kodhābhibhūtassa. Ayaṁ bhikkhave catuttho dhammo sapattakanto sapattakaraṇo kodhanaṁ āgacchati itthiṁ vā purisaṁ vā.

Puna caparaṁ bhikkhave sapatto sapattassa evaṁ icchati “aho vatāyaṁ na yasavā assā”ti. Taṁ kissa hetu? Na bhikkhave sapatto sapattassa yasavatāya nandati. Kodhanoyaṁ bhikkhave purisapuggalo kodhābhibhūto kodhapareto. Yopissa so hoti yaso appamādādhigato tamhāpi dhaṁsati kodhābhibhūto. Ayaṁ bhikkhave pañcamo dhammo sapattakanto sapattakaraṇo kodhanaṁ āgacchati itthiṁ vā purisaṁ vā.

Puna caparaṁ bhikkhave sapatto sapattassa evaṁ icchati “aho vatāyaṁ na mittavā assā”ti. Taṁ kissa hetu? Na bhikkhave sapatto sapattassa mittavatāya nandati. Kodhanaṁ bhikkhave purisapuggalaṁ kodhābhibhūtaṁ kodhaparetaṁ yepissa te honti mittāmaccā ñātisālohitā, tepi ārakā parivajjanti kodhābhibhūtaṁ. Ayaṁ bhikkhave chaṭṭho dhammo sapattakanto sapattakaraṇo kodhanaṁ āgacchati itthiṁ vā purisaṁ vā.

Puna caparaṁ bhikkhave sapatto sapattassa evaṁ icchati “aho vatāyaṁ kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjeyyā”ti. Taṁ kissa hetu? Na bhikkhave sapatto sapattassa sugatigamane nandati. Kodhanoyaṁ bhikkhave purisapuggalo kodhābhibhūto kodhapareto kāyena duccaritaṁ carati, vācāya duccaritaṁ carati, manasā duccaritaṁ carati. So kāyena duccaritaṁ caritvā vācāya -pa-

kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjati kodhābhibhūto. Ayaṁ bhikkhave sattamo dhammo sapattakanto sapattakaraṇo kodhanaṁ āgacchati itthiṁ vā purisaṁ vā. Ime kho bhikkhave satta dhammā sapattakantā sapattakaraṇā kodhanaṁ āgacchanti itthiṁ vā purisaṁ vāti.

Kodhano dubbaṇṇo hoti, atho dukkhampi seti so.
Atho atthaṁ gahetvāna, anatthaṁ adhipajjati[1].

Tato kāyena vācāya, vadhaṁ katvāna kodhano.
Kodhābhibhūto puriso, dhanajāniṁ nigacchati.

Kodhasammadasammatto, āyasakyaṁ[2] nigacchati.
Ñātimittā suhajjā ca, parivajjanti kodhanaṁ.

* Anatthajanano kodho, kodho cittappakopano.
Bhayamantarato jātaṁ, taṁ jano nāvabujjhati.

Kuddho atthaṁ na jānāti, kuddho dhammaṁ na passati.
Andhatamaṁ tadā hoti, yaṁ kodho sahate naraṁ.

Yaṁ kuddho uparodheti, sukaraṁ viya dukkaraṁ.
Pacchā so vigate kodhe, aggidaḍḍhova tappati.

Dummaṅkuyaṁ padasseti[3], dhūmaṁ dhūmīva pāpako.
Yato patāyati kodho, yena kujjhanti mānavā.

Nāssa hirī na ottappaṁ[4], na vāco hoti gāravo.
Kodhena abhibhūtassa, na dīpaṁ hoti kiñcanaṁ.

Tapanīyāni kammāni, yāni dhammehi ārakā.
Tāni ārocayissāmi, taṁ suṇātha yathā tathaṁ.

Kuddho hi pitaraṁ hanti, hanti kuddho samātaraṁ.
Kuddho hi brāhmaṇaṁ hanti, hanti kuddho puthujjanaṁ.

---

1. Adhigacchati (Sī), paṭipajjati (Syā)
2. Āyasakkhaṁ (Syā)
* Khu 1. 252 piṭṭhe itivuttakepi.
3. Sadasseti (Sī), paṭhamaṁ dasseti (Syā)
4. Na assa hirī ottappañca (Ka)

Yāya mātu bhato poso, imaṁ lokaṁ avekkhati.
Tampi pāṇadadiṁ santiṁ, hanti kuddho puthujjano.

Attūpamā hi te sattā, attā hi paramo[1] piyo.
Hanti kuddho puthuttānaṁ, nānārūpesu mucchito.

Asinā hanti attānaṁ, visaṁ khādanti mucchitā.
Rajjuyā bajjha mīyanti, pabbatāmapi kandare.

Bhūnahaccāni[2] kammāni, attamāraṇiyāni ca.
Karontā nāvabujjhanti[3], kodhajāto parābhavo.

Itāyaṁ kodharūpena, maccupāso guhāsayo.
Taṁ damena samucchinde, paññāvīriyena diṭṭhiyā.

Yathā metaṁ[4] akusalaṁ, samucchindetha paṇḍito.
Tatheva dhamme sikkhetha, mā no dummaṅkuyaṁ ahu.

Vītakodhā anāyāsā, vītalobhā anussukā[5].
Dantā kodhaṁ pahantvāna, parinibbanti anāsavāti[6]. . Ekādasamaṁ.

Abyākatavaggo chaṭṭho.

Tassuddānaṁ

Abyākato Purisagati, Tissa Sīha Arakkhiyaṁ.
Kimilaṁ Satta Pacalā, Mettā Bhariyā Kodhekādasāti.

---

7. Mahāvagga

1. Hirī ottappasutta

65. * Hirottappe bhikkhave asati hirottappavipannassa hatūpaniso hoti indriyasaṁvaro, indriyasaṁvare asati indriyasaṁvaravipannassa

---

1. Paraṁ (Sī, Syā)
2. Bhūtahaccāni (Sī, Syā)
3. Karonto nāvabujjhati (Ka)
4. Ekamekaṁ (Syā), ekametaṁ (Sī)
5. Anissukā (Sī, Syā) tadaṭṭhakathāsu pana "anussukā"tveva dissati.
6. Parinibbissathanāsavāti (Syā), parinibbiṁsu anāsavāti (Ka)

* Heṭṭhā 16, 175, 316 piṭṭhesupi.

hatūpanisaṁ hoti sīlaṁ, sīle asati sīlavipannassa hatūpaniso hoti sammāsamādhi, sammāsamādhimhi asati sammāsamādhivipannassa hatūpanisaṁ hoti yathābhūtañāṇadassanaṁ, yathābhūtañāṇadassane asati yathābhūtañāṇa dassanavipannassa hatūpaniso hoti nibbidāvirāgo, nibbidāvirāge asati nibbidāvirāgavipannassa hatūpanisaṁ hoti vimuttiñāṇadassanaṁ. Seyyathāpi bhikkhave rukkho sākhāpalāsavipanno, tassa papaṭikāpi na pāripūriṁ gacchati. Tacopi pheggupi sāropi na pāripūriṁ gacchati. Evamevaṁ kho bhikkhave hirottappe asati hirottappavipannassa hatūpaniso hoti indriyasaṁvaro, indriyasaṁvare asati indriyasaṁvaravipannassa hatūpanisaṁ hoti sīlaṁ, sīle asati sīlavipannassa hatūpaniso hoti sammāsamādhi, sammāsamādhimhi asati sammāsamādhivipannassa hatūpanisaṁ hoti yathābhūtañāṇadassanaṁ, yathābhūtañāṇadassane asati yathābhūtañāṇa dassanavipannassa hatūpaniso hoti nibbidāvirāgo, nibbidāvirāge asati nibbidāvirāgavipannassa hatūpanisaṁ hoti vimuttiñāṇadassanaṁ.

Hirottappe bhikkhave sati hirottappasampannassa upanisasampanno hoti indriyasaṁvaro, indriyasaṁvare sati indriyasaṁvarasampannassa upanisasampannaṁ hoti sīlaṁ, sīle sati sīlasampannassa upanisasampanno hoti sammāsamādhi, sammāsamādhimhi sati sammāsamādhisampannassa upanisasampannaṁ hoti yathābhūtañāṇadassanaṁ, yathābhūtañāṇadassane sati yathābhūtañāṇa dassanasampannassa upanisasampanno hoti nibbidāvirāgo, nibbidāvirāge sati nibbidāvirāgasampannassa upanisasampannaṁ hoti vimuttiñāṇadassanaṁ. Seyyathāpi bhikkhave rukkho sākhāpalāsasampanno, tassa papaṭikāpi pāripūriṁ gacchati, tacopi pheggupi sāropi pāripūriṁ gacchati. Evamevaṁ kho bhikkhave hirottappe sati hirottappasampannassa upanisasampanno hoti -pa- vimuttiñāṇadassananti. . Paṭhamaṁ.

2. Sattasūriyasutta

66. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Vesāliyaṁ viharati Ambapālivane. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi “bhikkhavo”ti. “Bhadante”ti te bhikkhū Bhagavato paccassosuṁ. Bhagavā etadavoca—

Aniccā bhikkhave saṅkhārā, adhuvā bhikkhave saṅkhārā, anassāsikā bhikkhave saṅkhārā, yāvañcidaṁ bhikkhave alameva sabbasaṅkhāresu nibbindituṁ alaṁ virajjituṁ alaṁ vimuccituṁ.

Sineru bhikkhave pabbatarājā caturāsītiyojanasahassāni āyāmena, caturāsītiyojanasahassāni vitthārena, caturāsītiyojanasahassāni mahāsamudde ajjhogāḷho, caturāsītiyojanasahassāni mahāsamuddā accuggato. Hoti kho so bhikkhave samayo, yaṁ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena bahūni vassāni bahūni vassasatāni bahūni vassasahassāni bahūni vassasatasahassāni devo na vassati deve kho pana bhikkhave avassante ye kecime bījagāmabhūtagāmā osadhitiṇavanappatayo, te ussussanti visussanti na bhavanti. Evaṁ aniccā bhikkhave saṅkhārā, evaṁ adhuvā bhikkhave saṅkhārā -pa- alaṁ vimuccituṁ.

Hoti kho so bhikkhave samayo, yaṁ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena dutiyo sūriyo pātubhavati, dutiyassa bhikkhave sūriyassa pātubhāvā yā kāci kunnadiyo kusobbhā[1], tā ussussanti visussanti na bhavanti. Evaṁ aniccā bhikkhave saṅkhārā -pa- alaṁ vimuccituṁ.

Hoti kho so bhikkhave samayo, yaṁ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena tatiyo sūriyo pātubhavati, tatiyassa bhikkhave sūriyassa pātubhāvā yā kāci mahānadiyo. Seyyathidaṁ, Gaṅgā Yamunā Aciravatī Sarabhū Mahī, tā ussussanti visussanti na bhavanti. Evaṁ aniccā bhikkhave saṅkhārā -pa- alaṁ vimuccituṁ.

Hoti kho so bhikkhave samayo, yaṁ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena catuttho sūriyo pātubhavati, catutthassa bhikkhave sūriyassa pātubhāvā ye te mahāsarā, yato imā mahānadiyo pavattanti. Seyyathidaṁ, Anotattā Sīhapapātā Rathakārā Kaṇṇamuṇḍā Kuṇālā Chaddantā Mandākiniyā, tā ussussanti visussanti na bhavanti. Evaṁ aniccā bhikkhave saṅkhārā -pa- alaṁ vimuccituṁ.

Hoti kho so bhikkhave samayo, yaṁ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena pañcamo sūriyo pātubhavati, pañcamassa bhikkhave

---

1. Kussubbhā (Sī), kussobbhā (Syā)

sūriyassa pātubhāvā yojanasatikānipi mahāsamudde udakāni ogacchanti, dviyojanasatikānipi mahāsamudde udakāni ogacchanti, tiyojanasatikānipi catuyojanasatikānipi pañcayojanasatikānipi chayojanasatikānipi sattayojanasatikānipi mahāsamudde udakāni ogacchanti. Sattatālampi mahāsamudde udakaṁ saṇṭhāti, chatālampi pañcatālampi catutālampi titālampi dvitālampi tālamattampi mahāsamudde udakaṁ saṇṭhāti, sattaporisampi mahāsamudde udakaṁ saṇṭhāti, chaporisampi pañcaporisampi catuporisampi tiporisampi dviporisampi porisampi[1] aḍḍhaporisampi kaṭimattampi jaṇṇukāmattampi gopphakamattampi mahāsamudde udakaṁ saṇṭhāti. Seyyathāpi bhikkhave saradasamaye thullaphusitake deve vassante tattha tattha gopadesu[2] udakāni ṭhitāni honti. Evamevaṁ kho bhikkhave tattha tattha gopphakamattāni[3] mahāsamudde udakāni ṭhitāni honti, pañcamassa bhikkhave sūriyassa pātubhāvā aṅgulipabbamattampi mahāsamudde udakaṁ na hoti. Evaṁ aniccā bhikkhave saṅkhārā -pa- alaṁ vimuccituṁ.

Hoti kho so bhikkhave samayo, yaṁ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena chaṭṭho sūriyo pātubhavati, chaṭṭhassa bhikkhave sūriyassa pātubhāvā ayañca mahāpathavī Sineru ca pabbatarājā dhūmāyanti saṁdhūmāyanti sampadhūmāyanti[4]. Seyyathāpi bhikkhave kumbhakārapāko ālepito[5] paṭhamaṁ dhūmeti saṁdhūmeti sampadhūmeti. Evamevaṁ kho bhikkhave chaṭṭhassa sūriyassa pātubhāvā ayañca mahāpathavī Sineru ca pabbatarājā dhūmāyanti saṁdhūmāyanti sampadhūmāyanti. Evaṁ aniccā bhikkhave saṅkhārā -pa- alaṁ vimuccituṁ.

Hoti kho so bhikkhave samayo, yaṁ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena sattamo sūriyo pātubhavati, sattamassa bhikkhave sūriyassa pātubhāvā ayañca mahāpathavī Sineru ca pabbatarājā ādippanti pajjalanti ekajālā bhavanti. Imissā ca bhikkhave mahāpathaviyā

---

1. Porisamattampi (Syā) 2. Gopphakapadesesu (Ka) 3. Gopadamattāni (Sī, Syā)
4. Dhūpāyanti sandhūpāyanti sampadhūpāyanti (Sī, Syā) 5. Ālimpito (Sī, Syā)

Sinerussa ca pabbatarājassa jhāyamānānaṁ dayhamānānaṁ acci vātena khittā yāva brahmalokāpi gacchati, Sinerussa bhikkhave pabbatarājassa jhāyamānassa dayhamānassa vinassamānassa mahatā tejokhandhena abhibhūtassa yojanasatikānipi kūṭāni palujjanti dviyojanasatikānipi tiyojanasatikānipi catuyojanasatikānipi pañcayojanasatikānipi kūṭāni palujjanti. Imissā ca bhikkhave mahāpathaviyā Sinerussa ca pabbatarājassa jhāyamānānaṁ dayhamānānaṁ neva chārikā paññāyati na masi, seyyathāpi bhikkhave sappissa vā telassa vā jhāyamānassa dayhamānassa neva chārikā paññāyati na masi. Evamevaṁ kho bhikkhave imissā ca mahāpathaviyā Sinerussa ca pabbatarājassa jhāyamānānaṁ dayhamānānaṁ neva chārikā paññāyati na masi. Evaṁ aniccā bhikkhave saṅkhārā, evaṁ adhuvā bhikkhave saṅkhārā, evaṁ anassāsikā bhikkhave saṅkhārā, yāvañcidaṁ bhikkhave alameva sabbasaṅkhāresu nibbindituṁ alaṁ virajjituṁ alaṁ vimuccituṁ.

Tatra bhikkhave ko mantā ko saddhātā "ayañca pathavī Sineru ca pabbatarājā dayhissanti vinassissanti na bhavissantī"ti aññatra diṭṭhapadehi.

* Bhūtapubbaṁ bhikkhave Sunetto nāma satthā ahosi titthakaro kāmesu vītarāgo, Sunettassa kho pana bhikkhave satthuno anekāni sāvakasatāni ahesuṁ, Sunetto bhikkhave satthā sāvakānaṁ brahmalokasahabyatāya dhammaṁ desesi. Ye kho pana bhikkhave Sunettassa satthuno brahmalokasahabyatāya dhammaṁ desentassa sabbena sabbaṁ sāsanaṁ ājāniṁsu. Te kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ brahmalokaṁ upapajjiṁsu. Ye na sabbena sabbaṁ sāsanaṁ ājāniṁsu. Te kāyassa bhedā paraṁ maraṇā appekacce Paranimmitavasavattīnaṁ devānaṁ sahabyataṁ upapajjiṁsu, appekacce Nimmānaratīnaṁ devānaṁ sahabyataṁ upapajjiṁsu, appekacce Tusitānaṁ devānaṁ sahabyataṁ upapajjiṁsu, appekacce Yāmānaṁ devānaṁ sahabyataṁ upapajjiṁsu, appekacce Tāvatiṁsānaṁ devānaṁ sahabyataṁ upapajjiṁsu, appekacce Cātumahārājikānaṁ devānaṁ sahabyataṁ upapajjiṁsu, appekacce khattiyamahāsālānaṁ sahabyataṁ upapajjiṁsu, appekacce brāhmaṇamahāsālānaṁ sahabyataṁ upapajjiṁsu, appekacce gahapatimahāsālānaṁ sahabyataṁ upapajjiṁsu.

---

* Heṭṭhā 326, upari 500 piṭṭhepi.

Atha kho bhikkhave Sunettassa satthuno etadahosi "na kho metaṁ patirūpaṁ, yohaṁ sāvakānaṁ samasamagatiyo assaṁ abhisamparāyaṁ, yaṁnūnāhaṁ uttari mettaṁ[1] bhāveyyan"ti.

Atha kho bhikkhave Sunetto satthā satta vassāni mettaṁ cittaṁ bhāvesi, satta vassāni mettaṁ cittaṁ bhāvetvā satta saṁvaṭṭavivaṭṭakappe nayimaṁ lokaṁ punarāgamāsi. Saṁvaṭṭamāne sudaṁ bhikkhave loke Ābhassarūpago hoti, vivaṭṭamāne loke suññaṁ brahmavimānaṁ upapajjati. Tatra sudaṁ bhikkhave brahmā hoti mahābrahmā abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso vasavattī. Chattiṁsakkhattuṁ kho pana bhikkhave Sakko ahosi Devānamindo, anekasatakkhattuṁ rājā ahosi cakkavattī dhammiko dhammarājā cāturanto vijitāvī janapadatthāvariyappatto sattaratanasamannāgato, parosahassaṁ kho panassa puttā ahesuṁ sūrā vīraṅgarūpā parasenappamaddanā. So imaṁ pathaviṁ sāgarapariyantaṁ adaṇḍena asatthena dhammena abhivijiya ajjhāvasi. So hi nāma bhikkhave Sunetto satthā evaṁ dīghāyuko samāno evaṁ ciraṭṭhitiko aparimutto ahosi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, aparimutto dukkhasmāti vadāmi.

Taṁ kissa hetu? Catunnaṁ dhammānaṁ ananubodhā appaṭivedhā. Katamesaṁ catunnaṁ? Ariyassa bhikkhave sīlassa ananubodhā appaṭivedhā ariyassa samādhissa ananubodhā appaṭivedhā ariyāya paññāya ananubodhā appaṭivedhā ariyāya vimuttiyā ananubodhā appaṭivedhā, tayidaṁ bhikkhave ariyaṁ sīlaṁ anubuddhaṁ paṭividdhaṁ, ariyo samādhi anubodho paṭividdho, ariyā paññā anubodhā paṭividdhā, ariyā vimutti anubodhā paṭividdhā, ucchinnā bhavataṇhā, khīṇā bhavanetti, natthi dāni punabbhavoti. Idamavoca Bhagavā, idaṁ vatvāna Sugato, athāparaṁ etadavoca Satthā—

"Sīlaṁ samādhi paññā ca, vimutti ca anuttarā.
Anubuddhā ime dhammā, Gotamena yasassinā.

Iti Buddho abhiññāya, dhammamakkhāsi bhikkhunaṁ.
Dukkhassantakaro satthā, cakkhumā parinibbuto"ti. . Dutiyaṁ.

---

1. Uttari maggaṁ (Ka)

3. Nagaropamasutta

67. Yato kho bhikkhave rañño paccantimaṁ nagaraṁ sattahi nagaraparikkhārehi suparikkhataṁ[1] hoti, catunnañca āhārānaṁ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. Idaṁ vuccati bhikkhave rañño paccantimaṁ nagaraṁ akaraṇīyaṁ bāhirehi paccatthikehi paccāmittehi.

Katamehi sattahi nagaraparikkhārehi suparikkhataṁ hoti? Idha bhikkhave rañño paccantime nagare esikā hoti gambhīranemā[2] sunikhātā acalā asampavedhī[3]. Iminā paṭhamena nagaraparikkhārena suparikkhataṁ hoti rañño paccantimaṁ nagaraṁ abbhantarānaṁ guttiyā bāhirānaṁ paṭighātāya. (1)

Puna caparaṁ bhikkhave rañño paccantime nagare parikkhā hoti gambhīrā ceva vitthatā ca. Iminā dutiyena nagaraparikkhārena suparikkhataṁ hoti rañño paccantimaṁ nagaraṁ abbhantarānaṁ guttiyā bāhirānaṁ paṭighātāya. (2)

Puna caparaṁ bhikkhave rañño paccantime nagare anupariyāyapatho hoti ucco ceva vitthato ca. Iminā tatiyena nagaraparikkhārena suparikkhataṁ hoti rañño paccantimaṁ nagaraṁ abbhantarānaṁ guttiyā bāhirānaṁ paṭighātāya. (3)

Puna caparaṁ bhikkhave rañño paccantime nagare bahuṁ āvudhaṁ sannicitaṁ hoti salākañceva jevanikañca[4]. Iminā catutthena nagaraparikkhārena suparikkhataṁ hoti rañño paccantimaṁ nagaraṁ abbhantarānaṁ guttiyā bāhirānaṁ paṭighātāya. (4)

Puna caparaṁ bhikkhave rañño paccantime nagare bahubalakāyo paṭivasati. Seyyathidaṁ, hatthārohā assārohā rathikā dhanuggahā celakā calakā piṇḍadāyakā uggā rājaputtā pakkhandino mahānāgā sūrā cammayodhino dāsakaputtā. Iminā pañcamena nagaraparikkhārena suparikkhataṁ hoti rañño paccantimaṁ nagaraṁ abbhantarānaṁ guttiyā bāhirānaṁ paṭighātāya. (5)

Puna caparaṁ bhikkhave rañño paccantime nagare dovāriko hoti paṇḍito byatto medhāvī aññātānaṁ nivāretā ñātānaṁ pavesetā.

---

1. Suparikkhittaṁ (Ka)
2. Gambhīranemi (Ka)
3. Asampavedhi (Sī, Syā)
4. Jevaniyañca (Sī-Ṭṭha)

iminā chaṭṭhena nagaraparikkhārena suparikkhataṁ hoti rañño paccantimaṁ nagaraṁ abbhantarānaṁ guttiyā bāhirānaṁ paṭighātāya. (6)

Puna caparaṁ bhikkhave rañño paccantime nagare pākāro hoti ucco ceva vitthato ca vāsanalepanasampanno ca. Iminā sattamena nagaraparikkhārena suparikkhataṁ hoti rañño paccantimaṁ nagaraṁ abbhantarānaṁ guttiyā bāhirānaṁ paṭighātāya. Imehi sattahi nagaraparikkhārehi suparikkhataṁ hoti. (7)

Katamesaṁ catunnaṁ āhārānaṁ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī? Idha bhikkhave rañño paccantime nagare bahuṁ tiṇakaṭṭhodakaṁ sannicitaṁ hoti abbhantarānaṁ ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya bāhirānaṁ paṭighātāya. (1)

Puna caparaṁ bhikkhave rañño paccantime nagare bahuṁ sāliyavakaṁ sannicitaṁ hoti abbhantarānaṁ ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya bāhirānaṁ paṭighātāya. (2)

Puna caparaṁ bhikkhave rañño paccantime nagare bahuṁ tilamuggamāsāparaṇṇaṁ sannicitaṁ hoti abbhantarānaṁ ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya bāhirānaṁ paṭighātāya. (3)

Puna caparaṁ bhikkhave rañño paccantime nagare bahuṁ bhesajjaṁ sannicitaṁ hoti. Seyyathidaṁ, sappi navanītaṁ telaṁ madhu phāṇitaṁ loṇaṁ, abbhantarānaṁ ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya bāhirānaṁ paṭighātāya. Imesaṁ kho bhikkhave catunnaṁ āhārānaṁ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. (4)

Yato kho bhikkhave rañño paccantimaṁ nagaraṁ imehi sattahi nagaraparikkhārehi suparikkhataṁ hoti, imesañca catunnaṁ āhārānaṁ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. Idaṁ vuccati bhikkhave rañño paccantimaṁ nagaraṁ akaraṇīyaṁ bāhirehi paccatthikehi paccāmittehi. Evamevaṁ kho bhikkhave yato ariyasāvako sattahi saddhammehi samannāgato hoti catunnañca jhānānaṁ ābhicetasikānaṁ diṭṭhadhammasukhavihārānaṁ nikāmalābhī

hoti akicchalābhī akasiralābhī. Ayaṁ vuccati bhikkhave ariyasāvako akaraṇīyo mārassa akaraṇīyo pāpimato. Katamehi sattahi saddhammehi samannāgato hoti?

Seyyathāpi bhikkhave rañño paccantime nagare esikā hoti gambhīranemā sunikhātā acalā asampavedhī abbhantarānaṁ guttiyā bāhirānaṁ paṭighātāya. Evamevaṁ kho bhikkhave ariyasāvako saddho hoti, saddahati Tathāgatassa bodhiṁ "itipi so -pa- Buddho Bhagavā"ti, saddhesiko bhikkhave ariyasāvako akusalaṁ pajahati, kusalaṁ bhāveti, sāvajjaṁ pajahati, anavajjaṁ bhāveti, suddhaṁ attānaṁ pariharati. Iminā paṭhamena saddhammena samannāgato hoti. (1)

Seyyathāpi bhikkhave rañño paccantime nagare parikkhā hoti gambhīrā ceva vitthatā ca abbhantarānaṁ guttiyā bāhirānaṁ paṭighātāya. Evamevaṁ kho bhikkhave ariyasāvako hirīmā hoti, hirīyati kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena, hirīyati pāpakānaṁ akusalānaṁ dhammānaṁ samāpattiyā. Hirīparikkho kho bhikkhave ariyasāvako akusalaṁ pajahati, kusalaṁ bhāveti, sāvajjaṁ pajahati, anavajjaṁ bhāveti, suddhaṁ attānaṁ pariharati. Iminā dutiyena saddhammena samannāgato hoti. (2)

Seyyathāpi bhikkhave rañño paccantime nagare anupariyāyapatho hoti ucco ceva vitthato ca abbhantarānaṁ guttiyā bāhirānaṁ paṭighātāya. Evameva kho bhikkhave ariyasāvako ottappī hoti, ottappati kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena, ottappati pāpakānaṁ akusalānaṁ dhammānaṁ samāpattiyā. Ottappapariyāyapatho bhikkhave ariyasāvako akusalaṁ pajahati, kusalaṁ bhāveti, sāvajjaṁ pajahati, anavajjaṁ bhāveti, suddhaṁ attānaṁ pariharati. Iminā tatiyena saddhammena samannāgato hoti. (3)

Seyyathāpi bhikkhave rañño paccantime nagare bahuṁ āvudhaṁ sannicitaṁ hoti salākañceva jevanikañca abbhantarānaṁ guttiyā bāhirānaṁ paṭighātāya. Evamevaṁ kho bhikkhave ariyasāvako bahussuto hoti -pa- diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Sutāvudho bhikkhave ariyasāvako

akusalaṁ pajahati, kusalaṁ bhāveti, sāvajjaṁ pajahati, anavajjaṁ bhāveti, suddhaṁ attānaṁ pariharati. Iminā catutthena saddhammena samannāgato hoti. (4)

Seyyathāpi bhikkhave rañño paccantime nagare bahubalakāyo paṭivasati. Seyyathidaṁ, hatthārohā assārohā rathikā dhanuggahā celakā calakā piṇḍadāyakā uggā rājaputtā pakkhandino mahānāgā sūrā cammayodhino dāsakaputtā abbhantarānaṁ guttiyā bāhirānaṁ paṭighātāya. Evamevaṁ kho bhikkhave ariyasāvako āraddhavīriyo viharati akusalānaṁ dhammānaṁ pahānāya kusalānaṁ dhammānaṁ upasampadāya thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Vīriyabalakāyo bhikkhave ariyasāvako akusalaṁ pajahati, kusalaṁ bhāveti, sāvajjaṁ pajahati, anavajjaṁ bhāveti, suddhaṁ attānaṁ pariharati. Iminā pañcamena saddhammena samannāgato hoti. (5)

Seyyathāpi bhikkhave rañño paccantime nagare dovāriko hoti paṇḍito byatto medhāvī aññātānaṁ nivāretā ñātānaṁ pavesetā abbhantarānaṁ guttiyā bāhirānaṁ paṭighātāya. Evamevaṁ kho bhikkhave ariyasāvako satimā hoti, paramena satinepakkena samannāgato cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritā. Satidovāriko bhikkhave ariyasāvako akusalaṁ pajahati, kusalaṁ bhāveti, sāvajjaṁ pajahati, anavajjaṁ bhāveti, suddhaṁ attānaṁ pariharati. Iminā chaṭṭhena saddhammena samannāgato hoti. (6)

Seyyathāpi bhikkhave rañño paccantime nagare pākāro hoti ucco ceva vitthato ca vāsanalepanasampanno ca abbhantarānaṁ guttiyā bāhirānaṁ paṭighātāya. Evamevaṁ kho bhikkhave ariyasāvako paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā, paññāvāsanalepanasampanno bhikkhave ariyasāvako akusalaṁ pajahati, kusalaṁ bhāveti, sāvajjaṁ pajahati, anavajjaṁ bhāveti, suddhaṁ attānaṁ pariharati. Iminā sattamena saddhammena samannāgato hoti. Imehi sattahi saddhammehi samannāgato hoti. (7)

Katamesaṁ catunnaṁ jhānānaṁ ābhicetasikānaṁ diṭṭhadhammasukha vihārānaṁ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. Seyyathāpi bhikkhave rañño paccantime nagare bahuṁ tiṇakaṭṭhodakaṁ sannicitaṁ hoti abbhantarānaṁ ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya bāhirānaṁ paṭighātāya. Evamevaṁ kho bhikkhave ariyasāvako vivicceva kāmehi -pa- paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharati attano ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya okkamanāya nibbānassa. (1)

Seyyathāpi bhikkhave rañño paccantime nagare bahuṁ sāli yavakaṁ sannicitaṁ hoti abbhantarānaṁ ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya bāhirānaṁ paṭighātāya. Evamevaṁ kho bhikkhave ariyasāvako vitakkavicārānaṁ vūpasamā -pa- dutiyaṁ jhānaṁ upasampajja viharati attano ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya okkamanāya nibbānassa. (2)

Seyyathāpi bhikkhave rañño paccantime nagare bahuṁ tilamuggamāsāparaṇṇaṁ sannicitaṁ hoti abbhantarānaṁ ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya bāhirānaṁ paṭighātāya. Evamevaṁ kho bhikkhave ariyasāvako pītiyā ca virāgā -pa- tatiyaṁ jhānaṁ upasampajja viharati attano ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya okkamanāya nibbānassa. (3)

Seyyathāpi bhikkhave rañño paccantime nagare bahuṁ bhesajjaṁ sannicitaṁ hoti. Seyyathidaṁ, sappi navanītaṁ telaṁ madhu phāṇitaṁ loṇaṁ, abbhantarānaṁ ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya bāhirānaṁ paṭighātāya. Evamevaṁ kho bhikkhave ariyasāvako sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṁ atthaṅgamā adukkhamasukhaṁ upekkhāsatipārisuddhiṁ catutthaṁ jhānaṁ upasampajja viharati attano ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya okkamanāya nibbānassa. Imesaṁ catunnaṁ jhānānaṁ ābhicetasikānaṁ diṭṭhadhammasukhavihārānaṁ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. (4)

Yato kho bhikkhave ariyasāvako imehi sattahi saddhammehi samannāgato hoti, imesañca catunnaṁ jhānānaṁ ābhicetasikānaṁ diṭṭhadhammesukhavihārānaṁ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī.

ayaṁ vuccati bhikkhave ariyasāvako akaraṇīyo mārassa akaraṇīyo pāpimatoti. . Tatiyaṁ.

4. Dhammaññūsutta

68. Sattahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa. Katamehi sattahi? Idha bhikkhave bhikkhu dhammaññū ca hoti atthaññū ca attaññū ca mattaññū ca kālaññū ca parisaññū ca puggalaparoparaññū ca.

Kathañca bhikkhave bhikkhu dhammaññū hoti? Idha bhikkhave bhikkhu dhammaṁ jānāti Suttaṁ Geyyaṁ Veyyākaraṇaṁ Gāthaṁ Udānaṁ Itivuttakaṁ Jātakaṁ Abbhutadhammaṁ Vedallaṁ. No ce bhikkhu dhammaṁ jāneyya Suttaṁ Geyyaṁ -pa- Abbhutadhammaṁ Vedallaṁ, nayidha "dhammaññū"ti vucceyya. Yasmā ca kho bhikkhave bhikkhu dhammaṁ jānāti Suttaṁ Geyyaṁ -pa- Abbhutadhammaṁ Vedallaṁ, tasmā "dhammaññū"ti vuccati. Iti dhammaññū. (1)

Atthaññū ca kathaṁ hoti? Idha bhikkhave bhikkhu tassa tasseva bhāsitassa atthaṁ jānāti "ayaṁ imassa bhāsitassa attho, ayaṁ imassa bhāsitassa attho"ti. No ce bhikkhave bhikkhu tassa tasseva bhāsitassa atthaṁ jāneyya "ayaṁ imassa bhāsitassa attho, ayaṁ imassa bhāsitassa attho"ti, nayidha "atthaññū"ti vucceyya. Yasmā ca kho bhikkhave bhikkhu tassa tasseva bhāsitassa atthaṁ jānāti "ayaṁ imassa bhāsitassa attho, ayaṁ imassa bhāsitassa attho"ti, tasmā "atthaññū"ti vuccati. Iti dhammaññū atthaññū. (2)

Attaññū ca kathaṁ hoti? Idha bhikkhave bhikkhu attānaṁ jānāti "ettakomhi saddhāya sīlena sutena cāgena paññāya paṭibhānenā"ti. No ce bhikkhave bhikkhu attānaṁ jāneyya "ettakomhi saddhāya sīlena sutena cāgena paññāya paṭibhānenā"ti, nayidha "attaññū"ti vucceyya. Yasmā ca bhikkhave bhikkhu attānaṁ jānāti "ettakomhi saddhāya sīlena sutena cāgena paññāya paṭibhānenā"ti, tasmā "attaññū"ti vuccati. Iti dhammaññū atthaññū attaññū. (3)

Mattaññū ca kathaṁ hoti? Idha bhikkhave bhikkhu mattaṁ jānāti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṁ paṭiggahaṇāya. No ce bhikkhave bhikkhu mattaṁ jāneyya cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccaya bhesajjaparikkhārānaṁ paṭiggahaṇāya, nayidha "mattaññū"ti vucceyya. Yasmā ca kho bhikkhave bhikkhu mattaṁ jānāti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccaya bhesajjaparikkhārānaṁ paṭiggahaṇāya, tasmā "mattaññū"ti vuccati. Iti dhammaññū atthaññū attaññū mattaññū. (4)

Kālaññū ca kathaṁ hoti? Idha bhikkhave bhikkhu kālaṁ jānāti "ayaṁ kālo uddesassa, ayaṁ kālo paripucchāya, ayaṁ kālo yogassa, ayaṁ kālo paṭisallānassā"ti. No ce bhikkhave bhikkhu kālaṁ jāneyya "ayaṁ kālo uddesassa, ayaṁ kālo paripucchāya, ayaṁ kālo yogassa, ayaṁ kālo paṭisallānassā"ti, nayidha "kālaññū"ti vucceyya. Yasmā ca kho bhikkhave bhikkhu kālaṁ jānāti "ayaṁ kālo uddesassa, ayaṁ kālo paripucchāya, ayaṁ kālo yogassa, ayaṁ kālo paṭisallānassā"ti, tasmā "kālaññū"ti vuccati. Iti dhammaññū atthaññū attaññū mattaññū kālaññū. (5)

Parisaññū ca kathaṁ hoti? Idha bhikkhave bhikkhu parisaṁ jānāti "ayaṁ khattiyaparisā, ayaṁ brāhmaṇaparisā, ayaṁ gahapatiparisā, ayaṁ samaṇaparisā. Tattha evaṁ upasaṅkamitabbaṁ, evaṁ ṭhātabbaṁ, evaṁ kattabbaṁ, evaṁ nisīditabbaṁ, evaṁ bhāsitabbaṁ, evaṁ tuṇhī bhavitabban"ti. No ce bhikkhave bhikkhu parisaṁ jāneyya "ayaṁ khattiyaparisā -pa- evaṁ tuṇhī bhavitabban"ti, nayidha "parisaññū"ti vucceyya. Yasmā ca kho bhikkhave bhikkhu parisaṁ jānāti "ayaṁ khattiyaparisā, ayaṁ brāhmaṇaparisā, ayaṁ gahapatiparisā, ayaṁ samaṇaparisā. Tattha evaṁ upasaṅkamitabbaṁ, evaṁ ṭhātabbaṁ, evaṁ kattabbaṁ, evaṁ nisīditabbaṁ, evaṁ bhāsitabbaṁ, evaṁ tuṇhī bhavitabban"ti, tasmā "parisaññū"ti vuccati. Iti dhammaññū atthaññū attaññū mattaññū kālaññū parisaññū. (6)

Puggalaparoparaññū ca kathaṁ hoti? Idha bhikkhave bhikkhuno[1] dvayena puggalā viditā honti. Dve puggalā eko ariyānaṁ dassanakāmo, eko ariyānaṁ na dassanakāmo. Yvāyaṁ puggalo ariyānaṁ na

---

1. Sabbatthapi idha ārambhe "bhikkhuno"tveva dissati.

dassanakāmo, evaṁ so tenaṅgena gārayho. Yvāyaṁ puggalo ariyānaṁ dassanakāmo, evaṁ so tenaṅgena pāsaṁso.

Dve puggalā ariyānaṁ dassanakāmo, eko saddhammaṁ sotukāmo, eko saddhammaṁ na sotukāmo. Yvāyaṁ puggalo saddhammaṁ na sotukāmo, evaṁ so tenaṅgena gārayho. Yvāyaṁ puggalo saddhammaṁ sotukāmo, evaṁ so tenaṅgena pāsaṁso.

Dve puggalā saddhammaṁ sotukāmā, eko ohitasoto dhammaṁ suṇāti, eko anohitasoto dhammaṁ suṇāti. Yvāyaṁ puggalo anohitasoto dhammaṁ suṇāti, evaṁ so tenaṅgena gārayho. Yvāyaṁ puggalo ohitasoto dhammaṁ suṇāti, evaṁ so tenaṅgena pāsaṁso.

Dve puggalā ohitasotā dhammaṁ suṇanti[1], eko sutvā dhammaṁ dhāreti, eko sutvā dhammaṁ na dhāreti. Yvāyaṁ puggalo sutvā na dhammaṁ dhāreti, evaṁ so tenaṅgena gārayho. Yvāyaṁ puggalo sutvā dhammaṁ dhāreti, evaṁ so tenaṅgena pāsaṁso.

Dve puggalā sutvā dhammaṁ dhārenti[2], eko dhātānaṁ[3] dhammānaṁ atthaṁ upaparikkhati, eko dhātānaṁ dhammānaṁ atthaṁ na upaparikkhati. Yvāyaṁ puggalo dhātānaṁ dhammānaṁ atthaṁ na upaparikkhati, evaṁ so tenaṅgena gārayho. Yvāyaṁ puggalo dhātānaṁ dhammānaṁ atthaṁ upaparikkhati, evaṁ so tenaṅgena pāsaṁso.

Dve puggalā dhātānaṁ dhammānaṁ atthaṁ upaparikkhanti[4], eko atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno, eko atthamaññāya dhammamaññāya na dhammānudhammappaṭipanno. Yvāyaṁ puggalo atthamaññāya dhammamaññāya na dhammānudhammappaṭipanno, evaṁ so tenaṅgena gārayho. Yvāyaṁ puggalo atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno, evaṁ so tenaṅgena pāsaṁso.

Dve puggalā atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipannā, eko attahitāya paṭipanno no parahitāya, eko attahitāya ca

---

1. Suṇantā (Ka)
2. Dhārentā (Ka)
3. Dhatānaṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I)
4. Upaparikkhantā (Ka)

paṭipanno parahitāya ca. Yvāyaṁ puggalo attahitāya paṭipanno no parahitāya, evaṁ so tenaṅgena gārayho. Yvāyaṁ puggalo attahitāya ca paṭipanno parahitāya ca, evaṁ so tenaṅgena pāsaṁso. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhuno[1] dvayena puggalā viditā honti. Evaṁ bhikkhave bhikkhu puggalaparoparaññū hoti. Imehi kho bhikkhave sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassāti. . Catutthaṁ.

5. Pāricchattakasutta

69. Yasmiṁ bhikkhave samaye devānaṁ Tāvatiṁsānaṁ pāricchattako Koviḷāro paṇḍupalāso hoti, attamanā bhikkhave devā Tāvatiṁsā tasmiṁ samaye honti "paṇḍupalāso dāni pāricchattako Koviḷāro, nacirasseva dāni pannapalāso bhavissatī"ti. (1)

Yasmiṁ bhikkhave samaye devānaṁ Tāvatiṁsānaṁ pāricchattako Koviḷāro pannapalāso hoti, attamanā bhikkhave devā Tāvatiṁsā tasmiṁ samaye honti "pannapalāso dāni pāricchattako Koviḷāro, nacirasseva dāni jālakajāto bhavissatī"ti. (2)

Yasmiṁ bhikkhave samaye devānaṁ Tāvatiṁsānaṁ pāricchattako Koviḷāro jālakajāto hoti, attamanā bhikkhave devā Tāvatiṁsā tasmiṁ samaye honti "jālakajāto dāni pāricchattako Koviḷāro, nacirasseva dāni khārakajāto bhavissatī"ti. (3)

Yasmiṁ bhikkhave samaye devānaṁ Tāvatiṁsānaṁ pāricchattako Koviḷāro khārakajāto hoti, attamanā bhikkhave devā Tāvatiṁsā tasmiṁ samaye honti "khārakajāto dāni pāricchattako Koviḷāro, nacirasseva dāni kuṭumalakajāto[2] bhavissatī"ti. (4)

Yasmiṁ bhikkhave samaye devānaṁ Tāvatiṁsānaṁ pāricchattako Koviḷāro kuṭumalakajāto hoti, attamanā bhikkhave devā

1. Bhikkhunā (Sī, Syā)
2. Kuḍumalakajāto (Sī, Syā, I)

Tāvatiṁsā tasmiṁ samaye honti "kuṭumalakajāto dāni pāricchattako Koviḷāro, nacirasseva dāni korakajāto[1] bhavissatī"ti. (5)

Yasmiṁ bhikkhave samaye devānaṁ Tāvatiṁsānaṁ pāricchattako Koviḷāro korakajāto hoti, attamanā bhikkhave devā Tāvatiṁsā tasmiṁ samaye honti "korakajāto dāni pāricchattako Koviḷāro, nacirasseva dāni sabbaphāliphullo[2] bhavissatī"ti. (6)

Yasmiṁ bhikkhave samaye devānaṁ Tāvatiṁsānaṁ pāricchattako Koviḷāro sabbaphāliphullo hoti, attamanā bhikkhave devā Tāvatiṁsā pārichattakassa koviḷārassa mūle dibbe cattāro māse pañcahi kāmaguṇehi samappitā samaṅgībhūtā paricārenti. (7)

Sabbaphāliphullassa kho pana bhikkhave pāricchattakassa Koviḷārassa samantā paññāsayojanāni ābhāya phuṭaṁ hoti, anuvātaṁ yojanasataṁ gandho gacchati, ayamānubhāvo pāricchattakassa Koviḷārassa.

Evamevaṁ kho bhikkhave yasmiṁ samaye ariyasāvako agārasmā anagāriyaṁ pabbajjāya ceteti, paṇḍupalāso bhikkhave ariyasāvako tasmiṁ samaye hoti devānaṁva Tāvatiṁsānaṁ pāricchattako Koviḷāro. (1)

Yasmiṁ bhikkhave samaye ariyasāvako kesamassuṁ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṁ pabbajito hoti, pannapalāso bhikkhave ariyasāvako tasmiṁ samaye hoti devānaṁva Tāvatiṁsānaṁ pāricchattako Koviḷāro. (2)

Yasmiṁ bhikkhave samaye ariyasāvako vivicceva kāmehi -pa- paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharati, jālakajāto bhikkhave ariyasāvako tasmiṁ samaye hoti devānaṁva Tāvatiṁsānaṁ pāricchattako Koviḷāro. (3)

---

1. Kokāsakajāto (Sī, Syā), kosakajāto (Ka)
2. Sabbapāliphullo (Sī, I)

Yasmiṁ bhikkhave samaye ariyasāvako vitakkavicārānaṁ vūpasamā -pa- dutiyaṁ jhānaṁ upasampajja viharati, khārakajāto bhikkhave ariyasāvako tasmiṁ samaye hoti devānaṁva Tāvatiṁsānaṁ pāricchattako Koviḷāro. (4)

Yasmiṁ bhikkhave samaye ariyasāvako pītiyā ca virāgā -pa- tatiyaṁ jhānaṁ upasampajja viharati, kuṭumalakajāto bhikkhave ariyasāvako tasmiṁ samaye hoti devānaṁva Tāvatiṁsānaṁ pāricchattako Koviḷāro. (5)

Yasmiṁ bhikkhave samaye ariyasāvako sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā -pa- catutthaṁ jhānaṁ upasampajja viharati, korakajāto bhikkhave ariyasāvako tasmiṁ samaye hoti devānaṁva Tāvatiṁsānaṁ pāricchattako Koviḷāro. (6)

Yasmiṁ bhikkhave samaye ariyasāvako āsavānaṁ khayā -pa- sacchikatvā upasampajja viharati, sabbaphāliphullo bhikkhave ariyasāvako tasmiṁ samaye hoti devānaṁva Tāvatiṁsānaṁ pāricchattako Koviḷāro. (7)

Tasmiṁ bhikkhave samaye bhummā devā saddamanussāventi "eso itthannāmo āyasmā itthannāmassa āyasmato saddhivihāriko amukamhā gāmā vā nigamā vā agārasmā anagāriyaṁ pabbajito āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī"ti. Bhummānaṁ devānaṁ saddaṁ sutvā Cātumahārājikā devā -pa- Tāvatiṁsā devā. Yāmā devā. Tusitā devā. Nimmānaratī devā. Paranimmitavasavattī devā. Brahmakāyikā devā saddamanussāventi "eso itthannāmo āyasmā itthannāmassa āyasmato saddhivihāriko amukamhā gāmā vā nigamā vā agārasmā anagāriyaṁ pabbajito āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī"ti. Itiha tena khaṇena tena muhuttena yāva brahmalokā saddo[1] abbhuggacchati. Ayamānubhāvo khīṇāsavassa bhikkhunoti. . Pañcamaṁ.

1. Sādhukārasaddo (Sī-Ṭṭha, Ka-Ṭṭha)

6. Sakkaccasutta

70. Atha kho āyasmato Sāriputtassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṁ cetaso parivitakko udapādi "kiṁ nu kho bhikkhu sakkatvā garuṁ katvā upanissāya viharanto akusalaṁ pajaheyya, kusalaṁ bhāveyyā"ti. Atha kho āyasmato Sāriputtassa etadahosi "Satthāraṁ kho bhikkhu sakkatvā garuṁ katvā upanissāya viharanto akusalaṁ pajaheyya, kusalaṁ bhāveyya. Dhammaṁ kho bhikkhu -pa-. Saṁghaṁ kho bhikkhu -pa-. Sikkhaṁ kho bhikkhu -pa-. Samādhiṁ kho bhikkhu -pa-. Appamādaṁ kho bhikkhu -pa-. Paṭisanthāraṁ kho bhikkhu sakkatvā garuṁ katvā upanissāya viharanto akusalaṁ pajaheyya, kusalaṁ bhāveyyā"ti.

Atha kho āyasmato Sāriputtassa etadahosi "ime kho me dhammā parisuddhā pariyodātā, yaṁnūnāhaṁ ime dhamme gantvā[1] Bhagavato āroceyyaṁ, evaṁ me ime dhammā parisuddhā ceva bhavissanti parisuddhasaṅkhātatarā ca. Seyyathāpi nāma puriso suvaṇṇanikkhaṁ adhigaccheyya parisuddhaṁ pariyodātaṁ. Tassa evamassa ayaṁ kho me suvaṇṇanikkho parisuddho pariyodāto, yaṁnūnāhaṁ imaṁ suvaṇṇanikkhaṁ gantvā[1] kammārānaṁ dasseyyaṁ, evaṁ me ayaṁ suvaṇṇanikkho sakammāragato parisuddho ceva bhavissati parisuddhasaṅkhātataro ca. Evamevaṁ me[2] ime dhammā parisuddhā pariyodātā, yaṁnūnāhaṁ ime dhamme gantvā[1] Bhagavato āroceyyaṁ, evaṁ me ime dhammā parisuddhā ceva bhavissanti parisuddhasaṅkhātatarā cā"ti.

Atha kho āyasmā Sāriputto sāyanhasamayaṁ paṭisallānā vuṭṭhito yena Bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Sāriputto Bhagavantaṁ etadavoca—

Idha mayhaṁ bhante rahogatassa paṭisallīnassa evaṁ cetaso parivitakko udapādi "kiṁ nu kho bhikkhu sakkatvā garuṁ katvā upanissāya viharanto akusalaṁ pajaheyya, kusalaṁ bhāveyyā"ti. Atha kho tassa mayhaṁ bhante etadahosi "Satthāraṁ kho bhikkhu sakkatvā

---

1. Gahetvā (Ka)
2. Kho (Ka)

garuṁ katvā upanissāya viharanto akusalaṁ pajaheyya, kusalaṁ bhāveyya. Dhammaṁ kho bhikkhu -pa-. Paṭisanthāraṁ kho bhikkhu sakkatvā -pa- kusalaṁ bhāveyyā"ti. Atha kho tassa mayhaṁ bhante etadahosi "ime kho me dhammā parisuddhā pariyodātā, yaṁnūnāhaṁ ime dhamme gantvā Bhagavatā āroceyyaṁ, evaṁ me ime dhammā parisuddhā ceva bhavissanti parisuddhasaṅkhātatarā ca. Seyyathāpi nāma puriso suvaṇṇanikkhaṁ adhigaccheyya parisuddhaṁ pariyodātaṁ. Tassa evamassa ayaṁ kho me suvaṇṇanikkho parisuddho pariyodāto, yaṁnūnāhaṁ imaṁ suvaṇṇanikkhaṁ gantvā kammārānaṁ dasseyyaṁ, evaṁ me ayaṁ suvaṇṇanikkho sakammāragato parisuddho ceva bhavissati parisuddhasaṅkhātataro ca. Evamevaṁ me ime dhammā parisuddhā pariyodātā, yaṁnūnāhaṁ ime dhamme gantvā Bhagavato āroceyyaṁ, evaṁ me ime dhammā parisuddhā ceva bhavissanti parisuddhasaṅkhātatarā cā"ti.

Sādhu sādhu Sāriputta, Satthāraṁ kho Sāriputta bhikkhu sakkatvā garuṁ katvā upanissāya viharanto akusalaṁ pajaheyya, kusalaṁ bhāveyya. Dhammaṁ kho Sāriputta bhikkhu sakkatvā garuṁ katvā upanissāya viharanto akusalaṁ pajaheyya, kusalaṁ bhāveyya. Saṁghaṁ kho -pa-. Sikkhaṁ kho. Samādhiṁ kho. Appamādaṁ kho. Paṭisanthāraṁ kho Sāriputta bhikkhu sakkatvā garuṁ katvā upanissāya viharanto akusalaṁ pajaheyya, kusalaṁ bhāveyyāti.

Evaṁ vutte āyasmā Sāriputto Bhagavantaṁ etadavoca "imassa kho ahaṁ bhante Bhagavatā saṁkhittena bhāsitassa evaṁ vitthārena atthaṁ ājānāmi. So vata bhante bhikkhu Satthari agāravo "dhamme sagāravo bhavissatī"ti netaṁ ṭhānaṁ vijjati. Yo so bhante bhikkhu Satthari agāravo, dhammepi so agāravo. (1-2)

So vata bhante bhikkhu Satthari agāravo dhamme agāravo "saṁghe sagāravo bhavissatī"ti netaṁ ṭhānaṁ vijjati. Yo so bhante bhikkhu Satthari agāravo dhamme agāravo, saṁghepi so agāravo. (3)

So vata bhante bhikkhu Satthari agāravo dhamme agāravo saṁghe agāravo "sikkhāya sagāravo bhavissatī"ti netaṁ ṭhānaṁ vijjati. Yo so bhante bhikkhu Satthari agāravo dhamme agāravo saṁghe agāravo, sikkhāyapi so agāravo. (4)

So vata bhante bhikkhu Satthari agāravo dhamme agāravo saṁghe agāravo sikkhāya agāravo "samādhismiṁ sagāravo bhavissatī"ti netaṁ ṭhānaṁ vijjati. Yo so bhante bhikkhu Satthari agāravo dhamme agāravo saṁghe agāravo sikkHāya agāravosamādhismimpi so agāravo. (5)

So vata bhante bhikkhu Satthari agāravo dhamme agāravo saṁghe agāravo sikkhāya agāravo samādhismiṁ agāravo "appamāde sagāravo bhavissatī"ti netaṁ ṭhānaṁ vijjati. Yo so bhante bhikkhu Satthari agāravo dhamme agāravo saṁghe agāravo sikkhāya agāravo samādhismiṁ agāravo, appamādepi so agāravo. (6)

So vata bhante bhikkhu Satthari agāravo dhamme agāravo saṁghe agāravo sikkhāya agāravo samādhismiṁ agāravo appamāde agāravo "paṭisanthāre sagāravo bhavissatī"ti netaṁ ṭhānaṁ vijjati. Yo so bhante bhikkhu Satthari agāravo -pa- appamāde agāravo, paṭisanthārepi so agāravo. (7)

So vata bhante bhikkhu Satthari sagāravo "dhamme agāravo bhavissatī"ti netaṁ ṭhānaṁ vijjati. Yo so bhante bhikkhu Satthari sagāravo, dhammepi so sagāravo -pa-. (1-6)

So vata bhante bhikkhu Satthari sagāravo -pa- appamāde sagāravo "paṭisanthāre agāravo bhavissatī"ti netaṁ ṭhānaṁ vijjati. Yo so bhante bhikkhu Satthari sagāravo -pa- appamāde sagāravo, paṭisanthārepi so sagāravo. (7)

So vata bhante bhikkhu Satthari sagāravo "dhammepi sagāravo bhavissatī"ti ṭhānametaṁ vijjati. Yo so bhante bhikkhu Satthari sagāravo, dhammepi so sagāravo -pa-. (1-6)

So vata bhante bhikkhu Satthari sagāravo -pa- appamāde sagāravo, "paṭisanthārepi sagāravo bhavissatī"ti ṭhānametaṁ vijjati. Yo so bhante bhikkhu Satthari sagāravo dhamme sagāravo saṁghe sagāravo sikkhāya sagāravo samādhismiṁ sagāravo appamāde sagāravo, paṭisanthārepi so sagāravoti. (7)

Imassa kho ahaṁ bhante Bhagavatā saṁkhittena bhāsitassa evaṁ vitthārena atthaṁ ājānāmī”ti.

Sādhu sādhu Sāriputta, sādhu kho tvaṁ Sāriputta imassa mayā saṁkhittena bhāsitassa evaṁ vitthārena atthaṁ ājānāsi. So vata Sāriputta bhikkhu Satthari agāravo “dhamme sagāravo bhavissatī”ti netaṁ ṭhānaṁ vijjati -pa-. Yo so Sāriputta bhikkhu Satthari agāravo dhamme agāravo saṁghe agāravo sikkhāya agāravo samādhismiṁ agāravo, appamādepi so agāravo. (1-6)

So vata Sāriputta bhikkhu Satthari agāravo dhamme agāravo saṁghe agāravo sikkhāya agāravo samādhismiṁ agāravo appamāde agāravo “paṭisanthāre sagāravo bhavissatī”ti netaṁ ṭhānaṁ vijjati. Yo so Sāriputta bhikkhu Satthari agāravo dhamme agāravo saṁghe agāravo sikkhāya agāravo samādhismiṁ agāravo appamāde agāravo, paṭisanthārepi so agāravo. (7)

So vata Sāriputta bhikkhu Satthari sagāravo “dhamme agāravo bhavissatī”ti netaṁ ṭhānaṁ vijjati -pa-. Yo so Sāriputta bhikkhu Satthari sagāravo, dhammepi so sagāravo -pa-. (1-6)

So vata Sāriputta bhikkhu Satthari sagāravo dhamme sagāravo -pa- appamāde sagāravo “paṭisanthāre agāravo bhavissatī”ti netaṁ ṭhānaṁ vijjati. Yo so Sāriputta bhikkhu Satthari sagāravo -pa- appamāde sagāravo, paṭisanthārepi so sagāravo. (7)

So vata Sāriputta bhikkhu Satthari sagāravo “dhammepi sagāravo bhavissatī”ti ṭhānametaṁ vijjati. Yo so Sāriputta bhikkhu Satthari sagāravo, dhammepi so sagāravo -pa-. (1-6)

So vata Sāriputta bhikkhu Satthari sagāravo -pa- appamāde sagāravo “paṭisanthārepi so sagāravo bhavissatī”ti ṭhānametaṁ vijjati. Yo so Sāriputta bhikkhu Satthari sagāravo -pa- appamāde sagāravo, paṭisanthārepi so sagāravoti. (7)

Imassa kho Sāriputta mayā saṁkhittena bhāsitassa evaṁ vitthārena attho daṭṭhabboti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Bhāvanāsutta

71. Bhāvanaṁ ananuyuttassa bhikkhave bhikkhuno viharato kiñcāpi evaṁ icchā uppajjeyya "aho vata me anupādāya āsavehi cittaṁ vimucceyyā"ti. Atha khvassa neva anupādāya āsavehi cittaṁ vimuccati. Taṁ kissa hetu? Abhāvitattātissa vacanīyaṁ. Kissa abhāvitattā? Catunnaṁ satipaṭṭhānānaṁ catunnaṁ sammappadhānānaṁ catunnaṁ iddhipādānaṁ pañcannaṁ indriyānaṁ pañcannaṁ balānaṁ sattannaṁ bojjhaṅgānaṁ ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa.

Seyyathāpi bhikkhave kukkuṭiyā aṇḍāni aṭṭha vā dasa vā dvādasa vā, tānassu kukkuṭiyā na sammā adhisayitāni na sammā pariseditāni na sammā paribhāvitāni. Kiñcāpi tassā kukkuṭiyā evaṁ icchā uppajjeyya "aho vata me kukkuṭapotakā pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosaṁ padāletvā sotthinā abhinibbhijjeyyun"ti. Atha kho abhabbāva te kukkuṭapotakā pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosaṁ padāletvā sotthinā abhinibbhijjituṁ. Taṁ kissa hetu? Tathā hi bhikkhave kukkuṭiyā aṇḍāni na sammā adhisayitāni na sammā pariseditāni na sammā paribhāvitāni. Evamevaṁ kho bhikkhave bhāvanaṁ ananuyuttassa bhikkhuno viharato kiñcāpi evaṁ icchā uppajjeyya "aho vata me anupādāya āsavehi cittaṁ vimucceyyā"ti. Atha khvassa neva anupādāya āsavehi cittaṁ vimuccati. Taṁ kissa hetu? Abhāvitattātissa vacanīyaṁ. Kissa abhāvitattā? Catunnaṁ satipaṭṭhānānaṁ catunnaṁ sammappadhānānaṁ catunnaṁ iddhipādānaṁ pañcannaṁ indriyānaṁ pañcannaṁ balānaṁ sattannaṁ bojjhaṅgānaṁ ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa.

Bhāvanaṁ anuyuttassa bhikkhave bhikkhuno viharato kiñcāpi na evaṁ icchā uppajjeyya "aho vata me anupādāya āsavehi cittaṁ vimucceyyā"ti. Atha khvassa anupādāya āsavehi cittaṁ vimuccati. Taṁ kissa hetu? Bhāvitattātissa vacanīyaṁ. Kissa bhāvitattā? Catunnaṁ satipaṭṭhānānaṁ catunnaṁ sammappadhānānaṁ catunnaṁ iddhipādānaṁ pañcannaṁ indriyānaṁ pañcannaṁ balānaṁ sattannaṁ bojjhaṅgānaṁ ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa.

Seyyathāpi bhikkhave kukkuṭiyā aṇḍāni aṭṭha vā dasa vā dvādasa vā, tānassu kukkuṭiyā sammā adhisayitāni sammā pariseditāni sammā paribhāvitāni. Kiñcāpi tassā kukkuṭiyā na evaṁ icchā uppajjeyya "aho vata me kukkuṭapotakā pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosaṁ padāletvā sotthinā abhinibbhijjeyyun"ti. Atha kho bhabbāva te kukkuṭapotakā pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosaṁ padāletvā sotthinā abhinibbhijjituṁ. Taṁ kissa hetu? Tathā hi bhikkhave kukkuṭiyā aṇḍāni sammā adhisayitāni sammā pariseditāni sammā paribhāvitāni. Evamevaṁ kho bhikkhave bhāvanaṁ anuyuttassa bhikkhuno viharato kiñcāpi na evaṁ icchā uppajjeyya "aho vata me anupādāya āsavehi cittaṁ vimucceyyā"ti. Atha khvassa anupādāya āsavehi cittaṁ vimuccati. Taṁ kissa hetu? Bhāvitattātissa vacanīyaṁ. Kissa bhāvitattā? Catunnaṁ satipaṭṭhānānaṁ -pa- ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa.

Seyyathāpi bhikkhave phalagaṇḍassa[1] vā phalagaṇḍantevāsikassa vā dissanteva[2] vāsijaṭe[3] aṅgulipadāni, dissati[4] aṅguṭṭhapadaṁ[3]. No ca khvassa evaṁ ñāṇaṁ hoti "ettakaṁ me ajja vāsijaṭassa khīṇaṁ, ettakaṁ hiyyo, ettakaṁ pare"ti, atha khvassa khīṇe "khīṇan"teva ñāṇaṁ hoti. Evamevaṁ kho bhikkhave bhāvanaṁ anuyuttassa bhikkhuno viharato kiñcāpi na evaṁ ñāṇaṁ hoti "ettakaṁ me ajja āsavānaṁ khīṇaṁ, ettakaṁ hiyyo, ettakaṁ pare"ti, atha khvassa khīṇe "khīṇan"teva ñāṇaṁ hoti.

Seyyathāpi bhikkhave sāmuddikāya nāvāya vettabandhanabaddhāya[5] cha māsāni udake pariyādāya hemantikena thale ukkhittāya vātātapaparetāni bandhanāni, tāni pāvussakena meghena abhippavuṭṭhāni appakasireneva parihāyanti[6], pūtikāni bhavanti. Evamevaṁ kho bhikkhave bhāvanaṁ anuyuttassa bhikkhuno viharato appakasireneva saṁyojanāni paṭippassambhanti, pūtikāni bhavantīti. . Sattamaṁ.

---

1. Palagaṇḍassa (?)
2. Khīyante (Ka)
3-3. Dissanti aṅgulipadāni (Sī), aṅgulapadāni dissanti aṅgulapadaṁ (Ka)
4. Dissanti (Syā)
5. Vettabandhāya (Ka)
6. Paṭippassambhanti (Sī, Syā)

8. Aggikkhandhopamasutta

72. Evaṁ me sutaṁ—ekaṁ samayaṁ Bhagavā Kosalesu cārikaṁ carati mahatā bhikkhusaṁghena saddhiṁ. Addasā kho Bhagavā addhānamaggappaṭipanno aññatarasmiṁ padese mahantaṁ aggikkhandhaṁ ādittaṁ sampajjalitaṁ sajotibhūtaṁ[1], disvāna maggā okkamma aññatarasmiṁ rukkhamūle paññatte āsane nisīdi, nisajja kho Bhagavā bhikkhū āmantesi "passatha no tumhe bhikkhave amuṁ mahantaṁ aggikkhandhaṁ ādittaṁ sampajjalitaṁ sajotibhūtan"ti. Evaṁ bhanteti.

Taṁ kiṁ maññatha bhikkhave, katamaṁ nu kho varaṁ, yaṁ amuṁ mahantaṁ aggikkhandhaṁ ādittaṁ sampajjalitaṁ sajotibhūtaṁ āliṅgetvā upanisīdeyya vā upanipajjeyya vā, yaṁ vā khattiyakaññaṁ vā brāhmaṇakaññaṁ vā gahapatikaññaṁ vā mudutalunahatthapādaṁ āliṅgetvā upanisīdeyya vā upanipajjeyya vāti. Etadeva bhante varaṁ, yaṁ khattiyakaññaṁ vā brāhmaṇakaññaṁ vā gahapatikaññaṁ vā mudutalunahatthapādaṁ āliṅgetvā upanisīdeyya vā upanipajjeyya vā. Dukkhaṁ hetaṁ bhante, yaṁ amuṁ mahantaṁ aggikkhandhaṁ ādittaṁ sampajjalitaṁ sajotibhūtaṁ āliṅgetvā upanisīdeyya vā upanipajjeyya vāti.

Ārocayāmi vo bhikkhave, paṭivedayāmi vo bhikkhave, yathā etadeva tassa varaṁ dussīlassa pāpadhammassa asucisaṅkassarasamācārassa paṭicchannakammantassa assamaṇassa samaṇapaṭiññassa abrahmacārissa brāhmacāripaṭiññassa antopūtikassa avassutassa kasambujātassa, yaṁ amuṁ mahantaṁ aggikkhandhaṁ ādittaṁ sampajjalitaṁ sajotibhūtaṁ āliṅgetvā upanisīdeyya vā upanipajjeyya vā. Taṁ kissa hetu? Tatonidānaṁ hi so bhikkhave maraṇaṁ vā nigaccheyya maraṇamattaṁ vā dukkhaṁ, na tveva tappaccayā kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjeyya.

Yañca kho so bhikkhave dussīlo pāpadhammo asucisaṅkassarasamācāro -pa- kasambujāto khattiyakaññaṁ vā brāhmaṇakaññaṁ vā gahapatikaññaṁ vā mudutalunahatthapādaṁ āliṅgetvā upanisīdati vā upanipajjati vā, taṁ hi tassa[2] bhikkhave hoti dīgharattaṁ ahitāya dukkhāya, kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjati. (1)

---

1. Sañjotibhūtaṁ (Syā) 2. Taṁ hissa (Ka)

Taṁ kiṁ maññatha bhikkhave, katamaṁ nu kho varaṁ, yaṁ balavā puriso daḷhāya vālarajjuyā ubho jaṅghā veṭhetvā ghaṁseyya, sā chaviṁ chindeyya, chaviṁ chetvā cammaṁ chindeyya, cammaṁ chetvā maṁsaṁ chindeyya, maṁsaṁ chetvā nhāruṁ chindeyya, nhāruṁ chetvā aṭṭhiṁ chindeyya, aṭṭhiṁ chetvā aṭṭhimiñjaṁ āhacca tiṭṭheyya. Yaṁ vā khattiyamahāsālānaṁ vā brāhmaṇamahāsālānaṁ vā gahapati mahāsālānaṁ vā abhivādanaṁ sādiyeyyāti. Etadeva bhante varaṁ, yaṁ khattiyamahāsālānaṁ vā brāhmaṇamahāsālānaṁ vā gahapatimahāsālānaṁ vā abhivādanaṁ sādiyeyya. Dukkhaṁ hetaṁ bhante, yaṁ balavā puriso daḷhāya vālarajjuyā -pa- aṭṭhimiñjaṁ āhacca tiṭṭheyyāti.

Ārocayāmi vo bhikkhave, paṭivedayāmi vo bhikkhave, yathā etadeva tassa varaṁ dussīlassa -pa- kasambujātassa, yaṁ balavā puriso daḷhāya vālarajjuyā ubho jaṅghā veṭhetvā -pa- aṭṭhimiñjaṁ āhacca tiṭṭheyya. Taṁ kissa hetu? Tatonidānaṁ hi so bhikkhave maraṇaṁ vā nigaccheyya maraṇamattaṁ vā dukkhaṁ, na tveva tappaccayā kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjeyya. Yañca kho so bhikkhave dussīlo -pa- kasambujāto khattiyamahāsālānaṁ vā brāhmaṇamahāsālānaṁ vā gahapatimahāsālānaṁ vā abhivādanaṁ sādiyati, taṁ hi tassa bhikkhave hoti dīgharattaṁ ahitāya dukkhāya, kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjati. (2)

Taṁ kiṁ maññatha bhikkhave, katamaṁ nu kho varaṁ, yaṁ balavā puriso tiṇhāya sattiyā teladhotāya paccorasmiṁ pahareyya, yaṁ vā khattiyamahāsālānaṁ vā brāhmaṇamahāsālānaṁ vā gahapatimahāsālānaṁ vā añjalikammaṁ sādiyeyyāti. Etadeva bhante varaṁ, yaṁ khattiyamahāsālānaṁ vā brāhmaṇamahāsālānaṁ vā gahapatimahāsālānaṁ vā añjalikammaṁ sādiyeyya. Dukkhaṁ hetaṁ bhante, yaṁ balavā puriso tiṇhāya sattiyā teladhotāya paccorasmiṁ pahareyyāti.

Ārocayāmi vo bhikkhave, paṭivedayāmi vo bhikkhave, yathā etadeva tassa varaṁ dussīlassa -pa- kasambujātassa, yaṁ balavā puriso tiṇhāya sattiyā teladhotāya paccorasmiṁ pahareyya. Taṁ kissa hetu? Tatonidānaṁ hi so bhikkhave maraṇaṁ vā nigaccheyya maraṇamattaṁ vā dukkhaṁ, na tveva tappaccayā kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ

vinipātaṁ nirayaṁ upapajjeyya. Yañca kho so bhikkhave dussīlo pāpadhammo -pa- kasambujāto khattiyamahāsālānaṁ vā brāhmaṇamahāsālānaṁ vā gahapatimahāsālānaṁ vā añjalikammaṁ sādiyati, taṁ hi tassa bhikkhave hoti dīgharattaṁ ahitāya dukkhāya, kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjati. (3)

Taṁ kiṁ maññatha bhikkhave, katamaṁ nu kho varaṁ, yaṁ balavā puriso tattena ayopaṭṭena ādittena sampajjalitena sajotibhūtena kāyaṁ sampaliveṭheyya, yaṁ vā khattiyamahāsālānaṁ vā brāhmaṇamahāsālānaṁ vā gahapatimahāsālānaṁ vā saddhādeyyaṁ cīvaraṁ paribhuñjeyyāti. Etadeva bhante varaṁ, yaṁ khattiyamahāsālānaṁ vā -pa- saddhādeyyaṁ cīvaraṁ paribhuñjeyya. Dukkhaṁ hetaṁ bhante, yaṁ balavā puriso tattena ayopaṭṭena ādittena sampajjalitena sajotibhūtena kāyaṁ sampaliveṭheyyāti.

Ārocayāmi vo bhikkhave, paṭivedayāmi vo bhikkhave, yathā etadeva tassa varaṁ dussīlassa -pa- kasambujātassa, yaṁ balavā puriso tattena ayopaṭṭena ādittena sampajjalitena sajotibhūtena kāyaṁ sampaliveṭheyya. Taṁ kissa hetu? Tatonidānaṁ hi so bhikkhave maraṇaṁ vā nigaccheyya maraṇamattaṁ vā dukkhaṁ, na tveva tappaccayā kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjeyya. Yañca kho so bhikkhave dussīlo -pa- kasambujāto khattiyamahāsālānaṁ vā brāhmaṇamahāsālānaṁ vā gahapatimahāsālānaṁ vā saddhādeyyaṁ cīvaraṁ paribhuñjati, taṁ hi tassa bhikkhave hoti dīgharattaṁ ahitāya dukkhāya, kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjati. (4)

Taṁ kiṁ maññatha bhikkhave, katamaṁ nu kho varaṁ, yaṁ balavā puriso tattena ayosaṅkunā mukhaṁ vivaritvā tattaṁ lohaguḷaṁ ādittaṁ sampajjalitaṁ sajotibhūtaṁ mukhe pakkhipeyya, taṁ tassa oṭṭhampi daheyya[1], mukhampi daheyya, jivhampi daheyya, kaṇṭhampi daheyya, urampi[2] daheyya, antampi antaguṇampi ādāya adhobhāgā[3] nikkhameyya, yaṁ vā khattiyamahāsālānaṁ vā brāhmaṇamahāsālānaṁ vā gahapatimahāsālānaṁ vā saddhādeyyaṁ

1. Ḍaheyya (katthaci)
2. Ma 3. 224 Devadūtasutte pana "udarampi" iti videsapāṭho dissati.
3. Adhobhāgaṁ (Ka)

piṇḍapātaṁ paribhuñjeyyāti. Etadeva bhante varaṁ, yaṁ khattiyamahāsālānaṁ vā brāhmaṇamahāsālānaṁ vā gahapatimahāsālānaṁ vā saddhādeyyaṁ piṇḍapātaṁ paribhuñjeyya. Dukkhaṁ hetaṁ bhante, yaṁ balavā puriso tattena ayosaṅkunā mukhaṁ vivaritvā tattaṁ lohaguḷaṁ ādittaṁ sampajjalitaṁ sajotibhūtaṁ mukhe pakkhipeyya, taṁ tassa oṭṭhampi daheyya, mukhampi daheyya, jivhampi daheyya, kaṇṭhampi daheyya, urampi daheyya, antampi antaguṇampi ādāya adhobhāgaṁ nikkhameyyāti.

Ārocayāmi vo bhikkhave, paṭivedayāmi vo bhikkhave, yathā etadeva tassa varaṁ dussīlassa -pa- kasambujātassa, yaṁ balavā puriso tattena ayosaṅkunā mukhaṁ vivaritvā tattaṁ lohaguḷaṁ ādittaṁ sampajjalitaṁ sajotibhūtaṁ mukhe pakkhipeyya, taṁ tassa oṭṭhampi daheyya, mukhampi daheyya, jivhampi daheyya, kaṇṭhampi daheyya, urampi daheyya, antampi antaguṇampi ādāya adhobhāgaṁ nikkhameyya. Taṁ kissa hetu? Tatonidānaṁ hi so bhikkhave maraṇaṁ vā nigaccheyya maraṇamattaṁ vā dukkhaṁ, na tveva tappaccayā kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjeyya. Yañca kho so bhikkhave dussīlo pāpadhammo -pa- kasambujāto khattiyamahāsālānaṁ vā brāhmaṇamahāsālānaṁ vā gahapatimahāsālānaṁ vā saddhādeyyaṁ piṇḍapātaṁ paribhuñjati, taṁ hi tassa hoti dīgharattaṁ ahitāya dukkhāya, kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjati. (5)

Taṁ kiṁ maññatha bhikkhave, katamaṁ nu kho varaṁ, yaṁ balavā puriso sīse vā gahetvā khandhe vā gahetvā tattaṁ ayomañcaṁ vā ayopīṭhaṁ vā abhinisīdāpeyya vā abhinipajjāpeyya vā, yaṁ vā khattiyamahāsālānaṁ vā brāhmaṇamahāsālānaṁ vā gahapatimahāsālānaṁ vā saddhādeyyaṁ mañcapīṭhaṁ[1] paribhuñjeyyāti. Etadeva bhante varaṁ, yaṁ khattiyamahāsālānaṁ vā brāhmaṇamahāsālānaṁ vā gahapatimahāsālānaṁ vā saddhādeyyaṁ mañcapīṭhaṁ paribhuñjeyya. Dukkhaṁ hetaṁ bhante, yaṁ balavā puriso sīse vā gahetvā khandhe vā gahetvā tattaṁ ayomañcaṁ vā ayopīṭhaṁ vā abhinisīdāpeyya vā abhinipajjāpeyya vāti.

---

1. Mañcaṁ vā pīṭhaṁ vā (Ka)

Ārocayāmi vo bhikkhave, paṭivedayāmi vo bhikkhave, yathā etadeva tassa varaṁ dussīlassa -pa- kasambujātassa, yaṁ balavā puriso sīse vā gahetvā khandhe vā gahetvā tattaṁ ayomañcaṁ vā ayopīṭhaṁ vā abhinisīdāpeyya vā abhinipajjāpeyya vā. Taṁ kissa hetu? Tatonidānaṁ hi so bhikkhave maraṇaṁ vā nigaccheyya maraṇamattaṁ vā dukkhaṁ, na tveva tappaccayā kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjeyya. Yañca kho so bhikkhave dussīlo pāpadhammo -pa- kasambujāto khattiyamahāsālānaṁ vā brāhmaṇamahāsālānaṁ vā gahapatimahāsālānaṁ vā saddhādeyyaṁ mañcapīṭhaṁ paribhuñjati, taṁ hi tassa bhikkhave hoti dīgharattaṁ ahitāya dukkhāya, kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjati. (6)

Taṁ kiṁ maññatha bhikkhave, katamaṁ nu kho varaṁ, yaṁ balavā puriso uddhaṁpādaṁ adhosiraṁ gahetvā tattāya lohakumbhiyā pakkhipeyya ādittāya sampajjalitāya sajotibhūtāya, so tattha pheṇuddehakaṁ paccamāno sakimpi uddhaṁ gaccheyya, sakimpi adho gaccheyya, sakimpi tiriyaṁ gaccheyya, yaṁ vā khattiyamahāsālānaṁ vā brāhmaṇamahāsālānaṁ vā gahapatimahāsālānaṁ vā saddhādeyyaṁ vihāraṁ paribhuñjeyyāti. Etadeva bhante varaṁ, yaṁ khattiyamahāsālānaṁ vā brāhmaṇamahāsālānaṁ vā gahapatimahāsālānaṁ vā saddhādeyyaṁ vihāraṁ paribhuñjeyya. Dukkhaṁ hetaṁ bhante, yaṁ balavā puriso uddhaṁpādaṁ adhosiraṁ gahetvā tattāya lohakumbhiyā pakkhipeyya ādittāya sampajjalitāya sajotibhūtāya, so tattha pheṇuddehakaṁ paccamāno sakimpi uddhaṁ gaccheyya, sakimpi adho gaccheyya, sakimpi tiriyaṁ gaccheyyāti.

Ārocayāmi vo bhikkhave, paṭivedayāmi vo bhikkhave, yathā etadeva tassa varaṁ dussīlassa pāpadhammassa -pa- kasambujātassa, yaṁ balavā puriso uddhaṁpādaṁ adhosiraṁ gahetvā -pa- sakimpi tiriyaṁ gaccheyya. Taṁ kissa hetu? Tatonidānaṁ hi so bhikkhave maraṇaṁ vā nigaccheyya maraṇamattaṁ vā dukkhaṁ, na tveva tappaccayā kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjeyya. Yañca kho so bhikkhave dussīlo pāpadhammo -pa- kasambujāto khattiyamahāsālānaṁ vā brāhmaṇamahāsālānaṁ vā gahapatimahāsālānaṁ vā saddhādeyyaṁ vihāraṁ

paribhuñjati, taṁ hi tassa bhikkhave hoti dīgharattaṁ ahitāya dukkhāya, kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjati. (7)

Tasmātiha bhikkhave evaṁ sikkhitabbaṁ "yesañca[1] mayaṁ paribhuñjāma cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhāraṁ[2], tesaṁ te kārā mahapphalā bhavissanti mahānisaṁsā, amhākañcevāyaṁ pabbajjā avañjhā bhavissati saphalā sa-udrayā"ti. Evaṁ hi vo bhikkhave sikkhitabbaṁ. Attatthaṁ vā bhikkhave sampassamānena alameva appamādena sampādetuṁ, paratthaṁ vā bhikkhave sampassamānena alameva appamādena sampādetuṁ, ubhayatthaṁ vā bhikkhave sampassamānena alameva appamādena sampādetunti.

Idamavoca Bhagavā[3], imasmiṁ ca pana veyyākaraṇasmiṁ bhaññamāne saṭṭhimattānaṁ bhikkhūnaṁ uṇhaṁ lohitaṁ mukhato uggañchi[4], saṭṭhimattā bhikkhū sikkhaṁ paccakkhāya hīnāyāvattiṁsu "sudukkaraṁ Bhagavā sudukkaraṁ Bhagavā"ti, saṭṭhimattānaṁ bhikkhūnaṁ anupādāya āsavehi cittāni vimucciṁsūti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Sunettasutta

73. * Bhūtapubbaṁ bhikkhave Sunetto nāma satthā ahosi titthakaro kāmesu vītarāgo. Sunettassa kho pana bhikkhave satthuno anekāni sāvakasatāni ahesuṁ, Sunetto satthā sāvakānaṁ brahmalokasahabyatāya dhammaṁ desesi. Ye kho pana bhikkhave[5] Sunettassa satthuno brahmalokasahabyatāya dhammaṁ desentassa cittāni nappasādesuṁ, te kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ upapajjiṁsu. Ye kho pana bhikkhave Sunettassa satthuno brahmalokasahabyatāya dhammaṁ desentassa cittāni pasādesuṁ, te kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjiṁsu.

Bhūtapubbaṁ bhikkhave Mūgapakkho nāma satthā ahosi -pa- Aranemi nāma satthā ahosi -pa- Kuddālako[6] nāma satthā ahosi -pa- Hatthipālo nāma satthā ahosi -pa- Jotipālo nāma satthā ahosi -pa- Arako nāma satthā ahosi titthakaro kāmesu

---

1. Yesaṁ (?)
2. ...parikkhārānaṁ (Sī, Syā, Ka)
3. Idamavoca Bhagavā -pa- (Ka)
4. Uggacchi (Ka)
5. Ye kho bhikkhave (Sī, Syā)
6. Kuddālo (Sī, Syā)

* Heṭṭhā 326, 476 piṭṭhesupi.

vītarāgo. Arakassa kho pana bhikkhave satthuno anekāni sāvakasatāni ahesuṁ, Arako nāma satthā sāvakānaṁ brahmalokasahabyatāya dhammaṁ desesi. Ye kho pana bhikkhave Arakassa satthuno brahmalokasahabyatāya dhammaṁ desentassa cittāni nappasādesuṁ, te kāyassa bhedā paraṁ maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātaṁ nirayaṁ uppajjiṁsu. Ye kho pana bhikkhave Arakassa satthuno brahmalokasahabyatāya dhammaṁ desentassa cittāni pasādesuṁ, te kāyassa bhedā paraṁ maraṇā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ upapajjiṁsu.

Taṁ kiṁ maññatha bhikkhave, yo ime satta satthāre titthakare kāmesu vītarāge anekasataparivāre sasāvakasaṁghe paduṭṭhacitto akkoseyya paribhāseyya, bahuṁ so apuññaṁ pasaveyyāti. Evaṁ bhante. Yo bhikkhave ime satta Satthāre titthakare kāmesu vītarāge anekasataparivāre sasāvakasaṁghe paduṭṭhacitto akkoseyya paribhāseyya, bahuṁ so apuññaṁ pasaveyya. Yo ekaṁ diṭṭhisampannaṁ puggalaṁ paduṭṭhacitto akkosati paribhāsati, ayaṁ tato bahutaraṁ apuññaṁ pasavati. Taṁ kissa hetu? Nāhaṁ bhikkhave ito bahiddhā evarūpiṁ khantiṁ vadāmi, yathāmaṁ sabrahmacārīsu.

Tasmātiha bhikkhave evaṁ sikkhitabbaṁ "na no sabrahmacārīsu[1] cittāni paduṭṭhāni bhavissantī"ti, evaṁ hi vo bhikkhave sikkhitabbanti. . Navamaṁ.

10. Arakasutta

74. Bhūtapubbaṁ bhikkhave Arako nāma satthā ahosi titthakaro kāmesu vītarāgo. Arakassa kho pana bhikkhave satthuno anekāni sāvakasatāni ahesuṁ, Arako satthā sāvakānaṁ evaṁ dhammaṁ deseti "appakaṁ brāhmaṇa jīvitaṁ manussānaṁ parittaṁ lahukaṁ[2] bahudukkhaṁ bahupāyāsaṁ mantāyaṁ[3] boddhabbaṁ, kattabbaṁ kusalaṁ, caritabbaṁ brahmacariyaṁ, natthi jātassa amaraṇaṁ.

---

1. Na tveva amhaṁ sabrahmacārīsu (Syā) Aṁ 2. 313 piṭṭhe aññathā dissati.
2. Lahusaṁ (Ṭīkā)
3. Mantāya (sabbattha) Ṭīkā passitabbā.

Seyyathāpi brāhmaṇa tiṇagge ussāvabindu sūriye uggacchante khippaṁyeva paṭivigacchati, na ciraṭṭhitikaṁ hoti. Evameva kho brāhmaṇa ussāvabindūpamaṁ jīvitaṁ manussānaṁ parittaṁ lahukaṁ bahudukkhaṁ bahupāyāsaṁ mantāyaṁ boddhabbaṁ, kattabbaṁ kusalaṁ, caritabbaṁ brahmacariyaṁ, natthi jātassa amaraṇaṁ.

Seyyathāpi brāhmaṇa thullaphusitake deve vassante udakabubbuḷaṁ[1] khippaṁyeva paṭivigacchati, na ciraṭṭhitikaṁ hoti. Evameva kho brāhmaṇa udakabubbuḷūpamaṁ jīvitaṁ manussānaṁ parittaṁ lahukaṁ bahudukkhaṁ bahupāyāsaṁ mantāyaṁ boddhabbaṁ, kattabbaṁ kusalaṁ, caritabbaṁ brahmacariyaṁ, natthi jātassa amaraṇaṁ.

Seyyathāpi brāhmaṇa udake daṇḍarāji khippaṁyeva paṭivigacchati, na ciraṭṭhitikā hoti. Evameva kho brāhmaṇa udake daṇḍarājūpamaṁ jīvitaṁ manussānaṁ parittaṁ -pa- natthi jātassa amaraṇaṁ.

Seyyathāpi brāhmaṇa nadī pabbateyyā dūraṅgamā sīghasotā hārahārinī. Natthi so khaṇo vā layo vā muhutto vā. Yaṁ sā[2] āvattati[3], atha kho sā gacchateva vattateva sandateva. Evameva kho brāhmaṇa nadīpabbateyyūpamaṁ jīvitaṁ manussānaṁ parittaṁ lahukaṁ -pa- natthi jātassa amaraṇaṁ.

Seyyathāpi brāhmaṇa balavā puriso jivhagge kheḷapiṇḍaṁ saṁyūhitvā akasireneva vameyya[4]. Evameva kho brāhmaṇa kheḷapiṇḍūpamaṁ jīvitaṁ manussānaṁ parittaṁ -pa- natthi jātassa amaraṇaṁ.

Seyyathāpi brāhmaṇa divasaṁsantatte ayokaṭāhe maṁsapesi[5] pakkhittā khippaṁyeva paṭivigacchati, na ciraṭṭhitikā hoti. Evameva kho brāhmaṇa maṁsapesūpamaṁ jīvitaṁ manussānaṁ parittaṁ -pa- natthi jātassa amaraṇaṁ.

Seyyathāpi brāhmaṇa gāvī vajjhā āghātanaṁ nīyamānā yaṁ yadeva pādaṁ uddharati, santikeva hoti vadhassa, santikeva maraṇassa. Evameva kho brāhmaṇa govajjhūpamaṁ[6] jīvitaṁ manussānaṁ parittaṁ lahukaṁ bahudukkhaṁ

---

1. Udakapupphuḷaṁ (Ka)
2. Yāya (Ka)
3. Tharati (Sī), dharati (Syā), avatiṭṭheyya (?)
4. Patāpeyya (Ka)
5. Maṁsapesī (Sī, Syā)
6. Gāvīvajjhūpamaṁ (Sī, Syā)

bahupāyāsaṁ mantāyaṁ boddhabbaṁ, kattabbaṁ kusalaṁ, caritabbaṁ brahmacariyaṁ, natthi jātassa amaraṇan”ti.

Tena kho pana bhikkhave samayena manussānaṁ saṭṭhivassasahassāni āyuppamāṇaṁ ahosi, pañcavassasatikā kumārikā alaṁpateyyā ahosi. Tena kho pana bhikkhave samayena manussānaṁ chaḷeva ābādhā ahesuṁ sītaṁ uṇhaṁ jīghacchā pipāsā uccāro passāvo. So hi nāma bhikkhave Arako satthā evaṁ dīghāyukesu manussesu evaṁ ciraṭṭhitikesu evaṁ appābādhesu sāvakānaṁ evaṁ dhammaṁ desessati “appakaṁ brāhmaṇa jīvitaṁ manussānaṁ parittaṁ lahukaṁ bahudukkhaṁ bahupāyāsaṁ mantāyaṁ boddhabbaṁ, kattabbaṁ kusalaṁ, caritabbaṁ brahmacariyaṁ, natthi jātassa amaraṇan”ti.

Etarahi taṁ bhikkhave sammā vadamāno vadeyya “appakaṁ jīvitaṁ manussānaṁ parittaṁ lahukaṁ bahudukkhaṁ bahupāyāsaṁ mantāyaṁ boddhabbaṁ, kattabbaṁ kusalaṁ, caritabbaṁ brahmacariyaṁ, natthi jātassa amaraṇan”ti. Etarahi bhikkhave yo ciraṁ jīvati, so vassasataṁ appaṁ vā bhiyyo. Vassasataṁ kho pana bhikkhave jīvanto tīṇiyeva utusatāni jīvati, utusataṁ hemantānaṁ, utusataṁ gimhānaṁ, utusataṁ vassānaṁ. Tīṇi kho pana bhikkhave utusatāni jīvanto dvādasa[1] yeva māsasatāni jīvati. Cattāri māsasatāni hemantānaṁ, cattāri māsasatāni gimhānaṁ, cattāri māsasatāni vassānaṁ. Dvādasa kho pana bhikkhave māsasatāni jīvanto catuvīsatiyeva addhamāsasatāni jīvati, aṭṭhaddhamāsasatāni hemantānaṁ, aṭṭhaddhamāsasatāni gimhānaṁ, aṭṭhaddhamāsasatāni vassānaṁ. Catuvīsati kho pana bhikkhave addhamāsasatāni jīvanto chattiṁsaṁyeva rattisahassāni jīvati, dvādasa rattisahassāni hemantānaṁ, dvādasa rattisahassāni gimhānaṁ, dvādasa rattisahassāni vassānaṁ. Chattiṁsaṁ kho pana bhikkhave rattisahassāni jīvanto dvesattatiyeva[2] bhattasahassāni bhuñjati, catuvīsati bhattasahassāni hemantānaṁ, catuvīsati bhattasahassāni gimhānaṁ, catuvīsati bhattasahassāni vassānaṁ saddhiṁ mātuthaññāya saddhiṁ bhattantarāyena.

Tatrime bhattantarāyā, kapimiddhopi bhattaṁ na bhuñjati, dukkhitopi bhattaṁ na bhuñjati, byādhitopi bhattaṁ na bhuñjati, uposathikopi bhattaṁ na

1. Dvādasaṁ (Sī, Ka) 2. Dvesattatiññeva (Syā), dvesattatiñceva (Ka)

bhuñjati, alābhakenapi bhattaṁ na bhuñjati. Iti kho bhikkhave mayā vassasatāyukassa manussassa āyupi saṅkhāto[1], āyuppamāṇampi saṅkhātaṁ, utūpi saṅkhātā, saṁvaccharāpi saṅkhātā, māsāpi saṅkhātā, addhamāsāpi saṅkhātā, rattipi saṅkhātā, divāpi saṅkhātā, bhattāpi saṅkhātā, bhattantarāyāpi saṅkhātā. Yaṁ bhikkhave Satthārā karaṇīyaṁ sāvakānaṁ hitesinā anukampakena anukampaṁ upādāya. Kataṁ vo taṁ mayā, etāni bhikkhave rukkhamūlāni, etāni suññāgārāni, jhāyatha bhikkhave mā pamādattha, mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha, ayaṁ vo amhākaṁ anusāsanīti. . Dasamaṁ.

Mahāvaggo sattamo.

Tassuddānaṁ

Hirīsūriyaṁ Upamā, Dhammaññū Pārichattakaṁ.
Sakkaccaṁ Bhāvanā Aggi, Sunetta-arakena cāti.

8. Vinayavagga

1. Paṭhamavinayadharasutta

75. Sattahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu vinayadharo hoti. Katamehi sattahi, āpattiṁ jānāti, anāpattiṁ jānāti, lahukaṁ āpattiṁ jānāti, garukaṁ āpattiṁ jānāti, sīlavā hoti, pātimokkhasaṁvarasaṁvuto viharati, ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu, catunnaṁ jhānānaṁ ābhicetasikānaṁ diṭṭhadhammasukhavihārānaṁ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho bhikkhave sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu vinayadharo hotīti. . Paṭhamaṁ.

---

1. Saṅkhātaṁ (?)

2. Dutiyavinayadharasutta

76. Sattahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu vinayadharo hoti. Katamehi sattahi, āpattiṁ jānāti, anāpattiṁ jānāti, lahukaṁ āpattiṁ jānāti, garukaṁ āpattiṁ jānāti, ubhayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena svāgatāni honti suvibhattāni suppavattīni, suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso, catunnaṁ jhānānaṁ ābhicetasikānaṁ diṭṭhadhammasukha-vihārānaṁ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho bhikkhave sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu vinayadharo hotīti. . Dutiyaṁ.

3. Tatiyavinayadharasutta

77. Sattahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu vinayadharo hoti. Katamehi sattahi, āpattiṁ jānāti, anāpattiṁ jānāti, lahukaṁ āpattiṁ jānāti, garukaṁ āpattiṁ jānāti, vinaye kho pana ṭhito hoti asaṁhīro, catunnaṁ jhānānaṁ ābhicetasikānaṁ diṭṭhadhammasukhavihārānaṁ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho bhikkhave sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu vinayadharo hotīti. . Tatiyaṁ.

4. Catutthavinayadharasutta

78. Sattahi bhikkhave dhammehi samannāgato bhikkhu vinayadharo hoti. Katamehi sattahi, āpattiṁ jānāti, anāpattiṁ jānāti, lahukaṁ āpattiṁ jānāti, garukaṁ āpattiṁ jānāti, anekavihitaṁ pubbenivāsaṁ anussarati. Seyyathidaṁ, ekampi jātiṁ dvepi jātiyo -pa- iti sākāraṁ sa-uddesaṁ anekavihitaṁ pubbenivāsaṁ anussarati, dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena, yathākammūpage satte pajānāti, āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme

* Vi 5. 242 piṭṭhepi.

+ Vi 5. 241 piṭṭhepi.

sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho bhikkhave sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu vinayadharo hotīti. . Catutthaṁ.

5. Paṭhamavinayadharasobhanasutta

79. Sattahi bhikkhave dhammehi samannāgato[1] vinayadharo sobhati. Katamehi sattahi, āpattiṁ jānāti, anāpattiṁ jānāti, lahukaṁ āpattiṁ jānāti, garukaṁ āpattiṁ jānāti, sīlavā hoti -pa- samādāya sikkhati sikkhāpadesu, catunnaṁ jhānānaṁ ābhicetasikānaṁ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, āsavānaṁ khayā -pa- sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho bhikkhave sattahi dhammehi samannāgato vinayadharo sobhatīti. . Pañcamaṁ.

6. Dutiyavinayadharasobhanasutta

80. Sattahi bhikkhave dhammehi samannāgato vinayadharo sobhati. Katamehi sattahi, āpattiṁ jānāti, anāpattiṁ jānāti, lahukaṁ āpattiṁ jānāti, garukaṁ āpattiṁ jānāti, ubhayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena svāgatāni honti suvibhattāni suppavattīni suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso, catunnaṁ jhānānaṁ -pa- akasiralābhī, āsavānaṁ khayā -pa- sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho bhikkhave sattahi dhammehi samannāgato vinayadharo sobhatīti. . Chaṭṭhaṁ.

7. Tatiyavinayadharasobhanasutta

81. Sattahi bhikkhave dhammehi samannāgato vinayadharo sobhati. Katamehi sattahi, āpattiṁ jānāti, anāpattiṁ jānāti, lahukaṁ āpattiṁ jānāti, garukaṁ āpattiṁ jānāti, vinaye kho pana ṭhito hoti asaṁhīro, catunnaṁ jhānānaṁ -pa- akasiralābhī, āsavānaṁ khayā -pa- sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho bhikkhave sattahi dhammehi samannāgato vinayadharo sobhatīti. . Sattamaṁ.

---

1. Samannāgato bhikkhu (Sī, Syā, Ka) anantarasuttadvaye pana idaṁ pāṭhanānattaṁ natthi.

8. Catutthavinayadharasobhanasutta

82. Sattahi bhikkhave dhammehi samannāgato[1] vinayadharo sobhati. Katamehi sattahi, āpattiṁ jānāti, anāpattiṁ jānāti, lahukaṁ āpattiṁ jānāti, garukaṁ āpattiṁ jānāti, anekavihitaṁ pubbenivāsaṁ anussarati. Seyyathidaṁ, ekampi jātiṁ dvepi jātiyo -pa- iti sākāraṁ sa-uddesaṁ anekavihitaṁ pubbenivāsaṁ anussarati, dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena -pa- āsavānaṁ khayā -pa- sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho bhikkhave sattahi dhammehi samannāgato vinayadharo sobhatīti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Satthusāsanasutta

83. Atha kho āyasmā Upāli yena Bhagavā tenupasaṅkami upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi, ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Upāli Bhagavantaṁ etadavoca—

Sādhu me bhante Bhagavā saṁkhittena dhammaṁ desetu, yamahaṁ Bhagavato dhammaṁ sutvā eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto vihareyyanti. Ye kho tvaṁ Upāli dhamme jāneyyāsi "ime dhammā na ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṁvattantī"ti. Ekaṁsena Upāli dhāreyyāsi "neso dhammo neso vinayo netaṁ Satthusāsanan"ti. Ye ca kho tvaṁ Upāli dhamme jāneyyāsi "ime dhammā ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṁvattantī"ti. Ekaṁsena Upāli dhāreyyāsi "eso dhammo eso vinayo etaṁ Satthusāsanan"ti. . Navamaṁ.

10. Adhikaraṇasamathasutta

84. Sattime bhikkhave adhikaraṇasamathā dhammā uppannuppannānaṁ adhikaraṇānaṁ samathāya vūpasamāya. Katame satta, sammukhāvinayo

---

1. Samannāgato bhikkhu (Ka)

dātabbo, sativinayo dātabbo, amūḷhavinayo dātabbo, [1] paṭiññātakaraṇaṁ dātabbaṁ, yebhuyyasikā dātabbā, tassapāpiyasikā dātabbā, tiṇavatthārako dātabbo[1]. Ime kho bhikkhave satta adhikaraṇasamathā dhammā uppannuppannānaṁ adhikaraṇānaṁ samathāya vūpasamāyāti.

Vinayavaggo aṭṭhamo.

Tassuddānaṁ

Caturo Vinayadharā, caturo ceva Sobhanā.
Sāsanaṁ Adhikaraṇa-samathenaṭṭhame dasāti.

---

9. Samaṇavagga

1. Bhikkhusutta

85. * Sattannaṁ bhikkhave dhammānaṁ bhinnattā bhikkhu hoti. Katamesaṁ sattannaṁ? Sakkāyadiṭṭhi bhinnā hoti, vicikicchā bhinnā hoti, sīlabbataparāmāso bhinno hoti, rāgo bhinno hoti, doso bhinno hoti, moho bhinno hoti, māno bhinno hoti. Imesaṁ kho bhikkhave sattannaṁ dhammānaṁ bhinnattā bhikkhu hotīti. . Paṭhamaṁ.

2. Samaṇasutta

86. Sattannaṁ bhikkhave dhammānaṁ samitattā samaṇo hoti -pa-. . Dutiyaṁ.

3. Brāhmaṇasutta

87. Bāhitattā brāhmaṇo hoti -pa-. . Tatiyaṁ.

4. Sottiyasutta

88. Nissutattā[2] sottiyo[3] hoti -pa-. . Catutthaṁ.

1-1. Paṭiññātakaraṇaṁ, yebhuyyassikā, tassapāpiyyassikā, tiṇavatthārako (Syā) Dī 3. 210 saṅgītisuttena ca Vi 2. 272 vinayena ca saṁsandetabbaṁ.

* Khu 7. 54; Khu 8. 39 piṭṭhesupi.

2. Nissuttattā (Syā) Ma 1. 348 piṭṭhe passitabbaṁ. 3. Sotthiko (Sī), sottiko (Syā)

5. Nhātakasutta

89. Nhātattā nhātako[1] hoti -pa-. . Pañcamaṁ.

6. Vedagūsutta

90. Viditattā vedagū hoti -pa-. . Chaṭṭhaṁ.

7. Ariyasutta

91. Ārakattā[2] ariyo hoti -pa-. . Sattamaṁ.

8. Arahāsutta

92. Ārakattā arahā hoti. Katamesaṁ sattannaṁ? Sakkāyadiṭṭhi ārakā hoti, vicikicchā ārakā hoti, sīlabbataparāmāso ārako hoti, rāgo ārako hoti, doso ārako hoti, moho ārako hoti, māno ārako hoti. Imesaṁ kho bhikkhave sattannaṁ dhammānaṁ ārakattā arahā hotīti. . Aṭṭhamaṁ.

9. Asaddhammasutta

93. Sattime bhikkhave asaddhammā. Katame satta? Assaddho hoti, ahiriko hoti, anottappī hoti, appassuto hoti, kusīto hoti, muṭṭhassati hoti, duppañño hoti. Ime kho bhikkhave satta asaddhammāti. . Navamaṁ.

10. Saddhammasutta

94. Sattime bhikkhave saddhammā. Katame satta? Saddho hoti, hirīmā hoti, ottappī hoti, bahussuto hoti, āraddhavīriyo hoti, satimā hoti, paññavā hoti. Ime kho bhikkhave satta saddhammāti. . Dasamaṁ.

Samaṇavaggo navamo.

---

1. Nahātattā nahātako (Sī, Syā)
2. Arahattā (Sī), arī hatattā (Ka) Ma 1. 348 piṭṭhe Pāḷi Aṭṭhakathāṭīkā passitabbā. Syāmapotthake pana sakalampi idaṁ sattamasuttaṁ natthi.

Tassuddānaṁ

Bhikkhuṁ Samaṇo Brāhmaṇo, Sottiyo ceva Nhātako.
Vedagū Ariyo Arahā, Asaddhammā ca Saddhammāti.

---

10. Āhuneyyavagga

95. Sattime bhikkhave puggalā āhuneyyā -pa- dakkhiṇeyyā añjalikaraṇīyā anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa. Katame satta, idha bhikkhave ekacco puggalo cakkhusmiṁ aniccānupassī viharati aniccasaññī aniccapaṭisaṁvedī satataṁ samitaṁ abbokiṇṇaṁ cetasā adhimuccamāno paññāya pariyogāhamāno, so āsavānaṁ khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭheva dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ayaṁ kho bhikkhave paṭhamo puggalo āhuneyyo pāhuneyyo -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa.

Puna caparaṁ bhikkhave idhekacco puggalo cakkhusmiṁ aniccānupassī viharati aniccasaññī aniccapaṭisaṁvedī satataṁ samitaṁ abbokiṇṇaṁ cetasā adhimuccamāno paññāya pariyogāhamāno, tassa apubbaṁ acarimaṁ āsavapariyādānañca hoti jīvitapariyādānañca. Ayaṁ bhikkhave dutiyo puggalo āhuneyyo -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa.

Puna caparaṁ bhikkhave idhekacco puggalo cakkhusmiṁ aniccānupassī viharati aniccasaññī aniccapaṭisaṁvedī satataṁ samitaṁ abbokiṇṇaṁ cetasā adhimuccamāno paññāya pariyogāhamāno, so pañcannaṁ orambhāgiyānaṁ saṁyojanānaṁ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti -pa- upahaccaparinibbāyī hoti -pa- asaṅkhāraparinibbāyī hoti -pa- sasaṅkhāraparinibbāyī hoti -pa- uddhaṁsoto hoti akaniṭṭhagāmī. Ayaṁ bhikkhave sattamo puggalo āhuneyyo -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa. Ime kho bhikkhave satta puggalā āhuneyyā pāhuneyyā dakkhiṇeyyā añjalikaraṇīyā anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassāti. (1)

96-622. Sattime bhikkhave puggalā āhuneyyā pāhuneyyā -pa- anuttaraṁ puññakkhettaṁ lokassa. Katame satta? Idha bhikkhave ekacco puggalo cakkhusmiṁ dukkhānupassī viharati -pa- cakkhusmiṁ anattānupassī viharati -pa- cakkhusmiṁ khayānupassī viharati -pa- cakkhusmiṁ vayānupassī viharati -pa- cakkhusmiṁ virāgānupassī viharati -pa- cakkhusmiṁ nirodhānupassī viharati -pa- cakkhusmiṁ paṭinissaggānupassī viharati -pa-. (2-8)

Sotasmiṁ -pa-. Ghānasmiṁ. Jivhāya. Kāyasmiṁ. Manasmiṁ -pa-. (9-48)

Rūpesu -pa-. Saddesu. Gandhesu. Rasesu. Phoṭṭhabbesu. Dhammesu -pa-. (49-96)

Cakkhuviññāṇe -pa-. Sotaviññāṇe. Ghānaviññāṇe. Jivhāviññāṇe. Kāyaviññāṇe. Manoviññāṇe -pa-. (97-144)

Cakkhusamphasse -pa-. Sotasamphasse. Ghānasamphasse. Jivhāsamphasse. Kāyasamphasse. Manosamphasse -pa-. (145-192)

Cakkhusamphassajāya vedanāya -pa-. Sotasamphassajāya vedanāya. Ghānasamphassajāya vedanāya. Jivhāsamphassajāya vedanāya. Kāyasamphassajāya vedanāya. Manosamphassajāya vedanāya -pa-. (193-240)

Rūpasaññāya -pa-. Saddasaññāya. Gandhasaññāya. Rasasaññāya. Phoṭṭhabbasaññāya. Dhammasaññāya -pa-. (241-288)

Rūpasañcetanāya -pa-. Saddasañcetanāya. Gandhasañcetanāya. Rasasañcetanāya. Phoṭṭhabbasañcetanāya. Dhammasañcetanāya -pa-. (289-336)

Rūpataṇhāya -pa-. Saddataṇhāya. Gandhataṇhāya. Rasataṇhāya. Phoṭṭhabbataṇhāya. Dhammataṇhāya -pa-. (337-384)

Rūpavitakke -pa-. Saddavitakke. Gandhavitakke. Rasavitakke. Phoṭṭhabbavitakke. Dhammavitakke -pa-. (385-432)

Rūpavicāre -pa-. Saddavicāre. Gandhavicāre. Rasavicāre. Phoṭṭhabbavicāre. Dhammavicāre -pa-. (433-480)

(Pañcakkhandhe)[1] -pa-. Rūpakkhandhe. Vedanākkhandhe. Saññākkhandhe. Saṅkhārakkhandhe. Viññāṇakkhandhe aniccānupassī viharati -pa- Dukkhānupassī viharati. Anattānupassī viharati. Khayānupassī viharati. Vayānupassī viharati. Virāgānupassī viharati. Nirodhānupassī viharati. Paṭinissaggānupassī viharati -pa- lokassāti. (481-528)

Chadvārārammaṇesvettha, viññāṇesu ca phassesu.
Vedanāsu ca dvārassa, suttā honti visuṁ aṭṭha.
Saññā sañcetanā taṇhā, vitakkesu vicāre ca.
Gocarassa visuṁ aṭṭha, pañcakkhandhe ca pacceke.
Soḷasasvettha mūlesu, aniccaṁ dukkhamanattā.
Khayā vayā virāgā ca, nirodhā paṭinissaggā.
Kamaṁ aṭṭhānupassanā, yojetvāna visuṁ visuṁ.
Sampiṇḍitesu sabbesu, honti pañca satāni ca.
Aṭṭhavīsati suttāni, āhuneyye ca vaggike[2].

Āhuneyyavaggo dasamo.

---

11. Rāgapeyyāla

623. Rāgassa bhikkhave abhiññāya satta dhammā bhāvetabbā. Katame satta? Satisambojjhaṅgo -pa- upekkhāsambojjhaṅgo. Rāgassa bhikkhave abhiññāya ime satta dhammā bhāvetabbāti. (1)

624. Rāgassa bhikkhave abhiññāya satta dhammā bhāvetabbā. Katame satta? Aniccasaññā anattasaññā asubhasaññā ādīnavasaññā pahānasaññā virāgasaññā nirodhasaññā. Rāgassa bhikkhave abhiññāya ime satta dhammā bhāvetabbāti. (2)

---

1. ( ) Sī-Syā-potthakesu natthi. 2. Imā uddānagāthāyo Sī-Syā-potthakesu natthi.

625. Rāgassa bhikkhave abhiññāya satta dhammā bhāvetabbā. Katame satta? Asubhasaññā maraṇasaññā āhāre paṭikūlasaññā sabbaloke anabhiratasaññā aniccasaññā anicce dukkhasaññā dukkhe anattasaññā. Rāgassa bhikkhave abhiññāya ime satta dhammā bhāvetabbāti. (3)

626-652. Rāgassa bhikkhave pariññāya -pa-. Parikkhayāya. Pahānāya. Khāyāya. Vayāya. Virāgāya. Nirodhāya. Cāgāya -pa- Paṭinissaggāya ime satta dhammā bhāvetabbāti. (4-30)

653-1132. Dosassa -pa-. Mohassa. Kodhassa. Upanāhassa. Makkhassa. Paḷāsassa. Issāya. Macchariyassa. Māyāya. Sāṭheyyassa. Thambhassa. Sārambhassa. Mānassa. Atimānassa. Madassa. Pamādassa. Abhiññāya -pa- pariññāya. Parikkhayāya. Pahānāya. Khayāya. Vayāya. Virāgāya. Nirodhāya. Cāgāya. Paṭinissaggāya -pa- ime satta dhammā bhāvetabbāti. (31-510)

Idamavoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitaṁ abhinandunti.

Rāgapeyyālaṁ niṭṭhitaṁ.

Sattakanipātapāḷi niṭṭhitā.

Aṅguttaranikāye dutiyaganthe

Lakkhitabbapadānaṁ anukkamaṇikā

Aṅguttaranikāye dutiyaganthe

Nānāpāṭhā

Paṭhamo mūlapāṭho, Sī = Sīhaḷapotthakaṁ, Syā = Syāmapotthakaṁ, Kaṁ = Kambojapotthakaṁ, I = Iṅgalisapotthakaṁ, Ka = kesuci Marammapotthakesu dissamānapāṭho, Ka-Sī = kesuci Sīhaḷapotthakesu dissamānapāṭho, Ṭṭha = Aṭṭhakathā.

Pañcakanipātādipāḷiyā

Nānāpāṭhā	Piṭṭhaṅkā
[A]	
Akuppadhammopi = Api-akuppadhammo (Sī, Syā, Kaṁ)	112
Agathito = Agadhito (Syā, I, Ka)	212
Agāriyabhūto = Āgārikabhūto (Syā) Agārikabhūto Vi 3. 269 piṭṭhe.	330
Acittīkatvā = Acittikatvā (I) Acitiṁkatvā (Syā) Acittiṁkatvā (Ka)	151
Acchecchi = Acchejji (Syā, Kaṁ, Ka)	215
Ajjhattaṁ susamāhito = Ajjhattupasamāhito (Syā, Ka)	304
Ajjhāvasissati = Ajjhāvasati (Syā, Ka)	268
Ajjhāvasin'ti = Ajjhāvasanti (Syā) Ajjhāvasati (Sī, Ka)	465
Ajjhosannā = Ajjhopannā (bahūsu)	60
Aññataraññataramethunasaṁyogaṁ = Aññataraṁ methunasaṁyogaṁ (Sī, Syā)	439
Aññova aññaṁ = Añño vā aññaṁ vā (Sī) Añño vā aññaṁ (Syā, Kaṁ) Añño vā aññaṁ (?)	22
Aṭṭhiṁkatvā = Aṭṭhikatvā (Sī, Syā, Kaṁ, I)	143
Attakāmena = Atthakāmena (Syā, Ka)	466
Attanā tesu yogaṁ = Attanā voyogaṁ (Sī, Syā)	415
Aticaritā = Aticarituṁ (Syā) Aticārittaṁ (Ka)	446
Atīradakkhiṇiyā = Atīradassaniyā (Syā) Atīradassiyā (Ka)	323
Atthaṅgamāya = Atthagamāya (Sī)	287

Nānāpāṭhā	Piṭṭhaṅkā
[A]	
Appaṭikūle paṭikūlasaññī = Apaṭikkūle paṭikkūlasaññī (Sī, Syā, Kaṁ, I)	149
Appiyato vā dāyādato = Appiyato vā dāyādato vā (bahūsu)	39, 152
Abbuhi = Abbahi (Sī)	49
Abyāpajjādhimutto = Abyāpajjhādhimutto (Vi 3. 270 piṭṭhe passitabbaṁ)	331
Abyāpajjhena = Abyābajjhena (?)	198
Abhimattheyya = Abhimaṭṭheyya (Syā)	334
Abhisaṅkhāsi = Abhisaṅkhāresi (Syā, Ka)	324
Abhisambuddhoti paccaññāsiṁ = Abhisambuddho paccaññāsiṁ (Sī, Syā)	439
Ammakā ammakasaññā = Ambakā ambakapaññā (Sī, I) Ambakā ambakasaññā (Syā, Kaṁ) Aṁ 3. 367 piṭṭhepi.	306
Arahattaṁ = Arahattaphalaṁ (Sī)	239
Arahattaṁ = Arahattaphalaṁ (Ka)	384
Arahaṁ = Arahantaṁ (Ka) Arahā (Syā)	129
Arahaṁ = Arahā (Syā, Kaṁ) Arahanto (Ka)	380
Avajjhāyanti = Apajjhāyanti (Ma 1. 410 piṭṭhe.)	312
Avigatapemo = Adhigatapemo (Syā)	407
Avītarāgo = Avigatarāgo (Ka)	218
Asaṅkhyeyyo = Asaṅkheyyo (Sī, Syā, Kaṁ, I)	296
Asanthavavissāsī = Asanthutavissāsī (Sī) Asandhavavissāsī (Ka)	120
Asampavedhī = Asampavedhi (Sī, Syā)	478
Asitabyābhaṅgiṁ = Asitabyābhaṅgiṁ cepi (?)	5
Ahañceva = Ahañce (?)	48
Ahiṁsakā = Abhisekā (Syā)	327
Ahuṁ = Ahu (bahūsu) Ahū (Ka-Sī)	327

Nānāpāṭhā Piṭṭhaṅkā

[Ā]

Ākiñcaññābhinivesā = Akiñcanābhinivesā (Syā, Ka) 319
Ādānaṁ = Ādhānaṁ (Sī, Syā) 429
Ādātukāmo = Ādhātukāmo (Sī, Syā) 429
Ādento = Ādhento (Sī, Syā) 429
Ādheyyamukho = Ādiyyamukho (Sī) Ādeyyamukho (Syā, Kaṁ)
Ādiyamukho (I) 145
Āpāthaṁ = Āpātaṁ (Ka) 332
Āpādessāmī"ti = Āpādessāmi vajjīti (Ka) Dī 2. 61 piṭṭhepi. 409
Āyasakyaṁ = Āyasakkhaṁ (Syā) 471
Ārakattā = Arahattā (Sī) Arī hatattā (Ka) 509
Ārakkhati = Sārakkhati (Sī, Syā, Kaṁ, I) 376
Ārakkhena = Ārakkhāya (Sī) 32
Āraññikena = Araññakena (Ka) 88
Āraññikā = Araññakā (sabbattha) 193
Ārambhajā = Ārabbhajā (I, Ka) Ārabhajā (Syā, Kaṁ) 147
Ārācāriṁ = Anācāriṁ (I) 190
Ārāmiko vā -pa- tamhā = Ārāmiko vā -pa- taṁ tamhā (Ka-Sī, I)
Ārāmiko vā -pa- so taṁ tamhā (Ka-Sī)
Aṁ 3. 156 piṭṭhe pāṭho yuttataro. 301
Ālepito = Ālimpito (Sī, Syā) 475
Āvajjeyya = Āvaṭṭeyya (Syā, Kaṁ) 23
Āvattati = Tharati (Sī) Dharati (Syā) Avatiṭṭheyya (?) 502
Āviñcheyyāsi = Āviñjeyyāsi (Sī, Syā) 462

[I]

Icchānaṅgalakā = Icchānaṅgalikā (Sī) 25
Itissa hoti ubhayeneva avippaṭisāroti = Itissa hoti avippaṭisāro (Sī, Syā) 40
Itohaṁ = Idhāhaṁ (Syā, Kaṁ) Ito hi kho ahaṁ (Ma 1. 232) 206

Nānāpāṭhā	Piṭṭhaṅkā
[Ū]	
Ūhananti = Hananti (Sī, I) Ohananti (Syā)	334
[E]	
Evarūpiṁ khantiṁ = Evarūpaṁ khantaṁ (Syā)	326
Evaṁanatīto”ti = Etaṁ anatītoti (Sī)	285
Evaṁkaṭukaṁ = Evaṁdukkhaṁ (Syā, Kaṁ, Ka)	310
[O]	
Okkamma = Ukkamma (katthaci)	189
Ottappino = Ottāpīno (Sī)	414
Oparajjaṁ = Uparajjaṁ (Syā, I, Ka)	136
[Ka]	
Kañci = Kiñci (Ka)	303, 382
Kaṭiṭṭhikaṁ = Kaṭaṭṭhikaṁ (Sī)	285
Kaṭhalaṁ = Kathalaṁ (Ka)	5
Kadali...paccattharaṇo = Kādali...paccattharaṇo (Sī)	43
Kabaḷīkārāhārabhakkhānaṁ = Kabaḷiṁkārāhārabhakkhānaṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I)	169
Kammantāpi nappavatteyyuṁ = Kammantopi na pavatteyya (Ka)	48
Kallavāḷaputtagāme = Kallavālamuttagāme (Syā)	461
Kallitakusalo = Kallatākusalo (Syā, Kaṁ, Ka)	275
Kavitā = Kavikatā (Sī, Syā, Kaṁ, I) Ṭīkā oloketabbā.	94
Kāmanirodhagāminī = Kāmānaṁ nirodhagāminī (Ka) Evaṁ vedanānirodhagāminī-iccādīsupi.	358
Kāmanirodho = Kāmānaṁ nirodho (Ka) Evaṁ vedanānirodho-iccādīsupi.	358
Kāmasaṁyojanātigā = Kāmasaṁyojanātitā (Syā)	327
Kāmaṁ = Kāme (Syā, Kaṁ) Dī 3. 199 piṭṭhepi.	214
Kālaṅkato = Kālakato (Sī, Syā, Kaṁ, I)	44
Kālābhataṁ = Kālagataṁ (Ka)	309
Kālakiriyā = Kālaṁkiriyā (Ka)	259
Kimaṅgaṁ = Kimaṅga (Sī, I)	190

Nānāpāṭhā Piṭṭhaṅkā

[Ka]

Kimime = Kiṁ hime (Sī, Syā, Kaṁ, I) 312
Kimilāyaṁ = Kimbilāyaṁ (Sī, I) 216
Kimilo = Kimbilo (Sī, Syā, Kaṁ, I) 216
Kuṭumalakajāto = Kuḍumalakajāto (Sī, Syā, I) 486
Kuddālako = Kuddālo (Sī, Syā) 500
Kuppanīye = Kupanīye (Sī, Syā, Kaṁ) Kopanīye (I) 97
Kulūpake = Kulupake (Syā, I) Kulūpage (Sī) 226
Kusobbhā = Kussubbhā (Sī) Kussobbhā (Syā) 474
Ketabino = Keṭubhino (Sī, Syā, Kaṁ, I) 174
Kokanadaṁ = Kokanudaṁ (Syā, Kaṁ) 209
Komārabrahmacariyaṁ = Komāraṁ brahmacariyaṁ (Syā, Ka) 198
Korakajāto = Kokāsakajāto (Sī, Syā) Kosakajāto (Ka) 487
Kosārakkhaṁ = Sokārakkhaṁ (Syā) 51
Koliyaputto = Koḷiyaputto (Sī, Syā, Ka) 107
Kvacani = Kvacini (Sī, Syā, I) 150

[Kha]

Khīyadhammaṁ = Khīyanadhammaṁ (Sī) 236
Khīlajāto = Khilajāto (Syā, I) 155
Khuddaṁ = Khudaṁ (Sī, I) Khudhāti sakkatānulomaṁ. 218
Khuddarājāno = Kuḍḍarājāno (Sī, Syā-Ṭṭha) Kuddarājāno (I) 320
Kho pana saṁghe therā = Kho saṁghattherā (Ka) 415

[Ga]

Gathitā = Gadhitā (Syā, I, Ka) 60
Garuno = Guruno (Ka) 31
Garuṁ karissāma = Garukarissāma (Sī, Syā, Kaṁ, I) 31
Gāmagāmaṇiko = Gāmagāmiko (Sī, I) 265
Gāḷhaṁ = Bāḷhaṁ (Syā) 224

Nānāpāṭhā	Piṭṭhaṅkā
[Ga]	
Gilānā vuṭṭhito = "Gilānabhāvato vuṭṭhāya ṭhito, bhāvappadhāno hi ayaṁ niddeso"ti Ṭīkāsaṁvaṇṇanā.	263
Gihidhammā anapagato = Gihidhammā anapeto (Sī, I) Gihidhammamanupagato (Ka)	35
Gihīnaṁ = Gihiṁ (Syā) Gihī (katthaci)	230
Gīveyyakāya = Gīveyyakena (Syā, Kaṁ, Ka)	14
Guyhañca tassa = Guyhamassa ca (Syā)	421
Guyhamassa = Guyhassa (Ka) Guyhaṁ assa (Sī)	421
Gopade = Gopadake (Sī, Syā)	165
Gopadesu = Gopphakapadesesu (Ka)	475
Gopphakamattāni = Gopadamattāni (Sī, Syā)	475
Govajjhūpamaṁ = Gāvīvajjhūpamaṁ (Sī, Syā)	502
[Ca]	
Catukkuṇḍiko = Catuguṇḍiko (Sī) Catukuṇḍiko (Syā, Kaṁ, I) Catukoṇḍiko (Dī 3. 4 piṭṭhe.)	165
Catutthaṁ = Catutthiṁ (Sī)	198
Catuddisā = Catuddisaṁ (Ka)	106
Catumahāpathe = Cātummahāpathe (Sī, I) Catummahāpathe (Syā, Kaṁ)	23
Candimasūriye = Candimasuriye (Sī, Syā, Kaṁ, I)	14
Cātumahārājikā = Cātummahārājikā (Sī, Syā Kaṁ, I)	254
Cittuppādampi = Cittuppādamattampi (Syā)	446
Cittālaṅkāracittaparikkhāraṁ = Cittālaṅkāraṁ cittaparikkhāraṁ (Sī, Syā) Cittālaṅkāracittaparikkhāratthaṁ (Aṁ 3. 68 piṭṭhe)	443
Cīrikasaddo = Ciriḷikāsaddo (Sī, Syā, Kaṁ, I)	348
Cetasovinibandhā = Cetovinibaddhā (Sāratthadīpanīṭīkāyaṁ)	218
Codito = Cudito (Sī, Syā, I)	173
[Cha]	
Chaṭṭitaṁ = Chaḍḍitaṁ (Sī, Syā, I)	285
Chinnaparipantho = Chinnaparibandho (Ka)	220

Nānāpāṭhā	Piṭṭhaṅkā
[Na]	
Nandanaṁ = Nandane (Syā, Kaṁ)	34
Na no sabrahmacārīsu = Na tveva amhaṁ sabrahmacārīsu (Syā)	501
Na no samasabrahmacārīsu = Na no āmasabrahmacārīsu (Syā) Na no sabrahmacārīsu (Sī, I)	327
Na paṭippassaddhiladdhena = Na paṭippassaddhaladdhena (Sī)	371
Na lippati = Nalimpati (Ka)	349
Naragaṇasaṁghasevitā = Macchagaṇasaṁghasevitā (Syā, Kaṁ, Ka)	46
Na veniṁ = Na veṇiṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I)	199
Na saṇṭhanti = Na saṇṭhahanti (Sī)	321
Na samanupassati = Na sampassati (Sī)	159
Na sammannitabbo = Na sammanitabbo (Ka)	240
Na samādhissa = Na samādhimhā (Ka)	373
Na sasaṅkhāraniggayhavāritagato”ti = Na ca sasaṅkhāraniggayhavāritappatitoti (Sī) Na ca sasaṅkhāraniggayhavāritapattoti (Syā) Na ca sasaṅkhāraniggayhavārivāvaṭoti (Ka) Na sasaṅkhāraniggayhavāriyādhigatoti (?) Dī 3. 234; Aṁ 1. 256 piṭṭhepi.	20
Nātike = Nādike (Sī, Syā, Kaṁ, I)	268
Nābhiramissati = Na ramissati (Ka)	386
Nikkujjitaṁ = Nikujjitaṁ (Ka)	208
Niculavane = Veḷuvane (Sī, Syā, Kaṁ, I)	460
Nijigīsitā = Nijigiṁsitā (Sī, Syā, Kaṁ, I)	98
Nipakkasatino = Nipakasatino (Sī, Syā) Nepakkasatino (?)	122
Nibbattatelakaṁ = Nibaddhatelakaṁ (I, Sī-Ṭṭha) Nibbaṭṭatelakaṁ (Syā-Ṭṭha)	43
Niyyādetvā = Nīyyādetvā (Sī) Nīyādetvā (I) Niyyātetvā (katthaci)	198
Niyojako = Niyojaye (Sī, Syā)	422
Nirayagamanīyā = Nirayagāminiyā (Sī, Ka)	362
Nissāraṇīyā = Nissaraṇīyā (I) Nissaraṇiyā (Dī 3. 199)	214

Nānāpāṭhā Piṭṭhaṅkā

[Pa]

Paṭikūlasaññī = Paṭikkūlasaññī (Sī, Syā, Kaṁ, I) 74
Paṭibuddhena ca = Paṭibuddheneva (Syā) 463
Paṭipūjessāmā"ti = Pūjessamāti (Sī) 31
Paṭibhānaṁ = Paṭibhāṇaṁ (Sī) 35
Paṭibhānakaṁ = Paṭibhāṇakaṁ (Sī) Paṭibhāṇado (Syā, Kaṁ, I, Ka) 36
Paṭivirato"ti = Paṭivirato hotīti (Sī) Paṭivirato hoti (Syā, Kaṁ, I) 183
Paṭivinenti = Paṭivinodenti (Sī, I) 213
Paṭisanthāragāravatā = Paṭisandhāragāravatā (Ka) 290
Paṭisanthāre = Paṭisandhāre (Ka) 298
Paṭisallekhitā = Sallekhitā (Ka-Sī) 228
Patigatāya = Paṭihitāya (Sī, Syā, Kaṁ, I) 270
Patibaddhacitto = Patibandhacitto (Ka) 442
Patāreti = Pakaroti (Ka) 376
Pathantaṁ vā = Panthantaṁ vā (Sī) Syāmapotthake idaṁ na dissati. 452
Pattharitvā = Vitthāretvā (Sī, I) 164
Padmaṁ = Padumaṁ (Ka) 209
Panujjamānenapi = Paṇujjamānenapi (Sī) 422
Pabbajalāyako pabbajaṁ = Babbajalāyako babbajaṁ (Sī, I) 320
Parikkhatā = 'Saparikkhāratā'tipi 'saparikkhatā'tipi (Saṁ 3. 17 piṭṭhe) 428
Parikkhāraṁ = Parikkhārānaṁ (Sī, Syā, Ka) 500
Pariguhati = Parigūhati (Sī, Syā) Pariguyhati (Ka) 421
Pariccajanā = Pariccajā (Syā, Kaṁ) 158
Parinibbānaṁ = Parinibbāṇaṁ (Sī) 449
Parinibbanti anāsavāti = Parinibbissathanāsavāti (Syā)
Parinibbiṁsu anāsavāti (Ka) 472
Parinibbissati = Parinibbāti (I, Ka) 305
Parimasati = Parāmasati (Ka) 248
Parimaseyyaṁ = Parāmaseyyaṁ (Ka) 14

Nānāpāṭhā Piṭṭhaṅkā

[Pha]

Phāsuvihāro ca = Phāsuvihāro cāti (Sī, Syā, Kaṁ, I) 341

Phāsuṁ = Phāsu (I, Ka) 91

Phāsukaṭṭhikaṁ -pa- sīsakaṭāhaṁ = Piṭṭhikaṇṭakaṁ -pa- sīsakaṭāhaṁ (Syā, Kaṁ) 286

[Ba]

Bahupāyāsā = Bahūpāyāsā (Sī, Syā, Kaṁ, I) 85

Bahulīkāsiṁ = Bahulimakāsiṁ (Ka) Bahulamakāsiṁ (Ka) 72

Bahūpakāro = Bahukāro (katthaci) 189

Bahussutā = Bahū sutā (?) 100, 137

Bāhulikā = Bāhullikā (Syā, Kaṁ) 95

Bibbohanaṁ = Bimbohanaṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I) Bimba + ohanaṁ-iti padavibhāgo. 210

Bījayamāno = Vījamāno (Sī, Syā) 410

Bodhipakkhiyānaṁ = Bodhapakkhiyānaṁ (Sī) Bodhapakkhikānaṁ (I) 266

Byādhidhammaṁ "mā byādhīyī"ti = Vyādhidhammaṁ "mā vyādhīyī"ti (Sī, I) 47

Byādhinā abhibhūtena = Byādhābhibhūtena (Sī, I, Ka) 91

Byādhipi dukkho = Byādhipi dukkhā (Syā, I, Ka) 364

Brahmacārayo = Brahmacārino (Syā, Kaṁ) 296

[Bha]

Bhagavato sammukhā dhammiṁ kathaṁ = Bhagavato santikā dhammiṁ kathaṁ (Sī) Bhagavato dhammiṁ kathaṁ (Syā) 442

Bhagavato sammukhā = Bhagavato santike (Syā) 442

Bhatā bhaccā = Gatā tacchā (Ka) 40

Bhattu manāpaṁ = Manāpā (Sī) 32

Bhante = Bhante sariputta (Sī) 441

Bhadro = Bhaddo (I) 217

Bhadraṁ yānaṁ = Bhadraṁ bhadraṁ yānaṁ (Syā, Kaṁ, Ka) Bhaddaṁ yānaṁ (I) 52

Bhikkhave = Bhikkhavo (Sī) 465

Bhikkhusatāni vūpakaṭṭhā = Bhikkhusatāni ekekā vūpakaṭṭhā (Syā, Kaṁ)192

Nānāpāṭhā	Piṭṭhaṅkā
[Bha]	
Bhikkhū nāgatāti = Bhikkhū navā (Sī, Syā, Kaṁ, I) Bhikkhū gatāti (?)	265
Bhūnahaccāni = Bhūtahaccāni (Sī, Syā)	472
Bherisaddampi = Bherisaddassapi (Ka)	287
Bhogaparibyūḷho = Bhogaparibbūḷho (Sī)	29
[Ma]	
Mañcapīṭhamaddano = Pīṭhamaddano (Sī, Syā, Kaṁ, I)	138
Manussarāhasseyyakāni = Manussarāhaseyyakāni (Sī, Syā)	464
Mando momūho hoti = Mando hoti momūho (Sī)	145
Mameva taṁ bhikkhave sammā = Mameva taṁ sammā (?)	115
Mahaccā = Mahacca (bahūsu)	52
Mahantattaṁ = Mahattaṁ (Syā, Kaṁ)	376
Mahantaṁ brahantaṁ = Mahantaṁ bruhantaṁ (Sī) Mahattaṁ brahmattaṁ (Ka)	303
Mahākoṭṭhiko = Mahākoṭṭhito (Sī, I)	264
Mahāginīva jalito = Mahāggini pajjalito (Sī, Syā, Kaṁ)	305
Mahātūriya = Mahāturiya (Sī, Syā, Kaṁ, I)	303
Mahiṁsassa = Mahisassa (Sī, Syā, Kaṁ, I)	106
Māgadhakāni = Māgadhikāni (Sī, I, Ka)	107
Mātāpitūnaṁ = Mātāpitunnaṁ (Sī, I)	40
Mā manasākāsi = Mā manasikāsi (Sī) Manasi kareyyāsi (Syā) Manasākāsi (Ka)	462
Māyaṁ āyasmā = Ayamāyasmā (Ka)	166
Migasālā = Migasāṇā (Ka)	305
Migā = Migapakkhino (Sī, Syā, I)	324
Micchāsatinī ca = Micchāsati ca (Syā)	125
Muddhani = Muddhānaṁ (Sī, I)	334
Muddhāvasittassa = Muddhābhisittassa (Ka)	67
Muddhāvasitto = Muddhābhisitto (Ka)	265, 466
Mettacitto = Mettacittena (Sī, I, Ka)	172
Mokkho = Pāmokkho (Aṁ 1. 408 piṭṭhe)	193

Nānāpāṭhā	Piṭṭhaṅkā
[Ma]	
Momūhattā = Momuhattā (Sī)	168
Moḷiyasīvako = Moliyasīvako (Sī, I) Moḷisīvako (Ka)	313
Maṁsapesi = Maṁsapesī (Sī, Syā)	502
[Ya]	
Yaññassa = Puññassa (Ka)	296
Yathā yathā yattha = Yathā yathā yattha yattha (Ka)	50
Yadidaṁ = Yamidaṁ (Ma 1. 299 piṭṭhe)	446
Yadidaṁ puññānanti = Yadidaṁ puññanti (Sī) Yadidaṁ puññāni (Ka)	465
Yampidaṁ = Yamidaṁ (Sī, I) Yadidaṁ (Ka)	367
Yamadaggi = Yamataggi (Sī)	197
Yaso ca vaḍḍhati = Yasassa vaḍḍhati (Syā, Kaṁ) Yasaṁ pavaḍḍhati (Ka)	34
Yāvatatiyakampi = Yāvatatiyampi (Sī, Syā, I)	169
Yāvade = Yāvadeva (Sī, Syā) Saṁ 1. 412 piṭṭhe Pāḷi ca Aṭṭhakathāṭīkā ca passitabbā.	447
Yāva pāpo manusso = Yāva pāpamanusso (Syā) Yāvatā pāpamanusso (Ka)	324
Yo pavaḍḍhati = Yodha vaḍḍhati (Sī)	70
Yaṁ kañci = Yaṁ kiñci (Sī, I)	186
Yaṁ kiñci = Yaṁ kañci (Syā, Kaṁ)	126
[Ra]	
Rattiyā paccūsasamayaṁ = Rattipaccūsasamaye (Ka)	357
Rattindivaṁ = Rattidivaṁ (Ka)	51
Rathikampi = Rathāruhampi (I)	143
Rāgapariyuṭṭhitomhi = Rāgāyitomhi (Sī, Syā, Kaṁ)	84
Rājā = Rājayutto (I, Ka)	138
Rukkhamūlikattaṁ = Āraññakattaṁ (Syā, Kaṁ)	96
Rodhaṁ = Gedhaṁ (Sī)	113

Nānāpāṭhā	Piṭṭhaṅkā
[La]	
Lahukaṁ = Lahusaṁ (Ṭīkā)	501
Laḷitā = Palāḷitā (Sī)	5
[Va]	
Vaṇṇamaccharī = Dhammamaccharī (Ka)	232
Vatteti = Pavatteti (Syā, I, Ka)	130
Vadhāyupanīte = Vadhāyānīte (Syā, Kaṁ) Vadhāya nīte (Ka)	267
Vapakāsituṁ = Vi + apa + kāsituṁ-iti padavibhāgo.	128
Vameyya = Patāpeyya (Ka)	502
Vādānupātā = Vādānuvādā (Ka)	3
Vicayo = Vijayo (Sī, Syā, I)	392
Vicitakāḷako = Vigatakālako (Syā, Kaṁ, I, Ka)	43
Vicchiko = Vicchikā (Syā)	89
Vijahati = Vijahāti (Sī, Syā, Kaṁ, I)	40
Vijayamāhiko = Vajjiyamahito (Sī, Syā, I)	392
Viññassanti = Viññissanti (Ka)	305
Vitarati = Vihanati (Syā, Kaṁ, I, Ka)	216
Vimānito = Vihanīto (Syā) Vihānito (katthaci)	139
Vimuttaṁ = Vippamuttaṁ (Sī)	14
Vimutti = Cetovimutti (Sī, Ka)	440
Viyatto = Vyatto (Sī, I) Byatto (Syā, Kaṁ) Dī 2. 253 piṭṭhe.	51
Vivaṭena = Vivaṭṭena (Syā) Middhavigatena (Ka)	463
Vivattayi = Vāvattayi (Sī)	215
Vissaṭṭhupasevī = Viyatthupasevī (Sī) Byatthupasevī (Syā, Kaṁ) Vyattūpasevī (I)	120
Visārado = Visāradova (Sī)	33
Vihiṁsā = Vihesā (Ka)	389
Vīriyabalaṁ = Viriyabalaṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I)	1
Vīriyārambhe = Vīriyārabbhe (Ka)	407
Vīriyaṁ = Viriyaṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I)	403

Nānāpāṭhā	Piṭṭhaṅkā
[Va]	
Vediyamāno = Vedayamāno (Syā, Kaṁ)	360
Vedeti =Vedayati (Sī)	18
Venakule = Veṇakule (sabbattha)	338
Veḷukaṇḍakī = Veḷukaṇḍakiyā (Aṁ 1. 88; Saṁ 1. 432 piṭṭhepi.)	295
Veḷukaṇḍakī = Veḷukaṇṭakī (Syā)	444
Veḷuvane = Niculavane (Ka) ayameva Aṭṭhakathāya sameti.	216, 298
[Sa]	
Sakadāgāmī satto = Sakadāgāmipatto (Ka)	305
Sakideva = Sakiṁdeva (Ka)	404
Saṅkhavaṇṇappaṭibhāgāni = Saṅkhavaṇṇūpanibhāni (Sī, Syā, I)	286
Saṅkhāditvā = Saṅkharitvā-saṁharitvā (Ka)	269
Saṅkhāresūpasantesu = Aṅgāresuca santesu (Ka)	305
Sagahaṭṭhapabbajitānaṁ = Gahaṭṭhapabbajitānaṁ (Sī)	100
Saṅgaṇikāpavaḍḍhano = Saṅgaṇikāpavaddhano (Sī) Saṅgaṇikārāmabandhano (Ka)	224
Sajotibhūtaṁ = Sañjotibhūtaṁ (Syā)	495
Sajjhaṁ = Sajjhu (Sī)	13
Sattā = Santā (Syā, Kaṁ)	66
Sātthaṁ sabyañjanaṁ = Sātthā sabyañjanā (Sī)	100
Sandississanti = Sandissanti (Sī, I, Ka)	408
Santharitunti = Sandharitunti (Ka) Saṇṭharituṁ (Syā)	261
Sandhāretuṁ = Santānetuṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I)	79
Sappimhā sappimaṇḍo = Sappimhā sappimaṇḍo, sappimaṇḍo (Syā, Kaṁ)	193
Sampadhūmāyanti = Dhūpāyanti sandhūpāyanti sampadhūpāyanti (Sī, Syā)	475
Sampannakolakaṁ sūkaramaṁsaṁ = Sampannasūkaramaṁsaṁ (Sī) Sampannavarasūkaramaṁsaṁ (Syā)	43
Sampavattā = Sampavattā hoti (Ka)	117
Sabbaphāliphullo = Sabbapāliphullo (Sī, I)	487
Sabbaṁ cetasā = Sabbacetasā (?)	143

Nānāpāṭhā	Piṭṭhaṅkā
[Sa]	
Suṇanti = Suṇantā (Ka)	485
Suparikkhataṁ = Suparikkhittaṁ (Ka)	478
Suppatiṭṭhitacitto = Supaṭṭhitacitto (Sī, Syā) Sūpaṭṭhitacitto (Ka)	137
Suyyissati = Sūyissati (Sī, I)	184
Susumāragire = Suṁsumāragire (Sī, I) Saṁsumāragire (Ka)	261
Suvisaṁyuttaṁ = Visaṁyuttaṁ (Ka) Dī 3. 199 piṭṭhepi.	214
Sūkariko = Sokariko (Syā)	267
Sekhabalāni = Sekkhabalāni (Ka)	1
Sekhaṁ = Sekkhaṁ (Ka)	12
Setakā = Setodakā (Ka)	166
Seyyathāpi vā pana = Seyyathā vā pana (Syā)	285
Seyyathidaṁ = Seyyathīdaṁ (Sī, Syā, Kaṁ, I)	15
Sokaparidevānaṁ = Sokapariddavānaṁ (Sī)	287
Sotāpannā nāma = Sotāpannāmhā (Sī) Sotāpannāmha (Syā, Kaṁ, I)	292
So taṁ assādeti = So tadassādeti (Sī)	438
Sottiyo = Sotthiko (Sī) Sottiko (Syā)	508
"Saṁkiṇṇaparikho" = Saṁkiṇṇaparikkho (Syā, Kaṁ)	74
Saṁkulikāti vā = Sakkhalikāti vā (Sī, I)	67
Saṁbandhāya = Saṁsaggatthāya (Sī, I)	196
Saṁvibhajissāmā"ti = Vibhajissāmāti (Sī, Syā, Kaṁ)	32
Saṁvijjantīdha = Saṁvijjanti ca (Ka)	421
Saṁsaggaṁ = Samaggaṁ (Ka)	464
Svāgataṁ = Sāgataṁ (Sī)	292
[Ha]	
Haññati = Āhaññati (Sī)	79
Hatthidammasārathi = Hatthidammasārathī (Sī)	143
Hanati = Hanti (Sī, I)	143
(Hanati) = ( ) Natthi Sī-I-potthakesu.	144

Nānāpāṭhā	Piṭṭhaṅkā
[Ha]	
Hantuṁ = Haññantu (Sī, Syā)	430
Hantuṁ yaññatthāya = Haññantu yaññatthāyāti (Sī, Syā)	430
Hasamānakā maññe = Hasamānakaṁ maññe (Ka) Vi 3. 272 piṭṭhepi.	316
Hārahārī = Hārahāriṇī (Sī)	56
Hirimanto = Hirimā (Sī)	414
Hirī = Hiri (Sī, I, Ka)	396
Hirībalaṁ = Hiribalaṁ (Sī, I)	1

Aṅguttaranikāye dutiyabhāgapotthake

Nāmānaṁ anukkamaṇikā

Aṅguttaranikāye dutiyabhāgapotthake

Gāthāsūci